ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 2 Août 1949 Երեքշաբթի 2 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5912, Նոր շրջան թիւ 1323

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

1925 Օգոստոս 2,— «ՅԱՌԱՋ»։

Ուրեմն քան տարեկան, քանի որ կանգ առաւ 1940 Յունիս 9էն մինչեւ 1945 Ապրիլ 8, իբրեւ հեռեւանք երկրին գրաւման։

Կը թուի թէ դեռ երէկ էր որ դործի ձեռնարկեցինք, այնքան դժուարին պայմաններու մէջ։ Սեւ էին բոլորիս մազերը, եւ վհատութիւնը տեղ չունէր մեր սրտին մէջ, ինչպէս չունի այսօր։

Աստիճանով նեռուեցանք անսահման խանդավառութեամբ, տարրական պարտականութիւն մը կատարելու, մեծ պահանջ մը լրացնելու դիտակցութեամբ։ Եւ յաջողեցանք, չնորհիւ հաւատաւոր ընկերներու եւ բարեկամներու աջակցութեան։

Երբեք չպակսեցաւ լայն հասարակութեան համակրանքը, եւ թերթին սպառումը հասաւ բարձրութեան մը որ տակաւին երազ է Դաշնակցութեան հակառակորդներուն համար։

Դաշնակցական ո՞ր ձեռնարկն է որ կէս ճամբան մնացած է, կամ ժողովի քաշքշուքի մը մատնուած։

Հաստատուն դաւանանք եւ խանդավառ, յարատեւ աշխատանք։ Որոշ ուղեգիծ, եւ անվհատ ճիգ՝ նպատակին հասնելու։

Վճռական կամք՝ ծառայելու արմատախիլ ժողովուրդին, բոլոր ճակատներուն վրայ։ Ինքնապաշտպանական Դատէն մինչեւ մշակոյթի զարգացումը։

Մէկ խօսքով երիտասարդական խոյանք՝ դէպի լաւագոյն օրեր, իբրեւ ներշնչման աղբիւր ունենալով բուն իսկ ժողովուրդին հոգերն ու տենչերը, տագնապներն ու փառքերը։

Այսպէս կը թելադրէր մեր պատմութեան ձայնը, եւ «Ցառաջ»ն ալ փորձեց իր ուժերը տրամադրել այս ճամբուն վրայ։

Եռօրեայ՝ 1925 Օգոստոս 2էն մինչեւ 1926 Դեկտեմբեր 31, դարձաւ Արեւմտեան Եւրոպայի առաջին օրաթերթը 1927 Յունուարին։ Շատ չանցած, իր ծաւալն ալ կը հաւասարէր տեղական թերթերու լայն ծաւալին։

Այս բոլորը չնորհիւ բարեկամէ մը փոխառութեան 15.000 + 50.000 = 65·000 ֆրանք), որ ծառայեց իբրեւ նախնական դրամագլուխ։

Չունենալով հանդերձ ոչ սեփական տպարան, ոչ ալ որեւէ տպագրական դոյք, թերթը կրցաւ դառնալ ինքնապահ, հակառակ բազմապիսի դժուարութեանց։

Բովանդակութի՞ւնը։ Մէջտեղն են քան տարուան հաւաքածոները, — կենդանի համայնապատկեր մը ժամանակակից պատմութեան։

Տարիներու ընթացքին, «Ցառաջ»ին մէջ էր որ ծաղկեցան բազմաթիւ երիտասարդ արժէքներ։ Եւ «Ցառաջ»ի չնորհիւ էր որ դրելու վարժուեցան թերխաչ դրիչներ։

Ամբողջ հատորներ կարելի է կազմել, թղթատելով հաւաքածոները։

Ինչպէս մշակոյթի ճակատին վրայ, Հայաստանի անցուդարձի մասին ալ «Ցառաջ»ը միշտ իր կարելին փորձեց, լայն տեղեկութիւններ հաղորդելու համար տարապիր բազմութեանց։ Տեսակէտներու տարբերութիւնը երբեք արգելք չեղաւ զանազանելու սեւն ու ճերմակը։

Մեղքը մերը չէ, եթէ այսօր չունինք այն հնարաւորութիւնները ինչ որ պատերազմէն առաջ։

Ինչպէս թերթին հիմնարկութեան առեն, այսօր ալ չենք ուզեր տող մը աւելի բան գրել, նոր շրջանի առաջադրութեանց մասին։

Պիտի չարունակենք աքնիլ ու մշակել նոյն հաւատքով ու յարատեւութեամբ, քամելով մեր եզրակները։

Ամէնէն աւելի խմբագրութիւնը դժգոհ է ներկայ ծաւալէն։ Բայց համբերութիւն։

Թերեւս ոչ մէկ երկրի մէջ այնքան դժուարացած է օտար թերթերու հրատարակութիւնը, որքան մեր բնակած երկրին մէջ։

Ոչ մէկ տեղ տպագրական նիւթերու աղութիւնը, աշխատավարձի եւ ուրիշ ծախքերու ծանրութիւնը այնքան անտանելի դարձած է, որքան Եւրոպայի մէջ։ Նոյն իսկ տեղական թերթերու համար, որոնցմէ չատեր կամ փակուեցան, կամ ուրիշ թերթերու հետ ձուլուեցան։

Ամէն պարագայի մէջ, այսուհետեւ ալ ոչ աշխատանքը պիտի պակսի, ոչ ալ կամքը, գոհացնելու համար օրուան պահանջները։

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ՍՈՐՎԷ, ՍՈՐՎԵՑԷՔ, ՍՈՐՎԻՆՔ

Աչեն մըն ալ այս չարքը փորձենք, օգնելու համար դոնէ անոնց որ տակաւին ընդունակ են դասարան փոխելու։

Ամէնէն առաջ՝ սա չարաբաստիկ «որ»ն ու «զոր»ը։

Ի՞նչ մեղքս պահեմ. օրն ի բուն ձեռագիրը սրբագրելով, գոց ըրած եմ թէ ո՛վ չէ սորված տակաւին։ Վարժ գրիչներ անգամ...

Քանի մը օրինակներ, ըստ բախտի.

— ...«Ծօնեց հանդէսով մը զոր տեղի ունեցաւ» (ՈՐ տեղի ունեցաւ)։

— ...Այն տաղանդաւոր երիտասարդը զոր կը գրէ 20 տարիէ ի վեր (ՈՐ կը գրէ)։

— «Բացի այն պատմութենէն զոր հրատարակուեցաւ» (ԱՒՐ հրատարակուեցաւ)։

— «Հեղինակը զոր իր գիրքը նուիրած է» (ՈՐ իր գիրքը)։

Կրնայի ամբողջ սիւնակը լեցնել, նոյնքան պերճախօս օրինակներով։ Բայց կը բաւէ, այսօրուան համար։

Միտք չունիմ քերականութեան դաս տալու։ Պարզապէս կը յիշեցնեմ թող հետաքրքրուին, պարտէն, կամ հետեւին սրբագրութեանց եւ սորվին։

★ Հետզհետէ կը տարածուի նոր համաճարակ մը, — «...օրէնն» փակցնել ամէնէն խօսուն բառերուն ծայրը, իբրեւ թէ մակբայի վերածելու համար։

Կը գրեն, — ուղղակիօրէն, անուղղակիօրէն, տառացիօրէն, հաբեւանցիօրէն, քառացիօրէն, անպայմանօրէն եւն։

Մինչդեռ այդ բառերը իրենց ուժը կը պահեն եւ՛ իբրեւ ածական, եւ՛ իբրեւ մակբայ — հաբեւանցի քննելով, ուղղակի հետեւելով, անուղղակի հարուածելով, տառացի կրկնելով եւն։

Եթէ միայն թերթերու խմբագիրները փորձէին քիչ մը լեզու մշակել, փոխանակ Թրումըն–Սթալին հնճխոնները լուծելու....

ՎԱՀԷ

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն (յուլիս 24 եւ 25) կ իմանանք թէ ընդհ. ժողովը նիստի հրաւիրուած է չորեքշաբթի օր (27 յուլիս), Մայր Եկեղեցին, ընտրելու համար նոր պատրիարքը։ Այս առթիւ հրաւէր ուղղուած է նաեւ Դէորդ արք. Աբսլանեանի, որպէսզի գործադրէ Պատրիարքարանին ներքին կանոնագրին 22րդ յօդուածը։ Մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ներկայացած է Պոլսոյ կուսակալին, որպէսզի անհրաժեշտ հրահանգները հաղորդէ պատկան իշխանութեան։

Ընդհ. ժողովի աշխարհական եւ կրօնական անդամներուն թիւն է 22։

Աբսլանեան արք. պատասխանելով ընդհ. ժողովի մայր դիւանին կոչմէ իրեն ուղղուած նամակին, ապօրէն կը նկատէ ընտրութեան ձեռնարկը։ Շատ մը առարկութեանց կարգին, դիտել կուտայ թէ Ազգ. Սահմանադրութեամբ անհրաժեշտ է 71 երեսփոխաններու ներկայութիւնը, եւ կ՚ըսէ թէ ինք աւելի քան երկու ամիս առաջ դիմում կատարած է վաբչապետ Կիւնալթայի, զանազան առաջարկներով։

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾՈՒԹԵԱՆ (փալիօ–միէլիք) համաճարակ մը ծագած է Պուէ–տիւ–Րոնի եւ Սօն–է–Լուառի նահանգներուն մէջ։ 19 դէպքեր պատահած են Մարսէյլ, յուլիս 1էն 15, եւ 29 դէպքեր՝ Մաքոնի մէջ։ Առաջին ախտանշաններն են՝ տաքութիւն, գլխու եւ կոկորդի ցաւ։ Զգուշանալ ծանր յոգնութիւններէ, դետերու մէջ լողալէ։ Եռացնել կաթը եւ ջուրը։

ԱՆԳԼ. ՄԱՐՏԱՆԱՒ ՄԸ, «Ամերիկա», որ անցեալ ապրիլին բռնուեցաւ Չինաստանի կարմիրներուն կողմէ եւ իբրեւ պատանդ կը պահուէր Եանկցէ գետին մէջ, յայտնեցաւ փախչիլ կիրակի գիշեր, արտակարգ յանդգնութեամբ, եւ երթալ միանալ Չաղաղականի բրիտանական տորմիղին։ Անգլիոյ Թագաւորը ներմապէս չնորհաւորեց խիզախ նաւաղները,— բոլորն ալ երիտասարդներ։ — Չինաստանի ազգայնականները եւս առին Չուչոյ քաղաքը։

Ի՞նչպէս պիտի պաշտպանեն Արեւմտեան Եւրոպան

«Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԶՎԱՐԱՆԻՆ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ ԴՈՐԾԱԾԵԼ ՈԵԻՔ ՆԱԽԱՁԱՐՁԱԿ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ»

Կիրակի օր Ֆրանքֆորթ հասան Մ. Նահանգներու ցամաքային, ծովային եւ օդային ուժերու սպարապետները, նախագահ Թրումընի անձնական օդանաւով եւ կայարանին մէջ ընդունուեցան ամերիկեան զինուորական կառավարիչին կողմէ։

Ժամանումէն անմիջապէս վերջ, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ զօր. Պրէտլի (ցամաքային բանակին սպարապետը).

— «Մենք եկած ենք որոշելու համար թէ ինչպիսի կազմակերպութիւն անհրաժեշտ է գործադրելու համար Ատլանտեանի դաշինքը»։

Ցետոյ աւելցուց, կրկնելով Ուաշինկթընի մէջ ըրած յայտարարութիւնները.

— «Մ. Նահանգները միայն իրենք ունենալով հիւլէական ռումբ՝ Ատլանտեանի դաշնակից ազգերուն մէջ, պիտի չվարանին այդ զէնքը գործածել ոեւէ նախայարձակ պետութեան դէմ»։

— Ձեր յայտարարութենէն կը հետեւի՞ թէ Մ. Միութիւնը հիւլէական ռումբ չունի, հարցուցին քանի մը թղթակիցներ։

— Այդպիսի բան չըսի։ Ինչ որ ըսել կ՚ուզէի՝ սա է թէ՝ Ատլանտեանի Դաշինքն ստորագրող 12 ազգերու մէջ մենք միակն ենք որ հիւլէական ռումբ ունինք։

★ Այս առթիւ թերթերը կը դրեն թէ համաձայն Մ. Նահանգներու հիւլէական ուժի յանձնաժողովին տեղեկագրին՝ այս միջոցին հիւլէական ռումբեր կ՚արտադրուին «ճարտարարուեստական չափանիշով» եւ ուրանիում կ՚արտադրեն «աւելի քան երբեք մեծ քանակութեամբ»։ Միեւնոյն առեն կը փորձեն հիւլէական ուժը օգտագործել խլիրդի (ֆոսֆէր) եւ յանջատապի (անժին տր փուաթրին) բուժման համար։ Եւ վերջապէս կ՚րսեն թէ նոր ռումբերը չատ աւելի զօրաւոր են, ինչ որ կը նշանակէ թէ զինարշաւ պիտի չարունակուի անընդհատ, երկու կողմէն ալ...

★ Ամերիկեան սպարապետները սկսան խորհրդակցիլ Ֆրանսայի, Պելժիոյ եւ միւս դաշնակիցներու հրամանատարներուն հետ, ռազմավարական ծրագիրներու մասին։

★ Ամերիկեան թերթերը կը դրեն թէ արտաքին նախարարը տրամադիր է միջին ճամբայ մը գտնելու, նկատի առնելով Մերակոյտին ընդդիմութիւնը՝ 1.450.000.000 տոլարի վարկին քուէարկութեան առթիւ։ Ընդդիմութեան դիմաւոր մէկ պատճառը այն է որ նախագահ Թրումըն արտակարգ լիազօրութիւններ կը պահանջէ, իր հայեցողութեան համաձայն բաժնելու համար առաջարկուած վարկերը։ Այժմ կը թելադրուի նոր բանաձեւ մը, որուն համաձայն կառավարութիւնը անհատապէս պիտի նշանակէ արեւմտեան Եւրոպայի այն երկիրները որ զինուորական օգնութիւն պիտի ստանան։

Միւս կողմէ, ընդդիմադիրները կ՚առաջարկեն նախապէս ճչտել Ամերիկայի դրկելիք հրասայլերուն, թնդանօթներուն եւ օդանաւերուն արժէքը, որպէսզի անտեղի սակարկութիւններ չկատարուին։ Եւ կը պահանջեն վերադիմման միջին ծրագիր մը մինչեւ 1950 յունիս, տրամադրելով միայն 700.000.000 տոլար։

Թրումըսի ճերմին հոգերը

Ազգ. ժողովը արձակուրդ ստացաւ կիրակի օր, մինչեւ հոկտ. 18։ Ուրեմն Քէոլի դահլիճը պաչտօնի վրայ պիտի մնայ 11 չաբաթ եւս։

Չորրորդ Հանրապետութեան հաստատումէն ի վեր, առաջին կառավարութիւնն է որ կը տեւէ աւելի քան մէկ տարի։ Մրցանիշ մը կը համարուի այս սահմանադրական կառավարութեան մը համար, 1939 մայիս 11էն ի վեր, երբ վարչապետ Տալատիէ հրաժարեցաւ, 13 ամիս պաչտօնավարելէ վերջ։ Զօր. տը Կոլի առաջին առժամեայ կառավարութիւնը տեւեց 14 ամիս, 1944 Սեպտ. 10էն 1945 Նոյ. 21, բայց բառին բուն իմաստով սահմանադրական կառավարութիւն մը չէր։

Ազգ. ժողովի վերջին նիստին մէջ, նախագահ Էռիօ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ, փարատելու համար ընդհանուր յոռետեսութիւնը.

— Երկիրը կը վերակազմուի յամբարար, բայց ապահով։ Ազգ. փոխառութեան յաջողութիւնը կ՚ապացուցանէ երկրին վստահութիւնը։ Մեր առեւտրական կշիռը բարւոքած է։ Ճարտարարուեստական արտադրութիւնը կ՚աւելնայ։ Ի հարկէ դեռ չատ անելիքներ կան, բայց Հորհրդարանը հպարտ է իր կատարած գործին համար, գործակցութեամբ կառավարութեան»։

★ Բանուորական խլրտումները կը չարունակուին, արձակուրդի բացառիկ պարագաներ կամ աչխատավարձի յաւելում ստանալու համար։ Կարուհիներու գործադուլը չէ վերջացած։ Ազգ. ժողովի վերջին նիստին մէջ, համայնավար Ժաք Տիւքլօ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳՆԱՀԱՏԱՆՔ ՀԱՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆԻ ՄԸ

(ՊՐՈՖ. ՄԵՆՏՈՐ ԲՈՒՆԻԱԹԵԱՆ)

Ամերիկեան Քաղաքական Գիտութիւններու կաճառը (Academy of Political Sciences) *վերջերս իր պակասած մէկ անդամին տեղ ընտրած է Հայ մը՝ պրոֆէսէօր Մենտոր Բունիաթեանը, տնօրէն Հայ Գաղթ. կեդր. Գրասենեակի, որ միջազգային համբաւ կը վայելէ իբրեւ տնտեսագէտ:*

Առաջին անգամն է, որ հայ գիտնական մը կ'ընդունուի ամերիկեան այս կարեւոր կաճառին մէջ, որուն անդամներու թիւը սահմանափակ է: Համաշխարհային ծանօթ դէմքեր կ'անդամակցին անոր, ինչպէս զօրավար Այզընհաուըր եւ Ուինսթըն Չըրչիլ: Այս ընտրութիւնը պատիւ կը բերէ որքան Պ. Բունիաթեանի, նոյնքան նաեւ իր պատկանած ազգին:

Ակռէ առաջ ալ Պ. Բունիաթեան անդամ ընտրուած էր Ամերիկայի Տնտեսագէտներու Ընկերակցութեան (American Economic Association): *Ցարսացաւոր յայտնի տնտեսագէտներէն չորսը միայն կ'անդամակցին այս ընկերակցութեան, ամէնէն նշանաւորները: Անոնք են՝ պրոֆ. Շաուլ Ռիսթ, պրոֆ. Կաոթըն Ժէդ, պրոֆ. Աֆթալիոն եւ պրոֆ. Լուճֆալլա:*

Ամերիկեան երկու կարեւոր հիմնարկութեանց կողմէ դէպի օտար, այն ալ տարադիր Հայու մը հանդէպ ինքնաբերաբար ցոյց տրուած այս ուշադրութիւնը փաստ մըն է թէ՝ որքան մեծ համբաւ կը վայելէ Պ. Բունիաթեան օտար շրջանակներու մէջ, հակառակ անոր որ 15 տարիէ ի վեր ոեւէ նոր հրատարակութիւն չէ ըրած, իսկ անդլերէն լեզուով ոչ մէկ գիրք գրած է:

Կ'արժէ քանի մը տողերու մէջ ծանօթացնել մեր գիտնական բայց համեստ հայրենակցին գործին գլխաւոր գիծերը:

Պ. Մենտոր Բունիաթեան ծնած է 21 Յուլիսին 1877ին Հայաստանի մէջ (Ագուլիս): *Իր բարձրագոյն կրթութիւնն ստացած է Մունիխի համալսարանին մէջ, ուսկից վկայուած է իբրեւ վարդապետ քաղաքական գիտութեանց* (Docteur ès Sciences Politiques): *Վկայուած է նաեւ Մոսկուայի համալսարանէն իբրեւ Մագիստրոս Քաղաքական Տնտեսագիտութեան եւ Վիճակագրութեան: Առաջին մեծ պատերազմէն առաջ ուսուցչական պաշտօն վարած է Մոսկուայի համալսարանին եւ Թիֆլիզի Բազմարուեստեան վարժարանին մէջ:*

1918ին Աւետիս Ահարոնեանի Պատուիրակութեան հետ Պոլիս գացած է, իբրեւ խորհրդական տնտեսական գործերու:

1920էն ի վեր կը գտնուի Փարիզ, ուր վարած է Փարիզի Համալսարանին կից ռուսական իրաւաբանութեան եւ Քաղաք. Տնտեսագիտութեան Կաճառի Քաղ. Տնտեսագիտութեան ճիւղը:

1937ին Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ հրաւիրուած է Ժընեւ եւ չարք մը դասախօսութիւններ տուած է Ժընեւի Միջազգային բարձր ուսումնասիրութեանց Համալսարանական կաճառին մէջ, օրուան տնտեսագիտական հրատապ խնդիրներուն շուրջ:

Պ. Բունիաթեան միջազգային համբաւ կը վայելէ՝ իբրեւ մասնագէտ «Տնտեսական Տաղնապ» ներու: Այս պարբերական տագնապները չատ կարեւոր դեր մը կը կատարեն ազգերու կեանքին մէջ. եւ սակայն տնտեսագէտները չէին յաջողած բացատրել անոնց գաղտնիքները, հակառակ իրենց բազմաթիւ փորձերուն:

Պ. Բունիաթեան 1907ին Մունիխի մէջ դերմաներէն լեզուով հրատարակեց «Անգլիոյ տնտեսական տագնապներու պատմութիւնը 1640—1840» անուն ուսումնասիրութիւն մը, որ առաջին գիտական փորձն էր այս ուղղութեամբ, հիմնուած ինքնատիպ սկզբունքներու վրայ: Յարդ այս աշխատութիւնը միակը կը մնայ իր տեսակին մէջ եւ իր պարզած տեսութիւնները ընդունուած են բոլորէն:

« Տնտեսական տագնապներու» մասին տեսական դիրք մը հրատարակած է 1915ին Մոսկուայի մէջ ռուսերէն լեզուով: Այս գիրքը, որ մասնակցութիւններուն կողմէ կը նկատուի դասական գործ մը, երկու անգամ տպուեցաւ Փարիզի մէջ ֆրանսերէն լեզուով 1922ին եւ 1930ին եւ սպառեցաւ անմիջապէս: Հրատարակուած է նաեւ գերմաներէն լեզուով: Մեծապէս գնահատուած գիրք մը:

Ոչ նուազ կարեւոր է իր երրորդ գիրքը՝ « La loi de variation de la valeur et les mouvements généraux des prix», *հրատարակուած Փարիզ 1926ին: Այս գործը նոյնպէս միջազգային համբաւ կը վայելէ: Ֆրանսացի յայտնի տնտեսագէտ Շաուլ Ժիտ իր երկհատոր «Քաղ. Տնտեսագիտութեան դասընթացք» գրքին մէջ խօսելով մեր հայրենակիցին այս գործին մասին, կ'ըսէ թէ «ամէնէն խորաթափանց ուսումնասիրութիւնն է» : Արժէքի տեսութիւնը ամէնէն կարեւորներէն բլլալով տնտեսական գիտութեան մէջ, Պ. Բունիաթեանէն վերջ ուրիշ գիտնականներ եւս ուսումնասիրեցին զայն:*

Չորրորդ կարեւոր հրատարակութիւնը վարկի տեսութեան մասին է, «Crédit et Conioncture», տպուած Փարիզ 1933ին: Այս երկին մէջ, հեղինակը կը քննադատէ վարկի մասին առհասարակ ընդունուած տեսութիւնը եւ կ'ապացուցանէ թէ դրամատուները հնարաւորութիւն չունին վարկեր «ըստեղծելու» եւ թէ վարկը ոչ մէկ գործօն դեր կը խաղայ տնտեսական գործառնութեանց ելեւէջներուն մէջ:

Ցիչատակութեան արժանի իր վերջին հատորին անունն է «Dépression, Progrès technique et Dévaluation», տպուած 1935ին: Այս հատորը կազմող երեք ուսումնասիրութիւններէն առաջին երկուքը նախապէս տպուած էին Ազգերու Դաշնակցութեան հրատարակած «Revue Internationale du Travail»ին, իսկ երրորդը՝ աւստրիական «Zeitschrift für Nationaloekonomie» պարբերաթերթին մէջ:

Բացի դրքերէ, պրոֆ. Մ. Բունիաթեան հրատարակած է նաեւ բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ՝ ռուսերէն, գերմաներէն, ֆրանսերէն եւ անգլերէն լեզուներով, մասնագիտական պարբերաթերթերու մէջ:

1916ին Մոսկուայի մէջ բամպակի մասին գրած յօդուածաշարքը իբրեւ գիրք հրատարակուեցաւ «Ռուսական Բազաքներու Միութեան» կողմէ:

Բազմաթիւ գրախօսականներ լոյս տեսած են իր գործերուն մասին, միջազգային մամուլին մէջ: Համաձայն քննադատներուն, Պ. Բունիաթեան «ինքնատիպ եւ յանդուգն դաղափարներ ունեցող տեսաբան մըն է»: Երբեք չէ վարանած իր ուսումնասիրութեանց առարկայ դարձնելու ամէնէն դժուար եւ վիճելի խնդիրները, որոնց մասին բոլորովին նոր եւ հիմնական եզրակացութեանց յանգած է:

Ինչպէս գրած է Փարիզի իրաւաբանական վարժարանի պրոֆէսէօր Ա.Ֆթալիոն, «Պ. Բունիաթեան խորերը կը պրպտէ. չի գոհանար երեւոյթներու արտաքին մակերեսով, այլ կը ջանայ թափանցել իրերու ներքին ծալքերուն մէջ, հիմնական բացատրութիւններ տալու համար անոնց»:

Տնտեսական տագնապներու, արժէքի, վարկի եւ դրամագլուխի մասին իր ինքնատիպ տեսութիւնները առաջնակարգ դիրք մը գրաւած են տնտեսական գիտութեանց մէջ: Անոնք կ'ուսուցուին համալսարաններու մէջ, տեղ գրաւած են քաղաքական տնտեսագիտութեան դրքերուն մէջ եւ ուշադրաւ ազդեցութիւն գործած ժողովուրդներու տնտեսական քաղաքականութեան վրայ:

Իր յատկանիշներէն մէկն ալ այն է, որ Պ. Բունիաթեան մասնաւոր կարողութիւն մը ունի ամէնէն դժուարին խնդիրներն ու տեսութիւնները բացատրելու յստակ եւ դիւրահասկնալի լեզուով մը:

Ֆրանսական կառավարութիւնը գնահատելով իր մասնագիտական կարողութիւնները, հրաւիրած է զայն անթելով դասախօսութիւններ ընելու օրուան տնտեսական հարցերուն մասին: Այս ձեւով չուրջ չիսուն դասախօսութիւններ կարդացած է Պ. Բունիաթեան:

Բացի վերեւ յիշուած ամերիկեան երկու ընկերութիւններէն, մեր հայրենակիցը անդամ է նաեւ «Société d'Economie Politique»ի եւ « Econometric Society»ի:

Ահա վաստակաւոր Հայ մը եւս:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԳՐՈՂԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

ՄՈՒԹՆ ՈՒ ԽՐԹԻՆԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Բ.

Նախորդ վերլուծումներուս չարքը յատկացուցած էի բանաստեղծութեան: Այս նիւթերուն քննութիւնն ալ, պիտի աշխատիմ կատարել, մաս – նաւորապէս բանաստեղծութիւնը նկատի ունենալով: Ցետոյ, այն նկատառումով որ կշռաւոր բանաստեղծութիւնը բաղդատմամբ արձակ բանաստեղծութեան չատ աւելի բարդ ձեւ մըն է, խոր ու դժուարին հաղորդակցութեանց միջոցը դառնալու համար: Հետեւաբար մեծագոյն աղբիւրն է մթութեան կամ խրթնութեան: Զափազանց կը սխալին անոնք որ չափածոյ բանաստեղծութիւն գրելը՝ դիւրին միջոց մը կը դաւանին:

Պէտք չէ չփոթել նաեւ, հաղորդակցութեան դժուարութիւնը, նիւթին էութիւնը հաղորդելու դժուարութեան հետ, որովհետեւ հոն ուր նիւթը մթութեան մէջ կը մնայ, անոր խորքը կը դառնայ անհասկնալի և հետեւաբար հակազդեցութիւնն ալ անկատար:

Վերջապէս պէտք է ընդունիլ նաեւ թէ, ինչպէս որ թուաբանական տուեալներու բնածին հակում ունեցող կամ ոչ, միտքեր կան, նոյնպէս ալ կան բանաստեղծութիւն մը հասկնալու կամ չհասկնալու հակամէտ մարդիկ: Այս տրամաբանութեան համաձայն, անհաղորդակցութիւն մը, յաճախ սխալանքի ճամբայ բացած է, գործ մը մութ կամ խրթին կարծելու համար:

Բանաստեղծութեան մէջ, մութը կամ խրթինը, լուրջ քննասիրութեան մը ենթարկուած չէ, ոչ ալ, բանաստեղծութեան մը դէչ նկատուելու տեսականը՝ ճշդրիտ կերպով վերլուծուած: Որովհետեւ, յաճախ արուեստի գործի մը հաղորդակցութիւնը չփոթուած է, իր ներքին արժէքին հետ, ու այսպէս, գործին մթութեան կամ խրթնութեան հանդէպ տրուած է աննպաստ դատում ու վճիռ:

Արուեստի գործ մը կը նկատեմ դէչ, եթէ անոր հաղորդակցութիւնը պակասաւոր է, կամ կիրարկուած փոխադրական միջոցը անգործնական եւ կամ ապրումը անարժէք: Սակայն, եթէ գործ մը անվիճելի արժէք մը կը պարունակէ իր մէջ, այս նոյն պարագաները, գատ գատ կամ ամբողջութեամբ, չեն կրնար մութ կամ խրթին որակումներով զայն դատապարտելու տարրեր կազմել:

Այս չարքին կը պատկանի նմանապէս, թիւրիմացութիւն մը որ կը ծնի ընթերցումի եղծումէն: Որովհետեւ այդ վայրկեանին, այսինքն ընթերցումի մը միջոցին, յաճախ նկատի կ'առնենք, մեր լոպէական՝ դեռ չխորացած դատումը, փոխանակ մեր վերապրումը հաշուի առնելու, այսպէս՝ ըմբռնումի եւ հասկացողութեան տարբերութիւն մը յառաջ բերելով:

Մութ կամ խրթինը՝ գրականութեան մէջ նոր երեւոյթներ չեն: Ոչ ալ անոնք գոյութիւն կ'առնեն այն ենթադրութեամբ թէ, արդիական կեանքին բարդ հոլովոյթը՝ հոն դրոշմած բլլալ իր էութեան կարգ մը դեռ անբաժանելի մնացած դէպքերու իմաստասիրական չփոթը:

Ընդհակառակն, գրական պատմութեան ամէն դարեշրջան կրած է իր վրայ, մթութեան կամ խրթնութեան ալիտակը նոյնքան դիւրութեամբ նշմարելի, որքան մեր ներկայ շրջանին անկապաշտական որակումներով դատապարտուած արուեստի գործերը ծանօթ են մեզի:

Հին՝ հելլենական գրականութեան մէջ չե՞ն վխտար այդ տեսակ երեւոյթներ, երբ դեռ իրենց գրականութիւնը սկզբն. եւ պարզ վիճակի մը մէջ կը գտնուէր, դուրկ պատմական թիկունքէ մը եւ կամ որեւէ նախորդ կերպարի մը ձգտելու նախանձախնդրութիւնը ունենալու: Պինդարոսի գործերուն մեծագոյն մասը այսօր իսկ բացատրութեանց կը կարօտի: Դժուարին դարձած է անոնց վերլուծումը որովհետեւ Պինդարոս յաճախ նպատակաուր եւ դիտակցութեամբ մթութիւններ ներմուծած է իր քնարերգութիւններուն:

Կրնանք դիւրաւ նոյն երեւոյթը նշմարել նաեւ Միջին Դարու գրականութեանց մէջ: Տանթէն նոյնքան մութ տողեր ստորագրած է որքան մեր օրերուն James Joyceը իր արձակներով ու քերթուածներով:

Մթութիւնը՝ գերմանական գրականութեան մէջ դասական դարձած պահանջ մըն էր չատ մը չրջաններու համար: Գէթ այս է անգլիացի թարգմանիչներու եւ քննադատներու եզրակացութիւնը:

Հակառակ ֆրանսական մտքի պայծառասիրութեան, Ronsardէն մինչեւ մեր օրերը, ֆրանսական գրականութիւնը լեցուն է անհասկնալի մնացած էջերով, նոյնիսկ ամբողջական գործերով:

Էջեր կան Rabelaisի գործերուն մէջ, որոնցմէ կարելի չէ հասկնալի բան մը կորզել: Montaigne յաճախ պարսաւանքի ենթարկուած է իր մութ մնացած տողերուն համար: Victor Hugo, Lamartine, դերձ մնացած չեն այդ ոգիով կատարուած քննադատութիւններէ: Նոյնիսկ Lamartineի «Լիճը» չափերուն կողմէ դատապարտուած է իրեւ անհասկնալի բանաստեղծութեան:

Ֆրանսական գրականութեան վերջին շրջանին, մութն ու խրթինը նոյնիսկ մտադրեալ սովորութիւն մը դարձաւ: Mallarméէն մինչեւ Paul Valéryի խրթնապաշտութեան ճաւակը՝ նուաճեց մտաւորական շրջանակներու ամէնէն դասական եւ պահպանողական կեդրոններն անգամ:

Նոյն երեւոյթը դոյութիւն ունէր եւ տակաւին դոյութիւն ունի անգլիական գրականութեան մէջ: Գրութիւնս չերկարելու համար զանց կ'ընեմ ծանօթ անուններու յիշատակութիւնը, անուններ որոնց սահմանադրութիւնները հաւասար մակարդակի վրայ կը գտնուին, չըսելու համար թէ խորքով աւելի գերազանց են:

Հանրածանօթ բանաստեղծ եւ քննադատ T. S. Eliotի հետեւեալ տողերը կը քաղեմ իր վերջին քնարական գործէն, որովհետեւ չատ յատկանշական են եւ մեր չօչափած հարցին կը բերեն խորհրդածութեան յուրջ պահանջ մը: Ան կ'ըսէ.

— « կ'ընդունիմ թէ կարդ մը բանաստեղծութիւններ որոնք այսօր հիացումս կը գրաւեն, անհասկնալի էին ինծի երբ առաջին անգամ զանոնք կարդացի: Կան տակաւին ուրիշներ որ վստահ չեմ թէ կը հասկնամ, օրինակի համար, Շէյքսփիրի բանաստեղծութիւնները »:

Եթէ այս տեսակ արտայայտութիւններ, վայրկեանի մը համար մեզ չփոթութեան կը մատնեն, իրականութիւնը այն է թէ, մթութեան ու խրթնութեան քօղը՝ որուն պատճառաւ, արուեստի գեղարուեստական գործոցները անցեալին մէջ չատերուն անհասկնալի կը քննադատէ վարկի մասին առհասարակ ընդունուած տեսութիւնը եւ կ'ապացուցանէ թէ դրամատուները հնարաւորութիւն չունին վարկեր «ըստեղծելու» եւ թէ վարկը ոչ մէկ գործօն դեր կը խաղայ տնտեսական գործառնութեանց ելեւէջներուն մէջ:

Ցիչատակութեան արժանի իր վերջին հատորին անունն է «Dépression, Progrès technique et Dévaluation», տպուած 1935ին: Այս հատորը կազմող երեք ուսումնասիրութիւններէն առաջին երկուքը նախապէս տպուած էին Ազգերու Դաշնակցութեան հրատարակած «Revue Internationale du Travail»ին, իսկ երրորդը՝ աւստրիական «Zeitschrift für Nationaloekonomie» պարբերաթերթին մէջ:

Բացի դրքերէ, պրոֆ. Մ. Բունիաթեան հրատարակած է նաեւ բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ՝ ռուսերէն, գերմաներէն, ֆրանսերէն եւ անգլերէն լեզուներով, մասնագիտական պարբերաթերթերու մէջ:

1916ին Մոսկուայի մէջ բամպակի մասին գրած յօդուածաշարքը իրեւ դիրք հրատարակուեցաւ «Ռուսական Բազաքներու Միութեան» կողմէ:

Բազմաթիւ գրախօսականներ լոյս տեսած են իր գործերուն մասին, միջազգային մամուլին մէջ: Համաձայն քննադատներուն, Պ. Բունիաթեան «ինքնատիպ եւ յանդուգն դաղափարներ ունեցող տեսաբան մըն է»: Երբեք չէ վարանած իր ուսումնասիրութեանց առարկայ դարձնելու ամէնէն դժուար եւ վիճելի խնդիրները, որոնց մասին բոլորովին նոր եւ հիմնական եզրակացութեանց յանգած է:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԵՐ ՀԱՅԲԵՆԻԲԻՆ ՁԵՐՄՈՒԿՆԵՐԸ

(Քաղուած խորհրդային աղբիւրներէ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՐՄՈՒԿՆԵՐԸ.— Դիլիջանի շրջանը իբրեւ բուժավայր յայտնի է իր կազդուրիչ, բուժիչ յատկութիւններով եւ բնութեան գեղեցիկ տեսարաններով: Ովկրախտով եւ թոքախտով վարակուածներու համար օդերեւութաբանական տուեալները բարենպաստ են: Դիլիճանի մօտ կը հոսի Բլդան գետը, ուր կայ ածխաթթուային – ալքալի պարունակող աղբիւր: Դիլիճան կը գտնուի Սեւանայ Աբասումանի եւ Տիպերթայի բուժարանները: Դիլիճանի ամարանոցը յայտնի է իր ամեւտ օդով, մեղմ կլիմայով, եւ չոր օդով: Ծովի մակերեսէն 1260 մեթր բարձրութեան վրայ կը գտնուի: Հոն հիմնական բուժումը կը կատարուի հելիոթերապիայի (արեւաբուժում) միջոցով: Առողջապահական պայմանները եւ հիւանդներու անունդը չատ լաւ են, 3500 — 4000 դոլ օրական:

Դիլիճան կուգան հանգստանալու թէ Հայաստանէն եւ թէ Ս. Միութեան 16 եղբայրական հանրապետութիւններէն, չնորհիւ լաւ չինուած ճամբաներու եւ երկաթուղիներու:

ՁԵՐՄՈՒԿը Հայաստանի ինչպէս եւ Ս. Միութեան լաւագոյն բուժավայրերէն մէկն է, անցեալին ծանօթ էր իբրեւ «Տաք ջուր»: Կան աղբիւրներ որոնց ջերմութիւնը կը հասնի 63 աստիճանի եւ չափազանց հարուստ եւ ածխաթթուով: Կը գործածուին երիկամունքի, լեարդի եւ յօդացաւի բուժման համար: Բոլոր երկրաբանները, քիմիաբանները, լեռնային ճարտարապետները բարձր գնահատած են Ջերմուկի բուժիչ յատկութիւնը: Ներկայիս Արփայի ձորին մէջ, Արեւելեան Ախուրեանի ափին, ծովի մակերեսէն 2000 մեթր բարձրութեան վրայ, վեր կը խոյանան քարէ մեծ չէնքեր, ուր կը բուժուին եւ կը հանգստանան աշխատաւոր դանգուածները: Շուտով այս բուժարան ամարանոցը կ'ունենայ 800 մահճակալ, որոնց 600ը բուժավայրին մէջ եւ 200ը օթեւանողներու համար:

մերձենալի կը մնային, այսօր դրեթէ մաշած ու մէկդի ծալուած է: Ու անոնցմէ չատեր հիմա հասկնալի են, արուեստագէտներու հոն յանձնած անկեղծ ապրումներով, երեւակայութեան թափով ու անմահական ճշմարտութեանց լոյսերով:

Ուրեմն կրնանք հետեւցնել թէ, կարելի չէ գտնել իսկական բանաստեղծ մը որ այս կամ այն պատճառաւ մութ ու խրթին ըլլալու պիտակին արժանացած չըլլայ: Այս երեւոյթը նոյնիսկ պայման մըն է եւ դուդահեռական կ'երթայ ճշմարիտ բանաստեղծին տաղանդին հետ:

Ըսել չեմ ուզեր թէ մութն ու խրթինը արուեստի գործի մը խորութեան չափանիշերը կը կազմեն, բայց անոնք յաճախ կը պահեն իրենց ջղին տակ վերապրեցնող գեղեցկութիւնը որ տիրական է դեղարուեստի բոլոր ստեղծագործութեանց մէջ:

Այժմ վերլուծենք թէ ինչ պարագաներու տակ ստեղծագործութիւն մը մութ կամ խրթին դառնալու նչաւակ է:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՋԱՐԵՀ ԳԱՋԱՋԵԱՆ

ԾԱՂԿԱՁՈՐԸ Հայաստանի ամենալաւ ամառանոցը կը նկատուի, որու հանգստեան տունը կը գտնուի ծառերով ու ծաղիկներով զարդարուածքլուրի մը վրայ: Կը գտնուի Զանգու գետի մօտ: Ծաղկաձորի մէջ կը հանգստանան մեծ թիւով մանուկներ, 8էն 16 տարեկան: Դպրոցականներու համար կայ 25 հանգստեան տուն, իսկ փոքրերուն համար կայ երկու բուժարան, եւ մեծերուն երեք հանգստեան տուն:

ՍԵՒԱՆԻ հինաւուրց կղզին իր մինչեւ ցարդ կանգուն մնացած վանքերով կ'երեւայ Ծաղկաձորէն: Կղզիի ժայռուտ ափին վրայ կը բարձրանայ Հայաստանի սովետական գրողներու հանգստեան տան քառայարկ չէնքը: Փոքր կղզիին մէջ կ'երթան հանգստացողները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ Ակադեմիայի բժշկութեան եւ կենսաբանական բաժնի վարիչն է պրոֆ. Լեւոն Ծովհաննէսեան: Իր վարած բաժինը մինչեւ հիմա հրատարակութեան յանձնած է 50ի չափ բժշկական ուսումնասիրութիւններ, որոնց մէջ նաեւ Մխիթար Հերացիի եւ Ամիր –Տովլաթի կեանքի եւ գործունէութեան մասին: Նոյն պէս պիտի պատրաստեն ընդարձակ մատենագրութիւն մը, որ պիտի պարփակէ հայ լեզուով մինչեւ հիմա լոյս տեսած դիրքերը:

Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ճարտարապետներու երկրորդ համագումարին առթիւ Մոսկուայէն Երեւան գացած է Ս. Միութեան Ակադեմիայի անդամ ճարտարապետ Րօֆֆանը: Խօսելով Մոսկուայի բարձր չէնքերու մասին, Րօֆֆան ըսած է թէ Ս. Միութեան ճարտարապետները իւրացուցած են այն առաջադրանքը, որու համեմատ չէնքերու կառուցումը ըլլայ դեղարուեստական ոճով ու ապահովէ բնակչութեան բոլոր պահանջները, դառնալով աչխարհի ամէնէն առաջաւոր եւ մեծագոյն ճարտարապետութիւնը:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄՈԼՈԹՈվ համալսարանին մէջ այս տարի բացուեցաւ լրագրական բաժինը, ինչպէս պրած էինք արդէն: Դասընթացքը պիտի ունենայ հինգ տարուան չրջան, ուր պիտի պատրաստուին Հայաստանի ապագայ խմբագիրները:

18 ԳՈՐԳԱԳՈՐԾ արտէլներ կը գործեն Հայաստանի մէջ: Վեց ամսուան ընթացքին գորգա – գործ արտէլները ստացան 480 նոր հոլեր եւ պատրաստեցին 39.000 քառակուսի մեթր ընտիր գորգ: Երեւանի մէջ բացուած է գորգագործ արտէլ մը, որ տարեկան պիտի արտադրէ 3 միլիոն րուպլի արժողութեամբ հայկական ընտիր գորգեր:

ԵՐԳՁՈՒՀԻ ԳՈՀԱՐ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ (Հայրենադարձ) Հայ Ֆիլհարմոնայի ամառնային թատրոնին մէջ տուած է համերգ, մեծ տպաւորութիւն գործելով:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

1949Ի ՕՂԻՄՊԻԱԿԱՆԸ

ՄԱՐՍԷԼ, 28 Յուլիս (յապաղած).— Հ. Ը. Դ. ՆորՍերունդի Շրջ. վարչ. մասնակցութեամբ իր 12 մասնաճիւղերու այս տարի եւս կազմակերպեց իր տարուան Ողիմպիականը, հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէի, կիրակի 17 Յուլիս ամբողջ օրը, ներկայ էին մօտաւորապէս հազար հոգի: Ջեռնարկը յաջող անցաւ: Դաչտին մուտքին վերեւ պարզուած էին Ֆրանսական եւ հայկական դրօշները: Բազմութիւնը մեծ մասով կը բաղկանար երիտասարդներէ: Դադարի մը պահուն խօսք տրուեցաւ ընկեր Մ. Մարութեանի որ անդամ մը եւս հրաւիրեց նոր սերունդը անսասան եւ կորովի աչխատանքի մը: Ըիշեցուց թէ պարտաւոր ենք ե– րախտագիտութեամբ մեր երէցներուն եւ յորդորեց օրինակել անոնց զոհաբերութեան ոգին:

Ամբողջ օրը, անընդհատ խաղեր տեղի ունեցան եւ կատարուեցաւ նոյնպէս Փութպոլի տրմի ֆինալ եւ ֆինալ որ անցեալ խաղարկութեան վերջ չէր ունեցած, ժամանակը կարճ ըլլալով:

Տրմի ֆինալ Bld. Oddo ընդդէմ Beaumontի չա– հեցաւ 2—0: Իսկ ֆինալ անգամ մը եւս յաղթեց St. Loup Bld. Oddoի 2—0 եւ տիրացաւ «Օհանեան» բաժակի: Ժամանակը ուշ ըլլալով առոգանքի մասնակցեցան միայն հայ արենուչները դեկավարութեամբ Տիկին Մանուչի եւ մարզիկները: Ցոյցը չարժանկարուեցաւ, իսկ Սէն Լուի նուա – դախումբը կ'առաջնորդէր հայկական քայլերգնե – րով: Լոութիւն, յանկարծ կր թնդան «Մարսէյ – եէզ»ը, «Բամ փորոտան», երկու եռագոյնները կամաց կամաց կը բարձրանան: Աչքերը յառած են դէպի ազգային խորհրդանչանը:

Մանուկ Պօյաճեան

ՆՄԲ.— Ստիպուեցանք զանց առնել մարզա – խաղերու մէջ շահած երիտասարդ – երիտասարդուհիներու անուանները, տեղի անձկութեան պատճառով:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ԵՐԵՔ ՏԱՐԻ ՎԵՐՋԸ

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱ.— Կապոյտ Ծաչի դպրոցական հանդիսը տեղի ունեցաւ մեծ յաջողութեամբ: Ահա երեք տարի է որ՝ մեր Ծաչուհիները ամէն ճիգ կը թափեն կանգուն պահելու համար ծաղկոցը: Ինչ հրճուանք է ծնողքի մը համար, տեսնել թէ իր պաւակը, որ երէկ հաղիւ քանի մը բառ հայերէն կը թոթովէր, այժմ կ'արտասանէ հայկական չունչով եւ յստակ առոգանութեամբ:

Այս առթիւ պէտք է յիչել քանի մը աչակերտ, աչակերտուհիներ որոնք լիուլի պակեցին մեր յոյսերը.— Արտասանեցին Օրիորդներ, Աննիթա Աբրճեան, Սիրանոյչ Տէրտէրեան, Անահիտ Օհանեան, Թոռլիկեան Արմենակ, Ալիս Ա.ճէմեան, Օհանեան երեք քոյրերը եւ Վալանթին Ծաչատուրեան: Նաեւ փոքրիկներ Ռընէ Փափազեան, Եփրեմ Տապակճեան: Երգ ու արտասանութիւններէ վերջ յիչատակելի է զաւեչտը: Ցակոբ Թոռլիկեան, Սնահիտ Օհանեան, Ազնիւ Կրկըզեան, Արիճեան, Տէրտէրեան չատ յաջող էին իրենց դերերուն մէջ: Եթէ կարգ մը ծնողքներ ալ իրենց բարոյական ծանդակութիւնը ընծայեն, որքան պիտի դիւրանայ աչխատանքը տքնաջան Ծաչուհիներուն: Այս առթիւ կ'արժէ յիչել թէ աղգասէր Հայրենակից մը, Պ. Ցակոբ Տէր Սարդիսեան ամէն տարի անմիջապէս կը փութայ իր ընտանիքով եւ զաւակներով դալ եւ օդնել բարոյապէս, նիւթապէս, կապոյտ Ծաչի ձեռնարկին:

Այս հանդիսէն քաջալերուած, յառաջիկայ Օգոստոս 7ին կապոյտ Ծաչը պիտի սարքէ դաչտային խնջոյք մը, հրաւիրելով բոլոր հայրենակից – ները:— Թղթակից

դրօչները: Բազմութիւնը մեծ մասով կը բաղկանար երիտասարդներէ: Դադարի մը պահուն խօսք տրուեցաւ ընկեր Մ. Մարութեանի որ անդամ մը եւս հրաւիրեց նոր սերունդը անսասան եւ կորովի աչխատանքի մը: Ըիշեցուց թէ պարտաւոր ենք ե– րախտագիտութեամբ մեր երէցներուն եւ յոր – դորեց օրինակել անոնց զոհաբերութեան ո – գին:

Ամբողջ օրը, անընդհատ խաղեր տեղի ունեցան եւ կատարուեցաւ նոյնպէս Փութպոլի տրմի ֆինալ եւ ֆինալ որ անցեալ խաղարկութեան վերջ չէր ունեցած, ժամանակը կարճ ըլլալով:

Տրմի ֆինալ Bld. Oddo ընդդէմ Beaumontի չա – հեցաւ 2—0: Իսկ ֆինալ անգամ մը եւս յաղթեց St. Loup Bld. Oddoի 2—0 եւ տիրացաւ «Օհանեան» բաժակի: Ժամանակը ուշ ըլլալով առոգանքի մասնակցեցան միայն հայ արենուչները դեկավարութեամբ Տիկին Մանուչի եւ մարզիկները: Ցոյցը չարժանկարուեցաւ, իսկ Սէն Լուի նուա – դախումբը կ'առաջնորդէր հայկական քայլերգնե – րով: Լոութիւն, յանկարծ կր թնդան «Մարսէյ – եէզ»ը, «Բամ փորոտան», երկու եռագոյնները կամաց կամաց կը բարձրանան: Աչքերը յառած են դէպի ազգային խորհրդանչանը:

Մանուկ Պօյաճեան

ՆՄԲ.— Ստիպուեցանք զանց առնել մարզա – խաղերու մէջ շահած երիտասարդ – երիտասարդուհիներու անուանները, տեղի անձկութեան պատճառով:

« ԾԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ՇԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԴ.

ԾՈՒՆԱՑ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ

Ո՞վ կը յանդգնէր իրենց առջեւ ելլել, քանի որ գահը թափուր էր, իսկ տէրութեան խնամակալը՝ Վեստ Սարդիս կոյր գործիք մը դարձած էր իրենց ձեռքը:

Եւ դաւաճանը երբ լսեց յունական լեզոնները – բուն մուտքը Հայաստանի սահմաններէն ներս, սիրտը թունդ ելաւ եւ փառասիրութեան կրակը բորբոքեցաւ հոգիին մէջ: Կը գգար, թէ իր փափաքները կը կատարուին, հետզհետէ կ'իրականան իր ծրագիրները, եւ կը մօտենար այն ժամը, երբ արքայական թագը պիտի դնէր իր գլխուն եւ բազմէր Բագրատունեաց գահին վրայ:

Վեստ Սարդիս տնեցիներու աչքին փոչի փչելով, յայտնեց անոնց, թէ անտեղեակ է Ծոյներու Հայաստան մտնելէն: Ու օր մըն ալ հեծաւ նժոյգը եւ սլացաւ Անիէն դուրս:

Երբ դուրս ելաւ Անիի դռներէն, դիմագիծը փոխուեցաւ յանկարծ, ուրախութեան փայլ անցաւ դէմքին վրայէն եւ, ուժգին մտրակելով ձին, դարձաւ դէպի արեւմտեան սահմանները, ուր արդէն կը մխային հայ գիւղերը, եւ սլացաւ դէպի առաջ: Սիրտը կը հատնէր անհամբերութենէ: Կ'ուզէր չուտով հասնիլ Ծունաց բանակը:

— Թուիր իմ ձիս, դուն Անիէն դուրս բերիր դիս իբրեւ պարզ իչխան մը, չուտով ներս պիտի բերես կրկին իբրեւ թագաւոր, իբրեւ միահեծան տէր բովանդակ Հայաստանի,— կ'ըսէր Վեստ Սարդիս ինքն իրեն ու աւելի եւս կ'արագացնէր ձիուն ընթացքը:

Անցան քանի մը օրեր: Ցերեկը յաջորդեց դիչերին, ու դիչերը՝ ցերեկին, սակայն Վեստ Սարդիսի համար հանգիստ չկար: Իրիկուն մը հեռաւոր հորիզոնին վրայ նշմարեց կրակէ բոցեր, որոնք երբեմն կը բորբոքէին ու երբեմն կը մարէին:

Վեստ Սարդիսի դէմքին վրայ կը նշմարուէր անխմանալի մտահոգութիւն մը, քալեց ձիուն սանձը, առանց աչքը հեռացնելու բոցերէն, կարծես կը զգար որ այդ բոցերուն մէջ կը կատարուէին մարդկային ամենասոսկալի բարբարոսութիւնները ու Հայեր էին որ կը կոտորուէին անխնայ:

Հայոց թագաւորութեան խնամակալը տխրեցաւ, սիրտը լեցուեցաւ անբացատրելի յուզումով, եւ վայրկեան մը փոխուեցաւ հոգեկան տրամադրութիւնը:

— Այս ի՞նչ բոցեր են, դարձաւ ան իրմէ միչտ անբաժան եղոյին, որ նոյնպէս հետաքրքրութեամբ կը նայէր դէպի կրակը:

— Տէր իմ, պատասխանեց եղոն, հոն տեղատորուած է Ծունաց բանակը, ուր մենք կ'աճապարբէինք հասնիլ:

Վեստ Սարդիսի դէմքը աւելի մռայլեցաւ, կ'ուզէր լսել որ այդ կրակները ուրիչ բան մը կը դուչակեն եւ ոչ թէ հրդեհ կամ աւերածութիւն:

Եղոն բան մը չըսաւ այդ մասին, թէեւ դիտէր իրողութիւնը: Արդեօք ա՞ն ալ իրեն պէս կըսարսափէր՝ նայելով բոցերուն վրայ,— մտածեց Վեստ Սարդիս, եւ կրկին դարձաւ եղոյին.

— Ես կը հարցնեմ քեզի, թէ այդ ի՞նչ բոցեր են որ կը լուսաւորեն չրջակաները:

— Ծունաց բանակին խարոյկներն են, իչխան. կ'երեւի Ծոյները կը տաքցնեն իրենց սառած մարմինները, պատասխանեց եղոն դժոխային ժպիտով մը:

Վեստ Սարդիս նայեցաւ անոր եւ սարսուռ մը ղգաց: Իր գինակիցին դէմքը զարհուրելի էր ուղղակի:

Լուռ, կրկին առաջ անցան: Բոցերը հետզհետէ աւելի յստակ կը տեսնուէին, անոնց լոյսին տակ կը նշմարուէին նաեւ մարդկանց չարժումները:

— Իչխան, եթէ քիչ մըն ալ առաջ երթանք, պիտի երեւայ Ծունաց բանակը: Ահա, բոլորին առորոտէն արդէն կը տեսնուին Ծունաց վրանները, ըսաւ եղոն եւ մատով ցոյց տուաւ մօտակայ բլուրին ուորոտը:

Վեստ Սարդիս չպատասխանեց ու չարունակեց իր ընթացքը, պահ մը ետք երկուքն ալ նշմարեցին մարդկային ստուերներ, որոնք ճամբէն չեղելով, կը պահուրտէին թուփերու եւ մացառներու մէջ: Անոնցմէ մէկ քանիները մինչեւ անգամ առաջ վազեցին եւ խելագարի պէս ինկան ձիերու ոտքերուն տակ:

— Ո՞վ ես դուն, հարցուց իչխանը իր ձիու ոտքերուն տակ թաւալող կնոջ մը, որ ամուր գըրկած էր ծծկեր երախան:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՃՎԱՁԵԱՆՑ

Նորէն յուզելով բացառիկ պարգեւներու եւ յաւելման հարցը, ազդարարեց թէ «այս խնդիրները դուրսը պիտի կարգադրուին»։

★ *Ժողովը օրէնք մը քուէարկեց, որուն համաձայն մասնաւոր տոմս մը պիտի տրուի «մնտեսապէս տկարներու»։ Այս տոմսէն պիտի օգտուին։ — 1.. Անոնք որ 65 տարեկանէն վեր են, կամ աւելի քան 60 տարեկան, բայց չեն կրնար աշխատիլ։ — 2 Անկար են կամ անբուժելի հիւանդութեամբ վարակուած։*

ՀԱՑ ՄԸ ՍՊԱՆՆԵՐ Է ԵՐԿՈՒ ԱԶԳԱԿԻՑՆԵՐ

Լիոնի Le Progrès *թերթը զարհուրելի դէպք մը կը պատմէ յուլիս 29ի թիւին մէջ, հետեւեալ խոշագիրներուն տակ։—*

Կրընոպլի մէջ ձերբակալուեցաւ Հայ մը որ սպանուած էր իր երկու հայրենակիցները եւ խմած վերջին զոհին արիւնը։ Մարդասպանը կ'ըսէ թէ «երկուքն ալ նացի դահիճներ, չարչարած էին զիս»։

Կ'ամփոփենք որոշ վերապահութեամբ, սպասելով լրացուցիչ տեղեկութեանց։—

Կրընոպլի մէջ ձերբակալուեցան կրկնակ մարդասպանութեան ամբաստանութեամբ, երկու Հայեր, որոնք մաս կազմած էին հռչակաւոր մոնկոլեան զօրաբաժիններուն։ (Ցառաջ։ — Կ'ակնարկէ Գերմաններու կողմէ վինուորագրուած զերիներուն)։

Թուլուզի շրջանն ոստիկանութիւնն էր որ կատարեց այս կրկնակ ձերբակալութիւնը, ի գործադրութիւն Ալպիի հարցաքննիչ դատաւորին մէկ հրամանագրին։

1948 *հոկտ. 28ին կ'անհետանար Հայ մը, որ իրրեւ փայտահատ կ'աշխատէր Քոնեաք–լէ Մինի մէջ (Թառնի նահանգ)։ 1946 փետր. 21ին նոյնպէս կ'անհետանար իր հայրենիցներէն մէկը, որ կ'աշխատէր Պռիւնիքէլի չինութեանց մէջ։ Երկու անդամն ալ կասկածելի չէր ոճիրը։*

Քննութիւնը կեդրոնացաւ ուրիշ Հայու մը, Արտաւազդ Աղաջանեանի վրայ, 39 տարեկան, որ իրենց աշխատանքի ընկերը եղած էր չինութեանց մէջ եւ որ անկէ ի վեր իրրեւ բանուոր մտած էր Վիլլար–Պոնոյի թուղթի գործարանին մէջ, Կրընոպլի մօտ։

Ձերբակալուելով, մարդը երբեք դժուարութիւն չհանեց խոստովանելու իրեն վերագրուած կրկնակ մարդասպանութիւնը։ Նոյն իսկ յայտարարեց որ եթէ դիտնար թէ զինքը կը փնտռեն այդ գործին համար, ինքնաբերաբար պիտի ներկայանար դատական իշխանութեան։

Իր պատմութեան համաձայն, 1941ին զինուորագրուելով խորհրդային բանակին մէջ, Գերմաններուն կողմէ գերի բռնուեցաւ Ուկրայնայի մէջ, մնաց այնտեղ, լեհաստան եւ ի վերջոյ ղրկուեցաւ Ֆրանսա։ Շատերու հետ յանձնուեցաւ իր երկու զօհերուն հսկողութեան. երկուքն ալ կը ծառայէին նացիներուն եւ անասելի չարչարանքներ կրեց անոնց կողմէ։ Իր երկու եղբայրները սպաննուեցան անոնց կողմէ իր աչքին առջեւ, իսկ Թուլուզի շրջանին մէջ անոնք գիւղեր աւարի տուին եւ հրկիզեցին։

Երբ պատերազմը վերջացաւ, զանոնք նորէն դատաւ Թառնի անտառային չինութեանց մէջ։ Եւ վրէժը լուծեց։ Առաջինը սպաննեց տարճանակի երկու հարուածներ պարպելով ծոծրակին եւ դիակը թաղեց դաշտի մը մէջ։ Երկրորդն ալ սպաննեց դանակը մխելով կուրծքին եւ, արիւնը խմելէ վերջ, դիակը թաղեց անտառին մէջ, թիով մը։ Մարդասպանը այս երկու արարքները կը նկատէ պարտականութեան մը կատարումը եւ կ'ըսէ թէ Խաչիկ Ասլանեան, 28 տարեկան բանուոր մը Վիսքոզի մէջ, (Կրընոպլ) որ ձերբակալուած է իրեն հետ միաժամանակ, իրրեւ մեղսակից, չէ մասնակցած իր կատարի վրէժխնդրութեան։ Մնաց որ, այս վերջինն ալ կ'ուրանայ։

ՖԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԱՏԵԱՆՆԵՐԸ պիտի ընդունին 1949 դեկտ. 31ին, համաձայն Ազգ. ժողովի որոշման։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵԻՍ հրաւիրուած է Եւրոպայի Խորհրդարանին դումարման, Անդարայի Ֆրանսական դեսպանին միջոցաւ։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԸ պիտի կտրուի չաթթր մէկ օր, ժամը 7էն մինչեւ կէս օր եւ 1.30էն 6։ Օրերը որոշուած են համաձայն շրջաններու։

ՊԷՑՐՈՒԹԻՆ կը հեռագրեն թէ խուզարկութիւններ կատարուելով համայնավարական կեդրոններու մէջ, բազմաթիւ փաստաթուղթեր բռնուեցան։ Համայնավարներուն մեծ մասը Մոսկուայի հետ է, իսկ մաս մըն ալ՝ Թիթոյի։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ այն նամակադրոշմները որ նախագահներ Մասարիքի եւ Պենէշի նկարները կը պարունակեն, այլեւս արժէք պիտի չունենան նոյեմբերէն վերջ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ անգլ. շրջանի տարագիրներու կայանները պիտի փակուին մինչեւ 1950 յունիս 30ին։ Այնուհետեւ օգնութիւն պիտի ստանան միայն հիւանդները եւ անկարները։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ մինչեւ Ցունիս 15։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ Ադա. 1500, ՊՐԻՒՔՍԷԼ Մկր. 2000, ՓԱՐԻԶ (19) Մին. 3200, ՄԱՐՍԷՑԼ Քիթ. 1500, ՔԱՍԻՍ Ա. Փ. 1500, ՄԱՐՍԷՑԼ Քոլ. 1500, ՄԱՐՍԷՑԼ Ղեւ. 4150, ՎԻԷՆ Վար. 500, ՔՈՆՈՄ Սար. 1000, ԹԱՐԱՐ Ցով. 800, ՔԼԻՇԻ Պուլ. 800, ՔՈՒՐՊՐՎՈՒԱ Զար. 1600, ՏԻՏՐՈՑԹ Բար. Ք. 15 տոլ. ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ Փեա. 1500, ՊԱՆԻԷՕՑ Փափ. 1500, ՍԵՎՐԱՆ Սան. 2200, ՍԵՎՐԱՆ Ոսկ. 800, ԼԻՎՐԻ Օհա. 1500, ՇԱՄՓԻՆԵԻ Պաղ. 1500, ԿԱՐ ԱՔԱ. 1500, ՏԵՍԻՆ Լըճէ 500, ՄԱՐՍԷՑԼ Տալ. 4000, Ս. ՄՈՐ Զալ. 800, ԱՆԻԷՒ Հէպ. 800, ՇԱՎԻԼ Թ. Ս. 1000, ՇԱՎԻԼ Ց. Ա. 1500, ՔԼԱՄԱՐ Թոր. 1500, ՄԷՕՏՕՆ Պեա. 1500, ՇԱՎԻԼ Մ. Ս. 1500, ՎԻՐՕ–ՖԼԷՑ Էմի. 800, ՇԱՎԻԼ Մ. Տ. 1500, ՌՈՆԻ Մեր. 1500, ՍԹԵՆ Ման. 1500, ՎԻԷՆ Բար. — Թեր. — Միք.— Տ. Փ. — Ա. Զ. 1500ական ֆրանք։ ՍԷՆ ԼՈՒ — Եղի. Նաք. Մխր. Փիլ. 1500ական, Ս. ԼՈՒ Գ. Մ. Ելք. Խան. Սուլ. Մուր. Շահ. Նիպ. Գալ. Քէտ. Պապ. Էնէ. Զար. 1000ական։ Ս. ԼՈՒ Լեւ. 1125, ՄԱՐՍԷՑԼ Կոն. 650, ՓԱՐԻԶ (2) Ուն. 800, ԻԶԻՒՕՑ Մար. 800, ԼԻՈՆ Տէր. 1000 ՄԱՐՍԷՑԼ Գրի. 1600, ՄԱՐՍԷՑԼ Շամ. 1500, ՄԱՐՍԷՑԼ Ս. Ա. 1500։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի Մասնաճիւղին կողմէ ՄԷՏՕՆի դեղածիծաղ անտառին հանրածանօթ Պաղ Աղբիւրին մօտ, առաւօտեան մինչեւ իրիկուն, այս ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

Կիրակի առաւօտ օթօֆառերը պիտի մեկնին ժամը 8ին **Boulevard Carnot***էն հրապարակէն։*

Խանդաստի հիւրասիրասէր տարեդարձ

ԿԻՐԱԿԻ **7** ՕԳՈՍՏՈՍ, ամբողջ օրը
ՎԱԼՊԱՐԻԶԻ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԱՆՏԱՌՆ ՄԷՋ
Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ
կը նախագահէ՝ Ա. ՓԷՕՍԷԵԱՆ

կը բանախօսեն՝ Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ
եւ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին
Կ'արտասանէ յայտնի դերասանուհի
Տիկ. Մարութեան
կը նուագէ Սէն Լուի եւ Պուլ. Օտտօի *միացեալ* Նուագախումբը, *կ'երգէ* Սէնթ Անի երգչախումբը։
Տեղի կ'ունենան մարզական խաղեր *և* պուլի մրցում
Այժմէն ապահովեցէք ձեր երթեւեկի միջոցները, դիմելով ձեր շրջանի Հ.Ց.Դ. Մարմիններուն։
Մուտքը ազատ է։

ԼԻՈՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ **7**ին *նախաձեռնութեամբ «Միսմանթօ» խումբին։* PONT DE CHERUYի *օդասուն անտառին մէջ։* Օթօֆարը *կը մեկնի* կիրակի առտու ժամը **9.30**ին **Place Guichard**էն։ Երթուդարձի *դինը* **100** *ֆրանք։* Կը հրաւիրենք երիտասարդութիւնը մասնակցիլ այլ եւ այլ մրցումներու եւ խաղերու։

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՑԻ ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ դաշտահանդէսը 7 Օգոստոսին, սաղարթախիտ ծառերու տակ։ Բազմաթիւ անակնկալներ։ Ամէն տեսակ ըմպելիներ եւ աննման պաղպաղակ։

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Հանդիպումներ ու ուսային հնս

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

270 մեծադիր էջ, շքեղ տպագրութեամբ
Գրեց՝ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Դիմել՝ Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սա – մուէլեան գրատուները։ Կամ ուղղակի հեղինակին՝ Via G. Pacini 30, Milano (Italia)։

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ ԿԱԶԴՈՒՐՄԱՆ ԿԱՑԱՆԸ

Կապոյտ Խաչի կազդուրման կայանի Բ. խումբը փարիզէն կը մեկնի երեքշաբթի, 2 Օգոստոս։ Հաւաքուիլ Gare de Lyon, *մեծ հոլին խոշոր ժամացոյցին տակը, երեկոյեան ժամը 7ին։*

Ա. խումբը (Մինչեւ Ֆրանսայէն) կը վերադառնայ երեքշաբթի։

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՄՋԻԿԵԱՆ հաճոյքն ունի իր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ վերսկսած է իր սպասարկութիւնը՝

MAISON CHAILLOTի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ կը դրուին միօրինակ եւ ֆանթէզի մեծաքանակ կտորներ, ինչպէս նաեւ բամպակեղէն, վիչի, Զէֆիր, ֆլինէթ եւայլն։

— ՆԱԵԻ ԲՐԴԵՂԷՆ ԵՒ ՇԱՊԻԿՑՈՒ —

MAISON CHAILLOT *կը գտնուի* Poste Colbertի *եւ* Grand 'Rueի *անկիւնը, Պուրսին եաեւը։*

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Հայ տիկին մը տան մը մէջ որպէս խնամատար փոքրիկներու կամ ծերերու։ Կրնայ ստանձնել տան մը տնտեսութիւնը եւ կամ պաշտօնավարել որպէս ընկերացող կին **(Dame de Compagnie)**։

Դիմել «Ցառաջ»ի Բ. սկզբնատառով։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՄՈՒԼԷՆ ԵՒ ՀԵՂՆԱԿՆԵՐԷՆ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— «Ահարոնեան» Ակումբի Մատակարար Մարմինը կը խնդրէ Ֆրանսայի եւ արտասահմանի հեղինակներէն և մամուլէն, իրենց տրամադրելի գիրքերէն մէկ–մէկ օրինակ նուիրել Գրադարանիս։ Մեր դրամական միջոցները շատ սահմանափակ ըլլալով, հնարաւորութիւն չունինք, պատերազմի ընթացքին եւ անկէ վերջ լոյս տեսած հարիւրաւոր գիրքերը գնելու, որով նուիրատուներուն մեծապէս սատարած պիտի ըլլան *Նոր Սերունդի հայեցի դաստիարակութեան եւ Հայ. Մշակոյթին*, միեւնոյն ատեն, թեթեւցնելով նաեւ մեր ծանր բեռը։

Գիրք, թերթ, Հանդէս եւ այլն ղրկել հետեւեալ հասցէին։ — **A. Bediguian, 7** rue Berlioz, **Marseille** France.

Կը խնդրենք արտասահմանի թերթերէն արտատպել սոյն կոչը։

ՄԱՆԿԱՎԱՐԱԾ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ

Տրամադիր է, արձակուրդի առեն՝ հայերէն լեզուն դասաւանդել մասնաւորներու, փարիզ եւ արուարձաններէ։

ԻՍԿ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԻՆ համար կը ստանձնէ դպրոցի մը վարիչ – ուսուցչի պաշտօնը, նախընտրելով գաւառը։

Պայմանաւորուելու համար այժմէն դիմել Ս. կ.ի, «Ցառաջ»ի հասցէով։

ՆԿԱՏԻ ԱՌՆԵԼ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հայ Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան տարեկան փառատօնը՝ 2 հոկտեմբերին։ Կը խնդրուի չխաչաձեւել։

ԾԱՆՕԹ ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ Օր. ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ նուագահանդէսը 1950 փետրուար 4ին։

★ *ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ տարեդարձը Տէսինի մէջ, Օգոստոս 14ին։*

★ *ՍԱՆԴՈՒԽՏ ԵՒ ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ Հոկտ. 30ին Սալ Շըմիի մէջ, դերասան Տ. Նշանեանէ։*

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Ouisconse – (13)
Le Gérant : A. MERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աթգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 3 Août 1949 Չորեքշաբթի 3 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5913 – Նոր շրջան թիւ 1324 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅՆԴԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տարին կը լրանայ արդէն — երկրորդը — եւ ձայն-ձուն չկայ Հայրենադարձի մասին: Պիտի վերսկսի՞: Ե՞րբ: Ի՞նչ համեմատութեամբ:

Լո՛ւռ են ինչպէս Երեւանն ու Մոսկուան, նոյնպէս անոնց դռնղդոյն ժամկոչները եւ լուսարարները:

Սխալեցանք: Բոլորն ալ սոխակ են դարձեր, փառաբանելու համար 1946ին եւ 1947ին կատարուած ներդաղթները, միեւնոյն առեն ժանիք սրելով Դաշնակցութեան դէմ:

Իրարու հետ մրցումի ելած են պետական պաշտօնատարն ու արտասահմանի յետին դպիրը: Կ'եփեն ու կը ցրուեն միեւնոյն անլի, ջրալի եւ պարշահոտ ցնդաբանութիւնները:

Ահաւասիկ վկայութիւն մը Երեւանէն: Որքան ստայօղ, նոյնքան անամօթ:

Երեւանի կեդր. կոմիտէին ընդհ. քարտուղարն է, վրացախօս Գրիգոր Աբուքինովը (Ճարուքինեան), որ կը դրէ սեւով ճերմակի վրայ, իր ժանգոտ սլաքներն անգամ մը եւս ուղղելով Դաշնակցութեան դէմ.

— « Նրանք դիմեցին նողկալի միջոցների, ներգաղթողների հետ միասին սովետական Հայաստան ուղարկելով պրովոկատորներ, որոնց միջոցով փորձում էին վարկաբեկել հայրենիք վերադարձող հայրենասէրներին »:

Ինչպէս կ'երեւայ, Պ. Աբուքինով իր տրամաբանութեան հետ կորսնցուցած է նաեւ իր յիշողութիւնը:

Տակաւին երէկուան պատմութիւն է ներգաղթի կազմակերպութիւնը: Եւ մէջտեղն են կազմակերպիչներն ալ:

Աբտոնութեան աւետիսը հազիւ Երեւան հասած, արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուեցան, գաղտնի հրահանգներ հաղորդուեցան, որպէս զի Ներգաղթի կոմիտէները կազմուին «յառաջդիմական» տարրերէ:

Այդպէս ալ եղաւ, ամէն տեղ:

Ոչ մէկ դաշնակցական Ներգաղթի կեդր. կոմիտէներուն մէջ:

Ցետին թշուառականը գնաց բազմեցաւ աթոռներուն, ինչպէս միլիոններուն վրայ, քթէ-բերնէ բերելով Հայրենադարձը:

Այն 85–90.000ին դիմաց, որ հայրենիք փոխադրուեցան զառւելով, մաղուելով, քանի՞ տասնեակ հազարներ ալ մոխիրի վրայ նստան, Սուրիա–Լիբանանի, այլ մանաւանդ Իրանի մէջ: Դեռ չենք յիշեր մեր զաղութը:

Եւ ի՞նչ զումարներ մսխուեցան, կողոպտուեցան հասարակ խաչադողներու ձեռքով: Իսկ անշարժ կալուածներու խնդիրը քար գայթակղութեան դարձած է:

Տակաւին յիշէ՞նք բանի հրաժարականներու խեղկատակութիւնը, որ ի վերջոյ պալարի մը պէս պայթեցաւ իրենց դլխուն:

Այս ամբողջ անցուդարձին մէջ, կացութեան բացարձակ տէրն էին «յառաջդիմականները»:

Անոնք իրենց ափին մէջ առած էին յետին ձեւակերպութիւնները: Կը կոտրէին – կը թափէին իրենց ուղածին պէս, հովանաւորութեամբ արտակարգ լիազօրներու:

Խեղճերուն ոտքերը գետնէն կտրած, աչքերը չլմորած էին: Ամէն կողմ թշնամի կը տեսնէին եւ կը հետապնդէին բարակի հոտառութեամբ:

Այս պայմաններուն մէջ, ի՞նչպէս «պրովոկատոր»ներ կրնան սպրդած ըլլալ:

Պատիւ ունինք յայտարարելու քաղաքացի Աբուքինովի որ, մէկ հատիկ Դաշնակցական չկայ փախստականներուն մէջ:

Բոլոր անոնք որ Սուրիա – Լիբանան, Ճունաստան, Իրան կամ Ֆրանսա վերադարձան յուսախաբ, իրենց հաւատարիմներն էին, «յառաջդիմական»: Ամէնէն առաջ՝ համայնավար:

Եւ անոնք էին որ ամէնէն պատկերազարդ պատմութիւնները պատմեցին: Կը պատմե՞ն տակաւին, գլուխ գլխի: Երբեմն բարձրաձայն, բայց ընդհանրապէս «ամենայն դգուշութեամբ»:

Բարեհաճեցէք նախ ներգաղթի կոմիտէնե-րուն տոմարները պրպտել, գտնելու համար այդ «պրովոկատոր»ներուն հասցէն:

Ուրիշ ցնդաբանութիւն մը, խուժանավարութեան նոյն արհեստանոցէն:

Շ.

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ՄԵՆՔ ԱԼ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ ՈՐ...

Չեմ գիտեր ինչ կը մտածեն մեր երաժիշտները, բայց մենք ունկնդիրներս կը վրդովուինք, երբ ձայնասփիւռը կուտայ հայկական երգեր իբրեւ հրէական, կովկասեան կամ թրքական:

Մանաւանդ առաջին երկուքին համար, պատահական չէ սխալը:

Ա՛լ յուսահատած ենք, գոնէ ամիսը անգամ մը 15 վայրկեան ունենալու, իբրեւ հայկական ռատիօ ժամ:

Ո՞ր կազմակերպութիւնը իրեն բան դործ պիտի ընէր օդտադործել այդ ամենազդու դէնքը, ենթադրելով որ երդչախումբը պատրաստ ըլլայ:

Հոս հոն պատահած ոճիր մը կամ դողութիւն մը Հայու մը կողմէ՝ լայն արձադանդ կը գտնէ մամուլին մէջ:

Եւ կան ճղճիմ լակոտներ ալ որ ազդասիրութիւն կը սեպեն Ֆրանսայի թշնամի ցոյց տալ հայկական կազմակերպութիւն մը, նոյնիսկ Ֆրանսական թերթերու մէջ:

Մեր ժողովուրդը ճանչցնելու եւ հիւրընկալ ժողովուրդին հետ լաւ յարաբերութեան մէջ պահելու միջոցը այս է կ'երեւի:

Մինչդեռ, մեր աչքին առջեւ, ոչ միայն չաթթր անգամ մը, այլ ամբողջ ժամեր կը լսես մասնաւորաբար ուրիշ բախտակից ժողովուրդնե-րու յատկացուած «ռատիօ – Հաղորդումները»:

Քանի մը օր առաջ, մեր «Հովիւը սարում տխրեց...»ը երդեցին իրբեւ հրէական ժողովրդական երդ: Ուրիշ անդամներ ո՛րքան երդեր տուած են «Կովկասեան» ընդհանուր անունին տակ:

Չկայ ճակատ մը ուր «եան»երը չփայլին:

Ինչո՞ւ անճրկած ենք այս ասպարէդին մէջ, երբ աւելի համեստ դաղութներ լսյնօրէն կ'օդտուին ամենակարող ալիքներէն, նոյնիսկ ճառ խօսելու կամ քարոզ կարդալու համար:

ՍՕՍԻ

ՆՈՐԷՆ ՀԱՑԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Հալէպի «Շէհպաղ »թերթը (6 Յուլիս) կը դրէ թէ ձերբակալուած են 18 համայնավարներ, այր եւ կին, համայնավարական թռուցիկներ ցրուած եւ բոլշեւիկեան քարոզութիւն կատարած ըլլալու յանցանքով: Կալանաւորներուն մէջ կը յիշուին Հեռեւեալ Հայերը.— Անդրանիկ Գարայեան, Թրուանտա Խաչերեան, Վարդուհի Կիւլեան, Թորոս Թորոյեան, Սիրանոյշ Ալթունեան, Յակոբ Սարդիսեան, Աստուր Ալիճեան եւ Տիդրան Մարտիրոսեան: Ցարութիւն Մախեան եւ Սարդիս Կիւրիւնեան կը հետապնդուին խստիւ:

★ Հալէպի մէջ չարք մը արաբական թերթեր կարդին փակուած է նաեւ ռամկավար Եփրատը: Կառավարութիւնը իրբեւ հատուցում 5000 ս. ոսկի, իսկ տպարանին 3500 ս. ոսկի յատկացուցած է: Զանազան զումարներ ստացած են նաեւ արաբական թերթերը: Կառավարութիւնը նախապէս որոշած էր սահմանափակել թերթերու թիւը, դադրեցնելով անոնք որ անհնչան սպառում ունին:

ՍՈՒՐԻՈՑ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութեանց որոշումով, այսուհետեւ լիբանանեան վիպա ստացող ոեւէ օտարական՝ իր անցագրով կրնայ մտնել միմիայն Լիբանան, իսկ սուրիական վիպա ստացող ո եւ է օտարական՝ միայն Սուրիա: Ցարդ Սուրիա – Լիբանանի կողմէ արուած մուտքի ոեւէ արտօնութիւն՝ ի զօրու էր և՛ Սուրիոյ և՛ Լիբանանի համար:

ՄԵԹՐՈՑԻ ԵՒ ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻ նոր գիներու մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կը տրուին.— Օգոստոս 8էն սկսեալ անջատաբար գնուած տոմսակը պիտի արժէ 15 ֆրանք Բ. կարդ, 23 ֆր. Ա. կարդ: Տետրակով գնուած եւ չաբաթական տոմսակներու գիները կը մնան անփոփոխ: Կիրակի եւ տօն օրերուն 5 ֆրանք աւելի պիտի գանձուի Բ. կարդէն. ուրեմն տոմսակը պիտի արժէ 20 ֆր. Բ. եւ 28 ֆր. Ա. կարդին համար: Իսկ «քառնէ»ներու տոմսերը 15 եւ 20 ֆրանք: Օգոստոս 14էն սկսեալ, հանրակառքի տոմսակներէն ալ 5 ֆր. աւելի պիտի գանձուի միայն կիրակի օրերը:

Գաղտնի խորհրդակցութիւններ եւրոպայի վերազինման մասին

Երկուշաբթի օր Ֆրանքֆորթի մէջ տեղի ունեցաւ առաջին զինուորական ժողովը, լսելով սպարապետին՝ զօր. Պրէտլիի զեկուցումը Եւրոպայի պաշտպանութեան ծրագիրներու մասին: Խորհրդակցութիւնները բացարձակապէս գաղտնի կը պահուին: Այս առթիւ ամերիկեան հրամանատարները տեսակցութիւններ ունեցան Իտալիոյ եւ Լիւքսէնպուրկի ներկայացուցիչներուն հետ:

Խորհրդակցութիւնները պիտի չարունակուին Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ: Եւրոպայի ներկայացուցիչները պիտի ուսումնասիրեն ամերիկեան առաջարկները, որպէսզի կարելի ըլլայ վերջնական ծրագիր մը յօրինել:

Ժողովէն վերջ, զօր. Պրէտլի յայտարարեց թէ Ատլանտեանի դաշինքին Գ. եւ Թ. յօդուածները, կը տրամադրեն փոխադարձ օդնութիւն եւ միացեալ խորհուրդ մը, ինչպէս եւ օժանդակ մարմիններ: Եւ աւելցուց.

— « Մենք այստեղ եկած ենք իմանալու համար միւս ազգերուն տեսակէտները: Զինուորական տեսակէտով, անոնք համաձա՞յն են որ կեդրոնական կազմակերպութիւն մը գործէ բոլորին անունով, թէ կը նախընտրեն որ երեք չորս խմբակցութիւններ կազմուին, աւելի կրճատեալ: Անհրաժեշտ է որոշում մը տալ այս մասին եւ ճշդել թէ երբ պիտի կրնայ գործել այդ կազմակերպութիւնը» :

Զօրավարը բացատրեց թէ ամերիկացի սպաներուն ներկայացուցչութիւնը որոշուած էր երեք չորս ամիս առաջ եւ այսօր չէ որ կը քննուի սպառազինութեանց խնդիրը:

« Թայմզ»ի թղթակիցը կը դրէ թէ խորհրդակցութեանց մասնակցող եօթը իտալացի սպաները հագած էին չողչողուն համազեստներ եւ չատ լաւատես կ'երեւային: Այս առթիւ ճառ մը խօսեցաւ Իտալիոյ սպարապետը, զօր. Մարաս, վստահութիւն յայտնելով Մ. Նահանդներու բարեկամութեան վրայ: Ամերիկացիները մասնաւորապէս ուզած են իմանալ իտալական տորմիղին վիճակը:

«ՋԿՐԿՆԵՆՔ 1939Ի ՍԽԱԼԸ»

Ամերիկացի երեք սպարապետները Փարիզ կը սպասուին Եչ. օր: Երեքն ալ մասնաւորապէս պիտի տեսակցին մառէչալ Մոնթկոմըրիի հետ, որ եւրոպական Միութեան բանակներուն ընդհ. հրամանատարն է, եւ Ֆրանսայի սպարապետներուն հետ: Պիտի խորհրդակցին նաեւ Պելժիոյ եւ Հոլլանտայի ներկայացուցիչներուն հետ:

★ Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, արդէն իսկ պատրաստ է ամերիկեան ծրագիր մը՝ արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար:

Զօր. Մարշըլ, Մ. Նահանդներու նախորդ արտաքին նախարարը, իր տեսակէտները պարզելով երեսփ. ժողովի արտաքին գործերու յանձնախումբին առջեւ, յայտարարեց.

— « Մ. Նահանդներու բարեկամ այն ազգերը որ կ'ընդդիմանան Խ. Միութեան, պարտաւոր են փոխադարձ գործակցութեան ձեռնարկել նախայարձակման դէմ: Արտաքին գործերու նախարարութիւնը ձգելէ չատ առաջ, ես վճռապէս համոզուած էի թէ ստիպողական է այսպիսի ծրագիր մը: Որ եւ է տարակոյս չունիմ անոր օդտակարութեան մասին:

Այս առթիւ յիշեց թէ 1939ին ինք, իբրեւ զօրաքային բանակի սպարապետ, չանցած էր անհրաժեշտ վարկերը քուէարկել տալ խորհրդարանին, ամերիկեան ուժերու զօրացման համար: « Եթէ 1939ին մեր կողմէ պարզուած զինուորական պէտքերը գոհացում ստացած ըլլային, կրնայինք վեց ամիս կրճատել պատերազմը, 50 միլիառ տոլար խնայել եւ փրկել հարիւր հազարաւոր մարդկային կեանքեր: Այն առեն կարելի էր հարիւր միլիոն տոլարով ստանալ նոյն արդիւնքները ինչ որ աւելի վերջը պիտի ստանային մէկ միլիառով: Այսօրուան փոքր խնայողութիւնը կրնայ ծանր ծախքեր պատճառել վաղը: Կ'առաջարկեմ քուէարկել պահանջուած վարկերը, որպէսզի չկրկնուի 1939ի սխալը»:

15 նոյեմբեր

ՄԻԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԸ ԼՈՒԾՈՒԻՆ

Ռումանական կառավարութիւնը օգոստոս 1ին լուծեց բոլոր կաթոլիկ միաբանութիւնները, մօտ 15, որոնց մէջ ամէնէն ծանօթներն են «Մէն վէննան տը Փոլի Քոյլերու», «Նոթր Տամ տը Սիոնի» եւն. կազմակերպութիւնները: Այս առթիւ հրատարակուած հրամանագիրը կը վերաբերի նաեւ այն կաթոլիկ կազմակերպութեանց որոնք ուսում կուտան կամ հիւանդներ եւ կարօտներ կը խնամեն:

Լուծեալ միաբանութեանց պատկանող քահանաները, վանականները եւ մայրապետները 15 օր պայմանաժամ ստացած են, հետեւեալ երեք պայմաններէն մէկն ընդունելու համար.—

1. Իրենց մենաստանները եւ խցիկները քաշ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՏՐԱՆՔ ՄԸ ՄԻԱՑՆ

«Հայրենական» պատերազմի ընթացքին երեւութապէս փոփոխութիւններ մը կատարուեցան Ռ. Մխութեան մէջ:

Ցաղթանակը ապահովելու միակ առաջադրութեամբ, անհրաժեշտ էր դիմել բոլոր միջոցներուն:

Լէնինի վարդապետութիւնը անդերազանցելի է այս տեսակէտէն ալ: Նահանջը՝ նոյն իսկ ինքնուրացման գնով, սրբագործուած է եւ մաս կը կազմէ լենինիզմի յեղափոխութեան:

Նահանջ՝ տեսական եւ վարդապետական ճակատին վրայ, երաշխիք մըն էր դիմագրաւելու արտաքին վտանգը:

«Դեռ ամէնքի յիշողութեան մէջ թարմ են այդ նահանջի մանրամասնութիւնները, պատերազմ յայտարարուեց «հայրենական» համազգային նշանաբաններով, ոգեկոչեցին հայրենասիրութիւնն եւ հին ազգային հերոսները, լուծուեց Գ. Միջազգայնականը: Եւ վերջ տրուեց նաեւ կրօնական հալածանքին, որոշ ազատութիւն չնորհուեց եկեղեցականն հաստատութիւններին» (Ս. Վրացեան):

Եւ որպէս արտայայտութիւն կատարուած այս փոփոխութիւններուն, կրօնքը՝ այլեւս «դէն չպրտուելիք» ապրանք ըլլալէ դադրեցաւ:

«Սոցիալիստական հասարակութեան շինարարութեան գործի» համար, այլեւս «մեծագոյն խոչընդոտը» (կրօնը) կ՚ըդառնար մեծագոյն անհրաժեշտութիւնը. իրաւազուրկ եւ հալածական կրօնն ու եկեղեցին կը դառնային այլեւս նոր իրական գործօններ՝ խորացնելու Ռ. Մխութեան մէջ «բարձր հայրենասիրութեան ոգի եւ հաւատարմութիւն»:

Գիտենք անկէ վերջ այն «սիրալիր եւ հայրական խնամատար վերաբերմունքը» որուն արժանացաւ նաեւ Հայոց Եկեղեցին:

Էջմիածինը՝ մեր դարաւոր Մայր Աթոռը եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, ատկէ ետքն է, որ կը տեսնեն մեր պատմութեան մէջ չտեսնուած «բարեզարդութիւնը»:

Արդար պիտի չըլլայ, վերը յիշուած բացատրութիւններով միայն, ստորագնահատել մեզի չնորհուած այս առաւելութիւնները:

Ռուսաստանը դեռ ցարերու չրջանէն բացառիկ կարեւորութեամբ է մօտեցած միշտ Հայ. Եկեղեցիին, աւելի ճիշտ Էջմիածնին եւ Կաթողիկոսին:

«Կաթողիկոսը — կը գրէ բոլշեւիկ պատմաբան Ռորեան — իբրեւ ներկայացուցիչը հայ ժողովուրդի, անհրաժեշտ էր ցարական Ռուսիոյ իր միջազգային դիւանագիտական յարաբերութեանց մէջ՝ աւելի յաջողաբար տանելու համար ռուսական արտաքին քաղաքականութիւնը Արեւելքի մէջ...» («Բոլշեւիզմը եւ Դաշնակցութիւնը» Վ. Ն.):

Բոլշեւիկ պատմաբանի այս վկայութեան մէջ ուշագրաւ կէտ մը սակայն, — կաթողիկոսը արժէք էր ռուսական «միջազգային դիւանագիտական յարաբերութեանց մէջ» ի նպաստ իր արեւելեան քաղաքականութեան:

Որով, ռուսական չահադրգռութիւնը հիմնուած էր միայն եւ բացառաբար իր սեփական չահերուն վրայ:

«Եթէ ցարական Ռուսիոյ արտաքին քաղաքականութեան չահը կը պահանջէր բարձրացումը Կաթողիկոսի արժէքին, անդին նոյն Ռուսիոյ ներքին քաղաքականութեան չահը հակառակը կը պահանջէր», կը հաստատէ նոյն պատմագիր Բորեան (աճդ):

Սան Սթեֆանոյէն ի վեր, պատմական դէպքերու քննութենէն հանուած այս եզրակացութիւնները, ներկայիս կորսնցուցեր են իրենց հիմքերը:

Պատասխանը՝ բոլոր տեսակի բացատրութիւններէն աւելի յստակօրէն կարելի է գտնել Մոսկուայի այն արտակարգ ճիգերու եւ զոհողութիւններու մէջ, զորս կը գործադրէ չարունակ, լուծելու համար Արեւելեան խնդիրը: Ակնկռնելով նաեւ այն կարեւոր պարագան, որ եթէ ցարերու համար արեւելեան իրենց քաղաքականութեան մէջ, հաչուի կ՚առնուէին միայն ռուսական չահերը, Մոսկուայի համար՝ ատկէ զատ կայ նաեւ Համաչխարհային Յեղափոխութեան չահը:

Մինչ այս չահերն են բուն չարժառիթը Մոսկուայի «բարեխնամ հոգատարութեան» զոր ան ցոյց կուտայ մեր Մայր Աթոռին եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին:

Հայկական Դատը եւ Հայ. Եկեղեցին հոս նոյն դերն ու արժէքն ունին, ինչ որ ունէին անցեալին մէջ:

Մոսկուան մինչեւ երկրորդ Մեծ պատերազմը խոպառ ուրացաւ եւ անտեսեց գոյութիւնը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան» («Բ. եւԴ.» Վ. Ն.):

Որովհետեւ, մինչեւ համաչխարհային երկրորդ պատերազմը «Հայկական Հարցը լուծուած էր» արդէն, իսկ Թուրքիան իր ճակատագիրը կապած էր «Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան» նուաճումներուն հետ:

«Երկրորդ մեծ պատերազմին կեանքի կոչեց Մայր Աթոռը...» որովհետեւ Թուրքիոյ նոր դիր-

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

ՄՈՒԹՆ ՈՒ ԽՐԹԻՆԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Գ.

Նախորդ յօդուածին սկիզբը յիշուած էր թէ, գործ մը արժէքէ զուրկ է, եթէ հաղորդականութիւնը պակասաւոր է, կամ կիսարկուած փոխադրական միջոցը անգործնական եւ կամ ապրումը թոյլ:

Եթէ հարեւանցի ակնարկով դիտենք արժէք ունեցող գործ մը որ մութ կամ խրթին ըլլալու հանգամանքը ունի, պիտի նչմարենք հոն, մօտաւորապէս, նոյն այս պատճառները: Սակայն երբ այդ գործը մանրակրկիտ վերլուծումի ենթարկենք, պիտի հաստատենք որ մթութեան եւ խրթնութեան պատճառները դլխովին կը տարբերին յիշուածներէն:

Ինծի համար բանաստեղծութիւն մը հետեւեալ պարագաներու տակ խրթին կամ մութ դառնալու նչանակ է.—

ա) Կարդանք քերթուած մը: Մեր առաջին տպաւորութիւնը կը սկսի քերթում անոր կառուցուածքին դաչնաւորութեամբը: Առաջին տողէն իսկ ընթերցումը կշռոյթ կը ստանայ, կը դառնայ երդ, ըլլայ ան յաղող կամ կաղնիկաղ: Ուրեմն առաջին վայրկեանին տիրապետող տարրը՝ ձեւն է: Ճիչտ երաժշտութեան նման՝ որ է արուեստներու ամէնէն ձեւապաչտականը:

Սակայն այդ վայրկեանին իսկ կը սկսի նաեւ կապանքը (չբսելու համար դերութիւնը) մեր յուզական տրամադրութեան եւ հետեւաբար անոր բռնելիք դիրքը, իրրեւ արդիւնք հակազդեցութեան, հանդիպ այն ինչ որ կը մաղուի մեր հոգիէն ներս, ինչ որ կը վառէ մեր երեւակայութիւնը, ուր, երաժչտական այդ ձեւին տակ, բանաստեղծը աքօղած է իր ապրումին զգայնութիւնը, թռիչքը ու անկեղծութիւնը:

Ձեւին հոգեբանական այս փոխանցումը տարօրինակ կերպով բարդ է, եւ չատերուն համար, մութ կամ խրթին դառնալու պարագայ մը: Ու բանաստեղծն ալ եթէ չափազանցած է իր ձեւապաչտական ըմբռնումը, այն աստէն, իրականին մէջ արժէք ունեցող գործ մը կրնայ անհասկնալի համարուիլ: Աւելորդ է ուրեմն չեչտել թէ, բանաստեղծի մը տաղանդին մէջ կառուցուածքի ըմբռնումը՝ կարեւոր տարր մը կը կազմէ, իր ստեղծագործութեան վերապրումը ապահովելու համար:

Ուրեմն, իրականին մէջ արժէք ունեցող գործ մը, կրնայ նաեւ մութ կամ խրթին ըլլալ, պարզապէս անոր համար որ, ձեւին յղացումը եւ անոր գործադրումը իրրեւ կառուցուածք՝ չի ցոլացներ բանաստեղծութեան երգ ու կշռոյթի համադրութիւնը, նիւթին հոգեկան ու երեւակայական թեւաբախումներուն հետ: Արդ, երաժշտագէտի մը նման, բանաստեղծին կը մնայ իր ընտրած նիւթին էութիւնը ու անոր կշռոյթին ու երաժշտականութիւնը իրար ամբողջացնող միութեան մը վերածել:

բ) Շարունակենք մեր ընթերցումը: Մեր յուզական տրամադրութիւնը չանկուցիչ եւ անոր տիրական դարձնող տարրը պիտի ցցուի չանկարծ մեր առջեւ, որ ուրիշ բան չէ եթէ ոչ բանաստեղծութեան ծուծն ու ոդին, ուր բանաստեղծը զեռեղած է իր հոգեկան որեւէ մէկ ապրումը, պատրաստ զայն մեր հոգիէն ներս փոխադրելու իրրեւ փորձառութիւն, իր երեւակայական թռիչքին չանձնելով, անկեղծ եւ անեղծ հաղորդականութեամբ մը:

Այդ վայրկեանին մենք մեզ կը գտնենք բանաստեղծին ներաչխարհին սահմաններէն ներս, այն համեմատութեամբ հաղորդակից որքան որ մեր զգայնութեան չօչափուկները ատակ են այդ մթնոլորտին մէջ ապրուած փորձառութիւններու ուժը մեր հոգիէն ներս փոխանցելու: Երբեմն այդ փոխադրութիւնը կ՚ըլլայ դժուարին, նոյն իսկ անկարելի: Պարագայ մը որ ենթադրել կուտայ թէ, բանաստեղծին ներաչխարհին մէջ պատահած են վայրկեաններ ուր մտային հիւանդագին դրութիւն մը, անոր հոգեկան դիւրագրգռութիւնը վերածած է անկապտելի տաղնապի մը եւ այդ խռովայից եւ չփոթ րոպէներուն, տուած է թուղթին այնպիսի ապրումներ, որոնք էութեամբ դուրկ են բանաստեղծական կրակէն եւ հետեւաբար դատապարտուած մութ ու խրթին մնալու:

Մինչդեռ մտքով առողջ եւ հոգեպէս դիւրագրգռած նաստեղծի հոգեկան տարրականն պայմանաւորութիւնը պիտի ունենայ խոչընդոտ միջավայր մը, իրրեւ ապրում կատարելագործուելու համար, որպէսզի երբ կը փոխադրուի ուրիչ հոգիներէ ներս, վերապրի առողջ գործունէութեամբ մը:

Ուրեմն սխալ չէ, մթութեան ու խրթնութեան պատճառներու մեծամասնութիւնը վերագրել բանաստեղծի հոգեկան տարրականն պայմանաւորուն:

Պէտք չէ նաեւ մոռնալ ուրիչ դլխաւոր պատճառ մը, որ կը կայանայ բանաստեղծին ներաչխարհը կապանքի ենթարկելու մէջ, ըլլայ ինքնաբերաբար, ըլլայ արտաքին ճնշումներու ազդեցութեան տակ:

Բանաստեղծութիւն մը երբ լուսանկարի ճշտութեամբ, բնութենէն պատկեր մը, կեանքի անցք մը, կամ ընկերական երեւոյթ մը, առանց հոգեկան ապրում մը դառնալու, առանց բանաստեղծին ազատ ներաչխարհին մէջ անոր հայոցին հրաչագործութեան ենթարկուելու թուղթին կը յանձնուի, ոչ միայն միջակէն վեր չի բարձրանար, այլ եւ կը դառնայ մութ կամ խրթին: Որովհետեւ հոն տիրող ճշմարտութիւնը պատմական վերլուծումի յատուկ երեւոյթ մըն է — բսենք մեռած երեւոյթ մը. — մինչդեռ բանաստեղծական ճշմարտութիւնը՝ յաւերժապէս եռուն է ու անմահ, որովհետեւ անոր գոյութիւնը նիւթական չէ, այլ՝ հոգեկան, երեւակայութեան թեւերով չնորհուած, բանաստեղծին ներաչխարհէն դուրս պոռթկալու, ղերծ որեւէ կապանքէ:

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՀԱԾ ԱՐԻՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՐՎԵԿԻՈՑ ՃԱՄԲԱՐԸ

Օգոստոս 1ին բացուեցաւ, Նորվեկիոյ հիւսիսային լեռներուն մէջ, երէց-սկաուտներու չորրորդ միջազգային բանակումը, որ տեղի կ՚ունենայ ամէն չորս տարին անգամ մը եւ որուն կը մասնակցին 18 տարեկանէ վեր սկաուտները:

Առաջինը տեղի ունեցաւ Զուիցերիոյ մէջ 1932ին, 1935ին Շուէտ, իսկ 1939ին՝ Սկովտիա: Այս բոլոր բանակումներուն ալ Հայ Արիները միչտ ներկայ գտնուած են կարեւոր պատուիրակութիւններով:

Նորվեկիոյ ճամբարը առաջինն է պատերազմէն ի վեր, եւ 30 զանազան երկիրներէ հրաւիրուած են երէցներ: 12 օրուան ընթացքին, բացի բանակումի սովորական կեանքէ, տեղի պիտի ունենան մեծ պտոյտ-բանակումներ Նորվեկիոյ լեռնային մասերու մէջ, ինչպէս նաեւ սկաուտական միջազգային համագումարը:

Ճամբարին ընդհ. պետն է Նորվեկիոյ գահաժառանգը, իշխան Օլաֆ:

Հայ Արիները, հակառակ ներկայ դժուարին պայմաններուն ընդունած ըլլալով Նորվեկիացի սկաուտներու հրաւէրը, տասը երէց-սկաուտներ, առաջնորդութեամբ բժ. Գուրգէն Մեծատուրեանի, չարաթ Յուլիս 30ին մեկնեցան Նորվեկիա: Հայկական պատուիրակութեան մէջ կան նաեւ եգիպտոսէն ալ Հայ Արիներ որոնք ի դին մեծ զոհողութեանց կը մասնակցին ճամբարին:

Վստահ ենք թէ, ինչպէս միչտ, այս անգամ ալ Հայ Արիները պիտի գիտնան իրենց վարքով ցոյց տալ իրենց արժէքը, եւ պանծացնել Հայութեան անունը:

Հայ Արիները ճամբարէն վերջ պիտի մնան քանի մը օր Օսլօ եւ Քոփէնհակ եւ հանդիպելով

ԹՈՒՐՔԻՄ

ՋՐՈՑՑ ԻՆԷՕՆԻՒ ՀԵՏ

Թուրք ծանօթ հրապարակագիր Ճիհատ Պաշան կը գրէ Պոլսոյ «Թավսիր» թերթին մէջ (22 յուլիս)։

«Մեծայարդ Նախագահ,

Քաղաքական տագնապ մը կը տիրէ երկրին մէջ։ Թուրք ժողովուրդին հարիւրին 75ը գրել – կարդալ չի գիտեր։ Կրնա՞ք սակայն բան մը ըսել իր օրինական ըմբռնումին եւ գիտակցութեան համար։ Դուք, 25 տարիէ ի վեր, իբր վարչապետ եւ Հանրապետութեան Նախագահ, այս երկրին գլուխը կը գտնուիք։ Պատահեցա՞ւ որ թուրք հայրենակիցը օրէնքի եւ ազգային կարգապահութեան դէմ գործէ որեւէ առեն, նոյնիսկ ամենաղժնդակ օրերուն։

Կը հետեւի թէ կարելի է անդրագէտ ըլլալ եւ միւս կողմէ աղաւաղութեան յարդանքի զգացումներով առաջնորդուիլ։ Անուսութիւնը պատճառ մը չէ որ հայրենակիցը ընկերային դաստիարակութենէ զրկուած ըլլայ։

Ազգութեան հիմը ուսումը չէ, այլ պարկեշտութիւնը։ Թուրք հայրենակիցները ամբողջովին ուսեալ չեն, բայց պարկեշտ մարդիկ են։ Դուրսէն կրնան խռովութիւն սերմանել, բայց այդ ամբողջ վնասակար քարոզութիւնները կոչուած են բախիլ այդ պարկեշտութեան։

Թուրք ազգը հազարամեակ զոհողութիւններու ճանճնառու եղաւ, վերջին չորս տարուան ընթացքին, ազատութեան մը խորհուրդին տիրանալու համար։ Այս զոհողութիւններն ալ կրցան պատուհասել հայրենիքի չահերուն։ Կրնանք անվարան եզրակացնել թէ Թուրքը ընդունակ է ամէկավար վարչաձեւի մը բոլոր պայմաններուն։

Այլեւս իրողութիւն է որ միակ կուսակցութեան մը եւ միակ պետի դրութիւնը անել մըն է, իսկ դիկտատորութիւնը կը խաթարէ թուրք հայրենակիցներու այս բարոյական յատկութիւնները։

Ցարդելի՛ Ինէօնիւ, յամառօրէն կը պնդեմ թէ դիկտատորութիւնը մահ է ազգին համար, միակ ելքը ժողովրդապետութիւնն է։ Այնպիսի վարչաձեւ մը, որ իր թերութիւնները իր մէջ կը մաքրէ։ Հետեւաբար ազգային պահանջ մըն է զայն ընդունիլ իր ամբողջ թերութիւններով։ Երկիրը ամբողջութեամբ դիտակից է այս պահանջին, բայց երբ կարդը գործնականին կուգայ, ամէն ինչ դիւրաթափաբար կ՚անդամալուծուի»...

Տանըմարքացի սկաուտ եղբայրներուն, պիտի վերադառնան Փարիզ։

★ Փարիզի չրջանի Սկաուտները եւ Գայլիկները այս տարուան իրենց ամառնային բանակումը պիտի կատարեն Gérarmerի լեռնային չրջանը ամբողջ օգոստոս ամսուան ընթացքին դեկավարութեամբ Փարիզի չրջանային պետ Յակոբ Փանոսեանի, իսկ Արենոյշները գլխաւորութեամբ չրջանային պետ, Օր. Անահիտ Գչիկեանի պիտի բանակին Մարսէյլի Հայ Արինոյշներուն հետ, Վալանսի չրջանին մէջ։

ՀԱՑ ԱՐԻ

«ՅՈՑՈՎ ԿԸ ՍՆԱՆԻՒ»

Իսկ ՆՔի Սապահ կը գրէ. —

«Բոլորս դիտենք թէ երկիրը ինչպիսի դժուար պայմաններու տակ կը գտնուի։ Մեր հայրենասէրը կը տառապի առեւտրական, տնտեսական ու ելմտական հազարումէկ ցաւերով։ Որու հետ որ տեսակցիք, լալագին այս նիւթին չուրջ կը խօսին։

Գիւղացին կը տրտնջայ անոր համար որ իր հունձքին արժանի դին մը չի կրնար գտնել։ Կարդ մը գիւղերու մէջ անօթութիւն եւ թշուառութիւն կը տիրեն։ Սովահար չրջաններ կան, եւ իշխանութեան տէր կուսակցութիւնն անդամ չուրանար այս պարագան։ Ճչալ պայար արտասուաթոր աչքերով դիտեց այդ տեսարանը, որով անօթի հայրենակիցները խոտով կը սնանին։

Վաճառական դասակարդն ալ չատ դէչ կացութեան մը մատնուած է։ Ամէն օր բողոքներ կը տեղան։ Դրամական անձկութիւնը օրուան դէպքերուն մէջ առաջին գծի վրայ կուգայ։ Այս պայմաններուն տակ ինչպէ՞ս կ՚ուզէք որ տնտեսական բարեկարգումի մը տիրանանք։

Ներքին ճակատի վրայ այսպէս կսկծալի է մեր կացութիւնը, միւս կողմէ արտաքին հոգեր ալ ունինք։ Շատ դօրաւոր դրացի մը մեր հողերուն վրայ աչք տնկած է, իր ցանկութիւնները կը նորոգէ պարբերաբար։ Հետեւաբար, ամէն ինչ պէտք է ընենք, մեր դոյութիւնը պահելու համար»։

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆ. — Յուլիս 27ը անմոռանալի օր մը եղաւ Լիոնի, Տէսինի եւ Փոն–ը–Շէբրիւի համար։ Խանասորի արշաւանքի 52րդ տարեդարձին առթիւ իրենց մասնակցութիւնը բերին ոչ միայն Դաշնակցականներ ու համակիրներ, այլ և մեծ թիւով չէզոք հայրենակիցներ։ Դաշնակցութեան անարժան հակառակորդները եւ բոլշեւիկները ի զուր մերթ Աստծու փարելով եւ մերթ ալ սատանայի քծնելով, ցանկանում են պատակել տարագիր հայութիւնը, եւ վնասել Դաշնակցութեան։

Առաւօտեան ժամը 10ին Լիոնէն օթօքարերը հարիւրաւոր բաղմութիւն քաղաքէն դէպի բնութեան գեղատեսիլ գիրկը կը փոխադրեն։ Կառքերու կ՚ընկերանային տասնեակ ինքնաչարժեր Լիոնէն եւ Տէսինէն։ Ցուլիսեան անչնչելի օդը ճեղքելով, ճամբու վրայ հայ երգը սիրելով կը սուրային դէպի Փոն–ը–Շէբրիւ, ուր տեղի պիտի ունենար դաշտահանդէսը։

Դաշտին մէկ անկիւնը արդէն չարաթ օրէն իսկ Տէսինի Նոր Սերունդը տեղաւորած էր 6 վրաններ։ Ժամը 11ին դաշտի կեդրոնը բարձրացող կայմին վրայ պիտի բարձրացուէր հայ դրօշը։

Նոր Սերունդը կարգով չարուած, իսկ ժողովուրդը խոր լռութեամբ հետեւում է արարողութեան։ Նոր–Սերունդի դեկավարի մէկ աղդանչանին վրայ՝ «Պատուի ա՛ռ, ողջոյն Հայ Դրօշին», Եռագոյնը յամրօրէն բարձրանում է «Մեր Հայրենիք» երգի հետ միասին։

Մաքուր օդի մէջ մ իամբողջ օր տարագիր Եռագոյնը կը փողփողար մերթ ուղղուած դէպի իր դժբախտ հայրենիքը։

Ծածանուող դրօշի տակ տարագիր հայութիւնը մի ամբողջ օր ապրեց իր ուղածի պէս ազատ եւ բերկրանքով մի խանդավառութեամբ։

Գնդախաղի զանազան մրցումներէ վերջ ժամը 3ին կատարուեցաւ պաշտօնական բացումը։

Օրուան նախագահը, ընկեր Թ. Այվազեան պարզեց տօնակատարութեան իմաստը, յետոյ Նոր Սերունդի երգչախումբը «Կարկուտ տեղաց»ով բացաւ հանդէսը։

Երգչախումբը երգեց նաեւ Զինար–բոյով, Ով հայ արի, Սօնա Եար, Ռազմի երգ, Մայիսեան երգ, Ցառաջ–Նահատակ եւ այլն երգեր։ Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Տէր եւ Տիկին Հրաչ Վարդանեան, Պ. Պէքջեան, Օր. Օր. Շ. Առաքելեան, Հապէլեան, Տէրմանեան, Սօնա Տէր–Պետրոսեան եւ ուրիշներ երգով։ Պ. Պ. Եղո, Շահպազեան, ընկ. Փափազեան Ժաք եւ Պիչաքճեան արտասանութեամբ։

Օրուան բանախօսը, ընկ. Մխաք–Միրզէ խոր տպաւորութիւն ձգեց իր խանդավառ ճառով, ջերմ ծափերու մէջ։ Մեներգեց նաեւ Տէսինէն Տիկ. Կաբապետեան (ներողութիւն եթէ կարդ մը անուններ չեմ յիշած, նկատի առնելով թերթին ծաւալը)։

Երեկոյ էր։ Դարձեալ բոլորը հաւաքուած են դրօշին չուրջ։ Նոր Սերունդը կարգով չարուած է իսկ ժողովուրդը իր աչքերը սեւեռած դէպի կայմին ծայրը ծածանող մեր գեղեցիկ Եռագոյնին։ Նոր Սերունդը երգում է «Մշակ–Բանուոր»ը դրօշը դանդաղ իջնում է։

— «Թողէք ինձ ապրեմ ազատ ամպերի հետ միասին, մաքուր երկնքի մէջ, ուր ոչ բռնութիւն կայ եւ ոչ էլ հալածանք»։

Բազմութիւնը ցրուեց, ընկեր Այվազեանի փակման խօսքէն վերջ։

Ժողովուրդը զոհացնելու համար ամէն միջոց չեռք առած էր կարգադիր Ցանձնախումբը, որ երբեք այսքան բազմութիւն չէր սպասեր։

Փա՛ռք Դաշնակցութեան, որ հերոսամարտ ստեղծելուց վերջ, կարողանում է վառ պահել հայրենիքի եւ ազատութեան գաղափարը, օտարութեան մէջ։

Մ. ԱՐԱՄ ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

ԱՐԻՒՆ ԿՈՒԼԱՑ եղեր Լեհաստանի Լիւպլին քաղաքին մէկ եկեղեցին գտնուող Աստուածածնի մը պատկերը։ Ամբոխը ուխտաւորի մը վերածեց զայն ուր հրաշքներ ալ եղեր են իբր թէ, մանաւանդ կոյրեր տեսնել սկսեր են։ Բայց այդ խռնութեան հետեւանքով խուճապ մը պատահեցաւ որու ընթացքին կին մը մեռաւ եւ 18 հոգի վիրաւորուեցան։ Լեհական իշխանութիւնները խարդախութեան մը կը վերագրեն այդ բանը եւ քննութիւն բացին։ Լիւպլէնի եպիսկոպոսը իր կարգին քննելով խնդիրը ժողովուրդին յայտնեց որ «առաջմ» այդպիսի հրաշք մը չկայ։

— Ինչո՞ւ կը ծեծես կոր խեղճ շունը։

— Անպիտանը պատուեր է «Կենդանիներու Պաշտպան Ընկերութեան» անդամագրեցաւ։

★

Մայրը. — Ա՛տ ի՞նչ է աղջիկս, երգելու առեն անհրաժե՞շտ է բերանդ այդչափ բանալ։

Աղջիկը. — Այո՛, մայրիկ, վարժուհին այդպէս սորվեցուց։

Մայրը. — Այն առեն դոնէ ձեռդ դիմացը բռնէ։

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԴ.

ՑՈՒՆԱՑ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ

Ցուսահատ կինը, երբ տեսաւ իշխանական զգեստը ու հայ լեզուն, ուրախութեամբ փաթթուեցաւ ձիու ոտքերուն եւ հառաչեց.

— Տէ՛ր, ազատեցէ՛ք մեզ. կը ջարդեն։

— Ո՞վ է ջարդողը, հարցուց Վեստ Սարգիս խեղդուած ձայնով մը։

— Ցոյները, տէ՛ր. անոնք կրակի տուին մեր գիւղը եւ անխնայ կը ջարդեն մեզ։

— Իշխա՛ն, թողէք. ասոնք եւ մենք առաջ անցնինք. յոյն զինուորներու խումբ մը ահա մեր կողմը կուգայ, բաւ եղօ ցոյց տալով իրենց մօտեցող փոքրիկ խումբը։

Վեստ Սարգիս ցնցուեցաւ, թափ տուաւ ձիուն սանձը, եւ կոխտելով հառաչող կինը՝ սլացաւ առաջ։ Լսեց թէ ինչպէս սուր, սիրտ կտրտող ճայնով մը կանչեց կինը՝

— Անիծեա՛լ ըլլաս, սպաննեցիր ծծկեր երախաս։

«Անիծեալ ըլլաս», կը մրմռար Վեստ Սարգիս ինքն իրեն. այս ղոյդ մը բառերը անջնջելի կերպով դրոշմուած էին իր հոգիին մէջ։ Երբ քիչ մըն ալ յառաջացան, յունաց զինեալ ուժը կեցուց զիրենք։ պետը եւ սուրը մերկացնելով կեցաւ իշխանին առջեւ։

— Ո՞վ էք եւ ո՞ւր կ՚երթաք, հարցուց խմբապետը։

— Սուրդ վար առ. մենք թշնամիներ չենք, այլ բարեկամներ, ըսաւ խրոխտ ճայնով մը Վեստ Սարգիս, եւ արիւնը բորբոքեցաւ իր երակներուն մէջ։ Կը զդար որ բախտը կատակներ կ՚ընէր իր հետ եւ հասարակ զինուորն անդամ զէնք կը բարձրացնէր իրեն դէմ։

— Ուրեմն, կը տանինք ձեզ մեր բանակը, եւ այնուհետեւ հրամանատարը դիտէ, թէ ի՛նչպէս կը վարուի ձեզի հետ, պատասխանեց խմբապետը։

— Ո՞ւր է ձեր հրամանատարին վրանը. ցոյց տուէք ինձ, ըսաւ իշխանը։

— Հիմա կը տանինք ձեզ հոն, յարեց խմբապետը, եւ իր փոքրաթիւ խումբով չրջապատեց իշխանն ու իր զինակիցը, ինչպէս դերիներ. յետոյ ճամբայ ելան դէպի յունաց բանակը, ուր հասան քանի մը վայրկեանէն։

Վեստ Սարգիս երբ աչ ու ձախ նայեցաւ, տեսաւ որ ամբողջ բանակը խնդութեան եւ ուրախութեան մէջ էր։ Սկսած էր հոն կերուխումը՝ հայ չինականներու արիւն քրտինքի ասարով։

ԺԵ.

ԼԵՒՆԵՐՈՒ ԱԽԱԶԱԿԸ ԿՈՒԳԱՑ

Երկու ձիաւորներ դուրս եկան կարին քաղաքէն եւ ձիերուն գլուխները դարձնելով դէպի Շիրակ, դանդաղօրէն սկսան առաջ երթալ։ Տխուր եւ մռայլ էր անոնց դէմքը։ Ո՛չ մէկ ժպիտ, ո՛չ մէկ ուրախութեան նշան կ՚երեւար հոն։

Բայց բնութիւնը կը ժպտէր ու կը հրճուէր։ Լեռներն ու դաշտերը ծածկուած էին գոյնզգոյն ծաղիկներով. կանաչ, թաւշապատ բուսականութիւնը կը չլայնէր դիտողին աչքը։

Ձորերուն մէջէն ուրախ կարկաչիւնով կը հոսէին սառնորակ աղբիւրներու ջուրերը, տեղ տեղ վար կը թափէին ահագին ժայռերու բարձրութենէն, ադամանդներու նման պսպղալով արեւի ճառագայթներուն տակ։ Արտոյտը, վերէն, կարծես կը մրցէր անոնց ուրախ երգին հետ, հնչեցնելով իր դիլ ու մեւոզեայ մեղեդին։

Այս բոլորը սակայն չէին խօսեր մեր երկու ճամբորդներու սրտին։ Քար էին կտրած անոնց սիրտերը, եւ տրտմութեան հաստ քող մը պատած էր կարծես անոնց հոգին։ Անոնք երկուքն ալ, հուժկու կազմուածքով եւ լայն ու պինդ թիկունքով, կոբսուած էին զէնք ու զրահի մէջ։

Երկար առեն լուռ յառաջ երթալէ յետոյ, անոնցմէ մէկը վերջապէս ընդհատեց լռութիւնը։

— Ստեփանի՛կ, կը տեսնե՞ս թէ ինչեր կը կատարուին մեր չուրջը։

— Այո՛, իշխան, կը տեսնեմ։ Կը զդամ որ Հայաստան նորէն աւերի եւ աւարի ասպարէզ է դարձած, պատասխանեց Ստեփանիկ իր ընկերակցին՝ Հարպիկ իշխանին։

— Բայց Ցոյները ի՞նչ կ՚ուզեն մեզմէ. ինչո՞ւ հանգիստ չեն թողուր մեզ։

ԲԱԳՐԱՏ ՑՎԱՋԵԱՆ

ուիլ.— 2. Վերանոց մը մտնել.— 3. Հրաժարիլ կղերական ասպարէզէն, դառնալ աչխարհական եւ դործ դտնել աչխատանքի դրասենեակներէն:

★ Անդլիական եւ ամերիկեան կառավարու – թիւնները նոր ծանուցագիր մը ուղղեցին Ռումա– նիոյ, Հունդարիոյ եւ Պուլկարիոյ, հրաւիրելով մասնակցիլ յանձնախումբի մը որ պիտի քննէ ե– րեք պետութեանց դէմ եղած մեղադրանքները: Ինչպէս յայտնի է, Անդլիա եւ Մ. Նահանդները կը մեղադրեն թէ այդ երեք երկիրները խախտած են իրենց հաչտութեան դաշնադիրները, ընդ– դիմադիր կազմակերպութիւնները եւ խտտութիւն– ներ դործադրելով կրօնական իչխանութեանց դէմ: Ե. Միութիւնը այս հարցին մէջ ալ դիրք բռնած է Անդլեւսաքսոններուն դէմ: Տարակոյս չկայ թէ երեք պետութիւնները այս առաջարկն ալ պիտի մերժեն, ապաւինելով Մոսկուայի: Այն առեն հարկ պիտի ըլլայ դիմել Ազդաժողովին:

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵՐՈՒ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Երկու Հայերու սպանութեան մանրամասնու– թիւնները հրատարակած էինք երէկ: «Լը Փարի– զիէն» ալ պատմելով դէպքը, կ'ըսէ թէ երկու ա– միս առաջ զոհերուն մէկ ընկերը լուր տուած էր թէ երկու Հայեր սպաննուած են 1945ի վերջը եւ 1946ի սկիզբը, Քանեաք–լէ–Մինի մէջ: Նախ կա– րեւորութիւն չէր տրուած: Բայց յանկարծ կոր– նոպլէն հեռագիր մը կը հաղորդէր երկու մար – դասպաններուն ձերբակալութիւնը, մէկը՝ Ա. – տուադդ Աղաջանեան, ծնած Էրզրում եւ միւսը՝ Յաչիկ Ալանեան, Վանեցի: Երկուքն ալ վայրադ– օրէն լուծեր էին իրենց վրէժը:

Իրենց պատմութեան համաձայն, դերի բրո– նուելով Գերմանացիներու կողմէ, ղրկուած էին արգելարան, ուր Հայերը, Երուանդ Պաղտասար– եան, նախկին տեղակալ կարմիր բանակի, եւ Գրիգոր Վատաբեան?, նախկին զինուոր նոյն բա– նակէն, մտած էին պահակներու ծառայութեան մէջ, եւ գնդացիրով ոչնչացուցած հարիւրի չափ ռուս գերիներ: Իրենք անոնց հանդիպած են Քան– եաքի մէջ, աղատագրութենէն վերջ: Զորան ալ յանձն առած էին ծառայել գերմանական համա– զգեստով, եւ Ալպիի շրջանը ղրկուած: Այնտեղ դասալիք ըլլալով, մտած էին հարեւան «մաքի»– ներուն մէջ (դիմադրական ճակատ):

Երբ իրար դտան, տանջարարներուն նախկին պոհերը որոչեցին վրէժ լուծել, սակայն անցուկը մոռցուկ ձեւացուցին: Եւ 1945 Հոկտ. 28ին, Քան– եաքի մէջ, Գրիգոր Վատաբեան խաբէութեամբ Ա– ղաջանեանի սենեակը տարուելով, սպաննուեցաւ՝ գնդակ մը ծոծրակին: Մարմինը թաղուեցաւ դաչտի մը մէջ:

Զորս ամիս վերջը, երկրորդ տանջարարն ալ նոյն բախտին կ'արժանանար, անտառի մը մէջ ուր կ'աչխատէր իրրեւ փայտահատ: Աղաջանեան կաչկանդեց դինքը, իսկ Արսլանեան դաչտն մը մխեց սրտին: Ցետոյ մարմինը թաղեցին կաղնիի մը ստորոտը: Բայց նախապէս մարդասպաններէն մէկը ձեռքերուն մէջ առած էր զոհին արիւնը եւ խմած, որպէս դի վրէժը լիուլի լուծած ըլլայ:

Երկու մարդասպանները Ալպի փոխադրը – ուած են:

ՖԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍի թերթերը կը դրեն թէ հետապնդումները կը շարունակուին Իսլամ Եղբայրու – թեան դէմ որ լուծուած է կառավարութեան հրա– մանով: Մինչեւ հիմա ձերբակալուած են 2500 հոգի:

ՍԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ սպառազինութեան յանձնա– խումբը 3ի դէմ 8 ձայնով որոչեց համաչխարհա– յին վիճակաղրութիւն մը կատարել ոչ–հիւլէական պէնքերու մասին: Մերժողներն են Ե. Միութիւ– նը, Ուկրայնա եւ Եղիպտոս:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի մասին լաւատես յայտարարու– թիւններ ըրաւ նախադահ Թրումըն, ըսելով թէ կառավարական զօրքը կարեւոր յառաջդիմու – թիւններ կատարած է: Իր տեղեկութեանց համա– ձայն ապստամբներու թիւը 26.000էն իչած է 19 հազար 830ի: Ալպանիա եւ Պուլկարիա կ'օգնեն ա– պըստամբներուն, որոնց կորուստը 70.028 կը հաչուէ, իսկ բանակին կորուստը 37.934 հոգի, 1946 յունիսէն մինչեւ 1949 մարտ (սպանեալ, վի– րաւոր եւ դերի): Թրքական բանակի բարւոքման մասին ալ զոհունակութիւն յայտնելով, չէչեց թէ անհրաժեչտ է չարունակել ամերիկեան օգնու– թիւնը:

ԱՐԱԲ ԴԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԷՆ 100.000 հոգի պիտի ընդունուին Իսրայէլի երկրին մէջ, Լոզանի մէջ դոյացած համաձայնութեամբ մը:

ԵՐԿԱՐԱՏԵԻ ԵՐԱՇՏԻՆ հետեւանքները հետ– պհեպէ զգալի կը դառնան: Ելեկտրականութեան կրճատումը երկու ամիս առաջ սկսաւ: Ցուլիսին դրեթէ անձրեւ չեկաւ Ֆրանսայի մեծ մասին մէջ: Ցունիսի վերջին 20 օրերն ալ անձրեւ չտե– սան: Երաչտը կը տեւէ 11 ամիսէ ի վեր: Ամէնէն աւելի վնասուած են ամառնային բանջարեղէննե– րը, մանաւանդ դեղնախնձորը, ճակնդեղը եւ

ԹՈՒԼՈՒՉ Մարկ. 1500, ԹՈՒՌ ՏԻ ՓԵՆ Սար. 800, ՄԱԼՄԵԶՈՆ Մկր. 1500, ՄՈՆՄՈՐԱՆ – Սի Բար. 1600, ՇԱՎԻԼ (ղրկողը թերթին անունը եւ հասցէն գրած է սխալմամբ) 1000, ՓԱՐԻԶ (10) Մին., ՊԱՆԵԼՕ Զատ., ՄԱՐՍԼԻՑԼ Եաղ. Ց., Եաղ. Ն. 1500ական, ՊՐՈՆ Ճիլ. 800, ԼԻՈՆ Մ. Մ., ԿԱՐՏԱՆ Թով. 1500ական, ՖԱՑԱՆՍ Սոլ. 800, ՆԻՍ Անդս. 800, ՓԱՐԻԶ (19) Նչա. 1500, ՄԱՐ – ՍԼԻԼ Ոսկ. 1600, ՓԱՐԻԶ (15) Նիկ. 800, ՌԱՊԱ Պոլ., ՄԵՔՆԼԷԶ Պոլ. 1650ական, ԳԼԱՄԱՐ Ա. Փ. 800, ԹՈՒԼՈՒՉ Հավ. 2000, ՊՈՄՈՆ Զաթ., ԹՈՒ– ԼՈՆ Բամպ. 1500ական, ԹԱՐԱՆԹՕ Սեմ. 2500, ՓՈՄՓԻԼԻՆ Ալբ. 2 հազար, ՌՈՄԱՆ Վար., ՓԱ – ՐԻԶ (18) Քար., ՄՈՆԼԻԼԻՆ Ման., ՄԱՐՍԼԻՑԼ Մուչ., Տիւ. 1500ական, ՊՈՄՈՆ Փան. 800, ՄԱՐ– ՍԼԻԼ Ա. Պ., Լ. Պ. 1500ական, ՓԱՐԻԶ (13) Մատ. 800, ՆԻՍ Սեմ., ԳԼԱՄԱՐ Ցարթ., ՊԱՆԵԼՕ Թոր. 1500ական, Ալբ. հազար, ՓԱՐԻԶ (9) Մէչ. 1500, ՀԱԼԼՊ Մէչ. 2500, ՎԻԼՄՈՒԱՄՈՆ Ա.ա 400, ՌՈՆԻ Պիպ. 1500, ՄԱՐՍԼԻՑԼ Սաեփ. 800, ՄԻՐԻՊԻԼ Մար., ԼԻՈՆ Թեր. 1500ական, ՓԱՐԻԶ ՏԷօվ. 1900, Ն. ԵՈՐՔ, ՄՈՒՌՈ. 2500 Ֆրանք:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի ԱԼՓՈՐՎԻԼԻ Մասնաճիւղին կողմէ ՄԻՏՕՆի զեղածիծաղ անտառին հանրածա– նօթ Պաղ Աղբիւրին մօտ, առաւօտէն մինչեւ իրի– կուն, այս ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Կիրակի առաւօտ օթօfառերը պիտի մեկնին ժամը 8ին Boulevard Carnotի հրապարակէն:

Խանասարի ներտասարտի տարեդարձը Մարսէյլի մէջ

ԿԻՐԱԿԻ 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ամբողջ օրը
ՎԱԼՊԱՐԻԶԻ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ
Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ
կը նախագահէ՝ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

կը բանախօսեն՝ Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ
եւ Մ. ՄԱՐՈՒԽԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին
կ'արտասանէ յայտնի դերասանուհի
Տիկ. Մարութեան

կը նուագէ Սէն Լուի եւ Պուլ. Օստօի *միացեալ* Նուագախումբը, *կ'երգէ* Սէնթ Անի երգչախումբը:

Տեղի կ'ունենան մարզական խաղեր և պուլի մրցում Այժմէն ապահովեցէք ձեր երթեւեկի միջոցները, դիմելով ձեր շրջանի Հ.Ց.Դ. Մարմիններուն:

Մուտքը ազատ է:

ԼԻՈՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ 7ին նախաձեռնութեամբ «Միամանթօ» խումբին: PONT DE CHERUYի օգաստն անտառին մէջ: Օթօfարը կը մեկնի կիրակի առտու ժամը 9.30ին Place Guichardէն: Երթուդարձի դինը 100 Ֆրանք: Կը հրաւիրեն իր հիտասարդութիւնը մասնակցիլ այլ եւ այլ մրցումներու եւ խաղերու:

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ դաչտահանդէսը 7 Օգոստոսին, սաղարթախիտ ծառերու տակ: Բազմաթիւ անակնկալներ: Ամէն տեսակ ըմպելի – ներ եւ աննման պաղպաղակ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՄԱՐՍԼԻՑԼՑԻՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆԴԻՆ առթիւ 7 Օգոստ. դաչտահանդէսին Մարսէյլ քաղաքէն օթոքարով մեկնիլ փափաքողները արձանագրուելու համար դիմեն ընկերներ Ա. Քէօսէեանի Place Jules Guesde, Արիստակէս Պետրոսեանի Petites Maries եւ Պ. Ծե– րիկեանի rue des Dominicaines, No 13, Պ. Եղիազար Մ'իքայէլեանի rue Etoile No. 1:

անասուններու կերը: Անտառային հրդեհները իւ– րարու կը յաջորդեն: Ջուրի պակասը մեծ նեղու– թիւն կը պատճառէ չատ մը քաղաքներու մէջ:

ՍՈՒՐԻՈՑ նախարարական խորհուրդը 21 մի– լիոն ոսկիի յատկացածական վարկ մը բացաւ ազգ. պաչտպանութեան նախարարութեան:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ խորհրդարանին նախագա– հը Մոսկուա մեկնեցաւ երկուչաբթի: Այս ուղե– ւորդ չէր պաչտօնատարն է որ Մոսկուա կը մեկնի վերջին երկու չաբթուան ընթացքին: Վեց նախա– րարներ մեկնած էին յուլիս 18ին, միչտ խորհրդ– դաւոր պարագաներու մէջ:

Օր. ՍԻՒԶԱՆ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ
Պ. ԵՆՈՎՔ ԼԱՋԻՆԵԱՆ
Ամուսնացած
1949 Ցուլիս 30 Փարիզ

Օր. ՄԱՏԼԻՆ ԷՔԻԶԵԱՆ
JACQUES CARPENTIER
Ամուսնացած
1949 Ցուլիս 28 Փարիզ

ՆԿԱՏԻ ՊԻՏԻ ՁԱՒՆԵՆՔ այն թղթակցութիւնները եւ յօդուածները որ կը գրուին խառն ի խուռն, մատիտով, կամ մելանը պղտած եւ անընթեռնելի, կամ քէթ – քէթ գրուած տառերով, առանց լու – սանցքի, կամ չափազանց լայն, երկար կտոր – կը– տոր թուղթերու վրայ գրուած:

Շա՞տ է քիչ մը ուչադրութիւն պահանջել, ա– ւելորդ յոդնութիւն չպատճառելու համար խմբա– գրին եւ տողաչարին:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ – HAIASTAN

ամսագրի Ցունիս – Ցուլիսի թիւը (28 — 29), 12 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ, կէս առ կէս հայե– րէն եւ ֆրանսերէն: Տարեկան բաժնեդին 350 ֆր. (Ֆրանսա):

ՀԱՅԱՑ.—H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9):

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Հայ տիկին մը տան մը մէջ որպէս խնամատար փոքրիկներու կամ ծերերու: Կրնայ ստանձնել տան մը տնտեսուհիւնը եւ կամ պաչտօնավարել որպէս ընկերացող կին (Dame de Compagnie):

Դիմել «Ցառաջ»ի Բ. սկզբնատառով:

ՄԱՆԿԱՎԱՐԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ

Տրամադիր է, արձակուրդի առեն՝ հայերէն լեզուն դասաւանդել մանաւորներու, փարիզ եւ արուարձաններէ:

ԻՍԿ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԻՆ համար կը ստանձնէ դպ– րոցի մը վարիչ – ուսուցչի պաչտօնը, նախընտրե– լով գաւառը:

Պայմանաւորուելու համար այժմէն դիմել Ս. Կ–ի, «Ցառաջ»ի հասցէով:

ՆԿԱՏԻ ԱՌՆԵԼ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հայ Ռազմիկներու Բարեկամա – կան Միութեան տարեկան փառատօնը՝ 2 հոկտեմ– բերին: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

★ ՍԱՆԴՈՒԽՏ ԵՒ ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ Հոկտ. 30ին Սալ Շըմիի մէջ, դերասան Տ. Նչանեանէ:

ՀԱՑ – ԲՈՑԱ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԱՇԿՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Լոյս տեսած է Ապրիլի թիւը եւ եւ կը ղրկուի բոլոր վճարող բաժանորդներուն մինչեւ ամսու վերջ: Մամուլի տակ է Մայիսի թի– ւը: Կը խնդրուի ՆԱՄԱԿԻ ՁՍՊԱՍԵԼ՝ վճարելու համար բաժնեգիները եւ խնայելու համար աեւ– լորդ յոդնութիւն: Հասցէ 17 rue Damesme, Paris:

ՓՆՏՐԵՑԷՔ
Հանդիպումներ Մուսայիի հետ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
270 մեծադիր էջ, շքեղ տպագրութեամբ
Գրեց՝ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Դիմել՝ Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սա – մուէլեան դրատուները: Կամ ուղղակի հեղինա – կին՝ Via G. Pacini 30, Milano (Italia):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. MERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 4 Août 1949 Հինգշաբթի 4 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5914 – Նոր շրջան թիւ 1325 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋԱՂԱՑՔԷ՞Ն ԿՈՒԳԱՆ

Անոնք որ չրջուն ազգարարի (օմ սանտուէիչ) դէր սառնձնած են, օրն ի բուն տարփողելու համար սովեատակա՞ն Հայաստանը, տասն անգամ ա–ւելի բան գիտեն բուն իրականութեան մասին: Բայց, — կը կեղծեն:

Անոնք բանաձեւ մըն ալ չինած են իրենք ի–րենց համար, — «լաւ է, բայց մեզի համար չէ»: կամ պարզապէս, — «մեզի համար չէ»:

Անոնք աչքէն – ձախէն հասած նամակներու զաղտնիքներն ալ գիտեն: Եւ գիտեն թէ ի՛նչ եղած են աս ու ան, ի՛նչ ըսել կ'ուզեն մէկն ու միւսը:

Իրենց ընթերցողներն ալ գիտեն, չնորհիւ նոյն այդ նամակներուն, եւ իրենց փախստական ուղեկիցներուն:

Եւ սակայն, կը կեղծեն ու կը ստեն: Կը զբա–զուեն ամբոխային կիրքերը՝ քնաբեր խեղաթիւ–րումներով: Գարշելի զրպարտութիւններով եւ ա–ռասպելներով:

Գիտնալով հանդերձ որ, ամէնէն առաջ իրենց ընթերցողներուն ծիծաղը կը չարժեն:

Ի վերջոյ կտուց անապատը չենք: Հազարու–մէկ միջոցներ կան, ճշմարտութիւնը ստուգելու, սեւն ու ճերմակը զանազանելու, հայրենիքի չարն ու բարին ճանչնալու համար:

Երեւանը ինք, եթէ իսկապէս պետական իշ–խանութիւն ըլլար, ազատ եւ անկախ, մէկ անգա–մէն կը բանար դուռներն ու պատուհանները:

Եւ այն ատեն, ամէնէն առաջ այսօրուան մու–նետիկները, ինքնակոչ «Հայաստանասէրներն» են որ խուճապի պիտի մատնուէին:

Գովասանական տաղերը, թխածոյ չռայլա–բանութիւնները չեն որ կը ծառայեն հայրենիքին զօրութեան եւ բարօրութեան, այլ ճշմարտութիւ–նը եւ արդարութիւնը:

Երեսուն տարի վերջը, այսքան մը բան պէտք էր սորված ըլլային անոնք որ վերջնապէս փըր–կուած, ազա՞տ եւ անկախ կը հռչակեն մեր մինու–ճար հայրենիքը:

Դեռ երկար կը խօսինք այս մասին, իրենց տեղը նատեցնելու համար այն թշուառականները որ կը յաւակնին հայրենասիրութեան դասեր տալ հայրենիքի հիմնադիրներուն:

Ուրիշ էր մեր այսօրուան նիւթը:

Փարիզի դիմակաւոր լուսարարները նոր կը–տուրի մը վրայ թառելով, Լիբանանի «քէմփ»երու թշուառութեան մասին կը խօսին, երկու օրէ ի վեր:

Կ'ուզեն ըսել թէ՝ այդ հիւղակներուն մէջ ծը–ուարած դժբախտներն ալ կրնային Հայաստան երթալ, բայց, զոհ գացին «դաշնակ չէֆերու հայ–րենասիրութեան»:

Ուրեմն, այս երիցս երանեալ թութակները դեռ նոր կ'իմանան թէ՝ «քէմփ»է՛ր կան Պէյրութի մէջ, ուր ամբողջ ընտանիքներ կը ծիւրին տաժա–նելի պայմաններու տակ:

Ջաղացքէ՞ն կուգան այս ամենազէտ, ամենա–տես տղէմները:

Մենք տեսած ենք այդ հիւղաւանը, — թի–թեղի եւ քուրջի, փայտի, թուղթի կտորներով չինուած բոյները, որոնց տեսարանն անգամ սար–սուռ կ'ազդէ:

Տեսած ենք եւ մեր առաջին հարցումն եղած է· — Երեւանէն եկած լիազօրները եթէ չէին դի–տեր, ի՞նչ կը բանէին Ներքաղթի հայրենասէ՞ր, ամենազօր կոմիտէները:

Ինչո՞ւ չեթելադրեցին որ առաջին առթիւ այս դժբախտները փոխադրուին: Եթէ առաջին կարա–ւանին պատրաստ չէին, դոնէ երկրորդին հասցը–նէին: Վերջապէս փրկէին այս բեկորները, «քէմ–փ»երու դժոխքէն:

Մխիթ հարցում, — պիտի ըսեն Լիբանան–ցիները իրենք:

Որո՞ւ հոգը հատած էր հիւղաւաններով զբա–ղելու, երբ այնքան դիւրին էր ունեւորներ արձա–ձանագրել, տուն–տեղ ծախու հանել տալ — աւե–րի տալ — քաղաքներու մէջ, մոխիրի վրայ նըս–տեցնելով հազարաւոր պարզամիտներ: Ինչպէս ամէն տեղ:

Այս պարոնները դիտե՞ն որ այսօր կուիներ տեղի կ'ունենան Հալէպի սրճարաններուն մէջ, եւ դիմում կատարուած է ազգ· առաջնորդարան, որ–պէսզի լուծէ Ներքաղթի զեղծարար կոմիտէները:

Շ·

ՕՐ Ը ՕՐԻՆ

ԻՆՉՈՐԻ ԿՐ ՇՓՈԹԻՔ

«Ազգապահպանում»ի սխալ ըմբռնում մը եր–բեմն լ՛ինչ չափազանցութիւններու կը մղէ մեր ժո–ղովուրդը:

Շատեր հեռուէ հեռու լսած են, — «Հայ մը–նալու համար պէտք է պահես աւանդութիւնները, սովորութիւնները, ինչ որ բերած ես ծննդավայ–րէդ: Նայէ որ չկորսնցնես եւ զաւակներուդ փո–խանցես»:

Ընդհանուր դիծերով ճիշտ է անշուշտ պահել մեր աւանդութիւնները, որոնք չատ անգամ ազ–գու միջոցներ են ընտանեկան յարկէն ներս, հայ–կական չունչը պահելու համար:

Սակայն, ցաւալի է որ այս տարրական դի–տելիքներն ալ յարաբերական են դաղութէ դա–ղութ, տունէ տուն:

Ո՛վ րսաւ որ Թրքական ձայնասկաւակները, «Զիֆթէ Թէլլի»ները, «տավուլ – զուռնա»ները, եւ տեսակ տեսակ «փարթի»ները այս կամ այն համադամին նուիրուած՝ «հայկական» են: Ո՞ր խելացին սորվեցուց թէ դանոնք 30 տարի միասին պտտցնելով Հայ կը մնանք օտար ափերու վրայ:

Մեր մշակոյթը, լեզուն, գրականութիւնը, մեր զմայլելի երգերը, ու խմբական հարազատ դաւառական պարերը, այնքան հարուստ են եւ մանաւանդ այնքան հեռու թրքական անճոռնի կանչերէն, լալիրշ պարերէն եւ նուագներէն որ եր–բեք չփոթելու իրաւունք չունինք:

Եթէ այդքան նախանձախնդիր էք պահելու ա–ւանդութիւնները, խօսեցէք եւ ձեր տղաքը ՍՏԻ–ՊԵՑԻՔ ՈՐ ԽՕՍԻՆ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒՆ:

Մի՛ փոխէք անոնց անունները· իբր հայկական երդ ու պար մի տաք անոնց Թրքականը:

Կը բուէ որքան ծառայեցինք օտարին, անոնց կասկածելի մշակոյթը տարածելու համար:

Աւտր համար չէ՞ որ կը փորձեն Թրքացնել Կոմիտասէն մինչեւ ճարտարապետ Սինանը, Մը–նակեանէն մինչեւ Տիրան Քէլէկեանը:

ՍՕՍԻ

ՏԻՐՈՒՆԻ· — Կրնոպլէն հասած հեռագրէ մը ցաւով կ'իմանանք մահը երիտասարդ ընկերոջ մը, ԱԻԵՏԻՍ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ, որ ծանօթ էր իր անխուն պործունէութեամբ: Մանրամասնութիւններ կը պակսին մահուան պարագաներու մասին:

Մեր ցաւակցութիւնները սգաւոր ընտանիքին եւ ընկերներուն:

ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Կիլիկիոյ Գարեգին կաթողիկոսը վերջերս Հալէպ այցելելով, քարող մը խօսած է Քառասնից Մանկանց եկեղեցին: Այս առթիւ մասնաւորապէս չեչտած է· — «Լսած էք որ դիտութեան մարդիկ կրօնի դէմ կը խօսին: Մե՛ղմ ողորմելիներ... չեն թափանցում որ կրօնը ապրում է: Ո՛չ է դիտու–թիւնը, բայց ամէն բան չէ»:

★ Հալէպի «Շէպապ թերթին թղթակիցը տե–սակցութիւն մը ունեցած է Գարեգին Կաթո–ղիկոսին հետ, որ ըսած է թէ Սուրիա այցելու–թեանս նպատակն էր այցելել Հանրապետութեան նախագահին եւ անոր ներկայացնել մեր անկեղծ շնորհաւորութիւնները յաջողութեան եւ երկրի բարօրութեան համար: «Զափազանց յուզուած ենք անոր մեզի ցոյց տուած սիրալիր ընդունելութե–նէն: Հայ համայնքը ջերմօրէն կապուած է սու–րիական հայրենիքին: Շատ գոհ են նոր կառա–վարութենէն եւ շնորհակալութիւն կը յայտնեն ցոյց տրուած անսչառ վերաբերումին եւ հոգա–ծութեան համար: Հալէպ պատմական քաղաք է: Հայեւարար յարաբերութիւնները կ'ուսումնա–սիրեմ՝ պատմութեան, գրականութեան թէ դի–տական մարդերու վրայ: Մենք չատ բան փոխ ա–ռած ենք Արաբներէն անոնց դրամման չրջանին, է· դարու կէսէն մինչեւ Իններորդ դար: Հայ բա–նաստեղծութիւնը աղդուած է արաբական ոճէն: Ուստի մը հայ դիտուններ Ժ· եւ ԺԱ· դարե–րուն թարգմանեցին բժշկական դիրք մը՝ որ մին–չեւ այսօր ցոյց կուտայ արաբական բժշկութեան բարձր մակարդակը:

Սուրիոյ մէջ հայ համայնքը բարօր վիճակի մէջ է: Դժբախտ պարագաներու տակ հոս եկանք,

Սպարապետներու ժողովները եւ զանազան որոշումներ

« ԵՒՐՈՊԱ ՊԻՏԻ ՄՆԱՆՔ
ՅՈՐՁԱՓ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է »

Մ· Նահանգներու ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային սպարապետները, զօր· Պրէտլի, Ծո–վակալ Տէնֆիլտ եւ զօր· Վանտընպէրկ երեքչաբ–թի օր Գերմանիայէն Լոնտոն գացին օդանաւով, խորհրդակցելու համար Անգլիոյ սպայա–կոյտին հետ: Մեկնելէ առաջ, զօր· Պրէտլի եւ զօր· Վանտընպէրկ յայտարարութիւններ ըրին Եւրոպայի պաշտպանութեան մասին: Ահաւասիկ այդ յայտարարութեանց ամփոփումը· —

1· Արեւմտեան Եւրոպան պիտի առնուի Ատ–լանտեանի դաչինքին պաշտպանութեան տակ: — 2· Մ· Նահանգներու զինեալ ուժերը պիտի մնան Եւրոպայի մէջ, պիտի վերազինուին եւ իրենց ներ–կայ զօրութիւնը պիտի պահեն մինչեւ պաղ պա–տերազմին վախճանը: «Մեր զինուորները պատ–րաստ են որ եւ է պատահականութեան հանդէպ»:

Զօր· Պրէտլի իր յայտարարութիւններէն ա–ռաջ զօրահանդէս մը սարքած էր Կրաֆընվորի մէջ (Պաւարիա), մասնակցութեամբ 17.000 ամե–րիկեան զինուորներու, 100 օդանաւերու եւ հա–րիւր հրասայլերու:

Զօրավարը բսաւ թէ իր ընկերները պիտի չխօսին հիւլէական ռումբի գաղտնիքներու մա–սին՝ իրենց անգլիացի պաշտօնակիցներուն հետ: Եւ մերժեց իր կարծիքը յայտնել:

Զօր· Վանտընպէրկ աւելի բաց խօսեցաւ· — «Մ· Նահանգները չուտով պիտի ունենան օդանա–ւային ուժ մը ամէն դրութեամբ, աւելի քան եր–բեք հզօր, ուժ մը որ Եւրոպա պիտի մնայ ցորչափ անհրաժեշտ ըլլայ»:

★ Թերթերը կը դրեն թէ չորեքչաբթի օր – ուան միացեալ զօրահանդէսը — ցամաքային, ծո–վային եւ օդանաւային — ամենամեծն էր որ տե–ղի կ'ունենար Գերմանիոյ մէջ, պատերազմէն ի վեր: Սարսափելի քամի մը կր փչէր եւ փոշին կը խանգարէր ազատ չարժումները· բայց եւ այն – պէս գոհացուցիչ կը համարուի արդիւնքը:

Զօր· Պրէտլի այս առթիւ ալ պատասխանե–լով դանազան հարցումներու, կրկնեց թէ ամե – րիկեան ուժերը պիտի չկրճատուին արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան հաստատումէն վերջ (սեպտեմբեր)· Թղթակիցները հարցուցին թէ ո՞րը պիտի րլլայ Եւրոպայի պաշտպանութեան դիծը, էյսէն թէ Հռենոսը: Զօրավարը պատաս–խանեց թէ իր օրակարդին վրայ չկայ այս կամ այն դիծը: Իր հիմնական տեսակէտը այն է թէ Մ· Նահանգներուն սպահովութիւնը կախում ունի եւ–րոպական երկիրներուն պաշտպանութենէն:

ՅՈՅՑ ՄԸ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՍՊԱՑԱԿՈՅՏԻՆ ԴԷՄ

Մ· Նահանգներուն երեք սպարապետները փո–րիզ կուգան այսօր, հինգչաբթի, խորհրդակցելու համար Ֆրանսական, պելժիական, հոլանտական եւ փորթուկալեան սպայակոյտներուն հետ: Վա–ղը, ուրբաթ, առաջին տեսակցութիւնը պիտի ու–նենան Ֆրանսայի ցամաքային, ծովային եւ օդա–նաւային սպայակոյտներուն հետ: Շաբաթ առ – տու ալ ժամադրութիւն նչանակուած է միւս դաչ–նակիցներուն համար: Ամէնէն կարեւոր խորհր–դակցութիւնը կը կատարուի մանաւանդ Մոնթկո – մըրիի հետ, որ նախագահն է Արեւմտեան Եւրո–պայի պաշտպանութեան միացեալ խորհուրդին եւ որ Լոնտոն գացած էր ամերիկացի սպարապետնե–րուն ժամանումէն առաջ:

★ Երէկուան «Իմանիթէ»ն խոչոր խորագիր–ներով կը ծանուցանէ թէ Խաղաղութեան եւ Ազա–տութեան Ռազմիկները եւ բազմաթիւ կազմակեր–պութիւններ ժողով գումարելով, որոշած են ցոյց մը կատարել զօր· Պրէտլիի «պատերազմական ա–ռաքելութեան դէմ», վաղը, ուրբաթ, Քոնքորտի հրապարակին վրայ: Այս առթիւ հրատարակուած կոչը կ'ըսէ·

— « Ատլանտեանի դաչինքին վաւերացումէն ուէ օր վերջը, զօր· Պրէտլի Եւրոպա կուգայ կար–պի դնելու համար Ամերիկայի ռազմապիտական ծրագիրը: Գերմանիա երթալէ վերջ, զօր· Պրէտլի եւ իր սպայակոյտը Փարիզ պիտի դան հինգչաբթի օր: Ի՞նչ ընելու կուգան»:

Ցեղոյ պատերազմական դիտումներ վերա – դրելով ամերիկեան սպայակոյտին, կ'ըսէ թէ «ոչ մէկ սպառնալիք կը ճնշէ Ֆրանսայի վրայ՝ Մ· Մխիթեան կողմէ, այլ ամերիկեան ռազմագիտա–կան ծրագիրն է որ կը ձգտի վերազինել Գերմա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

բայց դուրգուրանք ու սէր զտանք եւ յաջողեցանք վերականգնիլ»:

Գալով համայնավարութեան մասին իրեն ե – ղած հարցումին, կաթողիկոսը ըսած է թէ պատ–ուիրած ենք որ հաւատարիմ եւ օրինապահ քա – ղաքացիներ ըլլան Հայերը, սիրեն իրենց իմաս – տուն կառավարութիւնը· Քիկունք կանգնին անոր ձգտումներուն եւ նուաճումներուն եւ հնազանդին լոյր հրահանգներուն:

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԻՆՉՊԷՍ ԽՈՐՏԱԿԵՑԻՆ ՁԱԿԱՏԸ

1917ին Վանի վերին եւ ներքին Սորերու քրտուԹիւնն իր յաճախակի յարձակումներով մեծ վնասներ կը պատճառէր մեզի :

Այդ Քիւրտերը զսպելու նպատակով եղած ձեռնարկները առիԹ տուին բազուկ մուսուլմաններուն զրդուԹեանց :

Գործի վրայ էին Խոսրով Բէգ ՍուլԹանովը, երդուեալ հաւատարմաբար Թօփչի Բաշեը եւ ՏօքԹ· Վէքիլովը, որոնց կողմէ յարուցուած հարցին համար, Թիֆլիզի մէջ տեղի ունեցաւ դին – ուորական չրջանային համագումար եւ ընտրուեցաւ հինգ հոգիոց յանձնախումբ մը (3 Ռուս, մէկ հայ — Աղ· Պոպովեան ու մէկ Թուրք — Պեկինով) :

Այդ օրերուն՝ «Համառուսական քաղաքներու ՄիուԹեան» Վանի ներկայացուցիչն էր ընկեր Կոստի Համբարձումեան : Իսկ բժիչկ Զաւրիեւը նշանակուած էր Թուրքերէն գրաւուած վայրերու ընդհ· նահանգապետի օգնական :

Քննիչ յանձնաժողովը չայտնապէս կը միտէր նիւԹ ճարել միջցեղային վէՃեր ստեղծող գործակալներուն : « Մուսուլման աչխարհը Վոլգայէն մինչեւ Մալայեան կղզիները սաստիկ վրդովուած է : Արեւմտեան ճակատի վրայ զոհուող մէկ մի – լիոն Թաթար սուինները կը խուժեն հոս եւ մենք այն ատեն ուրիչ ձեւով կը խօսինք», կը չայտա – բարէր Խանխոյկիի եւ Թոփչիբաչեւի յանձնարարականով Վան եկած, Երեւանցի Թուրք ուսանող Գանի զատէն :

Եւ լուրեր կը չրջէին գնդապետ Փիրումովը եւ ուրիչ հայ սպաներ դատի ենԹարկելու մասին :

Ընդհանուր երեւոյԹներէն կը պարզուէր որ Արեւմտեան եւ Թրքական ճակատներու ռուս զօրքերը տարերային Թափով մը կը դիմէին դէպի կազմալուծում եւ մեծն Ռուսաստանը կ'իյնար Թաւալդլոր :

Լենինի անունը կը հոլովէին բոլոր ճակատներու վրայ եւ բոլչեւիկեան նչանախօսքերը խոր ազդեցուԹիւն կը գործէին ամենուրեք, փուԹացնե – լով անօրինակ անկարգապահուԹիւնն եւ կազմալուծում :

Թշնամիին հետ , անոր անմիջական չփումին ենԹակայ եւ անոր ուղղակի ճամբուն վրայ զտնուելով, մենք Հայերս, հարկադրուած էինք մեր յոյսը դնել միայն հայկական գումարտակներու վրայ, Վանի Թէ չրջաններու եւ Թէ Աւտրպատականի մէջ :

« Մահուան գունդեր » անունով յատուկ զօրամասեր կազմակերպելու առաջարկներուն ուժ կուտար նաեւ Զօր· Նաղարբէգովը :

Յուլիս 15ին, Վանի մէջ կազմուած «մահուան գունդը» կ'ներդնուր մնալ ճակատի վրայ եւ կռուիլ մինչեւ վերջը :

Վանի վեց գումարտակները երեք գունդերու վերածելու հարցը հասունցած եւ Վանեցիներուն 2000 հրացան տալու պահանջը որոչ չափով զոհացնելու խնդիրը հասունուԹեան արժանացած էր ռուս պետուԹեան կողմէ :

Այդ նպատակով Յուլիսի վերջը Թիֆլիզ գնաց Կոստի Համբարձումեան :

Դժբախտաբար, խոստացուած հրացաններուն մէկ մասը միայն կրցաւ ստանալ, այն ալ մեծ դըժուարուԹեամբ, որովհետեւ ռուս «չինովնիկ»նե – րուն փոխարինած էին «տովարիչչներ»ը, որոնցմէ իւրաքանչիւրը կը վարէր իր անձնական քաղաքականուԹիւնը :

Ռուսական բանակի փլըզումի եւ բոլչեւիզմի աճման ժամանակաչրջանն էր :

Յեղափոխական Ռուսաստանը բարեհաճեր էր Վանի Հայերուն տալ չուէտական դրուԹեամբ չատ ծանր հրացաններ — այն ալ ոչ բաւարար Թիւով— որոնք ունէին ծանր ու հաստ փամփուչտներ, կի – սով չափ միայն գործածելի եւ սակաւաԹիւ :

Բայց եւ այնպէս, պէտք էր օգտուիլ :

Կ· Համբարձումեանը Վան վերադառնալով, ձեռնարկած էր նահանգի վարչական գործերուն կանոնաւորման :

Ներքին գործերու կոմիսարն էր Համայեակ Մանուկեան, երկրագործական՝ Արմ· Մաքսա – պետեան, ելեւմտականը՝ Ս· Մեսրոպեան, զին – ուորականը՝ Գրիգոր Պուլկարացին, վերջինին օգնականները՝ Լեւոն Շաղոյեան եւ Տ· Բաղտասարեան, իսկ առողջապահականը՝ Բժ· Տէր Թումասեան :

Արտաքին յարաբերուԹեանց եւ բոլոր գործերու հսկողուԹիւնը վերապահուած էր Կ· Համբարձումեանին :

Կոստին իբր զաղափարական, ձեռներէց եւ անձնուէր անձ մը, ոգին էր ամբողջ չարժումին եւ նորանոր ծրագիրներու : Իր գործակիցները նոյն – քան անձնուէր ու գիտակից իրենց կոչումին, անօրինակ եռանդով գործի փարած էին :

Կարեւոր Թիւ մը կազմէին գործող երիտասարդները :

Ռուս վարչապետը, Կերենսկիի կառավարու – Թիւնը գումար մը տրամադրելէ վերջ, խոստացած էր նոր գումարներ ալ յատկացնել երկրին վերաչինման :

Կոստիի Թիֆլիզէն բերած Ց· Ցովհաննիսեանը նչանակուեցաւ իր փոխանորդը :

ՑեղափոխուԹեան մեղրամխները կը վերջանային : ՈգեւորուԹեանց, զաղափարականու – Թեանց եւ յեղափոխական վեհ ղգացումներուն կը փոխարինէին այլանդակուԹիւններ : ՄուԹ տարբերը քարոզուԹիւն կը կատարէին զինուորներու մէջ եւ ճակատներու վրայ վհատուԹիւնը կ'ընդհանրանար :

Ամբոխային հոդեբանուԹիւնն եւ աւարառու դործունէուԹիւնը հետզհետէ կը ծաւալէին :

1917 Սեպտեմբերին, ռուս զինուորները երկու անդամ Թալանեցին Վանի չուկան :

Զուտ Հայերէ բաղկացած առեւտրականներ , դաչնակից եւ հովանաւորեալ համարուած Հայերը անխնայ կողոպտուեցան :

Ռուս «մուժիկ»ը իր բոլոր վատ հակումներով եւ Վանի «Մահուան գունդը» կը մնային դէմ դի – մաց :

Վտանգաւոր երեւոյԹներ տեղի ունեցան նաեւ Աւտրպատականի մէջ: ՍպանուԹիւններ, կողո – պուտը ու հրդեհը զայրոյԹ առաջ բերին Ուրմիոյ, Սալմաստի եւ Խոյի հայաբնակ զաւառներու տեղացիներուն մէջ :

Ու Թաթարներն եւ Պարսիկները մեղսակցու – Թիւն վերագրելով տեղացի քրիստոնեաներուն , առիԹի կը սպասէին իրենց վրէժը լուծելու վերջիններէն :

Թիֆլիզէն Վան եւ Աւտրպատական հասած ռուսական «էս – էր » կուսակցուԹեան քարոզիչները, իրենց միԹինկներով եւ գործադրած բոլոր միջոցներով, չկրցան բարձրացնել ռուս զինուորներու արամադրուԹիւնները եւ ամրացնել ճակատները : Նոյն ատեն բոլչեւիկներն ալ աւելցուցած էին իրենց դաւադիր ու նենդ գործունէուԹեանց Թափը, չահագործելով զինուորներու տգիտուԹիւնն ու անոնց Թոյլ կողմերը :

Վճռական պարագաներուն, կարելի չէր յոյս դնել նաեւ ռուսական բանակներու հայ զինուորուԹեան վրայ որ լքուած էր սպաներէն եւ կը տատանէր :

Կարելի չէր զուչակել, նախատեսել Թէ Ե· դունդը պիտի մնա՞յ ճակատը, Թէ պիտի լքէ ու հեռանայ Վանէն :

Ստեղծուած կացուԹեան հարկադրանքով Վանի 26.000 Հայերը ստիպուած էին ապաւինիլ իրենց սեփական ուժերուն, վստահելով այն սակաւաԹիւ սպաներուն եւ զինուորներուն, որոնք համամիտ էին Համբարձում Մելքումեանի կոչին՝ «նահան – ջող ժողովուրդի Թիկունքէն գնալ եւ յարձակուղ Թուրք բանակին առջեւը կենալ» :

Անհրաժեչտ էր Վանեցի Հայերու գումարտակի կազմակերպուԹիւնը : Թիֆլիզը կը հանդիսանար Կովկասեան ռազմաճակատի բոլոր գիծերու կեդրոնը :

Ռուսական բանակներու կազմալուծման այդ օրերուն, Անդրանիկը կը հեռագրէր տեղացիներէն կազմակերպել երկրապահ գունդ մը, իր հրամա – նատարուԹեամբ, որ պիտի կոչուէր «Վանի երկրապահ Դ· Գունդ» :

Փոխ տեղակալ Ց· Ցովհաննիսեանին կը յանձնուէր Վանի դնդին համար ենԹասպաններ պատրաստելու գործը, օժանդակուԹեամբ 12—15 ենԹասպաններու, որոնք մինչեւ վերջ մնացին ժողովուրդին հետ, կրելով անոր բոլոր զրկանքն ու տառապանքը :

Վանի նորակազմ գունդը տեղին ռուսական պահեստէն կը ստանար 300 երեքգծանի հրացան – ներ եւ քանի մը վաչտերու համար զրեստներ :

Վեց չաբԹուան ընԹացքին, սպայական դպրոցէն դուրս եկան 60 վանեցի երիտասարդներ, ո – րոնք մտան վաչտերու մէջ իբրեւ տասնապետներ եւ չոկատապետներ :

1917 Նոյեմբերին, Պետրոգրատի մէջ տեղի ունեցան բոլչեւիկեան յեղաչրջումն ու յաղԹանակը : Կովկասեան ռազմաճակատն ալ ցնցուեցաւ :

Վանի «Գարնիզօնը» (պահակազօրք) որ կը բաղկանար ռուսական Գ· սահմանապահ գնդէն, Կոզակներէ , հրետանիէ , հայկական Ե· «Մահուան գունդ»ն եւ ուրիչ զինուորական մասերէ , սկսաւ ալեկոծուիլ :

Ռուսական զօրամասերը հրապարակ նետե – ցին «Դէպի Տուն, մենք ընելիք չունինք այս լեռ – ներու եւ ձորերու մէջ» նչանախօսքը : Գիտնալով հանդերձ որ՝ «Ե· Մահուան գունդը» պիտի մնայ ճակատը, մանաւանդ որ գունդի մէկ գումարտակը կը զտնուէր Սալալու, հոն զտնուած ռուսական հարուստ պահեստները պաչտպանելու եւ Վան – Պայազիտ գիծը ապահովելու համար :

Ռուսերը կը վախնային Թէ՝ այդ գումարտակը կրնայ իրենց հանդէպ Թշնամական դիրք բռնել եւ վտանգել իրենց մեղապարտ նահանջը :

Հայկական գունդի գնդապետ Փիրումովը դեկտեմբերին արձակուրդի գացած ըլլալով, զինք կը փոխարինէր փոխ–գնդապետ Պողոսովը, որ կա – մազուրկ եւ անընդունակ մէկն էր :

Երբ բոլոր ռուս զօրամասերը հրաման ստա – ցան Թիկունք վերադառնալու, Պողոսով հրամայեց հայկական գունդին եւ բոլոր միւս հրամանատարներուն՝ մնալ իրենց տեղերը :

Բայց չատ չանցած, ազդուելով ուրիչ սպաներէն, հասկցուց հրամանատարներուն, որ ինք ոչ մէկ քայլ կ'առնէ ճակատը լքողներու եւ հեռացողներու հանդէպ :

1918 Յունուարին, մէկը միւսէն արագ, Վանի, Ոստանի եւ Հերճի ճակատներէն հեռացան ռուսական զօրքերը, տանելով հեռագիր, հեռախօս եւ այլն, ժամանակ չտալով որ իրենց փոխարինեն Վանի տեղական հայ ուժերը եւ հայկական Ե· գնդի զինուորները :

Կը մնար միայն անԹելի հեռագրականը, որուն ղեկավարը դերմանացի մըն էր :

ԱԶԳԻՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

ՄՈՒԹՆ ՈՒ ԽՐԹԻՆԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Դ· եւ վերջին մաս)

ԲանաստեղծուԹեան մէջ, կայ ուրիչ կարեւոր եւ գործօն ուժ մը որ սերտ առնչուԹիւն ունի մեր նիւԹին հետ,— երեւակայուԹիւնը :

ԵրեւակայուԹեան դերը բանաստեղծուԹեան մէջ ուրիչ բան չէ եԹէ ոչ Թռիչք տալ բանաստեղծին ներչխարհին մէջ ծնող հնարքներուն, այսինքն ստեղծագործուԹեանց, զանոնք համադիր եւ կախարդ ուժերու միուԹեան մը վերածելու համար : Այնպէս որ հոն տիրող հակադիր ճշմարտուԹիւնները յարակցուԹեան ոգի մը հագնին, ստանալով այսպէս ,նորուԹեան ու ԹարմուԹեան զգայնուԹիւն մը որ դիւրուԹեամբ հաղորդական կրնայ դառնալ :

Բայց բանաստեղծ մը, պէտք է որ տարբերուԹիւն դնէ երեւակայուԹեան ու քմայքին մէջ: Վանդի, քմայքը կը սնանի, հեռաւոր, հարեւանցի եւ քմածին նմանուԹիւններու վրայ, մինչդեռ երեւակայուԹիւնը կը լուսաւորէ այդ նմանուԹիւններուն ներքին եւ խոր ճշմարտուԹիւնները: Քմայքը Թշնամին է բանաստեղծուԹեան, մինչ – դեռ երեւակայուԹիւնը անոր կենսունակ աւիշը :

Նմանապէս, երեւակայուԹիւն մը որ անտեղի պարագաներու տակ, այլաբանական կամ փոխաբերական հնարքներու կը դիմէ եւ չարաչար կը գործածէ զանոնք, կը զառնայ քմայքէն աւելի վտանգաւոր Թշնամի մը բանաստեղծին համար, ու առանց այլեւայլի իր ստեղծագործուԹիւններուն համար մԹուԹեան ու խրթնուԹեան գլխաւոր պատճառներէն մէկը :

Հակիրճ կերպով անդրադառնանք նաեւ մԹուԹեան ու խրթնուԹեան ուրիչ ցուցանիչներու, որոնք միանգամայն փաստեր կրնան համարուիլ բանաստեղծուԹեան մը միջակուԹիւնը կամ բացարձակ ակարուԹիւնը ապացուցանելու :

(1) Առաջին կարգի վրայ կուգայ ոճը, երբ մանաւանդ բանաստեղծը զայն զերազոյս կը համարէ նիւԹէն : ՁեւապաչտուԹեան տզեղ երեւոյԹներէն մէկն է այս : Ցուցանիչ մըն է նաեւ որ կը մատնէ բանաստեղծին հոգեկան մերկուԹիւնը եւ պարապուԹիւնը :

(2) Երբ մտածումներն ու պատկերները նիւԹէն աւելի բարձր են եւ համեմատուԹենէ զուրկ: Ուռուցիկ լեզուի կամ բառերու նման, կան նաեւ ուռուցիկ զաղափարներ եւ խճողուած պատկերներ : Ճաճանչ տալադնդաւոր բանաստեղծները զոհն են մտքի այս անհամեմատ ցուցմունքին :

(3) ԲանաստեղծուԹիւն մը մուԹ ու խրթին կը դառնայ, ինչպէս նաեւ պակասաւոր, երբ խոր ապրումի մը արտայայտուԹեան մէջ, բանաստեղծին՝ նիւԹին վրայ ունեցած տեղեկուԹիւնը հարեւանցի է , ու մտածումները փոխանակ յաջորդականուԹիւն ունենալու, անտեղիօրէն կը կրկնուին, երբ կարարնուԹեան մէջ կ'իյնան, առանց որեւէ ելքի կարծես Թէ չրջադծով մը կաչկանդուած ըլլային :

(4) Կառուցուածքի անկայուԹիւնը ամէնէն տգեղ երեւոյԹն է բանաստեղծական արուեստի մէջ: Կչռաւոր եւ չանդաւոր արտայայտուԹիւնը խանդել արձակունակ ձեւերու, բանաստեղծուԹեան կուտայ խեղկատակ ցատկռտուքներու տպաւորուԹիւն: Ուրիչներ այս խառնակուԹեան աւելցուցած են նաեւ տեսողուԹիւնը չփոթող գիծերու, բառերու կամ տողերու չեղակի կամ դլխիվայր դնելու ձեւը, տզեղուԹիւնը կատարելուԹեան հասցնելով :

(5) ԲանաստեղծուԹիւնը մուԹ ու խրթին դարձնելու գլխաւոր յանցանքներէն է նաեւ երբ արուեստագէտը հոգածու չէ լեզուի քերականական եւ տրամաբանական խստուԹիւնը պահելու, մասնաւորապէս բառերու ընտրուԹիւնը իրենց ճիշդ նչանակուԹեան համաձայն չգործածուելուն համ –

Գաղութէ գաղութ

Հ. Կ. ԽԱՉԸ ԱԹԷՆՔԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին, Գոքինիոյ Զաւարեան սրահին մէջ տեղի ունեցած է հին Ցունաստանի չրջանի Կապոյա Խաչի Պատգ. ժողովը, մասնակցութեամբ 14 պատգամաւորներու եւ 8 խորհրդականներու: Կարդացուած տեղեկագիրները կը հաստատեն որ անդամուհիներու թիւը զգալի յաւելում կրած է, հակառակ արտագաղթին: Տուրդուրին (Ֆիքս) անցեալ տարուան 191 անդամներու փոխարէն այս տարի ունի 243 անդամուհիներ: 37 անդամուհիներ մեկնած են: Գոքինիան ունեցած է ութուկէս մի – լիոն տրախմի հասոյթ, իսկ Տուրդուրին 3 միլ.: Վարկեր բաշխուած են համաձայն մուտքին, խընամատարական, կրթական եւ առողջապահական գործերու համար: Կապոյա Խաչի բոլոր ձեռնարկները արժանացած են ժողովրդական լայն քաջալերանքի: Շրջ. վարչութեան եւ ուսումնական խորհուրդի գործունէութիւնը աննախընթաց եղած է յունահայ տարեգրութեան համար: Պատահական նպաստներէ զատ, Կ. Խաչը ստանձնած է հոգածութիւնը մանկակի եւ ամրողջական քանի մը հիւծախտաւոր հայ երիտասարդներու: 1948–49 կրթական չրջանին եւս յունահայ կրթական գործին մեծագոյնը եւ կարեւորագոյնը ցուցադրած է. — 238 աշակերտ – աշակերտուհի Ֆիքսի Ս. Գ. Լուսաւորիչ վարժարանին մէջ, (56ը մանկապարտէզի եւ 182ը նախակրթարանի բաժիններուն մէջ), 163 աշակերտ Զաւարեանի մէջ (43ը մանկապարտէզին, 120ը նախակրթարանին):

Ռեթիմնոյի (Կրետէ) եւ Միտիլլիի նման մեկուսի, հեռաւոր վայրերուն մէջ Կ. Խաչին համեստ կրթարանները 45 աշակերտներով, կը կատարեն նախախնամական դեր:

Լիւիզիանա – Թամպուրիա չրջանի 27 աշակերտները ամէն օր Զաւարեան դպրոց փոխադրել

մար: Ամէն տողի մէջ, քամածին ու ինքնաշէն ածականներու զարդարանքը ոչ միայն կը մթագնէ գործը, այլ եւ կը նուազեցնէ անոր արժէքը:

(6) Զգացումներն ու մտածումները իրար պատչաճեցնելու մէջ, լրջութեան եւ առողջ դատումի պակասը, ուրիշ ցուցանիչ մըն է անհասկնալիութեան: Խոհասէր բանաստեղծի մը նշմարումները պէտք է որ ըլլան ինքնաբուխ եւ ապրուած եւ ոչ թէ դիւրքերէ փոխադրուած:

(7) Նաեւ անկեղծութեան պակասը, ըլլայ իր ներաչխարհին մէջ թէ բնութեան հանդէպ, եւ կամ իր նմաններուն հանդէպ:

(8) Եւ վերջապէս, ինքնատպութեան չգոյութիւնը որ կը սահմանափակէ բանաստեղծին երեւակայութեան հորիզոնը եւ հասարակ տեղիք նիւթերու ամբարումին կը յատկացնէ իր ներաչխարհին անհուն պարապութիւնը:

Ցաջորդ տիւթով՝ վերլուծումի իրրեւ նիւթ պիտի ունենամ՝ Ն. Սարաֆեանի բանաստեղծական գործերը: Սփիւռքի մէջ թեւ առած բանաստեղծներու մէջ, ամէնէն ինքնատիպ, երեւակայութեամբ եռուն, եւ խռովալից ներաչխարհով օժտուած՝ տաղանդաւոր բանաստեղծ մըն է Ն. Սարաֆեան, ի հարկէ ըմբռնումներուս համաձայն:

ՉԱՐԵՀ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

տուած է Կ. Խաչը ինքնաչարժով: Ուրեմն մօտ 500 հայորդիներ, չնորհիւ Կ. Խաչին կը ստանան ազգային տոհմիկ դաստիարակութիւն, հելլենական կրթական ծրագրի գործադրութեամբը Հ. Կ. Խաչի զոյգ դպրոցներէն չրջանաւարտ ոեւէ հայորդի առանց դժուարութեան կ'ընդունուի հելլէն բարձրագոյն կրթարանները:

Հ.Կ.Խաչի ուսումնական տարեկան ելմտացոյցը կը հասնի 159 միլիոն տրախմիի, որուն հազիւ մէկ քառորդը կը հայթայթէ ՀՕՄի կեդրոնը, մնացեալը կը ճարուի աչակերտական թոշակներէ, ձեռնարկներէ եւ մասնաւորաբար որդեգրութեան տուրքէն:

Նոր Շրջ. վարչութեան անդամ ընտրուած են ս.ի.կ.ինները՝ Թագուհի Յովհաննէսեան, Սօնա Ներսէսեան, Փայլածու Հաճի Պօղոսեան, Ալիս Ֆարաճեան եւ Սիրարփի Գոհարունի, Տօքթ. Ե. Արշակունի եւ Վահան Տիւզեան:

★ Սելանիկի մէջ Տօքթ. Աբրահամեանի որդին, Արթօ աւարտած է բժշկական համալսարանի վիրաբուժական ճիւղը, յայողադոյնը հանդիսանալով 22 աչակերտներու մէջ: Կը պաշտօնավարէ քաղաքին Թագաւորական հիւանդանոցը, փորձառական դաստիարակութիւն ստանալու համար:

ՀԱՋԱՐԱՊԵՏ ՄԻՀՐԱՆ ՊԷՋ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ Սուրիոյ ոստիկ. զօրքի մէջ երկրորդ հայ բարձրաստիճան զինուորականն է: Ինիկ Սանճագի, ծնած է Պէյլանի մէջ 1898ին: Նախնական ուսումը ստացած է ազգ. վարժարանին մէջ: Ապա մտած է Թրքական երկրորդական վարժարան եւ յայողուս – թեամբ աւարտած:

Առաջին ընդհ. պատերազմին կարեւոր պաշտօններ վարած է Դամասկոսի, Ամմանի եւ Թասպասալսէքի չրջաններուն մէջ: Զինադադարէն վերջ Ֆրանսական գրաւման ուժերուն հետ կիլիկիա անցնելով մտած է Ադանայի ոստիկան զօրքի Սպայից վարժարանը, յայողութեամբ աւարտելէ վերջ, մնացած է Տէօրթ Եոլի ոստիկան զօրքի հրամանատարութեան մէջ: Հոն վիրաւորուած է հրոսակներու դէմ մղուած կռուի մը ընթացքին:

Պաշտօնավարած է Սուրիոյ զանազան չրջաններուն մէջ: Աստիճանի բարձրութիւն կրելով հասած է հազարապետի աստիճանին: Եղած է պարտաճանաչ եւ կորովի սպայ: Հինգ սուրիական Արժանեաց չքանշաններ կը զարդարեն կուրծքը: Ներկայիս, հազարապետ Միհրան պէյ ընդհ. հրամանատարն է Եփրատի չրջանի ոստիկան զօրքին: (Տէր Զօր, Մայատին, Ապու Քէմալ, Բաքքա, Թէլ Ապիատ, եւ չրջանները):

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՉԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ԼԱ ՍԻՕԹԱ, 26 յուլիս. — Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբը իր կազմութեան երկրորդ տարելիցը տօնեց մեծ յայողութեամբ, հաւաքառակ հեղձուցիչ տաքին: Կը նախագահէր ընկ. Սամուէլ Բրուտեան: Նոյն օրը Տարօնի կարմիր Վարդավառին տարեդարձն ըլլալով, նախագահը ոգեկոչեց հերոսական ժողովուրդին մարտնչումները եւ հրաւիրեց յոտնկայս յարգել նահատակներուն յիչատակը:

Հանդէսին դեղարուեստական բաժինը սկսաւ Հարպիկ Ասատուր Քէօսէեան (Մարսէյլէն), պարզեց հայ ազատագրական պայքարին զանազան էջերը եւ Դաչնակցութեան զոհողութիւնները: Այսօր ալ մեր կուսակցութիւնը արտադասումբին «Ցառաջ ընթանանք» երգով: Օր. Եղ. Ադամեան ուղերձ մը կարդաց, Օր. Սիր. Տանոյեան եւ Պայծառ Գասպարեան երգեցին, Օր. Բերուզ Ադամեան յուզումով արտասանեց հատուած մը Ա.Հարոնեանէն: Մէջ ընդ մէջ տեղի ունեցան խմբերգներ եւ արտասանութիւններ: Կրընտլլէն Տէր եւ Տիկին Թորոսեան կրկնապատկեցին հանդէսին փայլը, երգելով եւ արտասանելով:

Օրուան բանախօսը, ընկ. Ասատուր Քէօսէեան (Մարսէյլէն), պարզեց հայ ազատագրական պայքարին զանազան էջերը եւ Դաչնակցութեան զոհողութիւնները: Այսօր ալ մեր կուսակցութիւնը արտադասումբին «Ցառաջ ընթանանք» երգով: Օր. Եղ. Ադամեան ուղերձ մը կարդաց, Օր. Սիր. Տանոյեան եւ Պայծառ Գասպարեան երգեցին, Օր. Բերուզ Ադամեան յուզումով արտասանեց հատուած մը Ա.Հարոնեանէն: Մէջ ընդ մէջ տեղի ունեցան խմբերգներ եւ արտասանութիւններ: Կրընտլլէն Տէր եւ Տիկին Թորոսեան կրկնապատկեցին հանդէսին փայլը, երգելով եւ արտասանելով:

Օրուան բանախօսը, ընկ. Ասատուր Քէօսէեան (Մարսէյլէն), պարզեց հայ ազատագրական պայքարին զանազան էջերը եւ Դաչնակցութեան զոհողութիւնները: Այսօր ալ մեր կուսակցութիւնը ար-

---

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ «ՁԱԿԱՑ»ԻՆ ՆՈՐ ԶՈՀԸ

ԽՄԲ. — Վերջերս խորհրդաւոր պարագաներու մէջ մեռած է Սոֆիայի ազգ. վարժարանի երբեմնի տնօրէն, Պ. Ցարութիւն Պօղոսեան, որ տարիներով եղած է հնչակեան գործիչ եւ խմբագիր «Պալքանեան Մամուլ»ի: Պէյրութի հրնչակեան օրկանը, «Արարատ», հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ այս առթիւ (10 յուլիս).

— « Գեղեցիկ առաւօտ մը «Երեւան» միակ պուլկարահայ թերթը խմբագրականի մը մէջ գինք թիւ 1 թշնամի կը յայտարարէր, «մտքի դաւաճան», «բէկաքսիոնի դործիք», «ամերիկեան դրամատիրութեան լաքէյ» կոչելով գինք: Ցար. Պօղոսեան չէր կրնար ինքզինք պաչտպանել եղած այս ծանր ամբաստանութեանց դէմ: Անիկա ոչ մամուլ ունէր ոչ ալ բեմ իր տրամադրութեան տակ: Մահր սրտին ու անպաչտպան զոհի մը համակերպութեամբ ան սպասեց այս նախապատրաստական ծանր ամբաստանութեան արդիւնքին, որ չուչացաւ: Քանի մը օր վերջ ան կ'ապաքորուէր հիւանդային Պուլկարիոյ մէկ թրքական աւանը, Նովի Փազար, մատնուած բարոյական կատարեալ կղզիացումի եւ նիւթական թշուառութեան, ամբողջ երկու տարի: Անտոն Եուկով, ներքին դործոց նախարարը օր մը քաղաքէն անցած առեն գինք դիմաւորողներու բազմութեան մէջ կը նըշմարէ իր այդ նախկին բարեկամին ծանօթ դէմքը, եւ մօտենալով իրեն կը հարցնէ թէ ինչ գործ ունէր այս կորսուած քաղաքին մէջ:

— Դուք ինձմէ լաւ դիտէք, Պ. նախարար, կը պատասխանէ Պօղոսեան: Ձեր հրամանովն է որ հոս աքսորուած եմ:

Երկու չաբաթ վերջ, այսինքն այս Ցունուարին Պօղոսեան Սոֆիա կը դառնայ, ի մեծ ուրախութիւն իր ընտանիքին եւ իր համակիրներուն:

Երեք օր չանցած սակայն ոստիկաններ առտու կանուխ կը բախեն իր տան դուռը եւ կը հրամայեն 12 ժամուան ընթացքին թողուլ Սոֆիան իր ընտանիքով միասին:

Հայկական Ձակատի Գարրիէլեան եւ ընկերութեան եղբայրադաւ, ատելավառ դպացումները յաղթահարած էին նորէն:

Պօղոսեան իր ընտանիքով ամենատրտում պայմաններու մէջ կը թողու Սոֆիան ու կ'երթայ ապաստանիլ Սվիչթով (Ռուսճուքի մօտ), ուսկից ահա կը հասնի իր վաղաժամ մահուան լուրը:

Կասկած չկայ թէ նիւթական դրկանքներու չափ հոգեկան վիչտն է որ սպաննեց զայն»:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԵ.

ԼԵՌՆԵՐՈՒ ԱԻԱԶԱԿԸ ԿՈՒԳԱՑ

— Ի՞նչ կ'ուզեն... Հայաստանի գահը ոչընչացնել կ'ուզեն:

— Ա՛ակէ ի՞նչ օգուտ իրենց: Զէ՞ որ Հայաստանը պատնէշ մըն է Բիւզանդիոնի համար, եւ բարբարոսներու ամէն մէկ հարուածին Հայեր են որ կը դիմագրաւեն: Եթէ Հայաստանը չըլլայ, իրենք չէ՞ որ պիտի կրեն այդ հարուածները:

— Ցոյները այդքան հեռուները չեն մտածեր, իչխա՛ն. անոնք փառասէր մարդիկ են, եւ կը փափաքին միայն որ իրենց տէրութեան սահմանները սարածուին մինչեւ աչխարհիս ամենահեռաւոր անկիւնները:

— Շատ բանի կը փափաքէին անոնք, Ստեփանիկ, բայց տուողն ո՞վ է: Հայաստանը մեռած չէ որ Ցոյները դիւրութեամբ զրաւեն զայն: Եթէ ծանօթ չեն լեռներու աւազակներուն, կը ծանօթանան եւ համը կ'առնեն:

— Բայց մինչեւ ծանօթանալը, անոնք կ'աւերեն Հայաստանը եւ հետզհետէ կը մօտենան անոր սրտին:

— Թող մօտենան...: Բայց խումբ մը կ'երեւայ հեռուն, Ստեփանի՛կ. ինծի այնպէս կը թուի որ անոնք բարեկամները չեն, այլ թշնամիները. վա՛յ իրենց, եթէ յիրաւի յունական դունդերն են, — ըսաւ Հարպիկ, եւ վահանը առաջ քչելով կռիւի պատրաստուեցաւ:

Ստեփանիկ խումբին երեւցած կողմը նայեցաւ, ու արդարեւ տեսաւ որ մօտ քսան քսանըհինգ զինուած մարդ ուղղակի իրենց վրանը կուգան:

— Ճիշտ է, իչխա՛ն, կ'երեւայ թէ յունական լեգէոններն են, պէտք է ջարդել զանոնք, բայց...

— Ի՞նչ բայց. մինթէ կը վախնա՞ս անոնց սուսերութենէն:

— Զէ՛, Հարպիկ իչխան. Ստեփանիկը վախկոտներէն չէ. բայց պէտք է իմանալ, թէ անոնց եռւէն ուրիշ դունդեր ալ կա՞ն. մի գուցէ մեր ուժերէն վեր ըլլայ անոնց դիմադրել:

— Լեռներու աւազակը զալիքի մասին չի մըտածեր. պատրաստուէ՛, անոնք կը մօտենան, ըսաւ Հարպիկ իչխան, եւ սուրը պատեանէն հանելով դիմեց Ցունաց խումբին վրայ:

Խումբը վայրկեան մը սառածի նման կանգ առաւ: Զէին կրնար ըմբռնել, թէ ինչպէս կը պատահի որ երկու հոգի յանդգնին ամբողջ խումբի մը վրայ յարձակելու. բայց հասկցան որ տեսածնին երազ չէր, այլ իրականութիւն, երբ նշմարեցին թէ իրենցմէ մէկ քանին դիմաթաւալ ինկան գետին, այնատեն սուրերնին քաչած չրջապատեցին Հարպիկ իչխանն ու Ստեփանիկը:

— Անիծեալնե՛ր, որո՞ւ դէմ սուր կը բարձրացնէք. մինթէ չէ՞ք ճանչնար լեռներու աւազակները, ըսաւ Հարպիկ եւ իր սուրը յաջորդաբար մխեց երկու Ցոյներու սրտին մէջ. յետոյ յարձակեցաւ միւսներուն վրայ: Նոյն հունձքը կ'ընէր նաեւ Ստեփանիկ, եւ Ցոյները մէկը միւսին ետեւէն վար կը գլորէին ձիերէն. անոնցմէ մէկը յանկարծ ձիուն գլուխը դարձուց եւ փախաւ. անոր հետեւեցան միւս ողջ մնացողները:

Հարպիկ քահ քահ մը փրցուց անոնց ետեւէն:

— Վախկո՛տ չուներ, կը փախչի՞ք այդպէս. այդքան հոգի երկու մարդու չա՞փ ալ ուժ չունիք:

— Լաւ որս էր, իչխա՛ն, մեր համբ առին. ամէն մէկուն վեց հոգի բաժին ինկաւ. ափսոս որ մնացածները փախան, ըսաւ Ստեփանիկ արիւնոտ սուրը սրբելով: Ցետոյ կրկին սկսան առաջ երթալ. թողելով դիակները ագռաւներուն իրր կեր:

Դիչերը վրայ հասաւ. մեր ճամբորդները ըստիպուեցան օթեւան մը իջնել, եւ անմիջապէս ընթրիքի նստան: Բաւական ճամբայ էին կտրած եւ պէտք ունէին հանգստութեան:

— Բե՛ր, Ստեփանիկ, տեսնենք ի՛նչ ունիս. պէտք է որ չուտ մը ստամոքսնիս լեցնենք եւ հանգըստանանք, ըսաւ Հարպիկ:

— Շատ բան չգտայ հոս ուտելու. միայն դառն են խորոված եւ չուտով կը բերեն: Անիծեալ Ցոյները ամէն բան լմնցուցեր են:

— Ի՛հ, հոգ չէ, քիչով բաւականանանք, ըսաւ Հարպիկ եւ ամբողջ գառը առջեւնին դնելով սկսան ուտել ու խմել անուշ դինին:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՑՎԱՉԵԱՆՑ

թուն կը հսկէ, զործելով բոլոր ճակատներուն վրայ, յանուն հայրենիքի ընդարձակման եւ ազատութեան:

Այս հանդէսին առթիւ կ'արժէ գնահատել Նոր Սերունդի Պուլվար Օտտոյի նուագախումբը որ մեծ զոհողութեամբ եկած էր, ժամը 3էն մինչեւ ուշ գիշեր վարելով հայկական եւ եւրոպական պարերը: Ցեասոյ բեմադրուեցաւ «Երկու խուլերը» Նոր Սերունդին կողմէ, մեծ յաջողութեամբ: Ապրին Նոր Սերունդը եւ բոլոր հովանաւորողները:

Հաւ մը աճուրդի դրուեցաւ եւ կոկիկ դումար մը ապահովուեցաւ:

Շնորհակալութիւն բոլոր մասնակցողներուն:

Թղթակից

նիան եւ Ֆրանսացի ժողովուրդը կը խորտակէ աւելորդ տուրքերու ծանրութեան տակ»: Եւ կը հրաւիրէ ժողովուրդը մասնակցիլ բողոքի ցոյցին, վաղը, ուրբաթ, ժամը 17էն սկսեալ:

ՕՐ ԱՌԱՋ ՔՈՒԷԱՐԿԵԼ

Մարշըլի ծրագրին չրջուն դեսպանը, Հէրրիմըն, իր կարգին խօսելով Մ. Նահանդներու եւ բեսի. ժողովի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին առջեւ, առաջարկեց օր առաջ քուէարկել եւրոպայի վերազինման վարկերը: Եւ մանաւորապէս չեշտեց. — «Արեւմտեան Եւրոպան սկսած է շահիլ խաղաղութեան եւ ազատութեան պայքարը: Որ եւ է յապաղում Եւրոպայի մեր դաշնակիցներուն վերազինման գործին մէջ՝ կըրնայ վերիվայր չրջել այս կացութիւնը: Ամերիկան պէտք է զոհողութիւններ ընէ, պատերազմի արհաւիրքէն փրկելու համար նոր սերունդը»:

Շրջուն դեսպանը այս առթիւ բաւ որ վերապինման ծրագրով Մ. Նահանդներու պողպատի արտադրութիւնը, 90 միլիոն թոն, պիտի բարդուի եւրոպական դաշնակիցներու արտադրութեան վրայ, 30 միլիոն թոն. ուրեմն համագումար՝ 120 միլիոն թոն: Այս արտադրութեան դիմաց Խ. Միութիւնը եւ իր արբանեակները ունին համագումար՝ 30 միլիոն թոն: «Ես երբեք այնքան լաւատես չեմ եղած որքան այսօր եւ կը հաւատամ թէ մեր ձեռքն է Եւրոպայի խաղաղութեան եւ ազատութեան պահպանումը, պայմանաւ որ ուժգնորէն գործադրենք մեր ընդունած քաղաքականութիւնը եւ ծրագիրները»:

ԻՆԸ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐ ԿԸ ԴԱՏՈՒԻՆ ԻԲՐԵԻ ՋԱՐԴԱՐԱՐ

Լիլի զինուորական ատեանը Դչ. օր սկսաւ դատել ինը Գերմաններ, անդամները հիթլէրեան երիտասարդութեան մասնաւոր կոկատին (S.S.) իբրեւ պատասխանատու Ասքի Ջարդին (Լիլի մօտ):

Ամբաստանագիրը կ'բսէ թէ այս ինը երիտասարդները, որոնք 17—20 տարեկան էին 1944ին, նոյն տարուան ապրիլ 1ի գիշերը վայրագօրէն ջարդած են 86 Ֆրանսացիներ: Ռումբ մը դրուած րլլալով, գերմանական կառախումբը ցնծէն դուրս ելած էր, եւ ամբաստանեալները պաչարեցին ու կոտորեցին 92 այրեր եւ մանուկներ: Միայն վեց հոգի ողջ մնացած էին, մեռած կարծուելով:

Գլխաւոր ամբաստանեալն է տեղակալ մը, Վալթըր Հաուք, որ թարգմանի միջոցաւ կը խօսէր, երբեմն յանդուգն պատասխաններ տալով նախագահին: Ապացոյց, բսաւ թէ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ չատեր կան որ կը յարգեն S.S.ներու կազմակերպութիւնը: Նախագահը դիտել տուաւ թէ այդ կազմակերպութիւնն ալ ոճրագործ հռչակուեցաւ Նիւրրնպէրկի դատավարութեան ատեն: « S.S.ները մի չփոթէք կեսթափոյին հետ», գոչեց ամբաստանեալը: Ցեասոյ մեղմանալով բսաւ թէ իրենք պատասխանատու չեն սպանութեանց, թէ երեք անգամ դաւադրական ձեռնարկներ կատարուեցան, թէ իրենք զինուորներ րլլալով պարտաւոր էին հնազանդիլ վերին հրամանատարութեան:

Դատարանը լեցուած էր զոհերու ազգական – ներով որոնք կը հեծկլտային: Թերթերը կ'ըսեն թէ ջարդին մասնակցած են 1200 S.S.ներ, բայց միայն 17ին հետքերը գտնուած են, եւ միայն ինը հոգի ձերբակալուած:

ՄԻԼԻՈՆՆԵՐ ԿԸ ԹՌՉԻՆ ԱՄԷՆ ՕՐ

Երեքշաբթի օր չորս դիմակաւոր եւ սպառազէն աւազակներ Տովիլի մէջ յարձակելով Փարիզի հռչակաւոր գոհարավաճառատան՝ Վան Քլէֆի մասնաճիւղին վրայ, Քազինոյին մօտ, 100—120 միլիոն արժէքով գոհարեղէններ յափշտակեցին: Բազմութիւն մը հաւաքուած էր վաճառատան առջեւ, բայց աւազակներէն մէկը սպառնայ ատրճանակով, մինչ իր ընկերները կը պարպէին խանութը: Պաշտօնեայ մը գետին փռուեցաւ երբ կը փորձէր դիմադրել: Աւելածու մը փորին վրայ պառկեցաւ, կրակի չբռնուելու համար:

Նոյն օրը դարձեալ սպառազէն աւազակներ առեւանգելով Պանք տը Ֆրանսի Էքս–ան–Փրովանսի մասնաճիւղին երկու գանձապահները, քշեցին դէպի անյայտ արուարձան մը: Այնտեղ պարպեցին գանձապահներուն պայուսակները, 25 միլիոն Ֆր. եւ ուրիշ կառք մը փոխադրելով, քշեցին դէպի Մարսէյլ:

Դարձեալ նոյն օրը Նէօյիի մէջ (Փարիզ) երկու անծանօթներ իրբեւ ազգական ձեւանալով Տիկին Մաուլէն Միչէլիսի, տունէն ներս մտան եւ ապարի տուին ատրճանակի սպառնալիքին տակ: Գումարը՝ 800.000 Ֆրանք, դրամ եւ զոհարեղէն:

Այաչչիոյի մէջ ալ (Քորսիքա) 1.200.000 յափրչտակուեցաւ պետական դրասենեակէ մը: Ասոսի մէջ (Հիւս. Ֆրանսա) չոգիացած են 100 միլիոն Ֆր.ի գանձատոմսեր, պաշտօնեայի մը միջոցաւ որուն համար կ'ըսեն թէ դրդուած էր նախկին երեսփոխանի մը կողմէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թիչրանէն կը հեռագրեն թէ հինգ հոգի եւս մահուան դատապարտուեցան զինուորական ատեանին կողմէ, իրրեւ անդամ ձախակողմեան «Թուտեհ» կուսակցութեան:

53 ՕՐՈՒԱՆ ԵՐԱՇՏԷ ՄԸ ՎԵՐՋ, երեքշաբթի օր անձրեւ տեղաց Փարիզի մէջ, բուռն փոթորիկով մը, որ դեռ կը շարունակուի: Ֆրանսայի ուրիչ մասերուն մէջ ալ բարերար անձրեւներ տեղացած են:

ՍԹԵՐԼԻՆԸ 915 Ֆր.ի իջաւ սեւ չուկային մէջ, ամենացած դինը՝ 1948 յունիսէն ի վեր, երբ 920 կ'արժէր, եւ պաշտօնական սակը 864 Ֆր. էր: Տոլարը կը ծախուէր 350ի, զուիցերիականը՝ 87ի, Նափոլէոնը՝ 4070ի: Ձոյլ ոսկի՝ 573.000 Ֆր.:

ԻՐԱՔի վարչապետը Լոնտոն հասաւ օդանաւով: Պիտի մնայ երկու չարաթ, դարմանուելու եւ քաղաքական խորհրդակցութիւններ կատարելու համար:

ՌՈՒՄԱՆԻԱ պահանջեց եռ կանչել Պուքրէշի բրիտանական դեսպանատան գործակատարը, «որուն գործունէութիւնը կը հակասէ երկրին օրէնքներուն եւ դիւանագիտական սովորութեանց»:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Մասնաճիւղին կողմէ ՄԻՏՕՆԻ դեղածիծաղ անտառին հանրածանօթ Պաղ Աղբիւրին մօտ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, այս ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Կիրակի առաւօտ օթօտառերը պիտի մեկնին ժամը 8ին Boulevard Carnotէ հրապարակէն:

Խանասարի հետապամարտի տարեդարձը Մարսէյլի մէջ

ԿԻՐԱԿԻ 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ամբողջ օրը
ՎԱԼՊԱՐԻԶԻ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ
Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ԵՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ
Կը նախագահէ՝ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Կը բանախօսեն՝ Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ
եւ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին
Կ'արտասանէ յայտնի դերասանուհի
ՏԻԿ. Մարուքեան
Կը նուագէ ՍԷն Լուի եւ Պուլ. Օտտօի միացեալ նուագախումբը, կ'երգէ Սէնթ Անի երգչախումբը:
Տեղի կ'ունենան մարզական խաղեր և պուլի մրցում
Այժմէն ապահովեցէք ձեր երթեւեկի միջոցները, դիմելով ձեր չրջանի Հ.Ց.Դ. Մարմիններուն:
Մուտքը ազատ է:

ԼԻՈՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ 7ին նախաձեռնութեամբ «Միամանթօ» խումբին: PONT DE CHERUYի օդասուն անտառին մէջ: Օթօտարը կը մեկնի կիրակի առտու ժամը 9.30ին Place Guichardէն: Երթուդարձի դինը 100 Ֆրանք: Կը հրաւիրենք երիտասարդութիւնը մասնակցիլ այլ եւ այլ մրցումներու եւ խաղերու:

Ուիսագնացութիւն Լուտի աչխարհահռչակ Տիրամօր արքավայրը

22էն 29 Օգոստոս:
Ուխտագնացութեանց եւ պայմանները համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝
ՓԱՐԻԶ Ղ. ՎՐԴ. ՔԻԼԷՐՃԵԱՆԻ
10bis, rue Thouin, Paris (5):
ԼԻՈՆ.— Մ. ՎՐԴ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ
78 rue Rabelais
ՎԱԼԱՆՍ.— ԳՐ. ՎՐԴ. ՊԱՊԵԱՆԻ
11 Rue Belle Image:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ – HAIASTAN
ամսագրի Ցունիս – Ցուլիսի թիւը (28 — 29), 12 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ, կէս առ կէս հայերէն եւ ֆրանսերէն: Տարեկան բաժնեդին 350 Ֆր. (Ֆրանսա):
ՀԱՍՑԷ.—H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9):

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՑԻ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ դաշտահանդէսը – պը 7 Օգոստոսին, սաղարթախիտ ծառերու տակ: Բազմաթիւ անակնկալներ: Ամէն տեսակ ըմպելիներ եւ աննման պաղպաղակ:
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը 21 օգոստոս, կիրակի, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՄՈՒԼԷՆ ԵՒ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Ահարոնեան» Ակումբի Մատակարար Մարմինը կը խնդրէ Ֆրանսայի եւ արտասահմանի հեղինակներէն և մամուլէն, իրենց տրամադրելի գիրքերէն մէկ–մէկ օրինակ նուիրել Գրադարանիս: Մեր դրամական միջոցները շատ սահմանափակ ըլլալով, հնարաւորութիւն չունինք, պատերազմի ընթացքին եւ անկէ վերջ լոյս տեսած հարիւրաւոր գիրքերը գնելու, որով նուիրատուները մեծապէս սատարած պիտի ըլլան Նոր Սերունդի հայեցի դաստիարակութեան եւ Հայ. Մշակոյթին, միեւնոյն ատեն, թեթեւցնելով նաեւ մեր ծանր բեռը:

Դիրք, թերթ, ՀԱՆԴԷՍ եւ այլն ղրկել հետեւեալ հասցէին. — A. Bediguian, 7 rue Berlioz, Marseille France.

Կը խնդրենք արտասահմանի թերթերէն արտատպել սոյն կոչը:

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՄԶԻԿԵԱՆ հաճոյքն ունի իր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ վերսկսած է իր սպասարկութիւնը՝

MAISON CHAILLOTի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ կը դրուին միօրինակ եւ ֆանթէզի մեծաքանակ կտորներ, ինչպէս նաեւ բամպակեղէն, վիչի, Զէֆիր, Ֆինէթ եւայլն:

— ՆԱԵԻ ԲՐԴԵՂԷՆ ԵԻ ՇԱՊԻԿՑՈՒ —

MAISON CHAILLOT կը գտնուի Poste Colbertի եւ Grand 'Rueի անկիւնը, Պուրսին եառեը:

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼի ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. BEDIGUIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 5 Août 1949 Ուրբաթ 5 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5915 – Նոր շրջան թիւ 1326

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՐՈԶԸ ԴԱՐՄԱՆ ՉԻ

Վայրերան կանչեր ամէն օր։ Ամէն տեղ։

— Պիտի ձուլուինք, պիտի հալինք, պիտի անհետանա՛նք, օտարութեան մէջ...

Ո՞վ կասկած ունեցած է այս մասին։

Ահա քսանըհինգ տարի է որ ինքնապաշտպանութեան յորդորներ կը կարդանք, ի նախասէր – սութիւն այդ չարաշուք հեռանկարին։

Ինքնապաշտպանութի՛ւն՝ ասելի երկար դիմանալու, համրանքը պահելու համար, մինչեւ որ կարենանք հայրենիք վերադառնալ։

Արդ, ի՞նչ է իրականութիւնը, Ներգաղթի չընդալից աւետիսներէն վերջ։

Մոսկուա եւ Երեւան (երկոքին մի մարմին) յարդեցի՞ն իրենց խոստումները։

Կրնայի՞ն յարդել, — 350,000—400,000 տարագիրներ փոխադրել « յաւուրէ՛կաց տարիների ընթացքում », ինչպէս կը յայտարարէր Երեւանի կեդր. կոմիտէին բերանը՝ Գր. Յարութիւնեան։

Ներգաղթը տեւեց երկու տարի, 1946ին եւ 1947ին, հետեւեալ համեմատութեամբ, համա – ձայն Բարեգործականի պաշտօնաթերթին (Միութիւն, 1949 յուլիս) · —

Իրաք · — 1946ին՝ 20,526, 1947ին՝ ոչինչ։

Սուրիա, Լիբանան եւ Իրաք · — 1946ին՝ 19 հազար 414 հոգի, 1947ին՝ 15,115։ Գումար՝ 34 հազար 529։

Յունաստան · — 1946ին՝ 5,100 հոգի, 1947ին՝ 13,322։ Գումար՝ 18,422։

Պուլկարիա · — 1946ին՝ 4,352, 1947ին՝ ոչինչ։

Ռումանիա · — 1946ին՝ 1,846, 1947ին՝ ոչինչ։

Ֆրանսա · — 1946ին՝ ոչինչ, 1947ին՝ 4,280 հոգի, երկու անգամով։

Եգիպտոս · — 1947ին՝ 1,680 հոգի։

Մ. Նահանգներ · — 1947ին՝ 152 հոգի։

Գումարները · — 1946ին՝ 51,238, 1947ին՝ 34 հազար 549։ Համապատասխան՝ 85,787 հոգի։

Այս գումարին վրայ պէտք է աւելցնել Ռումանիոյ երկրորդ կարաւանը որ մեկնեցաւ 1948ին (1020 հոգի), նոյնպէս Եգիպտոսի երկրորդ կարաւանը, որ յետաձգուած էր քոլերայի պատճառով (2020 հոգի) · որով հայրենադարձ տարագիրներու ընդհ · թիւը կ՚ըլլայ 88,827։ (Մ. Նահանդներէն ալ երկրորդ փոքրաթիւ խումբ մը վերադարձաւ քանի մը ամիս առաջ)։

Արդ, ինչո՞ւ ընդհատուեցաւ ներգաղթը, հակառակ բոլոր չտայլարան հաւաստիքներուն։

Անշուշտ անոր համար որ՝ երկրին տարողութենէն եւ իչխանութեան կարողութենէն վեր էր գործադրել թեթեւօրէն տրուած խոստումները։

Դաշնակցական մամուլը պարտք սեպեց բացատրել այս անողոք իրականութիւնը, ուրիչ դժուարութեանց հետ եւ յայտարարուեցաւ « Քչնամի ներգաղթի »։

Ձեռք ձեռքի տուին երեւանը, Էջմիածինը եւ արտասահմանի դոյնզգոյն չոչորթները, սարքելով խուժանավարութեան արչաւ մը որ կը տեւէ մինչեւ այսօր։

Մինչդեռ, տարրական իմաստութիւնը կը պահանջէր միացեալ ճակատ կազմել եւ բանաւոր առաջարկներ թելադրել, յանուն հարիւր հազար հայ երիտասարդներու արեան, որ հոսեցաւ ընդհանուր յաղթանակին համար։

Եթէ ժամանակները չարմար չէին արեւմտեան Հայաստանի խնդիր յարուցանելու, ո՞վ կը կասպէր մեր ձեռքերը, յիշեցնելու համար ներքին սահմաններու հարցը։

Ո՞վ կրնար բռնել Սթալինի ձեռքը, եթէ հրամայէր օրինաւոր տիրոջը վերադարձնել Ղարաքաղը, Նախիջեւանը, Ախալքալաքը եւ միւս անջատուած հողերը։ Բոլորն ալ դրացիներուն բաշխուած՝ անպաշտպան ձգելու համար մանրանկար Հայաստանը։

Շա՞տ էր այսքան մը արդարամտութի՛ւն՝ ապահովելու համար ներգաղթը, եթէ իսկապէս կ՚ուզեն օգնացնել մեր հայրենիքը, եւ ուժ տալ անոր քաղաքական պահանջներուն։

Փակագիծ մը, այս առթիւ։

Այստեղ թէ այլուր, ինքնակոչ հայրենասէրները — իսկական հայրենուրացներ եւ վատեր, իրենց իսկ բառերով — յաւագոյն ծառայութիւնը մատուցած պիտի ըլլային, եթէ հրապարակաւ հաչիւ պահանջէին ներգաղթի կեդր. կոմիտէներէն։ Հաչիւ՝ բարոյական եւ նիւթական։ Հաչիւ՝ վաստակով եւ թուանշաններով։

Շ.

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ՄԻԼԻՈՆՆԵՐՈՒ ՊԱՐԸ

Գլխու պտոյտ կը պատճառէ այս միջոցին «թռչող կամ պարող մլլիոններու» սահմռկեցու – ցիչ պատմութիւնները։

Ի՛նչ միամիտ էինք։ Երբ Եւրոպա ոտք կոխեցինք եւ տեսանք կաթին ամաններէ եւ հացերը որ ղուռներուն առջեւ խելօքիկ մը իրենց տէրե – րուն կը սպասեն, հիացանք պարզապէս։

— Ի՞նչպէս, հոս գո՞ղ չկայ։ այս կաթին ամաններէը, այս հացերը ի՞նչպէս կ՚ըլլայ որ չեն թռցներ դուռին առջեւէն։

Պէտք էր քիչ մըն ալ սպասէինք եւ շատ մը նոր բաներ սորվէինք, մանաւանդ երկրորդ աչ – խարհամարտէն վերջ։

Մեր ճանչցած քսակահատները շատ շատ կը թռցնէին դրամապանակը կամ փողկապիզ ասեղը։ Ատանկ մանր բաներու քիթ փչողը չկայ Եւրո – պայի մէջ։

Մարդիկ նոյն իսկ քանի մը մլլիոնի համար չեն փորձեր արատաւորուիլ։ Ա.ո նուազն 20—30 մլլիոն մը պէտք է ըլլայ, որպէսզի աչք առնեն վտանգը։

Եւ տակաւին կ՚ըսեն որ դժուար է դրամ չահիլ։ կառք մը, ան ալ «թրաքսիոն ավան», մէկ երկու տարճանակ եւ փոքր գնդացիր, պրծաւ պըր – նաց։ Ապահով կը հարստանան մէկ երկու ժամէն։

Զարմանալին այս չէ սակայն։ Ի՞նչպէս կ՚ըլլայ որ տարիներ վերջն իսկ սանկ դանակ ցոյց տուող մը կը բռնուի, իսկ օր ցերեկով դրամատուն, վաճառատուն կամ նամակատուն պարպողները աղատ համարձակ մանկուկան պողոտաներու վրայ։

Եւ դեռ «թռցնողներ» կան որ երբ դատարան քաշուին, երդում պատառ կ՚ըլլան, անմեղ կը ձեւանան եւ կ՚արձակուին։ Կամ ժամանակաւոր բանտարկութեան կը դատապարտուին «յետաձգումով»։

Աւելի ճարպիկները երբ դուրս ելլեն բան – տէն, դատ ալ կը բանան ամբաստանողներուն դէմ եւ վնասուց հատուցում կը պահանջեն, քանի մը ամիս անգործութեան դատապարտուած ըլլալով։

Իսկ կաթին ամանները խելօքիկ մը կը սպասեն դուռներուն առջեւ...

ՍՕՍԻ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԿԱԶՄՈՒԻՐՄԱՆ ԿԱՑԱՆԸ

ՎԻՒՆԻ, 3 օգոստ · (Յառաջ) · — Տղաքը (Բ · խումբ, Փարիզէն), ողջ առողջ հասան Ֆ · Կա – պոյտ Խաչի կազմուրման կայանը։

★ Վալպնսէն կը գրեն մեզի (3 օգոստ ·) · — Երկկ իրիկուն հոս հասան Ֆ · Կ · Խաչի կազմուրման կայանէն վերադարձող պզտիկները, առաջնոր – դութեամբ Օր · Թանկիկեանի։ Բոլորն ալ կազդուրած են եւ գոհ իրենց ստացած անուշադրէն եւ վարած կեանքէն։

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐ · ԽՆԴԻՐԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերով հասած թերթերը (յուլիս 27 եւ 28) կը հաղորդեն թէ Պայրամէն վերջը յետաձգուած է պատրիարքական ընտրութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար յուլիս 27ի առաւտուն, Մայր եկեղեցւոյ մէջ։

«Մարմարա» այս յետաձգումը կը վերագրէ պատր · տեղապահ Գէորգ արք · Աբսլանեանի, որ համապատրաստութիւն մը ունեցած էր վարչապետ Կիւնալթայի հետ։

Յետաձգումէն վերջ, վարչապետը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է թուրք մամուլին ·

— «Տեսայ թէ հայ հայրենակիցներուն միջեւ ապրակարծութեան պատճառ հանդիսացած է հոգեւոր պետի խնդիրը։ Համոզում գոյացուցի թէ անհրաժեշտ է այս խնդիրը լուծել բովանդակ հայ հայրենակիցներուն գոհունակութիւն պատճառող եղանակով մը։ Համոզում գոյացուցի նաեւ թէ անհրաժեշտ է հիմնական եղանակով գործադրել ներկայիս ի զօրու օրէնքներն ու կանոնագիրները՝ արդիւնքին համաձայն անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնելու համար։ Այդ նպատակով ընկերներս – էս խնդրեցի այդ մասին քննութեանց սկսիլ։

«Քննութիւնները վերջանալէ ետք հայ հայրենակիցները բնականաբար պիտի ընտրեն իրենց հոգեւոր պետը։

ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿԷՏՆԵՐ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԻՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԲԱԺՆՈՒԻՆ ԶԷՆՔԵՐԸ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կարծիքի տարբերութիւններ կան դաշնակից սպայակոյտ – ներուն միջեւ, Եւրոպայի պաշտպանութեան եղա – նակներու մասին։ Այս տարակարծութիւնները կը ծագին երեք ըմբռնումներէ։ Նախ կայ ամերիկ – եան տեսակէտը, որ Եւրոպայի պաշտպանութիւնը մեծ մասով կը հիմնէ Մ. Նահանգներու օդանա – ւային ուժերու ռազմագիտական ռմբակոծու – թեանց վրայ։

Երկրորդ՝ Ֆրանսական տեսակէտը (զօր · Ցը Լաթր Թասինյի), որուն համաձայն անհրաժեշտ է զօրեղապէս սպառազինուած ցամաքային ուժ մը, որ կարենայ կասեցնել Ռուսերը Էլպայի վրայ եւ թոյլ չտալ որ գրաւեն արեւմտեան Եւրոպան։

Երրորդ՝ մասէչալ Մոնթկոմըրիի տեսակէտը, որ «մեծ կարեւորութիւն չընծայէր» եւրոպական ցամաքամասին պաշտպանութեան, ինչպէս կը հաւատան։

Մ · Նահանդներու երեք սպարապետները փաթիլ հասան երկկ, հինգշաբթի, երեք ժամ տեսակցելով ֆրանսական սպայակոյտին հետ, ապա գացին Ֆոնթէնպլօ, ուր կը գտնուի մասէչալ Մոնթկոմըրի։ Կը կարծուի թէ վիճելի հարցերու մասին վերջնական որոշումներ պիտի տրուին Փարիզի մէջ։

ՑՈՑՑԵՐԸ ԱՐԳԻԼՈՒԵՑԱՆ

Ներքին գործերու նախարարութիւնը արդի – լեց այն ցոյցը որ սարքուած է այսօրուան համար (ուրբաթ), Քոնքորտի հրապարակին վրայ, ամերիկեան դեսպանատան դէմ, նախաձեռնութեամբ Խաղաղութեան եւ Ազատութեան Ռազմիկներու միութեան եւ համայնավար կազմակերպութեանց։

«Իւմանիթէ», համայնավար կեդր · կոմիտէին պաշտօնաթերթը, երկկ բաց նամակ մը հրատարակած էր, «Ոչ, Պ · զօր · Պրէտլի» խորագրով։ Այս առթիւ անգամ մը եւս դատապարտելով Ատլանտեանի դաշինքը եւ Մարշըլի ծրագիրը, կ՚ըսուէն թէ այդ երկու ձեռնարկներով «պատերազմի հրձիգները կ՚ուզեն կործանել Ֆրանսան եւ ռազմագաշտի մը ,նախայարձակման յենակէտի մը վերածել զայն ժողովուրդներու դէմ, մեր դիմակից Մ · Միութեան դէմ։ Կ՚ուզեն սպառազինել հարիւր հազարաւոր երիտասարդ Ֆրանսացիներ, պատերազմի կրակին մէջ նետելու համար Օրատուրի եւ Սաքի մարդասպաններուն հետ (կ՚ակնարկէ Գեր – մաններուն)։ Այս քաղաքականութիւնը, որ վրդռուած է Ֆրանսայի սահմաններէն դուրս, հակառակ է ազգին չահերուն եւ խաղաղութեան գաթին։ Փարիզի ժողովուրդը կը մերժէ դանոնք եւ ինքզինքը երեք յանձնառու չի նկատեր Ատլանտեանի դաշինքով։ Փարիզի ժողովուրդը խաղաղութիւն կ՚ուզէ, ոչ թէ պատերազմ», եւն ·։

Կոչը, որ ստորագրուած է համայնավար կուսակցութեան Մէնի դաշնակցութեան կողմէ, կը հրաւիրէ բոլորը, առանց կուսակցական խորութեան, համախմբուիլ Քոնքորտի հրապարակը, իրենց կամքը յայտնելու համար ամերիկացի զօրավարին։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՍՊԱՑԱԿՈՑԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Զօր · Ռուվէռ, Ֆրանսայի սպայակոյտին նախադահը, չատ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Ամերիկեան Ակումբին մէջ, Եւրոպայի պաշտպանութեան եղանակներու մասին։ Նախ բաւ թէ Մ · Նահանդներու երեք սպայակոյտներուն այցելութիւնը պէտք չէ նկատել յարձակողական ազդա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ · էջ)

«Ամէն պարագայի մէջ պետութիւնը չի մտքեր որ անհանդստութիւն եւ երկուութիւն տիրէ այս հայրենակիցներուն միջեւ եւ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնէ՝ զայն բառնալու համար »։

Անդարայի անթելը, որ նախապէս ծանուցած էր ընտրական ժողովին գումարումը, վարչապետին յայտարարութիւնն ալ հաղորդեց անմիջապէս։ Նշանակուած օրը մեծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր Մայր եկեղեցին։

ԵՐԵՒԱՆԻ թերթերը կը գրեն թէ յունիս 1ին մեռած է «դեպուտատ» Հ · Տէվէճեան, որ Պէյրութէն Հայաստան գացած էր 1947ին։ Եղած է ուսուցիչ եւ խմբագիր «Առաւօտ»ի, նախ Թիւնդ Հակարոլչեւիկ, յետոյ մոլեռանդ բոլշեւիկ։

ՊՈԼՍՈՑ մէջ մեռած է Պերճ Թիւրքէր (Քէրէսթէճեան), պաշտօնատար Օսմ · Դրամատան, անդամ կարմիր Մահիկի եւ Երկրագործական Դրամատան վարչութեանց, նախկին երեսփոխան Ա.Ֆիոնի։ Ըսելիքներ ունինք այս երկու հանգուցեալներու մասին, մէկը՝ ալեւոր, միւսը երի – տասարդ։

ԳՐԱԳԷՏՆԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

Ստուար թիւ մը կը կազմեն այն գրագէտները, որոնք տարօրինակ սովորութիւններ են որ – դեդրած իրենց երկունքի պահուն: Անոնց ամէն մէկն ունի իր աշխատելու եւ արտադրելու ըն – տանի սովորութիւնները ու ձեւերը: Եթէ չհամա – դրուին կարգ մը պայմաններ եւ նախասիրու – թիւններ, անկարող կ'ըլլան մէկ տող իսկ գրելու: Մէկը կը տեսնէք մոքի սանձարձակ թռիչքներ կ'ունենայ առտուան ժամերուն, ուրիշ մը խո – րունկ լուութեան ու միայնութեան մէջ, միւսը՝ թուղթի եւ մելանի ընտրութեան մէջ: Մէկ խօս – քով, անոնք պէտք ունին իրենց գործիքներուն եւ իրերու ընտանի չըլլապատին, որպէսզի կարենան հաղորդուիլ Մուսային հետ: Պիտի ըսէք տարօ – րինակութիւն, անհեթեթութիւն եւ բռնազբօսիկ վիճակ: Բայց ընկալեալ սովորութիւնը, յաճախ, աւելի ուժեղ է, քան մարդը: Ի զուր չէ, որ կ'ը – սեն, մարդը սովորութիւններու զերին է:

Ժէ. դարու վարպետներու արտառոց սովո – րութեանց մասին, պատմութիւնը չատ քիչ տե – ղեկութիւններ կը հաղորդէ: Ժէ. դարուն միայն, բաղդատաբար, լրիւ տեղեկութիւններ կը սկսին չրջան ընել: Վոլթէռի այս համաչխարհային դէմք մը, որ եղակի էր իր հանճարի ճկունութեամբ եւ բեղնաւորութեամբ, իր դրասենեակին մէջ երեք սեղաններ ունէր, որոնց վրայ կը փոէր իր երկե – րու ձեռագիրները եւ մէկ ձեռագիրէն միւսը կ'եր – թար, իւրաքանչիւրին վրայ մէկական ժամ աշ – խատելով: Վոլթէռ կը սիրէր ճոխ ու փարթամ կահ կարասիներ, հարուստ զարդարանք ու չքե – ղութիւն: Մինչդեռ ժան Ժագ Ռուսօ բնութեան սիրահար մըն էր: Աչքերը կը խրէր բնութեան ծոցը եւ ժամերով կը դիտէր նկարագեղ տեսա – րանները: Շատ ճիշտ ըսած է, որ Մոնմորանսիի անտառը իր դրասենեակն է: Երբ կը հարկադրուի փարիզ բնակիլ, կը վարձէ փլաթըրըրի փողոցին մէջ, չորրորդ յարկը սենեակ մը, որ իր ննջա – սենեակը, ճաշարանն ու դրասենեակն էր միաժա – մանակ: Կը հաղնէր հնդկական երկայն չրջա – զգեստ մը, զգակ մը գլուխը, կ'ելիէր իր կերա – կուրը, թանաքամանն ու գրիչը քովը:

Գրողներ ալ կան, որ զպրոցականներու պէս չարաճճի են, մինչեւ որ չպատժես, տող մը բան չեն գրեր: Ա.հա բանաստեղծ Տը Լիլը: Իր կինը կը հարկադրուէր փակել դրասենեակին դուռը, որ – պէսզի աշխատի:

Օր մը, երկու բարեկամներ այցելութեան կուգան երէն: Կը զանգահարեն դուռը: Պատաս – խան չկայ: Կը կանչեն: Տը Լիլ կը պատասխանէ ներսէն, թէ կինը չուկայ գացած է եւ դուռը վը – րայէն զոցած: «Համբերեցէ՛ք, քիչ վերջ կը վե – րադառնայ»: Իրապէս ալ, քիչ վերջ, կինը կը վե – րադառնայ, կողով մը թեւին տակ: Այցելուները ներս կ'առաջնորդէ: Կը խօսին, կը վիճին գրակա – նութեան չուրջ, երբ յանկարծ, Տը Լիլ կ'արտասա – նէ Ռասինի «Ֆետր»էն քառեակ մը: Կինը ներս կը մտնէ եւ կ'ընդմիջէ խօսակցութիւնը.

— Զուչայի՛ր, Տը Լիլ, բանաստեղծութիւն – ներդ ամէնուն առջեւ կ'արտասանես, կրնան գող ընել եւ սեփականացնել...

Երբ այցելուները կը մեկնին կինը ձեռքը գը – րիչ մը կը դնէ եւ կ'ըսէ.

– Օ՜ն յառաջ Տը Լի՛լ, կորնգուցած ժամա – նակդ պէտք է չահիս...

— Բայց քու բացակայութեանդ ես աչխա – տեցայ...

— Ոչի՛նչ, քիչ մըն ալ աչխատէ: Դիտես, որ քու ամէն մէկ բանաստեղծութեանդ համար հինգ ֆրանք կը վճարեն, մինչեւ ճաշը կրնաս քառա – սուն ֆրանքի չափ աչխատիլ... (Historia № 31, Paris, 1949):

Ժթ. դարու հեղինակներու մասին, քիչ մը, աւելի չատ մանրամասնութիւններ կան: Ա.հա, ա – մէնէն բեղնաւոր հեղինակը՝ Պալզաք: Իր «Մարդ – կային կատակերգութիւն»ներու չարքը գրուած են քանի մը տարիէն: Ամէն երեկոյ, ժամը 6ին, ընթ – րիքէն վերջ, կ'իյնար անկողին: Կէս գիչերին կ'արթննար, եւ սեւ սքեմը վրան քաչած, սուրճ կը խմէր եւ կը սկսէր աչխատիլ: Ամէն մէկ թեր – թը լեցնելէ վերջ, առանց կարդալու եւ թուադրե – լու, կը նետէր կողովի մը մէջ: Եւ այսպէս, ան – դադար, մինչեւ կէս օր: Կէս օրին, ծառան կերա – կուր կը բերէր, եւ կողովի ցաք ու ցրիւ թերթերը կը տանէր տպարան: Վերջը փորձերը կը բերէին: Կը կարդար եւ կը սկսէր սրբագրութիւններ ու լը – րացումներ կատարել: Եւ ի՜նչ սրբագրութիւն – ներ... Ճաճախ բնագրին կրկնապատիկը: Կրնաք երեւակայել դրաչարներուն մղձաւանջը...

Ա.հա Թէոֆիլ Կոթիէի ձեռքով, հարապատ նը – կարագրութիւն մը Պալզաքի սրբագրութիւններու մասին.—

«Տողերը կը մեկնին սկիզբէն, մերթ մէջտեղէն եւ նախադասութեան վերջաւորութիւնը յանկարծ կը հանգչի լուսանցքին վրայ, աջ ու ձախ, վեր

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԱԴՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

"ՆԵՐՔԻՆ ԹՇՆԱՄԻՆ" ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Ինչպէս Ա. Միութեան բոլոր արբանեակ եր – կիրներուն, Պուլկարիոյ մէջ ալ ընտրութիւնները կը կատարուին միչտ գրեթէ միաձայնութեամբ, ի նպաստ օրուան իչխանութեան: Հակառակորդ – ները չահած կ'ըլլան հազիւ 1ուկէս—2ուկէս ձայն:

Այսպէս, անցեալ մայիս 15ին տեղի ունեցան «ժողովրդային խորհուրդներու», կամ քաղաքա – պետութեանց ընտրութիւնները: Պաչտօնական տեղեկագիրը կ'ըսէր թէ մասնակցեցան ընտրող – ներու 96.75 առ հարիւրը, որոնց 92.01ը իրենց քուէները տուած էին Հայրենասիրական Ճակա – ատին: Ուրեմն ըսել կ'ուզեն թէ ժողովուրդը կա – տարելապէս գոհ է հաստատուած կարգուսար – քէն, եւ իր վստահութիւնը կը յայտնէ ազա՛տ քուէարկութեամբ:

Իրենց չար բախտէն, իրականութիւնը բոլո – րովին ուրիշ բան կ'ըսէ: Նոյն իսկ իրենց բերնով:

Պ. Չերվենքով, կուսակցութեան ընդհ. քար – տուղարը, յունիս 11ին ղեկուցում մը տուաւ, ափ ի բերան ձգելով իր ընկերները:

Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ՝ հակառակ կուսակ – ցութեան ընդհանուր զօրաչարժին եւ համոզկեր քարոզութեանց որուն վարպետն է ներքին գործե – րու նախարարը, Եուկով, «ներքին թշնամին» ը – լրւին վերցուցած է եւ բացորոչապէս կը յայտնէ իր դժգոհութիւնը: Կարգ մը գիւղերու մէջ նոյն իսկ կ'ընդդիմանայ տեղական համայնավար իչ – խանութեանց, երբեմն հեռացնելով զանոնք:

Այս հակազդեցութիւնը կը վերագրուի վարիչ դասերու (կատր) տկարութեան դոր ժամանա – կին մատնանչած էր հանդուցեալ Տիմիթրով, կու – սակցութեան ե. համագումարին մէջ: Փոխանակ առաջ նետուելու եւ գործօն քարոզութիւն մը կա – տարելու, կարգ մը պատասխանատու անձեր ցոյց տուած են մեղադարտ անտարբերութիւն մը եւ թոյլատու վերաբերում մը վարչաձեւին հակա – ռակորդներու հանդէպ: Հետեւանքը այն եղաւ որ Սոմեր Միհայիլովկրատի մէջ 460 ընտրողներ Հայրենասիրական Ճակատին քուէ տուին, իսկ 500 հոգի ճերմակ քուէ տուին: Սատմպէլի մէջ, 561 հոգի կառավարութեան հակառակ քուէ տը – ուին: Եարլովիչի եւ Րակիէցկի մէջ 60 առ հարիւր միայն կատարեցին ընտրողի պարտականութիւնը: Զարքոսիլոյի մէջ ընտրողներու 18 առ հարիւրը ճերմակ քուէ տուին, Պելոփոլիի մէջ ընտրողնե – րուն 58 առ հարիւրը միայն կառավարութեան կուսակից էին: Փրովատիի, Պարնայի, Փոնիա – վոյի, Իսփերիչի, Ակքրոլոյի եւ Էլքրովոյի մէջ արդիւնքը չատ հեռու էր գոհացուցիչ ըլլալէ:

Հակառակ ոստիկանական սարսափներու եւ ամէն տեսակ ճնշումի, եւ կազմակերպուած ընդ – դիմադիրներու բացակայութեան, ակներեւ է գիւ – ղացիներուն թշնամութիւնը օրուան կարգուսար – քին դէմ: Ցարդ արտադրութեան պակասը կը վե – րադրուէր երաչխին, ներկայիս յայտնի է որ հա – կառակ մեքենաչարժ արօրներու եւ արդիական գործիքներու, արտադրութեան նուազումը կը վերագրուի գլխաւորաբար գիւղացիներու չկա – մութեան: Անոնք չեն ուզեր աչխատիլ, որովհե – տեւ պետական մարմինները չեն գոհանար միայն հաւաքելով իչխանութեան կողմէ սահմանուած բաժինները, այլ ամբողջ հունձքը կը գրաւեն, եւ կ'արգիլեն ուղղակի վաճառումը: Այս բռնագրա – ւումները կը կատարեն չատ ցած գին մը վճարե – լով, ինչ որ գժգոհութիւն կը պատճառէ արտա – գրիչներուն: Համայնավար գործակցականները կանոնաւորապէս աւարի կուտան գիւղերը եւ կա – րեւոր չահեր կ'ընեն բերքերուն վրայ:

կարգ մը գիւղացիներ մերժած ըլլալով ան – դամագրուիլ երկրագործական համագործակցա – կաններուն (քօօփերաթիվ), զրկուեցան իրենց լաւագոյն հողերէն: Կուսակցութեան մեծ ու փո – քրը բռնապետները բարեհաճեցան անոնց չնորհել հեռաւոր եւ խոպան հողեր: Ըստ Չերվէնքովի բո – լոր այս իրողութիւնները ծանր թիւրիմացութիւն մը ստեղծած են գիւղացիներուն եւ իչխանու – թեանց միջեւ, բազմաթիւ համայնավարական կազմակերպութիւններ լուծուած են. տասնըհին – կը Փրովատիի մէջ, տասը Պառնայի, տասնըչորս Փրոփավոյի մէջ, ուրթը Ակքրոլոյի եւ տասնըմէկ Էլքրովայի մէջ:

Չերվէնքովի այս խիստ զեկուցումը պատ – ճառ եղաւ որ կեդր. կոմիտէն չարք մը միջոցներ ձեռք առնէ զարմանելու համար այս փափուկ կա – ցութիւնը:

Այսպէս, որոչուեցաւ գիւղացիներուն թողուլ հունձքին աւելցած մասը (պետութեան բաժինը տալէ վերջ): Որոչուեցաւ նաեւ արտօնել որ գիւ – ղացիները կարենան զայն ուղղակի ծախել սպա – ռողին, լաւագոյն գնով: Նոյն որոչման համա – ձայն, պիտի յարմարցնեն հողագործական գիները ճարտարարուեստական արտադրութեանց գինե – րուն, պիտի ջնջուին այն կազմակերպութիւնները որոնք մենաչնորհի վերածեր էին գնումները, իսկ ոստիկանները գիւղացիներուն պիտի վերադարձնեն րո – նադրաւուած հողերը եւ նոր ընտրութիւններ պի – տի կատարուին ամէն ուր որ ժողովրդական խոր – հուրդները (քաղաքապետութիւն) 50 առ հարիւր աւելի ձայն չեն ստացած:

Կառավարութեան տնտեսական ծրագրին մէջ կատարուած այս կարեւոր փոփոխութիւնները ան – չուչտ կը հակասեն համայնավար կուսակցութեան ե. համաժողովին մէջ տրուած որոչումներուն: Մակայն Չերվէնքով չեչտեց թէ օրուան պահանջ – ները կը պարտաստէին աւելի իրատես քաղաքա – կանութեան մը հետեւիլ: Այսպէսով վարիչները կը յուսան մեղմել գիւղացի զանգուածը, եւ անկէ ստանալ աւելի լայն մասնակցութիւն մը ազգային վերելքի ճիգերուն մէջ:

Այս աւելի կամ պակաս ազատական տնօրի – նութիւններէն չի հետեւիր թէ մեդմացած են խրա – տութիւնները: Ընդհակառակն, դեռ վերջերս ան – խնայ մաքրագործումներ կատարուեցան: Նոյն խստութիւնները կը ծաւալին ամբողջ երկրին մէջ:

Այս առթիւ իրազեկներ կը կարծեն թէ Ա. Միութիւնը պիտի հարկադրուի զօրացնել իր ազ – դեցութիւնը Պուլկարիոյ մէջ, նկատի առնելով պիւղացիական խլրտումները, տնտեսական դիմ – ադրութիւնները եւ Եուկոսլավիոյ դիրքը: Նոր կացութիւն մը յառաջ եկած է, Տիմիթրովի մա – հէն վերջը:

Թ. Ա. Թ.

«ՕԹԵԼԼՕ»Ն ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ 31 յուլիս.— Դարեր առաջ, Մաւրիտա – նիոյ երկնքին տակ պատահած սրտաճմլիկ ողբեր – գութիւն մը պատկերացնող այս թատերգութիւ – նը, կրնաք տեսած ըլլալ տասն անգամ, բայց կա – րելի է միչտ նոյն հետաքրքրութեամբ եւ յափըչ – տակութեամբ տեսնել զայն կրկին տասն անգամ, եթէ մանաւանդ, անոր գլխաւոր դերակատարը ըլլայ խակապէս տաղանդաւոր արուեստագէտ մը:

Ահա ճիչտ այդ պարագային տակ էր որ չա – բաթ երեկոյ, հակառակ հեղձուցիչ տաքին, խուռն բազմութեամբ տեղի ունեցաւ անմահ Շէյքսփիրի նոյնպէս անմահ «Օթէլլո»ի ներկայացումը Լիոնի մէջ: Նման փափաղանքներու, Զարիֆեաններու, Ադամեաններու, Մարութեան այն հազուագիւտ դերասաններէն է որ, կերքի նախանձի եւ զայրոյ – թի արտայայտութիւններու խրոխտ խաղարկու – թեամբ հարազատօրէն կ'անձնաւորէ Մաւրիտա – նացի զօրապետը: Ժէ. դարու հանճարը եթէ վե – րակենդանացած՝ դիտէր երէկի խաղարկութիւնը, ապահովաբար ինքն էր որ առաջին անգամ, պիտի ծափահարէր հայ բեմի վաստակաւոր մչակը, որ արժանավայել կերպով կը ցոլացնէր իր գլուխ – գործոցներէն մէկուն հերոսին դիմագիծը:

Գ. Քէնոիրեան, Մարսէյլէն, նչանակալից յաջողութեամբ տարաւ Եակոյի դերը: Սխալած չեմ ըլլար երբ յայտնեմ որ գրեթէ Օթէլլոյի չափ գլխաւոր դերակատարութիւն կը կազմէ նաեւ Եա – կոյի դերը: Եթէ զայն ստանձնողը չկարենայ յա – ջողութեամբ կատարել, որոչապէս կորնցնել կու – տայ «Օթէլլո»ն յաջողութեամբ կատարողին հը – մայքը. մինչ ընդհակառակն Քէնոիրեան չատ կա – րող ուժ մըն էր Մարութեանի կողքին եւ տեղ տեղ, հարազատութեան եւ բնականութեան ար – տայայտութիւններու մէջ, անոր «Եակօ»ն մրցու – մի կ'ելլէր «Օթէլլո»ի հետ: Անթերի պատկերա – գուց ան, բարեկամութեան դիմակին տակ՝ վատ դաւաճանութեան մոլեգնութիւնը: Օթէլլոյի կե – նը, նոյնինքն Մարութեանի կեանքի ընկերուհին, իր նրբին խաղարկութեամբ ու հեչտագին ձայ – նովը, արդար ու անմեղ Դեզդեմոնայի տիպարը

Գաղութէ գաղութ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Հալէպի Ազգ. Հայկազեան վարժարանի տա-
րեվերջի հանդիսին առթիւ դպրոցի տնօրէն Արմէն
Անոյշի կարդացած տարեկան տեղեկագրէն կը քա-
ղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները. — Դպ-
րոցը ունի 668 աշակերտներ:

Մանկապարտէզ 247, Աղջկանց բաժին 228,
Մանչերու բաժին 193: Ունեցած են 29 ուսուցիչ-
ներ: Մանկապարտէզի ընթացքը աւարտած են 56
փոքրիկները: Դպրոցը ունեցած է 47.000 ս. ոսկի
եւեմուտք: Իւրաքանչիւր աշակերտի համար տա-
րեկան կը ծախսուի 71 ս. ոսկի միջին հաշուով:
Դպրոցը կր փակուի դրեթէ առանց բացի:

★ *Նոյն քաղաքի Զաւարեան վարժարանը ու-*
նեցած է 481 աշակերտներ, նախորդ տարուան վը-
րայ 80 աշակերտ աւելի: Մանկապարտէզէն վր-
կայուած են 41 աշակերտներ: Նախակրթարանը
ունեցած է 14 աւարտողներ: Դպրոցին եւեմտա-
ցոյցը եղած է 26.000 ս. ոսկի որուն 14.500ը ապա-
հովուած է աշակերտներու թոշակներով: Մնաց-
եալը ճարած է Հոգաբարձութիւնը: Ամերիկաբը-
նակ Այնթապցիներու Միութիւնը նիւթապէս օգ-
նած է դպրոցին: Իւրաքանչիւր աշակերտի վրայ
ծախսուած է 58 ս. ոսկի:

★ *Հալէպի Գաւառ. Ժողովը տեղի ունեցած*
է յունիս 30ին: Շրջաններէն ընտրուած են ութ
ազգ. երեսփոխաններ, իսկ կեդրոնէն (Հալէպ)՝
վեց: Ա.յս նիստին մէջ Քաղաք. ժողովին անդամ

ցոյց կուտար, եւ այնքան արտայոյտ, իր պարկեշ-
տութիւնը հաստատելու աղերսագին պաղատանք-
ներուն մէջ՝ դէպի իր ամուսինը՝ Օթէլլոն, իր
կատաղութենէն ինքնիրմէն ելած, եակոյի սու-
սին ու դաւերուն կուրօրէն հաւատացող իր յա-
մառ մոլեգնութեան մէջ: Գնահատանքի տողեր
նաեւ մնացեալ դերակատարներուն՝ Պ. Սերժ
Սարգիսեանի (Կասիօ), Տիկ. Ե. Վարժապետեանի
(Եակոյի կինը), ՊՊ. Մտեփանեանի, Գալուստեա-
նի եւայլն, բոլորն ալ Մարսէյլէն, որոնք պատ-
շաճ խաղարկութեամբ նպաստեցին կտորին ամ-
բողջական յաջողութեան: Ցուշարարի դերը կը
կատարէր Պ. Ցովհ. Տէօքմէճեան:

Օրօթի թատերասրահի ընդարձակ բեմը եւ ա-
նոր բազմապիսի զարդարանքները —խաղին պատ-
շաճ — համոյատեսիլ փայլ մը կուտային թա-
տերդութեան: Ներկայացման վերջաւորութեանը,
աղջնակ մը, յանուն Հայ Մարտիկներու Միու-
թեան, շատ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը ընծայեց
Մարութեան ամոլին, հանդիսականներու ջերմ
ծափերուն տակ: Պ. Միսաք Միրզէ քանի մը խօս-
քերով ներկաներու երախտագիտական զգացում-
ները յայտնեց անոնց, այդքան թանկագին վա-
յելքի մը համար: Պ. Մարութեան ինք իր կարգին
իր շնորհակալութիւնները յայտնեց հանդիսական-
ներուն: Իրենց այս հրաժեշտի ներկայացումէն
վերջ, Տէր եւ Տիկին Մարութեան կը մեկնին Պրա-
զիլիա: Վերջին պահուն կը լսեմ որ եթէ չկարո-
ղանան օդանաւի կիսուն նաւը առնել, հաւանա-
բար մեկնելէ առաջ, վերջին ներկայացում մը
տան, այս անգամ Փարիզ:

ԳԵՂԱՄ ՏԷՐ ԱՆԴՐԻԱՍԵԱՆ

ընտրուած են ՊՊ. Հրաչ Փափազեան եւ բժիշկ Ց.
Գասապեան, Խոսրով Թիւլսիւզեան, Գրիգոր Մա-
րանկոզեան, Անդրանիկ Իսրայէլեան, Ցովհաննէս
Տաքէսեան եւ Գառնիկ Ադերեան:

Կրօնականի անդամ ընտրուած են Տ. Մկրտիչ
Ա. քհնյ. Մուրատեան, Տ. Ներսէս Ա. քհնյ. Պա-
պոյեան, Տ. Նշան Ա. քհնյ. Մարգարեան, Տ. Կո-
րիւն քհնյ. Աբալեանեան, Տ. Ս. քհնյ. Պալեան, Տ.
Կարապետ քհնյ. Նալպանտեան եւ Տ. Եղիշէ քհնյ.
Փանոսեան:

«Խանասոր»ի տարեդարձը

ՇԱՎԻԼ. — *Ցուլիս 31ի կիրակի օրուան բազ-*
մութիւնը «Հայաստան»ի վերածած էր Շավիլի
անտառը: Եկած էին Փարիզի բոլոր արուարձան-
ներէն: Եկած էին երթեւեկի բոլոր միջոցներով,
— երկաթուղի, հանրակառք, բեռնատար մեծ ու
փոքր կառքեր, անձնական չքեղ կառքեր: Եկած
էին ներկայացուցիչներ փարիզեան շրջանի հայ
ժողովուրդի բոլոր խաւերէն, — մտաւորական,
առեւտրական, արհեստաւոր, աշխատաւոր: Եւ
այս բոլորը՝ պարզապէս կարդալով «Ցառաջ»ի
մէջ հրատարակուած ազդը, կամ հետեւելով իրենց
առողջ բնազդին:

— Ծօ՛, դուն ի՞նչ գործ ունիս հոս:

— Չեմ դիտեր աղբա՛ր, տունէն դուրս ելայ,
բնաւ այստեղ գալու միտք չունէի, հիմա այս-
տեղ եմ:

Եւ այդ ժողովուրդը առաւօտէն մինչեւ երե-
կոյ, ընտանեկան աւանդական սեղաններու շուրջ,
անտառի ծառերու հովանիին տակ եւ մեր փառա-
պանծ հերոսներու փրկարար չունչով ապրեցաւ
հայկական յիշատակելի օր մը, անուղղակի ըսել
ուզելով խղճալի հաւատուրացներուն թէ, «Այո՛,
այս ժողովուրդը քանի կ'ապրի իբր Հայ, միշտ ալ
պիտի ոտնէ այս Օրերը: Վա՛յ այն դժբախտ Օր-
ուան երբ կը մոռնայ զանոնք: Այդ օրը ինքն ալ
արդէն կորսուած կ'ըլլայ»:

Ժամը 3ուկէսին ըստ մեր աւանդական սովո-
րութեան ուխտի գացինք Խանասորի արշաւանքի
հրամանատարին՝ Իշխան Արղութեանի շիրմին:
Ընկ. Հրանտ Սամուէլ ուղերձով մը ողեկոչեց յի-
շատակը ոչ միայն «Խանասորի» 300 հայդուկնե-
րու, այլ մեր բոլոր հերոսամարտներու մէջ ին-
կած քաջամարտիկ ռազմիկներուն, որոնք իրենց
անձը ի սպաս դրին ազատագրութեան սրբազան
գործին:

Մեր սիրելի ընկ. Բժ. Ցովս. Դաւթեանի դե-
րեզմանին վրայ խօսեցաւ ընկ. Ս. Տէր Թովմա-
եան, որ յարգանքի խօսքէն վերջ, ողեկոչեց յի-
շատակը նոյնպէս Շավիլի վերեզմանատունը թաղ-
ուած համեստ ընկերոջ մը, Հրանտ Աթանեանի
յիշատակը: (Ձոհ օդային ռմբակոծութեան):

Անտառին մէջ, բարձրախօսի միջոցաւ եղան
ազդ. երգեր, արտասանութիւններ, ինչպէս եւ
հայկական պարեր:

Հակառակ Շավիլի ընկերներու խղճամիտ աշ-
խատանքին եւ լայն պատրաստութեան, ժողո-
վուրդի անհատատալի բազմութեան պատճառաւ,
ուտելիքը եւ մանաւանդ խմելիքը պակաս եկան:
Հարկ եղաւ քաղաքէն պաշար բերել քանի մը ան-
գամ: Կը յուսանք թէ դժգոհները ներողամիտ կ'ըլ-
լան այս ակամայ թերութեանց համար: Մանա-
ւանդ սա մեր Իսիի ընկերները:

Այս յիշատակելի տօնախմբութեան առթիւ,
Շավիլի ընկերները սովորութիւն ըրած չեն շնոր-
հակալութիւն յայտնել մեր ժողովուրդին, որ իր
ներկայութեամբ իր ազգային պարտականութիւնն
է որ կը կատարէ: Բայց մասնաւոր շնորհակալու-
թիւն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ իրենց
կառքով օգտակար եղան պիւֆէի կազմակերպու-
թեան: Մասնաւոր շնորհակալութիւն չավիլարնակ
Պ. Ցակոբ Մեծատուրեանի որ առանց նիւթական
ակնկալութեան պատրաստեց խմորեղէնը: Դարձ-
եալ շնորհակալութիւն մեր Ալֆորվիլի հայրենա-
կիցներէն Պ. Դաւիթեանի որ միանուագ գնելով
վիճակախաղի տոմսերը 2.000 ֆր. նուիրած եղաւ:

Թղթակից

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՏՕՆԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

ՌՈՄԱՆ, 1 օգոստ.— *Խանասորի արշաւանքի*
52րդ տարեդարձի առթիւ կազմակերպուած դաշ-
տահանդէսը տեղի ունեցաւ Bois de Naixի վիթ-
խարի ծառերու հովանիին տակ: «Անդրանիկ» են-
թակոմիտէի տղաքը չանք չէին խնայած հերոս-
ներու հանդէսին յաջողութեան համար: Հայրե-
նիքը յիշեցնող պաղ չուրերը կը զովացնէին հայ-
րենակարօտ սիրտերը, խանդավառ երգերով: Ա-
ռատ էին ուտելիքները եւ ըմպելիները, աւանդա-
կան խորովածներով:

Ա՛խ, սիրելի «Ցառաջ», քանի կ'ներկարին մեր
տարադրութեան տարիները, այնքա՞ն կը խորա-
նայ, կ'ընդլայնի մեր կարօտը:

Ժամը 15ին «կարկուտ տեղաց» խմբերգով մեր
տղաքը ու քանի մը Աչուհիներ դաշտահանդէսին
բացումը կատարեցին: Ընկեր Ս. Սիսլեան խան-
դավառ բանախօսութեամբ մը պանծացուց Խանա-
սորի արշաւանքի հերոսներուն յիշատակը եւ Դաշ-
նակցութեան բազուկին ուժը: Օրինակներ բերե-
լով Արիմեան Հայրիկէն եւ իրական կեանքէ, եզ-
րակացուց. «Եկեղեցին դարերէ ի վեր առանց
ձանձրանալու կր ոտնէ չատ հին ոտներ, մենք ալ
պիտի չարունակենք ոտնել առանց ձանձրանալու
մեր ոտներր» (ծափեր): Հայրենակիցներ Ռոմա-
նէն, վայտնէն, երգերով, խմբերգով, արտասա-
նութիւններով եւ պարերով դաշտը թնդացուցին:
Երգահանդեսներու միջոցաւ կը լսէինք յեղափոխա-
կան — ազգային, ֆրանսական եւ երբեմն ալ արե-
ւելեան երգեր: Դաշտահանդէսը վերջացաւ ուշ ա-
տեն ուրախ մթնոլորտի տակ: Հայեր, սիրենք ի-
րար: Հայ ապրինք, Հայ մեռնինք:

Ս. Պիլալի

Լիբանանի կառավարութիւնը փակեց Պէյ-
րութի Օմար Ցաքուրի ակումբը, իբրեւ համայ-
նավարական կեդրոն, դրաւելով բոլոր բոլշեւիկ-
եան դիրքերը:

Մանուել Թիթօ ճառ մը խօսելով Սկիւպի
(Մակեդոնիա) *մէջ*, 350.000 *ունկնդիրներու առ-*
ջեւ, բաւ թէ Յուկոսլաւիա եւ Ալպանիա պիտի բաժ-
նուին Կոմինֆորմէն, «ի վերջոյ իրենց եղբայրա-
կան ձեռքը երկարելով Եուկոսլաւիոյ, հակառակ
բոլոր զրպարտութեանց»:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ՑԱԼԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԵ.

ԼԵՌՆԵՐՈՒ ԱԻԱԶԱԿԸ ԿՈՒԳԱՑ

Երբ վերջացուցին ընթրիքը, երկու բարեկամ-
ները սկսան խօսակցիլ: Իջեւանը հետզհետէ կը
լեցուէր հիւրերով. բոլորին խօսակցութիւնը կը
դառնար Ցոյներուն չուրջ, որոնք վերջին օրերը
ողողած էին ամէն կողմ:

— Ցոյները սաստիկ կատղած են Հայերուն
դէմ, կ'ըսէր գիրուկ մարդ մը որ նոր էր ներս
մտեր:

— Ինչո՞ւ, ի՞նչ է պատահեր, հարցուց մէկը:

— Անոնց յառաջապահները, թիւով քսան-քը-
սանըհինգ հոգի, իրենց դլխաւոր բանակատեղին
վերադառնալու առեն, պատահեր են երկու մար-
դու, որոնք յարձակեր են իրենց վրայ, ջարդեր
են տասներկու մարդ, իսկ միւսները փախեր են
դլուխնին ազատելու համար: Ա.յս պատճառով ա-
հա Ցոյները կը սպառնան սուրէ անցընել բոլոր
Հայերը:

— Մթթէ ճի՞շտ է որ երկու հոգի կրցեր են
այդքան մարդ սպաննել:

— Ես ինքս տեսայ սպաննուածներուն դիակ-
ները, բարեկամ, չհաւատալ կարելի չէ, յարեց
հաստատուն մարդը:

— Եւ որոնք են այդ քաջերը, հարցուց միւսը:

— Անունները յայտնի չեն, բայց կ'ըսեն, թէ
լեռներու աւազակներ են եղեր:

— Հա՛, կը հասկնամ, Հարէլ իշխանին որդի-
քը պէտք է ըլլան. ես լսեր եմ անոնց մասին, բա-
ցատրեց պանդոկապետը խառնուելով խօսակցու-
թեան:

— Բայց գիտէ՞ք, բարեկա՛մ. Ցունաց բանա-
կը կրնայ այս դիշեր երեւիլ այս կողմերը, եւ վա՛յ
քեղի եթէ պատրաստութիւն չես տեսած հիւրա-
սիրելու:

— Աստուած մի արասցէ որ անոնք կրկին
դան այս կողմերը. ես ի՞նչ ունիմ որ ինչ պատիւ
տամ, ըսաւ պանդոկապետը ու վախէն ետ քաշ-
ուեցաւ:

Հարպիկն ու Ստեփանիկը լուռ կը լսէին խօ-
սակցութիւնը եւ կը խնդային: Կ'երեւայ, թէ
ներկաներէն ոչ ոք կը ճանչնար դիրենք, եւ չէին
ալ հետաքրքրուեր իրենցմով: Երբ այդ խօսակցու-
թիւնները վերջացան, Հարպիկն ու Ստեփանիկը
պառկեցան քարէ յատակին վրայ, եւ իրենց հաստ
ծածկոցները վրանին քաշելով՝ անուշ քուն մտան:

Ինչ յետոյ օթեւանին մէջ ահագին իրարան-
ցում մը ինկաւ: Դոռում դոչում, հայհոյանք եւ
ձիերու դոփիւնները իրարու խառնուեցան: Հար-
պիկ ու Ստեփանիկ աղմուկէն դլուխնին վեր բարձ-
րացուցին, եւ տեսան որ ամբողջ սենեակը լեց-
ուած էր Ցոյներով: Անոնցմէ մէկը պանդոկապե-
տին օձիքէն բռնած չարունակ կը թափահարէր
զայն եւ կը գոռար.

— Անիծուած Հայ, չուտ ընթրիք պատրաստէ
մեղի համար, եթէ ոչ գլուխդ կ'երթայ:

Իջեւանատէրը վախէն դլուխը կորնչուցեր
էր, եւ դողդոջուն ձայնով մը կ'ըսէր.

— Ողորմեցէք, տէ՛ր. Թոյլ տուէք երթամ
պատրաստեմ ինչ որ կայ:

— Դէ՛, դնա, ըսաւ Ցոյնը զայն հրելով:

Իջեւանատէրը անյայտացաւ, մինչ Ցոյները
դուչերով դինին առջեւնին քաշելով սկսան ազա-
հութեամբ խմել եւ հայհոյական երգեր երգել:
Անոնք մինչեւ անդամ չնչմարեցին Հարպիկն ու
Ստեփանիկը, որոնք կը դիտէին անցած դարձա-
ծը, եւ կը սպասէին թէ ի՛նչ պիտի ըլլար վերջը:
Իրենց տեղէն չարժելու մտադրութիւն անդամ չու-
նէին, թէեւ կը զդային որ ճանչցուելու պարա-
դային փրկութիւն չկար իրենց:

— Ցոյա՛, քաշէ դինին եւ խմէ. քէյֆ ընելու
ուեղեր են. որքան կարելի է, պէտք է քէյֆ ընել.
թէ՛ դինին ձրի է եւ թէ՛ սիրուն օրիորդները: Չէ՞
որ հրամանատարը իրաւունք է տուած մեղի մեր
սրտին ուղածը ընելու Հայերուն, կ'ըսէր յոյն իշ-
խան մը ոգեւորութեամբ:

— Հա՛, ատոր մասին խօսք չունիմ. լաւ ա-
ւար կ'ունենանք, երբ հասնինք Անի քաղաքը.
բայց մինչեւ հոն հասնիլը, ես կ'այրիմ վրէժ-
խնդրութեան կրակով: Այսօրուան անպատուու-
թիւնը, զոր հասցուցին ինձ այն երկու աւազակ-
ները, մոռնալ չեմ կրնար, եթէ անոնք անդամ
մըն ալ ձեռքս իյնան, ա՛լ ազատում չունին, —
պատասխանեց միւսը եւ դինիի ամբողջ գաւաթը
պարպեց մէկ ումպով:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՃԵՄԱՉԵԱՆՑ

նչան, այլ չինարար ձեռնարկ մը՝ իրապէս ապահովելու համար խաղաղութիւնը: Ցեղոյ բացատրեց թէ եւրոպական բարգաւաճ եւ սպառազէն ազգերու սերտ խմբակցութիւն մը երաշխաւորութիւն պիտի ըլլայ բոլորին համար: «Ես վստահ եմ թէ պիտի կրնանք զինուորական քաղաքականու – թիւն մը հաստատել, զոհացում տալով բոլորին եւ մանաւանդ պահ ժանի տեղը տալով Ֆրան – սայի, թէ իր աշխարհագրական դիրքին եւ թէ անցեալ զոհողութեանց պատճառով»:

Զօրավարը մանաւանդ չէշտեց.

— « Անշուշտ օդանաւային ուժը կարեւոր դեր մը պիտի կատարէ որ եւ է ապագայ ճակատա – մարտի մէջ, բայց սխալ է մեր պաշտպանութիւնը հիմնել միայն մէկ տեսակ զէնքի վրայ: Նոր պատերազմը, եթէ պայթի, չի կրնար սահմանափակուիլ զինուորական մասնաւոր գործողութեամբ մը: Չի կրնար վճռուիլ կռիւի մը վրայ կռնչելով կամ շահուիլ գրասենեակի մը մէջ: Կենսական անհրաժեշտութիւն է թոյլ չտալ որ Եւրոպան արշաւանքի ենթարկուի: Հարկ է ցամաքային ուժի զօրաւոր ուժ մը պահել, որպէսզի Եւրոպան չկրկնուի, արտաքին ուժերու ժամանումէն առաջ: Պէտք է ամէն բան ընել որպէսզի Ռուսերը յաջողութիւն չշահին մէկ համայնակուլ հարուածով, ալել – էշելով ամէն բան »:

★Կարգ մը թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, Լոնտոնի մէջ կազմուած յանձնախումբ մը կը պատրաստէ Եւրոպայի վերաշինման յատկացուած զէնքերու բաշխումը: Կ'ըսեն թէ որոշուած է թեթեւ զրահապատ կառքեր տալ Ֆրանսայի, Բուլկարիոյ, Անգլիոյ, ռատար՝ սկանտինաւեան երկիրներու եւ Իտալիոյ:

Բոլի ուխտատիպ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ազգաժողովին Տնտեսական եւ Ընկերային յանձնախումբը նորէն յուզումնալից ժողով մը դումարեց Ժընեւի մէջ, չորեքշաբթի օր: Այս առթիւ ալ դէմ դիմաց ելան Մեծն Բրիտանիոյ ներկայացուցիչը եւ Ա. Միութեան պատուիրակը, Պ. Համազասպ Ցարուքհիւնեան:

Բրիտանական ներկայացուցիչը պնդելով թէ Ա. Միութիւնը «նոր տեսակի ձորտատիրութիւն մը հաստատած է, զանգուածային արտադրութեան հիման վրայ», մէջտեղ դրաւ «ուղղիչ աշխատանքի օրէնքը», որ կը գործադրուի ամբողջ երկրին մէջ: Ցեղոյ հարցուց թէ Ա. Միութիւնը կ'արտօնէ՞ որ քննութիւն մը կատարուի բռնի աշխատանքի կայաններուն մէջ եւ չարունակեց. — « Այս դրութիւնը կը գործադրուի նաեւ արեւելեան Եւրոպայի ժողովրդային հանրապետութիւն կոչուած երկիրներուն մէջ եւ անշուշտ այդ է պատճառը որ ահագին արտադրութ մը տեղի կ'ունենայ քանի մը տարիէ ի վեր: Ինչո՞ւ այդ աշխատաւորները միլիոններով կը փախչին աշխատանքներու դրախտէն »:

Պատուիրակը ըսաւ նաեւ թէ՝ համաձայն իր կառավարութեան քաղաք արժանահաւատ տեղեկութեանց, առ նուազն տասը միլիոն քաղաքացիներ զոհերն են այս դրութեան: Եւ փաստաթուղթերով ներկայացուց բռնի աշխատանքի երեք դրութիւնները, որոնց մանրամասնութիւնները հրատարակած ենք արդէն (ՅԱՌԱՋ, 30 յունիս):

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ Պ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Ա. Միութեան պատուիրակը մէկուկէս ժամ ճառ խօսեցաւ, պատասխանելու համար այս մեղադրանքներուն: Ահաւասիկ ամփոփումը.

— « Մեր ուղղիչ դրութիւնը ամէնէն մարդկային օրէնքն է իր տեսակին մէջ: Ա. Միութեան պատժական դրութիւնը յառաջդիմական է, ուղղիչ աշխատանքի դրութիւն մը: Անոր նպատակն է ոչ միայն պատժել, այլ եւ վերակրթել, որով կալանաւորները պիտի կրնան բանուորներու կեանքերուն վերադառնալ: Բրիտանական օրէնքները տմարդի են եւ միջնադարեան: 1913ին հաստատուած օրէնք մը հրապարակային խարազանները մարդկութեան կողմէ »:

Մ. Նահանգներու պատուիրակն ալ խօսք առնելով, յայտարարեց թէ՝ հակառակ Պ. Ցարուքհիւնեանի պաշտպանութեան, Ա. Միութեան բռնի աշխատանքի օրէնքը կը բռնաբարէ Ազգաժողովին մարդկային իրաւունքներու Ցայտարարութիւնը: Բրիտանական պատուիրակը առաջարկեց քննիչ յանձնախումբ մը ղրկել, Ազգաժողովին կողմէ: Պ. Ցարուքհիւնեան հաւանութիւն յայտնեց որ մարտաւորականներէ եւ արհեստակցական միութեանց անդամներէ կազմուած յանձնախումբ մը ղրկուի: Ամերիկեան պատուիրակը դիտել տուաւ թէ այդպիսի յանձնախումբ մը 10 տարիէն ալ չի կրնար վերջացնել իր գործը, եւ առաջարկեց 11 անդամներէ բաղկացած յանձնախումբ մը, հինգը՝ Ազգաժողովէն, հինգը՝ Աշխատանքի Միջազգային Կազմակերպութենէն: Այս տասը անդամները պիտի ընտրեն նախագահը:

Հայազգի պատուիրակը դանդատեցաւ թէ 43 տխաներ կան խորհրդային աշխատանքի այն օրէնքին մէջ որ թարգմանուած է Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան կողմէ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Մասնաճիւղին կողմէ ՄԻՏՕՆի դեղածիծաղ անտառին հանրածանօթ Պաղ Աղբիւրին մօտ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, այս ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Կիրակի առաւօտ օթօֆառները պիտի մեկնին ժամը 8ին Boulevard Carnotէ հրապարակէն:

Թանասուի հետասահարտի տարեդարձը Մարսէյլի մէջ

ԿԻՐԱԿԻ 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ամբողջ օրը
ՎԱԼՊԱՐԷԼԻ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ
Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ
կը նախագահէ՝ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ
կը բանախօսեն՝ Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ
եւ Մ. ՄԱՐՈՒԽԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին
կ'արտասանէ յայտնի դերասանուհի
Տիկ. Մարութեան
կը նուագէ Սէն Լուի եւ Պուլ. Օտտօի միացեալ նուագախումբը, կ'երգէ Սէնթ Անի երգչախումբը:

Տեղի կ'ունենան մարզական խաղեր և պուլի մրցում
Այժմէն ապահովեցէք ձեր երթեւեկի միջոցները, դիմելով ձեր շրջանի Հ.Ց.Դ. Մարմիններուն:
Մուտքը ազատ է:

ԼԻՈՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ 7ին նախաձեռնութեամբ «Սիամանթօ» խումբին: PONT DE CHERUYի օդասուն անտառին մէջ: Օթօֆարը կը մեկնի կիրակի առտու ժամը 9.30ին Place Guichardէն: Երթուդարձի դինը 100 ֆրանք: Կը հրաւիրեմ երիտասարդութիւնը մասնակցիլ այլ եւ այլ մրցումներու եւ խաղերու:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Լիոնէն Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը եւ իր ընկերուհիները՝ ցաւակցութիւն կը յայտնեն, Տէր եւ Տիկին Պերճուհի Մամուրեանի եւ ընտանեկան պարագայից՝ Այրի Տիկին ՄԱՄՈՒՐԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի Պ. Րէյիզեան (Մէյսոն):

ԱՂԱ ԽԱՆԻ ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՆԵՐՆ ԱԼ...

Միլիոններ թռցնելու արշաւը կը չարունակուի: Վերջին լուրը Միջերկրականի ափերէն կուգայ: Զորեքշաբթի օր, երբ հռչակաւոր Աղա Խանը իր կնոջը հետ ինքնաշարժ մը նստած Նիսի օդանաւային կայարանը կ'երթար, Տովիլ մեկնելու համար, սեւ կառք մը ցցուեցաւ իրենց առջեւ: Զորս սպառազէն դիմակաւորներ կեցնելով հնդիկ իշխանաւորին կառքը, քանի մը վայրկեանէն թռցուցին գոհարեղէններու տուփը եւ 200.000 ֆր.: Թերթերը 215 միլիոն ֆրանք կամ 200.000 սթերլին կը հաշուեն յափշտակուած գոհարեղէններուն արժէքը: Աղա Խան հինգ միլիոն ֆրանք պարգեւ խոստացած է, գողերուն հետքը գտնելու համար:

Տիկին Աղա Խան 40 կը հաշուէ կորսուած գոհարեղէններուն թիւը: Ադամանդակուռ ապարանջան մը կը գնահատեն 62 միլիոն ֆրանք, ուրիշ թանկագին ադամանդ մը՝ 25 միլիոն եւն.:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒԹ ՏԱՐի բանտարկութեան դատապարտը – ուեցաւ չեխ քահանայ մը, որ մերժած էր հաղորդութիւն տալ համայնավար կնոջ մը, համաձայն Վատիկանի հրամանին: Այս անթիւ դատարանին նախագահը նորէն յիշեցուց թէ ո՛վ որ կը համարձակի գործադրել պապին բանադրանքի հրամանը, դաւաճան պիտի համարուի: Միւս կողմէ թերթերը կը գրեն թէ Չեխոսլովաքիոյ 4500 կաթոլիկ քահանաներէն 12ը բանադրուած են Վատիկանի կողմէ:

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութիւնը խափանեց միակ ֆրանսերէն թերթը, La Voix de Syrie:

ՍԹԵՐԼԻՆԸ 900 ֆր.ի իջաւ սեւ չուկային մէջ (օրինական դինը՝ 1097): Տոլարը 355 ֆրանք է, ղուշց. ֆրանքը՝ 89 (սեւ չուկայ):

ՀԱՅԻՆ ԳԻՆԸ անփոփոխ պիտի մնայ: Կառավարութիւնը 2500 ֆրանք նշանակեց ցորենի դինը, ուրիշ զոհացումներ տալով հողագործներուն:

18 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՒ Քազապլանքայի մէջ (Մարոք), 25 հոգի ալ վիրաւորուեցան, հանրակառք մը անդունդն ի վար գլորած ըլլալով:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

Լասիօթա ԵՐԱ. 1500, Իսի ՃԻՎ. 1200, Փարիզ (18) ՊԵՏ. 1500, Ս. Ժերոմ ԵՐԵ. 600, Նէօյի ՓԱՄ. 1500, Փարիզ (19) ՏԷՕ. 1500, Էյրաֆ ՄԱԶ. 1500, Փարիզ (9) ՊԱՊ. 800, Փարիզ (15) ՀԱՄԲ. 1500, Սեվրան ՊԱՊ. 1500, Վալպարեյ ԱՇՃ. 500, Մարսէյլ ՍԱՐ. 800, Լիոն ՓԻՒՐՓ. 2000, Լիոն ՊՈՍՏ. 1000, Ժեր ՏԷՐ. 1500, Պրոն ԽԸՐ. 2800, Վալանս ԿՕՇ. 1500, Փարիզ (9) ԼՈՒ. 800, Լիոն ՈՒԶ. 1450, Փարիզ (20) ԴԱԻ. 400, Փարիզ (18) ԴԱՏ. 800, Մարսէյլ ԲԵՓ. 800, Մարսէյլ ՓՈՒՐ. 1500, Փարիզ (19) ՃԱՐ. 800, Իսի Տ. Թ. 900, Մեզոն Ալֆոր ՓԷՇ. 1500, Քան ՆԻՇ. 1500, ՏԷՐ. 1600 եւ ԹԻԻԼ. 1600, Ժ.–Լ–ՓԷն ՂԱԶ. 1600, Քան ԱԴԱՄ. 600, Մէօտոն ՁԱՓ. 1500, Փարիզ (19) ԼՈՒՄ. 1500, Հօ–Ռեն ՄՈՎ. 800, Էսքաֆ ՊԷՅ. 800, Շավիլ ԵՂԻ. 800, Շավիլ ԿՕՇԿ. 1500, Վիւրոփլէյ ՔՈՁ. 1500, Փարիզ (18) ՊԱՓ. 1500, Փարիզ (16) ԳԱՎ. 800, Փարիզ (8) ՆՈՒՄ. 1500, Մարսէյլ ՎԱՐԴ. 800, Թուլոն ՁԱՐ. 800, ՊԱՆԵՕՅ ՍԱՐ. 800:

ՀԱՅ-ՔՈՑԻ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Լոյս տեսած է Ապրիլի թիւը եւ կը ղրկուի բոլոր վճարող բաժանորդներուն մինչեւ ամսու վերջ: Մամուլի տակ է Մայիսի թիւը: Կը խնդրուի ՆԱՄԱԿԻ ՁՊԱՍԵԼ՝ վճարելու համար բաժնեգիները եւ խնայելու համար աւելորդ յոգնութիւն: Հասցէ 17 rue Damesme, Paris:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ – HAIASTAN
ամսագրի Ցունիս – Ցուլիսի թիւը (28 — 29), 12 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ, կէս առ կէս հայերէն եւ ֆրանսերէն: Տարեկան բաժնեգին 350 ֆր. (Ֆրանսա):

ՀԱՍՑԷ.—H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9):

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՑԻ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉի դաշտահանդէսը 7 Օգոստոսին, սաղարթախիտ ծառերու տակ: Բազմաթիւ անակնկալներ: Ամէն տեսակ ըմպելիներ եւ աննման պաղպաղակ:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

Ֆր. Կ. ԽԱՉի Լիոնի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը 21 օգոստոս, կիրակի, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՄՈՒԼԷՆ ԵՒ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Ահարոնեան» Ակումբի Մատակարար Մարմինը կը խնդրէ Ֆրանսայի եւ արտասահմանի հեղինակներէն և մամուլէն, իրենց տրամադրելի գիրքերէն մէկ–մէկ օրինակ նուիրել Գրադարանիս: Մեր դրամական միջոցները շատ սահմանափակ ըլլալով, հնարաւորութիւն չունինք, պատերազմի ընթացքին եւ անկէ վերջ լոյս տեսած հարիւրաւոր գիրքերը գնելու, որով նուիրատուները մեծապէս սատարած պիտի ըլլան Նոր Սերունդի հայեցի դաստիարակութեան եւ Հայ. Մշակոյթին, միեւնոյն ատեն, թեթեւցնելով նաեւ մեր ծանր բեռը:

Դիրք, թերթ, ՀԱՆԴԷՍ եւ այլն ՂՐԿԵԼ հետեւեալ հասցէին. — A. Bediguian, 7 rue Berlioz, Marseille France.

Կը խնդրենք արտասահմանի թերթերէն արտատպել սոյն կոչը:

ՄԵՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՈՒՆԻՆՔ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ
ՄԱՆԱՒԱՐԱՊՏ ՄԵԾ ՈՒ ՓՈՔՐ ՎՐԱՆՆԵՐ,
ՇԱՊԻԿՆԵՐ, ՏԱՓԱՏՆԵՐ ԵՒ
ՈՒՐԻՇ ՀԱԳՈՒՍՏԵԼԻՆՆԵՐ
ՈՒՆԻՆՔ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕՁԱՒ ՈՒ ՆԵՐԿ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ԳԻՆԵՐԷՆ ԱԺԱՆ
80 ՖՐԱՆՔ ՔԻԼՕՆ

Այս տարի եղանակին եւ արձակուրդի չրջանին համար ալ ուշ չէ տակաւին օգտուիլ մեր ապրանքներէն:

ԻՆՉՈ՞Ւ ԶՕԳՏՈՒԻՆ ՀԱՑԵՐԸ ԵԻՍ
երբ ֆրանսերէն թերթերու ընթերցողները կարեւոր գնումներ կ'ընեն մեզմէ ամէն օր:

ԴԻՄԵԼ
38, rue de Challon, Paris
կը կրկնենք ունինք ՇԱՏ ԳԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ:

ՅԱՌԱՋԸՆԹ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 փր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 փր. C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 6 Août 1949 Շաբաթ 6 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5916 – Նոր շրջան թիւ 1327 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

17,000 ՅՈՒՆԵՐՈՒ ԱՓՄՈՐԸ

Աթէնքի մեր պաշտօնակիցը « Ազատ Օր », հաստատելով կովկասի 17,000 Յոյներուն աքսո – րը, կը գրէ խմբագրականի մը մէջ, « բողոքի ձայն կը բարձրացնենք » խորագրին տակ (12 յու– լիս).

— « Նախանցեալ օրուան հելլէն մամուլը խիստ զայրացուցիչ լուրին արձագանգը եղած էր, սովետական նոր վանտալութեան մը, որ որքան մեր հելլէն եղբայրները, նոյնքան եւ հայկական հոգիները կը յուզէ :

« Ընթերցողները պէտք է դիտնան որ ռուսա– կան համայնավար յեղափոխութենէն առալ եւ սովետական տիրապետութեան սկզբնական տա – րիներուն, որքան Մրիմի չրջանին, նոյնքան ալ հիւսիսային եւ բուն Կովկասի մէջ կ'ապրէր հել – լէն ծագկեալ գաղութ մը, որ այդ չրջաններուն տնտեսական կեանքին մէջ խաղաց կարեւոր դեր : Համայնավար բեժիմը սակայն, տարիներու ըն – թացքին, չորցուց, ինչպէս միւս, նաեւ այդ Յոյ– ներուն հարստութեանց աղբիւրները եւ զանոնք վերածեց պարզ աշխատաւորներու բանակի մը : Զգոհանալով այդքանով, սովետ իշխանութիւն – ները քանիցս մասնակի եւ զանգուածային աքսորի եւ արտաքսումի ենթարկեցին տարր մը, որ կը յամառէր պահել իր ազգայնական դիմագիծը եւ համայնավար չիղը : Ցունահայութիւնը տեսաւ այդ արտաքսուածներէն հազարաւորներու ժա – մանումը հելլէնական մայր հող, ըլլայ վերջին պատերազմէն առալ, ըլլայ անոր յաջորդող վեր– ջին տարիներուն :

« Երկրորդ համաշխարհային պատերազմը մահացու հարուած մը տուաւ Մրիմի չրջանի ամ– բողջ հելլէն գաղութին, որ չրջանի թաթար բը – նակչութեան պարտադրուած դառն բաժակը ցըմ– րուր քամեց, անոր հետ բռնելով Միպերիոյ ար– նամանիքներու ճամբան :

« Զանգուածային տեղահանման կարգը եկած է վերջերս Կովկասի 17,000 Յոյներուն, որոնք քնահան եղած բռնի, փոխադրուած են կեդր. Ա– սիոյ Ղազաքիստանի չրջաններ, որ կ'իյնայ Սիպե – րիոյ եւ Հնդկաստանի միջեւ գտնուած սովետա – կան հոգամասին վրայ :

« Ինքզինքը մարդկային իրաւունքներու, ան– հատական ազատութեան, ազգային փոքրամաս – նութեանց իրաւունքներու պաշտպան ցոյց տուող Ի. Միութիւնը նոր օրինակը կուտայ իր բնակչութ– ման ղղուելի քաղաքականութեան, որուն դժբախ– տաբար զոհերն են սովետ յուծին տակ հեծող բո– լոր փոքր ազգերը, հելլէն թէ թաթար, վրացի թէ կովկասցի, էսթօն թէ լեթօն, հայ թէ ազէրի :

« Հելլէնահայ գաղութը խոր յուզման մատ– նուած է ի լուր սովետական այս նոր վանտալու – թեան որ կը հարուածէ եղբայր ազգի մը թանկա– գին բեկորները, զանոնք բնակչելու սպառնալի – քով : Մենք վստահ ենք որ արտասահմանի մեր հայրենակիցները եւս իրօրապէս յուզուած եւ ըմ– բոստացած են Սովետներու խիստ սիրական այս սպիտակ, խաղաղ ջարդի գործելակերպէն » :

ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿԵԼՈՒ փորձ մը կը կատարուի Ճափոնի մէջ, նկատի առնելով աչ– խատանքի եւ պարենաւորման դժուարութիւննե – րը : Վատիկանի պաշտօնաթերթը կը քննադատէ այս քաղաքականութիւնը, դիտել տալով որ եթէ չարունակուի, 1968ին համայնավարները աւելի բազմաթիւ պիտի ըլլան քան հակարոչընդիմները : « Ի. Միութիւնը համոզուած է որ իր բնակչու – թեան զանգուածները վճռական դեր մը պիտի կա– տարեն, չահելու համար համաշխարհային պա – տերազմին վերջին ճակատամարտը » :

ՄԱՌՇԱԼ ԹԻԹՈՑԻ վերջին ճառը, որով կը հրաւիրէր Պուլկարները եւ Ալպանացիները թօթա– փել Կոմինֆորմի վարիչներուն (Մոսկուայի) լու– ծը, մեծ ուշադրութիւն գրաւած է քաղաքական չրջանակներուն մէջ : Կ'ըսուի թէ գաղտնի բանակ– ցութիւններ կը կատարուին Սկիւպի մէջ, Ցու – նաստանի այն ապստամբներուն հետ որոնք դժգոհ են Ի. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու տի– րապետութենէն : Նոյն աղբիւրին համաձայն, եր– կու յոյն առաջնակարգ համայնավարներ Սկիւպ ապաստանած են : Թիթօ կ'ուզէ ապահովել Պուլ– կարիոյ եւ Ալպանիոյ անկախութիւնը, միաչեալ ճակատ չզմելու համար :

ՊՈԼՍՈՑ ՍՋԳԱՑԻՆ ՔԱՈՍԸ

« Մարմարա » (29 յուլիս) հաստատելով նա– խապէս տրուած լուր մը, կը դրէ թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը իսկապէս Կիլիկիոյ կաթո – ղիկոսին յանձնած է Պոլսոյ ազգ. խնդիրներուն կարդադրութիւնը : Գէորգ արք. Աբսլանեան գաղտնի պահած էր այս առթիւ իրեն ուղղուած հեռագիրը, բայց պատճէնը Կիլիկիոյ կաթողիկո– սին ալ հաղորդուած ըլլալով, այս վերջինը մաս– նաւոր նամակներ գրած է պատր. տեղապահին եւ Պախթիյարեան վարդապետին :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը հեռագրով հաղորդած է թէ մաս – նաւոր քննիչ մը պիտի ղրկէ, Գարեգին կաթողի– կոսի հետ գործակցելու եւ վէճերը լուծելու հա– մար :

ՀԱՑԵՐԸ ՍՄՐՈՏՑԱ՞Ն

Թուրք ծանօթ հրապարակագիր Ասըմ Ուս կը գրէ « Գլոբլայ » թերթին մէջ.

— « Ազգային պայքարի չարժումներուն եւ Լոզանի հաչտութեան միջեւ, երկրէս առանց ան– ցագրի հեռացած ու յետագային իրենց վերա – դարձը չարտօնուած Հայերուն կացութիւնը պէտք է վերաքննել : Մանաւանդ որ այդ չրջանին, եր– կրէս հեռացած այս Հայերուն գրեթէ բոլորը Ֆը– րանսայի եւ Իտալիոյ նման եւրոպական երկիր – ներ հաստատուած, մէկ մասը Եղիպտոս, Սուրիա կամ Ամերիկա գացած եւ բոլորն ալ իրենց հաս– տատուած տեղերը դիրքի տէր դարձած են : Բո– լոր ասոնք, այսօր, իրենց գտնուած երկիրներուն մէջ ընտանիքով Թուրքերէն կը խօսին : Այնտեղ ծնած իրենց տղաքն ալ, իբրեւ մայրենի լեզու, Թուրքերէն կը սորվին : Ասոնք, Թուրքիոյ մէջ, մօտիկ բարեկամներ եւ ազգականներ ունին. ա – նոնցմէ չատեր կարօտը կը քաչեն իրենց երբեմնի հայրենիքը անգամ մը եւս տեսնելու, ո՛չ թէ Թուրքիա հաստատուելու դարձեալ, այլ մեր եր– կիրը գտնուող իրենց բարեկամներուն եւ ազգա – կաններուն այցելելու համար : Այո՛նօք, իբրեւ նախազգուշական միջոց, անհրաժեշտ էր բոլորն ալ յանցաւոր նկատել եւ չարտօնել վերադարձը ասոնց, որոնք պատկառազդու թիւ մը կը կազ – մեն : Բայց այնքան ատեն անցնելէ վերջ այլ եւս անհրաժեշտութիւնը չէ մնացած : Հետեւաբար, չրջադայութեան (Թուրիսմ) չարժումը ոգեւորե– լու տեսակէտով, օգտակար է ընդունիլ դիմում – ները այս Հայերէն անոնց՝ որոնք առենօք առանց անցագրի հեռացած են Թուրքիայէն ու տեղաւոր– ուած օտար երկիրներ եւ Թուրքիա զալ կ'ուզեն, այցելելու նպատակով :

« Մնաց որ այս Հայերուն մեծամասնութիւնը իրենց վախէն հեռացած են երկրէն, ոչ թէ անոր համար որ յանցաւոր են այլ ի տես յանցաւորնե– րուն կրած պատիժին, խորհելով որ իրենք ալ ան– պատիժ պիտի չմնան եւ դիտնալով որ երբեմն չո– րին քով թաց ալ կ'այրի : Այս պատճառաւ ար – տասահմանի Հայերէն այցելել փափաքողներուն արտօնութիւն տալով, անցեալի պատմութեան չր– չանը հաչուեյարդարի ենթարկած կ'ըլլանք » :

ՏՒՐՈՒՆԻ. — Նոր դոյժ մը կրընդալլէն : Մօ– տակայ դիւղի մը՝ Ուրնաժի մէջ մեռած է վաղեմի ընկեր մը, Արդար Խաչատուրեան (Տարօնցի), 72 տարեկան : Վերջերս կը դարմանուէր հիւանդա – նոցի մը մէջ : Առանձին պիտի խօսինք իր կեանքի եւ գործի մասին :

Մեր խորին ցաւակցութիւնները իր զաւակ – ներուն եւ պարագաներուն :

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՑԻ մահուան 200ամեակին առթիւ, Բարեգործականը 2000 տոլարի նուէր մը յատկացուցած է Վենետիկի Մխիթարեանց վան– քին :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ դադարման հետե – ւանքով (ուրբաթ), հարկ եղաւ կարգ մը փոփո – խութիւններ կատարել ամսօրեան թիւին մէջ :

Եւրոպայի վերագինման խնդիրը

Նորհրդակցութիւնները կը չարունակուին Փա– րիզի մէջ, վերջնապէս ճշտելու համար արեւմըտ– եան Եւրոպայի պաշտպանութեան մանրամասնու– թիւնները :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, պաշտ – պանութիւնը պիտի կազմակերպուի չրջանային զինուորական խմբակցութիւններով, որոնց միջեւ գործունէութեան ներդաշնակութիւն պիտի հաս– տատէ մասնաւոր յանձնաժողով մը :

Ամէնէն կարեւորը խորհրդակցութիւնները կը կատարուին Ֆոնթէնպլոյի մէջ, ուր համախմբ – ուած են ամերիկեան, բրիտանական, պելժիա – կան եւ հոլանտական սպայակոյտներու ներկա – յացուցիչները :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Անգլիացիները առաջարկեր են չորս չրջանային հրամանատարութիւններ կազմել : Մ. Նահանգ – ները եւ Քանատա պիտի կազմեն առաջին չրջանը : Ա.եւմտեան Միութիւնը (Մեծն Բրիտանիա, Ֆը – րանսա, Պելժիա, Հոլանտա, Լիւքսէնպուրկ) երկ– րորդ չրջանը : Երրորդ չրջանը կը կազմեն սկան– տինաւեան պետութիւնները (Նորվեկիա եւ Տանը– մարք), չորրորդը՝ Միջերկրական խմբակցու – թիւնը (Իտալիա եւ Փորթուկալ) :

Այն մասնաւոր մարմինը որ պիտի ներդաչ – նակէ այս չրջանային հրամանատարութեանց գոր– ծունէութիւնը, պիտի հաստատուի Ուաչինկթընի մէջ եւ պիտի բաղկանայ 12 դաչնակից պետու – թեանց ներկայացուցիչներէն :

Ամէնուն ուչադրութիւնը այժմ կեդրոնացած է Փարիզի վրայ : Նկատի առնելով Մեծն Բրիտա– նիոյ եւ Ֆրանսայի մասնաւոր պատասխանատու – ութիւնները իրենց անդրծովեան դաղթավայրե – րուն եւ Միջին Արեւելքի մէջ, հաւանաբար երկու երկիրներ պիտի հաւանին այս ծրագրին, որ յա– բարերական անկախութիւն մը կուտայ իրենց :

Միւս կողմէ, կ'րսուի թէ Ֆրանսա պիտի պն– դէ որ ռազմավարական սահմանափակ չանձնա – խումբ մը կազմուի չորս անդամներով (Մ. Նա– հանգներ, Անգլիա, Քանատա եւ Ֆրանսա) : Այս խնդիրը չէ վճռուած տակաւին :

★ Զօր. Պրէտլի տեսակցութեան մը առթիւ յայտնած է թէ Եւրոպայի պաշտպանութեան համար կը նախատեսեն « հաւաքական պաշտպանութիւն մը, ուր իւրաքանչիւր պետութիւն պատասխանատուութիւններ պիտի ստանձնէ համաձայն իր հը– նարաւորութեանց : Այս չի նչանակեր թէ իւրա– քանչիւր ազգի մասնագիտութիւնը պիտի ըլլայ միայն մէկ տեսակ դէնք » :

★ Եւրոպայի խորհուրդին պաշտօնական դա– յութիւնը սկսաւ երեքչաբթի, 3 օգոստոս, երբ Անդլիոյ արտաքին նախարարութեան յանձնուե – ցան Լիւքսէնպուրկի, Նորվեկիոյ եւ Իտալիոյ վա– ւերացման պաշտօնագիրները :

ՄԻԱՑՆ 260 000 ԱՐԱԲՆԵՐ ԻՍՐԱՅԵԼԻ ՄԷՋ

Լոզանի մէջ, Իսրայէլի ներկայացուցիչը հաչ– տարար յանձնախումբին առջեւ յայտարարեց թէ պատրաստ են ընդունելու հարիւր հազար արաբ տարագիրներ : Այժմ հրէական պետութեան մէջ կան 160,000 Արաբներ, որով համադումարը պի– տի ըլլայ 260,000, այսինքն 25 առ հարիւր :

Այս առթիւ Իսրայէլ հետեւեալ պայմանները դրած է. — Արաբ տարագիրներու որ եւ է դան – դուածային ներդաղթի առեն, նոյն համեմատու– թեամբ փախստականներ պէտք է տեղաւորուին արաբական երկիրներուն մէջ : Ներդաղթի որ եւ է ծրագիր պէտք է ամբողջական մասը կազմէ վերջ– նական հաչտութեան կարգադրութեանց :

Արաբ ներկայացուցիչները ընդունած են այս երկու պայմանները : Ա.ռ այժմ դաղտնի կը պահ– ուին Իսրայէլի ծրագրին միւս մանրամասնու – թիւնները :

Հրեաներու հաչիւներով, 500,000 արաբ փա– խստականներ կր դտնուին հարեւան երկիրներու մէջ : Արաբները մէկ միլիոնէն աւելի կը հաչուեն փախստականներուն թիւը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԲԼԻՇԷն Վատիկանի կ'իմացնեն թէ ոս – տիկանութիւնը երեքչաբթի օր կաթոլիկ վանքեր մտնելով, դրաւած է դիւանաթուղթերը, ծխա – կան դպեստները, հագուստ – կապուստ, ուտելիք եւն. : Նոյն աղբիւրին համաձայն՝ վանականները անարգուած եւ արդելափակուած են :

ՍԷՆի ՄԻՋ ԼՈՂԱԼ արդիլուած է մինչեւ օ– գոստոս 12, նկատելով որ ջուրերը ապականած են եւ վտանգաւոր՝ առողջութեան համար :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ընկերվարական առաջնորդը՝ Քիւրդ Շումախըր, նոր ճառ մը խո–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳՐԱԳԷՏՆԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

(Շար. երէկի թիւէն եւ վերջ)

Գրելու արուեստը տանջանք մըն էր ուրիշ գըրագէտի մը՝ կիւսթաւ Ֆլօպէրի համար: Իսկ դժուարահամ էր եւ ոճապաշտ: Իր գրածները, Քրուասէի առանձնարանին մէջ, բարձրաձայն կը կարդար, բառերու եւ նախադասութիւններու եւ րաժշտականութեան ու ներդաշնակութեան լաւ հետեւելու համար: Իր առաջադրած նպատակներն ու ծրագիրները չէր կրնար իրագործել եւ յուսահատ կը գոչէր· — « Ինչքա՜ն գրելիք ունիմ··· կը սարսափիմ, երբ աշխատանքի կը նստիմ»: Անգամ մը կ'այցելէ Փէռ – Լաշէզի գերեզմանատունը եւ կը բացագանչէ· — « ··· Որուն՜կ եւ ցաւագին զգուանք մը զգացի մարդկութենէն: Տապանաքարերու պաշտամունք··· իսկական փարիզցին ա – ւելի կռապաշտ է, քան սեւամորթը: Իմ ալ փա – փաքս եկաւ, հոդ, փոսի մը մէջ պառկելու··· » (Les Belles Lectures, 1948, Paris):

Գրչի այս կալանաւորին, կարելի է հակա – դրել իր մտերիմ բարեկամներէն Ժորժ Սանը, որ խիստ բեղնաւոր եւ սիստեմատիկ աշխատող մըն էր: Օրերը կ'անցընէր քիչ խօսելով եւ իր գլխուն մէջ միշտ բան մը հետապնդելով: Գրասեղանին առջեւ կը նստէր, ընթրիքէն վերջ, ժամը ութին: Նախ քան գրիչ բռնելը, բոլոր թղթերը միօրի – նակ չափով կը կտրէր, կը պատրաստէր: Անմի – ջապէս կը սկսէր իր կէս թողած վէպը եւ շատ լաւ կը յիշէր թէ ո՞ւր ձգած է նիւթը: Ութ ժամ անդադար կ'աշխատէր, եթէ վերջացնէր իր վէպը, ձեռագիրը խնամքով կը ծալլէր եւ կը ղրկէր Revue des Deux Mondesի *եւ խաղաղօրէն, կը սկսէր ու – րիշ մը:*

Բոլորովին ուրիշ կերպ կ'աշխատէր Թէոֆիլ, կոթիէն: Իր խմբագիր «լա Փրէս» թերթի թա – տերական բաժնի, տպարանին մէկ անկիւնը քաշուած, բանուորներու հեւ ի հեւ վազքին ու մեքենաներու աղմուկին մէջ· կը գրէր առանց ջնջելու, առանց ուղղելու, հաստատ ու ինքնավստահ:

Աշխատանքի այս տարբեր ձեւերը, ի հարկէ, անխուսափելիօրէն կ'անդրադառնան իրենց գործերուն վրայ: Շատեր գիշերը կ'աշխատէին, շատեր անքնութենէն եւ ջիղերու հիւանդութենէ կը տառապէին: Ալ· Տը Միւսէ, նոյն իսկ կերեկ ատեն, պատուհանին վարագոյրները կ'ըլլեցնէր եւ մոմեր վառած կ'աշխատէր: Ալ· Տիւմա Որդի կը գրէր, երբ դաշնամուրի նուագ լսէր: Հայր Տիւմա կատարեալ պոհէմ մըն էր, բաւական էր սենեակին վրայ խոշոր բաժակ մը դարեջուր, մուսաներու հետ հաղորդուելու համար, Պալզաքի համար սուրճը, Ժորժ Սանի համար՝ ծխախոտը, Միւսէի համար օղին, ներշնչման աղբիւրներ էին:

Ահա ձեզ տարօրինակ գրող մը եւս, — Ժերար Տը Նէրվալ, որ մատիտով թղթի կտորներու վրայ իր մտքերը գրի կ'առնէր եւ կը դնէր գըրպանները: Երբ տպարանին ձեռագիր հասցնելու վայրկեանը մօտենար, այդ թղթի կտորներուն հոգի կուտար եւ կը սկսէր գրել: Գրած առեն ծանօթներ կուգային ընդհատելու: Գրիչ, մատիտ ու թուղթ կը ժողվէր եւ կը փախչէր սրճարան մը: Հաղիւ սկսած, սեղանին առջեւ կը ցըցուէին իր բարեկամները: Դարձեալ փախուստ, մինչեւ որ ամենավերջին վայրկեանին տպարան հասցնէր իր նիւթը:

Տարականոն գրողներէն էր Վիլիէ Տը Լիլ Ատամը: Այս գրագէտը արշալոյսէն առաջ անկողին չէր մտներ եւ կ'արթննար կէս օրին միայն: Անկողնին մէջ կը ճաշէր, բարձերը սեղանաձեւ իրարու վրայ կը չարչր եւ կը սկսէր գրել մինչեւ իրիկուան ժամը 9ը: Ցետոյ անկողնէն կ'ելլէր եւ Մոնմարթրի ու Հալլի սրճարաններու ճամբան ձեռք կ'առնէր···

Աւելի տարօրինակ էր Թափառաշրջիկ եւ դիչերային սրճարաններու յաճախորդ Վէրլէնը: Առջեւը ճերմակ թուղթ, գրիչ, կաղամար եւ անրաժանելին, — գրգռիչ հեղուկ մը: Ցաճախ այնքան աճապարանքով կը գրէր եւ քթին տակէն անհասկընալի բառեր կը մրմռար, որ սխալմամբ գրիչը կը խօթէր հեղուկին մէջ եւ կը սկսէր ձեռքերը չփել եւ հեղնական ծիծաղ մը արձակել··· Առանց ուշադրութիւն դարձնելու իր շուրջը, ջղային տենդ մը բռնուած էր, որ չդիտես թէ խենթութե՞նէ առաջ կուգար, թէ ոգելից ըմպելիներէ: Իր բնականոն վիճակին մէջ, Վէրլէն կ'ողբար իր տըկարութիւնները եւ ինքզինք կը դատապարտէր, բայց չուտով կը մոռնար եւ վերստին կը սկսէր··· Ժէրար Տը Պօէր կը պատմէր, դասախօսութեան մը առեն, թէ գիշերը յանկարծ մէկը կը դարնէր իրենց դուռը: Սրսփալով ներս կը մտնէր Վէրլէն, քիչ մը կը տաքնար, իր գրածներէն կը կարդար, եւ քանի մը ֆրանք առած հօրմէս, կը մեկնէր···

« Երեւակայական հէքեաթներ »ու հեղինակ Հօֆմանը չատ հպարտ էր իր որդեգրած մոլու –

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՑ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՐԱՐԱՏԻ ՍՏՈՐՈՏԷՆ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՄԷՆԷՆ ՏԱԳՆԱՊԱԼԻ ԱՆԿԻՒՆԸ· — ԱՔՍՈՐԱԿԱՆՆԵՐ ԱՐԱՔՍԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՑ· — ԵՐԵՔ ԱՆՑՔԵՐ ԿԻՐՃԵՐՈՒՒ ՄԷՋԷՆ· — ԵԹԷ ՌՈՒՍԵՐԸ ՈՒԶԵՆ ԱՐՇԱԿԵԼ···

ՄՄԲ· — Անգլիացի աշխարհահռչակ թղթակից Ու· Փրայս վերջերս նոր պտոյտ մը կատարեց « Վախի սահմանագուլպներուն վրայ » — սկսելով Աֆղանիստանէն: Վերջին երկու թղթակցութիւնները կը վերաբերին Իրանի, որուն ռուսական սահմանին վրայ պրպտումներ կատարած էր, կանգ առնելով Արարատի ստորոտը, անցեալ երկուշաբթի օր: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը· —

Այն նեղ անդունդին ծայրը ուրկէ կը գրեմ, կը բարձրանայ Արարատի լեռը, կոնաձեւ, ձիւնապատ, իբրեւ աւելի զանգուածեղ նմանութիւնը Ճափոնի Ֆուժիեամային:

Միջին Արեւելքի ամէնէն տագնապալի անկիւնն է այս: Երեք անհանդիստ երկիրներ իրարու կը հպին այստեղ, — Ռուսաստան, Թուրքիա եւ Իրան: Այն աղաւնին զոր Նոյ թռցուց այնտեղ՝ Արարատի վրայ, խաղաղութեան թռչուն մը չէր:

Կ'այցելեմ այս երբեմ սահմանագլուխին Իրանեան չրջանը, որ կազմուած է Արաքս գետէն, — այժմ ամենացած աստիճանին վրայ, բայց 50 եարտա (45ուկէս մեթր) լայն եւ բաւական խոր:

Փայտէ լայն կամուրջ մը ձգուած է գետին վրայ, բայց ոչ ոքի կողմէ կը գործածուի: Բարձր խուտեր բուսած են դէպի կամուրջը տանող խոր – տուրորտ ճամբուն վրայ:

Այստեղ չկայ պողպատէ դուռ մը, ինչպէս Ասթարայի մէջ: Միայն թեթեւ ձող մը կը գըտնուի կամուրջի մուտքին վրայ, ռուսական ծայրը:

Երկու յաղթանդամ, կանանչ զլխանոցով խորհրդային սահմանապահ զինուորներ, մէկը հըրացանով եւ միւսը փոքր գնդացիրով մը, կանթնած էին այս պատուարին, երբ երեւցայ իրանեան կողմէն:

Անոնք անմիջապէս դաշտային հեռադիտակներ դրին իրենց աչքերուն եւ պողպատեայ բարձր աշտարակին մէջ, դէտէն հարիւր եարտա վեր տեսայ նոյնպէս երկու հոգի արմուկները իրենց ազդրերուն, իրենց ակնոցները յառած երեք իրանեան սպաներու եւ իմ վրայ:

Բացի այս խորհրդային պահնորդներէն, ոչ ոք կը տեսնուի Արաքսի միւս ափին վրայ: Ռուսերը աքսորած են սարալանջին վրայ ծառերու մէջ հաստատուած գիւղին բնակիչները: Սակայն որմըտիքի եւ բամպակի դաշտեր կան գիւղին չրջանները եւ ռուս քաղաքացիներու խումբեր կուգան երբեմն աշխատելու:

— Մարդուն սիրտը կ'արիւնի դիտելով զանոնք, ըսաւ պարսիկ տեղակալը, որ երեք տարիէ վեր կը ծառայէ այս սահմանապահ պահականոցին մէջ: Մեղմերը առ հասարակ մարմնական տըկարութեան վերջին աստիճանին հասած են, ապահովաբար իրրեւ հետեւանք սնունդի պակասին: Շատերը կիներ են, եւ ես տեսած եմ ռուս ձիաւոր պահակներ որոնք կը խարազանեն այս կիները:

= Ո եւ է մէկը փորձա՞ծ է փախչիլ:

— Երկու ամիս առաջ, մեր չրջուն պահակներէն մէկը բռնեց երկու այրեր որոնք լողացած էին գիշեր առեն, կաւէ չինուած գինիի խոշոր կաթսաներու կռթնելով: Տարէցը գերի ինկած էր Գերմանիոյ մէջ եւ երբ Ռուսիա վերադարձաւ, 25 տարի տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուեցաւ, բայց յաջողած էր փախչիլ: Իսկ ինչ որ կը ստանանք մենք, քարոզիչ – գործակալներ են զոր խորհրդային իշխանութիւնները Իրան կը մտցնեն մարտանենդութեամբ, գետին միջոցաւ:

★

Իլանեան սահմանագլուխի պահակները կը բնակին ցեխէ չինուած հիւղակներու մէջ· Ռուսերը ունին սպիտակ պատերով արդիական չէնքեր: Իրենց գինուորները շատ լաւ հագուած էին:

Այս վտանգալի ճակատին վրայ, Իրանցիները դիտեն որ եթէ Ռուսաստան յարձակի, Ատրպատականի հիւսիսային սահմանագլուխին վրայ:

Մէկը Ասթարայի մէջ է, կասպեան ծովուն վրայ, ուր կը դանուէի երկու օր առաջ: Ուրիշ անցք մը կը բացուի Փուլտաչէն, ուրկէ կը գըրեմ· իսկ մէջտեղը կայ երբեմն անցք մը Ջուլֆայի մէջ, որ կարեւոր է որովհետեւ այնտեղ ռուսական լայնագիծ երկաթուղին 1914—18ին երկարաձգուեցաւ մինչեւ Թաւրիզ, Ատրպատականի մայրաքաղաքը· Թէեւ այժմ Ջուլֆա–Թաւրիզ գիծը կը գործածուի միայն զինուորական փոխադրութեանց համար եւ կառախումբեր չեն անցներ սահմանագլուխը:

Իրանի ընդհ· սպայակոյտէն բարձրաստիճան սպաներ բացատրած են ինծի թէ Ռուսերը երեք նպատակակէտներ ունին արշաւանքի համար, երբեք ալ վտանգաւոր՝ Ատրպատականի համար:

Արհրդային յարձակողականի մը գլխաւոր նպատակը կրնայ ըլլալ տնտեսական, — Ապատան հանիլ, Պարսից ծոցին վրայ, եւ Անգլիոյ ձեռքէն խլել Անգլօ–Իրանական ընկերութեան քարիւղի հանքերը:

Երկրորդ նպատակը կրնայ ըլլալ քաղաքական, — սպառնալ Թէհրանի, կառավարութիւնը տապալելու եւ խառնակութիւն ստեղծելու համար:

Երրորդը՝ ռազմավարական, — Իրաք եւ Իրան արշաւել եւ պաշարել Թուրքիան:

Բարձրաստիճան հրամանատար մը ըսաւ այս առթիւ· — « Կը կարծէ՞ք որ եթէ Ռուսիա պատերազմ յայտարարէ Թուրքիոյ դէմ, իր գինուորները պիտի ղրկէ հնձուելու Թրքական դիրքերուն մէջ, կովկասեան լեռնային սահմանագլուխին վրայ: Մենք չատ աւելի երկար եւ խոցելի սահմանագիծ մը ունինք Ռուսիոյ հետ քան Թուրքիա· եւ խորհրդային բանակներուն համար չատ աւելի դիւրին պիտի ըլլայ Իրան մտնել, ուղղակի Իրաք իջնել եւ յետոյ յարձակիլ Թուրքիոյ վրայ հարաւէն, երկու կրակի մէջ առնելով զայն »:

Ինչպէս պարսիկ հրամանատարն ալ կը բացատրէ, Միջին Արեւելքի մէջ փորձութեան ազդրիւրներ են Իրանը, որուն քարիւղէն կախում ունի Մեծն Բրիտանիոյ նաւային պաչտպանութիւնը, Իրաքը (Մուսուլ) որուն քարիւղը մինչեւ Միջերկրական կը հոսի եւ Սէուտի Արաբիան ուր ամերիկեան ընկերութիւններ քարիւղի նոր աղբիւրներ կը բանան:

Թղթակիցը այս առթիւ կը գովէ Իրանի երիտասարդ Շահը, «որուն ժողովրդականութիւնը տեւականօրէն կ'աճի»:

Թ· Ա· Թ·

ՄԵՐ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Նիմ, 29 յուլիս· — Անցեալ չաբթու Գանի լիսէի մրցանակաբաչխութեան ժամանակ հարիւրաւոր աչակերտներու մէջ առաջին մրցանակի արժանացաւ Օր· Ժանի Տիլիզեան: Վարժարանին տեսուչը եւ քաղաքապետը հրապարակաւ չնոր – հաւորութիւններ յայտնելով յանձնեցին անոր իր արժանի նուէրը:

Կը մաղթենք լաւագոյն յաջողութիւններ:

Ց· Մ·

Հ. Յ Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ

56–ՐԴ ՊԱՏԳԱՄ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կիրակի օր, 10 յուլիս, մեծ դաշտահանդէս մը տեղի ունեցաւ Պոսթընի « Հայաստան » դաշտին մէջ, Հ. Ը. Դ. Ամերիկայի 56րդ պատգամ. ժողովին փակման առթիւ։

Հակառակ ամբողջ օրը տեղացող անձրեւին, աւելի քան 3000 Հայեր լեցուած էին Հայաստան դաշտը։ Այդքան աննպաստ եղանակի մը այդքան մեծ թուով հանդիսականներու ներկայութիւնը մեր դաշտավայրին մէջ ուղղակի անսպասելի էր. ատիկա ցոյց կուտայ այն մեծ ժողովրդականութիւնը, զոր կը վայելէ Դաշնակցութիւնը ամէն տեղ։

Քանի մը ջերմ խօսքերով հանդէսին նախագահը բացատրեց օրուան առենապետ ընկ. Ցուվհ. Տէր Ցուվհաննէսեան։

Յաջորդաբար խօսք առին երկու երիտասարդ ընկերներ՝ Ճէյմս Թաշճեան եւ Գուրգէն Թամաքեան, որոնցմէ առաջինը անգլիերէն լեզուով, երկրորդը՝ հայերէն, յայտնեցին իրենց զգացումները վերջին պատգամ. ժողովին իրենց մասնակցութեան եւ անոր տուած որոշումներուն առթիւ։ Երկուքն ալ ըսին, որ իրենց կարելին պիտի ընեն ժողովի տուած որոշումները ճշդիւ գործադրելու համար։

Մէսէճուսէթի կառավարիչ Տէվըր խոստացած էր ներկայ ըլլալ ժողովին։ Վերջին րոպէին անակնկալ պատճառով մը չկրնալով գալ, կառավարիչին փոխանորդաբար ներկայ եղաւ եւ խօսեցաւ տեղակալ Փարքըր, որ իր ճառին մէջ մաղթեց որ Հայ ժողովուրդը յաջողի իր պայքարին մէջ, բացատրելով որ Տէվըր կառավարեալ ազատութեան եւ անկախութեան բարիքները։ Պ. Փարքըր իր ուրախութիւնը յայտնեց որ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը հայրենասէր կազմակերպութիւն մըն է. մօտիկ անցեալին կատարած մեծ գործեր եւ երբեք չէ ենթարկուած կամքի կոմունիստ պոսներու, որոնց միակ նպատակն է խորտակել աչխարհի խաղաղութիւնը։

Մեր օտար բարեկամներէն հանդէսին ներկայ էր նաեւ լեհ գործիչ մը՝ Պ. Ֆրէրի, որ ընկեր առենապետի հրաւէրով րրաւ ուղերձ մը։ Ան ըսաւ որ իր սրտին չատ մօտ է Հայ Դատը, ինք եղած է Եգիպտոս, Ֆրանսա եւ այլուր, ծանօթացած է Դաշնակցական անուանի գործիչներու հետ եւ գործած յօդուտ հայ ժողովուրդին։ Ըոյս եւ հաւատք յայտնեց Պ. Ֆրէրի, որ հայ ժողովուրդ ի վերջոյ պիտի չահի իր արդար ազգային դատը, որուն գլխաւոր վարիչն է Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը։

Բանախօսեց ընկ. Կոպեռնիկ Թանորճեան։

— Դաշնակցութիւնը, ըսաւ մեր ընկերը, հայ ժողովուրդի քաղաքական ձգտումներուն միակ հաւատարիմ արտայայտիչն է. անոր ձայնը մեր ժողովուրդի ձայնն է։ Դաշնակցութիւնը եղած է մեր ժողովուրդի կողքին, իսկ վերջինս եղած է թիկունքը Դաշնակցութեան։ Այսպէս եղած է անցեալին, այսպէս պիտի րլլայ այսուհետեւ եւս։

Ընդգծելով Դաշնակցութեան վարած քաղաքականութիւնը, բանախօսը ընկերը ըսաւ նաեւ, որ Դաշնակցութիւնը իր ծնունդէն մինչեւ այսօր զանազան է ազատութեան, անկախութեան եւ ժողովրդավարական սկզբունքները եւ ամէն կերպ աչխատած է իրականացնել զանոնք հայ կեանքի մէջ։

Ամէնէն վերջը խօսեցաւ ընկ. Սիմոն Վրացեան.

— Լման չարաթ մը տեւեց, ըսաւ ընկ. Վրացեան, մեր ժողովը, ուր քննութեան առնուեցան պաղպաղարներ ու ծրագիրներ որոնք պիտի դուրս բերուին մեր կեանքին մէջ յաջորդ տարուան ընթացքին։

« Ուրախութեամբ կը յայտարարեմ, որ անցնող տարին եղած է արդիւնաւոր տարի մը ոչ միայն Դաշնակցութեան, այլ եւ անոր գործակից Հայ Օգն. Միութեան եւ Հայ Երիտ. Դաշնակցութեան համար։ Մեծ թուով նոր ուժեր աւելցած են այս կազմակերպութեանց վրայ, հայ ժողովուրդի համակրութիւնը եւս, աւելի՛ զօրացած է մեր չուրջը։ Եւ ասիկա հետեւանք է այն իրողութեան, որ Դաշնակցութիւնը թարմանալն է մեր ժողովուրդի քաղաքական տենչերուն։ Բախտորոշ չրջան մը կ'ապրինք ներկայիս։ Աչխարհը երկու վիթխարի բանակներու բաժնուած է՝ ժողովրդապետութեան եւ բռնութեան, որոնք իրար դէմ կը կռուին։ Մենք նորէն կանդնած ենք ազատութեան եւ ժողովրդավարութեան բանակի կողքին, անկէ եւ անոր մղելիք պայքարի ելքէն սպասելով մե՛ր ալ ժողովուրդի ազատութիւնը»։

Ապա ընկ. Վրացեան սրտագին կոչ ուղղեց մեր ժողովուրդին « աւելի մեծ չափով աջակից ըլլալու Դաշնակցութեան, ըլլալու անոր չուրջ եւ անոր հետ, որովհետեւ Դաշնակցութեան գործը հայ ժողովուրդի գործն է, Դաշնակցութեան գաղափարները Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի իրականացման համար, իր ալ դաղափարներն են »։

Առենապետի հրաւէրով Գերմանիոյ տարադիրներէն վերջերս հոս ժամանած Մխիթար Մխիթարեան եւս խօսեցաւ այս ժողովին։

Ան հաղորդեց ողջոյնը Գերմանիոյ հայ տարադիրներուն. ապա ըսաւ թէ որքա՞ն մօտ են Դաշնակցութեան դաղափարները հայութեան սրտին։ Գերմանիոյ տարագիրները կը սպասեն, ըսաւ Մխիթարեան, որ ամերիկահայութիւնը իր կարելին ընէ փրկելու դիրենք իրենց ներկայ այնքան ծանր կացութենէն։

Հանդէսը ունէր նաեւ գեղարուեստական բաժին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ...

Անգլիական վիճակագրական տունի մը հրատարակութեանց նայելով, երեքի վրայ մէկ անգլիացի կարեւորութիւն չիտար սեռային յարաբերութեանց։ 18էն վեր այրերու եւ կիներու կէսը կը դտնէ որ սիրային յարաբերութիւնները հաճելի չեն։

Այդ տունը 2051 հոգի հարցաքննած է որոնց 100ին 33ը դտած են որ սեռային յարաբերութիւնը կարեւոր է երջանկութիւն ձեռք բերելու համար։ 100ին 31ը յայտնած են որ առանց անոր ալ կարելի է երջանիկ րլլալ։ 100ին 54ը անհաճոյ կը դտնեն զայն, իսկ 100ին 56ը « վտանգաւոր » կը նկատեն։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷԼ. — Կիրակի օր, 31 յուլիս, կէս օրէն վերջ ժամը 3ին տեղի ունեցաւ Սէնթ – Անթուանի դպրոցական ամավերջի հանդէսը Պար Վ. խատիւթի սրահին մէջ։ Ժամանակէն առաջ խուռներամ բազմութիւն մը եկած լեցուած էր սրահը։ Բեմին ճակատը խոչոր տառերով արձանագրուած էր « Փառք Հայ Լեզուին »։ Կրթ. մարմնի նախապահը հանդէսը բանալով ,չնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր ներկաներուն որոնք այս տաք օդին եկած էին քաջալերելու մեր դպրոցական հանդէսը։ Ըեռոյ յոտնկայս ունկնդրուեցան Ֆրանսական եւ հայկական քայլերգները։ Դպրոցին ուսուցիչը Պ. Թադէոս Թադէոսեան ճառով մը կոչ ուղղեց բոլոր ծնողքներուն որպէսզի փութան իրենց զաւակները դրկել հայ դպրոց, մայրենի լեզուն սորվելու համար։

Շնորհիւ ուսուցչին ջանքերուն, 10—15 տարեկան աչակերտներ որոնք տարի մը առաջ չէին դիտեր Հայոց պատմութիւնը, այսօր պարծանքով իրենց ֆրանսացի տարեկիցներու բացատրեթիւններ կուտան։ Այս հանդէսին առթիւ մօտ հարիւր աչակերտներ տեսանք բեմին վրայ։ Բոլորն ալ մայրենի լեզուով երդեցին եւ արտասանեցին, գրեթէ անսխալ։ Մէջ ընդ մէջ եղան բանախօսութիւններ (Պ. Ե. Արմէն, Ներսէս քահանայ եւն.)։

Դպրոցի կողմէ ներկայացուեցան երկու փոքրիկ թատերախաղեր։ Բոլոր դերակատարներն ալ յաջողութեամբ կատարեցին իրենց դերերը։ Վերջին պահուն դարձեալ դպրոցի աչակերտներուն կողմէ ներկայացուեցաւ դաւեչտ մը, « Թիւ 5 հեյաղարը », դուարճացնելով ներկաները։

Աչակերտներուն կողմէ իրրեւ երախտագիտութիւն ծաղկեփունջ մը նուիրուեցաւ Տէր եւ Տիկ. Թադէոսեանի։ Ժամը 8ին հանդիսականները մեկնեցան դոհ սրտով։

Թղթեգի մը

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՔԱՋԱՊԼԱՆՔ. — Մարսափով կարդացի յուրը, — կարմիր բանակէն հայ դերի մը, Աւտա – ւադդ Ադաթանեան իր ընկերոջ հետ սպանելով ուրիշ, երկու բախտակիցներ, իրրեւ տանջարար, խմած է անոնց արիւնը։

Հայե՛ր, դերիներ անոնք ալ, իրար կը սպանեն եւ դոհերուն արիւնը կը խմեն։ Աստուածդ իմ ա՛յսքան անասնացաւ Հայր օտար տիրապետութեան տակ։ Ի՞նչ օրերու հասած ենք որ, փոխանակ իրենց դեպային դահիճը փնտռելու եւ պատժելու, յուծելով արդար մրժի մը, իրար կը բզքտեն, հարուր արիւն կը խմեն...։

Եթէ ստոյգ են այս բոլորը, ի՞նչ անկում եւ անպատուութիւն, այն ալ օտար ափերու մոլ...

Հ. Ը. ԱԲԻԿԵԱՆ

ՊՊԱՋ.— Հրացանը մաքրելէ առաջ ի՞նչ պէտք է ընես։

ՋԻՆՈՒՈՐ. — Թիւին պիտի նայիմ, հրաժանատար։

ՊՊԱՋ. — Թիւի՞ն, ինչո՞ւ համար։

ՋԻՆՈՒՈՐ. — Որպէսզի ուրիչի մը հրացանը չմաքրեմ...։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԼԿՈՒԵՑԻԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԵ.

ԼԵՌՆԵՐՈՒ ԱԻԱՋԱԿԸ ԿՈՒԳԱՑ

Հարպիկ եւ Ստեփանիկ իրարու երես նայեցան։ Անոնց աչքերը կատաղութեամբ լեցուեցան եւ, չկրնալով զսպել իրենց զայրոյթը, յանկարծ ոտքի կանգնեցան ու մերկացուցին սուրերը։

— Ո՞վ էր որ լեռներու աւազակներու կ'ուզէր հանդիպիլ կրկին. ես այստեղ եմ. — ըսաւ Հարպիկ եւ սուրի հարուածով մը չախչախեց իրեն ամէնէն մօտ եղող ձոյնին գլուխը։

Ձոյները կարկամեցան իրենց վախէն. անոնցմէ ոմանք քաչեցին իրենց սուրերը դիմադրելու համար, բայց գլուխնին այնքան տաքցուցեր էին դինիէն որ չէին կրնար մինչեւ իսկ տեսնել, թէ ինչպէս Հարպիկի եւ Ստեփանիկի սուրերը իրենց հունձքը կ'ընէին, միաժամանակ դանդաղօրէն դէպի դուռը երթալով։

ԺԶ.

ՎԻՐԱՒՈՐԸ

Դարբին Ղեւոնդ քանի մը տեղէ վիրաւորուած, միշտ փորի վրայ կը սողար առաջ, ինք ալ չէր գիտեր ո՞ւր։ Չէր հասկնար, թէ ի՞նչ է պատահած իրեն կամ ի՞նչ է կատարուած. կը զգար միայն որ աչքերը հետզհետէ կը մթնային, դիտակցութիւնը կը խաւարէր եւ խոր կսկիծը կը ցնդէր մարմինը։ Ձեռքը կը տանէր դէպի վիրաւորուած տեղերը, ու երբ կը զգար թացութիւնը, ինքն իրեն կը զարմանար, թէ ո՞ւրկէ է այդքան ջուր, եւ ինչո՞ւ իր ձեռքերը թաց են։ Խեղճը չէր ըմբռներ որ իր սեփական արեան մէջ կը լողար։

Հասած էր իր աղջկան Լուսիկի ձեռատունկ պարտէզը, ուր վարդի մը թուփին տակ դադար առնելով՝ խոր հառաչանք մը արձակեց, եւ ցաւէն կծկուեցաւ։ Զգաց որ այլ եւս չէր կրնար առաջ երթալ, ու ցաւը սոսկալի կերպով կը տանջէր զինք։ Ցաւի կսկիծէն սկսաւ հոդր ճանկռտել եւ վարդի ճիւղերը կոտրտել. տակա այն վարդի թուփն էր, որմէ Լուսիկ ամէն առաւօտ անուշահոտ փունջեր կր կազմէր եւ անոնցմով կը զարդարէր իր սենեակը. իսկ հիմա նոյն թուփին տակ կիսամեռ ինկած էր դարբին Ղեւոնդը, եւ անոէր ու անօգնական, ամէնքէն մոռցուած, մահուան օրհասը կ'ապրէր։ Ո՞ւր էր իր Լուսիկը, իր այնքան սիրած աղջիկը. ինչո՞ւ չէր դար օգնելու իրեն. մի՞թէ մոռցա՞ւ իր հայրը։

— Ո՛հ, կաթիլ մը ջուր, կը պապակիմ, ըսաւ ան եւ ցաւէն ցնցուելով իր խաւարած աչքերը դարձուց դէպի անհուն երկնակամարը, ուր կը փայլէին անհամար աստղերը։

Դարբինը կր նայէր երկնքին, կը նայէր իր պաղ, անթարթ, սարսափահար աչքերով, եւ ճիգ կ'ընէր հասկնալու, թէ այդ ի՞նչ լոյսեր են եւ ինչու այդպէս չատ։ Ո՞վ է վառեր այդքան ճրագներ, ինչո՞ւ, ի՞նչ պէտք կայ. ինք իր խրճիթին մէջ ճրագ մը միայն կը վառէր, եւ մէկ հատ միայն. մինչդեռ այս ճրագները չատ են եւ խիստ լուսաւոր. անոնց լոյսը կը խոցոտացնէ իր աչքերը։

Յանկարծ դարբինին տանջահար դէմքին վրայ ժպիտ մը երեւաց. կարծես թէ հոգին կը ցընծար։ Ցիչեց իր Լուսիկը եւ իրեն այնպէս թուեցաւ, թէ հասկցած էր այսքան բազմաթիւ ճրագներ վառուելուն պատճառը. «Հըմ, կը մտածէր ան, Լուսիկիս հարսնիքն է. հիմա կը հասկնամ, թէ ինչո՛ւ այսքան ճրագներ են վառուեր»։

— Է՛յ, Լուսիկ, սիրելի աղջիկս, չե՞ս տեսներ որ ձեռքերս մրոտ են, երեսս կեղտոտ. ջուր բեր որ մաքրուիմ, զարդարուիմ եւ սկսիմ իմ պարը, իմ եայլիճ։ Չէ՞ որ իմ միակ մխիթարութիւնս դո՛ւն ես, իմ աղիղ աղջիկս... բայց փեսան ինչո՞ւ կ'ուչանայ, ինչո՞ւ չգար... Է՛հ, կրկին միտքն է բերեր ան իր խենթութիւնը։ Բայց մարեցան ճրագները... այս ի՞նչ է, սրտիս վրայ կը ծանրանայ խոչոր բեռ մը, աչքերս կը մթնան. աղջի՛կս, Լուսիկ, Լուսի՛կ, ո՞ւր գացիր, ինչո՞ւ միանակ թողուցիր զիս. մի՞թէ չե՞ս խղճար իմ վրայ... խղճա՛, Լուսի՛կ, կուրծքիս ծանր բեռը վերցուր եւ վառէ ճրագները...

Խաւարեցաւ դարբինի բանականութիւնը եւ ամէն ինչ անյայտացաւ անոր աչքերէն։ Թէեւ բաց էին աչքերը, սակայն բան մը չէին տեսներ. կորսնցուցեր էին իրենց տեսողութեան կարողութիւնը։ Մինչեւ իսկ չլսեց ձիերու դոփիւնները, որոնք կը լսուէին Անիի կողմէն։

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՉԵԱՆՑ

պեցաւ դաշնակիցներուն դէմ, դանդատելով թէ կը շարունակեն գործադրանքերու քանդումը, չեն ըմբռներ գերմանական հարցերը եւ շարունակ կը միջամտեն ներքին գործերուն։ « Երբեք այսքան դէշ եղած չէին յարաբերութիւնները »։ — Գերմանական թերթ մը կ'առաջարկէ արեւմտեան Գեր – մանիոյ դաշնակցային պետութեան նախագահ ընտրել ընկերվարական տիկին մը, Լուիզ Շրո – տըր, որ 62 տարեկան է։

ՊԵԼԳԻՒՄ կառավարութիւն չունի մօտ երկու ամիսէ ի վեր, իբրեւ հետեւանք թագաւորական հարցին։ Մասնաւոր պատուիրակութիւններ կը բանակցին Լէոփոլտ Թագաւորին հետ, որ կ'ուզէ վերադառնալ։ Տարագիր թագաւորը նախապէս բացարձակ միաձայնութիւն կը պահանջէր, բայց հիմա կը գոհանայ 60 առ հարիւր մեծամասնու – թեամբ։

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ (Ինտոնեզիա) պատերազմը պաշտօնապէս դադրեցաւ յուլիս 3ին։ Այս առթիւ հրատարակուած միացեալ յայտարա – րութիւնը կ'ըսէ թէ չատ մը խնդիրներ առկախ կը մնան, բայց պիտի լուծուին փոխադարձ վստա – հութեամբ եւ ապահովութեամբ։

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիր բանակները կը շարու – նակեն յառաջ խաղալ դէպի հարաւ։ Ազգայնա – կանները տակաւին օգնութիւն կը ստանան Անգ – լեւսաքսոններէն։

Տէր եւ Տիկին Վահան Մաչառուրեան եւ զա – ւակները, Հրանդ, Ալիք եւ Արաքսի Մաչառուր – եան, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Թովմասեան եւ զա – ւակները, Տէր եւ Տիկին Տ. Հ-ոտահարեան եւ զա – ւակը, Տէր եւ Տիկին Նիկողոս Ցարութիւնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մաչառուր Մարգար – եան եւ զաւակները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի հօր, մեծ հօր, անե – րոջ, խնամիին եւ կնքահօր՝

ԱՒԳՈՒՍՏ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ (Ցարոնցի)

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ օգոստոս 3ին, Թուլլէնի հիւանդանոցի մէջ, 72 տարեկան հասակին։

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ուր – բաթ երեկոյ ժամը 4ին, Ռընաժի եկեղեցին։

Մասնաւոր մահագրի չատացողներէն կը խնդ – րուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՌԸՆԱԺ. — Հ. Ց. Դ. « Գէորգ Զավրեչ » խումբը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Վահան եւ Պ. Հրանդ Մաչառուրեաններուն եւ իրենց բոլոր պարագաններուն, իրենց ողբացեալ հօր՝ ԱՒԳՈՍ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի մահուան առթիւ։

ՊԱՏԱՐԱԳ. — Այս կիրակի Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Ե – պիսկոպոս առաջնորդ Մամբրէ արք. Գալֆեան։

ՆԿԱՏԻ ՊԻՏԻ ՁԱՒՆԵՆՔ այն թղթակցութիւնները եւ յօդուածները որ կը գրուին խառն ի խուռն, մատիտով, կամ մելանը պղտած եւ աներեւոյթ, կամ քիթ – քիթ գրուած տառերով, առանց լու – սանցքի, կամ չափազանց լայն, երկար կտոր – կը – տոր թուղթերու եւ երկու երեսի վրայ գրուած։

Շա՞տ է քիչ մը ուշադրութիւն պահանջել, ա – ւելորդ յոգնութիւն չպատճառելու համար խմբա – գրին եւ տողաչարին։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Հանդիպումներ Մուսաֆիր հետ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

270 մեծադիր էջ, շքեղ տպագրութեամբ

Գրեց՝ ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Դիմել՝ Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սա – մուէլեան գրատուները։ Կամ ուղղակի հեղինա – կին՝ Via G. Pacini 30, Milano (Italia) :

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

24 RUE ST. LAZARE

Իր համեղ եւ մատչելի կերակուրներուն հետ կը հրամցնէ չաթաթ, կիրակի եւ եր – կուշաբթի գիշերները

ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ

Ծանօթ երաժիշտներ Տիկին ՍՕՆԻԱ ,

Պ. ԳԱՐԱԳԱՇԻ (քանօն եւ ուտ) եւ Պ. ԱԼ – ՖՕՆՍԻ (քէմէնչիստ) կողմէ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Մասնաճիւղին *կողմէ ՄԷՏՕՆԻ դեղածիծաղ անտառին հանրածա – նօթ Պաղ Աղբիւրին մօտ, առաւօտեան մինչեւ իրի – կուն, այս ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ։*

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

Կիրակի առաւօտ օթօֆառերը պիտի մեկնին ժամը 8ին **Boulevard Carnot***ի հրապարակէն։*

Խանգստոի հերոսամարտի տարեդարձը Մարսէյլի մէջ

ԿԻՐԱԿԻ 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ամբողջ օրը

ՎԱԼՊԱՐԷԼԻ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

կը նախագահէ՝ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

կը բանախօսեն՝ Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

եւ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին կ'արտասանէ յայտնի դերասանուհի

Տիկ. Մարուքեան

կը նուագէ Սէն Լուի եւ Պուլ. Օտտօի *միացեալ* Նուագախումբը, *կ'երգէ* Սէնք Ալի երգչախումբը։

Տեղի կ'ունենան մարզական խաղեր և պուլի մրցում Այժմէն ապահովեցէք ձեր երթեւեկի միջոցները, դիմելով ձեր շրջանի Հ.Ց.Դ. Մարմիններուն։

Մուտքը ազատ է։

ԼԻՈՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ 7ին *նախաձեռնութեամբ «Միամանթօ» խումբին։* PONT DE CHERUY*ի օդասուն անտառին մէջ։* Օթօֆարը *կը մեկնի* կիրակի առտու ժամը **9.30**ին **Place Guichard**էն։ Երթուդարձի *դինը* **100** *ֆրանք։* Կը հրաւիրենք երիտասարդութիւնը մաս – նակցիլ այլ եւ այլ մրցումներու եւ խաղերու։

ՄԱՆԿԱՎԱՐԱԾ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ

Տրամադիր է, արձակուրդի առեն՝ հայերէն լեզուն դասաւանդել մանաւորներու, փարիզ եւ արուարձաններու։

ԻՍԿ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԻՆ համար կը ստանձնէ դպ – րոցի մը վարիչ – ուսուցչի պաշտօնը, նախընտրե – լով գաւառը։

Պայմանաւորուելու համար այժմէն դիմել Ս. Կ-ի, «Ցառաջ»ի հասցէով։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ուխտագնացութիւն Լուրդի աշխարհահռչակ Տիրամօր արքավայրը

22էն 29 *Օգոստոս։*

Ուղեձանապրութեանց եւ պայմաններու համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝

ՓԱՐԻԶ Ղ. ՎՐԴ. ՓԻԼԻՔՃԵԱՆի

10bis, rue Thouin, Paris (5) :

ԼԻՈՆ.— Մ. ՎՐԴ. ՄՈՄՃԵԱՆի

78 rue Rabelais

ՎԱԼԱՆՍ.— ԳՐ. ՎՐԴ. ՊԱՊԵԱՆի

11 Rue Belle Image :

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆԱՆՔՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յա – ճախորդ ըլլալու։ Դիմելով դերձակներու հայ – թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆ

68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուանոց (էփոլէթ) եւն., եւն.։

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապապրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

H. PASDERMADJIANի HISTOIRE DE L'ARMÉNIE

Depuis les Origines jusqu'au Traité de Lausanne

Լիակատար ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, չուրջ 500 էջ։ Գին 1000 *ֆրանք։ Առաքման ծախքով* 1100։

Դիմել Հրատարակչին, Librairie Orientale H. Samuelian, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Chèque Postal Paris 1278-35:

Հրանտ – Սամուէլ դրատան մէջ պիտի գտնէք ամէն տեսակ հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքեր։

. . . . . .

ՀԱՑ-ՒՈՑՄ

ԾՌՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Լոյս տեսած է Մայիսի Թիւը (101) *եւ կը ղրկուի բոլոր վճարող բաժանորդներուն մինչեւ ամսու վերջ։ Մամուլի տակ է Ցունիսի Թի – ւը։ Կը խնդրուի ՆԱՄԱԿԻ ՁՊՊԱՍԵԼ՝ վճարելու համար բաժնեգիները եւ խնայելու համար աւե – լորդ յոգնութիւն։ Հասցէ* 17 rue Damesme, Paris:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ – **HAIASTAN**

ամսագրի Ցունիս – Ցուլիսի Թիւը (28 — 29), 12 *էջ, ճոխ բովանդակութեամբ, կէս առ կէս հայե – րէն եւ ֆրանսերէն։ Տարեկան բաժնեգին* 350 *ֆր.* (*Ֆրանսա*) :

ՀԱՍՑԷ.—H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9) :

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՑԻ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ դաչտահանդէս – սը 7 Օգոստոսին, սաղարթախիտ ծառերու տակ։ Բազմաթիւ անակնկալներ։ Ամէն տեսակ ըմպելի – ներ եւ աննման պաղպաղակ։

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ։

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղին դաչտա – հանդէսը 21 *օգոստոս, կիրակի, առաւօտեան մինչեւ երեկոյ։ Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։*

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՄՈՒԼԷՆ ԵՒ ՀԵԼԻՆԱԿՆԵՐԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Ահարոնեան» Ակումբի Մատա – կարար Մարմինը կը խնդրէ Ֆրանսայի եւ արտա – սահմանի հեղինակներէն և մամուլէն, իրենց տրա – մադրելի գիրքերէն մէկ–մէկ օրինակ նուիրել *Գրա – դարանիս*։ Մեր դրամական միջոցները շատ սահ – մանափակ ըլլալով, հնարաւորութիւն չունինք, պատերազմի ընթացքին եւ անկէ վերջ լոյս տեսած հարիւրաւոր գիրքերը գնելու, որով նուիրատուն ե – րը մեծապէս սատարած պիտի ըլլան *Նոր Սերուն – դի հայեցի դաստիարակութեան եւ Հայ. Մշակոյ – թին*, միեւնոյն ատեն, թեթեւցնելով նաեւ մեր ծանր բեռը։

Գիրք, Թերթ, Հանդէս եւ *այլն ղրկել հետեւեալ հասցէին.* — **A. Bediguian,** 7 rue Berlioz, **Marseille** France.

Կը խնդրենք արտասահմանի թերթերէն արտա – տպել սոյն կոչը։

ՏԻԿԻՆ ՄԱՒՌԻ ՄՋԻԿԵԱՆ հաճոյքն ունի իր հարեւանուհիներուն հաղորդելու որ վերսկսած է իր սպասարկութիւնը՝

*MAISON CHAILLOT*Ի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրու – թեան տակ կը դրուին միօրինակ եւ ֆանթէզի մե – տաքսեղէն կտորներ, ինչպէս նաեւ բամպակեղէն, վիշի, Զէֆիր, Ֆինէթ եւայլն։

— ՆԱԵԻ ԲՐԴԵՂԷՆ ԵՒ ՇԱՊԻԿՑՈՒ —

MAISON CHAILLOT *կը գտնուի* Poste Colbert*ի եւ* Grand 'Rue*ի անկիւնը, Պուբսին հետեւը։*

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)e

Վիճակամեայ 800 ֆր., Վեց ամիս 10 տոլ. կամ 3 ոսկի.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 7 Août 1949 Կիրակի 7 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5917 — Նոր շրջան թիւ 1328 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԲՈՒՐԵԼՈՎ ԿԸ ՄԱՏՆԵՆ

Իմացական թշուառութեան երեւոյթ մը տեղի կ'ունենայ, վերջին պատերազմէն ի վեր:

Թշուառութիւն մը, որ կը վրիպի ուշադրութենէ, հակառակ իր յարաճուն աւերներուն:

Մեր ուսումնական, գրող – բրոց կոչուած դասը հետզհետէ կը դառնայ զանցառելի քանակութիւն մը: Նոյն իսկ մշակոյթի ճակատին վրայ:

Բաժնուած՝ զանազան թեւերու, այդ երանելի « ընտրանին » յստակ տեսակէտ չունի որ եւ է հարցի մասին:

Ձունի, մանաւանդ, անհրաժեշտ քաջութիւնը՝ ծուռն ու չիտակը զանազանելու եւ դիրք բռնելու, դեր կատարելու համար:

Կը թուի թէ չատերը մտածելու, դիտելու, դատելու կարողութիւնն ալ կորսնցուցած են:

Փաստ է որ Երեւանը անինայ կ'աղճատէ բնթացիկ բարբառը, դիտութեամբ, տգիտութեամբ, խմաստակութեամբ կամ բռնութեամբ:

Փաստ է որ նոր ուղղագրութիւնը բոլորովին կը հակասէ մեր լեզուի օրէնքներուն, հնչականութեան, քերականութեան: Մինչեւ անգամ փիլիսոփայութեան:

Փաստ է որ արուեստագէտն Հայաստան դացած գրող – բրոցներն ալ, դրագէտ, բանաստեղծ կամ բանասէր, հարկադրուած են տեղական բարբառը գործածել նոյն անճոռնի խճողումներով եւ խաթարումներով:

Որո՞ւ հոգ: Եւ կամ, ինչո՞ւ խառնուինք: Հարկաւ բան մը դիտեն որ այդպէս կ'ընեն...

Ողբերգութիւնը այստեղ չի սահմանափակուիր:

Մէկէն ուր որ կարմիր թաթին չուքը տեսան, հասարակ տիրացուներ, տունը մնացած դպիրներ կամ լեզուանի բախտախնդիրներ ցատկեցին աթոռի մը վրայ: Բարձրացան, լրբացան, եւ սկսան հրամաններ արձակել:

Այսպէս, Պուլկարիոյ մէջ պարտաւորիչ հրաչակուեցաւ Երեւանի հակադիտական ուղղագրութիւնը, — իր «հետո»ներով, «կհետապնդե»ներով, «հատակ»ով ու «հստակ»ով:

Անդին, Ռումանիոյ մէջ, չարունակելով հանդերձ դասական ուղղագրութիւնը, սողոսկումներ կը կատարեն աստիճանաբար: Ծօդուածներ՝ Երեւանի ուղղագրութեամբ, ուղեցոյց նոր ուղղագրութեան, — հետզհետէ վարժեցնելու համար աչքերն ու ձեռքերը:

Մնաց որ, դասագիրքերն ալ ռուսերէնէ կամ ռումաներէնէ թարգմանուելով, պիտի տպեն նոյն ուղղագրութեամբ:

Ադին – անդին ապուշներ կան որոնք հայերէն սորվելու կամ սորվեցնելու փորձեր կը կատարեն, թերթերու մէջ ցանելով «մինիատր»ներ, «ամի – րալ»ներ, «մատերիալ»ներ, «ռէակցիոն» օդանաւեր:

Անտիրութիւնը այն աստիճանին հասած է որ, խեղճուկրակ վարժապետ մը կամ թերթի մը մէջ ինկած լրարերը կրնան խաղալ մեր աչխարհաբարին հետ: Հայրենասիրութիւնը չփոթելով տգիտութեան եւ կապկութեան հետ:

Ո՛ւր երբեմնի նախանձախնդրութիւնը եւ հմտութիւնը որոնց չնորհիւ այսօրուան բարձրութեան հասաւ արեւմտահայ աչխարհաբարը:

Ո՛ւր արժանապատուութեան, պատասխանատուութեան դիտակցութիւնը:

Մարդիկ համբուրելով կը մատնեն թէ նեռն է եւ թէ դուբսէն, ստեղծելով լաբիւրինթոս մը որ սարսուռ կը պատճառէ:

Բարբարոսներու արչաւանք մըն ալ այս, յուչիկ – յուչիկ, ճկուն եւ սողոսկուն, բայց նոյնքան վտանգաւոր: Աւելի վարակիչ, քանի որ ցիրուցան փուռած ենք եօթանասուն ցամաքներու վրայ:

Անտէր այդի դառեր են...

Եւ կամ կը կարծեն թէ կարելի է անկեղծօրէն ծառայել հայրենիքին ու մշակոյթին, ընդ առաջ երթալով կասկածելի մարդանքներու: Հպատակելով անպարտկելի այլանդակութեանց, ըլլան կամաւոր թէ հարկադրեալ:

Մինչդեռ, ամէնէն առաջ հայրենիքը եւ հայրենի մշակոյթը պիտի օգտուէին, եթէ Հայկական Արտասահմանը առնական դիրք մը բռնէր: Եթէ վարժուէր «ոչ» րսել զանազան ցնդաբանութեանց, յիշեցնելով, արժեցնելով սերունդներու վաստակը: Փակելով գեղծարարներու ճամբան:

Շ.

Օ Ր Ը Օ Ր Ի Ն

ԱՐՑՍ ԱՒ ԴԱՍ ՉԸԼԼԱՐ

Պարբերաբար թուրք թերթերու մէջ « հրաւէր»ներ կամ կանչեր կը տեսնենք արտասահման հաստատուած երբեմնի իրենց «վաթանտաշ»նե – րուն համար:

Եւ որպէսզի կակուղցնեն օրուան իշխանու – թիւններու սիրտը եւ բարի վարուց վկայականներ ապահովեն այցելել փափաքողներուն համար, կը պատմեն երեւելի եւ աներեւոյթ պատմութիւն – ներ :

Այսպէս, թուրք հրապարակագիր Ասըմ Ուս կը յայտարարէ, ակնարկելով թուրքիայէն հեռացած Հայերուն.

— « Բոլոր ասոնք, այսօր, իրենց գտնուած երկիրներուն մէջ ընտանիօրէն թուրքերէն կը խօսին »:

Կը վկայեն դարձեալ թէ « Արտասահման ծըլնած իրենց տղաքն ալ իրենց մայրենի լեզու թուրքերէն կը սորվին »: (ՅԱՌԱՋ, 5 օգոստոս):

Կ'ուզէի ամբողջ հոգիովս պոռալ թէ սուտ է: Բայց յանկարծ ձայնս կտրեցաւ, կոկորդս չորցաւ:

Ցիշեցի մեր «չուկայ»ի բարբառը, բազմաթիւ առեւտրականներու թրքաբարբառ չատախօսու – թիւնները սրճարաններու առջեւ, որոնք յաճախ բոլորիս սիրտը կը ճմլեն, բայց ունկնդիրներ ալ կան որ կը ցնծան:

Եւ այդ « ցնծութեանց » արձագանգը կը լըսենք ահա «հարեւաններ»ու երկրէն:

Գիտեմ որ ոչ մէկ Հայու մայրենի լեզուն թուրքերէն է: Ատանկ Հայ գոյութիւն չի կրնար ունենալ: Բայց թուրք թերթին պատմութիւնը դաս մը, ապտակ մը չէ՞ մեր այն հայրենակից – ներուն որոնք անփութօրէն կը չաղակրատեն այն լեզուով որով միայն անէծք պէտք էր կարդային ի յիշատակ իրենց նահատակներուն:

ՍՕՍԻ

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳԱՑԻՆ ՔԱՈՍԸ ԵՒ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՀՐԱՒԱՆԴԸ

Եւրոպայի կաթող. պատուիրակութեան դի – ւանը Ամենայն Հայոց կաթողիկոսէն ստացած է հետեւեալ հեռագիրը, օգոստ. 3 թուականով.

— « Պոլսահայ եկեղեցական դասի կախակայման որոշ հաստատումից անմիջապէս յետոյ՝ ո – րոշեցինք քննարկման ենթարկել եւ 26 մայիսին քննական հեռագրական յանձնարարութիւն ու – ղարկեցինք Կիլիկիոյ կաթողիկոսին: Սակայն հեռագիրը տեղ չէ հասել, ինչպէս եւ նորա պատ – ճէնները Պոլիս Տեղապահին՝ որոնք պիտի տըպուէին մամուլում: Ցուլիսի 10ին միայն մեր երկրորդ հեռագիրն ստացել է Շնորհազարդ Գարեգին կաթողիկոսը եւ անցել է քննական գործի: Պատուիրում ենք կախակայեալներին զուսպ մնալ մինչեւ քննութեան աւարտումը: Առաջարկում ենք նաեւ պոլսահայ տակտով եւ խոհեմ ժողովրդին՝ նոյնպէս զուսպ լինել մինչեւ քննութեան ճըշմարտութիւնը երեւան գալ եւ արդար վճիռ եւ կարեւոր որոշումներ արձակուին: Ցարդ տեղի ունեցած բոլոր ժողովները եւ նոցա որոշումները՝ որպէս հայ եկեղեցւոյ կար – գերի եւ կանոնների հակառակ՝ ապօրէն եւ չեղեալ ենք յայտարարում: Քննութիւնը ցոյց կտայ ժողովի ... (բառ մը չի կարդացուիր) եւ մենք որպէս պետ Հայաստանեայց Եկեղեցու՝ կը թոյլատրենք ժողով գումարել Հայ. Եկեղեցու ընտրական ժողովական սկզբունքների համաձայն: Տպագրել թերթում »: ԳԻՈՐԳ Զ.

★ « Մարմարա » կը գրէ թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսը հեռագիրներ ուղղելով Գէորգ արք. Արսլանեանի եւ Համայեակ Ծ. Վ. Պախթիյարեանի, հրաւիրած է պատուիրակներ ղրկել Անթիլիաս, քննելու համար վիճելի խնդիրները:

ՓԱՐԻԶԻ ԿԱՐՈՒՀԻՆԵՐԸ աչխատանքը պիտի վերսկսին երկուչաբթի օր, առանց դոհացում ըստացած ըլլալու:

ԵՐԿՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ փակուեցան Փարիզի մէջ, կառավարութեան որոչումով: Բազմաթիւ բանուորներ բայը կը մնան:

ԴԱՇՆԱԿԻՑ ՍՊԱՐԱՊԵՏՆԵՐՈՒՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԿԱՐԵԻՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ ՏՐՈՒԱԾ ԵՆ

Ուրբաթ օր չատ կարեւոր ժողով մը տեղի ունեցաւ Փոնթիէնպլոյի մէջ, նախագահութեամբ մարչալ Մոնթկոմըրիի եւ մասնակցութեամբ Փը – րանսական, ամերիկեան եւ անգլիական սպայակոյտներու պետերուն:

Պատերազմէն ի վեր առաջին անգամ էր որ դաչնակից սպարապետները իրարու կը հանդիպէին: « Տէյլի Մէյլ » կը գրէ թէ սեղանին վրայ չարուած էին չարք մը զաղտնի քարտէսներ, որոնք ցոյց կուտային թէ ինչպէս պիտի պաչտպանուի արեւմտեան Եւրոպան, ռուսական արչաւանքի մը դէմ:

Խորհրդակցութեանց գլխաւոր նիւթերէն մէկը էր արեւմտեան Միութեան կազմակերպութեան ծրագիրը յարմարցնել Ատլանտեանի դին – ուորական կազմակերպութեան, որ չատ աւելի լայն տարածութիւն մը կ'ընդգրկէ: Միւս կողմէ, Անգլիա եւ Փրանսա միչտ կը պնդեն որ բաւարար ուժեր ունենան պաչտպանելու հաղորդակցութեանց գիծերը իրենց երկիրներուն եւ գաղթա – վայրերուն միջեւ: Մինչեւ հիմա Եւրոպայի պաչտպանութեան ցանցը կազմուած էր թուղթի վրայ: Այժմ գործնական ձեւ մը պիտի ստանայ՝ զօրքի եւ զէնքի բաժանումներով: Իրագեկներ դիտել կուտան թէ կարծիքի տարբերութիւններ կան, բայց հիմնականին մէջ բոլորն ալ համաձայն են:

Մարչալ Մոնթկոմըրի չատ սիրալիր էր Փրանսացի սպարապետին՝ զօր. Լաթր տը Թասինյիի հետ: Երբ ամերիկացի սպարապետները ներս մտան, մարչալը Փրանսացի զօրավարին թեւը մտնելով դէպի պատուոյ պահակախումբը առաջնորդեց եւ մօտեցուց զօր. Պրէտլիի: « Ֆրանսական պահակախումբ մըն է », բաւ: Ժողովէն վերջն ալ Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը երկար խօսակցութիւն մը ունեցաւ իր Փրանսացի պաչտօնակցին հետ:

Գաղտնի ժողովէն վերջ պաչտօնական դեկոյց մը հրատարակուեցաւ, որ կ'րսէ թէ « խօսակցութիւնները տեղի ունեցան սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ »: Մարչալ Մոնթկոմըրի թոյլ չտուաւ որ լուսանկարիչները Անուի (Հենրիկոս) Դ.ի դահլիճը մտնեն, « որովհետեւ անհրաժեշտ է բացար – ձակապէս զաղտնի պահել քարտէսները »:

Խորհրդակցութիւնները չարունակուեցան ե – րէկ, չաբաթ, վերջնական եզրակացութեան մը յանգելու համար: Երեք ամերիկացի սպարապետներ անյապաղ Ուաչինկթըն պիտի վերադառնան, դեկուցում տալու համար խորհրդարանին:

ԿՈՒԶԵՆ ՓՈԽԹԱՑՆԵԼ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ

Նախագահ Թրումըն մամուլի չաբաթական ասուլիսին մէջ պատասխանելով զանազան հարցումներու, յայտարարեց թէ անհրաժեշտ է որ խորհրդարանը քուէարկէ իր առաջարկած վարկը՝ 1,450,000,000 տոլար: Նախագահը համաձայն է որ կրճատուին իր լիազօրութիւնները՝ դումարին բաչխման հարցին մէջ, բայց կը մերժէ որ եւ է դրամական զեղչ:

Ցաջորդ օրը Արտաքին նախարարը նոր ծրագիր մը ներկայացուց, որ անուններով կը նչանակէ վերազինելի երկիրները, փոխանակ նախագահին իրաւասութեան ձգելու այդ խնդիրը: Պահանջուած վարկերէն պիտի օգտուին ոչ միայն արեւմտեան Եւրոպայի պետութիւնները, այլ եւ Ցունաստան, Թուրքիա, Իրան, Քորէա եւ Փիլիպպեան կղզիները:

Ուրբաթ օր, ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովը լսեց նաեւ Փարիզի, Հռոմի եւ Օսլոյի (Նորվեկիա) ամերիկեան դես – պաններ: Երեքն ալ չեչտեցին թէ « արեւմտեան Եւրոպան կը զգայ նոր պատերազմի մը ջլատիչ երկիւղը » եւ թէ վերազինումը պիտի փարատէ այդ երկիւղը:

Փարիզի դեսպանը բացատրեց թէ Ֆրանսա – կան բանակը « այժմ ի վիճակի չէ կեցնելու սպառազէն եւ յարձակողական թշնամիի մը յառաջխաղացութիւնը, ժամանակ չահելու համար: Ֆրանսացիները հաճելի չեն դտներ որ ստիպուին դիրք բռնել Պիրենեան լեռներուն մէջ, իրենց երկրին աւերումէն վերջ: Անոնք չեն ախորժիր սա պաղափարէն թէ թշնամի քաղաքները քարուքանդ պիտի ըլլան հիւլէական ռումբերով, կամ իրենց քաղաքները պիտի փրկուին աւերակներու վերածուելէ վերջ »:

Հռոմի դեսպանն ալ բացատրեց թէ Իտալիոյ համաստիրական (բոլչեւիկեան) տարրը պատրաստ է բռնութեան դիմելու, եթէ կառավարութիւնը անհրաժեշտ ուժը չունենայ:

---

86 ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐՈՒ սպանութեան առթիւ (Ասքի յարդ) ամբաստանուած ինը Գերմանացի – ներուն մահապատիժ պահանջեց ընդհ. դատախազը: Հրամանատար Հաուք պատասխանատուութիւն ստանձնեց բոլորին համար: Երդուեալները երէկ գիչեր պիտի յայտնէին իրենց վճիռը, պատասխանելով 9500 հարցումներու:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ԳՐԱԿԱՆ ՎԱՍՏԱԿԸ

Ա.

Մեծ Սեբաստացիին մահուան երկրորդ հա – րիւրամեակին առթիւ, օրաթերթի մը հարկադրա – բար պարտադրած նեղ սահմաններուն մէջ, անդ – րադառնանք նաեւ անոր գրական վաստակին՝ ո – րուն արժէքն ու ծանրութիւնը պատկառանք եւ հիացում կը պարտադրեն:

Արդարեւ, ժրաջան ուսումնականի մը բովան – դակ կեանքը հազիւ թէ պիտի քաւէր այդ քանա – կին արտադրութեան: Բնականօրէն կը տարուինք մտածելու թէ իր լուսեղէն ծրագրին իրականաց – ման եւ իր Միաբանութեան կազմութեան եւ կազ – մաւորման կլանող ու սպառիչ աշխատանքին առ – ընթեր, որոնց փոթորկալից մանրամասնութիւն – ները յիշեցինք նախորդ յօդուածաշարքով (ԾԱ. – ՌԱՋ, 3–4–5 Մայիս, 8–9 Յունիս), ի՞նչպէս կըր – գած է ժամանակ ճարել այդ ծանրարժէք վաստա – կը դիզելու համար: Այլ մանաւանդ ի՞նչ հրաշքով կրցած է հանիլ գիտութեան այն բարձր մակար – դակին եւ խոր համբաւութեան՝ զոր կը ցուցադրէ իր գործերուն մէջ, երբ գիտենք թէ մինչեւ Արեւել – քէն մեկնիլը իր պաշարն այնքան էր միայն՝ որ – քան կրնային տալ հայրենի վանքերն ու ժէ. դա – րու հայկական խաւարամած միջավայրին դժուա – րին պայմանները:

Հրաշքն իր մէջ է սակայն, իր հոգիին խորը, որ սրբազան տենդէ մը բռնկած՝ լոյս սփռելու, Հայոց լոյսը նորոգելու, « Լուսաւորող Մխիթա – րը » ըլլալու համար նախ ինք կը սուզուի լոյսին մէջ: Այդպիսի նուիրումի մը, նման կորովի ու կամքի մը առջեւ ժամանակն իսկ պարտաւոր է ճկիլ, յարմարիլ: Իր երազը խոչ չի ճանչնար եւ իր հոգիին հրդեհը կասեցնող պատուար չկայ:

Մխիթար նախ քան երկասիրութեանց ձեւ – նարկելը, նոյն իսկ նախ քան Միաբանութեան հիմնարկութիւնը, տակաւին 1700ին Պոլսոյ մէջ հրատարակած է քանի մը հոգեւոր դրքեր, որով – հետեւ ինք տառապած է դրքերու պակասէն: Ինք աղքատիկ կրօնաւոր, այդ հրատարակութիւնները կը կատարէ նիւթական զոհուարին պայմաններու մէջ, նաեւ բարոյական ծանր պայմաններու տակ՝ կրօնական ատելութեանց եւ հալածանքի օրերուն:

Անդրանիկ հրատարակութիւնն է լատիներէնէ թարգմանուած « Նմանութիւն Քրիստոսի » ծա – նօթ հոգեւոր դիրքը՝ զոր Մխիթար « Ոսկեմատ – եան» կը կոչէ: Հեղինակը ստուգապէս յայտնի չէ, բայց զանազանութիւններու հետ առաւելապէս վերա – գրուած է Թովմաս Գեմբացի (Thomas Hemerken a Kempis) ԺԵ. դարու գերմանացի կրօնաւորին: Այս գիրքը նախապէս տպագրուած էր արդէն եւ օր մը Մխիթար վարդապետ ի ձեռին ունեցած միակ օ – րինակը պատռեր եւ կէսը տուեր էր իր աշակերտ – ներէն մէկուն: Հ. Գաբ. վրդ. Զարբհանէլեան իր « Պատմութիւն Հայ Դպրութեան » երկրորդ հա – տորին մէջ, նախ քան Մխիթարի հրատարակու – թիւնը երեք տպագրութիւն կը յիշէ Գեմբացիի « Նմանութիւն Քրիստոսի » գործէն, վերջինը 1696ին, որուն յիշատակարանին մէջ կ'ըսուի « թարգմանեալ ի Յովհաննէսէ յոլովերախտ վար – դապետէ Կոստանդնուպոլսեցւոյ, գործեօք եւ ծա – խիւք Թօմասու եպիսկոպոսի ի Վանիցն Գողթ – նեաց սրբոյ Աչէին »:

Ապա հրատարակած է « Մտածողականք » ա – ղօթքներու գիրք մը, թերեւս ինք չարադրած կամ հաւաքած, որոշ չէ: «Մեկնութիւն Երդ Երդոցի», գործ Յակոբոս վարդապետի եւ « Մեկնութիւն Յովհաննու Ցայտնութեան » Մծնեցացի (կամ Տփղիսեցի) Պետրոս վարդապետի յօրինածը կամ թերեւս թարգմանածը: Թերեւս թարգմանածը կ'ըսենք, որովհետեւ տարիներ վերջ Մխիթար Ա – բահայր Վենետիկի մէջ տպագրած է նոյն վար – դապետին երկու յայտնի թարգմանութիւնները, 1722ին « Աղբիւր բարի » անունով գիրք մը եւ ա – պա ուրեմն « Ցարացոյց ճշմարիտ ապաշխարու – թեան » 1719ին եւ 1731ին կրկնակ տպագրութիւն – ներով:

Պոլսոյ մէջ կատարած հրատարակութեանց տարիւ այնքան համեստ է Մխիթար վարդապետ՝ որ անոնց յիշատակարաններուն մէջ իր անունը չերեւիր եւ կը գոհանայ « սրբագրութեամբ ու – մեմն չնչին բանասիրի» բացատրութեամբ: Տպա – գրութիւնները կատարուած պէտք է ըլլան Ոսկան վարդապետի տառերով, որոնցմէ մաս մը Ամս – թերտամի, Լիվոռնոյի եւ Մարսիլիոյ տպարան – ներէն մնացած՝ անոր մահէն վերջ բերուած էր Պոլիս եւ գործածուած Դրիզոր Մարսուանեցիի եւ Աստուածատուր Դպիրի կողմէ:

Մխիթարի միտիկ խառնուածքը եւ աստուա – ծանուէր հոգին բնականօրէն պիտի մղէին զինք թրթռացնելու քնարերգական լարեր: Պատանու – թեան եւ սարկաւագութեան շրջանին իսկ կը սկսի յօրինել տաղեր եւ թողած է ոտանաւորներ, շա – լականներ եւ խրատականներ՝ որոնք գրական ո – լոշ արժէքէ զուրկ չեն: Գովաբանական եւ փա –

Ն. Վ. ԳՈԳՈԼ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 140ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Թուա մեծ գրող Նիկոլա Վասիլեւ Գոգոլ եւ Պուշկին 19րդ դարու առաջին կէսէն ռուս գրա – կանութիւնը հասցուցին գեղարուեստական իրա – պաշտութեան բարձրութեան, հիմնովին ազատա – գրելով Ռուսերու հնչեղ լեզուն օտար ազդեցու – թենէն: Գոգոլ իբրեւ մեծ հայրենասէր եւ ժողո – վուրդի կեանքին մօտ կանգնած արուեստագէտ իր տաղանդի հզօր ծաղրով մերկացուց ցարական իշ – խանութեան օրով տիրող տգիտութիւնը, ճնշում – մը, պաշտօնեաներու կաշառակերութիւնը, վեր – նախաւէ այլանդակ բարքերը:

Իր գրական գործունէութեան սկզբնական շր – ջանին (1831ի վերջերը) լոյս ընծայեց « Երեկոներ Դիկանկայի մօտ գիւղին մէջ » ժողովածուն: Պուշկին կարդալով այդ երդիծական գործը կը բացականչէ· — « Ես հիացած եմ: Ահա իսկական անկեղծ, զուարթ ծիծաղ, իսկ տեղ – տեղ ինչպէս՛ բանաստեղծութիւն, ինչպիսի՛ զգայնութիւն: Այս բոլորը այնքան արտասովոր են մեր գրակա – նութեան մէջ, որ ես ուշքի չեմ կարող գալ »: Այս խօսքերը կրկնակի օգուտ բերին Գոգոլին: Նախ՝ կարճ ժամանակի մէջ սպառեցաւ ժողովածուն, երկրորդ հեղինակը կը ներշնչէին նախապատրաս – տել պատմուածքներու երկրորդ հատորին հրա – տարակութեան: Ականատեսներ կ'ըսեն թէ այն տպարանը ուր կը չարուէին « Երեկոներ » պրա – կը, գրաշարները ծիծաղելէն կը մարէին: Այդ պատմուածքներով հաստատուեցաւ Գոգոլի գրա – կան համբաւը: Ան գործաւ գրական մեծ դէմքե – րու առարկան, երիտասարդ գրողներու կուռքը ու դեղարուեստական խօսքի մեծ վարպետ:

1835ին լոյս կը տեսնէ « Արաբեսկի » վերնա – դիրը կրող դիրքը, ուր հեղինակը կ'ամփոփէ ար – ուեստի ու գրականութեան հարցերուն վերաբեր – եալ յօդուածներ, ինչպէս եւ « Միրգորոտ » դե – պարուեստական ժողովածուն, ուր տեղ կը գտնեն Գոգոլի հանրածանօթ երկերը « Տարաս Բուլբա », « Վաղեմի կալուածատէրեր », պատմութիւնը՝ թէ « Ինչպէս դժուեցան Իվան Իվանովիչը եւ Իվան Նիկիֆորովիչը » եւ այլ ստեղծագործու – թիւններ: Կը գրէ նաեւ « Ամուսնութիւն » դա – ւեչտը:

« Միրգորոտ »ի մէջ Գոգոլ իրապաշտ դոյ – ներով կը պատկերացնէ Մալոռուսիան (Ուկրա – նիան) իր հին կենցաղով, աւանդութիւններով, աւանդավէպերով, կը նկարագրէ կալուածատէ – րերու արտաքնապէս խաղաղ կեանքը, բայց ի – րականին մէջ անոնց հոգեկան ու մտաւոր սնան – կութիւնը: Ատոր զուգընթաց ան ջերմ սիրով կը խօսի « Հասարակ » ժողովուրդի մասին, որ կեն – սունակ է ու աշխատասէր, երկրի բարիքներու իսկական ստեղծողը: Իր « Տարաս Բուլբա » հրա – չակաւոր վիպակին մէջ, Գոգոլ մեծ վարպետու –

Ճ. Պ. ՇՈՅԻ 93 ՏԱՐԻՆԵՐԸ

Ակնարհահունչ գրագէտ Ճորճ Պերնըրտ Շօ անցեալ չարթու եղաւ 93 տարեկան: Իր դործե – րուն չափ ծանօթ է արդէն իր սրամտութիւնը: Պատկառելի ծերունին միշտ կը պահէ իր մտքին աշխուժութիւնը:

Ամէն մարդ կ'ընդունի իր գիւղական տունին մէջ, բացի լրագրողներէն զորս բնաւ չի սիրեր: « Մէկ բանէ կը վախնամ », կ'ըսէր վերջերս, — « հարիւրամեայ մը ըլլալէ »: Լաւագոյն բանը որ կրնայ պատահիլ մահն է »:

Իրլանտացի թատերագիր – գրագէտին խօս – քերը դասական դարձած են եւ կարծես իր մահով ամբողջ սրամտութիւնը պիտի մեռնի:

Չի խնդացներ, այլ ժպտիլ կուտայ, ինչ որ աւելի դժուար եւ դառն է: Վերջերս Ֆ. Հարրիս որ իր կենսագրականը կը գրէ, ըսած էր թէ Շօ Պալզաքէն քիչ մը աւելի եւ Տիմայէն քիչ մը պա – կաս գրած է: Շօ կը պատասխանէ· — « Չեմ կր – նար բաղդատել, որովհետեւ չեմ ճանչնար այդ երկու ճկնթմէնները »:

Շօ չի սիրեր համբորգել: Ինքն է որ կը բա – ցատրէ այդ պարագան· — « Երբ արտասահմանը ինծի կուգայ, ես ինչո՞ւ տեղէս չարժիմ »: Իր վերջին մոլութիւնն է լուսանկարչութիւնը: Ամ – բողջ օրը պատկեր հանելով զբաղած է:

Քանի մը նմոյշներ իր «խօսքեր»էն·

— Ամուսնութիւնը վիճակախաղ մը չէ, որով – հետեւ վիճակախաղէն երբեմն կը չահիս:

— Ի՞նչ կը մտածեն Անգլիացիները Ամերի – կացիներու մասին: Ոչինչ· միայն իրենց մասին կը մտածեն:

— Տեղ մը չեմ երթար ,որովհետեւ եղած տեղս միշտ չատ գործ ունիմ:

Շօ չուզեր որ իր հեղինակութիւնները իբրեւ դասական տրուին դպրոցներու մէջ, եւ կը պատ – ճառաբանէ·

— « Երբ դպրոցին մէջ դասական հեղինակ – ները կը կարդայի, միշտ կը ճանճրացնէին զիս, եւ դեռ հազիւ մէկ երկու տարի է որ նորէն կար – դալով կրցած եմ զանոնք գնահատել, բայց կը վախնամ որ ամէն մարդ ինծի չափ չապրի եւ ժա – մանակ չունենայ առային կարծիքը փոխելու »:

Ուրիշ չատ առիթներով Շօ ցոյց տուած է իր սրամտութիւնը: Լոնտոնի մէջ թատրոնի տնօրէն մը յուսահատած էր վերջերս: Շոյի մէկ գործը կը ներկայացնէին, բայց այնքան երկար էր որ, հա – սարակութիւնը չէր հասներ վերջին մեթրոյին: Տնօրէնը անմիջապէս կը հեռագրէ հեղինակին. — « Կր խնդրեմ կրճատումներ կատարել· մեթրոյին ժամերուն չի համապատասխաներ »:

Շօ կը պատասխանէ· — Փոխեցէք մեթրոյին ժամերը:

Յուլիս 26ին, երբ թղթակից մը կը շնորհաւո – րէր իր ծննդեան տարեդարձը, խօսքը կարեց ան – միջապէս·

— « Երկրորդ մանկութեանս չրջանին հասայ: Համելի է այս վիճակը: Նախ՝ կրնաս ուզածդ ը –

թեամբ կուտայ Զապօրժեան Ղազախներու պայ – քարը լեհական պաներու եւ թրքական սուլթանի դէմ:

Համաչխարհային գրականութեան մէջ Գոգոլ իր պատուաւոր տեղը գրաւեց անմահ «Ռէվիզոր» պաւէշտով եւ « Մեռած Հոգիներ » վէպով: « Ռէ – վիզոր »ը (Քննիչը) զօրաւոր ռումբ մըն էր ցա – րական Ռուսաստանի կաշառակեր, խարդախ, ժո – ղովուրդը կեղեքող բարձր աստիճանաւորներու դէմ: Առաջին իսկ ներկայացումէն վերջ, ա – ւելութեան թոյնով լեցուած կառավարող շրջան – ները գիմեցին ցարին, խնդրելով հեղինակը « չըղ – թայակապ Սիպիր ուղարկել»: Մինչդեռ բուն ժո – ղովուրդը խանդավառութեամբ դիմաւորեց զա – ւեչտը: (ԾԱՌԱՋ. — Այս զաւեշտը հայերէնի թարգմանուելով հրատարակուեցաւ «Ակօս»ի մէջ, եւ իբրեւ առանձին հատոր, ընկեր Արշակ Յով – հաննիսեանի կողմէ): « Մեռած Հոգիներ » վէ – պը Գոգոլը հասցուց անասելի բարձրութեան: Վէ – պին տիպարները դարձան խորհրդանիշներ, մար – գոց թերութիւնները նշանակելու օրինակներ:

Գոգոլ այնքան կը սիրէր իր երկիրը որ յայ – տարարեց· — «Դուք կը տեսնէք որ եւրոպան մեզ մօտ կուգայ ոչ թէ կանելի եւ ճարպ գնելու, այլ իմաստութի՛ւն, որ այլ եւս եւրոպական չուկանե – րուն մէջ չեն ծախուիր »:

Իր կեանքի վերջին տարիներուն Գոգոլ մխ – թիքականութեան ազդեցութեան տակ, չեղելով իրապաշտութենէ, « Հատընտիր հատուածներ » աշխատութեան մէջ կ'արտայայտէ յետադիմական միտքեր, որու պատճառով ենթարկուեցաւ Բե – լինսկիի սպաննիչ քննադատութեան:

Գոգոլ մեռաւ 1852ին:

(ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ)

նել, ինչ որ չէս կրնար թատրոնին մանկութեանդ չորանկիր. յետոյ, կրնաս փոխել պատկերը, երբ մէկը տաղտկացնէ քեզ: Ասիկա չես կրնար ընել ինծիսուն տարեկան ըլլալէ առաջ »:

Յետոյ չարունակեց, աւելի ոգեւորուելով.

— » Երբեք մի վախնաք ծերանալէ: Երեսունէն քառասուն առաջին վտանգաւոր ցանկապատն է: Շատ մը տաղանդաւոր մարդիկ մեռած են այս տարիքներուն մէջ: Ցիսունէն վեցսուն սոխ – ուած էք չատ զգոյշ ըլլալ: Այդ այն չրջանն է ուր ամէնէն աւելի կը խանգարուի ձեր առողջու – թիւնը »:

Շօ միչտ կը պարծենայ թէ նոյնքան չատ կ'աչխատի օրքան քառասուն տարեկանին: Թէեւ կէս գիչերին եւ աւելի ուշ կը քնանայ. բայց առաւօտն կանուխ կ'արթննայ: Շատ պարզ է իր ուտելիքը, եւ միչտ կը պատուիրէ, — « Հում բանջարեղէն կեր, տղաս »:

— Նոր բան մը գրա՞ծ էք վերջերս, կը հարցընէր թղթակից մը:

— Նո՞ր: Ես միչտ նոր բան մը կը գրեմ:

ԳԱՒԶՈՒԻ ՆՈՐ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Այս տարի առաջին անգամ ըլլալով Ամերի – կայի մէջ հաստատուեցաւ նկարչութեան մրցա – նակ մը ամերիկացի եւ Ֆրանսացի նկարիչներու համար:

Մասնակցեցան աւելի քան 5000 նկարիչներ ո– րոնց գործերը քննեց քննիչ մարմին մը (Jury): Ա– ռաջնակարգ նկարիչներն էին արդի արուես– տագէտներու մէջ: «Փիւռիհ»ն ալ կազմուած է Հիւ– խմանի կամ Քաստի պէս գիտակից եւ ձեռնհաս հեղինակութիւններէ: Ներկայացուած գործերուն մէջէն նախ 200 պիտի քննուին, յետոյ 50 նկար– ներ, միայն Ֆրանսական բաժնէն, իսկ նոյն հա– մեմատութեամբ ամերիկեան բաժնէն, վերջնա – կան մրցանակին համար: Ուրախութեամբ կ'իմա– նանք թէ հայ երիտասարդ նկարիչը, Գառզու (Գառնիկ Զուլումեան) չահած է 4րդ մրցանակը, իր « Ծնունդ » անունը կրող գործին համար:

Ուրիչ առիթներով խօսած ենք Գառզուի դա– սական բայց ինքնատիպ արուեստին մասին: Իր այս նոր գործը կը պահէ սակայն բանաստեղծա– կան բացառիկ երեւոյթ մը: Երեք որոշ չափով հակասական պատկերներ կուտայ Գառզու: Նկա– րը կը խտացնէ կրօնական պաշտամունք մը: Ի– կական Ծնունդն է, ամայի չրջապատի մը մէջ, աւերակ պալատի մը առջեւ, մինչ Մոգերը կը յա– ռաջանան երկիւղածութեամբ:

Ֆրանսական չարաթաթերթերէն La Bataille կը գրէ. — « Գառզուի գործերը աւելի ներչնչուած են եւ կը ներկայացնեն դնահատելի ճիգ մը հին նիւթեր նորոգելու »:

Պուռէ կը գրէ Artsի մէջ. — « Ի՞նչ ըսել Գառզուի մասին, եթէ ոչ այն որ յաջողած է ար– տադրել արտակարգօրէն խիտ գործ մը, դասա– կան ամէնամեծ աւանդութեամբ, ինչ որ վերջնա– պէս կը ճչտէ իր տեղը »:

Ընտրուած 50 գործերը պիտի ցուցադրուին մէկ տարի Մ. Նահանգներու մեծ քաղաքներուն մէջ, Նիւ Եորք, Պոսթըն, Շիքակօ, Քանսաս Սի– թի եւն.:

Ֆրանսացիներէն ընտրուած տասը գործերը եւ նոյն չափով ամերիկեան գործեր պիտի մաս – նակցին վերջնական մրցումին, որուն պարդեւն է 3.500 տոլար:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ՍԻՄԱՂ

«Դուն գործի մարդ չես»

Փակցուց ճակտիս եւ անցաւ գնաց՝ առանց դարմանը ցոյց տալու:

Քանի մը վայրկեան հիասթափ մնացի: Բա– րեբախտաբար, չուրչս մարդ չկար:

Մտածեցի, չափեցի, կշռեցի ես զիս:

Իրա՞ւ գործի մարդ չեմ:

Հապա ինչեմի՞ եմ: Մտաւորակա՞ն, արուես– տագէ՞տ, բանախո՞ս, վարժապե՞տ, տիրացո՞ւ, ազգանուէ՞ր...

Ասոնց ոչ մէկը: Թէեւ, այս բոլորին պոչը « գործ » բառը կցելով իրենց քսակը դիրցնողներ ալ կան: Բայց ես, այդ կարողութենէն ալ զուրկ եմ :

Վայ ինձ, վա՛յ ինձ: Ի՞նչ դժբախտութիւն:

Գոնէ դիտնայի, « գործի մարդ » ըլլալու սկըզ– բունքը, հանգամանքը:

Լոյսերու մէջ պիտի պատկէր այն մարդը, որ պիտի հրատարակէր՝ « գործի մարդ ըլլալու մի– ջոցը » անունով գիրք մը:

Հաւատացէք, տասնեակ մը կը դնէի անկէ: Գիշեր – ցերեկ կը կարդայի այդ գիրքը: Գոց կ'ը– նէի: Բարձի գիրքս կ'ըլլար ան, թէեւ, « գործի մարդ»ը բարձի պէտք չունի: Քնանալը ծոյլերուն մենաչնորհն ըլլալով:

« Գործի Մարդը » (դլխագրով չարէ, ընկեր դրաչար), «գործի մարդ»ը ան է — ըսաւ մասնա– գէտ մը, որ ալ – ձախ չի նայիր դրամ դիզելու համար: Անոր համար, ոչ ալ կայ ոչ ձախ:

Եթէ պէտք կայ, ալ կը դառնայ եւ «կապի– տալիսա»ին ոտքի փոշին կը փչէ: Կը քաւի անոր տունի կառուին պէս:

Հետեւեալ օր, պրոլետարին միանալով՝ կ'ա– ջակցի անոր, կապիտալիստին հորը փորելու գոր– ծին :

Փողոցը, քալելու տեղ, կը սուրայ, որսորդէն հալածուող նապաստակին պէս:

Վրայ – դլուխի չատ ուչադրութիւն չի տար՝ ըստ հանգամանքին:

Բարեւ առնել – տալու եւ ոչ իսկ ճաչելու ժա– մանակ ունի: Գրպանը կտոր մը հաց ու պանիր կոխած կը նետուի դուրս: Աչխարհի հոգն է չար– կած... Արհամարհական նայուածքով մը կը պատուէ « պարապ » մարդիկը:

Կը մեղքնայ, կը խղճայ այն մարդուն, որ թերթ – դիրք կը կարդայ, վարժապետութիւն կ'ընէ, մանաւանդ « յօդուած կը գրէ զազէթանե– րուն »...:

« Գործի մարդ » ըսածդ, ճակնդեղ, լոլիկ, կաղամբ, ապուխտ, աւելի կոթ, մէկը քար խառ– նուած բրինձ – պուլղուր կր ծախէ: Իննըսուն անթիմի կերպասը՝ մէկ մեթրոյի տեղ կը քչէ: Երկու կտոր կաչին իրարու կպցնելով կօչիկ կը կերտէ կամ հին ու մին գոյքերը իրեւ նոր ծա– խելով՝ դրամ կր դիզէ:

Ահա ասոնք են այն միլիոնները որ կ'արժեւո– րեն մարդը: « Գործի Մարդ » տիտղոսին կ'ար– ժանացնեն:

Եթէ օր մը, անկախ Հայաստանի տիրանանք եւ եթէ հոն ես երեսփոխանի աթոռ մը ձեռք ձը– գելու քարտուղարիս, պիտի առաջարկեմ՝ բոլոր դպրոցները վերածել դերձակի, ոսկերիչի, կօշ – կակարի խանութի կամ գործարանի, իսկ եկեղե– ցիներն ալ գործգի, կերպասի, ժամացոյցի վաճա– ռատուն:

Գրագէտները, նկարիչները, երաժիչտները, բանաստեղծները պէտք է ստանձնեն աւելածուի պաչտօն, իրրեւ պատիժ:

Երկրէն հեռացնել Ա. Բ. Գ. ճանչցող բոլոր անհատները:

Ազատ ձգել սակայն գրավաճառները, տպա– գրիչները, Բարեգործականները եւ ներդաղթա – կործները: Այս վերջիններուն մէջ « գործ » ա– ծանցը կը փրկէ զիրենք անգործնական մարգու հանգամանքէն: Ասոնք արժանի են պատկանելու «գործի մարդ»ու դասակարգին:

Այս կերպով, Հայաստան «գործի մարդ»ու չտեմարան կը դառնայ: Թշուառութիւն, աղքա – տութիւն կ'անհետին մեր երկրէն եւ մարդիկ եր– ջանկութեան մէջ կը լողան ձուկերու պէս...

Որոչեցի, որ ես ալ գործի մարդ դառնամ: Ուրեմն ասկէ ետքը բարեւ պիտի չտամ գրող – գծող մարդոց: Ասոնց անունն ու հասցէն պիտի գնչեմ տետրակէս: Պիտի դադրեցնեմ թերթերու բաժանորդագրութիւնս: Ունեցած գիրքերս դրա – վաճառին, թերթերն ալ նպարավաճառին ծախելով դրամի պիտի վերածեմ: Գրիչն ու մելանին չիշը պիտի նետեմ աղբամանը:

Մատենադարանս ալ պիտի յատկացնեմ պա – հածոյ ուտելիքներու եւ խմելիքի:

Ազգային գործերէն հեռո՛ւ: Մօտիկութիւն ցոյց պիտի տամ կերպասի, աղամանդի, լէպէ– պիի, օճառի, թաչկինակի, գուլպայի, վարտիքի առեւտրականներուն, ինչպէս նաեւ Բարեգործա – կանին, ներդաղթագործներուն եւ Դպրոցասէրա – կաններուն՝ իրրեւ գործի մարդեր:

Փողոցը, քալելու փոխարէն պիտի սուրամ՝ առանց չուրչս նայելու՝ միլարան վազող մարդոց պէս ...

Այո՛, որոչեցի «Գործի Մարդ » դառնալ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՀԻԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԵՐԸ ՄԻՇՏ ԿԸ ՇԻՆՈՒԻՆ

Ամերիկեան թերթի մը քաղած տեղեկու – թեանց համաձայն, Միացեալ Նահանգները այժմ բաւականաչափ պաչար ունին ընդարձակ սահմա– նի մը վրայ պատերազմելու համար: Ամերիկա – ցիք, երկու տարուան մէջ կրնան 1000 ռումբ շի– նել, եթէ արտադրութիւնը լիութեամբ կատարին:

Հիւլէական ուժի յանձնաժողովն ալ կը յայտ– նէ թէ 1947էն ի վեր ուրանիումի պայթուցիկին գի– նը կէս առ կէս իջած է, քանի որ այժմ 4500 դոր– ծաւորով պայթուցիկ կր պատրաստուի, որչափ կր պատրաստուէր 35.000 բանուորով, գործին ըս– կիզբը:

Միւս կողմէ կ'րսուի թէ ամերիկեան ձայնըն– կալ գործիքները, վերջին ամիսներուն, արձանա– գրած են կարգ մը հիւլէական պայթիւններ՝ Սի– պերիոյ կամ Միջին Ասիոյ մէջ: Բայց դեռ ապա– ցոյց մը չկայ թէ Մ. Միութիւնը իրականացուցած է հիւլէական ամբողջական ռումբին պատրաստու– թիւնը:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԶ.

Վ Ի Ր Ա Խ Ո Ր Ը

Դարբինը չզգաց, թէ ի՛նչպէս խումբ մը ձիա– ւորներ կանգ առին ճիշտ իր դլխուն վերեւ եւ ըզ– պուշութեամբ վերցուցին զինքը գետնէն:

Այդ խումբին մէջ կար դեռահաս օրիորդ մը, որ չատ անգամ խօսակցեր էր իրեն հետ, չատ անգամ մխիթարեր էր զինքը: Գոհարիկն էր ան, Վահրամ Պահլաւունիի աղջիկը, տեսեր էր հրդե– հին բոցերը Անիէն ու չտապեր էր օգնութեան. արտասուալից աչքերով ծունկի եկած դարբինին առջեւ՝ կը լուար անոր վէրքերը, կ'աչխատէր դադրեցնել արիւնի հոսումը: Դարբինը չէր տես– ներ զայն, չէր զգար անոր ներկայութիւնը. այ– լապէս խորին ակնածանքով ոտքի կ'ելլէր ու կ'ը– սէր. « Բարի ես եկեր, իչխանուհի՛. տունը քուկդ է, հրամայէ ինչ որ կ'ուզես »: Սակայն հիմա լուռ էին անոր չրթունքները, անչարժ էին անոր մկանունքները:

— Հայրի՛կ, հայրի՛կ, ձայն տուր, իչխանու– հիդ է որ քեզ կը կանչէ, կ'ըսէր Գոհարիկ սրբելով աչքերէն հոսող արցունքի կաթիլները:

— Ջո՛ւր... կաթիլ մը ջո՛ւր, կանչեց յան– կարծ դարբինը, եւ ցաւէն սկսաւ հոդը ճանկռտել կրկին:

Գոհարիկ ջուր տուաւ վիրաւորին, եւ յոյսը կենդանացաւ իր մէջ: Զգաց որ պիտի փրկուի դարբինը, որուն վէրքերը թէեւ ծանր, բայց մա– հացու չէին: Աստ արիւն կորնչուցած էր միայն:

Վէրքերը կապելէ յետոյ, Գոհարիկ հրամա– յեց զգուչութեամբ տեղափոխել զայն մօտակայ հովիւի խրճիթը. յետոյ՝ դառնալով իրեն հետ ե– կող մարդոց, հարցուց.

— Զդտա՞ք օրիորդը:

— Ո՛չ, իչխանուհի, հետք անգամ չկայ:

— Գտէ՛ք զայն, գտէ՛ք Լուսիկս, եթէ ոչ պի– տի խենթենամ, ըսաւ Գոհարիկ աղեկտուր ձայ – նով մը:

— Իչխանուհի՛, ամէն կողմ փնտռեցինք զայն բայց որ եւ է հետք չգտանք:

— Մոխրին եւ փլատակներուն տակ փնտը– ռեցէք:

— Ամբողջ տունը տակն ու վրայ ըրինք, բայց ապարդիւն:

— Ա՛հ, ուրեմն չարագործները յափչտակած են զայն. ուղեղով սպաննել նաեւ հայրը, հառաչեց Գոհարիկ եւ աւելցուց սրտայոյզ ձայնով մը. ո՞ւր ես, Լուսիկ, ձայն տուր. քոյրիկդ է որ կը կանչէ քեզ, Լուսի՛կ, Լուսի՛կ...:

Իր հարցումին գերանները միայն պատասխա– նեցին իրենց ճարճատիւնով. — Մէկ քանի հոգի հետեւեցէ՛ք չարագործներուն, թերեւս գտնէք եւ

ետ դարձնէք Լուսիկը, հրամայեց Գոհարիկ յու – սահատութենէն ձեռքերը գալարելով:

Ձիաւորները թռան զանազան կողմեր, թողլով Գոհարիկը վիրաւորին քով: Այդ ժամանակ հորի– զոնին վրայ երեւցաւ տժգոյն ու տրտում լուսինը, ու իր մեղմ լոյսով լուսաւորեց սգալի տեսարանը:

ԺԷ.

ՍՐՏԱՃՄԼԻԿ ՊԱՏԿԵՐ

Ստեփանիկի սիրտը թունդ ելաւ, երբ մօտե– ցաւ Անիի վերջին բլուրին: Երիտասարդական ա– րիւնը սկսաւ բորբոքիլ անոր երակներուն մէջ, եւ աչքերը լեցուեցան անհամբերութեան կրակով: Կը զգար թէ այդ բլուրը անցնելէն վերջ պիտի երե– ւար դարբին Ղեւոնդի խրճիթը, եւ իր սիրած աղ– ջկան ձեռաւտունկ անդաստանը: Սակայն նոյն ո– պեւորութիւնը չէր տիրեր իր ընկերակցին դէմքին վրայ: Հարպիկ մռայլ էր ու տխուր: Իր սիրտը չէր տրոփեր Ստեփանիկի սրտին նման, չէր մը– տածողուեր թէ ինք ալ պիտի տեսնէ՞ր իր սիրելի Գոհարիկը: Ընդհակառակն, ցուրտ էր ան եւ սա– ռըն. իր դէմքին վրայէն կ'անցնէին տեսակ մը ցնցումներ, որոնք կարծես վրէժխնդրութեան եւ կատաղութեան ցոլմունքներ ըլլային: Այդ միջո– ցին՝ չէր մտածեր ան Գոհարիկի մասին, չէր փա– փաքեր անոր լուսաչող դէմքը տեսնել կամ խօսիլ անոր հետ. անոր դլխուն մէջ բոլորովին հակա – ռակ մտածումներ կը դառնային, արեան ու կո– տորածի տեսարաններ կ'անցնէին իր աչքերուն առջեւէն. իրեն այնպէս կը թուէր թէ ինք, վրէժ– խնդրութեան ծարաւի, կը նետուէր Թշնամիներ – ուն մէջ եւ կը կոտորէր:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱԶԵԱՆՑ

ՄԵՆՔԻՆ ԱՐԻՒՈՒՆՔԱՆ ՅՈՒՇԸ

Ներքին գործերու նախարարութիւնը բաց ատիկ մի քանիներ ձեռք առած էր ուրբաթ օր, արդիւնելու համար Քոնքորտի հրապարակին վրայ, ամերիկեան դեսպանատան առջեւ ծրագրուած ձախակողմեան ցոյցը:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ չարժման մէջ դրուած էին 6000—7500 ոստիկաններ եւ հանրապետական պահակներ, եւ թէ հազիւ 2500 կամ միրներ կը գտնուէին հրապարակին վրայ, շատ մըն ալ անվնաս հետաքրքիրներ: « Իմանիթէ » 15,000 կը հաշուէ ոստիկաններուն եւ պահակներուն թիւը: Եւ ասոյ կ'ըսէ թէ հակառակ դրուած արգելքին, կազմակերպիչ յանձնախումբին անդամներէն երկու հոգի յաջողեցան ամերիկեան դեսպանատուն հասցնել զօր. Պրէտլիի ուղղուած բաց նամակը: Կարգ մը պատուիրակութիւններ ալ յաջողած էին յանձնել զանազան բանաձեւեր: (Ամերիկեան դեսպանատունը յայտնած էր թէ պատրաստ է ընդունելու որ եւ է խնդրագիր):

Օդանաւ մը կը հսկէր հրապարակին վրայ, վայրկեանը վայրկեանին տեղեկութիւններ հաղորդելով ոստիկանական կառքերուն որոնք օժտուած էին անթելով:

Ֆրանսական գործակալութիւնը կ'րսէ թէ 80-100 հոգի ձերբակալուեցան, զգուշութեան համար: Անոնց մէջ կը գտնուէին 3 համայնավար ներսփոխանուհիներ եւ փաստաբան Մաթարասո: Ոստիկանութիւնը կ'ըսէր որ բոլորն ալ պիտի արձակուին, երբ կանգ առնեն վերջին հանրակառքը եւ մեքենան:

Բազմութիւնը յաճախ «Մարսէյյէզ»ը կը հընչեցնէր, մինչ ոստիկանները խստօրէն կը հետեւանդէին ցուցարարները, թոյլ չտալով որ համախմբուին: Թշնամական կանչեր ալ կը լսուէին, — « Պատերազմ չենք ուզեր », « Պրէտլի Թող Նիւ Եորք վերադառնայ » եւն.:

Տեղական մամուլը ձախողած կը նկատէ ցոյցը: Իսկ համայնավար կուսակցութիւնը կը հրաւիրէ իր հետեւորդները « բազմապատկել ձեռնարկները, վիժեցնելու համար Ատլանտեանի դաշինքին դործադրութիւնը »:

Հ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ ԲՈՒՌՆ ԵԼՈՑԹԸ

Ազգաժողովի Տնտեսական եւ Ընկերային յանձնախումբի ուրբաթ օրուան նիստին մէջ (Ժրնեւ), օրուան նախագահը՝ Պ. Թորն (Նոր Զելանտայի ներկայացուցիչը) կարդի հրաւիրեց Ն. Միութեան պատուիրակը, Պ. Համազասպ Յարութիւնեան: Բրիտանական պատուիրակը, Պ. Սմիթ, Ն. Միութեան « ուղղիչ աշխատանք »ի օրէնքին լուսանկարը կը ցուցնէր լրացուցիչ բացատրութիւններով, երբ Յարութիւնեան սկսաւ խօսիլ, « Զրպարտութիւն է, սո՛ւտ է » գոչելով: Նախագահը խօսքը կտրեց, յայտարարելով·

— « Այս ժողովին մէջ թոյլատրելի չեն « զրպարտութիւն » եւ « սուտ » բառերը, որոնք նախատական կը համարուին: Ես չեմ կարծեր թէ ո եւ է զրպարտիչ կամ ստախօս կը գտնուի այս ժողովին մէջ »:

Յարութիւնեան կը պոռար, կը կանչէր, ուզելով չարունակել խօսքը, բայց նախագահը աղդարարեց·

— « Ժամանակն է որ ի գործ դնեմ հեղինակութիւնս, որպէսզի վիճաբանութիւնը չարունակուի պատշաճօրէն »:

Ն. Միութեան պատուիրակը պոռթկաց·

— « Ես իրաւունք ունիմ խօսելու առանց ձեր արտօնութեան: Ես դերիչխան պետութիւն մը կը ներկայացնեմ: Ես եկած չեմ Նոր Զելանտայի որ եւ է մէկ անկիւնէն, իբրեւ ներկայացուցիչը նախնական ցեղի մը: Կը խնդրեմ չընդմիջել »:

Նախագահը· — Իրաւունք ունիք խօսելու երբ խօսք տամ: Գալով Նոր Զելանտայի նախնական ցեղի մը, ան ալ նոյն իրաւունքներն ունի ինչ որ այստեղ նստած սպիտակամորթները: Եւ յետոյ, տղեղ է այդ արտայայտութիւնը: Պատուիրակ մը կրնայ բուռն բառեր գործածել, բայց թոյլատրելի չեն « զրպարտութիւն եւ սուտ » բառերը:

— Պարոն նախագահ, պոռաց Յարութիւնեան, Ես չեմ դիտեր ինչ կը խորհիք, սակայն ձեր վարմունքը արդար չէ: Ինչ որ կը խօսիմ հոս, ճշմարտութիւն է: Միւսներուն կողմէ մէջտեղ բերուած փաստարկութիւնները քաղաքական «չանթաժ» են: Դուք պարտաւոր էք յարդել մեր կանոնները, ոչ միայն ձեր բարեկամներուն, այլ փոքրամասնութեան համար: Դուք միւսին դատը կը պաշտպանէք: Բայց նորէն կը խնդրեմ, մի՛ ընդմիջէք ճառս »:

Ներհրդային պատուիրակը ճառը վերջացուց իր տեսակէտները յայտնելով բռնի աշխատանքի քննութեան եղանակներու մասին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ առթիւ, Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը Սպիտակ տետրակ մը հրատարակեց, որով ծանրապէս կը մեղադրէ ազգայնական իշխանութեան ապիկարութիւնը, իսկ համայնավարներուն ալ կ'ազդարարէ թէ միջազգային խաղաղութիւնը վտանգած պիտի ըլլան, եթէ փորձեն իրենց իշխանութիւնը տարածել Չինաստանի սահմաններէն դուրս:

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ նոր ճառ մը խօսելով, հրաւիրեց բանակը « արթուն կենալ, վասն զի վըստահ չենք թէ ո եւ է մէկը յարձակողական մտումներ չունի մեզի հանդէպ: Մենք պատրաստ ենք խափանելու բոլոր դրգռութիւնները եւ պաշտպանելու մեր երկիրը ո եւ է մէկուն դէմ »: — Ամերիկեան դաշնագիր մը կնքուեցաւ Եուկոսլաւիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ, ինչ որ բարենպաստ կը համարուի:

ԴԱԾՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ծր. Կապոյտ Խաչի ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Մասնաճիւղին կողմէ ՄԷՏՕՆԻ գեղածիծաղ անտառին հանրածանօթ Պաղ Աղբիւրին մօտ, առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, այս ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Կիրակի առաւօտ օթօֆառերը պիտի մեկնին ժամը 8ին Boulevard Carnotէ հրապարակէն:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Յ. ԴԱԾՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՀՈԿՏ. 15ԻՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ.Յ.Դ. Շրջ. Կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները այս չորեքշաբթի, 10 օգոստոսին Ահարոնեան Ակումբին մէջ, ժամը 7.30ին: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ. ներկայացուցիչը:

Թանասար ռեոսատատոթի տարեդարձը կ'ոսրեղլի ուէջ

ԱՑՍՕՐ, ԿԻՐԱԿԻ, ՎԱՀԱՊՐԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Այրի Տիկին Վ. Յովհաննէսեան եւ զաւակները, Յովհաննէսեան, Փասարճեան, Աջապահեան (Պէյրութ), Ճնկըլտըրեան, Թերզեան, Ղէլէկեան, եւ Ալգուեան (Լիոն) ընտանիքները սրտի խոր բոլնկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝

Պ. ՎԱՐՏԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

մահը՝ որ տեղի ունեցաւ 49 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի երկուշաբթի օգոստոս 9ին ժամը 10ին, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, Rue Louis-Blanc: Ինակարանի հասցէն՝ 69, Route de Strasbourg Calluire (Ռ.):

Մասնաւոր մահազդ չտատացողներէն կը խընդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ճիզմէճեան, Տէր եւ Տիկին Էվաքրի Ճիզմէճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Շիմշիրեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն որ յառաջիկայ 11 օգոստոսին, առաւօտեան ժամը 10,30ին տեղւոյն եկեղեցիին մէջ, հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր՝

Այրի Տիկին ԱՆԺԵԼ ՈՒՆՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:: Մահը տեղի ունեցած է 24 յունիսին Lurcy-Levyի մէջ (Allier):

*** Այս առթիւ չնորհակալութիւն կը յայտնեն նաեւ բոլոր անոնց որոնք իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին ողբացեալին զաւակներուն այս տխուր մահուան առթիւ:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ Այրի Տիկին Եպրաքսէ Գանտիլեան, Պ. Ժան Գանտիլեան եւ բոլոր ազգականները, իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն Հ. Ց. Դ. Իսիի Զաւարեան Կոմիտէին, բոլոր ընկերներուն եւ ամէն անոնց որոնք ան ձամբ, ծաղկեպսակներով եւ բարեպաստակ նուիրատուութիւններով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի ամուսնոյն եւ հօր՝ Պ. ՍԱՄՈՒԷԼ ԳԱՆՏԻԼԵԱՆԻ զառնաղէտ մահուան առթիւ:

Մասնաւոր չնորհակալութիւն Բժ. Արթօ Աբգարեանի որ չանգ չէր խնայած փրկելու ողբացեալը իր մահացու հիւանդութենէն:

ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ « Հայ Արենուշներու » խումբը հանգիստ ճամբորդութենէ մը վերջ La-Mastre (Ardèche) բանակավայրը հասաւ:

Օր. ԱԼԻՍ ՊԱՂՃԵԱՆ
եւ
Պ. ՋԱՒԷՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Նշանուած
Վ իլմմպլը — 24 Յուլիս — Գալամպ

Օր. ՄԱՐԿՈ ԽԱԼՈՂԼԵԱՆ
եւ
Պ. ԱՐԱ ՋԱՐԻՖԵԱՆ
Ամուսնացած
30 Յուլիս — Ժուէն-լէ-Փեն

ՎՐԻՊԱԿ. — Պ. Զ. Գազազեանի « Մութն ու խրթինը գրականութեան մէջ » յօդուածաշարքին Ա. յօդուածին վարչն 19րդ տողին մէջ իյնալը կարդալ չէյնալ: Գ. յօդուածին մէջ վերչն 28րդ տողը կարդալ « բանաստեղծին ներաչխարհին մէջ բանաստեղծութիւնը պիտի ունենայ ... »:

ՀԱՅ-ՌՈՑԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Լոյս տեսած է Մայիսի Թիւը (101) եւ կը ղրկուի բոլոր վճարող բաժանորդներուն մինչեւ ամսու վերջ: Ամսուան տակ է Յունիսի Թիւը: Կը խնդրուի ՆԱՄԱԿԻ ՁՍՊԱՍԵԼ՝ վճարելու համար բաժնեգինները եւ խնայելու համար աեւլորդ յոդուածներ: Հասցէ 17 rue Damesme, Paris:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ — HAIASTAN

ամսագրի Յունիս — Յուլիսի Թիւը (28 — 29), 12 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ, կէս առ կէս հայերէն եւ ֆրանսերէն: Տարեկան բաժնեգին 350 ֆր. (Ֆրանսա):

ՀԱՍՑԷ.—H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9):

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌՒ ՄՋԻԿԵԱՆ հաճոյքն ունի իր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ վերսկսած է իր սպասարկութիւնը՝

*MAISON CHAILLOT*Ի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ կը դրուին միօրինակ եւ ֆանթէզի մետաքսեղէն կտորներ, ինչպէս նաեւ բամպակեղէն, վիշի, Ջէֆիր, ֆինէթ եւայլն:

— ՆԱԵԻ ԲՐԴԵՂԷՆ ԵԻ ՇԱՊԻԿՑՈՒ —

MAISON CHAILLOT կը գտնուի Poste Colbertի եւ Grand 'Rueի անկիւնը, Պուբսին եւտեը:

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

24 RUE ST. LAZARE

Իր համեղ եւ մատչելի կերակուրներուն հետ կը հրամցնէ չաթաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի գիշերները

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ

Ծանօթ երաժիշտներ Տիկին ՍՕՆԻԱԻ, Պ. ԳԱՐԱԳԱՇԻ (քանօն եւ ուտ) եւ Պ. ԱԼՖՕՆՍԻ (քէմէնչիստ) կողմէ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 9 Août 1949 Երեքշաբթի 9 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5918 – Նոր շրջան թիւ 1329 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄՏԱՀՈԳ ԵԻՐՈՊԱՆ.

Ոչ մէկ առեն միջազգային մամուլը այքան չատախօս զարձած էր, պատերազմի մղձաւանջը տարածելու համար, խաղաղութեան առեն։ Իբրեւ թէ խաղաղութիւնը պաչտպանելու համար...

Ամէնէն ծանրաբարոյ, հեղինակաւոր կամ չափաւոր թերթերն անգամ չնդգալից տեղեկու – թիւններ կը հրատարակեն առանց վերապահու – թեան։ Պրպտումներ, վերլուծումներ կը կատա– րեն հին եւ նոր զէնքերու, հիւլէական ռումբերու, նոյն իսկ աւելի մահացու գիւտերու մասին։

Մէեւնոյն առեն մասնագէտներ կը վարձեն, որպէս զի բացատրեն թէ ո՛ր զէնքը վճռական դեր կրնայ կատարել, պատերազմի մը պարագային։

Դեռ կան բաղդատութիւններ, — իւրաքան– չիւր պետութեան մարդկային, մարտական – զի– նական ուժերը եւ տնտեսական աղբիւրները։ Մէկ խօսքով՝ դիմանալու կարողութիւնը։

Այս « զրահանութիւնը » մասնաւորապէս ծաղկիլ սկսաւ այն օրէն երբ Ռուսերը պաչարե– ցին Պերլինը։ Գործողութիւն մը որ աւելի կը խո– բացնէր երկկուան Դաչնակիցներուն միջեւ բաց – ուած խրամատը։

Բոլոր բանգէտները ապարդէզ նետուած էին, այդ առթիւ։ Զարագուչակ մարգարէներ ալ կա– յին որոնք անխուսափելի կը համարէին զինադա– խումը։

Բարեբախտաբար կարելի եղաւ միջին ճամբայ մը գտնել եւ չարը խափանել։

Պերլինի պաչարման բարձումով, տեղական խնդիր մըն էր որ կը կարգադրուէր։ Բուն հան– գոյցը, արեւմտեան եւ արեւելեան Եւրոպայի մի– ջեւ բացուած պայքարը կը մնայ անլոյծ։

Այս ահաւոր անելին առջեւ, արեւմտեան ժո– ղովրդապետութիւնները ուրիշ ձար չգտան եթէ ոչ դիմել զինադադարի մը կնքել, — Ատլանտեանի դաչինք (1949 ապրիլ)։

Այս դաչինքին յղացման թուականէն մինչեւ վաւերացումը, մինչեւ ամերիկեան երեք սպարա– պետներուն պատոյրը՝ նոր թափ ստացաւ ռազմա– չունչ հրապարակագրութիւնը։

— Պատերազմ կը պատրաստուի՞, կը մռնչէ արեւելեան ճակատը, առաջնորդութեամբ Մոս – կուայի։

— Պատերազմի վտանգին դէմ կը պաչտպան– ուինք եւ ուրիշ ոչինչ, կը պատասխանէ Արեւ – մուտքը։

Եւ նորէն բաղդատութիւն սպառազինութեանց, ինչպէս եւ փոխադարձ մեղադրանքներ։

Պակասը կը լրացնէին պաչտօնական բերան – ներ, Եւրոպայի թէ Ամերիկայի մէջ։

Դեռ անցեալ չաբթու էր որ Մ. Նահանդնե– րու Հիւլէական Յանձնախումբը հրապարակաւ կը յանուցանէր թէ « ռումբեր կ'արտադրուին ճար– տարարուեստական չափանիչով »։

Իսկ ցամաքային սպարապետը, զօր. Պրէյլի, ան որ Եւրոպա եկած էր քննական պատոյտ մը կա– տարելու համար, կը յայտարարէր առանց վերա– պահութեան.

— « Մ. Նահանդները միայն իրենք ունենա– լով հիւլէական ռումբ՝ Ատլանտեանի դաչնակից ազգերուն մէջ, պիտի չվարանին այդ զէնքը գոր– ծածել ո եւ է նախայարձակ պետութեան դէմ »։

Այս յայտարարութիւնն ալ թափ տուաւ երե– ւակայութեանց, եւ բանգէտներ, ինքնակոչ մաս– նագէտներ սկսան հաչուել.

— Զորս հարիւր հիւլէական ռումբեր բաւա– կան են, բնաջնջելու համար որ եւ է նախայար – ձակ երկիր։

— Անհրաժեչտ է ունենալ հազար հիւլէական ռումբ, ոչնչացնելու համար Մ. Միութիւնը (կամ Մ. Նահանդները)։ Արդ, Ամերիկայի արտադրու– թիւնը չուտով պիտի անցնի այդ քանակութիւնը։ Ապա ուրեմն Մ. Նահանդները պիտի կրնան խա– ղաղութիւն պարտադրել։

Կը նչանակէ թէ՝ երկու աչխարհամասեան պա– տերազմներէ վերջն ալ, մտահոգ է ալեւոր Եւրո– պան, եւ կը փորձէ խաղաղութիւնը ապահովել դինական դերազանցութեամբ։

Մինչդեռ արեւելեան ճակատը խաղաղութեան պայման կր նկատէ՝ դինաթափ Եւրոպա մը, խա– րուսիկ նչանախօսքերով...

Շ.

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳԱՑԻՆ ՔԱՀՈՍԸ

ԽՄԲ. — Պոլսոյ « Ժամանակ » թերթը կը գրէ թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսը հետեւեալ նամակը ուղղած է պատր. տեղապահ Գէորգ արք.ի, յուլիս 20 թուականով. —

Նոր ցաւով տեղեկացած էինք Թեմիդ մէջ պա– տահած եկեղեցական տխուր իրադարձութենէն՝ երբ Ամենայն Հայոց Հայրապետէն ստացանք հե– տեւեալ հեռագիրը.

« Փափաքելով տապալել տեղապահը եւ տի– րանալ Պատրիարքութեան՝ հայ եկեղեցականու – թիւնը բաժնուած է եւ համայնքը պառակտուած — իրենց չանքը վրիպեցաւ կառավարութեան օ– րինական միջամտութեամբ — հաստատեցինք Տե– ղապահին որոշումը կախակայելու հինդ եկեղե – ցականները ցնոր կարգադրութիւն — Անհրաժեչտ է վերահաստատել խաղաղութիւնը եւ համայնքին ամբողջական միաբանականութիւնը, դիտակից կարգապահութիւնը սխալող եւ զղջացող եկեղե – ցականներուն հանդէպ Պատրիարքութեան — Դուք միակ անձն էք որ հեղինակութիւն եւ թաքթ ու– նիք, կրնաք վերահաստատել խաղաղութիւնը, կր– նաք հասկնալ ճչմարտութիւնը եւ Մեզ տեղեկա– ցընել — կը յանձնարարենք Ձեզ եւ լիազօրութիւն կուտանք զրկելու վատահելի բարձր դիրքի տէր եկեղեցական մը Կիլիկեան կամ ուրիշ եպիսկո – պոսներէն — Հետագրել Մեզ երբ կը ստանաք ա– սիկա եւ նախկին հետագիրներս եւ քննութենէն առաջ ծանօթացուցէք Մեզ անմիջապէս այդ մա– սին ինչ որ տեղեկացած էք ամէն աղբիւրներէ »։

10 Յուլիս 949 ԳԷՈՐԳ Զ.

Համաձայն Ամենայն Հայոց Հայրապետին յանձնարարութեան՝ կը փափաքինք վերջ տալ պառակտումին։ Հարցը մանրամասնօրէն բննելու համար, կ'առաջարկենք Անթիլիաս դրկել Ձեր կողմէ մէկ եկեղեցական եւ մէկ աշխարհական պատգամաւոր իրենց հետ բերելով հարցին ծագ– ման եւ զանազան փուլերուն վերաբերող տեղե – կագիր մը, որպէս զի յստակ գաղափար մը կազ– մենք այդ մասին եւ Մեր բնութեան արդիւնքը հաղորդենք Ամենայն Հայոց Հայրապետին։

★

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Գարեգին կաթո– ղիկոս ուղղած է նաեւ հետեւեալ հեռագիրը, յու– լիս 28 թուականով. —

« Կը հաստատենք մեր 20 թուակիր նամակը։ Կ'առաջարկենք յետաձգել պատրիարքական ընտ– րութիւնը։ Ինչպէս առաջարկած էինք նամակով, ներկայացուցիչներ ղրկեցէք։ Մեր մաղթանքը եւ մեր պարտականութիւնը այն է որ ամէն բան կար– գադրուի արդարութեան, կարգապահութեան եւ հայրապետական հեղինակութեան հանդէպ յար – դանքի սահմաններուն մէջ։ Կը խնդրուի հետա – դրաւ պատասխանել։ Հետագրած ենք նաեւ Պախ– թիյարեանի »։

ԼԵՀԱՍՏԱՆ մասնաւոր հրամանագիր մը հը– րատարակեց, որ կը բաղկանայ 17 յօդուածներէ եւ կը ճշդէ կրօնական ազատութեան պայմանները։ Առաջին յօդուածին տրամադրութեամբ, « ա– նոնք որ ուրիշ մը կը բռնադատեն մասնակցիլ կր– օնական երկրպագութեան կամ արարողութեանց կամ ապօրինաբար կ'արգիլեն ուրիշ մը մասնակ– ցիլ այդ արարողութեանց, ենթակայ են հինգ տա– րի բանտարկութեան »։ Օրէնքը կ'երաչխաւորէ « բոլոր քաղաքացիներու իղձի եւ դաւանանքի ա– պատութիւնը »։ Անոնք որ չարաչար կը գործածեն այդ ազատութիւնը, քաղաքական կամ դիտական գործունէութեամբ, ենթակայ են բանտարկու – թեան։ Անոնք որ խռովութիւններ կը յարուցանեն, մարդկային կեանքի կորուստ պատճառելով եւ հանրային ապահովութիւնը խանդարելով, կրնան երեք տարի բանտարկութենէն մինչեւ մահուան դատապարտուիլ։ Շատ մը յօդուածներ պատաս– խան կը համարուին Վատիկանի բանադրանքի հը– րամանագրին։

ԱՆՏԱՌԻ ՀՐԴԵՀՆԵՐԸ կը չարունակուին Ֆը– րանսայի զանազան մասերուն մէջ։ Շաւիլի ան – տառին մէջ ալ (Փարիզ) երեք անգամ հրդեհ ծա– գեցաւ կիրակի օր։

ՍՊԱՐԱՊԵՏՆԵՐԸ ՎԻԵՆՆԱ ԳԱԶԻՆՈՆ

Մ. Նահանգներու ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային սպարապետները իրենց գործը լրա– ցուցած ըլլալով, Փարիզէն մեկնեցան եւ Վիեննա հասան կիրակի օր։ Ինչպէս Ամերիկայէն եկած առեն, երեքն ալ նստած էին նախագահ Թրումընի անձնական օդանաւը եւ իրեն Թուլիին օգակայա– նը։ Ցետոյ զինուորական ինքնաչարժով մը փո – խադրուեցան մասնաւոր կառախումբ մը, անցնե– լով ռուսական գօտիէն։ Առաջին անգամ էր որ զղուչական միջոցներ ձեռք կ'առնուէին բարձրաս– տիճան ուղեւորներու ճամբորդութեան առթիւ։

Երեք սպարապետները Աւստրիոյ մէջ ալ քնն– նական պատոյտ մը կատարելէ վերջ պիտի մեկնին, իրենց տեղեկագիրը ներկայացնելու համար նա – խագահ Թրումընի եւ խորհրդարանին։ Պատաս – խանելով թղթակիցներու հարցումներուն, երեքն ալ յայտարարեցին թէ իրենց պատոյտը յանգած է « տեսակէտներու լայն համաձայնութեան մը »։ Ծովակալ Տէնֆէլտ աւելցուց թէ գաղտնի խորհր– դակցութիւնները չատ յաջող անցան։ Ծովակալը մերժեց որ եւ է մանրամասնութիւն հաղորդել, միայն ընդհանուր տեղեկութիւններ տալով։ Սա – կայն բացատրեց թէ Փրանքֆուրթի, Լոնտոնի եւ Փարիզի մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց նպատակն էր քննել « զինուորական լաւագոյն կազմակերպութիւնը, ի գործադրութիւն Ատլան – տեան դաչինքին »։

★ Կարգ մը թերթեր հաւանական կը գտնեն որ մարէչալ Մոնթկոմըրի հրաժարի, այն պատ – ճառաբանութեամբ թէ ամերիկեան տեսակէտները յաղթած են բրիտանական ծրագիրներուն։ Ուրիչ– ներ անհիմն կը գտնեն այս կարծիքը, քանի որ բոլորն ալ դոհ մնացած են։

Այս քննական պատոյտէն վերջ, Ատլանտեանի դաչինքին 12 զինակիցները ժողով մը պիտի գու– մարեն Ուչինկթընի մէջ, այս ամառ, վերջնական ծրագիր մը կազմելու համար։ Մինչեւ՛այն առեն Մ. Նահանգներու խորհրդարանը վաւերացուցած պիտի ըլլայ զինուորական օգնութեան օրէնքը, որ կը տրամադրէ 1,450,000,000 տոլար յատկացնել արեւմտեան Եւրոպայի վերազինման։

★ Փարիզի համայնավար պաչտօնաթերթը, « Իւմանիթէ », հաղորդելով երեք սպարապետ – ներուն մեկնումը, կ'րսէ թէ անակնկալ մը կը սպասէր իրենց, Օրլիի օդակայանին մէջ։ « Ֆա– սաուն եւհինգ քիլոմեթր ճամբու վրայ որ օդա– կայանը կը բաժնէ Աւստրիոյ մայրաքաղաքէն, հետեւեալ խօսքերը արձանագրուած էին ահագին տառերով. — « Անկո՛ր Ատլանտեանի դաչինքը։ Հեռացէք, Պրէյլի, դուք անելիք չունիք հոս »...։

ԵԻՐՈՊԱՑԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ

ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ

Երէկ, երկուչաբթի, 8 օգոստոս, բացուեցաւ միացեալ Եւրոպայի Խորհուրդը (կամ խորհրդա– րանը), Սթրազպուրկի մէջ։ Առաջին նիստն է այս, մասնակցութեամբ 12 պետութեանց արտա– քին նախարարներուն (Ֆրանսա, Անգլիա, Պել – ժիա, Հոլանտա, Լիւքսէնպուրկ, Իտալիա, Նոր – վեկիա, Շուէտ, Իրլանտա, Տանըմարքա)։ Հրա– ւիրուած են նաեւ Յունաստան եւ Թուրքիա։

Ժողովին գումարումէն առաջ, միացեալ Եւ – րոպայի կազմակերպութիւնը, որուն նախագահն է Զըրչիլ, յայտարարութիւն մը հրատարակեց, չէչտելով թէ « մեր ազատութիւնները պիտի խոր– տակուին, մեր կենցաղին մակարդակը պիտի իջ– նէ, մեր անցեալ մեծագործութեանց արդիւնքը պիտի չոգիանայ », եթէ Եւրոպան չկարենայ մի– ացեալ ճակատ կազմել։ Յոստովանելով հանդերձ դժուարութիւնները, յայտարարութիւնը կ'րսէ թէ « միացնելով մեր ջանքերը, կրնանք, եթէ կամե– նանք, մէկ – երկու տարիէն ոչ միայն վերահաս– տատել Եւրոպայի առողջութիւնը եւ կորովը, այլ եւ դրական օգնել աչխարհի բարօրութեան եւ խա– ղաղութեան պահպանման »։

« ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱՒԱՀ ՆՈՒԱԶԱԾ Է »

Պ. Թրիկվէ Լի, Ազգաժողովին ընդհ. քար – տուղարը, իր տարեկան տեղեկագիրը ներկայա – ցուց օգոստոս 7ին (մինչեւ 1949 յունիս)։ Իր յայ– տարարութեան համաձայն, այս տարեշրջանին ո– րոշ յառաջդիմութիւն կատարուած է դէպի խա– ղաղութիւն։ Ձիչտ է որ աչխարհը նորէն տագ – նապներ եւ երկիւղներ ունեցաւ, գաղափարական պայքարը չարունակուեցաւ եւ անհամաձայնու – թիւններ կը տիրեն, « բայց եւ այնպէս պատերազ– մի վախը նուազած է վերջին տեղեկագրէն ի վեր։ Պերլինի անելին՝ լուծումը դլխաւոր աղգակն է – պաւ այս արդիւնքին հասնելու համար։ Այդ հա– մաձայնութեան չնորհիւ էր որ վերսկսան բանակ– ցութիւնները Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ մասին։ Միացեալ Ազգերու գործունէութիւնը աչխարհի միւս մասերուն մէջ նոյնպէս կը նպաստեն խաղա– ղութեան, կանխելով կամ դադրեցնելով պատե – րազմներ որոնք հեռուէն մօտէն կապ ունին 500 միլիոն բնակիչներու հետ »։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ԳՐԱԿԱՆ ՎԱՍՏԱԿԸ

Բ.

Պոլսէն եւ ապա Զմիւռնիայէն դաղտագողի վախուստով Մորէա ապաստանելէ վերջ, Մխա – բանութեան հոն անցուցած տասներեք տարինե – րուն ծանր պայմանները ձեռնտու չէին ի հարկէ Մխիթարի համար ո եւ է գրական աշխատութեան լծուելու: Օսմանցիներու յարձակման հետեւան – քով, Մորէայէն մեկնելով Վենետիկ հաստատ – ուելէ եւ Մխաքանութեան վերջնապէս կազմուելէն վերջ է որ կը բացուի Մխիթար Աբբահօր գրական աշխատանքներուն բեղուն շրջանը:

Աբբահայրն իսկ կը հաստատէ այս պարա – գան, երբ 28 յունիս 1732ին Տիրացու Մաղաքիա Ճեվահիրճեանին գրած նամակին մէջ կ'ըսէ թէ՝ « մեր տեղափոխութիւնը Մորէայէն Վենետիկ՝ դրեթէ տասը տարի խափանեց զմեզ գրական աշ – խատութենէ, ինչպէս նաեւ մեր չքաւորութիւնը եւ մենաստանիս բնակարանաց չինութիւնը եւ ու – րիշ ձախողութիւնք՝ չթողուցին որ աչքերնիս բա – նանք, գրութենց եւ դասախօսութենց պարա – պելու համար: Հազիւ եօթը տարի կայ որ քիչ մը չունչ առինք եւ սկսանք զարգացնել ուսումները եւ հետամուտ ըլլալ թարգմանութեան եւ գրու – թեան »:

Այսու հանդերձ իր հրատարակութիւնները վերսկսելու համար ժամանակ չի կորսնցներ: Հա – զիւ Վենետիկ ոտք դրած, նախ քան Ս. Ղազար հաստատուիլը երբ Մխաքանութիւնը վերջնական կարգադրութեան մը ակնկալութեամբ ապաստա – նած կը մնար Սան Մարթինօ եկեղեցիին կից բնա – կարան մը, Մխիթար Աբբայ կը սկսի իր տպա – գրութիւնները:

Փակագծի մէջ ըսենք հոս որ Մխիթար Աբբա – հօր մահուան երկրորդ հարիւրամեակին առթիւ, Սան Մարթինոյի բնակարանին վրայ այս տարի հանդիսաւոր կերպով մարմարեայ յիշատակարան մը զետեղուեցաւ, իսպերէն արձանագրու – թեամբ:

Վենետիկ հայկական տպագրութեան օրրանը եղած էր արդէն: Հոն է որ Աբգար դպիրն եւ իր Սուլթանչահ որդին 1565ին կը հրատարակէին հայկական անդրանիկ տպագրեալ գիրքը, « Սաղ – մոսարան » որ գրչագրի չափ յարդի ու սակաւա – գիւտ է մեր օրերուն: Սաղմոսարանին սկիզբը գրուած է. « Ի թուականիս Հայոց ՌԺԴ ամին ես թոխաթցի Աբգար դպիրս՝ խնդրեցի զայս գիրս ի Հռոմի ի Պետրոս փափուն եւ երեւ հրաման չի – նելու. բարեխօսութեամբ այս կարդինալացս եւ այս եպիսկոպոսիս եւ իմ գրայմիտ Սուլդանչահ որդւոյս: Եւ եկեալ ի զեղեցիկ նաւահանգիստ մայրաքաղաքն որ կոչի Վանատիկ, ի թագաւո – րութեան Ելերեմոն թուճին, եւ չինեցաք զայս նոր գիրս եւ զայս փոքր մեկնիչս սաղմոսաց »:

Գրքին վերջաւորութեան գրուած յիշատակա – րանն ալ կ'ըսէ. — « կատարեցաւ սուրբ երգարանս Դաւթի՝ լաւ եւ յընդիր օրինակէ Գառնեցւոյ վար – դապետի, ի թուականիս Հայոց ՌԺԴ մայիս ԺԲ, աւուրն ուրբաթ ԺԲ ժամն: Ա՛ւ ոտս Մելիքսեդեկ եպիսկոպոսին, ի մայրաքաղաքն ի Վանատիկ, ընդ հովանեաւ սուրբ Մարկոս աւետարանչին, ի Հայոց հոգեւանն, ի ժամանակ Սիմովնի: Ամէնն երկու հարիւր եօթանասուն եւ երկու թուղթ է եւ իսկի զրչի գիր չիկայ ի գիրքս »:

Աբգարի «Սաղմոսարան»էն առաջ յիշատակ – ուած «Պարզատոմար»ը կամ Ցակոբ Մեղապարտի «Ուրբաթագիրք»ը ինչպէս եւ «Աղբարաց գիրք»ը տպագրական անյայտ գործեր ըլլալէ աւելի, հայ տառերու փորագրութեան փորձեր էին, ինչպէս փորձեր էին Կիւյոմ Ֆոսթէլ Ֆրանսացիին հայ տառերը՝ արեւելագիտական իր գործերուն մէջ: Ուրդէն «Աղբարք»ը թուական չունենալուն, Աբ – գարի «Սաղմոսարան»էն առաջ ըլլալը որոշ չէ:

Մխիթար ուրեմն Վենետիկ հասնելուն, 1715ին իսկ ձեռք կը զարնէ Մեծն Ալպէոի «Աստուածա – բանութեան» հայերէն առաջին թարգմանութիւնը բաղդատելու լատիներէն բնագրին հետ եւ անհր – աժեշտ սրբագրութիւններէն եւ յղկումներէն վերջ կը կատարէ երկին երկրորդ տպագրու – թիւնը:

Մեծն Ալպէոս (Ալբերդ՝ ժամանակի կոչու – մով) ԺԳ դարու դերմանացի կրօնաւորը, աչխար – հահռչակ հեղինակութիւն մըն էր, աստուածա – բան, խմաստասէր, դիտուն:

Մխիթար այս հրատարակութեան կը կցէ յա – ւելուած մը ուր կը բացատրէ Ալպէոի գրութեան դժուար եւ խրթին անցքերը, մասնաւորապէս հիմնուելով Ս. Թովմաս Ագուինացիի մեկնու – թիւններուն վրայ (անոր ուսուցիչն էր եղած Մեծն Ալպէոը):

Սեբաստացին 1719ին կը հրատարակէ « Պար – ատէզ Հոգեւոր » եւ « Մոկումն Քրիստոնէական » հոգեշահ գրքերը: 1721ին կը հրատարակէ « Գիրք առաքելութենց », իսկ 1722ին « Գիրք մոլու – թեանց », երկուքն ալ հայերէնի թարգմանուած՝

ՔԱՄԻ ԿԸ ՑԱՆԷ ՓՈԹՈՐԻԿ ՀՆԶԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ...

Ըսինք արդէն, որ Հայրապետական Աթոռի օրկանը՝ « էջմիածին », դարձած է կարմիր քա – րոզչութեան բերանը:

Այդ օրկանի վերջին թուի մէջ երեւցած (1948 Հոկտ.–Նոյ.–Դեկտ.) մէկ ընդարձակ յօդուածը, որ Հայրենիքի համար ու Հայրենիքի հետ խորա – գիրը կը կրէ, անգամ մը եւս կուտայ պերճախօս ապացոյցը այն մասին թէ՝ « էջմիածին » իրեն բան – գործ դարձուցած է մէկ կողմէն կարմիր քարոզչութիւն ընել եւ միւս կողմէն իր խոկ «հօ – տ»ին մէջ ցանել զրդռումի եւ պառակտումի սեր – մեր:

Ինչպէս խորհրդային մամուլի ուրիշ օրկան – ներ, « էջմիածին » եւս մեր մօտիկ անցեալի մա – սին խօսելու առեն կը սիրէ իր առաջին հարուած – ները ուղղել նախ եւ առաջ « տիրահռչակ Դաշ – նակներին »: Այս յօդուածի մէջ եւս, ըսելէ յե – տոյ որ «մեծ ռեվոլիւցիայի» եւ «պանծալի Սովե – տական Միութեան» շնորհիւ Հայաստան աննա – խընթաց վերելք է ունեցած, Հայրապետական օր – կանը, սեւով ճերմակի վրայ գրած է եւ հետեւ – եալը. —

« 28 տարի առաջ, Դաշնակների տիրահռչակ տիրապետութեան օրօք Հայաստանը վերածուել էր զուլումի, արեան ու աւերի, սրտամորմոք ողբի ու դառնագին արցունքի, մխացող մոխրակոյտերի ու լեռնացած դիակոյտերի, սովալլուկ զաղթականների ու անօգ որբերի եւ բիրտ, վայրագ կամայականութիւնների ու մաուզերի նողկալի տիրապետութեան երկրի. Հայի բոսոր արիւնով էին ներկուել հայրենի հարազատ լճերն ու պետերը, սարալանջերն ու լեռնածերպերը, անհերկ մը – նացած դաշտերն ու անդնդախոր ձորերը: Վտան – գի տակ էր գրուել մի բուռն հայ ժողովրդի ֆի – զիքական գոյութիւնը. Հայի արեան ծարաւ թուրք վանտալները սպառնում էին խպատ բնաջնջել ողջ մնացած հայութեան բեկորները »:

Ահա թէ ի՞նչպիսի « աւերներ » է գործեր Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը Հայաստանի մէջ՝ իչխանու – թեան գլուխ գտնուած օրերուն. — արիւն ու ար – ցունք ամէն տեղ, մխացող աւերակներ ու լեռնա – ցած դիակոյտեր:

Ոչ մէկ առեն «էջմիածին» թուրք ու թաթար արիւնռուչտ բռնակալութեան եւ գարերէ ի վեր անոր գործած աւերներու մասին տուած էր այս – պիսի ահաւոր վկայութիւն, ինչպէս ան կուտայ Դաշնակցութեան մասին: Ահաւիկ ցոյց կուտայ, որ նոյն իսկ Ամենայն Հայոց Հայրապետի եւ ա – նոր օրկանին համար թուրք ու թաթարը աւելի սարսափելի չէն, ինչպէս է Դաշնակցութիւնը:

Ահէ առաջ, անկեղծութեան բոպէի մը Հայ – բապետը խոստովանած է, որ Սարտարապատի – րը կերտած են մեր ժողովուրդի ազատութիւնը եւ անկախութիւնը: Բայց ատիկա եղած է կարճա – տեւ բոպէի մը արտասանուած խօսք մը միայն: Հայրապետը երբ դրդռել կը սկսի, այլ եւս կը դառնայ անզօր մտածելու. ան այլ եւս չի անդրա – դառնար, որ առանց Դաշնակցութեան, այսօր չէր լիներ Խորհրդային Հայաստան. առանց Դաշնակ – ցութեան հայութիւնը պիտի դրկուէր նոյն իսկ այսօրուան էջմիածինէն, եւ այն ատեն մեր Հայ – րենիքի այդ մասը եւս պիտի դառնար «Հայի բո – սոր արիւնով ներկուած մոխրակոյտ մը միայն»...:

Աւելորդ չենք համարեր «էջմիածին»ի նոյն համարի նոյն յօդուածէն այստեղ արտագրել հե – տեւեալ հատուածը եւս. —

« Այսօր, երբ սովետական ժողովուրդները, որոնց թուում եւ հայ ժողովուրդը, խաղաղ ու բա – սեղծագործ աչխատանքով են զբաղուած, համաչ – խարհային մի նոր պատերազմի անգլեւամերիկ – եան հրձիգները դաւեր են լարում մեր անձայրա – ծիր հայրենիքի դէմ ու տենդագին պատերազմի նախապատրաստւում: Այս իրագործութեամբ թե – ւաւորուած, վերջերս հայկական մի քանի զա – զրութիներում նկատելի աչխուժութիւն են սկսել ցուցաբերել հակահայաստանեան տարրերը, ո – րոնք նպատակադրել են դաղութահայ եկեղեցին եւս ներգրաւել իրենց հայրենադաւ գործունէու – թեան չրջանակի մէջ:

« Մենք լիովին վստահ ու հաւատացած ենք, որ դաղութահայ հայրենասէր հոգեւորականու – թիւնը, որը սրբազան պարտականութիւն ունի յա – նուն հայ հայրենիքի եւ Հայ Եկեղեցու թշնամի – ների դէմ, արժանի հակահարուած կը տայ հայ – րենադաւների այս նենգամիտ փորձերին եւ զա – դութահայ հայաստանեան կազմակերպութիւննե – րի հետ ձեռք ձեռքի տուած անդուլ կերպով կ'աչ – խատի հայ ժողովրդի, հայ հայրենիքի ու Հայ Ե – կեղեցու թշնամիներին քողազերծ անել, զրկել նը – րանց իրենց ոտքի տակի հողից, չեզոքացնել ու մեկուսացնել »:

Վերի տողերով « էջմիածին » ճիշտ ու ճիշտ կ'ըսէ այն, ինչ որ ամէն օր մեր հակառակորդնե – րը կ'ըսեն:

Այսինքն, անգլեւամերիկեան հրձիգները կը պատրաստեն համաչխարհային երրորդ պատե – րազմ մը եւ հայրենիքի դէմ դաւող հակահայաս – տանեան տարրերը, գլխաւորութեամբ « Դաշնակ – ների », « թեւաւորուած են այդ դաղափարով »: Որ քանի մը դաղութներու մէջ Դաշնակները նկա – տելի աչխուժութիւն երեւան կը բերեն իրենց հայ – րենադաւ գործունէութեան մէջ՝ աչխատելով ներ – գրաւել իրենց չրջանակի մէջ դաղութահայ հայ – րենասէր հոգեւորականութիւնը եւս: Որ վերջի – նիս պարտականութիւնն է ձեռք ձեռքի տուած հայաստանեան կազմակերպութիւններու, անդուլ եւ յարատեւ կռիւ մղել Հայրենիքի եւ Եկեղեցիի թշնամիներուն դէմ:

Այսպէս, էջմիածին ազդանչանը կուտայ նոր պայքարներ ծաւալելու ընդդէմ Դաշնակցութեան, որ Հայրենիքի թշնամի է եղեր. էջմիածին կ'ուզէ որ իրեն ենթակայ հոգեւորականութիւնը չնատի ձեռնածաւալ, այլ՝ իր առաջադրած պայքարին անպայման բերէ իր գործօն մասնակցութիւնը. վերջապէս, էջմիածին կ'ուզէ որ հայ հոգեւորա – կանութիւնը իր պայքարի ժամանակ ընկեր ունե – նայ « Հայաստանասէր » կազմակերպութիւննե – րը, որ բսել է Բոլչեւիկները, Ռամկավարները եւ Հնչակեանները, որոնք, ինչպէս ծանօթ է ամէ – ոուն, դաղափարականօրէն ունին նոյն չաղաթը:

Էջմիածին քամի՛ կը ցանէ փոթորիկ հնձելու համար: Սրտա՞նց կը ցաւինք ասոր համար: Բայց էջմիածին կրնայ վստահ ըլլալ, որ նոյն իսկ « Հա – յաստանասէր » հոգեւորականութիւնը արձագանգ պիտի չտայ իր մարտահրաւէրին: Եդիպտոսի օ – րինակը պէտք է բաւական ըլլայ՝ ոչ միայն իրեն՝ էջմիածինին, այլ եւ « Հայաստանասէ՛ր» կոչուած հոգեւորականութեան՝ զգոյշ ըլլալու եւ հեռու մնալու՝ գիրար չյաւող քանդիչ պայքարներէ:

« էջմիածին » փոխանակ Քրիստոսի խօսքը բերելու մեղի, իր ամէն թիւին սկսեր է կրակ ժայթքել մասնաւորապէս Դաշնակցութեան դէմ: Գուչակութիւն մը ըրած չենք ըլլար, եթէ ըսենք որ ամէն պարագայի տակ, մե՛նք չէ որ պիտի ըլ – լանք իր կրակին զոհերը:

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊՈՀԵՄԻՈՑ (Զեխոսլովաքիա) կաթոլիկներուն եպիսկոպոսը եւս դրկեց կառա – վարութեան այն հրամանագիրը որ կ'արգիլէր հր – պատակիլ Վատիկանի բռնագրանքի հրահանգին: Խլրտումները կը չարունակուին:

ԱՂԱ ԽԱՆի զոհարեղէններուն գողերը գտնե – լու համար 15 միլիոն ֆր. պարգեւ խոստացաւ անգլ. ապահովագրական ընկերութիւնը, Լոյտ: (Ասոնն ալ հինգ միլիոն խոստացած էր): Ոսոխ – կանութիւնը որոշ հետքեր գտած է եւ կը կարծուի թէ դաւադիրներուն կեդրոնը Մարսէյլ կը գտ – նուի:

Գաղութէ գաղութ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ԱՐԵԻԵԼԻՔԻ ՄԷՋ

Պէյրութի Գարանթինա թաղին Ազգ· Մեսրոպեան վարժարանը բոլորած է փայլուն յաջողութեամբ մը։ Ունեցած է 500 աշակերտ–աշակերտուհի իր 12 ուսուցիչ – ուսուցչուհիներով, տնօրէնութեամբ Պ· Ղեւոնդ Տէր Պետրոսեանի։ Վկայական ստացած են 72 սան – սանուհիներ, որոնցմէ 20ը նախակրթարանէն եւ 52ը մանկապարտէզէն։

★ Նոր Մարաշի ազգ· վարժարանի հանդէսը տեղի ունեցած է յունիս 29ին։ Տնօրէնն է Պ· Սեդրակ Զաւէն։ Վարժարանը ունի 616 սան – սանուհիներ։ Այս տարի աւելցած է աշակերտութիւնը։ Վարժարանը դոցելէ վերջ 27.000 լ· ոսկիի տարեկան իր ելեւմուտքը, 500 լիր· ոսկիի պատրաստ գումար մըն ալ ունի իր անուանին մէջ։ Պատուոյ նախագահ ազգ· Գաւառ· Ժողովի նորընտիր է – րեսփոխան Պ· Ռուբէն Մավիսագալեան 250 լիր· ոսկի նուիրած է վարժարանին առ ի քաջալերութիւն։ 17 աշակերտ – աշակերտուհիներ ստացած են վկայականներ։

★ Սիւնիֆիլի (Լիբանան) ազգ· Արամեան երկսեռ վարժարանի հանդէսը տեղի ունեցած է յունիս 3ին։ Տնօրէնն է Պ· Յարութիւն Տէր Յակոբեան։ Դպրոցը ունեցած է 175 երկսեռ աշակերտներ, նախակրթարանի եւ մանկապարտէզի բաժնին մէջ, 7 ուսուցիչ – ուսուցչուհիներով։ Նախակրթարանը այս տարի ունեցած է հինգ դասարան, զոլ տարի պիտի ունենայ նաեւ աւարտական Զ· դասարանը։

★ Գամըշլիի ազգ· երկսեռ վարժարանի տարեվերջի հանդէսը տեղի ունեցած է յունիս 26ին։ Տնօրէնն է Վարդավառ Գրիգորեան։ Աշակերտներուն թիւն է 475 (մանկապարտէզ 220, նախակրթարան 255)։ Ունի ութ կարգեր եւ տասերկու երկսեռ պաշտօնեաներ։

★ Հոմսի (Սուրիա) ազգ· վարժարանի տարեվերջի հանդէսը տեղի ունեցած է յունիս 3ին։ Դպրոցը ունի 50 աշակերտներ, երեք դասարանով։ Կը պաշտօնավարեն չորս ուսուցիչներ, որոնց մէկը այցելու՝ կառավարութեան կողմէ նշանակուած։

●

ՄԱՆԱՔԻՆ (Իրաք) հայկական դպրոցը կը բաղկանայ 160 անձերէ։ Հակառակ տուր ,ծամուլը չատ կը տարածուի եւ մարդն Հայու տուն կը մտնէ երկու թերթ։ Մանաքինի ազգ· դպրոցը ունի չորս դասարաններ։ Նախակրթարանի մէջ կան 15 տղայ եւ 8 աղջիկ, իսկ մանկապարտէզին մէջ կայ 4 տղայ եւ 7 աղջիկ։ Յունիս 23ին տեղի ունեցած է Իրաքի Հայ Կարօտեալց Ընտանեկալութեան Ընդհանրական մասնաճիւղին ամավերջի հանդէսը ծնողներու եւ օտարականներու հոծ բազմութեամբ։

ՏՒՐՈՒՆԻ· — Ընկեր Խաչատուր Ոսկերիչեան մեռած է Պէյրութի մէջ։ Սակաւաթիւ վերապրողներէն մէկն էր Ուրֆայի հերոսամարտէն։ Թուրք իշխանութիւններէն հալածական, լեռներու մէջ թափառած առեն, իրար կը դտնեն ամենադէմ հա–

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած երեւանի անթելէն)

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՐԱԿԱԶՈՒԹԵԱՆ միջոցով, վերջերս լոյս տեսած է Վիքթոր Հիւկոյի « Թշուառներ »ուն երրորդ հատորը, թարգմանուած թեամբ Վանիկ Միքայէլեանի։ Թարգմանութեան խմբագիրն է դրագէտ Հմայեակ Սիրաս։

Պետական Հրատարակչականը լոյս ընծայած է նաեւ Գիտութիւններու Ակադեմիայի պատրաս – տութեամբ՝ հայ ականաւոր երաժշտագէտներու ժողովածուները։ Առանց մէջ կան Ռոմանոս Մե – լիքեանի 27 երգերէն, Կոմիտասի անտիպ ժողո – վածու, Սպիրիտոն Մելիքեանի հայ ժողովրդական երգերու հաւաքածոն։ Այս ուղղութեամբ Հայաստանի երաժշտագէտներու Միութիւնը երկրին ժողովրդական երգերը դրի առնելու եւ ձայնագրելու նպատակով Ղուկասեանի եւ Թալինի չրջանը ղրկած է երիտասարդ երաժշտագէտ՝ Թուլուխ – եանը, որ ձայնագրած է 90ի մօտ ժողովրդական երգեր, որոնք հրատարակութեան պիտի յանձնուին չուտով։

ԱՆՏՈՆ ՉԵԽՈՎԻ մահուան 45ամեակի առթիւ Մեսրոպեան դրադարանին մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը։ Ցուցափեղկերուն մէջ դեռեղուած են դրագէտի կեանքի դանազան դրուագները ներկայացնող նկարներ, ձեռագիրներ, որոնք ցոյց կուտան անոր ամբողջ կեանքը։ Ա· Խաչահակեան ցուցահանդէսի մասնանին մէջ, ի մէջ այլոց, գըրած է· — « Անտոն Չեխովը կը հանդիսանայ ռուս պրականութեան հանդրուանը »։

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ « ԲԵՐԻԱ » հանդստեան տան դարաստանին մէջ բացուելիք ամառնային թատրոնը։ Սպենտիարեան օփերայի եւ պալէթի արուեստագէտներու մասնակցութեամբ տեղի ունեցած է համերգ, Զայքովսքիի, Չուհաճեանի եւ կոմիտասի կտորներէն։

ԱՐԱԳԱԾԻ լանջին վրայ կազմակերպուած համբարէն խումբ մը երիտասարդներ մեկնեցան ղէպի գագաթ։ Տասնըհինգ ժամ տեւող այս դրժուարին արչաւին խումբը հասաւ Ապահաուր Ա· բովեանի անունին նուիրուած գագաթը։

լածականներ· ու կը գագմուի այն խումբը որ ճանչցուելու Թօփալ Օսմանի եւ Ապոյի անու – նով, եւ ուր ամբողջ չորս տարի, առաջին համաշխարհային պատերազմի ընթացքին, սարսափի տակ պահեց Սէվրէկկէն Ուրֆա եւ մինչեւ Սրուճ երկարող չրջանները։ Ողբացեալ ընկերը պատե – րազմէն վերջ, Պէյրութ, Պաղեստին եւ Հալէպ ուր որ գտնուեցաւ աշխատեցաւ օտտակար ըլլալ։

★ Դամասկոսի մէջ մեռած է Բարսեղ Պոյաճեան, ազգ· դպրոցի եւ հայկ· եկեղեցիի անխոնջ նուիրեալը։ 1921էն մինչեւ 1949 պաշտօնավարած է Դամասկոսի ազգ· Թարգմանչաց վարժարանին մէջ իրրեւ դասատիարակ ուսուցիչ։ Կր կատարէր նաեւ Առաջնորդարանի դիւանական աշխատանք – ները։ Ծնած էր 1898ին, Թամզարայի մէջ։ Ուսուց – մը առած է կեսարիոյ Ս· Կարապետ բարձրագոյն վարժարանը։ Թրքական բանակին մէջ ապայ էր, յետոյ միացած է կամաւորներուն։

ՄԵՐ ԾԱՂԿՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՆԻՄ· — Նիսի ծաղկոցը, այս տարի եւս տըուաւ իր տարեվերջի հանդէսը։

Քաւլոնիոյ սրահին աթոռները կիսով միայն լեցուած էին։ Պատճա՞ռ, — հեղձուցիչ տաքը, արձակուրդը, անչուչտ նաեւ ծնողներու անտարբերութիւնը։

Նիսի քահանան որ մեծնոյն առեն ուսուցիչն ծաղկոցին, ցաւ յայտնեց որ այս տարի պակասած է աշակերտներուն թիւը։ Սչն–Սիլվեսթրի ծաղ – կոցը 27 աշակերտ – աշակերտուհիներ կը հաշ – ուէր, իսկ այս տարի անոնց թիւը իջած է հինգի։ Որոշ նուազում ունեցած է նաեւ Մատլէնի աշա – կերտութեան թիւը։ Հոգեւոր հովիւը թելադրեց ծնողներուն որ հոգ տանին իրենց զաւակներու հաչեցի կրթութեան եւ աւելցուց· — « Ձուլումի վըտանգին դէմ պաշտպանուելու համար երեք պոմպ աթոմիք ունինք , — մայրենի լեզուն, Հայ· Եկեղեցին եւ հայկ· մշակոյթը։ Եթէ կ'ուզենք Հայ մնալ, մինչեւ որ կարողանանք հայրենիք փոխադրուիլ, պէտք է փարինք կրթութեան լաստին »։

Ցետոյ 15 աշակերտ – աշակերտուհիներ երգեցին, մենախօսեցին, նուագեցին, արտասանեցին մայրենի լեզուով։ Մասնաւոր յիչատակութեան արժանի են Օր· Նազարեան, իր « Քնի՛ր իմ բալիկ » երգախառն մենախօսութեամբ։ Օր· Պանաչեղեան, Օր· Առաքելեան, Օր· Տէր Մեսրոպեան, Օր· Քէօմիւրճեան, Օր· Գասպարեան։ Մեր Գասրեգինին աղջնակը հիացում պատճառեց բոլորին։

Ուսուցչուհին՝ երիցուհի Ժամկոչեան ծնող – ներուն ուղղուած ձօն մը կարդաց, ուր իրենց ճիգերն ու զոհողութիւնները թուելէ վերջ կը խնդրէր ծնողներէն որ անտարբեր չմնան, դպրոց ղրկեն իրենց զաւակները եւ օգնեն կրթական գործին ։

Հոգարարձութեան կողմէ խօսեցաւ Պ· Սամօ։ « Օտարութեան մէջ Հայր հայ պահելու միակ միջոցը այս տղոց մայրենի լեզուն սորվեցնելն է։ Դուք ոչ միայն պէտք է դպրոց ղրկէք ձեր զաւակները, այլ եւ հոգալու էք կրթարանի բոլոր ծախքերը »։ Կատարուած հանդանակութենէն գոյացաւ մօտ 13 հազար ֆրանք։ Բոլոր յաջող եւ յառաջդէմ աշակերտներուն տրուեցան մրցանակներ իրենց կարողութեան համաձայն։ Ամէն տարի մրցանակները կը նուիրուէին գրավաճառները Հրանտ–Սամուէլի, Պարսամեանի եւ Հրանտ Բալտեանի կողմէ։ Երեւի այս տարի Պ· Մալէդեանն էր նուիրատուն։ Մրցանակներուն մեծ մասը Զօպանեանի « Անահիտ »ներն էին։ Բացառիկ մըրցանակն ալ Բարեգործականի մէկ հրատարակութիւնը դոր ստացաւ Օր· Պանոէզեան։ Այս դասդուխը աւելին կը սպասէ, իր դպրոցէն, հոգաբարձութենէն եւ ուսուցչական կազմէն։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Գինով մը, ճամբուն մէջտեղը երկաթեայ ձողի մը կռթնած՝ չէնքերը կը դիտէ·

Անցորդ մը· — Ծօ՛ ,ինչ կեցեր ես հոս։

Գինովը· — Չե՞ս տեսներ, տուները կուգան ու կ'անցնին· կրսպասեմ որ մեր տունն ալ դայ որ ներս մտնեմ···։

«ԾԱՒԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԷ·

ՍՐՏԱՃՄԼԻԿ ՊԱՏԿԵՐ

Իսկ անոնք, այդ անթիւ թշնամիները, մէկը միւսին եաեւէն նունկի պէս նորէն կը բուսնէին, եւ ոտքի տակ կ'առնէին իր անուէր, անօգնական հայրենիքը։

— Ի՞նչ կ'ուզեն անոնք մեր խեղճ Հայաստանէն։ Ինչո՞ւ հանդիստ չեն ձգեր զայն։ Ի՞նչ տեսակ մեղք է գործեր Հայը որ դատապարտուած է յաւիտեան տանջուելու, չարգուելու, ոտնակոխ ըլլալու։ Աստուա՜ծ, Աստուա՜ծ, ինչո՞ւ Հայեր պիտի չարգուին այսպէս, եւ անոնց դիւղերն ու քաղաքները մոխրակոյտեր դառնան։ Մինչ բաւական չէի՞ն Պարսիկներու, Արաբներու, Թաթարներու եւ ուրիչ ազգերու արչաւանքները, որ հիմա ալ Ցոյնը ոտքի տակ կ'առնէ մեզ։ Ի՞նչ կ'ուզէ ան մեզմէ· մեր հայրենի՞քը, մեր պապերուն արիւն քրտինքով պահած ու մեզի ժառանգ ձգած ազատութի՞ւնը։ Քաւ լիցի, աւիկա երբեք պիտի չտանայ Ցոյնը, եթէ իր ամբողջ Լեգէոններն ալ Հայաստան ղրկէ։ Դեռ կ'ապրին հոն մարդիկ, որոնք հայրենիքին համար պատրաստ են կռուելու մինչեւ իրենց արեան վերջին կաթիլը։

Այս մենախօսութենէն վերջ, Հարպիկ ոտքերով խթեց յանկարծ ձիուն կողերը ու պատեանէն դուրս քաշեց իր երկար սուրը։ Զին թռիչք մը ըրաւ եւ առաջ սլացաւ։ Ստեփանիկ ինքն ալ մտածումներու մէջ ընկղմած, տեսաւ Հարպիկի ձիուն թռիչքը, ընազդաբար քաշեց ինքն ալ իր սուրը եւ սլացաւ իշխանին եաեւէն։ Կարծեց թէ վտանգ մը սպասուար իրենց։

Առջեւնին կը տարածուէր ընդարձակ դաշտավայրը, Անիի հրաչալի դաշտավայրը, որուն կեդրոնը, նոր հարսի նման, նստեր էր Անին իր հազարումէկ եկեղեցիներով ,պատարակներով, յուրանիներով եւ թանձր ու ամուր պարիսպներով։

Երկու երիտասարդները անսովոր յուզում մը զգային։ կեցուցին ձիերը, վար առին իրենց զրահարկները, խաչակնքեցին, եւ սկսան լուռ աղօթք մը մրմնջել։

Անիի հոյակապ տեսարանը ցնցեր էր զիրենք։ Եւ իրօք բան մը կար ցնցուելու։ Այդ ժամանակ հրաչալի էր Հայոց մայրաքաղաքը։ Արեւի վերջին ճառագայթները լնկած էին անոր վրայ եւ անոնց տեսք մը տուած անոր։ Երկու երիտասարդներուն կը թուէր, թէ կը դտնուին դիւթական աշխարհի մէջ, ուր աներեւոյթ զօրութիւններ իրենց առջեւ պարզած էին մեծ ու լայնանիստ քաղաք մը, որուն աշտարակները, անթիւ եկեղեցիներու գմբէթները, պալատներն ու դիտարան – ները կարծես չրմայապատուած ըլլային բոցերով, լուսեղէն բազուկներու պէս։

Զիաւորները վերացած ու յափշտակուած, կը մտածէին ակամայ· « Մի՞թէ իրականութի՞ւն է այս թէ անճառելի երազ։ Կարելի՞ է որ գտնուի այնքան փարթամ, չէն ու հրաչալի քաղաք մը, ինչպէս է Անին։ Եւ որո՞ւ ձեռակերտն է ան, հոգեղէն ձեռքերո՞վ չինուած է թէ երկնային հրաչքով։ Ո՛վ անպատմելի երազ, ինչքա՛ն զեղեցիկ ես դուն։ Ու ո՞վ արդեօք պիտի ժառանգէ քեզ, չքե՛ղ բայց դժբախտ քաղաք··· »։

Բայց երազ մը չէր ինչ որ կը տեսնէին իրենց առջեւ, չէն ու փարթամ Անին էր ան, Բագրատունեաց թագաւորութեան աթոռանիստ քաղաքը։

— Եւ այս քաղաքը Ցոյները կ'ուզեն խլե՛լ մեր ձեռքէն, մրմռաց Հարպիկ իշխանը։

Բայց խրճի՞թը, խրճիթը չերեւար· միթէ աչքերս կը խաբեն զիս, թէ ես չեմ տեսներ, ըսաւ Ստեփանիկ աչքերը չորս դին պտտցնելով։

— Ի՞նչ խրճիթ, հարցուց Հարպիկ մեքենաբար ։

— Դարբին Ղեւոնդի խրճիթը չկայ, Լուսի՛կը ···

— Ա՛··· Իրա՛ւ որ ·մոխիրի կոյտ մը միայն կը տեսնեմ հոն։ Աւրդեօք ինչ է պատահեր։

Մօտեցան եւ կանգ առին Դարբինի խրճիթին առջեւ։ Հո՛ն ուր առաջ Դարբինը սալին առջեւ նստած երկաթ կը ծեծէր, քարուքանդ եղած էր բոլորովին· իսկ խրճիթը, պարտէզը ուր Լուսիկ կ'ոստոստէր երբեմն ուրախ թռչնիկի մը նման, հիմա աւերակի կոյտ մը կը ներկայացնէին։

— Ինչ կը տեսնեմ ··· աւերա՛կ է ամէն ինչ· Աստուած իմ, այս վիճակին մէ՞ջ պէտք է դտնէի այս խրճիթը, այս պարտէզը, այս···

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՋԵԱՆՑ

Տեղեկագիրը բացատրիկ դէպք մը կը նկատէ Ներքայիչի պետութեան կազմութիւնը առանց մեծ պատերազմի մը: « Երբ Հնդկաստան եւ Փաքիստան կրակը դադրեցուցին ընդ առաջ երթալով Ազգաժողովի կոչին, այդ երկու մեծ երկիրնե – րուն 400 միլիոն բնակիչները փրկուեցան ամէնէն ծանր ազէտէն՝ կրօնական եւ ցեղային պատերազմէն »:

Ազգաժողովին ընդհ· քարտուղարը բացատրական երեւոյթներն ալ չուրանար, դիտել տալով թէ համաձայնութիւն չգոյացաւ հիւլէական ռումբի մասին: Միւս կողմէ բաւական չի նկատեր չրջանային համաձայնութիւնները, տեւական ապահովութեան մը համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷն կը հեռագրեն թէ ուրբաթէն չաբաթ լուսնալու դիչերը երեք ձեռնառումբեր նետուեցան սինակոկի մը վրայ, աղօթքի պահուն: Պաչտօնական տեղեկագրին համաձայն, մեռած են 11 հոգի, վիրաւորուած՝ 19 հոգի: Նախագահ Հիւսնի Զայիմ հրամայեց խիստ քննութիւն կատարել, եւ անմիջապէս ձերբակալուեցան քանի մը կասկածելիներ: Սուրիոյ քաղաքական չրջանակ – ներուն մէջ համայնավարներուն կը վերագրեն այս դէպքը, որ մեծ յուզում պատճառած է Թէլ-Ավիվի մէջ:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՔԱՆԴՈՒՄԸ պիտի դադրի, համաձայն կարգ մը չրջանակներու տեղեկութեանց: Մ· Նահանդները գլուխն անցած են այս չարժման: Ծերակոյտը որոչեց յետաձգել 365 դործարաններու քանդումը: Այս առթիւ բանակցութիւններ պիտի կատարուին Ֆրանսայի եւ անդլիոյ հետ:

ՆԳԻՊՏՈՍԻ կառավարութիւնը որոչեց վեց ամիս բանտարկութեան կամ 50ոսկի տուգանքի դատապարտել անոնք որ կը դրգռեն եւ դասադուլ յայտարարելու կը մղեն ուսանողները եւ աչխատաւորները:

ՓԻԼՈՆԱԶՈՒՐԿ ԵՂԱՒ, Լիոնի արքեպիսկոպոսին հրամանով, Ֆրանսացի քահանայ մը, արբայ Մարսէլ Կոէնժիէ, այն ամբաստանութեամբ թէ քաղաքական պայքարներու խառնուելով, կը գործակցէր համայնավարներուն:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Պոն քաղաքէն պիտի հեռացուին աւելի քան հազար անգլիացի, պելժիացի եւ դերման ընտանիքներ, հինդ չաբթուան ընթացքին: Պոնը մայրաքաղաք պիտի հրաչակուի Սեպտեմբերին, երբ պաչտօնապէս դործի գլուխ անցնի դերմանական նոր կառավարութիւնը:

ԱՀՌԵԼԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՄԸ քարուքանդ ըրաւ Էքուաթորի քանի մը քաղաքները (Հարաւ· Ամերիկա, 2,500,000 բնակչութեամբ): Մեռեալներու թիւը կը հաչուէն աւելի քան 5000, վիրաւորները աւելի չատ: 30,000 հոգի անպատսպար կը մնան: Հսկայական ճեղքեր բացուեցան փողոցներու մէջ եւ անհամար տուներ հիմնայատակ կործանեցան: Թերթերը սրտաճմլիկ նկարագրութիւններ կը հրատարակեն: Երբ առաջին չարժը սարսեց Ամպաթօ քաղաքը, որ կործանած էր 1797ին, բնակիչները փողոց թափեցան, կամ եկեղեցիները ապաստանեցան, աղօթելու համար: Ցիսուն մանուկներ քրիստոնէական կ'ուսանէին մայր եկեղեցին, երբ չէնքը փլաւ ահռելի ճարճատումով մը: Կառավարութիւնը ամապարանքով թաղել կուտայ դիակները, որպէս դի համաճարակներ չծագին: Պատմութեան ամենամեծ չարժերէն մէկն է այս աղէտը:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ Ասքի չար – դին (Լիլի մօտ) ինը ամբաստանեալներէն 8ը, ինչպէս եւ ութ փախստականներ: Իսկ 15 տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ իններորդ ամբաստանեալը: Բոլորն ալ իրենց վերջին խօսքն բսին, ցաւ յայտնելով Ջարդին համար, իսկ խումբին հրամանատարը, Հաուք, ճառ մը խօսելով ըստաւ· — « Ցիչեցէք որ մինչեւ այդ օրը 103 պայթիւններ վնասած էին դերմանական կառախումբերուն: Գերմանիոյ մէջ այ մայրեր, կիներ եւ մանուկներ կան որոնք սգաւոր են եւ կուլան կ'ողբան, իրրեւ հետեւանք այդ յարձակումներուն: Իրրեւ սպայ իմ դինուորներուս գլուխն եմ եւ եթէ դատապարտութիւններ կան, մինակս կը ստանձնեմ զանոնք: Կեցցէ՛ Ֆրանսա, կեցցէ՛ Գերմանիա: Կը մաղթեմ որ այս երկու երկիրները վերջնապէս հասնին այնքան երկար տեւել ի վեր տպատուած խաղաղութեան »:

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱՆ Ալ « Ժողովրդային հանրապետութիւն » պիտի դառնայ նոր սահմանադրութեամբ մը որ հիմնուած է բանուորա – գիւղացիական կարդուսարքին վրայ: Սահմանադրութիւնը կը փառաբանէ Մ· Միութիւնը, իբրեւ « պատարարը Հունգարիոյ »: Օրինագիծը պիտի վերջնապէս հասնի այս չաբթու:

ԱԹԵՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ օդնական ուժեր կը ղրկուին դէպի Կրամոս լեռները, Ալպանիոյ պահմանագլուխին մօտ, ընդհ· յարձակողականի

ԾՈՎԱՑԻՆ ՊՏՈՑՏ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի

Շրջանային Վարչութեան

ԿԻՐԱԿԻ ՕԳՈՍՏՈՍ 14ին, ամբողջ օրը դէպի **CALANGUE DE PORT–PIN**
Մասնակցութեամբ **Saint Loup**ի եւ **Bd Oddo**ի նուագախումբերուն:

ԼՈՂԱԼՈՒ ՄՐՑՈՒՄ

Նաւերը (Canebière I *եւ* Canebière II) Vieux Port*էն կը մեկնին առտուան ժամը 7ին: Երթեւեկի տոմսը* 200 *Ֆրանք:*

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԿՂ ՏՕՆՈՒԻ
ՀՈԿՏ· 15ԻՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ.Ց.Դ· Շրջ· կոմիտէն, ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի բոլոր ընկերները այս չորեքչաբթի, 10 օգոստոսին Ահարոնեան Ակումբին մէջ, ժամը 7.30ին: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը:

ՅԱՒԱԿՑԱԿԱՆ· — Լա Սիօթայի Հ· Ց· Դ· Ռաժակ խումբը եւ Ն· Սերունդի Հրայր խումբը իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Ադամեան (Լա Սիօթա) եւ Աճէմեան (Մարսէյլ) ընտանիքներուն եւ պարագաներուն իրենց սիրեցեալ մօր՝ Այբի Տիկին ՄԱՐԻԱՄ Աճէմեանի մահուան առթիւ եւ 500ական Ֆր· կը նուիրեն ՑԱՒԱԶի տարածման Ֆոնտին: Ցաւակցութիւններ նոյնպէս Թորոսեան (Կրընոպլը) ընտանիքին եւ պարագաներուն իրենց սիրելի ընկերոջ՝ ԱՒԵՏԻՍ ԹՈՐՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ:

★ *Հ· Ց· Դ· Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակայիտէն եւ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկ· Սարգիս Պօղոսեանի, իր մօր դառնակսկիծ մահուան առթիւ (Ամերիկա): Այդ առթիւ հազար Ֆրանք կը նուիրեն Վէթերաններու Ֆոնտին:*

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ «Ռանասորի Արչաւանք »ի տարեդարձը կը տօնուի օգոստ· 21ին՝ «Clos de Fusains »ի ընդարձակ պարտէզին մէջ:

ՓԱՐԻԶի չրջանի « Հայ արեւոյչները » չնորհակալութեամբ ստացած են 5000 Ֆրանք Փարիզի Հայ Մարմնամարզական Միութենէն:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ· — ՄԻՆՉԵՒ ՑՈՒԼԻՍ 15

Փարիզ (20) ՌԱՀ· 800:
Արտէշ ՕՀԱ· 800:
Անիէռ ԿԱՐ· 1600:
Անիէռ ՀԻՍ· 500:
Ֆուրպըվուա Ս· Ս· 1500:
Լիոն ՍԷՐ· 1500:
Էփինէ Խ· Մ· 1500:
Ռոնի ԵՂԻ· 800:
Լիոն ՊԱՍ· 1600:
Մարսէյլ Վ· Ս· 800:
Ս· Մարկըրիթ ՍԱՄ· 1500:
ԹՈՒԼՈՆ ԱԹԱ· 1500:
Մարսէյլ Տ· Պ· 1600:
Պու – Քոլոմպ ՓԱՓ· 1500:
Նիս ՔԱՐԱ· 800:
Մոնթրէօյ ՂՈՒԿ· 1500:
Փարիզ (17) ԱՆԴՐ· 1500:
Սեվրան ՔԷՕՍ· 800:
Թուլոն ԱՇԻ· 800:
Արքէօյ ԳԱՎ· 1500:
Փարիզ (9) ՀԱՄ· 1500:
Փոն–տը–Շերիւ ՊԶԱԿ· 1500:
Փարիզ (20) ՔԱՆԱ· 1500:
Քաշան ԵՐԱ· 1500:
Փարիզ (19) ԽԱԶ· 1500:
Փարիզ (13) ՔԷՊ· 1500:
Մոնփելիէ ԿԻԻՐ· 1500:
Ս· Ալբուան ԹԵՐԶ· 800:
Շաս ԱՊՐ· 800:
Մեզոն Ալֆոր ԱՑՃ· 800:
Կանյի ԵՐԱՄ· 800:
Փարիզ (9) ԲԺ· Պ· 2950:
Ս· Ալբուան ԳԱՓ· 800:
Լիոն ՏԱՐ· 800:
Թարար ՍՈՂ· 1600:
Սարսել Վ· ԵՆ· 1000:
Փարիզ (15) ՑԱԿ· 1500:
Ռոման ՃԻԶ· 800:
Փիւր ԵՐԷՑ· 800:
Փարիզ (9) ԶՊՈՒՓ· 1500:
Մարսէյլ ՍՈՒՓ· 1900:
Մարսէյլ ԹԷՓ· 1500:
Փարիզ (13) ԷԶՕ 1500:
Լա Ռոշէլ ՍԱՆ 800:
Ֆուրպրվուա ԹԱՓ· 1700:
Փիւժէ–Միւր–Արեան ՆԻԿ· 1500:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ

Ջերմապէս կը խնդրուի հասցէի փոփոխութեան առեն մեզի ղրկել իրենց ստացած վերջին թերթին դօտին (պանտը): Նոյն իսկ արձակուրդի գացած առեն:

Ուիւսագնացութիւն Լուտի աչխարհահռչակ Տիրամօր արքավայրը

22էն 29 Օգոստոս:

Ագձանագրութեանց եւ պայմաններու համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝

ՓԱՐԻԶ Ղ· ՎՐԴ· ՔԻԼԷՐՃԵԱՆի
10bis, rue Thouin, Paris (5):

ԼԻՈՆ.— Մ· ՎՐԴ· ՄՈՄՃԵԱՆի
78 rue Rabelais

ՎԱԼԱՆՍ.— ԳՐ· ՎՐԴ· ՊԱՊԵԱՆի
11 Rue Belle Image:

ՀԸՑ-ՐՈՑԺ

ԺՈՂ· ԱՄՍԱԹԵՐՔ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Լոյս տեսած է Մայիսի Թիւը (101) *եւ կը ղրկուի բոլոր վճարող բաժանորդներուն մինչեւ ամսու վերջ: Մամուլի տակ է Ցունիսի Թիւը: Կը խնդրուի ՆԱՄԱԿԻ ԶՍՊԱՍԵԼ՝ վճարելու համար բաժնեգինները եւ խնայելու համար աեւլորդ յոդնութիւն: Հասցէ 17 rue Damesme, Paris:*

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆղ.

Tél. GOB. 15-70 — Գին 6 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 10 Août 1949 — Չորեքշաբթի 10 Օգոստոս

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5919 — Նոր շրջան թիւ 1330

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ԿԱՊ»

Հայրենիք ունինք, եւ անոր պարունակած հայութեան չափ ալ ժողովուրդ՝ ի սիւնս աշխարհի։

Օրուան իշխանութիւնը ամուր փակած դուռ-պատուհան, դուրսի հետ իրբեւ հաղորդակցու-թեան միջոց հաստատած է գործակալութիւն մը։

— « Արտասահմանի հետ կուլտուրական կապի Հայկական ընկերութիւն »։

Կրնա՞ք ցուցնել ուրիշ երկիր մը — ազա՞տ եւ անկախ — որուն իշխանութիւնը մէկ միլիոն ցիրուցան զաւակներուն հետ յարաբերութիւն պահէ գործակալութեան մը միջոցաւ։

Եւ ի՞նչ գործակալութիւն։ կամ ի՞նչ յարաբերութիւն։

« Կուլտուրական » կոչուած այդ ողորմելի կապն ալ վերապահուած է մանուկոր ճակատի մը։

Ընկերութիւնը իրաւունք չունի յարաբերու-թիւն հաստատելու Հայկական Արտասահմանի որ եւ է հաստատութեան հետ։

Ան իր առջեւ ունի ցանկ մը եւ հասցէներ, — որոնք ամէն վտանգի դէմ ապահովագրուած են մէկ բառով, — « յառաջդիմական »։

Եթէ բարեհաճին թերթ եւ դիրք ղրկել, կամ այդ հասցէներուն պիտի ղրկեն, եւ կամ այլազգի գործակալներու, որպէս զի ծախուին ձեռքէ ձեռք։

Ընկերութիւնը ունի չատ աւելի կարեւոր պաշտօն մը, — ձեռագիր հասցնել արտասահմանի թերթերուն — միշտ « յառաջդիմական »։

Կանխորոշ ծրագրի մը համաձայն, յօդուած-ծագիրները, բանաստէր կամ թեկնածու, կը մշակեն ամէն տեսակ նիւթեր, ծանօթացնելու համար մեր հայրենիքին մէջ կատարուած նուաճումները, բոլոր ճակատներուն վրայ։ Եւ մասնաւորապէս չեչտելով թէ այս բոլորը եղած են ու կ'ըլլան շնորհիւ ռուսական կարգերուն։

Ընկերութիւնը ունի նաեւ իր ամսագիրը, « Սովետական Հայաստան », ամբողջովին յատկացուած այդ նպատակին։ Հրատարակութիւն մը՝ մասնաւորապէս վերապահուած Արտասահմանի հայութեան։

Օրաթերթը, «Սովետական Հայաստան», դժուար է ճարել, բայց ամսագիրը կապոցներով կը ղրկեն։ « Խորհուրդ » մըն ալ այս։

Բազմաթիւ չահեկան նիւթեր կան ինչպէս կարդ մը թերթերու հաղորդուած թղթակցու-թեանց, նոյնպէս ամսագրին մէջ։ Եւ մենք յա-ճախ արտատպումներ կը կատարենք, արեւմտեան հայերէնի վերածելով։

Բայց կան թիւածոյ չռայլաբանութիւններ ալ, որոնք ծիծաղ կը չարժեն։ Այնպէս որ, թերթը դարձած է չռնմարան պիտանի եւ անպիտան գիտելեաց։

Դեռ չենք յիշեր ծանօթ դարչահոտութիւնը՝ որ եւ է նիւթի մէջ, նոյն իսկ բամպակի մշակութեան առթիւ, — « Հայ ժողովրդի ոխերիմ թշնամի Դաշնակների օրով... »։

Ամսագրին մէջ հետզհետէ կ'երեւան հայրե-նադարձ դրոց — բրոցներ ալ, պատմելու համար իրենց տեսածն ու ... չտեսածը, տեղական բարբառով։

Իրենց գիտցած լեզուն գոհելով կամայակամայ, այս պարոնները կը կարծեն չցաւցնել Հայկական Արտասահմանը, եւ խո՛ր տպաւորութիւն գործել։ Բայց իրականին մէջ, կը դառնան հասարակ թուաքներ։ Եւ իրենց մշակած նիւթերն ալ, արձակ թէ ոտանաւոր, կը մնան չինծու։

Ահա ինչ որ կը կոչուի « կուլտուրական կապ » Արտասահմանի հետ։ Կապ մը որ երբեմն կը պահուէր հանդուցեալ Հօկի միջոցաւ, քիչ մը աւելի սերտ։

Բարակ թել մըն ալ՝ Էջմիածնի միջոցաւ, որուն պաշտօնաթերթը — նոյն բովանդակութեամբ — Արտասահման կը հասնի առ նուազն վեց ամիսէն, մնալու համար Առաջնորդարաններու մէկ անկիւնը։

Հայրենիքի հետ յարաբերութեանց մնացեալ թելերը կը կազմեն պատահարար հասած բարեւազիր — նամակները, որոնց մասին աւելորդ է խօսիլ։

Եզրակացութի՞ւնը, — բայց դեռ խօսելիք ունինք։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏ » ՕԴԸ

Ամէն բանին « կապիտալիստականը » դէ — տէինք, բայց սա կլիմային քուրծուա — կապիտալիստական ձգտումները եւ գործած ոճիրները անցեալ չորեքշաբթի դիւերուան Ռատիօ — Երեւանը հաղորդեց սփիւռքի հայութեան։

« Անգլիական զաղթավայրերում ձմեռը ցըրտից, իսկ ամառը չոգից մահացողների թիւը անհաշուելի է, որովհետեւ այնտեղ բանուորները այնքան թշուառ, մերկ ու անօթի են, որ չեն կարող դիմադրել երկրին կլիմայական պայմաններին։ Կապիտալիստական երկիրների եւ նրանց գաղթավայրերում ձմեռ թէ ամառ տուժում են մարդիկ այդ կարգերի հետեւանքով...»։ Եւայլն, եւայլն։

Պէտք է ընդունիլ որ որոշ ճշմարտութիւն կայ այս մերկացումներու մէջ, « կապիտալիս-տական կարգերի վերաբերմամբ »։

Ուրիշ տեղեր, օրինակ Սիպերիոյ սառնամանիքները եւ Թուրքեստանի անապատները իսկ կ'օգտագործուին յօդուտ բանուորա — գիւղացիական երկիրներու քնակչութեան, չատ խելացի կարգադրութիւններով։

Ամառը խումբ խումբ կը ղրկուին Սիպերիա զովանալու, իսկ ձմեռը Թուրքեստանի անապատները կը փոխադրուին, տաքնալու համար։

Փոխադարձաբար Խրիմի ժողովուրդները զանգուածային ձեւով կ'ենթարկուին օդափոխութեան, անծայրածիր տարածութեանց վրայ։

Ո՞վ չի գիտեր որ Սպիտակ ծովուն, Արիանկելի կամ հիւսիսային մեծ ջրանցքին աքսորական բանտարկեալ բանուորները հոն տարուած են պարզապէս հարաւային տաքին վնասներէն փրկելու համար գիրենք։

Բարեխնա՛մ կառավարութիւն մը միջոց չի խնայեր օգտագործելու մինչեւ իսկ երկրին պաղն ու տաքը, միշտ նկատի ունենալով իր բանուորներուն եւ գիւղացիներուն բարիքը։

Ահա պրոլետար երկրին առաւելութիւնները։ Իսկ անդին « կապիտալիստ » պաղն ու տաքը ինչ աւերներ կը գործեն Հարաւային Ափրիկէի կամ Աւստրալիոյ մէջ...

Լաւ որ բաց չեն « երկրային դրախտին » դուռները ամէն մահկանացուի առջեւ։ այլապէս տոմսակ կտրելու ժամանակ պիտի չըլլայ Ամերիկայէն, Անգլիայէն, Ֆրանսայէն կամ Պելժիայէն խուժողներուն առջեւ։

ՍՕՍԻ

Եւրոպայի Խորհուրդին ևիստը

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒՍ ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԱՆԴԱՄ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, երկուշաբթի օր տեղի ունեցաւ Եւրոպայի Խորհուրդին բացումը Սթրազպուրկի մէջ, գլխաւորութեամբ 12 պետութեանց արտաքին նախարարներուն։ Բուն Խորհուրդը — ընդհ. ժողով — պիտի դումարուի այսօր, չորեքշաբթի։ (Սկզբնական թիւը տասն էր, բայց Յունաստանը եւ Թուրքիան ալ անմիջապէս հիմնադիր անդամ ընդունուեցան։ Հրաւիրուած է նաեւ Իսլանտան)։

Ընդհ. ժողովին պիտի մասնակցին 101 պատուիրակներ, որոնց վրայ պիտի աւելնան Թուրքիոյ 8 եւ Յունաստանի վեց ներկայացուցիչները։ Խորհուրդին նպատակն է « աւելի սերտ միութիւն հաստատել անդամակից ազգերուն միջեւ »։ Շատ մը պատուիրակներ կ'ուզեն աւելի յառաջ երթալ եւ ստեղծել դաշնակցութիւն մը, ուր Եւրոպայի ազգերը որոշ չափով պիտի կրճատեն իրենց պետիչխանութիւնը, որպէս զի կարելի ըլլայ ներդաշնակութիւն եւ միացեալ ճակատ ստեղծել։

Տասներկու արտաքին նախարարները պատրաստած են այսօրուան օրակարգը, որ կը բաղկանայ չորս — հինգ կէտերէ։ — Եւրոպայի Խորհուրդին նպատակը, ներդաշնակում գործունէութեան, յայտարարութիւն մարդկային իրաւունքներու եւն.։ Ընդհ. ժողովը կրնայ ուրիշ խնդիրներ ալ առաջարկել։ եթէ ընդհ. ժողովը առաջարկէ անմիջապէս քննել դաշնակցութեան խնդիրը, արտաքին նախարարներու խորհուրդը կրնայ մերժել զանազան առարկութիւններով։ բայց չատ մը պատուիրակներ պիտի պնդեն որ Եւրոպայի դաշնակցութիւնն է այս ձեռնարկին գլխաւոր նպատակը։

★ *Թերթերը կը դրեն թէ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ ընդունելութիւնը ոչ անակնկալ մըն էր, ոչ ալ զաղտնիք։ Անոնց դրօշները արդէն կը ծածանէին չոգեկառքի կայարանին առջեւ, միւս ազգերու դրօշներուն հետ, եւ ժողովասրահին մէջ ալ նշանակուած էին երկու պետութեանց արտաքին նախարարներուն տեղերը։ Անակնկալ եղաւ Իսլանտայի ուղղուած հրաւէրը։ Գերմանիան պիտի հրաւիրուի, երբ կազմուի արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը։*

«Տկարութիւնը պատերազմ կը բերէ»

ՄԵՂԱՆԴՐԱՆՔՆԵՐ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Պ. Էչիսըն, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, երկուշաբթի օր նոր ճառ մը խօսեցաւ Մերակոյտի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին առջեւ եւ վճռապէս պահանջեց վաւերացընել նախագահ Թրումընի պահանջած ՝ուարկը Եւրոպայի վերազինման համար (1,450,000,000 տոլար)։

Նախաբարը այս անգամ ալ ազդարարեց թէ Եւրոպայի պաշտպանութենէն կախում ունի Մ. Նահանգներուն ապահովութիւնը։ Ստորեւ կ'ամփոփենք իր ճառին հիմնական մասերը. —

« Մ. Նահանգները յարձակման ենթակայ են աւելի քան երբեք. վասն զի արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան մէջ ոյնները կակուղ պատեան մը կը կազմեն։ Բացարձակապէս անհրաժեշտ է արագ չարժիլ։ Պաշտպանութեան առաջին դիծը տակաւին Եւրոպան է. բայց մեր եւրոպացի զինակիցները չունին պահանջուած զինուորական կարողութիւնը՝ պաշտպանելու համար այդ դիծը։ Այն վահանը որուն տակին կը չարչինք մեր ուժերը՝ վճռական հարուածներ տալու համար ի խնդիր հասարակաց դատին՝ զօրութիւն չունի այլ եւս։ Այդ պատճառով ալ, Մ. Նահանգները յարձակման ենթակայ են իրենց իսկ հողին վրայ, աւելի մեծ չափով քան երբ եւ իցէ։ Արեւմտեան Եւրոպայի զինուորական տկարութիւնը պատերազմի վտանգ կը բերէ եւ խորհրդարանը չեմարելով վերազինման ծրագրին վաւերացումը կ'ապելցնէ այդ վտանգը։

« Մ. Միութիւնը կը չարունակէ ամենամեծ զինեալ ուժերը պահել խաղաղութեան ատեն եւ իր զինուորական ակներեւ գերազանցութիւնը կը ղրծածէ ահաբեկելու փոքր ազգերը։ Ուժերու այս անհաւասարակշռութիւնը Եւրոպայի մէջ արեւմտեան ազգերը ենթարկած է նախայարձակման տեւական վտանգին եւ ստեղծած է անապահովութեան համատարած զգացում մը որ կը խափանէ վստահութիւնը ապագայի մասին եւ կը չնասէ վերակազմութեան ճիգը։ Այս իրողութիւնը արդասպէս խափանած է նաեւ Մ. Նահանգներուն ապահովութիւնը։ Արեւմտեան Եւրոպայի ժողովուրդները կ'ուզեն որ, յարձակման պարագային, կարենան իրենք զիրենք պաշտպանել, մինչեւ որ ամերիկեան օգնութիւն հասնի։ Աստոր համար անհրաժեշտ է որ ունենան համապատասխան ուժերը։ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ կռուելու կամքը եւ կարողութիւնը զգալապէս պիտի աւելնան, երբ ճարուին կռուելու միջոցները։

« Այսօր աշխարհի խաղաղութեան համար ամենամեծ վտանգը այն է որ նախայարձակ պետութիւն մը կրնայ դիւրին յաղթանակ մը չահելու հաշուով, յարձակում գործել որոշ զոհի մը վրայ. յարձակում մը որ ասպարէզ պիտի քաշէ ուրիշ ուժեր եւ հետեւանքը պիտի ըլլայ ընդհանուր պատերազմ։ Զինուորական օգնութեան ծրագրին նպատակն է հնարաւորութիւն տալ ազատ եւ ճնշումի ենթակայ ազգերուն՝ պաշտպանելու իրենք զիրենք, որպէս զի որեւէ պետութիւն չփորձուի յարձակում գործել »։

Պ. Էչիսըն մասնաւորապէս չեչտելով համայնավարական վտանգը, յայտարարեց.

— « Պատմութիւնը կը ցուցնէ թէ ոչ մէկ համայնավարական կառավարութիւն իշխանութեան գլուխ անցած է պարկեչտ ընտրութեամբ, ժողովուրդի ազատ կամքով։ Երկաթեայ վարագոյրին ետեւ, միշտ պատրաստ կը պահուին զինուորական մեծ ուժեր, ամէն համայնավար կառավարութեան գլխուն վերեւ, եւ մասնաւոր ձիգ մը չի փորձուիր զինքը պահելու »։

Նախաբարը ի վերջոյ հաւանեցաւ որ կարդ մը կրճատումներ կատարուին նախագահին իրաւասութեանց մէջ, բայց մերժեց որ եւ է զիջէ՝ պահանջուած վարկերուն վրայ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲԱՐի ԼՈՒՐ ՄԸ. — Տեղական թերթերէն կ'իմանանք թէ Սէնթ — Էթիէնի մեր ընկերներէն Միհրան Աբրահամեան դադ է իր աղջիկը, զոր կորսնցուցած էր 1914ին է վեր։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ԳՐԱԿԱՆ ՎԱՍՏԱԿԸ

Գ.

Մինչեւ հոս մեր յիշած հրատարակութիւններուն համար Մխիթար սեփական տպարան չունէր եւ անոնց տպագրութիւնը կատարուած է չնորհիւ տեղացի տպագրիչներու որոնք հայերէն տառե – րու ալ տիրացած էին, հաւանաբար Վենետիկ հաստատուած հայ վաճառականներու գաղութին մէջցաւ Արեւելքի հետ շփման մէջ մտնելու եւ հայ գրքերու տպագրութենէն հասոյթներ ապա – հովելու մտադրութեամբ:

Տպագրութիւնները կատարուած են մասնա – գորապէս Անտոն Պորտոլիի, Տիմիթրիս Թէոդոս – եանի եւ Պատիոդա Ալպրիցցիի տպարաններուն մէջ՝ որոնց անունները կ'երեւին Մխիթարի հրա – տարակութեանց վրայ:

Գործածուած տառերը սակայն բաւական հին – ցած ու մաշած էին եւ գրաշարներն ալ տեղացի – ներ եւ հետեւաբար հայերէնի անծանօթներ ըլլա – լով, տպագրութիւնները դժուարին պայմաններու մէջ կը կատարուէին:

Սերաստացին օգտուելով իր բարեկամներէն Ցարութիւն անուն վաճառականի մը Ամստերտամ ճամբորդելէն, կը յանձնարարէ անոր հետաքըր – քութիւ թէ ի՛նչ եղած են Ոսկան վարդապետին տը – պարանին տառերն ու կազմածները: Բարեկամը կը տեղեկանայ որ մասամբ այլուր փոխադրուած, բայց մասամբ ալ կը մնան տեղացիի մը մօտ՝ որ գրաւեր էր զանոնք պարտքի փոխարէն: Մխիթար Ցարութիւնի միջոցաւ կը գնէ եւ բերել կուտայ Վենետիկ: Բերուածներուն մէջ կային մեծ, մի – ջակ ու փոքր տառեր եւ անոնց պղպատեայ կա – զապարները, ինչպէս նաեւ պղինձէ նշանագիծեր:

Այս առթիւ արձանագրենք նաեւ տեղեկու – թիւն մը՝ որուն վաւերականութեան հաստատու – մը չունինք: Անցեալ դարու սկիզբը Գրիգոր Արծ – րունի Ամստերտամի մէջ Ոսկան վարդապետի դի – րերով լեցուն սնտուկ մը գտեր է, Նափոլէոնի կը – նիքով կնքուած: Գներ եւ փոխադրեր է Թիֆլիս:

Ամստերտամէն բերուած տառերով կը սկսի հրատարակել Մխիթար իր յետագայ գործերը, մասնաւորապէս Աստուածաշունչը եւ Մատթէի մեկնութիւնը՝ որոնք զոյգ կոթողներ են իր գրա – կան գործին:

Ոսկան վարդապետի տպած Աստուածաշունչը սպառած էր արդէն, իսկ Պոլսոյ մէջ տպագրուածն ալ լեցուն էր վրիպակներով եւ անհարթութիւն – ներով: Մխիթար շատոնց մտադիր էր Աստուա – ծաշունչի հրատարակութիւն մը կատարելու եւ առիթը ներկայացաւ երբ 1732ին Վենետիկի մէջ վաճառուելով իր ձեռքն անցաւ եօթնլեզուեան Աստուածաշունչ մը, տպուած Փարիզ, 1645ին, արքունական ծախքով: Եօթը լեզուներն էին՝ եբ – րայերէն, սամարերէն, ասորերէն, քաղդերէն, ա – րաբերէն, յունարէն եւ լատիներէն:

Մխիթար 1732 նոյեմբերին իսկ կը սկսի բաղ – դատութեան աշխատանքը՝ որ կ'աւարտի 1735ի սեպտեմբերին միայն, շուրջ երեք տարի տեւելով:

Ահա թէ ի՛նչ կ'ըսէ յիշատակարանին մէջ այս առթիւ. — « երբ ձեռք բերի զայն (եօթնլեզուեան Աստուածաշունչը) ծանրագոյն աշխատութեան տակ դրի զիս, մեր աշակերտներէն զոմանս ընկեր առնելով ինձ. եւ սկսայ Ծննդոց գիրքէն տուն առ տուն կարդալ տալ անոնց՝ իւրաքանչիւր լեզուի թարգմանութիւնները եւ մանաւանդ Յոյնը եւ Ա – սորին. եւ ես ուշ դնելով անոնց, կը նայէի մեր Աստուածաշունչին, համեմատելով ամէն մէկ բա – ռը եւ պարբերութիւնը: Տեսայ որ մեծաւ մասամբ մեր թարգմանութիւնը բառ առ բառ կը զուգըն – թանար յոյն եւ ասորի թարգմանութեանց եւ շատ տակաւ էին դրչագրի վրիպակները. իսկ ուր որ մերը կը տարբերէր յոյն եւ ասորի թարգմանու – թիւններէն, յաճախ դրողաց անհոգութենէն էր այն »:

Նոյն բծախնդրութիւնն ու խնամքը նաեւ տը – պագրութեան համար, բայց արդիւնքը այնքան հոյակապ է որ Մխիթարեան Աստուածաշունչը այ – սօր անդամ հիացման աղբիւր է եւ հայ տպագրու – թեան համար պարծանքի իրաւունք: Դարձեալ դի – մենք իր յիշատակարանին վկայութեան. — « Ան – կարելի է նկարագրել զրչով՝ թէ որպիսի ջանք, ւոյթ, հոգ եւ աշխատութիւն յանձն առինք կրել Աստուածաշունչի տպագրութեան համար, որպէս զի վրիպակներ չսպրդին: Վանքին մէջ վեց ան – ձինք որոշած էի, անձ մըն ալ տպարանին մէջ, սրբագրութեանց ուշ դնելու համար եւ իւրաքան – չիւր տպագրուած թերթ՝ հինգ, վեց անձինք այլ եւ այլ անդամ աչքէ կ'անցընէին »:

Ականջը խօսի մեր թերթերու եւ հրատարա – կութիւններու սրբագրիչներուն: Աբբահայրը շա – տոնց յուսահատած եւ լքած պիտի ըլլար, եթէ ա – նոր գործակիցներն եղած ըլլային իրենք:

Թանկարժէք եւ հմտութեամբ իրականացած գործ մըն է Մխիթար Աբբահօր «Հայկազնեան Բառգիրք»ը, որ նորութիւն մըն էր իր հրատա – րակութեամբ: Մինչեւ Մխիթար Աբբահայր հրա –

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐՔՈՒՄԻՒՆ ՀՂԹ

Ամերիկան ինչպէս կ'օգնէ Թուրքիոյ

ԽՄԲ. — «Ն. Հ. Թրիպիւն»ի Պոլսոյ թղթա – կիցը կը գրէ (ամփոփուած). —

Թուրքիա, Եւրոպայի տնտեսական եւ պաշտ – պանողական ծրագիրներուն մասնակցող երկիր – ներուն ամէնէն յետամնացը, չափազանց կարեւոր է այդ ծրագիրներուն յաջողութեան համար:

Զինուորական տեսակէտէն, պէտք է նկատի ունենալ իր աշխարհագրական դիրքը: Իր արե –ւելեան սահմաններուն վրայ եւ Սեւ Ծովու դի – մացի ափը իրեն դրացի ունենալով Խ. Միութիւ – նը, Թուրքիա կրնայ պատնէշ մը ըլլալ ռուսական յարձակումի մը դէմ, ինչպէս նաեւ յարմարագոյն խարիսխ մը արեւմտեան պետութեանց ռմբաձիգ – ներուն համար: Թուրքիոյ լեռնոտ հողը — նուազ կարեւոր ազդակ մը այսօր — պաշտպանութեան միջոց մըն է եւ աւելի կը չեչտէ Թուրքիոյ կարե – ւորութիւնը իբրեւ պատուար արեւելքէն գալիք յարձակումի մը դէմ:

Տնտեսական տեսակէտէն, Թուրքիա չտեմա – րան մըն է եւ հում նիւթերու մթերանոց մը՝ Ա – րեւմտեան պետութեանց համար: Երկաթուղինե – րու պակասն եւ պարենաւորման անյարմարու – թեանց պատճառաւ, ընդարձակ տարածութիւն – ներ չահագործուած չեն: Եթէ Թուրքիոյ հնարա – ւորութիւնները օգտագործուին, մեծապէս պիտի նուազին այն արգելքները որոնք, ներկայիս, կը կասեցնեն արեւմտեան Եւրոպայի վերականգ – նումը:

Թուրքերուն մեծ մասը դժգոհ է ամերիկեան օգնութեան ծրագրէն: Շատեր դիտել կուտան թէ Ամերիկան, ինչ ալ ըլլան իր նպատակները, պաշտ – պան կը կանգնի իսմէթ Ինէօնիւի ճնշող ու ոչ – ժողովրդական վարչաձեւին որ հաստատուեցաւ

տարակուած բառարանները անկատար եւ միջակ գործեր էին, առաւելապէս սահմանափակուած Ս. Գրոց բառերով եւ նիւթերով: Նախ քան Աբրա – հօր բառարանը հրատարակուածներէն յիշենք Ռի – վոլայի հայերէնտին բառգիրքը տպուած Փարիզ 1633ին, Աստուածատուր եպիսկոպոսի « Բառգիրք լատինացւոց եւ Հայոց ի վերայ Աստուածաշունչ եւ ժամերգութեան գրոց Հայոց ևկեղեցւոյն »՝ տպուած Հռոմ 1695ին: Նոյն տարին դարձեալ Հռ – ոմ տպուած Վիլլոթ յիսուսեան կրօնաւորին լա – տիներէնէ հայերէն բառգիրքը: Իտալերէնէ հայե – րէն փոքր բառարան մը Ջուղայեցիներու լեզուով, առանց տպագրութեան թուականի: Էջմիածնի միաբան Երեմեա վարդապետի բառգիրքը, տըպ – ուած Լիվոռնօ 1698ին: Բայց ասոնցմէ կը զատուի իր արժէքով Ստեփաննոս վարդապետ Ռոչքեանի բառարանը: Ռոչքեան վարդապետ որ Լեհաստան կը բնակէր, ժամանակակից եւ բարեկամ էր Մխի – թարի եւ կը թղթակցէր անոր հետ: Վարդապետը իր նամակներէն մէկուն մէջ կը հաղորդէ Աբրա – հօր՝ բառարանին ի կատար ածուիլը: Մխիթար իր պատասխանին մէջ կը խնդակցի եւ կ'ըսէ թէ ինքն ալ ձեռնարկած է բառգիրք մը յօրինելու:

Արդարեւ ան սկսած էր 1727ին այդ աշխա – տութեան, բայց ե. գիրին հասնելէ վերջ պար – տաւորուեցաւ ընդհատել եւ վերսկսիլ 1742ին մի – այն, յաջողութեամբ գլուխ հանելու համար 1745 – ին: Այս վիթխարի գործին համար իրեն աշխա – տակից ունէր Հ. Սիմոն Աստուածատուրեանց (կամ Տայի Սիմոնեան) եւ Հ. Մկրտիչ Անան – եան վարդապետները: Դիւրին գործ չէր բա – ռարանի մը յօրինումը, մասնաւորապէս ձե – ռագիրներու ճոխ հաւաքածոյի մը պակասէն, քաղելու, քննելու, մաղելու եւ վերլուծելու հա – մար բառերը, մանաւանդ որ անփութութեան եւ տգիտութեան հետեւանքով շատեր աղճատած էին Հայոց գրական լեզուն: Ցառաջաբանին մէջ իրա – ւամբ կ'ըսուի թէ « դիտէ՛ք է կազմել զբառգիրքդ՝ ոչ ոք գիտէ, բայց միայն նա որ յօրինեալ եցէ եր – բեք զնոյն »:

1251 երկասիւն եւ մանրատառ էջերով այս հսկայ գործին տպագրութիւնը կը սկսէր 1745ին եւ կ'աւարտէր 1749ի ապրիլին, Աբրահօր մահուան օրերուն: Այս տարի ոչ միայն Մեծ Սեբաստա – ցիին մահուան երկհարիւրամեակն է, այլ եւ Մը – խիթարեան Բառգիրքի երկհարիւրամեակը:

Քսան տարի վերջ, 1769ին Մխիթարի գործա – կից եւ քաջահմուտ Հ. Մկրտիչ Անանեանը նոր հատոր մը հրատարակեց, ամբողջացնելու համար Մխիթարի բառարանին ծանօթութիւնները, աւելի եւս ընդլայնելով զանոնք եւ լրացնելով կարգ մը մոռցուած բառեր, բացատրութիւններ կամ տե – ղեկութիւններ:

Մխիթարի Հայկազնեան բառգիրքը ճամբան հարթեց Աւետիսեանի եւ Աւետիքեանի երկհատոր « Մեծ Հայկազեանին »:

ԲԱՐԹԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

(Մնացեալը յաջորդով)

1938ին, Աբթաթիւրքի մահէն ետք եւ կը նմանի ռա – տիկանական վարչաձեւի մը՝ շատ մը օտարներու կարծիքով:

Ինէօնիւն որ պատերազմի գրեթէ ամբողջ տե – ւողութեան վարեց չեզոք քաղաքականութիւն մը, Դաշնակիցներուն մխացաւ պատերազմին վերջին ամիսները եւ 1946ին երբ նկատեց որ ժողովրդա – պետութիւնը օրուան նորաձեւութիւնն է, թոյլ տը – ուաւ առաջին անգամ ըլլալով, բազմաթիւ կու – սակցութիւններու գոյութիւնը:

Այդ թուականէն ի վեր, Ինէօնիւ թոյլատրած է որ մեղմօրէն քննադատուի իր կառավարութիւ – նը՝ մամուլին մէջ թէ բեմերուն վրայ:

Կուսակցութեան այն ամբաստանութիւնը, քանի մը շաբաթ առաջ, թէ ընդդիմադիրները ըմ – բոստութիւն մը կը դաւէն, մօտաւորապէս հետե – ւանք է այն իրողութեան որ ընդդիմադիրները քա – ջալերուած ժողովրդական յարաճուն համակրու – թենէն, սկսած են չարժիլ այնպէս ինչպէս կը չար – ժին ընդդիմադիրները արեւմտեան երկիրներուն մէջ:

Ամերիկեան իշխանութիւնները կը ջանան բա – ցատրել թէ իրենք կ'օժանդակեն Թուրքիոյ, ո՛չ թէ վարչաձեւին: Ակներեւ է, նոյնպէս, որ Թրու – մընի վարդապետութիւնը որ առանձնապէս կ'աչ – խատի ամրապնդել ժողովրդավար հիմնարկու – թիւնները արտաքին սպառնալիքի մէջ, ստիպած է Ինէօ – նիւն որ թոյլ տայ քաղաքական ընդդիմութիւնը աւելի քան թոյլ տուած էր անցեալին:

Ինէօնիւի վարչաձեւը քննադատողները հա – մայնավարները չեն: Շատ քիչ համայնավարներ կան Թուրքիոյ մէջ եւ « կարմիր վտանգ » չկայ:

Զինուորական օգնութեան համաձայնութիւ – նը, որ կնքուեցաւ 1947 յուլիսին, 150 միլիոն տո – լարի արժողութեամբ նիւթեղէններ բերած է Թուրքիա:

Երբ ամերիկեան ներկայացուցիչները Թուր – քիա հասան, տեսան որ թրքական բանակը առա – ջին մեծ պատերազմի օրերուն երկրորդական բանակներուն առաջիններէն մէկն էր: Թնդանօթ – ները ձիերով կը փոխադրուէին: Զինուորական պիտոյքները որոշ տեսակի մը չէին պատկաներ եւ հին օրէնքի բաներ էին. բուն բանակը կը բաղկա – նար հետեւակազօրքէ որ մարզուած էր լեռնային կռիւներու համար: Օդային ուժը դէշ էր եւ ունէր 300 դէմանական Մէսէրշմիթ օդանաւեր: Նաւա – տորմը ունէր մէկ հին զրահաւոր եւ հինգ վեց նոր թորփիլահալած եւ սուղանաւ:

Թուրք զինուորները չեն տեսնուիր փողոցնե – րուն մէջ եւ երեւութապէս արտօնուած չեն Պոլ – սոյ գլխաւոր պողոտաներուն վրայ ման գալու: Թուրք զինուորը խեղճուկրակ, դժբախտ արարած մըն է եւ միշտ ենթակայ ծեծ ուտելու, հայհոյու – թիւն լսելու եւ արհամարհուելու իր սպաներէն: Ընդհակառակն, թուրք սպաները այնքան լաւ ու խնամուած վրայ – գլուխ ունին ինչպէս անգլիացի սպաները:

Ամերիկեան պատուիրակութիւնը իրեն բան ու գործ ըրած է բարելաւել համեստ զինուորին վի – ճակը: Ամերիկեան ազդեցութեան չնորհիւ, զգա – լապէս զարմանած է խորականութիւնը բանակին մէջ: Օրինակ, հայերը որոնք թուրք հաղաթացի ըլլալով հանդերձ, սպայութեան աստիճանին չէին կրնար հասնիլ եթէ նոյն իսկ ուսեցային պահան – ջուած յատկութիւնները: Այսօր, անոնք կրնան սպայ ըլլալ:

Ամերիկեան առաքելութեան ճիգերը, զինուո – րական ուժերը, ներկայանալի վիճակի մէջ դնե – լու, իրենց արդիւնքը տուած են արդէն: Զինուոր – ները, հակառակ տիրող անդրադիտութեան բարձր տոկոսին, հիմա խանդավառ կերպով հրաժայլեր, ճիփեր եւ ռատարի գործիքներ կրնան վարել: Թուրք սպաներ Ամերիկա կը ղրկուին մարզուելու համար: Ամերիկեան մարտիկ օդանաւեր եւ ռմբ – բաձիգներ յանձնուած են թրքական օդային ու – ժին: Այս օդանաւերը հանրութեան կը ցուցադըր – ուին օդային ցուցահանդէսներու ընթացքին ո – րոնք պէտք է ըսել, շատ ալ վարպետօրէն կազմա – կերպուած չեն:

Ամերիկեան երկու թորփիլահալածներ, Պու – ֆըլոն եւ Մֆֆըլա փոխանցուած են թրքական նա – ւատորմին: Երկու նոր եւս պիտի յանձնուին այս օրերս: Քանի մը ականահաւաքներ եւ թորփիլար – ձակներ պիտի յանձնուին շուտով:

ՏԳԵՂ ՕՐԻՈՐԴԸ. — *Պատկերս զարձեալ լաւ չես հանած:*

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉԸ. — *Սա հայելին առ դէմդ նայէ, եւ տես թէ իմ հանո՞ծս դեղեցիկ է թէ բը – նական երեսդ...:*

★ *Ս.* — *Ժողովուրդը կը սուլէ, որովհետեւ ներկայացման չի հաւնիր, դո՛ւն ինչու կը սուլես:*

ՀԵՂԻՆԱԿԸ. — *Ես ալ կը սուլեմ, որպէս զի ժողովուրդը չկարծէ թէ հեղինակը ես եմ...:*

★ *ՍՊԱՑ.* — *Ըսենք թէ բաց դաշտի վրայ ես, եւ յանկարծ թշնամին երեւան ելաւ. ի՞նչ պէտք է ընես չտեսնուելու համար:*

ՋԻՆՈՒՈՐ. — *Ընկերոջս ետեւը կը պահուըս – տմ...:*

24 Հորինծանիներ Գահիրէի մէջ

«Յուսարեր»ի մէջ կը կարդանք (21 յուլիս).—

Երէկ իրիկուն, « Նաւասարդ » Ակումբին մէջ, 24 երիտասարդներ իրենց երգումը կատարեցին եւ անցան Հ. Ց. Դաշնակցութեան շարքերը:

Օրուան նախագահն էր ընկ. Գ. Լազեան, որ բացատրելէ ետք Դաշնակցականի ուխտի նշանակութիւնը, աւելցուց. «Մենք հաւատացինք որ ձեր անունները առանց մեր կուսակցական տոմարնե – րուն մէջ ունենալու, դուք արդէն Դաշնակցու – թեան հետ էիք տարիներէ ի վեր: Իսկ այսօրուան հանդիսաւոր ուխտով դուք նոր պարտականու – թիւններ, նոր զոհողութիւններ յանձն կ'առնէք աւելի մեծ նուիրումով ծառայելու հայ ժողովուրդին եւ անոր ազգային դատի յաղթանակի համար: Ա՛ռ այդ, ջերմօրէն կը շնորհաւորեմ ձեր մուտքը Դաշնակցութեան մեծ ընտանիքին մէջ»: Ապա տեղի ունեցաւ երգման հանդիսաւոր արարողութիւնը: Խօսք առին ընկերներ Աբշակ Ցովհաննէսեան, բժ. Երուանդ Խաթանասեան եւ Պերճ Մրսրլեան:

Այս ուրախ առիթով Գահիրէի Կոմիտէն կազմակերպած էր ընկերական խրախճանք, որ տեւեց մինչեւ ուշ գիշեր: Եղան ուղերձներ, արտասանութիւններ եւ մեներգներ: Երիտասարդու – թիւնը թնդացուց սրահը յեղափոխական ու ազգային երգերով: Բոլորն ալ ուրախ էին, խորա – պէս յուզուած էին մանաւանդ երէց ընկերները, որոնք անսահման երջանկութեամբ կը դիտէին իրենց չուրջը, կը դիտէին իրենց սիրելի կուսակ – ցութեան շարքերը, որոնք գերակշիռ մեծամաս – նութեամբ երիտասարդներէ բաղկացած էին:

Մինչեւ 1949ի առաջին կէսին Գահիրէի մէջ 61 երիտասարդներ անցած են Դաշնակցութեան շարքերը:

Եւ այս չարժումը տակաւին ատացած չէ այն թափը, որ անխուսափելի դարձած է բովանդակ պաղեստինահայութեան մէջ:

ԱՐՆՈՑՇՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

Սիրելի ՑԱՌԱՋ, օգոստոս 2ի իրիկունը քանի մը տանեակ արենոյշներ կատ ու կատ Լիմոնէն չոգե – կառք նստելով, կը մեկնէին բանակումի, Արտէշի նահանգին մէջ: Բազմաթիւ ծնողներ եւ բարեկամներ եկած էին ողջերթի:

Ընդհ. խմբապետուհին, Օր. Անահիտ Գչիկեան արենոյշները կը տեղաւորէ, մի եւ նոյն ատեն պատասխանելով նաեւ ծնողներու հարցումներուն: Երբ մեկնումի սուլիչը կը հնչէ, արենոյշ մը սկսաւ երգել, մեծ խանդավառութիւն պատճառելով:

Այս առթիւ կ'արժէ յիշել թէ Արենոյշներու Միութեան բարեկամներէն Բժշկուհի Բեզդատեան – Ճաչատրեան ձրիաբար խնամած էր արենոյշները, ներարկումներ կատարելով ժանտատենդի դէմ, իսկ Պ. Ց. Փանոսեան իր քոյրերուն գոյքերը իսկին կատ ու Լիոն փոխադրած էր բեռնակառքով:

Մարսէյլէն ալ հայ արենոյշներ հաւաքուած են միեւնոյն վայրին մէջ: Հաւատա՞նք թէ երիտասարդներն ալ օրինակ պիտի առնեն իրենց քոյրերէն, բանակումներ կազմակերպելու համար, փոխանակ անձնատուր ըլլալու վատառոգի զուար – ճութեանց:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ

Գաղութէ գաղութ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

Թէհրանի Հայոց Դաւթեան (Քուչեչ) դպրոցներու աշակերտներու ընդհ. թիւն է 1929, բաժ – նուած՝ 36 դասարաններու մէջ: Ուսուցիչներու թիւն է 66, որոնց 44ը կ'աւանդեն պարսկերէն առարկաները, 22 հոգի՝ հայերէն: Պետական ծրագիրը դործադրուած է Ա.—Զ. դասարան լրիւ:

Իւրաքանչիւր դասարանի չարաթը 12 ժամ յատկացուած է մայրենի լեզուի եւ կրօնի դասա – ւանդութեան: Այս տարի հայերէնի եւ կրօնի նիշերն ալ անցած են միւս առարկաներու չարքը, որով աշակերտը եթէ այս դասերուն մէջ ալ թոյլ ըլլայ, պիտի մնայ դասարանը եւ կամ վերաքննելի պիտի ըլլայ: Հայերէն դասագիրքի պակասը միշտ զգալի է: Կազմուած է Հայոց լեզուն դասաւանդող ուսուցիչներէ յանձնախումբ մը եւ համապատասխան դասագիրքեր կազմելու համար: Հոդաբարձութիւնը յանձն առած է ծախքը: Ուսուցչական խումբը բազմանդամ ըլլալով եւ կըրկնակի ծրագիր ունենալով (պետական առարկաներու ծրագիրը եւ հայկական բաժնի ծրագիրը) կը պատմարուի երկու խումբերու մանկավարժական ժողովներ: Երկու ժողովներուն ալ կը նախագահէ տեսուչը:

Դպրոցի ուսումնական կրթական մասին զուգընթաց հոգ կը տարուի նաեւ դաստիարակչական եւ կարգապահական խնդիրներուն:

Դժբախտաբար չէնքը անբաւարար է եւ վատառողջ: Շէնքին մէջ կան 966 աշակերտ – աշակերտուհիներ որոնք երբ բակ կ'իջնեն, ոչ մէկ ապատ տեղ կը մնայ խաղալու:

★ *Գորգան գաւառը կը գտնուի Կասպից ծովու հարաւ – արեւելեան կողմը, սահմանակից է խորհրդային Թիւրքմէնստանին: Այս չրջանին մէջ կան բաւական թիւով Հայեր, որոնք ցրուած չրջակայ գիւղերուն մէջ, կը զբաղին ծխախոտի մշակութեամբ եւ գիւղատնտեսութեամբ: Կլիմայական պատճառները անխուսափ ըլլալով ծանրապէս կ'անդրադառնան ժողովուրդին տնտեսական եւ առողջական վիճակին վրայ: 1948—49 չրջանին հայկ. դպրոցը տեղափոխուած է Գորգանէն Ղորուղ հայաչատ գիւղը, որովհետեւ աշակերտները մեծ մասով Ղորուղ եւ Գոլեստան գիւղերէն են: Դպրոցը պետական է եւ չորս դասեան, կը կոչուի « Գոլեստան »: Տեղին կրթական նախարարու – թեան վարչութեան կողմէ կը նշանակուի պարսիկ ուսուցիչ մը եւ հայերէնի դասատու մը: Թէհրանէն եկած քննիչը գոհ մնալով, խոստացած է լրիւ տարրական դպրոցի իրաւունք խնդրել կեդրոնէն: Տեղին 10—12 տուն Հայերը կը զբաղին առեւտուրով: Կայ բժիշկ մը, ճարտարապետ, դեղադործ, հիւրանոցատէր եւայլն: Գաղաքի աշակերտնե – րուն մեծամասնութիւնը հայեցի կրթութեան բացը լրացնելու համար կը հետեւի տիկին Հերման Բուլիքեանի դասընթացքին:*

★ *Ռաշտի « Ա. Ցորդանանեան » (Անուշիրւան) ազգ. երկսեռ վարժարանի տարեվերջի հանդէսը տեղի ունեցած է 24 յունիսին: Ութ աշակերտներ չրջանաւարտ եղած են նախակրթարանի բաժնէն: Այս դպրոցին մէջ հայերէն լեզուն չաւանդուիր: Եւ թղթակիցը զարմանք կը յայտնէ թէ ինչո՞ւ տեղ մը կարելի է մայրենի լեզուն դասաւանդել, իսկ ուրիշ տեղեր ոչ:*

ՎԵՐՁԱՆ ՆՈՐՈՑԹՆԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի ամեռնային collectionները արդէն իսկ մէջ տեղ եկած են, հակառակ տաք արեւին եւ « մխիթնէթ »ներու դործադուլին: Այս դժուարին պայմաններուն մէջ աւելի գնահատելի է Տիկին Ալիս Լեւոնի որ կրցաւ փարիզի ամենամեծ տուներուն նման եւ նոյն ժամանակին ներկայացնել այնքան չքնաղ եւ դեղեցիկ collection մը որ հաւասարօրէն կրնայ մրցիլ Balmainի կամ Worthի մը հետ, նկատի ունենալով մասնաւոր միջոցներու ահագին տարբերութիւնը:

Ընդհ. ակնարկով մը աչքի կը զարնեն որոշ յեղաշրջումներ այս ձմրան համար: Աւելի քիչ սեւ կայ, բայց վայելուչ զգեստի մը համար կը պահէ իր տեղը, մէջքը աւելի չեշտուած, ուսերը քիչ մը աւելի լայն, հասակը 35 սանդիմէթը մօտաւորապէս գետնէն, ուրեմն քիչ մը աւելի կարճցած է:

Պէտք է ընդունիլ որ Տիկին Լեւոնի այս տարուան ցուցադրութիւնը բացառիկ ճիգի մը արդիւնքն է եւ արժանի չերմ շնորհաւորութեան, որ կարդ մը « մօտէլ »ներ չէին հասած գործադուլին պատճառով: Ընդհանուր տպաւորութիւն մը վայելչութեան, ճաշակի եւ աշխատանքի:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԷՆ

Բարեգործականի յուլիս 22 թուակիր զեկոյցէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները. —

Բարերարի մը չնորհիւ Դահիրէի մէջ գնուած է չէնք մը 52,000 եգիպտ. ոսկիի (չուրջ 210,000 տոլար), երկու չէնքեր ալ Սեւանիկի մէջ՝ 80,000 տոլար: Եկամուտները պիտի գործածուին Մեծ – ձաւոր Արեւելքի ազքատիկ մանուկներու դաստիարակութեան:

Աղեքսանդրիայէն Պ. Ցարութիւն Ց. Սարը – եան նուիրած է չէնք մը 11,000 ե. ոսկի (44,000 տոլար) արժէքով: Այս նուիրատուութեան զուտ եկամուտը պիտի գործածուի եգիպտահայ կարօտ ուսանողներու երկրորդական կրթութեան:

Ինտիանապոլիս հանգ. Գրիգոր Աթանասեանի կտակէն դանձուած է 13,579 տոլար, պիտի յատկացուի կրթական եւ այլ ձեռնարկներուն, կտակակատարին փափաքին համաձայն:

Մելբոռնեան հաստատութեան յատկացուած է 16,700 անգլ. ոսկի (66,800 տոլար): Պիտի չինուի Մելբոռնեան Բարեբարներու դամբարանը:

Ցունաստանի մասնաճիւղերուն տրամադրը – ուած է 13,000 տոլար, հովանաւորեալ վարժարաններուն, բուժարաններուն, կարատան ինչպէս եւ խնամատարական գործերու համար:

Դպրոցասէր Տիկնոջ Վարժարանին 2,000 տոլարի յատկացում մը եղած է, անցեալ նոյեմբերին վճարուած 2,000էն զատ:

Եւրոպայի կեդր. Ցանձնաժողովը իր հովանաւորութեան տակ առած է Մարսիլիոյ եւ չրջանի հայերէնի դասընթացքները:

Հիւսիսային Սուրիոյ Եաղուպիէի հայաբնակ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԷ.

ԱՐՏԱՃՄԱԼԻԿ ՊԱՏԿԵՐ

Ծօսքը չկրցաւ աւարտել Ստեփանիկ. աչքե – րուն մէջ երեւցան յուսահատութեան արցունք – ներ:

— Մի՛ յուսահատիր, Ստեփանի՛կ. մենք ա – մէն բան կ'իմանանք ու կը գտնենք Լուսիկը, ե – սաւ Հարպիկ եւ երկուքն ալ ձիերուն գլուխը դարձնելով դէպի Անի, առաջ սլացան:

Քիչ ետք անոնք ներս կը մտնէին Անիի դըռներէն:

ԺԸ.

ԴԱՒԱՃԱՆԸ ԿԱՌԱՋՆՈՐԴԷ

Վեստ Սարգիս մեծ չուքով ընդունուեցաւ յոյն հրամանատարին կողմէ, երբ եղոյի հետ մտաւ յունական բանակատեղին:

Կերխումի մէջ էր հրամանատարը, երբ յայտնեցին թէ Հայոց իշխան Վեստ Սարգիս կը ներկայանայ իրեն: Հրամանատարը ուրախութեամբ վեր թռաւ տեղէն, եւ ճոխ սեղանը թողլով՝ դիմեց դէպի վրանի մուտքը, եւ ներս հրաւիրեց Հայոց թագաւորութեան խնամակալը: Գիտէր որ այս հայ իշխանը դիւրութիւններ պիտի տար իրեն Հայաստանի մէջ իր առաքելութեան ընթացքին, այսինքն պարզապէս պիտի օգնէր որ աւելի լայն աւերումներ, աւելի մեծ կոտորածներ կազմակերպուին Հայոց աշխարհին մէջ: Ան ծանօթ էր նաեւ Վեստ Սարգիսի փառասիրութիւններուն. ուստի ամէն կերպով կը ջանար չոյել անոր ինքնասիրութիւնը:

— Բարո՛վ, հազար բարով ես եկեր իշխա՛ն. մենք վաղուց կը սպասէինք ձեզ, ըսաւ ի վերջոյ հրամանատարը կեղծ ժպիտով մը, եւ հրաւիրեց Վեստ Սարգիսը նստիլ իր մօտ:

— Այո դիտեմ որ ուշացայ, բայց վնաս չունի. մեղքերնիս կը քաւենք, պատասխանեց Վեստ Սարգիս:

— Հոգ չէ, իշխա՛ն, լաւ ժամանակ հասար. հիմա մենք ֆէյֆ կ'ընենք, իսկ վաղը կը մտածենք մեր ընելիքի մասին:

— Է՛յ երգիչնե՛ր, երգեցէք ուրախ երգեր, իսկ դուք փողահարնե՛ր, հնչեցուցէք ձեր փողերը եւ զարկէք թմբուկները. թող ամէնքը իմանան թէ մեր մեծազօր կայսրը պատուել գիտէ այն հայ իշխանը, որ հնազանդ է իրեն, ըսաւ հրամանատարը եւ ձեռքով նշան ըրաւ:

Ու փողերը հնչեցին, երգիչները երգել սկսան, ուրախացնելու համար հայ իշխանը, որ հիւր էր եկեր յունաց բանակը:

Սկսաւ ֆէյֆը, ցոյներուն յատուկ իսկական զեղխ ֆէյֆը: Հայաստանի բարկ գինին կամաց կամաց զգալի դարձուց իր ազդեցութիւնը սեղանակիցներուն ու նաեւ Վեստ Սարգիսի վրայ: Գլուխները հետզհետէ կը տաքնային եւ տեսողութիւնները կը մթագնէին: Վեստ Սարգիս պղտոր աչքերով կը նայէր չորս դին, եւ գաւաթ գաւաթի ետեւէ կը պարպէր. այդ միջոցին յանկարծ խումբ մը կիսամերկ աղջիկներ ներս մտան, եւ սկսան պարել: Հայոց թագաւորութեան խնամակալը քիչ մնաց խելքը թռցնէր. իրեն այնպէս կը թուէր, թէ ինք երկրի վրայ չապրիր այդ րոպէին, այլ երկինքի՛ն, ուր անմարմին ոգիներ չրջան կազմած կը պարէնին այնպիսի ձեւով ու այնպիսի նազանքով մը, որ ամէնէն պաղարիւն մարդոց սրտերն իսկ կը հալեցնէր:

— Ի՞նչպէս, կը հաւնի՞ս այս հուրիներուն, հարցուց յոյն հրամանատարը, երբ նկատեց Վեստ Սարգիսի աչքերուն փայլն ու դէմքին չղացիդ չարժումները:

— Հրաշալի՛ է, իշխա՛ն, հրաշալի՛, պատասխանեց Վեստ Սարգիս աչքերը չհեռացնելով պարուհիներէն:

— Աւիկա յունական պար է. մեր իշխանները չատ կը սիրեն զայն, եւ Ցունաց մայրաքաղաքին մէջ առանց անոր որ եւ է ինջոյք կամ զուարճութիւն չի կատարուիր:

— Հիանալի՛ է. աննման՛ է, իշխա՛ն, կրկնեց Վեստ Սարգիս բերնին չուրերը սրբելով:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՒԱԶԵԱՆՑ

ԾՈՎԱՑԻՆ ՊՏՈՑՏ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի

Շրջանային Վարչութեան

ԿԻՐԱԿԻ ՕԳՈՍՏՈՍ 14ին, ամբողջ օրը դէպի **CALANQUE DE PORT-PIN**
Մասնակցութեամբ **Saint Loup**ի եւ **Bd Oddo**ի նուագախումբերուն:

ԼՈՂԱԼՈՒ ՄՐՑՈՒՄ

Նաւերը (Canebière I եւ Canebière II) Vieux Port էն կը մեկնին առտուան ժամը 7ին: Երթեւեկի տոմսը 200 ֆրանք:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՀՈԿՏ. 15ԻՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ.Յ.Դ. Շրջ. Կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները այս չորեքշաբթի, 10 օգոստոսին Ահարոնեան Ակումբին մէջ, ժամը 7.30ին: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

ՍԷՆԹ – ԷԹԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ 13 օգոստոս, երեկոյեան ժամը 8.30ին Հայոց մատրան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ «Մանասարի Աբշաւանք»ի տարեդարձը կը տօնուի օգոստ. 21ին՝ «Clos de Fusains»ի ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Պ. Բիւզանդ Պօտուքեան, Օր. Աննա Պօտուքեան, Պ. Կարապետ Եոիքարտաշեան, Պ. Վահէ Իշքալացեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Եոիքարտաշեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Յ. Ուզունեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Անդրէասեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Պօտուքեան եւ բոլոր ազգականները սրտի խորունկ կսկիծով կը յայտնեն իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր, աղջկան քրոջ սանիկին, ներոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆԻԿ Բ. ՊՕՏՈՒՔԵԱՆԻ
(Ծնեալ Եոիքարտաշեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ օգոստ. 7ին, իր բնակարանին մէջ, 28 տարեկան ծաղիկ հասակին:

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր չորեքշաբթի, 10 օգոստ. ժամը 10.45ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանատունը:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Հ. Յ. Դ. Ս.-ԷԹԻԷՆի «Անտօք» ենթակոմիտէն, Հ. Յ. Դ. Ն. Սերունդը, Փր. Կ. Մաչէ եւ Սանուհիներու Միութիւնը իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Շ. Մխսաքեաններուն եւ պարագաներուն, նոյն պէս ընկ. Ժ. Մխսաքեանին, իրենց սիրեցեալ մօր կսկծալի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 2000 ֆր. ՅԱՒԱՋի տարածման Ֆոնտին:

ԼԻՈՆԷՆ ընկ. Յովհ. Ալթունեան 500 ֆրանք կը նուիրէ ՅԱՒԱՋի տարածման Ֆոնտին իր խմբապետութեան այցելութեան առիթով:

Վ. Ա. ՆՈՒՀԻ

Օր. ԶԱՐՈՒՀԻ ՇԵՂԻԿԵԱՆ
եւ
ընկ. ՊԵՏՐՈՍ ՊԵՏԻԿԵԱՆ
Ամուսնացած
Փարիզ 7 օգոստոս 1949

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ

Ջերմապէս կը խնդրուի հասցէի փոփոխութեան առեն մեզի ղրկել իրենց ստացած վերջին թերթին գօտին (պանտը): Նոյն իսկ արձակուրդի գացած ատեն:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Հանդիպումներ Մուսային հետ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
270 մեծադիր էջ, շքեղ տպագրութեամբ
Գրեց՝ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Դիմել՝ Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սամուէլեան գրաւուններէն եւ ՅԱՌՋի խմբագրատունը, կամ ուղղակի հեղինակին՝ Via G. Pacini, 30, Milano (Italia):

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՄՋԻԿԵԱՆ հաճոյքով ունի իր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ վերսկած է իր սպասարկութիւնը՝

MAISON CHAILLOTի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ կը դրուին միօրինակ եւ ֆանթէզի մետաքսեղէն կոտրներ, ինչպէս նաեւ բամպակեղէն, վիւի, Ջէֆիր, Ֆինէթ եւայլն:

— ՆԱԵԻ ԲՐԴԵՂԷՆ ԵԻ ՇԱՊԻԿՅՈՒ —

MAISON CHAILLOT կը գտնուի Poste Colbertի եւ Grand 'Rueի անկիւնը, Պուրսին հեռը:

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի զանէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ԹՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքները կ'ընդունինք contre remboursement

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

դիւղին վաթժարանին չինութեան յատկացուած է 1000 տոլար:

Պուէնոսարէոյ մէջ երկրագործական գիտութեանց հետեւող 25 հայ երիտասարդներու համար ղրկուած է կարգ մը մեծարժէք հատորներ, որոնք կը մնան Միութեան սեփականութիւնը:

Սէնէնքի եւ շրջականերու չքաւոր եւ տկարակազմ աշակերտներու օգափոխութեան համար յատկացուած է 1500 տոլար:

Կաթի փոշի ղրկուած է Ծունաստան, Սուրիա եւ Լիբանան:

Հանդերձեղէն ղրկուած է Հայաստան ներգաղթողներուն եւ Պաղեստինի հայ աղէտեալներուն:

Նպաստից յանձնաժողովը արտասահմանի հայ կարօտ մտաւորականներու, ուսանողներու, անցնեցուկ ընտանիքներու եւ տեղահան անձերու ղրկած է 371 պարէնի ծրարներ եւն:

Պուէնոսարէոյ եւ Ռումանիոյ քահանաներու ըզգեստի կերպաս ղրկուած է:

ԱՄԲՈՒՆԱՑԻՆ ՑՈՑՑ ՄԸ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն (օգոստ. 1 եւ 2).—

Յուլիս 31ի ձիարշաւի մրցումներուն ընթացքին խառնակութիւններ պատահեցան եւ հանդիսականները կրակի տուին տաղաւարներն ու դահուրներու յատուկ աշտարակը:

Առենէ մը ի վեր զրոյց կը շրջէր թէ մրցումներու ընթացքին խարդախութիւններ կը կատարուէին, ինչ որ դժգոհութեանց պատճառ կը հանդիսանար:

Երկու զօրաւոր ձիեր գաշտէն քաշուած ըլլալով առաջնորդութիւն չահած էին երկու տկար ձիեր: Կազմակերպիչ մարմինը 65 ոսկի բաշխած է չահողներուն, մինչդեռ առարկած են թէ այդպիսի անակնկալի մը պարագային 5—600 ոսկի կը չահի իւրաքանչիւր տոմսակ: Վիճաբանութիւններն ու աղմուկները յանգած են կռիւի եւ ոստիկանութեան բացակայութենէն օգտուելով հանդիսականները կրակի տուած են «կիչէ»ներն ու դահուրներու յատուկ գիտարան – աշտարակը:

Պաքրգիւղի հրշէջ գունդը թէեւ փութացած է դէպքին վայրը, բայց անծանօթներ գաշոյնով կտրատած են հրշէջ գունդին ջուրի խողովակները:

Մինչդէպերու առաջքը առնելու նպատակով ոստիկան – զինուորները սկսած են օդին կրակել, բայց ոչ ոք ականջ կախած է: Ընդհակառակն խոչտանգած են ոստիկան զինուորները:

Այս մինչդէպին վրայ, ձիարշաւները արգիլուեցան Պոլսոյ մէջ: Թուրք թերթերը կը գրեն թէ մոլեգնած ամբոխը պատերազմի գաշտի վերածած էր ձիարճարանը, ջարդուփշուր ըրած է ամէն բան եւ կրակի տուած չէնքերը, տաղաւարները, բոլոր աթոռները: Աւերի տրուած են նաեւ դրամարկղները եւ յարձակում գործուած է ոստիկան – զինուորներուն վրայ: Հետաձգնի գիծերն ալ կըտրուած են:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՍՊԱՐԱՊԵՏՆԵՐԸ Աթէնա վերադարձան Վիեննայէն: Այս առթիւ զօր. Պրէտլի նորէն յայտարարեց թէ Եւրոպայի բոլոր գինուորական վարիչները միեւնոյն տեսակէտներն ունին պաշտպանութեան մասին եւ թէ իրենց տասնօրեայ քննական պտոյտը յաջող անցաւ: Ֆրանսայի սպարապետը, զօր. տը Լաթր տը Թասինի յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով կը հերքէ այն զրոյցները թէ մառէշալ Մոնթկոմբրիի ծրագիրը կը տրամադրէ քաշուիլ Եւրոպայէն կամ թէ պատակոտմ ձգած է իրենց մէջեւ:

ԻՐԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ 126 միլիոն տոլար ուղած է Մ. Նահանգներէն, նորոգելու համար պատերազմի ընթացքին վնասուած երկաթուղիները, ճամբաները եւ գործարանները: Վարչապետը այս առթիւ յայտարարեց թէ այս գումարը կապ չունի եօթնամեայ ծրագրի վարկերուն հետ: Անգլիա եւ Մ. Միութիւնը 1942ին դաշնադիր մը կնքելով, խոստացած էին տնտեսապէս օգնել Իրանի: Որ եւ է օգնութիւն չէ եղած մինչեւ այսօր, եւ Մ. Միութիւնը տակաւին չէ վերադարձուցած Իրանի ոսկի պահեստը որ Մոսկուա փոխադրուած էր:

ԱԼՊԱՆԻՈՑ ԱՆԹԵԼԸ կը ծանուցանէ թէ յունական զինուորներ մտած են իրենց հողը: Ցունաստանի սպայակոյտն ալ կ'ըսէ թէ թնդանօթ արձակուած է ալպանական գիւղէ մը:

5,797,724,000 ՏՈԼԱՐ քուէարկեց Մ. Նահանգներու ծերակոյտը, Եւրոպայի վերակազմութեան գործը շարունակելու համար մինչեւ 1950: Տնտեսական գործակցութեան յանձնաժողովը որոշեց 110 միլիոն տոլարի կանխավճար մը տրամադրել Ֆրանսայի:

ԻՍՐԱՔԷԼԻ կառավարութիւնը օրինագիծ մը պատրաստեց, որուն համաձայն մինչեւ 49 տարեկան այրերը պիտի զինուորագրուին, եթէ պահեստազօրայինները չկանչուին զօրավարժութեան:

ՄԱՐՍԷԼ. — Հ.Յ.Դ. Շրջ. Կոմիտէն, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները այս չորեքշաբթի, 10 օգոստոսին Ահարոնեան Ակումբին մէջ, ժամը 7.30ին: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը:

ՍԷՆԹ – ԷԹԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ 13 օգոստոս, երեկոյեան ժամը 8.30ին Հայոց մատրան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ «Մանասարի Աբշաւանք»ի տարեդարձը կը տօնուի օգոստ. 21ին՝ «Clos de Fusains»ի ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Պ. Բիւզանդ Պօտուքեան, Օր. Աննա Պօտուքեան, Պ. Կարապետ Եոիքարտաշեան, Պ. Վահէ Իշքալացեան, Տէր եւ Տիկին Գ. Եոիքարտաշեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Յ. Ուզունեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Անդրէասեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Պօտուքեան եւ բոլոր ազգականները սրտի խորունկ կսկիծով կը յայտնեն իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր, աղջկան քրոջ սանիկին, ներոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆԻԿ Բ. ՊՕՏՈՒՔԵԱՆԻ
(Ծնեալ Եոիքարտաշեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ օգոստ. 7ին, իր բնակարանին մէջ, 28 տարեկան ծաղիկ հասակին:

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր չորեքշաբթի, 10 օգոստ. ժամը 10.45ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանատունը:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Հ. Յ. Դ. Ս.-ԷԹԻԷՆի «Անտօք» ենթակոմիտէն, Հ. Յ. Դ. Ն. Սերունդը, Փր. Կ. Մաչէ եւ Սանուհիներու Միութիւնը իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Շ. Մխսաքեաններուն եւ պարագաներուն, նոյն պէս ընկ. Ժ. Մխսաքեանին, իրենց սիրեցեալ մօր կսկծալի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 2000 ֆր. ՅԱՒԱՋի տարածման Ֆոնտին:

ԼԻՈՆԷՆ ընկ. Յովհ. Ալթունեան 500 ֆրանք կը նուիրէ ՅԱՒԱՋի տարածման Ֆոնտին իր խմբապետութեան այցելութեան առիթով:

Վ. Ա. ՆՈՒՀԻ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 11 Août 1949 Հինգշաբթի 11 Օգոստոս

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5920 — Նոր շրջան թիւ 1331 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ ԽՈՐԹ ՁԱՑՆԸ

« Կուլտուրական կապ »ի ուրիշ օղակ մը կը ներկայացնէ « Խօսում է Երեւանը »:

Ցեղին անտարբերը խորապէս պիտի յուզուէր, լսելով ալիքներու ձայնը հայրենի աչխարհէն: Երդ ու նուագ եւ զեկուցումներ՝ մայրենի լեզուով: Կանչեր, կոչեր, աւետարեր լուրեր երկրի յառաջդիմութեան մասին: Ձայներ որ կարօտ կ'արծարծեն:

Դժբախտաբար հաղորդակցութեան այս հրաշալի միջոցն ալ առաւելապէս կը ծառայէ քաղաքական – կուսակցական քարոզութեանց: Նոյն – քան խորթ եւ մոլեռանդ որքան եթէ Մոկսուայէն, Թիֆլիսէն կամ Բագուէն արձակուած ըլլար:

Բացառութեան չի կարօտիր այս պարագան:

Ինչպէս ամէն տեղ, Երեւանի մէջ ալ խօսնակները հարկադրուած են տառապէս կարդալ եւ հաղորդել իրենց յանձնուած դրաւոր եւ դրաքննուած զեկուցումները: (Անչուշտ առոր համար է որ « Սփիւռք »ը երբեմն կ'արտասանուի Սըփիւռք...):

Ինչո՞ւ զարմանալ որ յաճախ տոկս – սխտորի հոտ կուգայ այդ քարոզչական զեկուցումներէն, այնքան թխածոյ եւ թերխաչ: Մանաւանդ երբ կը կրկնուին օրն ի բուն, քարացած միօրինակու – թեամբ:

Այդ զեկուցումներուն հիմնական դրամադրողները մէկն ալ Դաշնակցութեան դէմ բացուած պայքարն է, նոյն քնարեր առասպելներով:

Քուն թէ արթուն, գրքի եւ թերթի մէջ թէ անթելի վրայ մարդիկ անդադար կը զառանցեն.

— « Հայ ժողովրդի ամենաոխերիմ թշնամի Դաշնակները »:

Ցեղերը կը մոռնան որ չաւոնց թաղած էին զանոնք, հանդիսաւոր արարողութեամբ, աւե – տարեր յայտարարութիւններով եւ դիակներն ալ « խորը թաղած »:

Դաշնակցութեան գլուխէն մազ չի չարժիր անդօր կարողութեան այս մարզանքներով, սան – ձակուտոր խելագարութեան այս ելոյթներով, ո – րոնք իրարու կը յաջորդեն 1905էն ի վեր:

Եւ սակայն, արիւն կը պղտորեն, խորացնելով արհեստականօրէն բացուած խրամատը, այս ճակատագրական օրերուն:

Երեւանցիները իրենք չատ լաւ գիտեն թէ ո – րո՛ւ հետ է հայրենասէր ժողովուրդին ջախջախիչ մեծամասնութիւնը, իր քաղաքական դաւանանքով եւ պահանջներով:

Շատ լաւ գիտեն, եւ փոխանակ ընդ առաջ երթալու, — գոնէ փորձ մը կատարելու — կը ջանան մոլորեցնել հանրային կարծիքը, խժայուր ժխոր մը յարուցանելով: Զարաչար գործածելով հաղորդակցութեան ամէն միջոց, բանաւոր, դրաւոր թէ ձայնաւոր (անթել):

Դաշնակցութեան դէմ բացուած խաչակրութիւնը միջնարար մրն է այս ամբողջ ժխորին մէջ: Ծամոնելի ողբերգութեան մը մէկ վարագոյրը:

Եւ այդ չէ որ կը դրաւեցնէ մեզ, այլ հիմնական խնդիրը, — յարաբերութիւն՝ Հայրենիքի եւ Հայկական Սփիւռքի միջեւ:

Տեսանք թէ ի՛նչ կը ներկայացնէ այդ յարաբերութիւնը, որ յանձնուած է չինծու կազմակերպութեան մը, « Սփիւռքահայութեան հետ Կուլտուրական Կապի Հայկական Ընկերութիւն »:

Նախադասութիւնն անգամ թարգմանութիւն է ռուսերէնէ, ինչպէս ուրիշ բազմաթիւ բառեր ու բացատրութիւններ: Խորթ՝ ոչ միայն բովանդակութեամբ, այլ եւ էութեամբ:

Արդ, բնակա՞ն են, հարազատ եւ գործնակա՞ն են յարաբերութեան այս միջոցները՝ Հայրենիքին եւ տարագիր բազմութեանց միջեւ:

Կարելի՞ է զարկ տալ հայրենասիրութեան, ոգեւորել, ներշնչել Հայկական Սփիւռքները, այս խորթ եւ խախուտ կապերով:

Երկուքն ալ, Հայրենիք եւ Հայկական Սփիւռք, չե՞ն տուժեր, այս անբնական կացութեան հետեւանքով: Եւ հետզհետէ աւելի մեծ վնասներ չե՞ն կրեր, եթէ երկարաձգուի այս ողբերգութիւնը:

Առաջին անգամ չէ որ կ'ուղղենք այս հարցումները:

Եւ միշտ ալ պիտի յիշեցնենք, սթափեցնելու համար քնացողները: Մանաւանդ անոնք որ կը նախընտրեն օրօր կարդալ, համաձայն կանխորոշ աղանձանի մը:

Շ.

Իրար կը գտնեն 35 տարի վերջ

Երէկ հաղորդած էինք թէ Սէնթ – Էթիէնի մեր ընկերներէն Միհրան Աբրահամեան գտած է իր աղջիկը, Մարինէ, որ կորսուած կը կարծուէր 1914էն ի վեր:

Փարիզի օրաթերթերէն Aurore *գրէ· օր այս լուրը հրատարակելով, կը պատմէր թէ Մարինէ երկու տարեկան էր 1914—18ի պատերազմին, եւ մօրը մահէն վերջ միսիոնարներ ազատելով զինքը, Սուրիա փոխադրեցին, ուր կրթուեցաւ վանքի մը մէջ, մինչեւ 17 տարեկանը: Ցետոյ կարուհի դարձաւ, իսկ Պէյրութի մէջ ալ հիւանդապահուհի: Կարմիր Խաչի կատարած փնտռտուքներու շնորհիւ, եւ Ֆրանսայէն Պէյրութ հասած Հայերու հանդիպելով, աղջիկը, որ այժմ 37 տարեկան է, վերջապէս իմացաւ թէ Սէնթ – Էթիէնն կը գտնուի հայրը, Միհրան Աբրահամեան, 62 տարեկան:*

Երէկ ալ նոյն թերթին թղթակիցը Մարսէյլէն կը հեռագրէր թէ Պ· Միհրան մինչ այս առտու (Գշ·) անձկութեամբ կը սպասէր Պէյրութի չոգենաւին, կամուրջին վրայ նշմարեց երիտասարդ կին մը որ համբոյրներ կ'ուղարկէր: « Իր աղջիկն էր, որ ջարդուած կը կարծուէր մօրը հետ, 1914ին, Քղիի մէջ: – « Մի՛ լաք, աղաղակեց երիտասարդուհին իր հօրը »: Պ· Միհրանի կ'ընկերանային իր երկրորդ կինը եւ աղջիկներէն մէկը: Վերջապէս կրցաւ համբուրել Մարինէն զոր կը ճանչնար 11 ամիս առաջ դրկուած լուսանկարներով:

— « Հայրս ֆրանսական հպատակ եղած է, ես ալ կ'ուզեմ ըլլալ եւ Ֆրանսա հաստատուիլ », ըսաւ երիտասարդուհին: Եւ չորսը միասին մեկնեցան լի ուրախութեամբ եւ յուզումով:

Paris–Presse (10 *օգոստ·*) *նոյն սրտաչարժ պատմութիւնը հրատարակած է խոշոր խորագիրներով, — « Մարինէ, դուստր Կովկասի, Սէնթ – Էթիէնի մէջ կը գտնէ իր ամբողջ ընտանիքը: 1914ին, տակաւին երախայ էր երբ միսիոնարներ փրկեցին ջարդէն »: Տպած է նաեւ ընտանիքին խըմբագիրը:*

Թղթակիցը նախ կը նկարագրէ պատերազմը եւ ջարդերը՝

— « 1914 օգոստոս· պատերա՛զմ: Փոքր Ասիոյ մէջ, Թուրքերը, զինակից Գերմաններու, սպառնալից դիրք մը բռնած են: Իրենց դրացիները կը դողան, որովհետեւ քրիստոնեաներու ջարդերը կը բազմապատկուին: Ընտանիքներ կը կոտորուին, մանուկները հորերը կը նետուին, քա – րիւղով թաթախուած եւ կը վերածուին բոցավառ ջահերու: Հայերը կը փախչին խումբ խումբ, ողբաձայն թափորներ կազմած, կը փախչին ճամ – բաներուն եւ արահետներուն վրայ, եւ կ'ապաս – տանին ըստ բախտի, քիչ մը ամէն տեղ, Եւրոպա, ինչպէս Ամերիկա »:

Թղթակիցը յետոյ Սեւ ծովը չփոթելով կասպից ծովուն հետ եւ ուրիշ սխալներ գործելով, կը չարունակէ·

— « Կասպից ծովէն մէկ մղոն հեռու ?, Կովկասի ստորոտը ? Էրզրումի շրջանին մէջ, Քղի կոչուած փոքր դիւղը ? Կ'ապրէր հողագործու – թեամբ: Միհրանի ընտանիքը երջանիկ օրեր կ'ապրէր տան նահապետին իշխանութեան տակ: Քառասունեւհինգ հոգի կը բնակէին տունին մէջ, այր, կին եւ մանուկ, երբ փոթորիկը պայթեցաւ աշխարհի դլխուն եւ ցիրուցան ըրաւ տոհմը: Միհրան Աբրահամեան դնաց պահուեցաւ Պոլսոյ մէջ, մինչ կինը եւ աղջիկը, որ ծնած էր 1912ին, դեռ երախայ, կը մնային իրենց տեղը, նահապետին պաշտպանութեան տակ:

« Ցետոյ սկսաւ ջարդը: Քղին ահռելի օրեր տեսաւ եւ Պ· Միհրան որ պահուած էր Պոլսոյ մէջ, չատ վերջը իմացաւ անագորոյն լուրը: Սպասելով պատերազմի վախճանին, այլ եւս ուրիշ բան չէր կրնար բնել եթէ ոչ հիւրընկալ անկիւն մը գտնել: Եւ Ֆրանսա գալով, հաստատուեցաւ Սէնթ – Էթիէնի մէջ, իբրեւ չրջուն վաճառորդ »:

Թղթակիցը այնուհետեւ կը նկարագրէ թէ ինչպէս երեւան հանուեցաւ կորուսեալը (տես վերը):

Աթէնքին կը հեռագրեն թէ մահուան դատապարտուեցան վաչտապետ Պատեկոս եւ ուրիշ 22 համախոհներ, մէկը ըլլալով տիկին Պատեկոսը եւ ուրիշ հինգ կիներ: Կռիւը կը չարունակուի Կրամոս լեռներուն մէջ:

Եւրոպայի վերազինումը

« Մ· ՆԱՀԱՆԴՆԵՐԸ ԱՑԻ ԵՒ ՊԷՏՔ Չէ ՀԱՐԿԱԴՐՈՒԻՆ ԳՐԱՒՈՒԻՄԷ ՓՐԿԵԼՈՒ ԵՒՐՈՊԱՆ »

Մ· Նահանդներու Միացեալ Նահանգներու արտաքին յարաբերութեանց եւ զինեալ ուժերու յանձնախումբը կը չարունակէ լսել պատասխանատու անձերու կարծիքները, Եւրոպայի վերազինման եւ պահանջուած վարկերու մասին:

Երեքշաբթի օր լսուեցաւ պաշտպանութեան նախարարը, Պ· Ճոնսըն, որ նոյնպէս չեշտեց թէ « արեւմտեան Եւրոպայի զինուորական տարածութիւնը մեծ փորձութիւն մը կը կազմէ Մ· Մութեան եւ միջազգային համայնավարութեան համար »: Եւ բացատրելէ վերջ թէ « այս կացութիւնը ծայր աստիճան ծանր վտանգ մը կը ներկայացնէ Մ· Նահանդներուն համար », չարունակեց·

— « Պաշտպանութեան վարիչները վրճռած են այնպէս դործել որ ամերիկեան ժողովուրդը չհարկադրուի նորէն ձեռնարկել դրաւեալ Եւրոպայի փրկութեան: Հետեւաբար անհրաժեշտ է կազմակերպել արեւմտեան Եւրոպան, մարդել եւ սպառազինել անոր բանակները, որպէս զի Մ· Նահանդները կարենան զօրաչարժ կատարել, սպառազինել, մարդել եւ Ատլանտեանէն անդին փոխադրել իրենց զինուորները: Արեւմտեան Եւրոպան պէտք է վերազինուի արագօրէն, որովհետեւ ամիսներ եւ տարիներ պիտի անցնին, մինչեւ որ Ամերիկան կարենայ զինել եւ փոխադրել իր զինուորները: Նոյն իսկ արդէն պատրաստ սպառազինութիւնները չեն կրնար Եւրոպա զրկուիլ, օրինազծին վաւերացումէն անմիջապէս վերջ· առնուազն վեց կամ իննամիսներ պիտի անցնի: Մեր զինամթերքը ամէն բանէ առաջ պիտի ծառայէ լրացընելու Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Պելճիոյ եւ Հոլանտայի անմիջական պահասները: Նախապատճառ – ման մը պարագային այդ երկիրներն են որ պիտի կրեն հարուածին ծանրութիւնը: Եթէ թշնամի պետութիւն մը արեւմտեան Եւրոպա արշաւէ, եւ անոր ճարտարագործական կարողութիւնը աւելնայ այդպիսի նախապատճառի կարողութեանց վրայ, չատ վտանգաւոր կացութեան մը պիտի մատնուին Մ· Նահանդները »:

Ցերակուտական Վանտընպէրկ, որ համաձայն չէ մէկ անդամէն տրամադրելու 1,450,000,000 տոլարի վարկը, առաջարկեց կէս առ կէս կրճատել այդ վարկը, եւ կէսը յանձնել 1950ի սպառազինութեանց համար, մնացեալը կարդադրել ապագային: Այդ պարագային տրամադրուած վարկէն պիտի օգտուին Ցունաստան, Թուրքիա, Քորէա եւ Փիլիպպեան կղզիները:

★ Իր զեկուցումէն քանի մը ժամ առաջ, պաշտպանութեան նախարարը հրամայած էր կէս առ կէս կրճատել նաւատորմը, զարկ տալու համար օդանաւային ուժերուն: Այս ծրագիրը խստօրէն կը քննադատուի ծովակալներու եւ ծովային մանանագէտներու կողմէ:

Դաշինք մը ու Միջին Արեւելքի համար

Դամասկոսէն կը հեռագրեն ամերիկեան գործակալութեանց, Գշ· օրուան թուականով· —

Սուրիոյ նախագահը, մարտչախտ Հիւսնի Զայիմ, այսօր յայտարարեց թէ տրամադիր է հովանաւորելու « Ատլանտեանի դաշինք մը » Միջին Արեւելքի համար, պայմանաւ որ Մ· Նահանդները յանձն առնեն տնտեսական եւ զինուորական օգնութիւն ընծայել: Եւ բացատրեց թէ պատրաստ է առաջին քայլերն առնելու, չրջանային խմբակցութիւն մը կազմելու համար համայնավարութեան դէմ: Այս խմբակցութիւնը պաշտպանութեան երկրորդ դիծը պիտի կազմէ Թուրքիայէն վերջ որ կը սպառազինուի Մ· Նահանդներուն կողմէ:

Հիւսնի Զայիմ այս առթիւ դիտել տուաւ թէ չուզեր որ Իսրայէլն ալ առնուի այսպիսի դաշինքի մը մէջ, վասն զի այն առեն « հինգերորդ դունդ մը պիտի ստեղծուի համայնավարական հակումներով »: Սուրիա ամէն կերպով պիտի երաշխաւորէ թէ Մ· Նահանդներուն կողմէ տրամադրուած զէնքերը պիտի չգործածուին Իսրայէլի դէմ, բայ ի ինքնապաշտպանութեան պարագային:

Մամուլը յայտնեց նաեւ թէ որոշած է լիովին զօրացնել Սուրիոյ սահմանապլուխը, կանխելու համար որ եւ է հաւանական նախայարձակում Իսրայէլի կողմէ: « Սուրիան՝ ընդարձակած ըլլալով իր բանակը, արդէն իսկ զօրաւոր է պարտութեան մատնելու Իսրայէլը, եթէ յարձակում կրէ »:

Նախագահը հաւաստեց թէ նոր սահմանադրութիւնը կատարելապէս պիտի ապահովէ քաղաքացիական իրաւունքները, առանց խտրութեան: Ցետոյ փափաք յայտնեց որ Մ· Նահանդները ճնշում բանեցնեն Իսրայէլի վրայ, Լոզանի մէջ, վերջնապէս կարգադրելու համար Պաղեստի-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ԳՐԱԿԱՆ ՎԱՍՏԱԿԸ

(Չորրորդ եւ վերջին մաս)

Աստուածաշունչի հրատարակութեան համար կատարած մանրակրկիտ բաղդատութիւնն ու քննութիւնը առիթ տուած էին Մխիթարի խորանալու Սուրբ Գրոց ուսումնասիրութեան մէջ: Այդ քննութենէն կը ծնի « Մատեան մեկնութեան »ը՝ որ Մխիթարի մեկնութեանց մէջ ամէնէն հմտալիցն ու արժէքաւորն է: Այս մեկնութիւնը որ կը բաղկանայ զոյգ սիւնակներով չուրջ հազար էջերէ, առաւելապէս կը հիմնուի Ոսկեբերանի բացատրութիւններուն վրայ եւ անոր մէջ ի յայտ կուգայ հեղինակին աստուածաբանական եւ իմաստասիրական խոր հմտութիւնը: Երկար տարիներու յողնեալ աշխատութեամբ իրականացած բացառիկ գործ մըն է:

Նոյն կարգի աշխատութիւն մըն է նաեւ « Ժողովողի մեկնութիւնը », աւելի դիւրահաղորդ ոճով եւ բովանդակութեամբ շարադրուած, բայց որ բան չի պակսեցներ դրքին հմտական արժէքէն: Ունի նաեւ մեկնութիւններ՝ Աստուածաշունչի խրթին տեղերուն, Սաղմոսներուն եւ Պօղոսի Թղթերուն, որոնք անտիպ կը մնան:

Մխիթար Աբբահօր կրօնական հեղինակութիւններու կարգին յիշենք նաեւ դրաբար « Քրիստոնէական » մը: Նախապէս խորհած է աշխարհաբար շարադրելու զայն: Բայց կը զգուշանայ ամիկ լեզուով դրքեր հրատարակելէ, որովհետեւ հակառակորդները եւ գինք հալածողները (ե՞րբ մեծը չէ հալածուա՛ծ) բաղմաթիւ էին եւ կրնային առիթ առնել այդ հրատարակութիւններէն՝ ժողովուրդը մոլորեցնելու, իրենց ամբաստանութիւնը եւ հալածանքը աստիճացնելու համար :

Բայց Մխիթար իր հեռատես եւ խորաթափանց միտքով երբ լիովին կ'ըմբռնէ ժողովրդականութեան լեզուին ամիկօրէնի կարեւորութիւնները եւ գայն կազմաւորելու, համբռնելու համար կ'աշխատասիրէ իր աշխարհաբար Քերականութիւնը, որու մասին պիտի խօսինք քիչ վերջ, այլ եւս մէկդի կը դնէ ամէն նկատում ու կատած եւ 1727ին կը հրատարակէ աշխարհաբար Քրիստոնէական մը եւս:

Միայն հոգեւորական մը չէ սակայն Սերաստացին: Մայրենի լեզուին հանդէպ պաշտամունք ունի եւ Հայոց լոյսը իր մեծադոյն ցանկութիւններէն մին է: Տեսանք թէ որքան բծախնդիր է հայերէնի անսխալ դրուելուն եւ անխնայ կը հալածէ վրիպակները, սխալները, անհարթութիւնները: Չէր բաւեր գոյց տալ սակայն, հարկ էր նաեւ ուսուցանել: Անհրաժեշտ էր քերականութիւն մը, մանաւանդ որ իրմէ առաջ չինուած Ոսկան եւ Հոյով վարդապետներուն քերականութիւնները, առաւելապէս հիմնուելով լատիներէնի կանոններուն վրայ, օտար ձեւերու դուռ բացած էին մեր դասական լեզուին մէջ: Սիմէոն Ջուղայեցիի քերականութիւնը աւելի կը յարգէր նախնեաց լեզուական կանոնները, բայց անբաւական էր :

Մխիթար 1730ին Պատուիրի տպարանէն ի լոյս կ'ընծայէ իր դրաբար քերականութիւնը՝ զոր կը կոչէ « Քերականութիւն դրաբառի լեզուի՝ հայկազան սեռի, չարադրեցեալ աշխատասիրութեամբ տեառն Մխիթարայ վարդապետի Սերաստացւոյ, ի վարժումն նորամտից աշակերտաց դասարան իւրոյ եւ ի յօգուտ այլոց ամենից՝ որք ունին գիտութիւնք ի դաւիթեա իմաստից դրամբ քերականութեան մտանելոյ »: Նկատելի է որ « դրաբար » եւ « աշխարհաբար » միշտ Ռ դիրով կը գրէ Մխիթար:

Շատ խնամքով պատրաստուած գործ մըն է այս քերականութիւնը որ կը բաղկանայ երեք մասերէ: Առաջինը՝ լեզուական կանոններու եւ օրէնքներու բացատրութիւնն է: Երկրորդին մէջ՝ բառերու սխալ դրութիւնները կ'ուղղէ, տառերու հնչման տարբերութիւնները կը ճշտէ, համանիշ – ները կ'որոշէ եւ կը բացատրէ պատուադրութեան նշանները (դուր, երկօրեակ, նչանապիր, սիւն): Երրորդին մէջ՝ կը տահմանէ ոճերը, մէջբերումներով, օրինակներով, բացատրութիւններով: Եւթը տեսակ ոճ կ'ընդունի: Պարզ ոճ՝ օրինակ Յայսմաւուրքը: Միջին ոճ՝ օրինակ Աստուածա – շունչի մեծադոյն մասը: Բարձրադոյն ոճ՝ օրինակ Մակարայեցւոց գիրքը, Յոբենայի, Նարեկ:

Ըսինք որ Սերաստացին հետաքննելով ժողովուրդի չրթներուն վրայ ծնած լեզուին ապագայ հնարաւորութիւնները, կ'ուզէ գայն եւս կարգի դնել, ձեւաւորել: Այդ մտադրութեամբ յօրինած է իր աշխարհաբար քերականութիւնը՝ որ իր տեսակին մէջ անդրանիկն է:

Աշխարհաբար քերականութեան մէջ կը տահմանէ խոնարհումները, հոլովումները եւ յօրդուածները, բազմաթիւ օրինակներով: Երեք տեսակի հոլովում կ'ընդունի, զարտուղիներէն զատ. հաց՝ հացի, հաւ՝ հաւու, դուռն՝ դռան («ո»ով): «Ես»ին բացասականը՝ «չեմ է», «սա կամ սվի» սեռականը՝ «սվոր», բացասականը «սկից» եւն.: Բայերու ժամանակներուն մէջ կը դնէ նաեւ « դերակատար » եւ « յարակատար » եղանակներ: Երկարօրէն կը բացատրէ ուղղական եւ տրական հոլովները բացատականէն զատելու ձեւեր եւն.:

Որպէս Մխիթարի աշխարհաբարէն նմոյշ մը, ահա հատուած մը այդ գործէն: Այս աշխարհաբարը Աբբահօր դրիչինն է: « Պէտք է դիտնալ որ եթ(ը) դիրն անուններուն վերջը միշտ բացորոշելու համար կու դրուի այս մեր աշխարհաբառ լեզուին մէջ. նորա համար չարադրութեան եւ խօսից մէջ՝ անունն թէ ուղղական լինի, թէ զօրութեամբ նախդրիւ տրական եւ թէ հայցական, եթէ բացորոշելու պիտանաւորութիւն ունի, եթ (ը) դիրը կ'առնու. եւ եթէ չունի, առանց եթ (ը) դրի կու մնայ եւ ինչ բայի որ խնդիր եղեր է, այն բայն ուզած խնդիրն հայելով՝ պիտի իմացուի նոյն անունն՝ ուղղական լինել, նախդրիւ տրական եւ կամ հայցական »:

Մխիթար կը դասախօսէր նաեւ վանքին աշակերտող նորընծաներուն: Այդ դասախօսութեանց համար պատրաստած էր նօթագրութիւններ, արձանագրութիւններ, համառօտագրութիւններ՝ որոնց հետեւողութեամբ կը կատարէր իր դասախօսութիւնները: Այդ ձեռագիրները մինչեւ այժմ խնամով պահուած են: Անոնց մէջ մասնաւորապէս ուշադրաւ են երկուքը, իրենց հմտալից բովանդակութեամբ եւ որոնք արդէն իրական երկասիրութիւններ են, անտիպ մնացած:

Առնցմէ մին՝ « Համառօտ ճարտասանու – թիւն, դիւրին ոճիւ եւ վայելուչ օրինակաւ », դրաբար լեզուով 180 էջնոց տետրակ մըն է, ուր կը բացատրուին ճարտասանական բոլոր ձեւերը իրենց նրբութիւններով, բազմաթիւ օրինակներով, մասնաւորապէս Նարեկացիէն առնուած:

Միւսը՝ « Ցաղագս մաթեմաթիզայի, այսինքն քանակաբանութեան », նոյնպէս դրաբար, ընդարձակ դործ մըն է 373 երկսիւն եւ մեծադիր էջերով, ուր կը խօսանան հետեւեալ նիւթերը՝ Աբբահօր իսկ կատարած բաժանումներով. « Թուաբանութիւն, երկրաչափութիւն, աստեղաբանութիւն, բանք տօմարագիտականք, երաժշտակա – նութիւն, ընդհայեցողութիւն, կշռորդաբանութիւն »: Նիւթերու այս պարզ թուումն իսկ բաւական է յայտնելու թէ որքան խոր դիտութեան հասած էր երբեմնի Սերաստացի վարդապետը:

Իսկ չահեկան են նաեւ Աբբահօր մեծաթիւ թղթակցութիւնները՝ ուր կը փայլին իր վեհ հոգիին եւ հսկայ մտքին հարուստ գանձերը:

Իր մահուան երկրորդ հարիւրամեակին առ – թիւ, Մխիթար Սերաստացիի գրական վաստակին մեր այս հպանցիկ ակնարկը անդամ մը եւս կը չեշտէ թէ որքան խոր եղած է անոր ազդեցութիւնը Հայոց մտաւոր վերազարթնումին մէջ: Հայոց ժողովուրդը իր դժբախտութեանց մէջ իսկ եղած է մեծ, իր այս կարգի զաւակներով եւ Մխիթար եղած է « մխիթարիչը » իր ազգին՝ որուն բարձրացման նուիրեց իր բովանդակ կեանքն ու գործը, տալով անոր լոյս, միշտ աւելի լոյս:

ԲԱՐԳԻՆ ԳԱՎԱՌ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ամերիկան ինչպես կ'օգնէ Թուրքիոյ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Թուրք գինուորական առաջնորդները եւ ամերիկեան խորհրդականները դիտեն որ Թուրքիա չի կրնար երկար ժամանակով դիմադրել Արեւելքէն գալիք յարձակումի մը, սակայն բանակին որ – դեկանացումը թոյլ պիտի տայ իրեն որ առնուազն քանի մը ամիս ուշացնէ Քշնամիին յառաջխաղացումը: Թրքական բանակը կրնայ նահանջել պաշտպանողական գծի մը վրայ կեդրոնական կամ արեւմտեան Անատոլու որուն եռեւէն արեւմտեան օդանաւերը կրնան ռմբակոծել ռազմական արժէք ունեցող կարդ մը կէտեր, ինչպէս օրինակ Բաղտատ քարիւղի հանքերը, Թուրքիոյ արեւելեան սահմանէն քիչ անդին:

Թուրքիա յաճախորդ մըն է ամերիկեան օժանդակութեան մարմնին համար, աւելի քան նպաստընկալ մը: Թուրքիա ուղղակի նպաստներ չստանար: Բայ ի փոխառութենէն, Թուրքիա առաջին տարին ստացաւ 30 միլիոն տոլար որուն համար պիտի վճարէ տարեկան հարիւրին 3ուկէս տոկոս մը երեսունըհինգ տարի:

Նկատի ունենալով որ Թուրքիա պատերազմի աւերներուն չենթարկուեցաւ, Ամերիկեան Տնտեսական մարմինը կ'աշխատի երկիրը զարգացնել, ոչ թէ վերաշինել:

Ամերիկեան ծրագրին դիւաւոր նպատակն է Թուրքիան վերածել 20րդ դարու երկիր մը՝ արդիացնելով իր երկրագործութիւնը, հանքերը եւ ճարտարարուեստը:

Թուրքիոյ ժողովուրդին հարիւրին 80ը հողագործ ըլլալով, այդ մարդին մէջ է որ Թուրքիա կրնայ ամէնէն մեծ մասնակցութիւնը ունենալ տնտեսական ծրագրին յաջողութեան մէջ: Երկրագործական նախարարութիւնը կ'ըսէ թէ երկրին մշակելի հողերուն միայն մէկ քառորդը հերկուած է: Անատոլուի մէջ, մշակելի ընդարձակ տարածութիւններ արօրին երեսը տեսած չեն որովհետեւ երկաթուղի չկայ. իսկ եղած ճամբաներն ալ չատ նախնական են:

Ամերիկեան պատուիրակութեան համար ամէնէն վրդովիչ պարագան այն է որ Թուրքիոյ հունձքին կէսէն աւելին կը փճանայ ամէն տարի: Ննդեղէնները սառեցնելու կամ պահածոյի վերածելու դիւրութիւններ՝ բացարձակապէս չկան: Ալաղոր, Թուզը, խնձորը կամ նարինջը որոնք կրնային Ցունաստան կամ ուրիշ երկիրներ արտածուիլ, կը փտին: Հիմա սակայն, Ամերիկացիները մասնաւոր մթերանոցներ պիտի հաստատեն եւ փոխադրական միջոցները պիտի բարելաւուին:

Արդիական մեքենաներ հետզհետէ Թուրքիա կը հասնին եւ ամերիկեան պատուիրակութիւնը արդէն սկսած է արդիական արհեստագիտութեան վարժեցնել Թուրք երկրագործները: Ամերիկեան գեկավարութեամբ անթելի յայտագիր մը չարաթական դասեր կուտայ ոստիկանի, հունձքի եւ պարարտացուցիչ նիւթերու մասին:

Թուրքիոյ տարածութիւնն է 296,000 քառ. մղոն, բայց իր երկաթուղիներուն երկայնութիւնն է միայն 4652 մղոն: Թէ Տնտեսական մարմինը եւ թէ գինուորական իշխանութիւնները իրենց ծրագիրներուն մէջ ունին ճամբաներու շինութիւնը:

Զինուորական պատուիրակութիւնը հինգ մէկ միտն տոլարի պիւտճէ մը ունի: Ճամբաներ պիտի չշինուին, այլ եղածները պիտի նորոգուին, մինչեւ նկատի ունենալով անոնց ռազմավարական արժէքը: Մինչեւ հիմա 250 քիլոմեթր երկայնութեամբ ճամբաներ նորոգուած են:

Թուրքիոյ մէջ դժուար է դրամադրութիւն ճարել չէնքերու շինութեան կամ ճարտարարուեստի միջոցներու զարգացման համար, որովհետեւ Թուրքի դրութիւնը չատ նախնական է եւ դրամագլուխները հասոյթ չեն բերեր:

Ասոր հետեւանքը եղած է այն որ մասնաւոր դրամատուներ դրեթէ չկան: Պետական եւ ժամադրութիւնը, Թոյլ չիտար որ փոքր դրամագլուխի տէրերը գնեն պետական արժէթուղթերը որոնք յատկացուած են վերականգնումի ծրագիրներուն. այնպէս որ կառավարութիւնը ստիպուած է մինչեւ հարիւրին եօթը տոկոս վճարել:

Միջին Արեւելքի Ընկերութիւնը, ամերիկեան ձեռնարկ մը, ծրագրած է մեծ պանդոկ մը շինել Պոլսոյ մէջ, նկատի առնելով քաղաքին չատաճուն կարեւորութիւնը իբրեւ կայան միջազգային օդանաւութեան: Գոյացած համաձայնութեամբ, դրամագլուխին 51 առ հարիւրը պիտի ճարեն Թրքական հատատութիւնները: Բայց չկայ սեղմանուրական հատատութիւն մը որ կարենայ ճարել այդ դումարը: Այս պարագան կը յիշենք հատատելու համար թէ որքան դժուար է անհատական ձեռնարկներ հիմնել մեծ տարողութեամբ, մանաւանդ որ կարգուներն ալ կը դժկամակին դրամագլուխ ճարել որ եւ է առեւտրական ծրագրի համար, որքան ալ ատղջ ըլլայ:

Թուրքիա մեծ չատաջդիմութիւններ կատարած է տնտեսական դետնի վրայ, Հանրապետութեան հատատումէն ի վեր (1923), երբ ուժեղ Սթաթիւրք ձեռնարկեց ազգը արեւմտականացնելու: Բայց 25 տարին բաւական չէ եղած պետական ծրագրումը հասցնելու այն աստիճանին որ կը պահանջուի Եւրոպայի վերակազմութեան յատակագծով:

Մեծ դժուարութիւններ կը սպասեն Եւրոպայի վերակազմութեան յանձնախումբին համար որ Անգարա եկած էր վերջերս: Թուրքիոյ ճիշդ հիւսիսակողմը կը գտնուի Պուլկարիա, որ նոյնպէս մեծ մասով հողագործական երկիր է եւ չատ – մնաց: Այնտեղ, ինչպէս խորհրդային միւս չրջաններուն մէջ, մասնաւոր ուժ կը տրուի հողագործական արդիացման: Եթէ պաղ պատերազմը 10-12 տարի այ տեւէ, հետեւանքը պիտի ըլլայ եղերական հակադրութիւն մը հողագործութեան դրամատրական եւ համայնավարական տնտեսութեան:

9,000 — 10,000 ՄԵՌԵԱԼ կը հաչուեն այժմ էքսուսթորի մէջ, իբրեւ հետեւանք ահռելի չարքին: Զորս քաղաքներ եւ 25 դիւղեր դրեթէ ամբողջովին կործանած են: Հարիւր հազար հոգի անպատսպար կը մնան: Վիրաւորներուն թիւը քսան հազարը կ'անցնի: Փէլիչէօ քաղաքին 3,500 բնակիչներէն ողջ մնացած են միայն 500 հոգի: Երկրաչարժը աւերներ գործած է 4,000 քառ. մղոն տարածութեան վրայ ուր կ'ապրէին հարիւր հազար բնակիչներ: Ուտելիք եւ ջուր կը փոխադրուի ազէտեալներուն, բազմաթիւ օդանաւերու միջոցաւ: Մանր վնասներ կրած են 50 քաղաքներ: Ա.ո նուազն 20 միլիոն տոլար պէտք է իրբեւ անմիջական օգնութիւն:

Աճիւրութիւն ամէն կողմ

Պուէնոս – Այրէսի մեր պաշտօնակիցը, «Արմենիա», դիտել կուտայ արդար դառնութեամբ, յունիս 25ի խմբագրականով.

— ... «Մեր մէջ երեք ասպարէզներ զարճած են աղատ արշաւական ուսուցչութիւն, հրապարակագրութիւն եւ հոգեւորականութիւն:

Եթէ հակառակը ըլլար ուղիղ, այսօր գաղթաշրջիկի չատ մը վարժարաններէն դուրս պիտի չպրտուէին մարդիկ, որոնք ամէն ինչ կրնան ըլլալ դուցէ, բայց երբեք սերունդի դաստիարակ:

Աղօթքի իրենց խորաններէն վար պիտի առնուէին կրօնքի անփառունակ պաշտօնեաներ, որոնք Քրիստոսի անունով աւերութիւն եւ երկպառակութիւն կը սերմանեն ժողովուրդին մէջ:

Ու դրական ասպարէզէն պիտի աւլուէին տականքներ, որոնք գաղափարախօսութեան մը նուիրուածի դիմակին ներքեւ, ամբոխներու կը ցուցադրեն իրենց հոգիին ու մտքին բովանդակ այլանդակութիւնն ու բոպիկութիւնը:

Ցիչատակուած երեք ասպարէզներէն ամենէն աւելի ոտնահարուածը մեր դրականութիւնն է սակայն: Հոն է որ իրենց պատրաստութեան աստիճանը մոռցող մարդիկ հրապարակով՝ մատործներու նման կը մորթոտեն մեր Մեծասքանչը:

Անկէ ներս կրնայ մտնել ամէն մարդ: Աստր համար չի պահանջուիր լուրջ եւ մանաւանդ իտական հմտութիւն: Էր աստն, որ երկիւղով կը մօտենար սին մարդիկ անոր: Այսօր յոխորտանքով ու մեծամտութեամբ կը մտնեն արուեստի տաճարէն ներս, առանց մաքրելու ազտը իրենց ոտքերուն ու հոգիին:

Զանգուածները անցեալին մէջ չատ բարձր կարծիք ունէին մեր լրագրութեան եւ դրականութեան մասին. այսօր ընդհակառակն: Ու ասիկա ունի հոգեբանական իր ուրոյն պատճառները: Մանաւանդ մեր նկատմամբ մեր յարգանքը կը խարտակուի, երբ կը պակսի անոր իրաւունքները պաշտպանող բարոյական կամ օրինական հեղինակութիւն մը:

Մեր դրականութիւնը եւ լրագրութիւնը այդպէս են ահա: Անոր դռները չատ լայն բացուած են, ու զանգուածներու հիւանդոտ պահանջներու իրրեւ հետեւանք, հակակշիռը կարծուածէն չատ աւելի խախտուած է ասպարէզին մէջ այսօր:

Էր երբեմն, որ ամէն թերթ ունէր իր դաս – բիւրը, ուր կը նետուէին հասարակաց ճաշակին ու մեր բարքերուն դէմ ուղղուած դրութիւններ. այսօր քիչեր կը խորհին խմբագրատան մը մէջ նման առարկայի մը կարեւորութեան մասին:

Երբ յառաջադէմ ժողովուրդներու մօտ մարդիկ պատրաստուելէ, իրենց լեզուին ու դրականութեան մասին յուրջ եւ հիմնական ծանօթութիւններ ձեռք բերելէ վերջ միայն կը փորձեն հրապարակ իջնել, մեր մէջ թերթը կամ պարբերականը կը նկատուի դրական վարժութիւններ փորձելու ծաղկոց:

Ասոր համար է որ տասնեակ տարիներ ետք հարիւրաւորներ կը մնան ուր որ էին:

Առանձնապէս դրականութեան մէջ լրագրութիւնը կը մնայ այն բաց դաշտը ուր չատեր կ'ուզեն վազցնել իրենց երիվարը:

Գիրք մը, իր դրական եւ լեզուական բոլոր թերիներով այնքան վնաս չի կրնար հասցնել մեր լեզուին, որքան թերթի մը մէջ խակ եւ լեզուական դէրրուներով կամ սխալներով վխտացող դրուագներ:

Գիրքը, քիչ անգամ վնասուող ապարկան է ներկայիս: Տասը կամ քսան հազար անձի վրայ հազիւ մէկ հոգի կը հետաքրքրուի անով. մինչ թերթը օրը օրին ու լայն զանգուածներու մատուցուած թերթեւ դրականութիւնն է: Իր մշակութային, բարոյական եւ լեզուական թերիները արագօրէն կ'իւրացուին բազմութիւններու կողմէ: Այդ թերիները հետագային կը սկսին դառնալ հասարակութեան ճաշակը, դեղեցկագիտական ոգին ու ուղիղ դատողութիւնը սպանող տար–ազդակներ:

Երբ այս է իրականութիւնը, մի' զարմանաք ուրեմն, որ համբաւներ կը դառնան մեր լեզուին ուսուցիչ, պարզ ուղղագրութիւն մը, քերականութիւնն չդիտցող խեղճութիւններ՝ հրապարակադիր ու առաջնորդ մեր ժողովուրդին:

Ե՞րբ առաջքը պիտի առնուի այս աղէտին, չգիտենք: Աւելին, յոռետես ենք մանաւանդ ապագային վերաբերմամբ, երբ կը պակսին (մեր չբնանին համար) գործօններ՝ պատրաստելու գոնէ հայագիտութեան մէջ միջնակարգ կրթութեամբ սերունդ մը:

Անոնք որ ազդասիրութենէ ճաշել կը սիրեն, պէտք է դիտնան, որ իրական հայրենասիրութիւնը կը պահանջէ, ըլլալ նախանձախնդիր մեր մշակոյթին նկատմամբ ու պահել գոնէ մեր Մեծասքանչը իր համապատասխան բարձրութեան վրայ»:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐԵՆՈՒՇՆԵՐՈՒ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՎԱԼԱՆՍ, 6 օգոստոս. — Երէկ, ուրբաթ կէս օրէն հաք ժամը 3ին Վալանս հասան Մարսէյլի հայ արենուշները:

Վերջին պահուն, տեղեկանալով որ Լամասթրի մէջ ջուրի պակասութիւն եւ ուրիշ անթար – մարութիւններ կան, խմբապետուհիները որոշեն – ցին փոխել բանակավայրը եւ դալին, տեղաւոր – ուեցան Մալիսարի ընդարձակ եւ օդասուն անտառին մէջ, ուր ամէն դիւրութիւն կը վայելեն:

Կալուածատէր Պ. Լորիօն եւ ընկերութիւնը, ինչպէս եւ չրջակայ հողերու վարձակալը սիրով տրամադրեցին անտառը եւ ամէն տեսակ դիւրութիւններ կ'ընծայեն արենուշներուն: Այսօր այցելեցի բանակավայրը: Արենուշներ, գայլիկներ եւ թեւիկները ուրախ զուարթ եւ գոհ վիճակի մէջ դտայ: Բոլորն ալ առողջ են: Խմբապետուհիները բարեխղճօրէն կը կատարէին իրենց պարտականութիւնները. — Ակաւատես:

ՀԱՅԲԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻ ԴԻՒԱՆԻՆ

դրկուած դեկոյցի մը համաձայն, Կիլիկիոյ կաթողիկոսը 18 յուլիս թուակիր պաշտօնագրով մը կը փափաքի արտատահմանի թեմերէն ալ Դպրեվանքի մէջ տեղեր ունենալ 1949—50 ուսումնարանական տարեշրջանին համար: Երջանկայիշատակ թեմէն այն ընդունակ պատանիները որ կ'ուզեն եկեղեցական ըլլալ, կրնան դիմել Աթոռակալ արք.ի, իմանալու համար Դպրեվանք ընդունուելու պայմանները:

Գաղութէ գաղութ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ Միացեալ վարժարանի աշակերտութեան թիւը 258ն էր այս տարի: Ունի մէկ տարեշրջանի, երկու ուսուցիչ եւ տասը ուսուցչուհիներ: Այս տարի ունեցած է 13 շրջանաւարտներ, որոնց տասնեմէկը պիտի չարունակեն իրենց ուսումը երկրորդական վարժարաններու մէջ: Վարժարանը հետեւած է Հալէպի Ուսումն. Խորհուրդի կրթական ծրագրին: Մուտք եղած է 14,181 ս. ոսկի, եկք՝ 9,778 ս. ոսկի:

ԱՄՄԱՆ (Անդրյորդանան) 26 յունիսին տեղի ունեցած է Մայիս 28ի տօնակատարութիւնը եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի նոր ակումբի բացման հանդիսութիւնը, միացեալ յայտագրով: Բեմին աջ եւ ձախ կողմերը զարդարուած են արաբական եւ հայկական դրօշներով, իսկ պատերը ազգ. դէմքերու նկարներով եւ քարտէսներով: Հանդէսին նախագահած է ընկ. Յովիկ Էթէմէզեան: Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ խօսած է ընկ. Մ. Գաթրճեան: Օրուան գլխաւոր բանախօսն եղած է փրոֆ. Լիւիզեան:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի վերջին հեծելարչաւը, Պէյրութէն Պուա որ Պուլոնյը, տեղի ունեցած է մասնակցութեամբ 17 մարզիկներու, յուլիս 19ին: Ասպջնութիւնը չահած է Յովհաննէս Նալչեան, եւ գած Հեռաւորութիւնը կտրելով մէկ ժամ 17 վայրկեանէն: Երկրորդը Ցարութիւն Նալչեան, երրորդ Սամուէլ Ամէմեան, չորրորդ Մորիս Տու–մանեան, հինգերորդ Ցարութիւն Պուլտուկեան: Պէյրութի հայ երեսփոխան Տոքթ. Միլքոն Հայթայեան համապատասխան մեծայներով պարգեւած է առաջին հինգ մարզիկներուն կուրծքերը:

ՍՈՖԻԱՅի ազգ. վարժարանի մանկապարտէզի հանդէսը տեղի ունեցած է յունիս 12ին դեկավարութեամբ Անահիտ Մոսրոպի, իսկ յունիս 19ին ազգ. վարժարանի ամավերջի հանդէսը: Տնօրէնն Սարդիս Փաչաճեան բրած է տարեկան համառօտութիւնը, ծանրանալով այակերտներու վիճակագրական, նիւթական եւ ընկերային – առողջական վիճակին վրայ: Դպրոցը ունեցած է 63 աչակերտ մանկապարտէզի մէջ, 112 նախակրթարանի եւ 75 ալ ուսումնարանի (փրոկիմնազիայի) մէջ, ընդամէնը 250 աչակերտ:

«Երեւան» կը դրէ թէ համարատութեան գաղթական – գաղափարական մասին մէջ յայտնի եղած է որ ուսուցչական կազմը աչխատած է սոցիալիստական ոգիով դաստիարակել աչակերտութիւնը, մաս պահելով անոնց մէջ հայրենասիրութեան եւ համաչխարհային խաղաղութեան ոգին: Բացի կրթ. խրճանութեան նուիրած դերբերէն, Սոֆիայի «Երեւան» մանանաճիւղն ալ 12 հատ ինքնահոս դրիչներով եւ դիրքերով վարձատրած է աւարտական աչակերտներէն դերազան – գիկներն ու սեպտեմբերիկեան դծով աչքառու հանդիսացողները: Տնօրէնը իր հուսկ բանքով թեյադրած է որ աչակերտները մտնեն Ս. Ն. Մ.ի չարքերուն մէջ, աչխատին հանրապետական Պուլկարիոյ սոցիալիստական ձեռնարկներուն ժամկէտէն առաջ կատարելու համար զանոնք:

«ԾԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԻԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԾԸ.

ԴԱՒԱՃԱՆԸ ԿԱՌԱՉՆՈՐԴԷ

Իչխաններուն պէս էէյֆ կ'ընէին նաեւ պին – ուորները. հետեւելով իրենց հրամանատարի օ – րինակին, ցերեկը կը կողոպտէին, կը թալչէին Հայոց գիւղերն ու քաղաքները, իսկ գիչերը կը յանձնուէին գեղս ու անառակ գինարբուքի:

Ցունաց բանակը իր այս առօրեայ կեանքով, երբեք նման չէր այն օրինակելի բանակներուն, ուր կը տիրապետեն զինուորական կարգն ու կանոնը եւ երկաթէ կարգապահութիւնը: Բանակ մըն էր ան, ուր ամէն մարդ կը մտածէր միայն իրեսնաճանքի, միայն գինարբուքի մասին:

Օր մըն ալ այս բանակը յանկարծ չարժեցաւ իր տեղէն, ու սկսաւ յառաջանալ Հայաստանի ներսերը, նպատակ ունենալով հասնիլ Անի քաղաքը: Բանակին առաջնորդն էր Վեստ Սարգիսը. ան էր որ գոյց կուտար ճամբան, ան էր որ կը մտանանչէր, թէ ո՛վ է հակառակ իրեն կամ ո՛վ համամիտ:

Ցոյները կը յառաջանային քանդելով, աւերելով եւ կոտորելով. Վեստ Սարգիսի սիրտը կ'ա – լեկոծէր, որքան մօտենային Անիի: Մոխիրի եւ ա–

ւերակներու կոյտեր կը ձգէր իր ետեւը, եւ կը չտապէր Հայոց մայրաքաղաքը, ապատելով ան – չուչտ դափնեայ պսակներու...:

Ձիչտ այդ ժամանակն էր, երբ լուր բերին յոյն Հրամանատարին, թէ յառաջապահ խումբը, վերադառնալու ատեն ջարդ է կերեր երկու աւազակներէ:

Գոռոզ Ցոյնը վրդովուեցաւ ինք իր մէջ. բարկութեամբ լեցուեցան անոր մանր բայց խորամանկ աչքերը. յետոյ դառնալով Վեստ Սարգիսի՝ հարցուց.

— Իչխա՛ն, որո՞նք են այդ յանդուգն մարդիկը որ կը համարձակին յարձակիլ իմ յառաջապահ խումբիս վրայ. մի՞թէ չե՞ն գիտեր որ նման աբարք մը կը պատժուի ամենախիստ կերպով:

— Լեռներու աւազակն է անշուշտ. ան սար – սափ ձգած է իր գաւառի չրջակաները: Պէտք է պատժել զայն եւ անխնա՛յ:

— Ո՞վ է այդ լեռներու աւազակը:

— Պաղին գաւառի իչխան Հարիւ եւ իր որդիքը. անոնք վաղուց է որ այսպէս են:

— Աւազա՛կ եւ յարձակում գործե՛լ բանակի վրայ. այս ի՞նչ խաղ է. մի՞թէ կը կարծէ այդպէսով մեզ եւս դարձնել, ըսաւ հրամանատարը հեգնական ժպիտով:

— Եւ այդ տիպի մարդոցմով չրջապատուած՝ Վահրամ իչխանը կ'ուզէ հաստատուն պահել Հայաստանի գահը եւ ընդդիմանալ կայսեր, աւելացուց Վեստ Սարգիս:

— Լա՛ւ, եթէ այդպէս է, մենք նախ եւ առաջ անոր կողմնակից աւազակներուն երկիրը մոխիրի կը դարձնենք, եւ յետոյ միայն իրեն հետ կը խօսինք:

— Այդպէս ալ պէտք է, իչխա՛ն: Մեր երկրի առաջին աւազակը եւ Վահրամի կողմնակիցը Հարիւ իչխանն է. պէտք է նախ անոր երկիրը նուաճել:

— Մենք մօտ ենք Պաղէն գաւառին. ուրեմն պէտք է չտապել ու ոչնչացնել անոր երկիրը, քանի դեռ պատրաստութիւն չէ տեսեր:

— Այո՛, բայց միեւնոյն ատեն զգոյշ ըլլալու է: Հարիւ խորամանկ ազուէս է, վազուց է հատր ատեր ու գարանի մտեր:

— Ի՛հ, ատ ալ խօ՞պք է, իչխա՛ն. գարանի մտեր... չեմ հաւնար, թէ ինչ նշանակութիւն կրնայ ունենալ խումբ մը աւազակներու գարանի մտնելը: Դուն կը տեսնես, թէ ի՞նչպէս այդ աւազակները քիչ ատենէն ոտքերս կ'իյնան եւ թողութիւն կը խնդրեն: Բայց հիմա ժամանակը չէ այդ մանր բաներով զբաղելու. պէտք է նախ Անի չտապել, բսաւ մեծամիտ Ցոյնը եւ հրամայեց չարժման մէջ դնել բանակը:

Ցունական բանակը դեռ նոր էր հասեր առաջին իջեւանը, երբ Վեստ Սարգիս եւ յոյն հրամանատարը հորիզոնին վրայ փոչիի ամպ մը նշմարեցին: Մարզերու խումբ մը արագօրէն կը մօտենար յունաց բանակին. բայց թէ ի՞նչ մարդիկ էին եկողները. թշնամի՞ թէ բարեկամ, յայտնի չէր:

— Թմբուկները զարկէք եւ պատրաստ եղէք դիմադրելու, հրամայեց իր ստորադաս սպանը – ուն յոյն հրամանատարը:

նի խնդիրը։ Իր յայտարարութեան համաձայն, Հրեաները յամառ են եւ թոյլ չեն տար վերջնական ելքի մը յանգիլ։

Վերջացնելով, նախագահը յայտնեց թէ խնդրած է Մ. Նահանդներէն, Ֆրանսայէն եւ Թուրքիայէն՝ դիւանագիտական խորհրդականներ տրամադրել Սուրիոյ եւ թէ սուրիացի սպաներ կը ղրկուին այդ երկիրները եւ Անգլիա, ուսանելու համար։

★ Լոնտոնի իրազեկ օրաթերթը, « Տէյլի Թէլեկրաֆ », կը գրէ թէ « անգնահատելի աջակցութիւն մը ընծայելէ վերջ Իսրայէլի դատին, պատերազմեան պայքարի ընթացքին, ամերիկեան քաղաքականութեան վարիչները այժմ կը ջանան օգնել Արաբներուն, դիւանագիտական թէ առեւտրական տեսակէտով։ Ուշադրութիւնը մտահոգութեամբ դիտելով այն հակամերիկեան տրամադրութիւնները որ կը տիրեն Մէջին Արեւելքի պետականացած ռազմագիտական եւ քարիւղաչատ շրջանին մէջ, ինչպէս եւ Մոսկուայի վարպետ խաղերը նոյն կենսական շրջանին մէջ, կը ջանայ չահիլ Արաբներուն բարեկամութիւնը »։

Եգիպտոսի վարչապետը, Սրբոյ փաշա, պատասխանելով անգլիացի թղթակցի մը հարցում – ներուն, յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները եւ Մեծն Բրիտանիա պարտաւոր են աջակցիլ աշխարհի այս մասին (Մէջին Արեւելք) ապահովութեան եւ բարւոքել իրենց յարաբերութիւնները արաբական պետութեանց հետ, ի դերեւ հանելու համար որ եւ է սպառնալիք։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ առաջին ընդհ. ժողովը բացուեցաւ երէկ, չորեքշաբթի, Սթրասպուրկի մէջ։ Օրակարգի դլխաւոր հարցերն են.— 1. Եւրոպայի Խորհուրդին տնտեսական դերը. — 2. Անոր դերը բնակերային ապահովութեան մէջ.— 3. Մշակութային գործակցութիւն։ Ընդհ. ժողովը կրնայ ուրիշ հարցեր ալ առաջարկել։ Դէ. օր առաջին փոթորիկը պայթեցաւ, երբ Իրլանտայի արտաքին նախարարը առաջարկեց որ « Եւրոպայի խորհրդարանը միջոցներ խորհի անդամակից պետութեանց միջեւ ծագած վէճերը կարդադրելու համար »։ Բանաձեւը, որ ուղղուած էր Անդլիոյ դէմ, մերժուեցաւ արտաքին նախարարներու յանձնախումբին կողմէ, 1ի դէմ 11 ձայնով։

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ կողմէ պատուիրակութիւն մը ներկայանալով իրաւասու նախարարութեան, առարկեց. — 1. Վերահաս – ատել չաբաթական 40 ժամ աշխատանքը, հինգ օր, օրական 8 ժամ, առանց կրճատելու ներկայ աշխատավարձը (իբրեւ միջոց մը գործազրկութեան դէմ). 2.— 50 առ հարիւր աւելցնել դիւերային աշխատավարձը եւ 75 առ հարիւր ալ կիրակի օրուան համար։ Պատուիրակութեան գլխաւոր անդամը յայտարարեց թէ բանուորական պահանջները ուժգնօրէն պիտի վերսկսին ամառնային արձակուրդներէն վերջ։

ՌՈՒՄԱՆԱՑԻ ՕԴԱԶՈՒ մը Թուրքիա ապատանեցաւ, պետական օգնաւով մը։

ԵՐԿՈՒ ՇՈՒՆԴԱԼԻՁ ԴԱՏԵՐ տեղի կ'ունենան Մոսկուայի մէջ, բացարձակապէս գաղտնի, համաձայն Պերլինի « Ափէնդ » լրագրին քաղած տեղեկութեանց։ Դատերէն մէկը բացուած է Մոսկուայի մէջ, 94 բարձրաստիճան պաշտօնատարներու դէմ, միւսը՝ Լենինկրատի մէջ, 78 ականաւոր ամբաստանեալներով։ Նոյն աղբիւրին համաձայն, դատերը ուղղուած են հանգուցեալ Ժտանովի կուսակիցներուն դէմ եւ դատախազն է անոր յաջորդը, Մալենքով։ Կ'ըսուի թէ մինչեւ հիմա 30 ամբաստանեալներ դատապարտուած են համագումար 710 տարի տաժանակիր աշխատանքի։ Ամբաստանեալներուն մէջ կը դտնուին եղեր Ժտանովի որդին, նախկին նախարար Վոզնեսենսկի, Լենինկրատի կուսակցական դեկավարը՝ Քուզնեցով, քարոզութեանց նախկին վարիչը՝ Ալեքսանդրով, կարմիր բանակի քաղաքական քարոզութեանց վարիչը՝ դնդ. Իլիչկին եւն.։ Իբրեւ թէ խնդիրը կապ ունի մարէչալ Թիթոյի հետ ծագած վէճին հետ։ Տեղեկատուն կը կարծէ թէ Պուլկարիոյ հանգուցեալ վարչապետը, Տիմիթրով եւս դատուած է ապրիլ 8ին, իբրեւ « Ժտանովի համաստարիմ »։

ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ամբաստանութեամբ ձերբակալուեցաւ Պէռնի (Զուիցերիա) նամակատան մէկ պաշտօնեան, Էմիլ Սթէնէր։ Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ քանի տարիէ ի վեր դաղտնի հեռագիրներ կը հաղորդէր օտար պետութեան մը։ Ամբաստանեալը խոստովանած է թէ մտերմաբար կը դործէր օտար գործակալներու հետ, դողնալով իր երկրին վերաբերեալ քաղաքական, տնտեսական եւ զինուորական հեռագիրները եւ կը հաղորդէր նշանակուած տեղը։ Լրտեսական ամենամեծ դէպքր կը համարուի այս խնդիրը, վերջին պատերազմէն ի վեր։

ԱՆՏԱՌԱՑԻՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐՈՒ մասին քննութիւն կատարուելով, հաստատուեցաւ թէ Թրէն – սաքի հսկայական հրդեհը հետեւանք է չարագործութեան։ Ամբաստանեալներն են երեք եղբայր –

ԾՈՎԱՑԻՆ ՊՏՈՑՏ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջանային Վարչութեան

ԿԻՐԱԿԻ ՕԳՈՍՏՈՍ 14ին, ամբողջ օրը դէպի **CALANQUE DE PORT-PIN**
Մասնակցութեամբ **Saint Loup**ի եւ **Bd Oddo**ի նուագախումբերուն։

ԼՈՂԱԼՈՒ ՄՐՑՈՒՄ

Նաւերը (Canebière I *եւ* Canebière II) Vieux Port*էն կը մեկնին առտուան ժամը 7ին։ Երթեւեկի տոմսը* 200 *ֆրանք։*

ԳԻՆԵՋՕՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր Ենթակոմիտէն կազմակերպած է գինեճաշ մը ի պատիւ ընկերներ Ս. Տէր Թովմասեանի, Ցունաստանէն նոր ժամանած Զ. Զաքարեանի եւ Տէր եւ Տիկ. Մարութեանի, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Մասնակցութիւն՝ 100 *ֆրանք։*

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ *Հ. Ց. Դ. Տէսինի Կոմիտէի* կողմէ, մասնակցութեամբ՝ *Հ. Ց. Դ. Տէսինի Նոր Սերունդի*, այս կիրակի, 14 օգոստոս, առաւօտեն մինչեւ երեկոյ, **Café Margue**ի մօտ, գեղատեսիլ անտառին մէջ (2րդ կամուրջ)։

Կը բանախօսէ ընկ. ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, դաշտային խաղեր եւ անակնկալներ

Ճոխ ու սառնորակ ըմպելիներ, արեւելեան համադամ աղանդերներով

ԿՐԸՆՈՊԼի կապոյտ խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ առացած է ի նպաստ իր դպրոցին՝ Պ. Երանոսեանէ, Կիւմիւշեանէ, Կիւրինեանէ, Ջիվազեանէ, Թիւթիւնճեանէ, Մուրաթեանէ, Թոմասեանէ, Պօղոսէ, Ֆ. Աւազեանէ 500ական ֆր., Տէր եւ Տիկին Արապեան 1300, Պ. Անտոնեանէ 1000 ֆրանք։ Տիկին Մուրատեանէ եւ Պ. Օնիկ Կարապետեանէ մէկ մէկ պարկ ածուխ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի երկրորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը։ Աշակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Սէնթ – Էթիէն. — Հ. Ց. Դ. « Անտօք » ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ 13 օգոստոս, երեկոյեան ժամը 8.30ին Հայոց մատրան մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Վալանսի մէջ «Ծանասորի Արշաւանք »ի տարեգարձը կը տօնուի օգոստ. 21ին՝ «Clos de Fusains »*ի ընդարձակ պարտէզին մէջ։*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ. — ՄԻՆՉԵՒ ՑՈՒԼԻՍ 20

Քան — Նշանեան 1600 փոխանակ 1500ի։
Իսի — ՍԻՐ. 3000։
Ս. Ժերոմ — ՓՂԻ 500։
Ավէրոն — ՓԷՕ. 1600։ Մեզի ղրկեցէք ձեր ստացած թերթին գօտին։
Փարիզ (19) — ԻՆՃ. 800։
Մէզոն Ալֆոր — ՓԷՇ. 1500։
Պանեէօ — ՄԱԼ. 1500։
Քաշան — ՖԵՐ. 800։
Փարիզ (18) — ՓԵՀ. 1500։
Փիւժէ — ՄԿՐ. 800։
Քաշան — ՋԱՐ. 800։
Վիեն — ՊԱՐ. 800։
Մօնֆերան — ՓԷՇ. 500։
Մարսէյլ — ՍԷՖ. 600։
Լիոն — ՊԷՐ. 800։
Իվրի — Ս. Գ. 1500։
Փարիզ (5) — ԴԱՒ. 1500։
Փարիզ (20) — ԿԷՕ. 800։
Իսի — ՇՄԱ. 1500։
Իվրի — Պ. Գ. 1500։
Պէյրութ — ՄԵՂ. 2500։
Ալֆորվիլ — ՓԻՐ. 1500։
Քրոն — ԿԻՒԼ. 1500։
Ալֆորվիլ — ԹԱԳ. 1500։
Փարիզ (2) — ՊԱՓ. 1500։
Փարիզ (2) — ՀԱՐ. 1500։
Փարիզ (2) — ՀԱՎ. 1500։
Պուա – Գոլոմպ — ՆԻԿ. 1500։
Ալֆորվիլ — Ա. Փ. 1500։

ՀԱՅ-ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Լոյս տեսած է Մալխի Թիւը (101) *եւ կը ղրկուի բոլոր վճարող բաժանորդներուն մինչեւ ամսու վերջ։ Մամուլի տակ է Ցունիսի Թիւը։ Կը խնդրուի ՆԱՄԱԿԻ ՁՊԱՍԵԼ՝ վճարելու համար բաժնեդինները եւ խնայելու համար աւելորդ յոդնութիւն։ Հասցէ* 17 rue Damesme, Paris:

Ուխտագնացութիւն Լուրջի աչխարհաւոյչակ Տիրամօր արքավայրը

22էն 29 Օգոստոս։

Աղճանագրութեանց եւ պայմաններու համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝

ՓԱՐԻԶ Վ. ՎՐԴ. ՓԻԼԷՐՃԵԱՆԻ
10bis, rue Thouin, Paris (5)։

ԼԻՈՆ.— Մ. ՎՐԴ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ
78 rue Rabelais

ՎԱԼԱՆՍ.— ԳՐ. ՎՐԴ. ՊԱՊԵԱՆԻ
11 Rue Belle Image։

H. PASDERMADJIAN'ի HISTOIRE DE L'ARMÉNIE

Depuis les Origines jusqu'au Traité de Lausanne

Լիակատար ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, *չուրջ 500 էջ։ Գին 1000 ֆրանք։ Առաքման ծախքով 1100։*

Դիմել Հրատարակչին, Librairie Orientale H. Samuelian, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Chèque Postal Paris 1278-35:

Հրանտ – Սամուէլ գրատան մէջ պիտի գտնէք ամէն տեսակ հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքեր։

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆղ.

Tél. GOB. 15-70 — Գին 6 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 12 Août 1949 — Ուրբաթ 12 Օգոստոս

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5921 — Նոր շրջան թիւ 1332

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՒՐՈՊԱՆ ԵՐԿՈՒՆՔԻ ՄԷՋ

Ամենաղօր Եւրոպան, որ վարժուած էր իր խնամակալութեան տակ առնելու յետամնաց երկիրները եւ ժողովուրդները, ի սիրուս աշխարհի, այժմ անձկութեամբ կը փնտռէ ելք մը, ապահովելու համար իր ազատութիւնը, եթէ ոչ գոյութիւնը:

Արդարեւ, մահու եւ կենաց խնդիր մըն է որ կը ղրաղեցնէ միտքերը, ինչպէս կը բացատրէր Պ. Խրիօ, Եւրոպայի Խորհրդարանին բացման առիթիւ:

Տարիներով յուզուած են Եւրոպական Դաշնակցութեան, Եւրոպայի Միացեալ Նահանգներու խնդիրները: Ծրագիրներ, ահմանադրութիւններ յօրինուած են, ականաւոր դէմքերու ստորագրութեամբ: Զեռնարկներ ալ փորձուած են:

Բայց, առաջին անգամ է որ խնդիրը կ'արծարծուի այսքան սրութեամբ եւ անձկութեամբ:

Եւ ահաւասիկ առաջին քայլը, — խորհրդակցական համագումար մը Սթրազպուրկի մէջ, մասնակցութեամբ 12 հիմնադիր պետութեանց:

Այս ձեռնարկն ալ մէկ օղակն է այն յարաճուն ցանցին, որ կը հիւսուի վերջին պատերազմէն ի վեր, ի խնդիր ազատութեան, ապահովութեան եւ խաղաղութեան:

Ցանցին գլուխը կը դտնուի Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը, որ կը յաւակնի աւելի գործօն դեր մը կատարել քան լուսահոգի Ազգերու Դաշնակցութիւնը:

Աւելի բազմանդամ եւ ներկայացուցչական ըլլալով հանդերձ, այս նոր Ազգաժողովն ալ կը տառապի, կը չքաւուի նոյն տագնապներէն, — ազդեցութեան պայքար եւ փոխադարձ կասկածամտութիւն՝ Մեծերու միջեւ:

Հաշուենջէք ցանցին միւս օղակները, — Մարշըլի ծրագիր: Պրիւսէլի ուխտ: Ատլանտեանի դաշինք եւ վերազինում: Եւրոպայի Տնտեսական գործակցութիւն: Երջանային համաձայնութիւն — ներ: Բարեկամութեան եւ փոխադարձ օգնութեան դաշնագիրներ՝ պետութենէ պետութիւն, մասնաւորապէս արեւելեան Եւրոպայի մէջ: Պաշտպանողական եւ յարձակողական ձեռնարկներ իւրաքանչիւր չրջանի մէջ, եւ ճակատ ճակատի:

Գաղտնիք չէ որ դիւանագէտները աւելի մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Ատլանտեանի դաշինքին, քան Եւրոպայի Խորհրդարանին: Ուրիշ, խօսքով, ուժին կը հաւատան, ոչ թէ փոխադարձ բարեացակամութեան:

Եւ սակայն, խաղաղասէր մարդկութիւնը անհամբեր կը սպասէ նաեւ այս ձեռնարկին յաջողութեան: Կը մաղթէ, կը պահանջէ որ գոնէ արեւմտեան Եւրոպայի մեծ ու փոքր պետութիւնները տակուն ճակատ մը կազմեն, խափանելու համար որ եւ է արկածախնդրութիւն:

Որ եւ է փորձ կամ զոհողութիւն երբեք չատ չէ խաղաղութեան համար:

Այս դիտակցութեամբ է որ, Եւրոպայի Միացեալ Նահանգներու կամ Եւրոպական Դաշնակցութեան ամէնէն հաւատաւոր ջատագովները կ'առաջարկեն ի հարկին զոհել դերիշխանութեան կարգ մը իրաւունքներ:

Ուրիշ խօսքով, անդամակից պետութիւնները չանճն պիտի առնեն որոշ դիջումներ կատարել, դիւրացնելու համար Միացեալ Եւրոպայի կազմութիւնը:

Իրականին մէջ, կարգ մը ձեւականութիւններ են որ մէկդի պիտի դրուին, առանց վնասելու իւրաքանչիւր պետութեան ինքնավարութեան, ներքին ազատութեան:

Սթրազպուրկի համագումարէն վերջն է որ պիտի պարզուի թէ որքան ճամբայ կտրած է Միացեալ Եւրոպայի ծրագիրը:

Պետութիւններ կան որոնք չերմասէս փարած են այս ծրագրին, ինչպէս Ֆրանսա եւ իր անմիջական հարեւանները: Անգլիա որոշ վերապահում կը ցուցնէ, իրեն յատուկ պատճառներով: Թէեւ չարժումին գլուխն անցած է պահպանողական Զըրչիլը, որ ուրիշ ելք չի տեսներ Եւրոպայի փրկութեան համար:

Այսպէս ուրեմն բախտորոշ երկունքի մը մէջ է Եւրոպան: Երկունք մը որուն յաջողութիւնը մեծապէս պիտի նպաստէ խաղաղութեան դատին:

Եթէ արեւելեան Եւրոպայի պետութիւններն ալ ազատ ըլլային իրենց կամքը յայտնելու...

Շ.

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՈՍԸ

Թուրքիոյ ներքին գործավարը, Պայ Էմին Էրիշիրկիլի, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է « Մարմարա » օրաթերթի խմբագրին.

— « Ինչպէս ըսած էի ձեղի մեր նախորդ տեսակցութեան ընթացքին, կառավարութիւնը կը փափաքի հայ համայնքը օժտուած տեսնել կրօնական մը:

« Այդ տեսակէտէն առաջնորդուած, ան ընթացք տուաւ կատարուած դիմումներուն: Վերջին անգամ սակայն վարչապետը պէտք տեսաւ նոր քննութիւն մը կատարել եւ այդ առթիւ պաշտօնական յայտարարութիւններ ըրաւ մամուլին:

« Ինչպէս չեշտած էր վարչապետը, պետութիւնը աշխարհական է եւ չի միջամտեր կրօնական ներքին խնդիրներուն: Միայն թէ դիտողութիւններ կատարուած են կարգ մը օրէնքներու մասին, որոնք չընդունած են կամ ի գործու չեն: Այս պայմաններուն մէջ անհրաժեշտ նկատուած է ճըշդել այս կէտը, որպէս զի ըստ այնմ կարելի ըլլայ իրականացնել Պատրիարքին ընտրութիւնը:

« Անմիջապէս որ Անդարա վերադառնանք պիտի ղրաղինք այս խնդրով: Կրնաք հանրութիւնը վստահեցնել թէ անպայման պիտի ապահովենք պատրիարքի ընտրութիւնը, որովհետեւ պետութիւնը չի փափաքիր որ պառակտում եւ երկութիւն տիրէ հայրենակիցներու միջեւ »:

Գործավարը (նախարար) այս առթիւ հարցուցած է թէ ինչու հայ եկեղեցականներն ալ օրթոտոքսներուն եւ կաթոլիկներուն պէս չեն ընտրեր իրենց հոգեւոր պետը եւ աշխարհականներն ալ կը մասնակցին պատրիարքին ընտրութեան: Մամուլը հարկ եղած լուսաբանութիւնները տրուած է, պարզելով Հայ. Եկեղեցւոյ ժողովրդապետական հանդամանքը:

Ինչպէս յայտնի է, Կիլիկիոյ կաթողիկոսը Անթիլիաս հրաւիրած է պատր. տեղապահին եւ ընդդիմադիրներուն ներկայացուցիչները: Գործավարը յայտնած է թէ որ եւ է արդելք չկայ համերաշխութեան համար:

★ Վերջին թղթակցին կ'իմանանք թէ ընդդիմադիր հոսանքին ներկայացուցիչը, Համայեակ Ծ. վ. Պախթիյարեան, որ տեղապահ ընտրուած էր ամիսներ առաջ, Անթիլիաս հրաւիրուած է Գաբրիէլին կաթողիկոսին կողմէ: Վարդապետը որոշած է մեկնիլ, մանրամասն տեղեկագիր մը տալով: Իրեն պիտի ընկերանայ աշխարհական պատուիրակ մը: Կը սպասուի նաեւ Արսլանեան արք. պատասխանին:

★ Պոլսոյ թերթերը կը դրեն թէ այսուհետեւ կառավարութիւնը պիտի վճարէ փոքրամասնու – թեանց դպրոցներուն համար նշանակուած թուրք ուսուցիչներուն թոշակները: Մինչեւ հիմա այդ բեռը ձգած էին փոքրամասնութեանց վրայ, եւ վերջերս միայն 61.000 ոսկիի վարկ մը սահմանուած էր: Այս առթիւ կարգ մը բարեկարգութիւններ ալ կը խոստանան:

160 ԳԻՒՂԵՐ ՈՒՏԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻՆ

Անգարայէն կը գրեն Պոլսոյ թուրք թերթերուն (6 օգոստոս). —

Կուսակցական պայքարներու անճնաւուր եղած ենք, առանց խորհելու թէ տխուր լուրեր կուգան երկրին զանազան տեղերէն: Արմտիքի տագնապին հետեւանքով, Անատոլուի բնակչութիւնը իսկական անձկութեան մը մատնուած է: Խարնէի մէջ մանաւանդ կացութիւնը կսկծալի է եւ 160 գիւղերու ժողովուրդը ուտելիք չունի, ոչ սերմնցու կը գտնէ ցանելու, ոչ ալ կեր անասուններուն տալու համար: Ո՞վ պիտի ամօքէ դիւղացիները այս ցաւերը:

★ Հողագործական գործարանը վերջապէս չինած էր մեծաքանակ արօրներ, որոնք սակայն բանի մը չեն ծառայեր եւ անօգուտ են: Որոշուած է փճացնել այս տեսակէն 25 հազար արօր:

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ 18 օր անընդհատ անձրեւ տեղացած ըլլալով ողողումներ պատահեցան Անատոլուի մէջ (ո՞ր): Անպատասպար կր մնան 1500 հոգի: Կը կարծուի թէ 22 հոգի խեղդուած են: Ջուրերը քշած տարած են 25 տուներ եւ 8 կամուրջներ: Հունձքերու վնասը կը հաշուեն 250,000 ոսկի: Զոնկուլտաքի ածխահանքերուն մէջ ալ պայթիւն մր տեղի ունեցաւ: Առաջին առթիւ փրկուեցան 34 բանուորներ, մեծ մասը ծանրապէս վիրաւորուած:

Եւրոպայի վերազինումը

ՆԱԽԱՊԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ, ՖՐԱՆՍԱՑԻ

Մ. Նահանդներու ցամաքային բանակին սպարապետը, զօր. Պրէտլի, որ քննական պտոյտ մը կատարած էր Եւրոպայի մէջ, իր միւս պաշտօնակիցներուն հետ, Դշ. օր մանրամասն լուսաբանութիւններ հաղորդեց Վերահսկչին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին: Այս առթիւ մասնաւորապէս չեշտեց թէ նախազահին պահանջած դոլարով դնուելիք զէնքերուն մեծ մասը պէտք է յատկացնել Ֆրանսայի:

Զօրավարին կարծիքով, հինդ – տասը տարի պիտի անցնի, մինչեւ որ Եւրոպա կարենայ կազմակերպել իր պաշտպանութիւնը եւ կասեցնել որ եւ է հաւանական նախայարձակում արեւելքէն: Վերազինման ծրագիրը, որուն համար մէկ միլիառ 450,000,000 տոլար կը պահանջէ նախագահը, պիտի կազմէ հիմքը հաւաքական պաշտպանութեան լայն եւ յարաճուն գործունէութեան մը, ոչ միայն նուազեցնելով պատերազմի հաւանական նուիրիւնը, այլ եւ փարատելով երկարատեւ տագնապը: « Եւրոպական պետութիւնները յարաճուն միասնականութիւն մր կը ցուցնեն, խաղաղութեան գործը կազմակերպելու համար, սակայն չատ ու չատ պէտք ունին դինամթերքի: Մեր վերջին պտոյտին ատեն հաստատեցինք որ Արեւմրտեան Միութեան պաշտպանողական ծրագիրները կը համապատասխանեն ամերիկեան ըմբռնումներուն: Զինական օգնութիւնը կրկնապատկելով իրենց ուժը, պիտի աւելցնէ վստահութիւնը: Ուրախութեամբ դիտեցինք որ Մ. Նահանգներուն օգնութիւնը եւ քաջալերանքը բարձրացուցած են արեւմտեան Եւրոպայի ոգին եւ բարոյական կորովը »:

« ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱԽ ՉՈՒՆԻՆՔ »

Զօրավարը իր տեսակէտները յայտնեց նաեւ քաղաքական կացութեան մասին. — « Համայնավարութեան յորձանքին առաջքը առնուած է Եւրոպայի մէջ: Բայց եթէ ամերիկեան ժողովուրդը կ'ուզէ օգտուիլ այս առաւելութենէն, անհրաժեշտ է որ արագ չարժի, կազմակերպելու համար եր – կարատեւ պաշտպանութիւն մը: Մենք մղուած չենք տագնապէ կամ յուսահատութենէ կամ վախ – բահաս պատերազմի վախէ: Եթէ այդպէս ըլլար, ես աւելի մեծ ճիգ մր պիտի պահանջէի քան կը սրամադրէ վերազինման ներկայ ծրագիրը »:

Զօր. Պրէտլի անդամ մը եւս յիշեցուց թէ ֆրանսական բանակը պիտի կազմէ յենարան հիւսիսային Ատլանտեանի պաշտպանութեան: Եւ մերժեց ըսել եւ է զեղչ պահանջուած վարկէն, չեշտելով թէ ուշադրութեամբ քննուած է վերազինման ծրագրին իւրաքանչիւր յօդուածը:

★ *Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը նորէն խօսելով այս հարցի մասին, առաջարկեց պահանջուած վարկին 60 առ հարիւրը վճարել դրամով, իսկ մնացեալ 40 առ հարիւրը պայմանագրութեամբ: Այս ծրագրին համաձայն, 1,450,000,000 տոլարը պիտի ծախսուի երկու երեք տարուան ընթացքին, որովհետեւ պայմանագիրները վճարելի պիտի չըլլան մինչեւ 1951—52:*

★ *Տասը ծերակուտականներ առաջարկեցին Ուշինկթըն հրաւիրել ձախողի դաշնակից հրամանատարը, զօր. Մաք Արթըր, անոր կարծիքն ալ իմանալու համար:*

Եւրոպայի Խորհրդարանին բացումը

« ՄԱՀՈՒ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԽՆԴԻՐ »

Եւրոպայի խորհրդարանին բացման առթիւ, որ տեղի ունեցաւ օգոստոս 10ին, Սթրազպուրկի մէջ, աւելի քան 200 թղթակիցներ խուժած էին սահմանամերձ քաղաքը: Ներկայ էին աւելի քան 120 պատուիրակներ, 12 պետութիւններէ, անհամար խորհրդականներով եւ թարգմաններով:

Կը նախագահէր Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին նախագահը, Պ. Էռիօ: Քարտուղար ընտրուած էին երեք երիտասարդ պատգամաւորներ: Պ. Էռիօ բարի գալուստ մաղթելով պատգամաւորներուն, ջերմապէս ողջունեց « իր ականաւոր բարեկամը », Զըրչիլ, իրրեւ անվեհեր ախոյեանը այս ձեռնարկին: Թխեց այն դաղափարը թէ Եւրոպայի Խորհուրդը ուղղուած է ո եւ է պետութեան դէմ: Պարզեց Եւրոպայի տնտեսական վիճակը եւ դանազան մտահոգութիւններ, եւ անհրաժեշտ դտաւ միութիւնը, առանց արտասանելու « Եւրոպական դաշնակցութիւն » կամ « եւրոպական կառավարութիւն » բառերը: Եւ յայտարարեց.

— « *Աւելի քան երբեք ստիպողական է Եւրոպայի սերտ ընկերակցութիւնը: Դէպքերու տրամաբանութիւնը եւ մեր բարոյական պարտաւորութիւնները կը հարկադրեն մեզ ընդունիլ այս ան–*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԷՓԹԸՆ ԿՐԷՅՍԻՆ ԵՒ ԱՆԳԼ. ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐԸ

Վանի վերջնական կազմակերպութեան օրե – րուն, Վան կը հասնէր Քէփթըն Կրէյսին:

Միսիոնար Կրէյսին, Փիլատելֆիացի վաս – տարան մը եւ ուրիշներ իրը քննիչ յանձնաժողովի անդամներ, եկած էին ծանօթանալու ուսս զին – ուժերուն տրամադրութեանց, մինչդեռ անոնք արդէն մեծ մասով իրագործելու վրայ էին «դէպի տուն» նշանախօսքը:

Քէփ. Կրէյսին որ երկար տարի Թուրքիա ապ – րած էր, գիտէր Թուրքերէնը:

Ցանձնաժողովի մեկնումէն երկու ամիս ետք, նորէն Վան եկաւ Կրէյսին, այս անգամ զինուորա – կան համազգեստով, որովհետեւ արդէն անդլ. զինուորական ծառայութեան մէջ կը գտնուէր:

Կրէյսին բանակցելով Վանի ժամանակաւոր կառավարութեան նախարար Կոստի Համբարձում – եանի հետ, կը խոստանայ՝ ամէն տեսակ աջակ – ցութիւն, եթէ Վանի կառավարութիւնը պահէ ճակատը:

Այդ միջոցին Կ. Համբարձումեանի, Ս. Մես – րոպեանի եւ պուլկարացի Գրիգորի ստորագրու – թիւններով, ճերմակ Թուղթի վրայ խմորատիպ 5, 10, 25, 50 եւ 100 րուբլիանոց դրամանիշեր հը – րապարակ կը հանուէին, որոնց ընդհանուր գու – մարն էր 200,000 րուբլի:

Դարերու դերութենէն վերջ, կը տպագրուէր ու կը գործածուէր առաջին հայկական դրամանի – շը, հայերէն տառերով: Կրակի դէմն վրայ դրա – նուող 26,000 վասպուրականցիները հպարտ էին եւ երջանիկ:

Կրէյսին իր բանակցութիւնները վերջացնելէն ետք եկաւ պարսկական Ասորպատական, քիւրտ Սմկոյի հետ տեսակցելու եւ իրեւ թէ անոր կողմէ Վանի արեւելեան սահմաններու վրայ կատա – րելիք հաւանական յարձակումները արգիլելու նը – պատակով:

Այդ օրերուն՝ լուրեր տարածուած էին թէ Կովկաս գտնուող Վանեցիներէն նոր երկրապահ դունդ մը կազմուած է գնդապետ Բաղդասարովի հրամանատարութեամբ, որ չուտով Վան պիտի դայ: Հեռագիր մը կը թելադրէր զգուշացնել Վանի ժողովուրդը:

Մարտ 11ին (1918), Անդրանիկ կը հեռագրէր ժողովուրդը քաշել մինչեւ Բերկրի–Դալէ:

Վանի Ա. դումարտակը Առնիս պրկուած էր Ռուսերու լքած պահեստներն ընդունելու եւ Ալ – ջեւագէն, Համուրջէն եւ Արճէշէն դէպի Բերկրի յարձակումները կասեցնելու:

Իսկ Բ. դումարտակը եւ Ե. գնդի երկու երեք վաշտերը ցրուած էին Ոստանի դիրքերու վրայ:

«Ե. Մահուան» գունդի (հայկական) մէջ ալ անպակաս էին մութ տարրեր, որոնք իրենց այ – լանդակութիւնները ցուցադրելու առիթին կը սպասէին:

Պաշտօնական հեռագիր մը կը յայտնէր թէ՝ Ալաջացիները յարձակած են Ախալցխայի վրայ եւ քաղաքը գրաւած:

Ե. գունդի մէջ կային մօտ 100 Ախալցխացի – ներ (Հայեր), որոնց չուրջ հաւաքուեցան նաեւ Ե – րեւանցի, Իգդիրցի, Աբարանցի, Էջմիածնեցի 200 զինուորներ: Անոնք կը յայտարարէին. — «Ա.Ջա – թացիները մեր քաղաքին տիրացած են, մենք հոս այս ամայի վայրերուն մէջ նստած ենք: Թող Վա – նեցիները պաշտպանեն Վասպուրականը»:

Գունդի զինուորներուն տրամադրութիւնները դպալապէս փոխուած էին եւ հայրենիքի չահերու, ընդհանուր խեղճի եւ մեր տառապակոծ ժողո – վուրդի ցաւերու մասին խօսիլը ջուրի ձայն կու – գար:

Հ. Մելքումեան եւ քանի մը հայրենասէր բա – պաները իւ զուր կը ջանային համոզել ամբոխի վերածուած զինուորները: Թէեւ Ալեքսանդրապոլի քաղաքապետի նոր հեռագիրը հանգստացուցիչ էր:

Շատ չանցած արդէն ռուսական բանակի 300 հայ զինուորները ճամբայ կ'իյնային Վանէն դէպի Սալմաստ, հոն գտնուած մէկ գումարտակն ալ ի – րենց միացնելու եւ Կովկաս անցնելու նպատակով:

Անոնք սպառնացեր էին ճամբուն վրայ գըտ – նուած հայ գիւղերու բնակիչներուն: Այդ անա – խորժութեան առաջքն առնելու համար Հ. Մել – քումեան սպայ Միրեաքեանի գլխավորութեամբ 21 քաջեր կը ղրկէ հեռացողներու ետեւէն: Տեղի կ'ունենայ ընդհարում մը, Գէօլիւ գիւղին մօտ, պասալիքներէն հինգ հոգի կը սպաննուին, քանի մը հոգի ալ կը վիրաւորուին եւ մնացածները՝ ո – րոնք «հայրենիք Ախալցխա պաշտպանելու» կ'եր – թային, դինաթափ կ'ըլլան եւ տեղական տասը դինուորներու հսկողութեամբ կ'ուղղուին դէպի Սալմաստ:

Այս դէպքը սարսափի կը մատնէր դեռ Վան մնացած միւս դասալիքները, որոնք պատրաստ էին հետեւելու նախորդներուն: Այդ ցանկութիւ –

ՕՐՈՐԱՆ ՇԱԲԹՈՒԹԻՒՆ ՀԵՏ

ԿԱՐՍԻ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՏՆԷՇ. — ՌՈՒՍ ՊԱ – ՀԱԿՆԵՐԸ ԻՆՁՊԷՍ ԿԸ ՀԵՏԱՊՆԴԵՆ ՓԱԽԸՍ – ՏԱԿԱՆՆԵՐՆ ՈՒ ԼՐՏԵՍՆԵՐԸ. — ՇՈՒՆԵՐՆ ԱԼ Կ'ՕԳՆԵՆ. — «ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ՈՐ ԵՒ Է ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ՁԷ՞Ռ ԱՌՆԵՐ»:

ԽՄԲ. — Անգլիացի աշխարհաշրջիկ թղթա – կիցը, Ուայտ Փրայս, որուն Արարատի ստորոտէն գրած թղթակցութիւնը թարգմանած էինք, կարս անցնելով, շահեկան տեղեկութիւններ կը հաղոր – դէ իր թերթին: Կը հրատարակենք որոշ վերապա – հութեամբ: Խորագիրը է՝ «Թուրքիա պատնէշ Ա – րեւմուտքի» (8 օգոստոս):

Այսօր կեցած էի ռուսական սահմանադլուխին այն կէտին վրայ որ — եթէ Ռուսիա նոր պատե – րազմ մը սկսի — պիտի ըլլայ կեդրոնական բեր – դը Դաշնակիցներու ճակատին, — ֆինլանտացէն մինչեւ Քորէա:

Որովհետեւ արեւմտեան պետութեանց պաշտ – պանողական ռազմավարութեան տեսակէտէն, Թուրքիան պիտի ըլլայ Մերձին Արեւելքի մեր դըր – խաւոր պատնէշը: Թուրքիան ունի կռուելու իր ընդունակութիւններով ծանօթ բանակ մը որ պա – տերազմի ատեն պիտի հասնի մէկ միլիոնի՝ մար – զուած եւ զինուած՝ Միացեալ Նահանգներու կող – մէ, մեքենարար մտնելու համար Դաշնակիցներու զինուորական կազմակերպութեան մէջ: Հակահա – մայնավար ճակատին վրայ ուրիշ ո՞ր դոյութիւն ունի այսքան կարեւոր ուժ մը կռուելու պատ – րաստ եւ առանց պէտք ունենալու ծովային նա – խապատրաստական փոխադրութեանց:

Սահմանադլուխին վրայ տեսայ ցուցատախ – տակ մը որուն վրայ գրուած էր. — ՍԱՀՄԱՆԱՊ – ԳԼՈՒԽ ԿԱՐՍԻ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԻՈՑ ՄԻ – ՋԵՒ: Հարցուցի թէ ինչո՞ւ «Թուրքիոյ եւ Խոր – հրդային Ռուսիոյ միջեւ» գրուած չէր: Պատաս – խանեցին, — «Որովհետեւ 1945ի մարտին, Ռու – սիա պահանջեց որ Կարսը եւ գրացի Արտահանի շրջանը իրեն յանձնուին»:

Այդ ցուցատախտակը տեսակ մը մարտահրա – ւէր է Ռուսիոյ դէմ որ կը պահանջէ Կարսն ու Ար – տահանը, որովհետեւ 1878ին իր հողերուն կցեց այդ շրջանները Պերլինի դաշնագրով, իւրացուց պանոնք ամբողջ քառասուն տարի և պարպեց 1917ի բոլշեւիկեան յեղափոխութենէն վերջը միայն:

Ռուսական սահմանին ամէնէն տարօրինակ շրջանն է այս: Փշաթելերով կազմուած ռուս – կան ցանկապատին անդին կողմը կը տեսնուէր նեղ անցքի մը նմանող ճամբայ մը, սահմանապին երկայնութեամբ: Մօտաւորապէս ութ եարտայի չափ լայնութիւն ունեցող արահետ մըն է որուն վրայ բուսականութիւն չկայ եւ մշակուած է ինչ – պէս ծաղիկներու ածու մը:

նր մեռաւ անոնց մէջ, մինչեւ 1918ի մարտի սկիզբը:

Իրիկուն մը, գնդապետ Պօղոսով կը յայտա – րարէ թէ վճռած է չլքել ճակատը: Իր օդնականը լսմբը կը նետէ գնդապետի դլխուն: Զայրացած զինուորները ներս կը խուժեն եւ կ'ուղեն սպան – նել օդնականը:

Գնդապետը կը հանդարտեցնէ զինուորները, օդնականը կը փախչի Սալալու (Թուրք – պարս – կական սահման) եւ անկէ կը սպառնայ պարսիկ Ամիր – Թումանի հետ միացած արշաւել Վանի վրայ:

Արշաւանքը կը ձախողի, բայց նոյն դաւաճա – նը Սալալու դտնուած Ե. գունդի միւս գումար – տակի քանի մը սպաներ Վան կը ղրկէ գնդապետ Պօղոսովը համոզելու որ վերցնէ գունդը եւ անցնի Սալալու:

1918 մարտ 8ին, Ոստանէն նոյն գունդի երկու վաշտերն ալ կը միանան Վան գտնուողներուն եւ մարտ 9ին Ե. գունդը կը լքէ Վանը, տանելով իր ամբողջ զինամթերքը եւ անհրաժեշտ պիտոյք – ները:

Նոյն առտուն, պատերազմական գործողու – թիւնները կը սկսին Ոստանի շրջանի մէջ: Թնդա – նօթները կը գոռան, բայց Պօղոսով եւ իր գունդը կը մեկնին:

Ե. գունդէն Վան կը մնան Համբարձում Մել – քումեան եւ տեղակալ Տիգրան Ժամհարեան, Ա. Աբրահամեան, Ա. Գասպարեան եւ Հախնազարեան սպաները եւ եօթանասուն զինուորներ, որոնցմէ շատեր հերոսաբար կռուեցան եւ ինկան Վանի, Սալմաստի եւ Ուրմիոյ կռիւներու մէջ:

Ոստանի վրայ յարձակող թշնամին ուժեղ դի – մադրութեան հանդիպելով կը դանդաղեցնէ իր յարձակումները:

Ոստանի կռիւները մինչեւ մարտ 19ը, նշա – նակելի նորութիւններ չեն յայտնաբերեր, իսկ կամուրջի կողմը, պարզ էր որ թշնամին դէպի Առնիս կ'ուզէ արշաւել:

ԱԶԳԻՆ

— Միթէ մեզ է, հարցուցի Ինձի ընկերա – ցող թուրք սպաներուն:

— Ոտքի հետքերուն համար է, բացատրե – ցին: Ռուս պահակը կրնայ անմիջապէս հաղնալ թէ ոեւէ մէկը սահմանին այս կամ այն կողմը անցած է: Կարելի չէ այդ սրահետքն անցնիլ ա – ռանց ոտքի հետքեր ձգելու: Ահաւասիկ իրենց պահակներէն մէկը կուգայ հիմա:

Երկու ռուս պահակներ մեր քովէն անցան՝ իրարու հետեւ քալելով, մէկը փոքր գնդացիրով, միւսը հրացանով եւ ցցուած սուինով: Իրենց ե – տեւէն կուգար խոշոր շուն մը որ կարծես թէ ծը – նունդն էր տեղական պահապան շան մը եւ ալ – պասեան դամբռի մը: Երկու պահակները մեր խումբէն տասը եարտա հեռաւորութեամբ անցան դէպի նրրանցքը՝ առանց նոյն իսկ աչք մը նետե – լու մեր կողմը: Կը նմանէին օր ցերեկով անցնող երկու ուրուականներու:

— Գիտե՞ս ինչու այդպէս կ'ըլնեն, հարցուց ուղեկիցներէս մէկը, երբ պատճառը կը հարցնէի իրեն: Չեն համարձակիր մեզի նայիլ, վասն զի սահմանին միւս կողմը դիտարան – աշտարակ մը կայ որուն վրայէն իրենց կը հետեւին անդադար: Արդիլուած է իրենց յարաբերութիւն հաստատել թուրք սահմանապահներուն հետ:

— Լաւ, սակայն սա շուները կ'ապացուցանէ թէ այնքան բարի են որ բնաւանի անասուններ կը պա – հեն:

— Ընտանի անասուննե՞ր, բրթջացին թուրք սպաները: Այդ շուները այնպէս մարդուած են որ րոպէ – րոպէ կ'ըլնեն ո եւ է մէկը, եթէ համարձակի սահմանը անցնել: Տակաւին անցեալ օր ռուս փա – խստական մը կը փորձէր փշաթելերուն մէջէն մեր կողմը դալ, երբ այդ շուներէն մէկը վրան յարձակեցաւ: Իր կադկանձիւններէն պահակը վր – րայ հասաւ եւ ձերբակալեց: Անշուշտ փախստա – կանը հիմա դնդակահարուած է:

Թուրք սպաները հեռադիտակով ինձի ցոյց տուին ռուս դիւղացի կիներու խումբ մը որ դո – րեն կը հնձէին՝ տակաւին կանանչ: «Այդպէս կ'ընեն որպէս զի փախստականները անոնց մէջ չպահուին», բացատրեցին ուղեկիցները:

— Ես զանոնք շատ մօտէն տեսած եմ, բսաւ Թուրք զօրավար մը: Այդ կիները կ'աշխատին զին – եալ պահակներու հսկողութեան տակ եւ նոյն իսկ իրենց դաշարի պահերուն, իրաւունք չունին չու – քին մէջ չունչ առնելու:

— Շատ մարդ կը փախչի՞:

= Հայեր եւ կովկասցի Թուրքերը միշտ կը փորձեն փախչիլ: Եթէ, մեր պահակին հրամանին անսալով, կանդ առնեն, թոյլ կուտանք որ մեղի գան. եթէ ականջ չկախեն, կը գնդակահարենք, վասն զի կրնան լրտեսներ ըլլալ: Շատ լրտես – ներ են: Ռուսական իշխանութիւնները իրրեւ պա – տանդ վար դնելով մեկուն ընտանիքը, մեր սահ – մանը կը ղրկեն զինքը, հետախուզութեան համար: Եթէ չվերադառնայ բերելով իրմէ սպասուած տե – ղեկութիւնը, ընտանիքը կը գնդակահարուի ?

— Այդ փախստականները տեղեկութիւններ կը բերե՞ն Ռուսիոյ կացութեան մասին:

= Ոչ – համայնավարներուն համար, պայ – մանները չատ դէշ են: Խորհրդային բանակին զին – ուորները վեց տարի կը ծառայեն՝ իրենց տունէն հեռու վայրերու մէջ: Գաղաքներու բնակչու – թիւնը չատ հաց չունի: Չոյդ մը կօշիկը կ'ար – ժէ 15 անգլիական ոսկի ? Այն կէտը ուր կը գըտ – նուիմ կը կոչուի Ղըզըլ Չախչախ: Սահմանին դի – մացի կողմը կը բարձրանայ Ալադեազ լեռը, 15000 ոտք: «Ռուսերը կ'աշխատին ուրանիում գտնել լե – րան միւս կողմը», ըսին թուրք ուղեկիցները, եւ վերջերս Արդուիք անունով ճարտարարուեստա – կան նոր քաղաք մը չինեցին անոր մօտ:

— Ի՞նչ կ'անցնի կը գտնայ այնտեղ:

= Ձենք դիտեր:

— Փախստական Հայերէն ո եւ է տեղեկու – թիւն չէ՞ք առներ:

= Անոնք ալ չեն դիտեր: Միայն ռուս հա – ւատարիմ կուսակցականները կրնան մօտենալ այդպիսի վայրերու:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ. — Եթէ վարդդ չչոփես, հայ – բիկդ հոս պիտի կանչեմ:

ԲԺԻՇԿԻՆ ՏՂԱՆ. — Բայց հայրս ամէն այ – ցելութեան տասը ոսկի կ'առնէ...:

★ *ՄԱՑԸՐԸ. — Ո՞վ առաւ խնձորը սեղանին վրայէն:*

ՎԱՀԷ. — Մայրիկ ես չեմ Օննիկը ըլլալու է:

ՕՆՆԻԿ. — Սուտ է, մայրիկ, իմ առած ա – տենս ինձ տունը չէր...:

★ *ԳԻՆՈՎԸ. — Պարո՛ն դատաւոր, ես գինով չէի. միայն քիչ մը խմած էի:*

ԴԱՏԱՒՈՐ. — Քանի այդպէս է՝ ես ալ երեք օրուան բանտարկութիւնդ կ'իջեցնեմ մէկ ամ – սուան...:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(Հաղուած Երեւանի թերթերէն)

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ԵՐԱԺՇՏԱԳԷՏ ՄԸ

Երաժշտագէտ Ալեքսանդր Յարութիւնեան, որ 1948ին Սթալինեան մրցանակ ստացաւ իր յօրինած « Կանտատա (Տաղ) Հայրենիքի մասին » ստեղծագործութեան համար, Երեւանի Երաժշտանոցի սանն է : Իր ուսման տարիներուն կը ստանար սթալինեան թոշակ : 1941ին դէպի ազատ հատականով կ'աւարտէ յօրինողի եւ դաշնակահարի բաժինները : Հայրենական պատերազմի տարիներուն Յարութիւնեան սովետական բանակի համար երաժշտական ծրագիր կը ստեղծէր : Իր դրած համանուագային նուագախումբի համար « Մեր դործն արդարացի է » մրցանակ ստացաւ հանրապետական մրցումին մէջ, ինչպէս եւ մեծ յաջողութիւն վայել « Համերգային Ուվերտիւրա » ստեղծագործութիւնը :

1946ին դրկուած է Մոսկուա ուր կատարելագործելով իր դիտութիւնը, կը դրէ կարգ մը ստեղծագործութիւններ « Հանդիսաւոր ներբողը », « Յաղթական քայլերդը », համերգային նուագախումբի համար : Այս ստեղծագործութիւնները մեծ յաջողութեամբ նուագած են Մոսկուայի մէջ 1947ին :

Անոր « Կանտատա Հայրենիքի մասին » ստեղծագործութիւնը մեծ դնահատանքի արժանացած է Մոսկուայի երաժշտագէտներու Միութեան մէջ : Վլատիմիր Զախարովը ըսած է թէ « այս դործը ճանչցուած է իրրեւ լաւագոյներ վերջին տարիներու յօրինուածներուն մէջ » : Իր լեզուով, կերպարներով ու զգացումով ժողովրդական, իր ոդիով նորարական եւ վարդապետութեամբ փայլուն է : Կանտատան տոդորուած է հայրենասիրութեան ոդիով : Լենինի եւ Սթալինի կերպարները երաժշտական վառ մարմնաւորում դտած են կանտատիայի մէջ : Իր յօրինուածքով կապուած է հայկական ամենաճոխ պարբերդային փոլկլորին, հայ աշուղներու երաժշտութեան հետ : Այս ստեղծագործութիւնը կր վկայէ որ, կը դրէ Ա. Արդումանեան « Սովետական Հայաստան » ամսագրի 2949 թիւ 5ի մէջ, երաժշտագէտը ստեղծարար, բեղնաւոր աշխատանքի մէջ կապուած է երաժշտական դասականութեան եւ իրապաշտական աւանդութիւններու հետ. իսկ ինք Յարութիւնեան ըսած է թէ « ռուս մեծադոյն վարպետներու դործը օդնած է իրեն դտնելու իրապաշտութեան եւ իսկական ժողովրդայնութեան ուղիները Հայաստանի հարազատ արուեստի ոլորտին մէջ » :

Յայտնի երաժշտագէտ Դմիտրիյ Շոստակովիչ ըսած է թէ « Կանտատա Հայրենիքի մասին » ստեղծագործութեան հեղինակ Ալ. Յարութիւնեան ունի երաժշտական մեծ տաղանդ : Անոր երաժշտութիւնը լիաւիւն է, դգացումով յագեցած, մեծ տպաւորութիւն կը դործէ » :

★ *ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ նախարարութիւնը այս տարի կազմակերպած է մանկական վեց բուժարաններ 600 մահճակալներով, չորսը Ծաղկաձորին մէջ, մէկը Արզականի, մէկը Բժնիի : Արդեն մէկ բուժարանին մէջ պիտի բացուի մանկական բաժին մը 60 մանուկի համար :*

★ *ԿՐԹԱԿԱՆ նախարարութեան Մանուկնեբու դեղարուեստական դաստիարակութեան տուն կազմակերպած է մանկական ստեղծագործութիւններու չրջան ցուցահանդէսը : Շրջիկ ցուցահանդէսի հետ են նաեւ մանկավարժները, որոնք կը կազմակերպեն երդի եւ երաժշտութեան պարապմունքներ :*

★ *ԾԽԱՀՈՏԻ դործարանը սկսած է կարդ մը նոր տեսակի դլանիկներու արտադրութիւնը : Մայիսեմեկեան տօնի առթիւ դործարանը արտադրած է « կաղբեկ », « կատխուչա », « Նարդ » տեսակի դլանիկները, « Դրուդ », « Պարաչիւտիստ » տեսակի սիկարէթներ : Դործարանը սկսած է նոր սիտակներ ունեցող տուփերով արտադրել « Սասունցի Դաւիթ », « Սեւան » դլանիկներ, եւ « Մասիս » տեսակի սիկարէթը : Ներկայիս կ'արտադրէ 19 տեսակի ընտիր դլանիկներ :*

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՓՈՔՐԻԿ ԳԱՂՈՒԽԻ ՄԸ ՃԻԳԵՐԸ

ԿԱՐՏԱՆ, 5 օգոստոս. — Լէ Միլի փոքրիկ դաղութին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ դպրոցի աշակերտներու միացեալ դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ 31 յուլիս կիր. օր, առաւօտեան մինչեւ երեկոյ, կանանչախիտ ծառերու հովանիին տակ : Նախադահ Ց. Սարդիսեանի բացման խօսքէն վերջ, Նոր Սերունդի տղաքը եւ աղջիկները երդեցին «Մարսէյեզ»ը եւ «Ցառաջ Նահատակ»ը : Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցան դպրոցի աշակերտները : Ցաջողապէս երդեցին եւ արտասանեցին Ալիս Պաղասարեան, Մարի Թիւթիւնճեան, Մանուկ Մանուկեան եւ Սարդիսեան քոյրերը : Թող ներեն ինծի եթէ մոռցած անուններ կան :

Օրուան բանախօսն էր ուսուցիչ ընկ. Մ. Թաշճեան որ դնահատեց այս փոքրիկ դաղութի ճիգերը՝ իրենց պզտիկներու հայեցի դաստիարակութեան համար : Թելադրեց որ ուրիշ մեծ դաղութներ օրինակ առնեն :

Արդարեւ դնահատելի է այս փոքրաթիւ դաղութը որ լրիկ եւ մնջիկ լծուած է իր դաւակներու հայեցի դաստիարակութեան դործին : Ցունին ներքին կուսակցական վէճեր : Ամէնքն ալ կը դործեն, իրարու հետ հաչտ են եւ համերաշխ :

Հանդէսին առաջին մասը լրացած ըլլալով, կարտանի « Անդրանիկ » թատերախումբը ներկայացուց « Արաքս »ն, յեղափոխական կեանքէ : Առ հասարակ դերակատարները բոլորն ալ յաջող էին : Քանի մը հոգի լաւ դոց ըրած չէին իրենց դերերը :

Հանդէսի դեղարուեստական մասը լրացած ըլլալով, ակաւ տարէցներու պարը, աւանդական « տաւուլ – զուռնա »յով : Իսկ երիտասարդ դոյդերը կը պարէին ընկերակցութեամբ Ա. Մաթոյեանի ջութակին : Ուրախութիւնը տեւեց մինչեւ ուչ առեն : Անակնկալ մը եղաւ ընկ. Աւետիսեանի « Փանթէոն »ն, որ կուչտ ու կուռ խնդացուց հանդիսականները : Ժողովուրդը բաժնուեցաւ դոհ տպաւորութեամբ : Այս առթիւ ի նպաստ Լէ Միլի դպրոցին նուէրներ բրին ՊՊ. Սիմոն Մաքինաճեան 500 Ֆր. եւ Յակոբ Միքայէլեան 500 Ֆր. : Նախագահող կերպիչ յանձնախումբը իր չնորհակալութիւնը կը յայտնէ այն բոլոր հայրենակիցներուն որոնք գալով հետ տեղերէ քաջալերեցին մեզ նիւթապէս եւ բարոյապէս :

Մ. Աստուրեան

ՑԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԱՐՍԼԻԼ (Յապաղած). — *Տարօն Սալնոյ – Զորի Հայր. Միութիւնը յուլիս 17ին տօնեց իր հերոսներու յիշատակի օրը, Սէն – Անտրէի Պէլվէտէր պարտէզին մէջ, մեծ բազմութեամբ : Հանդիսավայրին բեմը զարդարուած էր անփառ Հրայրի, Սերոբ Աղբիւրի, Գէորգ Զամուչի, Կոմս Հաճիի, Կորիւնի, եւ բազմաթիւ փէտայիներու նկարներով : Զայնասփիւռ բարձրաձայն կը հնչեցնէր Տարօնի սոխակ Շահմուրատեանի պնակիտներէն Հայաստան, Կռունկ, Արօր – Տատրակ, Քելէ քելէ, Մայր Արաքսի ափերով եւն :*

Հոծ բազմութեան մէջ աչքի կը զարնէր Տարօն Սալնոյ – Զորի նոր սերունդը իրենց պապերէն ժառանգած պարթեւ հասակով, թիկնեղ, իրրոխտ եւ չնորհալի :

Ժամը 2ին հանդէսը բացուեցաւ Հայրենակից Ք. Կարապետեանի նուագախումբով : Ցուվար – Օտտոյի կապոյտ Աչէի սանուհիները՝ ղեկավար – րութեամբ վաստակաւոր Տիկ. Ք. Արզումանեանի, քաղաքի Նոր Սերունդը թնդացուցին « Գնդակ որոտաց »ը : Բազմութիւնը յոտնկայս յարդեց բոլոր նահատակներուն յիշատակը : Նախագահը պարզեց Տարօն Սալնոյ – Զորի դերը մեր ազատագրական պայքարին մէջ : Եղան հայրենասիրական արտասանութիւններ՝ Սիամանթոյէն, Վարուժանէն : Ցետոյ սկսան Մշոյ պարերը :

Հայրենի յուշերու այդ խանդավառ պահուն բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը, Հ. Կ. Տէրմոյեան, որ կուռ հայերէնով մը վեր հանեց Տարօն Սալնոյ – Զորի դերը՝ Հայոց պատմութեան մէջ : Այս առթիւ օրինակ բերելով Տարօնը, որուն հերոսները իրենց կեանքը տուին ամբողջ հայ ժողովուրդին համար, չէյտեց թէ օտարութեան մէջ աւելի եւ աւելի պէտք ունինք միաբանութեան եւ եղբայրասիրութեան :

Բանախօսութենէն վերջ հայրենակից Սարգիս Պողոսեան երդեց Սերոբ Աղբիւրի երգը, խոր տպաւորութիւն ձգելով : Վիճակախաղի դրուեցաւ հայրենակից Տէրօեան եղբայրներու կողմէ Միութեան նուիրուած դեղեցիկ սեղան մը :

Քաղաքի Նոր Սերունդի կողմէ դեկավարութեամբ Գ. Պողոսեանի, ներկայացուեցաւ ծիծաղաչարժ դաւեչտ մը : Եւ վերսկսան Մշոյ պարերը, չորս – Թռնօքին :

Մ իութիւնը չնորհակալ է բոլոր անոնց որ նպաստեցին հանդէսին յաջողութեան, բարոյապէս թէ նիւթապէս :

ՏԱՐՕՆՑԻ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԵՐԿԵՐԻ, Ա. Ահարոնեանի, հատոր 6. (Լութիւնը, Մոխիրներուն տակից, Անդունդը, Կեանքի վէպը) : Տպ. Հայրենիք, Պոսթըն : 1948 :

Հատոր 9. — Մանկութիւն եւ Պատանեկութիւն : Տպ. Վենետիկ, Ս. Ղազար, 1948 :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԵՑԱՒԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԸ.

ԴԱՒԱՃԱՆԸ ԿԱՌԱՉՆՈՐԴԷ

Բայց մեծ եղաւ Յոյներուն զարմանքը, երբ իրենց առջեւ տեսան փոքրաթիւ խումբ մը. ա – պաջնորդը դեռ հեռուէն կը կանչէր.

— Ի՛յ, մեծաղօր կայսեր քա՛ջ դինուորներ, վար դրէք ձեր զէնքերը. մենք թշնամիներ չենք, այլ բարեկամներ :

Փոքրաթիւ խումբին առաջնորդը չուտով տարուեցաւ յոյն հրամանատարին մօտ :

— Ո՞վ էք դուք եւ ի՞նչ կ'ուղէք, հարցուց հրամանատարը զգոյդութեամբ, նայելով իր առջեւ կեցող իշխանին :

— Տէր, հլու հպատակներ ենք մենք մեծաղօր կայսեր, ու եկած ենք մեր հպատակութեան զգացումները յայտնելու իր քաջ հրամանատարին :

Հրամանատարին դէմքին ուրախութեան ճառագայթ մը անցաւ :

— Ի՞նչ է անունդ, իշխա՛ն, հարցուց աւելի քաղցր ձայնով :

— Թլպազտոյ բերդի իշխան Թորոսիկ, ձեր ծառան, պատասխանեց հայ իշխանը գլուխը խոնարհեցնելով :

— Բարի՛, դուն կը ստանաս կայսրէն քու վարձքդ :

— Ես իր խոնարհ ծառան եմ միշտ, տէ՛ր. հիմա ալ պատրաստ եմ զործով ցոյց տալու իմ հպատակութիւնս :

— Ապրի՛ս, Թորոսիկ իշխան. բայց ըսէ մեզի, ի՞նչ կ'ընէ այն աւազակը, Պաղինի տէր Հաբէլը :

— Տէ՛ր. ան իր դունդերը պատրաստեր է եւ դարանի մտեր. ան չի ճանչնար կայսեր իրաւունքը :

— Մենք չուտով կը հասկցնենք անոր, թէ ո՛ր ու հետ զործ ունի : Հոդ մի՛ ընէք, իշխա՛ն. չատ չանցած անոր դիակը չուներուն առջեւ պիտի նետեմ իրրեւ կեր, ըսաւ յոյն հրամանատարը զայրագին :

— Այո՛, պէտք է. բայց ատով սիրտս չի դովանար : Ես դիտեմ, թէ ի՛նչ կ'ընեմ, եթէ ձեռքս իյնայ այդ ծեր աղուէսը :

Յոյն հրամանատարը հազիւ կրնար զսպել իր ներքին ուրախութիւնը :

— Ինչո՞ւ, մի՞թէ այդքան դէչութիւն է ըրեր քեզի, հարցուց Վեստ Սարդիս, որ մինչեւ այդ ժամանակ լուռ մտիկ կ'ընէր խօսակցութիւնը :

— Ի՞նչպէս չէ. ան մինչեւ անգամ ձեռքս խլած է զաւակս եւ ինծի դէմ զինած : Որդին զինել հօրը դէմ... մի՞թէ այդ ծանր հարուածը կրնա՞յ մոռնալ Թորոսիկ իշխանը :

— Համբերութի՛ւն, իշխա՛ն, ամէն ինչ կարգին է, եւ մենք չուտով մոխիրի կը վերածենք Պաղինի դաւառը, ըսաւ յոյն հրամանատարը եւ հը-

րամայեց պատչաճ մեծարանքները ընել դաւաճան հայ իշխանին :

Վեստ Սարդիս նոյնպէս ուրախ էր, իրեն դաչնակից մը դտած ըլլալուն համար յանձին Թորոսիկի :

Թչուառ Հայաստան... :

ԺԹ.

ՅԵՆԹԸ ԿՈՒԼԱՑ

Յենթը, կատարելէ ետք իր ստանձնած պարտականութիւնը Հարէլ իշխանին մօտ, կը վերադառնայ Անի : Այժմ ան բոլորովին փոխուեր էր, եւ ամենեւին խենթի երեւոյթ չունէր : Նստած էր կարմրագոյն ձիու մը վրայ, եւ զէնք ու զրահի մէջ կորսուած, արագութեամբ առաջ կը քշէր ձին : Ծանր, սրտմաչ մտածումները կ'ալեկոծէին սիրտը : Հայաստանի վերջին դէպքերը խիստ վրդովեր էին զինք, կը զդար թէ Յովհաննէս Թագաւորին մահուընէն վերջ, Հայաստանի դլխուն կը սպառնար չարագուչակ բան մը : Այդ բանը կը զդար թէ՛ ինք եւ թէ՛ իր տէրը Վահրամ իշխանը :

Այո՛, լաւ կը յիշէր այն օրերը, երբ Վահրամ իշխանը մօտենալով իրեն չէյտակի նայեցաւ իր թախծալից աչքերով, եւ ըսաւ դառնօրէն.

— Ներսէ՛ս, իմ Ներսէս, կը սիրես զիս :

« Ես զարմացայ եւ իր դէմքը դիտեցի, կը մենախօսէր ինքն իրեն Յենթը, չարունակելով հանդերձ իր ճամբան : — Իմ տիրոջս դէմքը մոայլ էր եւ գունատ, իսկ աչքերը արտասուալից : Ես յուզուեցայ, ինկայ Վահրամ իշխանին ոտքերը եւ ըսի.

ԲԱԳՐԱՏ ԱՑՎԱՉԵԱՆՑ

ԾՈՎԱՑԻՆ ՊՏՈՑՏ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի

Շրջանային Վարչութեան

ԿԻՐԱԿԻ ՕԳՈՍՏՈՍ 14ին, ամբողջ օրը դէպի **CALANQUE DE PORT-PIN**
Մասնակցութեամբ **Saint Louph** եւ **Bd Oddoh** նուագախումբերուն:

ԼՈՂԱԼՈՒ ՄՐՑՈՒՄ

Նաւերը (Canebière I եւ Canebière II) Vieux Portէն *կը մեկնին առաւօտեան ժամը 7ին: Երթեւեկի տոմսը* 200 *ֆրանք:*

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԵՑ-ԲՈՑԺ

ժողովրդական ամսաթերթ Բժշկութեան եւ Առողջապահութեան, կամ Տունին բժիշկը, 9րդ տարի: — Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ:

Ապրիլի թիւին բովանդակութիւնը. —

Զեռքի մատներուն անուանները (Շ. Նարդունի): *Կարմրելու վախը* (Տոքթ. Քօլօլեան): *Պաղ ջուրը կը նիհարցնէ* (Տոքթ. Լոքման): *Ինչո՞ւ անձնասպան կ'ըլլան* (Տոքթ. Գրիգորեան): *Թո – քախտաւոր մխեր* (Տոքթ. Պէրպէրեան): *Հայկական քաղաքները* (Քաղհան): *Լինտերու բորբո – քումը* (Տոքթ. Գ. Այվազեան): *Պէ՞տք է հաւկիթ ուտել* (Տոքթ. Ամատեան):

Մայիսի թիւին բովանդակութիւնը. —

Դնդերախտագերու մասին (Տոքթ. Շ. Այվազեան): *Գիտական խոհանոց* (Տոքթ. Զէնոբ): *Սրնունդ եւ մարսողութիւն* (Տոքթ. Քօլօլեան): *Բչխորիկին վնասները* (Տոքթ. Գ. Այվազեան): *Բադոն ու դինին* (Վ. Համբարձումեան): *Ի՞նչ – գան օգտակար է քալելը* (Տոքթ. Տանտինեան): *Այն, որու մասին ընդունուած չէ խօսիլ* (Տոքթ. Աղաջանեան): *Խլիրդի մասին* (Տոքթ. Սերոբեան): *Մշեցի կինը* (Գ. Անդրէասեան): *Քրտինքը* (Տոքթ. Լոքման):

Տարեկան բաժնեգինն է **500** *ֆր.: Արտասահման* **750** *ֆրանք: Դիմել՝ Շ. Նարդունի*, 17, Rue Damesme, Paris:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Սէնթ – Էթիէն. — Հ. Յ. Դ. « Անտօք » ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ 13 *օգոստոս, երեկոյեան ժամը* 8.30*ին Հայոց մատրան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

Վ.Ա.Լ.Ա.Ն.Ս.Ի մէջ « Ոսկեսարի Արշաւանք »ի տարեդարձը կը տօնուի օգոստոս 21*ին՝ « Clos de Fusains »ի ընդարձակ պարտէզին մէջ:*

ԳԻՆԵՋՕՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէն կազմակերպած է գինեճաշ մը ի պատիւ ընկերները Ս. Տէր Թովմասեանի, Ցունաստանէն նոր ժամանած Զ. Զաքարեանի եւ Տէր եւ Տիկ. Մարութեանի, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30*ին Ա.Հարոնեան ակումբին մէջ:*

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 100 *ֆրանք:*

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի կողմէ, մասնակցութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Տէսինի Նոր Սերունդի, այս կիրակի, 14 օգոստոս, առաւօտեան մինչեւ երեկոյ, **Café Margueh** *մօտ, գեղատեսիլ անտառին մէջ (2րդ կամուրջ):*

Կը բանախօսէ ընկ. ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, զաշտային խաղեր եւ անակնկալներ

Ճոխ ու սառնորակ ըմպելիներ, արեւելեան համադամ աղանդերներով

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի երկ – րորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 *հոկտ. երկուշաբթի օրը: Աշակերտուհիներու արձանա – գրութեան համար դիմել վարժարան*, 1, Bd du Nord, Le Raincy, *ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէ:*

ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Շաւիւլի Հ. Յ. Դ. Արշաւեան խումբի, Փ. Կ. Կապոյտ Ծաչի եւ Նոր Սերունդի ընկեր – ընկերուհիները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր Գալուստեան, Մինասեան, Օհանեան ընտանիքներուն, իրենց մեծ մայրիկին՝ ԱՃԻ ԵՐԻՑՈՒՀԻ ՏԷՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի Շաւիւլի դպրոցին կը նուիրեն 2000 *ֆրանք:*

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆի Վերափոխման տօնին առթիւ այս կիրակի, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ Եկեղեցւոյ մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Աբտաւաղդ արք., կատարելով խաղողի աւանդական օրհնութիւնը:

ԹՈՒԼՈՆ. — Ընկ. Սահակ Կէնճեանէ կը խնդրուի տեղեկացնել իր նոր հասցէն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ. — Աչտարակ դիւղացի՝ Փեփրոն Արամեան կը փնտռէ քոյրը եւ եղբայրները, Վիքթորիա, Գարեգին եւ Զաւէն Արամեանները, որոնք 1920*ին մեկնած են Հայաստանէն ամերիկեան որբանոցին հետ: Գրել ՑԱՌԱՋի հասցէով: Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտա – ծըպել:*

հրաժարքառութիւնը: Ձեր առջեւ դրուած հարցը Եւրոպայի խնդիրն է, կեանքի եւ մահու խնդիր մը»:

Ցետոյ պարզելով ներկայ տնտեսական դիժ – ուարութիւնները, մասնաւորապէս առեւտրական աննպաստ կշիռը Մ. Նահանգներուն հետ, զանոնք մասամբ վերագրեց Եւրոպայի ներկայ քաղաքական կարգուսարքին: « Այս բազմաղան դժուարութիւնները հարթելու համար, անհրաժեշտ է քաղաքական մարմին մը, քաղաքական վճիռ մը եւ քաղաքական գործունէութիւն մը: Ա՛յս է ձեր ժողովին խմբատը: Սկիզբէն իսկ պիտի դիտնաք թէ կը գործէք իբրեւ անհատներ, ազատ որ եւ է ճրնշումէ: Որ եւ է ստեղծագործութիւն, մինչեւ անգամ երախայի մը ծնունդը, որոչ վտանգներ կը պարունակէ: Որ եւ է ստեղծագործութիւն հաւատքի գործ մըն է: Եւրոպայի ընդհ. ժողովը պիտի ըլլայ այն ինչ որ դուք որոչէք »:

« ԴԱԼՈՎ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ »...

Պ. Էռիօ դգուշութեամբ չօչափեց նաեւ դեր – մանական խնդիրը. մանաւանդ որ զրոյց կը շրջէր թէ Պ. Զըրչիլ պիտի առաջարկէ Գերմանիան ալ ընդունիլ իբրեւ անդամ:

— « Գալով Գերմանիոյ, լաւագոյն եղանակն է պարկեշտօրէն արտայայտուիլ: Պ. Գեւլին վեր – ջերս չօչափեց այս հարցը Անգլիոյ Երեսփ. ժողովին առջեւ, իր սովորական իմաստութեամբ: Երկու դադաումներ կր տիրապետեն այս ծանրակշիռ հարցին առթիւ: Մէկը այն է որ մենք կ'ընդունինք Գերմանիոյ ահագին նպաստը՝ դիտութեան, գրականութեան, արուեստներու, ամէն յառաջդիմութեան: Գերմանիան աշխարհի տուած է իմաստնութիւն քանթը եւ անոր յաւիտենական խաղաղութեան ծրագիրը. քանթ, պաշտպանը մարդկային իրաւունքներու, որ գրած է սա հրաշալի խօսքը. — « Քաղաքականութիւնը պէտք է ծնրադրէ բարոյականին առջեւ »: Կէսթէ տուաւ իմացական – նութեան օրինակ մը որ կը դէմ կ'անցնի բոլոր սահմանադրութիւնները, կր տիրապետէ անոնց վը – րայ: Իէնայի Թնդանօթներու ժխորին մէջ իսկ, Հեկել մեզի կ'ուսուցանէ թէ միտքը, դիտութիւնը, քաղաքակրթութիւնը պարտին յաղթել աչ – խարհի բոլոր նախապաշարմունքներուն եւ անցեալի նուաստացուցիչ սորկութեան: Եղբայրութիւնը պանծացնելու համար, Պեթհովէն կը յօրինէ կա – խարդական գործ մը որուն յուզական ուժը չէ բապատած տակաւին:*

« Եթէ Գերմանիան հաւատարիմ մնացած ըլ – լար այս բարձր օրինակներուն, մենք իրնչ փու – թաջանութեամբ պիտի աչխատէինք իրեն հետ, ազատական Եւրոպայի մը կազմակերպութեան համար: Բայց, իրրեւ ներկայացուցիչները եւ աստիճան մըն ալ պատասխանատուները բազմաթիւ մարդկային կեանքերու, մենք անձկութեամբ կը տեսնենք վերերեւումը կարգ մը դաղափարներու որոնք հիմնուած են բռնի ուժի պաչտամունքին վրայ: Ուրեմն Գերմանիոյ իրեն կ'ինայ պատասխանել հարցումի մը որ կը ներկայանայ իրրեւ ատելի բարոյական քան քաղաքական խնդիր մը »:

Ճառը անմիջապէս թարգմանուեցաւ անդլերէնի եւ միաձայնութեամբ որոչուեցաւ ամ – րողջովին արձանագրել ատենագրութեանց մէջ: Ցետոյ ձեռնարկուեցաւ մնայուն նախագահին ընտրութեան: Միակ թեկնածուն էր Պելժիոյ նախորդ վարչապետը, Պ. Սփաք:

★ *Զրչիլ ներս մտած ատեն երկարօրէն ծափահարուեցաւ: Երբ յամբարար կը բարձրանար սանդուղներէն, ատանդական սիկառը բերանը, ալզասեան տարազով թուխ գեղուհի մը յառաջ նետուելով համբուրեց ձերուկին մէկ այտը: Նախկին վարչապետը յանկարծակիի եկաւ, բայց անմիջապէս ինքզինքը դտնելով, միւս այտն ալ երկարեց աղջկան, եւ ժողովասրահ մտաւ աւելի քան երբեք ժպտուն:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ Ֆրանսական չրջանին հրամա – նատարը, զօր. Քէօնիկ, իր հրաժարման առթիւ ընդհ. ներում չնորհեց Ֆրանսական զինուորական ատեաններու կողմէ դատապարտուած Գերմաններու (անոնց որ մեղանչած են զրաւման օրէնքներուն դէմ): 1947էն առաջ տրուած բանտարկութեան պատիժները կէս ատ կէս պիտի կրճատուին, իսկ անկէ վերջ դրուած պատիժները՝ մէկ երրորդ համեմատութեամբ:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 11 *կասկածելիներ, իրրեւ պատասխանատու հրէական սինակոկին մէջ պատահած պայթումին, որուն հետեւանքով մեռան* 11 *հոգի: Կ'ըսուի թէ կալանաւորներէն քանի մը ուսանողներ խոստովանած են իրենց մեղսակցութիւնը:*

ՊԵԼԺԻՈՑ ԴԱՀԼԻՃԸ վերջապէս կազմուեցաւ, վեց չաբթուան տագնապէ մը վերջ: Վարչապետն է Պ. Էսքընս, արտաքին նախարարը՝ նախկին վարչապետ մը, Պ. Զելանտ: Ընկերվարականները չեն մասնակցիր:

3,000 ՀՐԵԱՆԵՐ բուռն ցոյց մը կատարեցին Միւնիխի մէջ, գերմանական թերթի մը խմբագրատան առջեւ, բողոքելու համար նամակի մը հրատարակութեան դէմ: Այս նամակով ընթերցող մը վամբիր կը կոչէր Հրեաները եւ ցաւ կը յայտնէր որ բոլորն ալ կազմամահ եղած չեն: Տասնըհինդ ոստիկաններ վիրաւորուեցան քարկոծուելով, ոստիկանական կառք մը կրակի տրուեցաւ ցուցարարներուն կողմէ որոնք ուրիշ վնասներ ալ պատճառեցին: Երկու Հրեաներ վիրաւորուեցան:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մէջ ընտրութիւններ պիտի կատարուին այս կիրակի, մասնակցութեամբ 28,000,000 *ընտրողներու: Մ. Նահանգներու մարզպանը այս առթիւ հաստատեց թէ Հիթլէրի նախկին հետեւորդները դրաւած են կառավարական եւ ճարտարադործական դլխաւոր պաչտօններուն* 30 *առ հարիւրը: Բայց հերքեց այն կարծիքը թէ նացիականութիւնը կը վերածընի: Մարզպանը կը հաւատայ թէ կարելի պիտի ըլլայ առողջ եւ խաղաղասէր պետութիւն մը հիմնել:*

ՔՍԱՆ ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՒ ԵՆ Փոցտամի մէջ, պայթումի մը հետեւանքով որ տեղի ունեցած էր անցեալ յուլիսին: Գերմանական թերթերը կը զրբեն թէ զոհերուն մէջ կը դտնուին խորհրդային հրամանատարը, հաղարապետ Վերին եւ ուրիշ ոուս սպաներ: Ռումբը պայթած էր նախկին պալատին վերին դահլիճին մէջ, որ կեդրոնն է խորհրդային սպայակոյտին եւ վրէժխնդրութեան կը վերագրուի:

ԱԹԻՆՔԻՆ կը հեռադրեն թէ ազատ արձակ ուեցան 520 *համայնավարներ եւս, որոնք արդէ – լափակուած էին, « վերակրթուելու համար »:*

ԱԼՊԱՆԻՈՑ պատերազմական նախարարու – թիւնը կը ծանուցանէ թէ յոյն զինուորներ փոխձեցին արչաւել, բայց ետ մղուեցան: Ցունական կառավարութիւնը կը հերքէ այս պատմութիւնը:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դչ.). — Սթերլին 1097 (960), *տոլար* 330 (370), *զուից. ֆրանք* 83.20 (92), *Նափոլէոն* 4220, *սթերլին* 4870, *զուից.* 4100, *տոլար* (20) 20,040, *ճոյլ ոսկի* 611,000 *ֆրանք:*

ԱՆԳԼԻՈՑ ՀՐԻՇԸ, ճօն Հէկ, որ խոստովանած էր թէ ինը հոգի սպաննած, անոնց արիւնը խմած եւ մարմինները « ասխա »ի մէջ լուծած էր, կախուեցաւ չորեքչաբթի առտու: Խեղդկալին ուժը փորձելու համար իր ծանրութեամբ ուազէ պարկ մը կախած էին նախապէս: Մարդասպանը իր յուչերը դրած էր բանտին մէջ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 — Գին 6 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 13 Août 1949 — Շաբաթ 13 Օգոստոս

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5922 — Նոր շրջան թիւ 1333 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՊՂՏՈՐ ԱԼԻՔՆԵՐ

Երեւան կը շարունակէ ալիքներու պատերազմը Դաշնակցութեան դէմ՝ Սփիւռքի հայութեան յատուկ իր հաղորդումի ժամերուն։

Արտասահմանի կարօտաքաղձ Հայը ի զուր պիտի փնտռէ սրտապնդիչ խօսք մը՝ Երեւանէն արձակուող պղտոր ալիքներուն մէջ։ Ոչ մէկ բառ Հայկական Դատի, Հայաստանի սահմաններու ընդարձակման կամ ներգաղթի մասին, որուն դարդարման չուրջ չթարեհաճեցան փոքրիկ լուսաբանութիւն մը անդամ տալ տուն ու տեղ ծախած եւ ծայրայեղ թշուառութեան մատնուած տարագիր հայ բազմութիւններուն։

Բայց Երեւանի խօսնակը կարմրափետուր բըլբուլ կը կարի, երբ խօսիլ պէտք կը զգայ Դաշնակցութեան հասցէին։

Տարիներէ ի վեր կը լսենք չարունակ մաշած այն յանկերգը, որուն ոչ բառերը կը փոխուին եւ ոչ ալ եղանակը։

Մեր Յուլիս 20ի թիւին մէջ տուինք ամփոփումը այն թունաւոր լուտանքներուն, զորս Երեւանի ձայնասփիւռը տեղացուց կրկին Յուլիս 9ի իր հաղորդումով։

Բովանդակութիւնը այդ պարսաւանքին. — ո՛եւ է մէկը կրնայ զոհ արտասանել, եթէ քիչ թէ շատ մօտէն հետեւած է Երեւանեան « արտածումներ »ուն, — « Անգլեւամերիկեան իմպերիալիզմի գործակալներ եւ Թուրքիոյ բարեկամներ, ֆա – շիստներ, դաւաճաններ, ագենդներ, սրիկաներ » եւայլն։

Ինչպէս միշտ, հայհոյանքներու այս տարափին մէջ՝ ոչ մէկ իրական փաստ եւ չօշափելի տուեալ՝ Դաշնակցութիւնը ամբաստանութեան տակ դնող։ Ա՛յլ միայն ձրի հայհոյանքներ, մութին մէջ արձակուած դարչելի սուտեր, դրպարտութիւններ եւ բանսարկութիւններ։

Երեւան ինքն ալ վստահ է թէ անդօր է նման զէնքերով Դաշնակցութիւնը պարտութեան մատնել։ Իր այս պայքարը ոչ մէկ արդիւնք տուած է մինչեւ այսօր։ Քանի՛ քանի՛ անդամներ հանդիսաւոր դամբանականներ կարդացուեցան հեդինեակաւոր անձնաւորութեանց կողմէ եւ Դաշնակցութիւնը ընդմիշտ թաղուած յայտարարուեցաւ ի լուր Հայաստանի եւ Սփիւռքի հայութեան եւ սակայն այսօր, հակառակ իր այդ պնդումներուն, Երեւան հարկադրուած է ահաւասիկ ընդունելու անոր զարմանահրաշ վերյարութիւնը, քանի որ նիպակ կը ճօճէ տեւաբար Դաշնակցութեան դայլութեան դէմ։ Եթէ երէկ ահազդու ուրուական մըն էր ան, այսօր դարձած է զաղութներու կեանքը ղեկավարող մեծ ուժ մը, որուն դէմ հայ «պրոբլեսիաներ»ը ծառանում են զայրոյթով։

Ինչո՞ւ սակայն Երեւան կը յամառի իր այս անվայել եւ անդօր պայքարին մէջ։ Անվայել՝ որովհետեւ պետութեան մը պաշտօնական բերանն է ինք եւ ներելի չէ որ հասարակ զրպարտիչներու եւ բախտախնդիրներու լեզուով բարբառի։ Անդօր՝ որովհետեւ Դաշնակցութեան վարկն ու ժողովրդականութիւնը հետզհետէ աւելի կը զօրանան ամէն կողմ։

Կարելի չէ տարբեր բան դնել անոր բարբառջանքներուն մէջ, եթէ ոչ գաղութներու ներքին խաղաղ կեանքն ու կազմակերպութիւնը քայքայելու եւ խռովութիւններ սերմանելու հետեւողական ծրագիր մը։ Հայաստանի բոլշեւիկեան իշխանութիւնը կ'ուզէ որ արտասահմանի հայ դանդուածները դառնան իր քարոզութեան եւ քաղաքական նպատակներ ու կոյր գործիքները եւ ատրկաբար հետեւին տրուած հրահանգներուն։

Միակ ուժը որ Թումբ կը կանգնի ապագային եւ կործանարար այս քաղաքականութեան՝ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնն է։

Բոլշեւիկեան բռնակալութիւնը Դաշնակցութեան մէջ կը տեսնէ նաեւ Հայկ. Դատին միակ անկաշառ պաշտպանը, ազատութեան զաղափարին մշակ անսահանջ ախոյեանը, հայեցի արժէքներու եւ ազգային նուիրական աւանդութեանց միակ անձնուէր պահակը։ Ահա թէ ինչո՞ւ Երեւան արտասահմանի իր գործակալներու աջակցութեամբ, միջոցներու մէջ խտրութիւն չի դներ՝ հայութեան արթուն գիտակցութիւնն ու առողջ ոգին մարմնաւորող այդ կուսակցութիւնը սեւ – ցնելու եւ ջլատելու համար։

Երեւան շատ լաւ գիտէ թէ Սփիւռքի հայութիւնն ալ անկազմակերպ եւ անգլուխ հօտի մը կարելի է վերածել՝ Դաշնակցութեան չէզոքացու-

Թուրքիոյ արտաքին եւ ներքին հոգերը

Թուրքիոյ վարչապետը, Շէմսէտտին Կիւնալթայ, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ Պրուսայի մէջ։

— « Աչխարհի կացութիւնը տակաւին մութ է եւ չիոթ, եւ օրէ օր աւելի կը կնճռոտի։ Ամէն ազգի պէս, մենք ալ պարտաւոր ենք մեր դոյութիւնը պահել եւ այս նպատակով հիմնական միջոցներ ձեռք առած ենք։ Գիտէք անշուշտ թէ աչխարհ երկուքի բաժնուած է եւ մենք վազուց ճշդած ենք մեր դիրքը ու գիտենք թէ որ ճամբան պիտի բռնենք։ Անգլիա եւ Ֆրանսա վերջերս ծանուցագիր մը տուին կառավարութեան եւ հաստատեցին թէ 1939ի դաչնագիրը ի զօրու կը մնայ։

« Միւս կողմէ Ամերիկայի բարեկամութիւնը մեզի հանդէպ կը զարգանայ օրէ օր։ Այս բարե – կամութիւնը ունի բազմաթիւ օգտակարութիւն – ներ, նախ կը զօրացնէ մեր ներքին ուժը, երկրորդ մեզ կը միացնէ համաչխարհային չարժումին եւ զօրակցութեան, եւ ատիթ կուտայ որ վստահութեամբ նայինք ապագային։ Ա. Միութեան հետ մեր յարաբերութիւնները անփոփոխ կը մնան, կը չարունակուին առաջուան պէս։ Վերջին անգամ հրաւիրուեցանք եւրոպական Միութեան։ Արեւելեան եւ հարաւային իսլամ երկիրներու հետ մեր յարաբերութիւնները կը զարգանան, իսկ ներքին քաղաքականութեան մէջ, մեր չանքերը կեդրոնացած են աւելի տնտեսական գետիններու վրայ։ Մանրամասն ծրագիրներ կը մշակենք, երկրին մէջ թափ տալու համար անհատական ձեռնարկներուն եւ Ամերիկացիներուն հետ կնքած ենք այլեղան համաձայնութիւններ »։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ելմտական գործավարն ալ հերքելով դրամի արժեզրկման մասին շրջած զրոյցները, յայտարարեց։

— « Ամերիկեան ելմտական նախարար Սնայըը մեր երկիրը եկաւ տնտեսական պատճառներով։ Որոշած էր քննել Մարշըլի ծրագրին ենթակայ երկիրներուն տնտեսական եւ ելմտական վիճակը։ Մեր տեսակցութեանց ընթացքին բնաւ նկատի չառինք թրքական դրամին արժեզրկումը կամ անոր նոր արժէք մը տալու պարագան։ Այսպիսի բան մը խնդրոյ առարկայ չէ որ եւ է կերպով »։

Սխալ է նաեւ այն կարծիքը թէ դրամական նեղութիւն կայ հրապարակին վրայ։ Այսպիսի նեղութիւն մը եթէ ըլլայ իսկ, պատահական բան մըն է եւ որոշ եղանակի մը յատուկ։ Գալով եկամուտի տուրքին, զոր պիտի զործադրենք զալ տարի, նոր շրջան մը կը բանայ մեր ելմտական կեանքին մէջ. անձնապէս մեծ յոյս ունիմ այս տուրքին վրայ, որ մեր ելմտական բարենորոգումներուն նախադուռը պիտի կազմէ։ Եկամուտի տուրքը օրէնքի փոփոխութիւն մը չէ, այլ նախապէս զրուած տուրքի մը բարեփոխումը եւ ելմտական նոր դաստիարակութիւն մը։

« Հետեւաբար եթէ կարգ մը հարկատուներ կամ վաճառականներ խուճապի մատնուեր են այս տուրքին հետանկարին առջեւ, աւելորդ վրդովմի մը մատնուեր են։ Ասոնք առժամեայ բաներ են, եւ կ'անցնին։ Կարեւորութեամբ կ'աչխատինք եկամուտի տուրքին զործադրութեան համար։ Տուրքի վերաբերեալ չատ մը զործեր դեռ պիտի բարեկարգուին եւ արդիական ձեւ մը պիտի տրուին։ Մինչ այդ կը պատրաստենք 1950ի ելմտայոյցը։ Կը խորհինք կարգ մը խնայողութիւններ կատարել։ Մեր հաստոյքներուն մէջ որոշ յաւելում մը կայ, իսկ Միջազգային Դրամատան մօտ մեր կատարած դիմումը նպաստաւոր արդիւնք տուաւ։

մով։ Ու զարմանալի չէ որ օրէ օր կ'աւելնայ թոյնը իր յարձակումներուն՝ հայ ժողովուրդի ամէնէն անբասիր եւ անձնուէր զաւակներուն դէմ՝ ի տես Դաշնակցութեան յարաճուն վերելքին։

Մենք պատասխան չունինք տալիք Երեւանի ձայնասփիւռ կայանէն տեղացող հայհոյանքներուն։ Լաւագոյն պատասխանը կուտայ ինքը՝ հայ գիտակից ժողովուրդը, որ ամէն առիթով կուգայ վստահութիւն յայտնելու իր ծոցէն ծնած հարազատ ու մեծ կուսակցութեան։

Զրպարտութիւններով եւ խեղաթիւրումներով կարելի չէ գրաւել ազգի մը սիրտը։

(ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ԱԶԴԱԿ»Ի)

Օրուան խնդիրը՝ Վերապինել Եւրոպան

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Մ. Նահանգներու ցամաքային բանակին սպարապետը, զօր. Պրէտլի, առաջարկած է նախապատուութիւն տալ Ֆրանսայի, վերազինման վարկերը բաչխած ատեն։

Նոր տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսա պիտի ստանայ տրամադրելի վարկին մէկ երրորդը, 2—3 միլիառ տոլարի զինամթերք, հինգ տարուան ընթացքին։ Ամերիկեան սպայակոյտը Ատլանտեանի ցանցին առաջին պատնէշը կը նկատէ Ֆրանսան, հետեւաբար ամէն դիւրութիւն պիտի ընծայէ, անոր վերազինումը փութացնելու եւ յաղթականելու համար։

Ամերիկացիներուն առաջին գործը պիտի ըլլայ վերակազմել զինակից ազգերու ցամաքային բանակները։ Եւ քանի որ Ֆրանսան ամէնէն ըստուարաթիւ հետեւակազօրքը եւ մեքենաչարժ զօրամասերը ունի, պիտի ստանայ վերազինման առաջնի բաժինը։

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ անհրաժեչտ մանրամասնութիւնները արդէն իսկ հաղորդուած են Ֆրանսական կառավարութեան։ Անշուշտ կարելի չէ յայտնել վերջնական դումարները, քանի որ ամերիկեան խորհրդարանը տակաւին չէ ճշդած վերազինման վարկը։ Կարծողներ կան թէ նախազահ Թրումըն տրամադիր է 7—8 միլիառ տոլար տրամադրելու ազատ երկիրներու սպառազինութեանց։ Այն ատեն Ֆրանսայի բաժինը պիտի ըլլայ 2—3 միլիառ տոլար կամ 600—900 միլիառ Ֆրանք, իբրեւ զինամթերք կամ վարկ։ Մանաւանդ պիտի ղրկուին հրասայլեր, թնդանօթներ, ինքնագործ զէնքեր եւ ուրիչ արդիական սպառազինութիւններ։

Արեւմտեան Եւրոպայի եւ Ատլանտեան ճակատի ընդհ. պաչտպանութեան մէջ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն հիմնական դերը պիտի ըլլայ պաչտպանել ծովային եւ օդային ճամբաները ռմբակոծութեանց դէմ։ Մ. Նահանգները իրենց կը վերապահեն ռազմագիտական եւ հիւլէական ռմբակոծութիւնները։

Այսպէս, Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն զինեալ ուժերը պիտի կազմեն էական մասը արեւմտեան բանակին, որուն պաչտպանողական գիծը հաւանաբար պիտի ըլլայ Հռենոսը։ Կը կարծուի թէ բոլորովին մէկդի դրուած է մինչեւ Պիրենեան լեռները քաչուելու ծրագիրը։

Մ. Նահանգներու ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովը կարգ մը ականաւոր անձերու կարծիքն ալ պիտի լսէ յառաջիկայ շաբթու, վերջնական որոչում տալու համար չորս միլիառ 500,000,000 տոլարի վարկի մասին, որուն վրայ կը պնդէ նախագահ Թրումըն։

Նախագահը ստորագրեց Մ. Նահանգներու ցամաքային, ծովային եւ օդային ուժերու միացեալ զեկավարութեան օրէնքը, որուն չնորհիւ ազգային պաչտպանութեան նախարարութիւնը պիտի կրնայ ուղղակի վարել բոլոր զինուորական գործողութիւնները եւ կեդրոնացնել ելեմուտքը, հարիւրաւոր միլիոն տոլար խնայելով։

★ *Ատլանտեանի զինակիցները մօտերս ժողով պիտի դումարեն Ուաչինկթընի մէջ, հաւանաբար սեպտեմբերին, ճշդելու համար դաչինքին դործադրութեան մանրամասնութիւնները։*

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՇՈՒԵՑԱՐԴԱՐԸ

Տարագիրներու Միջազգային կազմակերպութեան (IRO) վերջին տեղեկագրին համաձայն, 1947 յուլիսէն մինչեւ 1949 յուլիս այլուր տեղաւորուած կամ իրենց հայրենիքը վերադարձած են աւելի քան 600,000 տարագիրներ։ Միջին Եւրոպայի զաղթականյանները պարպուած են երկու երրորդի համեմատութեամբ, 1948էն ի վեր։

Այս տարագիրներէն 121,861 հոգի պատած են Իսրայէլ։ Երկրորդ տեղը կը բռնէ Անգլիա, որ ընդունած է 82,262 տարագիրներ, երրորդը՝ Մ. Նահանգները (68,677)։ Ցետոյ կուգան Քանատա եւ Աւստրալիա (66,256 եւ 54,079 հոգի)։

Նոյն տեղեկագրին համաձայն, տարագիրներու թիւը, որ 710,626 էր 1947 սեպտեմբերին, իջած էր 418,271ի, 1949 յունիս 30ին։

★ *Օգոստոս 10ին Վալփարէզօ հասան 484 տարագիրներ, ամէն ազգէ, — սերպ, հունգար, չեխ, լեհ, ռուս, ռումանացի եւն. (Թերեւս Հայեր ալ...)։*

ՀՐԵԱՆԵ՞ՐՆ ԱԼ ԿՐ ԳԱՂԹԵՆ

Թէլ – Ավիվէն կը հեռագրեն թէ արտագաղթ մը սկսած է Իսրայէլէն դէպի Մարոք, Թունուզ եւ Ալժերիա։ Նորեկները են որ կը հեռանան իրենց հայրենիքէն... Ֆրանսական հիւպատոսարանը կը հաստատէ թէ 500 Հրեաներ անցագիր ուզած են, իրենց նախկին բնակավայրը՝ Հիւս. Աֆրիկէ վերադառնալու համար։ Ուրիչ 60—70 հոգի ալ կարգի կը սպասեն։ Բոլորն ալ միեւնոյն բացատրութիւնը կուտան, — չկրցանք յարմար գործ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿԱՐՍԻ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ

(Երկրորդ եւ վերջին մաս)

30 ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԶՕՐԱԲԱԺԻՆ ՁԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՑ· — ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ ԿԸ ԲԱՆԻՆ, ԲԱՑՑ ՈՉ ՄԷԿ ՄՏԵՐՄՈՒԹԻՒՆ· — ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ Է ԻՐԱՐՈՒ ՀԵՏ ԽՕՍԻԼ· — ԴՐՕՇՈՎ ԿԸ ԽՕՍԻՆ· — ԱԿԱՆՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ԿԱՄՈՒՐՋՆԵՐՈՒՆ ՎԸՐԱՑ:

Մէկ երեղութիւն կայ որ չատ բացայայտ է — Ռուսերը այս ճակատին վրայ չատ մեծ ուժ ունին: Լենինականի մէջ որ սահմանէն անդին առաջին քաղաքն է, երկու հետեւակազօրքի զօրաբաժիններ կան հրասայլերով ինչպէս նաեւ օդային զօրաբաժին մը երեք զօրագունդերով որոնց մէկը վայրաչուներու (փառաչութիւն), մէկը օդային սահնակներու եւ երրորդը պարզ դինուորներու: Թուրքերուն կարծիքով, որ եւ է ռուսական յարձակում այս ճակատին վրայ պիտի ըլլայ «ուղղահայեաց»:

— Երբ Ռուսերը օդը բարձրանան, կրնանք զիրենք տեսնել, բայց սպաներէն մէկը: Երբեմն օրական հարիւր անգամ օդը կը բարձրանան:

Թուրքերը համոզուած են որ Ռուսերը մօտաւորապէս երեսուն զօրաբաժին ունին կովկասեան ճակատին վրայ: Երկու ռուսական բանակներ կան որոնց կեդրոնները կը դտնուին Երեւան եւ Թիֆլիզ:

Եւ սակայն, հակառակ երկու երկիրներու յարուցած յարաբերութեանց, չոդեկառքի հաղորդակցութիւնները չատ կանոնաւոր են:

Ռուսական լայն գծով երկաթուղի մը Թիֆլիզէն կուգայ, սահմանը կը կտրէ Ղզըլ Չախչախի մէջ եւ ճամբան կը չարունակէ մինչեւ Սարըգամըշ, որ մօտաւորապէս 60 մղոն Թուրքիոյ սահմանէն ներսն է:

Սարըգամըշը նեղ գծով երկաթուղիով մը կապուած է Էրզրումին ուր կը սկսի եւրոպական երկաթուղիներու լայն դիծը որ կը կտրէ Թուրքիան մինչեւ Պոլիս:

Շաբաթը երեք անգամ լայն գծով երկաթուղի մը Սարըգամըշէն կը մեկնի դէպի սահմանագլուխը: Կը փոխադրէ չատ քիչ բեռ — այսինքն միայն սուրհանդակը եւ քանի մը ճամբորդներ որոնք գրեթէ ամբողջութեամբ Անգարայի խորհրդային դեսպանատան պաշտօնեաներն են:

Շատ քիչ անգամ սովորական քաղաքացի մը Ռուսիա կը ճամբորդէ՝ խորհրդային վիզայով: Կառախումբերուն մէկ գրեթէ ապրանք չկայ: Յայտնի է որ Ռուսերուն համար այս դիծը կորուստ մըն է:

Ղզըլ Չախչախի մէջ կը վերջանայ երկաթուղիին Թրքական սպասարկութիւնը· այնտեղ է ցուցատախտակը: Սահմանին միւս կողմը կը սպասէ ռուսական կառախումբը: Ճամբորդները մէկ կառախումբէն միւսը կը փոխադրուին՝ մանրազնին խուզարկութենէ ետք: Ցետոյ, ռուսական չոգեկառքը ճամբայ կ'ելլէ, ռուս պաշտօնեաներով ու կ'երթայ Թիֆլիզ, իսկ Թրքականը կը վերադառնայ Սարըգամըշ:

Հակառակ սահմանագլուխի այդ կապին, պաշտօնեաներուն միջեւ բարեկամական յարաբերութիւն չկայ: Զինուորներուն արգիլուած է խօսիլ: Եթէ պէտք ըլլայ ո եւ է խնդրի համար բանակցութիւն կատարել, այն ատեն այս կամ այն կողմի պահակներէն մէկը կը չարժէ իր ազգային դրօշը: Երկու դրօշներն ալ տարօրինակ իրարու կը նմանին, երկուքն ալ կարմիր ըլլալով: Թրքականը ունի ճերմակ մահիկն ու աստղը, իսկ ռուսականը՝ մուրճն ու մանգաղը:

Այս նշանը տրուելէ ետք, պահակ սպայ մը կը մօտենայ երկաթէ խարխուլ դռնակի մը որ կը բացուի սահմանագլուխը կազմող կամրջակի մը վրայ՝ փոսի մը մէջ: Սպան թուղթի կտոր մը կ'անցընէ ժանդրուած դրան ճողերէն ներս· այս թուղթը իր կարգին կը ղրկուի կարսի նահանգին կուսակալին, միակ անձը որ իրաւասու է Ռուսերուն հետ բանակցելու:

Կուսակալը ինքնաչարժը կը նստի եւ երեսուն մղոն տեղ կ'երթայ՝ անցնելով ճամբէ մը որմէ աւելի դէպը տեսած չեմ Միլլին Արեւելքի մէջ: Բոլոր կամուրջներուն վրայ ականներ հաստատուած են որպէս զի քանդուին, ռուսական յարձակումի մը պարագային: Կամուրջներէն մէկը այնքան խարխլած էր որ ստիպուեցանք մեր կառքէն վար իջնել՝ վախնալով որ յանկարծական ծանրութիւն մը կրնար կոքել զայն:

Թուրքիան պատերազմի համար պատրաստուած երկրի մը տպաւորութիւնը կը ձգէ: Զինուորներ կան ամէն տեղ: Ճաճախ կ'անցնինք Պոֆորս թնդանօթներով եւ թեթեւ ու ծանր հրացայլերով խճողուած կայաններէ որոնք դիզուած են ճամբուն եղերքը, փայտաչէն վրաններու տակ:

Սպաները չատ խնամուած վրայ — գլուխ ուներն ամերիկեան համազգեստներով եւ այնքան Ամերիկացիի կը նմանին որ մարդ կը զարմանայ, թէ արդեօք Le Soir թերթին մէկ Պ. Ժոզէֆ Տէլմել կը զանգատի թէ չկայ ֆրանսերէն գիրք մը, որ առանց նկատի ունենալու ազգութիւնը, հաւաքէր ֆրանսական արժէքներ, ցրուած աշխարհիս մէկ անկիւնը: Բազմաթիւ օտարածին գրադէտներ իրաւունքով կը պատկանին ֆրանսացի գրողներու ընտանիքին:

Թուելէ վերջ զանազան ազգերէ ֆրանսագիր գրագէտներ, յօդուածագիրը հարց կուտայ թէ կարելի չէ՞ հաստատել որ ֆրանսական գրակա – նութիւնը կը հիմնուի մասամբ իր հարստութեամբ եւ բեղուն այլազանութեամբ, Հիւսիսէն, Հարաւէն կամ Արեւելքէն ու Արեւմուտքէն եկած գրադէտներու բերած նպաստին վրայ: Եւ կ'ըսէ թէ այս բոլորին մէջ հայ գրագէտներն ալ կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն:

Աչխարհի ամէն մէկ կողմը հայ գաղութներ կան: Փախչելով Աբդիւլ Համիտի հալածանքներէն, հազարաւոր Հայեր ապաստան գտան Կովկասի, Ֆրանսայի, Ամերիկայի, Եգիպտոսի, պալքանեան երկիրներու մէջ, աչքի զարնելով ամէն տեղ: Անոնք տուած են մանաւանդ Ֆրանսական գրականութեան իրական արժէքով գրագէտներ, բանաստեղծներ:

Երէկ, ֆրանսացի գրագէտներ կարեւոր ազդեցութիւն կը գործէին հայ մտաւորականներու վրայ· հակառակ հետաւորութեան: Արշակ Չոպանեան ապացոյցը տուաւ իր 1935ին տպուած գործով, «Վիքթոր Հիւկօ, Շաթոպրիան եւ Լամարթին հայկ· գրականութեան մէջ»: Վերջերս նման ապացոյց մը տուաւ ուրիշ հայ գրող մը Անանտէյլ-ան-Հըտսըն (Նիւ Եորք) Պարտ Քոլէճի ֆրանսական բաժնի վարիչը՝ Արթին Արթինեան, որ հեղինակն է Մոլիասանի մասին գրուած տեսութեան մը: Մոլիասան խորապէս ազդած է որոշ արեւմտահայ գրողներու վրայ: Ան ֆրանսացի բոլոր գրողներու մէջէն, ամէնէն չատ թարգմանուածներէն է· եւ արդէն Հայերը մեծ եռանդով կ'ընդունէին ֆրանսական մշակոյթը: Աչակիրներ – րու չբջանէն ի վեր Հայերը անոր նուիրեալ քարոզիչները եղան Արեւելքի մէջ եւ այսօր ցրուած աչխարհի ամէն մէկ անկիւնը, կը չարունակեն դարձեալ նոյն առաքելութիւնը:

Ֆրանսագիր հայ գրագէտներու մեծ մասը կը բնակի Ֆրանսայի մէջ: Սակայն կայ եգիպտոսի մէջ Արսէն Երկաթը, Իտալիոյ մէջ՝ Հրանտ Նազարեանցը, մինչեւ իսկ Պելժիոյ մէջ Հուրի Իփէքեան: Արսէն Երկաթ բանաստեղծն է Les Yeux Limpides-ի եւ Scarabées-ի: Հրանտ Նազարեանց կը վարէ Graal-ը եւ կը հրատարակէ հայերէն, իտալերէն եւ ֆրանսերէն լեզուով ոտանաւորներ ո – րոնք հետաքրքրական են ոճի եւ ձեւի տեսակէտէն: Հուրի Իփէքեան քանի մը տարի առաջ հրատարակեց բանաստեղծութեան հատորիկ մը «Sonate» որուն լաւագոյն ընդունելութիւնը բերին քննադատները:

Կը յիչուի թերեւս որ Մորիս Պարէս, Voyage de Sparte-ի գրքին մէկ գլխուն մէջ կը խօսի այն ներին դրագէտին մասին, որ կը կոչուի Տիգրան Երկաթ, եւ որու մասին, Լէոն Կերտան, իր հայրենակիցը նուիրած է դիրք մը, դնահատուած Ֆրանսական Ակադեմիայի կողմէ: Տօքթ· Mardrus, որ մեռաւ վերջերս, ծագումով Հայ էր: Իրական անունն էր Մարտիրոս, եւ Գահիրէի «Սուք»երու մէջ էր որ, իր մանկութեան առաջին անգամ լսեց Շէհէրազատին պատմութիւնները: Ինչպէս ծանօթ է, ան հաւատարմօրէն թարգմանեց «Հազարումէկ գիչերներու հէքեաթները», ինչպէս եւ «Գուրան»ը, եւ «Երդ – երդոցը»:

Շատ անգամ կ'ըսեն թէ Henri Troyat, այն որ տասնեակ մը տարի առաջ կոնքուռի մրցանակը չահեցաւ, Ռուս է: Ան ֆրանսացի է հպատակութեամբ, ծնած է Նախիջեւան, Հայ է, ինչպէս Jeanine Mayը, գնահատուած վէպերու հեղինակը եւ Gabriel Arout, երիտասարդ թատերագիրը որ Vieux Colombier-ի մէջ ներկայացուց «La peur des miracles», Michaudière-ի մէջ «Pauline» կամ «l'Ecume de la Mer»ը: Այս վերջինին մէջ ծառային դերը կը կատարէր ուրիշ Հայ մը, Coco Aslan:

Փարիզի մէջ կ'ապրի ծեր հայ բանաստեղծը Արշակ Չոպանեան որ 1895էն իսկ, աչխատակցած է Mercure de France-ի, Revue Blanche-ի, Revue des Revues-ի եւայլն: Ան բազմաթիւ գործեր հրատարակած է ֆրանսերէն: Mercure de France-ի րնկերութիւնը հրատարակեց անոր «Բանաստեղծութիւնները» եւ «Հայ Աչուղները»:

Պատերազմը դժբախտաբար պարապ մը բացաւ Ֆրանսայի հայ երիտասարդ բանաստեղծներու մէջ:

Գեղամ Աթմաճեան ինկաւ դէնքը ձեռքին 1940-ին: Միհաք Մանուչեան, Փարիզի դիմադրականներուն վարիչը, գնդակահարուեցաւ Գերմաններուն կողմէ: (ԽՄԲ· — Այս երկու երիտասարդներուն գրած են հայերէն):

Գրիգոր Չիաթէան, երկար տարիներ Գոթ տիւ Նորի փոքր մէկ գիւղը ապաստանելէ վերջ, վերադարձաւ իր տեղը Ֆրանսայի գրագէտներու չարքին մէջ: Գրականութեան մէջ ան մուտք գործեց վէպով մը «Le caravan en deuil»: Անկէ վերջ հրատարակեց բազմաթիւ վէպեր, որոնցմէ «Le Vivier d'Etoiles», եւ բանաստեղծութեանց ժողովածուներ, «Le Jeu des Hommes», «Montagne», «Tristan et Pierre à l'Ange mort»:

Արարատի մուսան չատ յաճախ երգած է Ֆրանսերէն լեզուով: Ինչո՞ւ երկարել ցանկը: Մարսիրոսի, Թոուտիայի, Չոպանեանի, Չիաթէանի անուանները լաւագոյններու կարգէն են: Իրաւունք չունէ՞ր արդեօք պետական այն անձնաւորութիւնը որ կ'ըսէր — «երկրի մը համար բախտ մըն է հայ տարրը ունենալ»: Ֆրանսական գրականութիւնը իրաւունք ունի գոհ ըլլալու հայ գրագէտներու բերած նպաստէն:

JOSEPH DELMELLE

Միհթար Աբբայի

200ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Վիեննա (Յառաջ)· — Միխիթարեան Միաբանութիւնը կը պատրաստուի արժանաւոր չուքով տօնախմբելու իր Մեծ Հիմնադրին՝ Միխիթար Աբբայի մահուան երկրորդ դարադարձը:

Այս առթիւ կազմուած յատուկ յայտագրին մէջ կը կարդանք· — «...Միխիթար եղաւ ոչ միայն հիմնադիրն իւրանուն Միաբանութեան, այլ եւ վերածնողն հայ գրականութեան: Միխիթար անձամբ սկիզբ դրաւ այդ գործունէութեան արդասաւոր տոհմականներով եւ կտակեց զայն իր Միաբանութեան, նոյն թափով յառաջ մղելու: «Հանդէս Ամսօրեայ» իր կարգին, իբրեւ ուսումնաթերթ Վիեննայի Միխիթարեան Միաբանութեան, կը ծառայէ նոյն նպատակին, հայ մշակոյթի պայծառութեան: Ան ոգեկոչելով Մեծն Միխիթար իր գործերուն եւ իր հեռատես նպատակներուն մէջ, պիտի կանգնէ այս առթիւ յուշարձան մը այդ մահկանացու անմահին յիչատակին, համախմբելով անմահ յիչատակի արժանաւոր դէմքեր եւ դէպքեր, որոնք 1500 տարիներու բարձումքէն թեւ առած պիտի ճախրեն եւ իրենն խնդակից հանդիսանալու այն Մեծին յիչատակին, որ գիտցաւ յարդել իր մեծանուն նախնիներու ստեղծագործութիւնները»:

Միխիթարեան Միաբանութիւնը մտադիր է «Հանդէս Ամսօրեայ»ի բացառիկ միացեալ թիւ մը հրատարակել, ուր պիտի երեան·—

1· Կորիւնի՝ Վարբը Մաշտոց վարդապետի, վերակազմուած քննագրով եւ բննական սարքուածով: 2· Կաճոնիճ Շահապիվանի ժողովոյն, բննական տեսութեամբ: 7· Դիոնեսիոս Աղեքսանդրացւոյ կաճոնական թուղթն առ Մեհրուժան Հայոց նպիսկոս:

Ատկէ զատ առանձին հատորներով պիտի հրատարակուին 1· Վարք Միխիթարայ, պատմական աղբիւրներու հիմքերու վրայ: 2· Երգեցողութիւնք Ս· Պատարագի, բառաձայն եւ գործիական, պատրաստուած Արսէն Այտրնեանէ, Միաբանութեան նախկին Աբբայէ:

Աչնան տեղի պիտի ունենան նաեւ եկեղեցական եւ գրական հանդէսներ՝ ձօնուած Միխիթարի յիչատակին:

ՊԵՀՍԱՐ

— Կառո՛ն, ապուրիս մէջ ճանճ մը կայ:

— Ներողամի՛տ եղէ· միւս ճանճերը հաճած ատենս ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ այս մէկը չեմ տեսեր:

★ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ· — Հրա՛ւնէ, գրատախտակին վրայ սուրճի գաւաթ մը գծէ տեսնեմ:

ԱՇԱԿԵՐՏ· — Շաբաթո՛վ թէ առանց շաբաթի գծեմ, պարո՛ն:

Պատկառելիս մեր գործերեն

ԿՐԸՆՈՊԼ. — Վերջացաւ 1949ի դպրոցական տարեշրջանը: Երեք տարիէ ի վեր, գեղեցիկ առաւոտեամբ՝ տարեվերջի քննութիւններուն կը հրաւիրուին ծնողքները:

Յուլիս 10ի կիրակին, դպրոցը հանդիսաւոր օրերու երեւոյթն ունի: Քանէ աւելի ծնողքներ, եւ սրտցաւ հայրենակիցներ՝ ամբողջ հինդ ժամ, յուզումով եւ ուշադրութեամբ կը հետեւին, մեր տղոց քննութիւններուն: Տղոց ընթերցումը սա – հուն է, առոգանութիւնը յստակ՝ եւ ուղղագրու – թիւնը գրեթէ անսխալ:

Մանաւորաբար վերջին դասարանը, հայերէն քերականական վերլուծումներով, ուղղագրական օրէնքներու ճշդիւտ բացատրութեամբ կը զար – մացնեն ներկաները, որոնք չեն կրնար հաւատալ թէ համեստ դպրոցի մը աշակերտները կրնան այդքան յառաջդիմել: Անոնք իրենց կողմէ հարցումներ կուտան, կը հետաքրքրուին, կ'ուզեն տեսնել տղոց գրաւոր պարտականութիւններու տետրակները: Կ'ուրախանան, երբ կը տեսնեն թէ տղաքը լրջօրէն աշխատած են եւ մեծ մասը կոկիկ, գեղեցիկ գիր ունի:

Քննութիւնները վերջացած են արդէն: Մինչ մեծերը կը չարունակեն կարծիքի փոխանակու – թիւն ունենալ իրարու հետ, ներս կը մտնեն դպրոցի չորս դասարաններու աշակերտները: Ամէ – նէն փոքր ուսուցչուհիին կր ներկայացնէ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը, եւ ճաշակով ընտրուած, սիրուն նուէր մը: Ուրախ են եւ յուզուած բոլորը: Յուզուած է մանաւանդ դասատուն... Կր համբուրէ գիրենք, իրենց հայու խոհուն, խելացի աչքերէն ու պայծառ ճակատներէն:

Անոնք դեռ շատ փոքր են, եւ չեն կրնար լիովին ըմբռնել որ՝ թէ՛ իրենց ծնողքներուն եւ թէ ուսուցչուհիին համար, իրենց լաւագոյն նուէրն ըրած եղան արդէն, իրենց մէկ տարուան աչխատանքի այն գեղեցիկ արդիւնքով, զոր ի յայտ բերին այդ օրը:

Դասատու մը, որ իր իւրաքանչիւր դասաւանդութեան մէջ, իր հոգիէն ու սրտէն բան մը դրած է, ինչպէ՞ս ինքզինքը լիովին վարձատրուած չզգայ՝ ի տես այդ անսպասելի արդիւնքին, եւ ընդհանուր խանդավառութեան:

Արդարեւ, եթէ մարդ չսիրէ գործը, ու չունենայ դաղափարական նուիրումի ոգին՝ կարելի՞ բան է կեանքի ներկայ պայմաններուն մէջ, չբաթական հանդիստի մէկ օրն ալ, փակուիլ փոքրիկ սենեակի մը մէջ, ամբողջ վեց ժամ, առանց դադարի: Բայց հոգեկան անուշ կապ մը ստեղծուած է, դասատուին եւ աչակերտութեան միջեւ: Աւտոր համար ալ երկուստեք, տարուած աչխատանքը, եղած է հաճոյք մը: Անպայման հոդ՝ պէտք է փնտռել դաղտնիքը, այն ընդհանուր ոգեւորութեան ու սիրոյն՝ զոր ցոյց տուին տղաքը հայկ. դպրոցին հանդէպ:

Իրրեւ քաջալերանք, կապոյտ Խաչը՝ իր ծախքով, մասնաւոր պտոյտ էր կազմակերպած, դրպրոցի աչակերտներուն համար, եւ քննութիւններէն անմիջապէս վերջ կր մեկնին անոնք «օթօբար»ով: Իրենց կ'ընկերանան կապոյտ Խաչի վարչութեան Տիկինները եւ ծնողքներէն չատեր: Լանսէի մեր ընկերներն ալ ընկերուհիները կը դիմաւորեն զբօսնելէ, եւ կ'առաջնորդեն պատմական « չաթօ »ի մը գեղեցիկ ու ընդարձակ պարտէզը: Հաղիւ հանդչած իրենք իրենց մէջ կը կազմակերպեն դպրոցական բացօթեայ հանդէս մը, որ ժամերով կ'ոգեւորէ, կը խանդավառէ ծնողքները: Ներկաներու կողմէ խօսք կ'առնէ Տիկին Անտոնեան, որ յուզուած կը յայտնէ բոլորին դոհունակութիւնը, կապոյտ Խաչի կատարած այս գեղեցիկ աչխատանքին համար:

Ուչ տարեն միայն հրաժեչտ կ'առնենք Լանսէի մեր դաղափարական բարեկամներէն: Վերադարձը կ'ըլլայ նոյնքան խանդավառ: Խաղ ու խնդում ամբողջ ճամբու ընթացքին:

Մտիկ կ'ընենք իրենց խորհրդածութիւնները: — « Օ՜հ, ինչ լաւ է այդպէս, բոլորս ալ Հայ: Երբ օտար ընկերներով պտոյտի կ'երթանք նոյնը չէ. բան մը կայ որ մարդ չի զուարճանար այնպէս, ինչպէս այսօր »:

Այդ « բանը » սիրելի տղա՛ք, որ դուք չէք հասկնար դեռ եւ չէք կրնար բացատրել, այն է, որ Հայու արիւն կայ ձեր մէջ, ու թէեւ հոս ծնած էք, կրկին դուք ձեզ խորթ կը զգաք: Եւ լաւ է որ այդպէս է: Որովհետեւ ցորչափ զգաք այդ խորթութիւնը, այնքան ատեն՝ հայ տուներու ճրագները վառ պիտի մնան: Եւ մեր մեծերուս, սրբազան պարտականութիւնն է հսկել ձեր հոգու հա՛յ ճրագներուն, որ մնան անչէջ, մինչեւ այն լուսաւոր պայծառ օրը՝ երբ ազգովին հնարաւորու – թիւն պիտի ունենանք լիաթոք չնչելու մեր հայրենի օդը, եւ դուք այնտե՛ղ, վեհափառ Մասիսի չուքին եւ պաչտպանութեան ներքեւ ծլիք, ծաղկիք եւ հայրենի ազա՛տ երկինքին տակ հասակ նետէք...:

Որովհետեւ առանց այդ լուսաւոր, վա՛ռ յոյսին՝ դուր պիտի անցնին այն բոլոր չանքերը, որ կը թափուին հոս, օտարութեան մէջ, ձեզ Հայ պահելու համար:

Նոյնքան կազդուրիչ պատկեր մը՝ յայտնով: ԱՐՇ. ՍԻՍԼԵԱՆ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՏԻՐՈՒՆԻ. — ԱՐԳԱՐ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՌԸՆԱՀ. — Օգոստոս 5ին սեւ հողին յանձնեցինք Տարօնի հին եւ հաւատարիմ յեղափոխական զաւակներէն ընկ. Արդար Խաչատուրեանը, որ ամիսներէ ի վեր հիւանդ պառկած էր Թուլլէնի հիւանդանոցը: Չակատակ իր զաւակներու եւ բժիչկներու արտակարգ խնամքներուն, անկարելի եղաւ պինքը փրկել: Օգոստոս 4ին ընկերոջ մարմինը հիւանդանոցէն փոխադրեցինք իր բնակարանը, ուր յաջորդ օր տեղի ունեցաւ թաղումը: Յուղարկաւորութեան կը հետեւէին մեր դաղութը, բազմաթիւ տեղացիներ: Կրընոպլէն, Լանսէյէն, Վիչինէն, Տէսինէն եւ Լիոնէն եկած՝ իր ընկերներ, հայրենակիցներ եւ բարեկամներ: Ներկայ էին նաեւ երկաթի գործարանին տէրը, տնօրէնն եւ բոլոր պաշտօնեաները: Յարգելի գործատէրը այս առթիւ փակած էր գործարանը, ուր տարիներով աչխատած է ողբացեալ Արդարը:

Դադաղը ծածկուած էր բազմաթիւ թարմ ծաղկեպտակներով: Կրօնական արարողութենէն վերջ, Հ. Յ. Դ. Կրընոպլի կոմիտէին կողմէ Փրանսերէն եւ հայերէն դամբանականներ խօսեցաւ ընկ. Ս. Սիսլեան, որ պարզելով հանդուցեալ ընկերոջ հայրենասիրական մարտնչումները յայտարարեց. — « Արդար հայրիկ, դուն մեռար, մենք ալ պիտի մեռնինք, բայց քու պաչտած դաղափարդ պիտի յաղթանակէ: Սիրելի Արդար, յեղափոխական թանկագին ընկեր, կրտսեր ընկերներուդ վշտին ու արցունքին իրրեւ արտայայտութիւն ընդունէ եռագոյնով զարդարուած այս ծաղկեպտակը եւ անոր տակ խաղաղ ննջէ, մինչեւ այն օրը որ քեզ փոխադրենք սիրած հողիդ վրայ »:

Կրընոպլի կապոյտ Խաչի կողմէ ուղերձ մը կարդաց Տիկին Պայծառ Մուրատեան. — « Երբ Կրընոպլի կապոյտ Խաչի վարչութիւնը յարդանքով կր խոնարհի, անկեղծ հայրենասէր, բարի եւ առատրինի Հայուն՝ Արդար հայրիկի դադաղին առջեւ»:

Հողը թեթեւ դայ վրադ, պաչտելի բնկեր:

ՍԳԱԿԻՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՊԱՑՔԱՐԸ

Նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւ անցեալ շաբթու իզմիր հանդիպելով, պաղ ընդունելութիւն մը գրտած էր: Ընդդիմադիր կուսակցապետ Ճէլալ Պայար հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ այս առթիւ. —

« Զէչմէի գայմագամը մեզի տեղեկացուց թէ հանրապետութեան նախագահը Իզմիր պիտի գայ, եւ փափաքեցան որ մենք ալ մասնակցինք դիմաւորումի արարողութեան: Ինդիրը վիճաբանութեան դրինք մեր ժողովին եւ անպատեհ նկատեցինք մասնակցիլ այդ արարողութեան: Այս հիման վրայ, մեր կուսակցութեան չրջանային վարչութեան նախագահը փափկանկատ բառերով մերժեց առաջարկը: Սկզբունքի խնդիր մըն էր որ դործադրեցինք, եւ ամէն ոք գիտէ երկու կուսակցութիւններու հակամարտութիւնը, որ սաստկացաւ վերջերս: Հանրային կարծիքին աչքէն չվրիպեցաւ անուչտ իչխանութեան դուխ դոնուղ կուսակցութեան մեղի դէմ բռնած ընթացքը, որուն յաջորդեց կառավարութեան ծանօթ յայտարարութիւնը: Աւով ալ չդոհացան եւ երկրին մէջ ձեռնարկեցին խորհրդաւոր չրջապտոյտներու, դաղտնի հաւաքոյթներ սարքեցին, կուսակալներու եւ հրամանատարներու մասնակցութիւնով, ինչ որ մեծապէս վտանգաւոր է երկրին ապագային համար: Մենք բոլորս իրաւունք ունինք հաչիւ պահանջելու այս գործերէն, որով կառավարութիւնն ու բանակը, ինչպէս նաեւ ազգի մը ամբողջ ուժը կը դնեն կուսակցութեան մը տրամադրութեան տակ: Մէջտեղն են իրենց գրպարտութիւնները, որով ստորնաքարչ յարձակումներ գործեցին Դեմոկրատ կուսակցութեան եւ մեր ընկերներուն վրայ :

Ասկէ առաջ մեր կուսակցութիւնը արտաւարեցին համանձնավարական ամբաստանութեամբ, յետոյ պայքանեան քամիթէճիի խարանը ուղեցին դրոչմել մեր ճակտին, իսկ հիմա անլուր եւ անեծադիպտակներով: Ընդհանուր արարողութենէն վերջ, Հ. Յ. Դ. Կրընոպլի կոմիտէին կողմէ Փրանսերէն եւ հայերէն դամբանականներ խօսեցաւ ընկ. Ս. Սիսլեան, որ պարզելով հանդուցեալ ընկերոջ հայրենասիրական մարտնչումները յայտարարեց. — « Արդար հայրիկ, դուն մեռար, մենք ալ պիտի մեռնինք, բայց քու պաչտած դաղափարդ պիտի յաղթանակէ: Սիրելի Արդար, յեղափոխական թանկագին ընկեր, կրտսեր ընկերներուդ վշտին ու արցունքին իրրեւ արտայայտութիւն ընդունէ եռագոյնով զարդարուած այս ծաղկեպտակը եւ անոր տակ խաղաղ ննջէ, մինչեւ այն օրը որ քեզ փոխադրենք սիրած հողիդ վրայ »:

Կրընոպլի կապոյտ Խաչի կողմէ ուղերձ մը կարդաց Տիկին Պայծառ Մուրատեան. — « Երբ Կրընոպլի կապոյտ Խաչի վարչութիւնը յարդանքով կր խոնարհի, անկեղծ հայրենասէր, բարի եւ առատրինի Հայուն՝ Արդար հայրիկի դադաղին առջեւ»:

Հողը թեթեւ դայ վրադ, պաչտելի բնկեր:

ՍԳԱԿԻՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՊԱՑՔԱՐԸ

Նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւ անցեալ շաբթու իզմիր հանդիպելով, պաղ ընդունելութիւն մը գրտած էր: Ընդդիմադիր կուսակցապետ Ճէլալ Պայար հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ այս առթիւ. —

« Զէչմէի գայմագամը մեզի տեղեկացուց թէ հանրապետութեան նախագահը Իզմիր պիտի գայ, եւ փափաքեցան որ մենք ալ մասնակցինք դիմաւորումի արարողութեան: Ինդիրը վիճաբանութեան դրինք մեր ժողովին եւ անպատեհ նկատեցինք մասնակցիլ այդ արարողութեան: Այս հիման վրայ, մեր կուսակցութեան չրջանային վարչութեան նախագահը փափկանկատ բառերով մերժեց առաջարկը: Սկզբունքի խնդիր մըն էր որ դործադրեցինք, եւ ամէն ոք գիտէ երկու կուսակցութիւններու հակամարտութիւնը, որ սաստկացաւ վերջերս: Հանրային կարծիքին աչքէն չվրիպեցաւ անուչտ իչխանութեան դուխ դոնուղ կուսակցութեան մեղի դէմ բռնած ընթացքը, որուն յաջորդեց կառավարութեան ծանօթ յայտարարութիւնը: Աւով ալ չդոհացան եւ երկրին մէջ ձեռնարկեցին խորհրդաւոր չրջապտոյտներու, դաղտնի հաւաքոյթներ սարքեցին, կուսակալներու եւ հրամանատարներու մասնակցութիւնով, ինչ որ մեծապէս վտանգաւոր է երկրին ապագային համար: Մենք բոլորս իրաւունք ունինք հաչիւ պահանջելու այս գործերէն, որով կառավարութիւնն ու բանակը, ինչպէս նաեւ ազգի մը ամբողջ ուժը կը դնեն կուսակցութեան մը տրամադրութեան տակ: Մէջտեղն են իրենց գրպարտութիւնները, որով ստորնաքարչ յարձակումներ գործեցին Դեմոկրատ կուսակցութեան եւ մեր ընկերներուն վրայ :

Ասկէ առաջ մեր կուսակցութիւնը արտաւարեցին համանձնավարական ամբաստանութեամբ, յետոյ պայքանեան քամիթէճիի խարանը ուղեցին դրոչմել մեր ճակտին, իսկ հիմա անլուր եւ անե-

---

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ

ԱՆԻՆ ՇԱԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԹԹ.

ԽԵՆԹԸ ԿՈՒԼԱՑ

« — Ինչ կը հրամայես, տէ՛ր, քեզ որ չսիրեմ, ալ ո՞վ պիտի սիրեմ. տանդ մէջ եմ ծնած ու սնած:

« Ան կրկին հարցուց.

« — Ներսէս իմ Ներսէս, կը սիրե՞ս զիս:

« Ես կրկին իր երեսը նայեցայ, տեսայ որ կատակ չէր ըներ, լրջօրէն կը հարցնէր ճիշտ այնպէս, ինչպէս Ցիսուս կը հարցնէր իր աչակերտին. « Սիմո՛ն Յովհաննու, կը սիրե՞ս զիս »: Աստուած իմ, մտածեցի ես, մինչ անհաւատարմութիւն մը տեսեր է իմ մէջս որ կ'ուզէ փորձել զիս. բայց մինչ չի՞ դիտեր որ իր դրան հաւատարիմ չունի եմ ես, եւ պատրաստ եմ արեանս վերջին կաթիլն իսկ զոհելու համար իրեն:

« Ան դարձեալ հարցուց.

« — Ներսէս, իմ Ներսէս. ըսէ՛, կը սիրե՞ս զիս :

« Ես վրդովուած փարեցայ իր ոտքերուն եւ արտասուագին աչքերով՝ ըսի. « Տէր, մինչ չգիտե՞ս որ ես քու հաւատարիմ ծառան եմ միչտ:

« Եթէ այդպէս է, ոտքի ելիր եւ լսէ, ըսաւ ու նստեցնելով զիս՝ աւելցուց. քու անունդ Ներսէս պիտի չըլլայ այսուհետեւ, այլ Խենթ, կը հասկընա՞ս. Ներսէսը մեռաւ եւ անոր տեղ ծնաւ Խենթը:

« Ես սոսկացի, քրտինքը առատօրէն կը հոսէր ճակտէս, սարսափով նայեցայ իչխանին դէմքին, մինչ ան խելքը չէ՞ կորսնցուցած, կը մտածէի ես:

« — Մի զարմանար Ներսէ՛ս. այսուհետեւ Խենթ պիտի անուանենք քեզ: Եթէ կը սիրես տէրդ, եթէ կը սիրես հայրենիքդ, այդ անունը պիտի կրես:

« Ես հասկցայ իր միտքը, եւ առանց երկար մտածելու պատասխանեցի.

« — Համաձայն եմ, իչխա՛ն. հրամայէ ինչ ուր կ'ուզես:

« — Լսէ՛. քեզի յայտնի է որ մեր ծառանեըրէն մէկը մեռած է. ես կը յայտարարեմ թէ մեռնողը Ներսէսն է, իսկ դուն փոխելով զգեստներդ, դէմքիդ արտայայտութիւնը, խենթութիւնները պիտի ընես Անիի փողոցներուն մէջ եւ յետոյ, դաղտնի կերպով, ամէն ինչ տեղեկացնես ինծի: Կա՛րճ, դուն Խենթ անուան տակ իմ լրտեսս պիտի ըլլաս: Հայաստանի դլխուն փոթորիկ մը կը պտտի, եւ Հայոց խնամակալը՝ Վեստ Սարգիս կը ձգտի Հայաստանի դահր յափտակել. դուն մանաւանդ պիտի լրտեսես անոր ամէն մէկ քայլը. պիտի հասկնաս, թէ ի՞նչ կ'ընէ ան, ո՞վ կուգայ իր մօտը կամ ո՞վ կ'երթայ:

« Ես խոստացայ ընել այս բոլորը. եւ այն օրէն ի վեր Անիի փողոցներուն մէջ դիս ճանչցան Խենթ անունով: Ամէն մարդ այդ անունով կը կոչէ զիս հիմա. միայն զարբին Ղեւոնդն ու Լուսիկն են որ գիտեն, թէ ո՞վ եմ ես եւ ինչո՞ւ եմ խենթ: Բայց մինչեւ երբ պիտի չարունակուի այս տաղտկալի դերութիւնը, մինչեւ ե՞րբ իմ իչխանս՝ Ներսէսի Վահրամը պիտի տանջուի դառն մտածումներով: Օրէ օր դերութիւնը կը ծանրանայ, այժմ Ցոյներն են դլուխ բարձրացուցած: Տէր, դուն փրկէ մեր Անին, մեր Գագիկ Բագրատուն, որ դեռ մատաղ հասակին մէջ այնքան քուրն փոթորիկներու կը հանդիպի »:

Խենթը, իր այս երկար մենախօսութիւնը ատարտելէ ետք, խաչակնքեց երեսը. մտրակեց ձիուն կողերը եւ սրարչաւ ճամբան չարունակեց դէպի Հայոց մայրաքաղաքը: Ամբողջ չաբաթ մըն էր որ կը ճամբորդէր, եւ յոդնութիւնը խիստ նըկատելի էր իր վրայ: Կը չտապեցնէր ձին, որպէս դի չուտ հասնի դարբինին խրճիթը եւ Լուսիկի պատրաստած թանապուրը խմէ: Սակայն որքա՜ն պարմացաւ, երբ քարուքանդ դուաւ խրճիթը:

Ի՞նչ էր պատահեր արդեօք, ո՞ւր էին դարբին Ղեւոնդն ու իր աղջիկը:

Խենթը չմտորած աչքերով կը նայէր աւերակ խրճիթին, ու չէր հաւատար իր աչքերուն: Կը դդար որ սիրտը կը բաբախէ արագ արագ, աչքերը կը մթննան եւ դլուխը կը սկսի պտտիլ:

— Լուսի՛կ, աղջիկս, ո՞ւր ես, կանչեց ի վերջոյ այնպիսի աղիողորմ ձայնով մը, որ կրնար քարերն իսկ լացնել: Լուսի՛կ, Լուսի՛կ, ձայն տուր. միթէ ապուրը չե՞ս պատրաստեր, կանչեց դարձեալ Խենթը եւ դգաց որ վիչտէն իրապէս կը խենթենար:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՇՎԱՉԵԱՆ

ԾՈՎԱՑԻՆ ՊՏՈՑՏ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի

Շրջանային Վարչութեան

ԿԻՐԱԿԻ ՕԳՈՍՏՈՍ 14ին, ամբողջ օրը դէպի **CALANQUE DE PORT-PIN**
Մասնակցութեամբ **Saint Louph** եւ **Bd Oddo**ի նուագախումբերուն:

ԼՈՂԱԼՈՒ ՄՐՑՈՒՄ

Նաւերը (Canebière I եւ Canebière II) Vieux Port*էն կը մեկնին առաւօտեան ժամը 7ին: Երթեւեկի տոմսը* 200 *ֆրանք:*

ընտանիքի վերադրումները կ'ընեն մեզի: Երբ այսպէս մեզ կը խոցեն մահացու կերպով, ի՞նչպէս կ'ուզեն որ բնականոն յարաբերութիւններ մշակենք իրենց հետ: Իշխանութեան գլուխ գըտնուող կուսակցութիւնը երկերես քաղաքականութիւն մը կը հետապնդէ: Այդ կուսակցութիւնը փոքրամասնութեան մէջ ինկած է այսօր, եւ ուրիշ նպատակ չունի, բայց եթէ հասարակաց շահերը զոհել խմբակցական կիրքերու եւ դիտումներու:

« Այս հոգեբանութիւնն է որ պէտք է հաչուի յարդարի ենթարկել: Իրողութիւն է որ Հայը կուսակցութեան բարոյական պատասխանատուութիւնը եւ նիւթական ազդեցութիւնները կեդրոնացած են պետական նախագահին անձին մէջ: Միանակ եւ հակասական կացութիւն մը ստեղծուած է եւ տագնապին պատճառն ալ այս է ահասոսիկ: Հանրապետութեան նախագահը պէտք է դադրի կուսակցութեան մը նախագահը ըլլալէ »:

եւ բնակարան գտնել: Մեզի առաջարկուած դրծերը մեր կարողութենէն վեր էին:

Իսրայէլի կառավարութիւնը չարգիլեր արտագաղթը: Թղթակից մը այցելած է գաղթականյան մը ուր 2500 նորեկներ տեղաւորուած են վրաններու տակ, մէկ սենեակնոց պատրաստ տուներու կամ խրճիթներու մէջ: Վարիչ մը պատմած է թէ վերջերս երեք ընտանիքներ եկած էին Մարոքէն, բայց բոլորն ալ վերադարձած իրենց տեղերը: « Ամէնքն ալ երիտասարդներ էին, քաջառողջ, եւ դերձակ ըլլալով, կ'ուզէին դերձակութիւն ընել նաեւ այստեղ: Մենք չատ աւելի կարեւոր գործեր ունէինք իրենց համար, բայց երբ տեսան որ դերձակութիւն չեն կրնար ընել, ձգեցին զացին »:

Այս արտագաղթը մեծ մտահոգութիւն չի պատճառեր Իսրայէլի կառավարութեան: Աւելի քան 25,000 Հրեաներ եկած են ամիսեալ տարի, հիւս. Ափրիկէի երկիրներէն, եւ մեծ մասը տեղաւորուած:

Բայց եւ այնպէս, այս գաղթականները աւելի մեծ հոդ կը պատճառեն քան ուրիշներ: Անոնք դարերով ապրած են Իսլամներու հետ, եւ դժուար կը վարժուին արդիական քաղաքակրթութեան: Թերթերն ալ բացասական դիրք բռնած են եւ դիտել կուտան թէ անոնց ներգաղթը դէշ ազդեցութիւն պիտի գործէ:

★ *Իսրայէլի խորհրդարանր 75,000 տոլարի վարկ մը քուէարկեց, Վիեննայէն Երուսաղէմ փոխադրելու համար Սիոնականութեան հիմնադրին՝ Թէոդոր Հերցլի մարմինը: Այս չաբթու օգոստոս մը պիտի երթայ Վիեննա, փոխադրութեան համար: Առաջին արարողութիւնը պիտի կատարուի Լիտտայի օդակայանին մէջ: Ան նուագն 150,000 հոգի կը սպասեն Թել-Ավիվի մէջ, դիմաւորելու համար: Երկրորդ արարողութիւնը պիտի կատարուի Երուսաղէմի մէջ, աւելի քան 100,000 հոգինոց բազմութեամբ: Հերցլ պիտի թաղուի մասնաւոր դամբարանի մը մէջ, քաղաքին դուրս:*

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. աուէտրական դաշնագիր մը կնքեցին, որով ապրանքներ պիտի փոխանակեն 98 միլիոն տոլար արժողութեամբ: Պայմանագիրը գործադրելի է անմիջապէս եւ կը վերջանայ 1950 յունիս 30ին: Իւրաքանչիւր երկիր 48 միլիոն տոլարի ապրանք պիտի յանձնէ: Թուրքիա դիւաւորաբար Գերմանիա պիտի ղրկէ ծխախոտ (15 միլիոն տոլար), հում բամպակ (8 միլիոն տ.), իւղաբեր հունտեր, մըրուեղէն, հանածոյ եւն.: Գերմանիա պիտի արտածէ երկաթեղէն, գործուած ապրանքներ, հիւսուածքեղէն, մեքենաներ, դեղեր, էլեկտրական կազմածներ եւն.:

ԳԻՆԵՁՕՆ ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Հ. Ը. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէն կազմակերպած է դինեձոն մը ի պատիւ ընկերներ Ս. Տէր Թովմասեանի, Ցունաստանէն նոր ժամանած Զ. Զաքարեանի եւ Տէր եւ Տիկ. Մարութեանի, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 100 *ֆրանք:*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Իսիէն Այրի Տիկին Նարդուհի Տէմիրճեան կը ծանուցանէ որ երկուշաբթի, Աստուածածնի մեռելոցի առտուն (15 օգոստոս) Փարիզի Հայոց եկեղեցին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իր ողբացեալ ամուսնոյն՝

Պ. ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ

յիշատակին, ուսոր մահուան ֆառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Սէնթ – Էթիէն. — Հ. Ը. Դ. « Անտօք » ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ 13 օգոստոս, երեկոյեան ժամը 8.30ին Հայոց մատրան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Վալանսի մէջ « Խանասորի Արշաւանք »ի տարեդարձը կը տօնուի օգոստ. 21ին՝ « Clos de Fusains »ի ընդարձակ պարտէզին մէջ:

Թուլոն. — Ընկ. Սահակ Կէնճեանէ կը խնդրուի տեղեկացնել իր նոր հասցէն:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Հանդիպումներ Մուսայիի հետ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
270 մեծադիր էջ, շքեղ տպագրութեամբ
Գրեց՝ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Դիմել՝ Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սամուէլեան գրատուները եւ ՑԱՌՈՒԶԻ խմբագրատունը, կամ ուղղակի հեղինակին՝ Via G. Pacini, 30, Milano (Italia):

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՄՋԻԿԵԱՆ հաճոյքն ունի իր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ վերսկսած է իր սպասարկութիւնը՝

MAISON CHAILLOTի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ կը դրուին միօրինակ եւ ֆանթէզի մեծաքանակ կտորներ, ինչպէս նաեւ բամպակեղէն, վիշի, Զէֆիր, ֆլինէթ եւայլն :

— Նաեւ բրոդելէն եւ շապիկներ —

MAISON CHAILLOT *կը գտնուի* Poste Colbert*ի եւ* Grand 'Rue*ի անկիւնը, Պուրսին հեռը:*

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Հ. Ը. Դ. Տէսինի Կոմիտէի կողմէ, մասնակցութեամբ՝ Հ. Ը. Դ. Տէսինի Նոր Սերունդի, այս կիրակի, 14 օգոստոս, առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, **Café Margue***ի մօտ, գեղատեսիլ անտառին մէջ (2րդ կամուրջ):*

Կը բանախօսէ ընկ. ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, դաշտային խաղեր եւ անակնկալներ

Ճոխ ու սառնորակ ըմպելիներ, արեւելեան համադամ աղանդերներով

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՀՈԿՏ. 15ԻՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երկ – րորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը: Աշակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէ:

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ Վերափոխման տօնին առթիւ այս կիրակի, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Արտաւազդ արք., կատարելով խաղողի աւանդական օրհնութիւնը:

★

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ Ամնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Քալիֆորնիոյ առաջնորդ Մամբրէ արք. Գալֆեան: Կը խնդրուի Ամնուվիլի եւ շրջանի եկեղեցասէր հասարակութենէն ներկայ ըլլալ արարողութեան:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ. — Աչտարակ դիւղացի՝ փեփրոն Արամեան կը փնտռէ քոյրը եւ եղբայրները, Վիքթորիա, Գարեգին եւ Զաւէն Արամեանները, որոնք 1920ին մեկնած են Հայաստանէն ամերիկեան որբանոցին հետ: Գրել ՑԱՌՈՒԶԻ հասցէով: Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

H. PASDERMADJIANի
HISTOIRE DE L'ARMENIE

Depuis les Origines jusqu'au Traité de Lausanne

Լիակատար ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, *չուրջ 500 էջ: Գին 1000 ֆրանք : Առաքման ծախքով 1100:*

Դիմել Հրատարակչին, Librairie Orientale H. Samuelian, 51 rue Monsieur le Prince, Paris (6): Chèque Postal Paris 1278-35:

Հրանա – Սամուէլ գրատան մէջ պիտի գտնէք ամէն տեսակ հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքեր:

ուիւտագնացութիւն Լուտի
աչխատանոցէ
տիրամօր արբանյոր

22էն 29 Օգոստոս :

Ա՛ճանագրութեանց եւ պայմաններու համար դիմել մինչեւ Օգոստոս 15՝

ՓԱՐԻԶ Ղ. ՎՐԴ. ՔԻԼԷՐՃԵԱՆԻ
10bis, rue Thouin, Paris (5) :

Լիոն.— Մ. ՎՐԴ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ
78 rue Rabelais

ՎԱԼԱՆՍ — Գր. ՎՐԴ. ՊԱՊԵԱՆԻ
11 Rue Belle Image :

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայթթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կաբի դերձան, կոճակ, ուանոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վիճակախաչ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 14 Août 1949 Կիրակի 14 Օգոստոս

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5923 – Նոր շրջան թիւ 1334 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գրականութիւն եւ արուեստ, դիտութիւն եւ լեզուի մշակել կուսակցական – պետական մարմնի մը ֆակուլտէական տակ: Համաճայն կեդր. կոմիտէի մը հրահանգներուն: Յատկապէս պատրաստուած կաղապարներու վրայ: Մի՛շտ լախտը գլխուն, որ եւ է չեզումի պարագային:

Այս հրաշալիքն ալ կը պարտինք այն կարգուսարքին որ կը կոչուի սովետական:

Ո՞վ կրցաւ չափել դրագէտին եւ արուեստագէտին, դիտունին կամ փիլիսոփային տառապանքը, այն բոլոր երկիրներուն մէջ որ կը հեւան բոլշեւիկեան լուծին տակ:

Եւ ո՞վ կրցաւ համրել զոհերը:

Կա՛մ կը համակերպիս, մեռնելով բարոյապէս, դառնալով հասարակ պաշտօնեայ: Կամ կը դառնաս կասկածելի, հակայեղափոխական — կոմունո–ռովոլիւցիոներ: Եւ ճամբադ կը բացուի դէպի բանտ եւ աքսոր: Ամէնէն նպաստաւոր պարագային, պարտաւոր ես աչք առնել անօթութիւնը:

Դեռ վերջերս, Ռումանիայէն փախած ակնատես մըն էր որ կը պատմէր. — Վաստակաւոր դասախօսներ վար առնուեցան իրենց ամպիոններէն:

Երկրին լաւագոյն դրական քննադատը հարկադրուեցաւ ծախել իր հրաշալի մատենադարանը, եւ իւրաքանչիւր դիրք ճաշ մը արժեց իր կնոջ եւ զաւկին:

Ամէնէն վաւերական բանաստեղծներէն մէկը, 70 տարեկան մարդ մը, անօթի կը մեռնի ադարակի մը մէջ, ուր իր կինը կով կը կթէ եւ հաւեր կը բուծանէ:

... Եւ դեռ ինչքան քամոնելի ողբերգութիւններ:

Բայց ինչո՞ւ մինչեւ Ռումանիա կամ ուրիշ արբանեակ երկիր մը երթալ: Ինչո՞ւ թափառիլ Ե. Միութեան անծայրածիր տարածութեանց վրայ, երբ աչքի առջեւ ունինք մեր մինուճար Հայրենիքը, իր այնքան տաղանդաւոր եւ վաստակաւոր նահատակներով:

Ո՞վ կրցաւ ճշդել համրանքը անոնց որ քշուեցան անծանօթ ուղղութեամբ:

Հինգ – տասը չեն անոնք: Ոչ ալ 50—60: Եթէ միայն մեր գիտցած անունները չարչիրնք...

Եւ ահաւասիկ նոր խորշակ մը, այն սակաւաթիւ դրագէտ – բանաստեղծներուն վրայ որ կը չարունակեն ստեղծագործել Երեւանի մէջ:

Հաւատաքննիչ – դրաքննիչ մըն է, ումն Վ. Համազասպեան, որ կը մռլտայ « Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ » պարբերականին մէջ (1949, թիւ 1).

— « Վերջին շրջանին նկատելի է մեր աւագ գրողների ստեղծագործական պասսիւութիւնը: « Վարդանանք »ից յետոյ Դերենիկ Դեմիրճեանը դեռ ոչ մի գործով հանդէս չի եկել: Ստ. Զօրեանը « Պապ Թագաւոր »ից եւ պատերազմի շրջանում գրած մանր մունր պատմուածքներից յետոյ չի ստեղծել դեռ եւս որ եւ է ծանրակշիռ գործ, որ արտայայտէր մեր ժամանակակից կեանքը: Դրա փոխարէն նա իր գրական արխիւից վերամշակելով հրատարակում է նախառեւոլիւցիոն շրջանի սիւժէներով գրած պատմուածքներ, կամ հին Հռոմի կեանքից լեգենդներ եւ նովելներ: Աբգին Նոյեանը վերահրատարակում է իր վաղուց գրած գործերը, երբ ժողովուրդը գրողներից պահանջում է նոր ստեղծագործութիւններ, որոնք արտայայտեն մեր Էպոխային շունչն ու հոգին, կոմունիստական մորալի յաղթանակը »:

Այս դեռ ոչինչ: Հարկ է ծայրէ ծայր կարդալ ամբողջ դրութիւնը, իմանալու համար թէ ի՛նչ նոր դաւեր կը հիւսեն յանուն դրականութեան եւ արուեստի: Պարզապէս հարթիչ գլանին տակ տրորելու համար իրական ,վաւերական արժէքներ:

Ճշմարիտ նահատակութիւն մը չէ՞ գրակատնութիւն փորձել, գեղարուեստին եւ գիտութեան ծառայել թեւաբեկ: Մուրճը միշտ գլխուդ վրեւ, մանգաղը՝ վզիդ...:

Ինչպէս 1937—38ի « հաշուեյարդար »ի օրերուն, այս անգամ ալ ուղղակի մատնանշումներ, մատնութիւններ է որ կը կատարեն, դրական քննադատութեան պատրուակով:

Կ'ուզէինք սխալած ըլլալ: Բայց փաստերը ուրիշ բան կ'ըսեն:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՓԱՌՔ ՈՒ ՊԱՏԻՒ

Ի՞նչ անուահման բերկրանք կը զգայ Հայուն սիրտը, երբ կը կարդայ լուրերը, երկրի մէջ արտասահմանի մէջ, բանասիրական կամ գիտական երկերու հրատարակութեանց, պատմական հատուածային ուսումնասիրութեանց: Բոլորն ալ հմտութիւն, աշխատանք եւ ճիգ պահանջող գործեր:

Ընդհանրապէս «Բազմավէպ»ի ու «Հանդէս Ամսօրեայ »ի, « Սիոն »ի, « Հասկ »ի եւ ուրիշ պարբերականներու հրատարակութեանց ցանկերը աչքարհ մը կը բանան մեր առջեւ: Անկոխ գետիններ եւ նոր հորիզոններ:

Մխիթար Աբբահօր յոբելենական տօնակատարութիւնները անդամ մը եւս առիթ կուտան որ բացառիկ հրատարակութիւններ ծրագրուին, ինչպէս խոստացած է « Հանդէս Ամսօրեայ »ն, կամ նոր « Գեղունի »ները զարդարեն մեր գրականութիւնը:

Ճիշտ է որ վերջին աշխարհամարտը տասը տարիով ետ տարաւ այս կարգի հրատարակութիւնները: Թէ վենետիկ եւ թէ մանաւանդ Վիէննա ծանր օրեր տեսան:

Ահա եւ երեսադէմը որ զարձած է այժմ դաղթականներու ապաստանարան եւ վիրաւորնեդրու դարմանատուն: Զենք խօսիր էջմիածնի մասին: Անոր վերեւ կայ Պետհրատը որուն հրատարակութիւնները օր մը տեսնելու յոյսը չենք կորսընցուցած տակաւին: Անթիլիասը պէտք է փութարինէ այժմ երեսադէմը:

Եւ Հայկական Արտասահմանը հպարտու թեամբ կը դիտէ մշակոյթի այս փառաւոր վաստակը որուն ծանրութիւնը պատիւ պիտի բերէր ո եւ է եւրոպական ժողովուրդի:

Երանի՛ թէ կարենայինք օգտուիլ այս անպատ ձանձերէն, փոխանակ օտարոտի մարզանքներ փորձելու:

ՍՕՍԻ

ԱՆՁՈՒՆԻ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ պարզուեցան Քանի մէջ, Petits Lits Blancsի աւանդական պարահանդէսին առթիւ, ուր ներկայ էր նաեւ Անդլիոյ երբեմնի դահաժառանգը: Մուտքի տոմսը կ'արժէր 25 հազար ֆրանք: Վիճակախաղ մը սարքուած էր մէկ միլիոն ֆրանքի: Վէճ մը ծագած ըլլալով թղթակից – լուսանկարիչներու եւ սպասաւորներու միջեւ, անճահ խօսքեր փոխանակուեցան եւ ընդհարումներ տեղի ունեցան: Ապահովութեան պահակները ստիպուեցան միջամտել: Շատ մը « մոդիլնկ »ներ եւ հագուստներ այրեցան հրախաղու – թեան կայծերէն: Լուսանկարիչի մը ակռան կոտրեցաւ եւսյլն:

ԳՈՒՆԱՍՏԱՆԻ կառավարական բանակը ընդհանուր յարձակողականի ձեռնարկած է ապրստամբներուն դէմ որոնք յամառօրէն կը դիմադրեն: Պաշտօնական դեկոյցին համաձայն, ճեղքուած են կարդ մը ամրութիւններ Վիցիի շրջանին մէջ, Ալպանիոյ սահմանագլուխին վրայ եւ զօրքը ներս մտած է մինչեւ 16 քիլոմեթր: Տեղ – տեղ ապրստամբները կը զոհուին մինչեւ վերջին մարդը: Շատեր ալ Ալպանիա ապաստանած են:Ապստամբներուն անթելը կ'ըսէ թէ կառավարական զօրքէն 963 հոգի սպաննուած, 2480 հոգի վիրաւորուած են վերջին 24 ժամուան մէջ:

ԵՐԿԱՐԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ՇԻՆՈՒԿի մը մասին հրաշապատում զրոյցներ շրջած ըլլալով, փաստաթէօրեան հաստատութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ փրկարար դեղը պատրաստ չէ տակաւին եւ հետազօտութիւնները կը չարունակուին:

ՄԵԹՐՈՑԻ ԵՒ ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻ տոմսակները հինգ ֆրանք աւելի կ'արժեն, այսօրուընէ սկսեալ (կիրակի եւ տօն օրեր): Այն աշխատաւորները որ կիրակի օր կ'աշխատին, պիտի չվճարեն այս յաւելումը, համապատասխան վկայագիր մը ներկայացնելով:

ԵԻՐՈՊԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ համար պահանջուած վարկերը օր առաջ քուէարկել առաջարկեց Պ. Հէրրիմըն, Մարչրի ծրագրին չրջուն դեսպանը, ազդարարելով թէ ձգձգումը պիտի քաջալերէ խռովարար հոսանքները: « Ե. Միութիւնը վճռական, կատաղի եւ անհնազ հակառակորդ մըն է: Մենք պարտաւոր ենք անոր դէմ ճակատիլ նոյն վճռակամութեամբ եւ յամառութեամբ »:

ՄԱՆՐԱԿՇԻՌ ԴԷՊՔ ՄԸ

Մոսկուա պաշտօնապէս թշնամի կը հռչակէ եուկոսլաւիան

Մինչ արտակարգ ճիգեր կը փորձուին խաղաղութիւնը ապահովելու համար, ահաւասիկ նոր եւ ծանրակշիռ դէպք մը եւս:

Ուրբաթ օր Մոսկուայի անթելը հաղորդեց որ Ե. Միութիւնը օգոստ. 11 թուակիր ծանուցագիր մը ուղղելով Եուկոսլաւիոյ, այլ եւս դաշնակից չի նկատեր Թիթոյի կառավարութիւնը, այլ « թշնամի մը »: Եւ կ'աւելցնէ թէ խորհրդային կառավարութիւնը այլ եւս պիտի չպաշտպանէ Եուկոսլաւիոյ հողային պահանջները՝ Ադբրիայէն:

Զորրորդ ծանուցագիրն է այս եւ պատասխանը՝ Եուկոսլաւիոյ օգոստ. 3 թուակիր բողոքագիրն, որ կը դանգատէր թէ Ե. Միութիւնը կը լքէ Սլովէնները եւ Եուկոսլաւիոյ հողային պահանջները եւ կը փորձէ քաղաքական խաղ մը պարտկել զրպարտութիւններով:

Ե. Միութիւնն ալ իր կարգին կը մեղադրէ մառէչալ Թիթօն թէ « դաղտնի բանակցութիւններ » կը կատարէ Անգլիոյ հետ, Ատտրիոյ դաշնագրի մասին, « խորհրդային կառավարութեան կռնակէն »: Եւ կը չարունակէ.

— « Եուկոսլաւիոյ ծանուցագիրը սուտ եւ զրպարտիչ յայտարարութիւններ կ'ընէ, ըսելով թէ Սթալին խոստացած էր Ատտրիոյ վարչապետին՝ երաչխաւորել 1938ի սահմանները: Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը դիտէ որ աւստրիական մամուլին մէջ հրատարակուած այդ լուրերը չինծու են եւ սուտ:

« Երբեք զարմանալի չէ որ Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը լքելով ընկերվարութեան եւ ժողովրդավարութեան ճակատը, կը միանայ դրամատիրութեան եւ յետադիմութեան ճակատին, կը բռնաբարէ ուղղամտութեան տարրական կանոնները՝ ուրիշ կառավարութեան մը հետ ունեցած յարաբերութեանց մէջ, եւ, ֆաշականներու յատուկ ձեւերով զրպարտիչ մեղադրանքներ կ'ընէ Ե. Միութեան դէմ: Հակառակ Ե. Միութեան եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ կնքուած դինակցութեան, խորհրդային կառավարութիւնը միշտ ուզած է անդիտանալ թէ ինչ որոշուած է բրիտանական ներկայացուցիչներու հետ կատարուած բանակցութեանց ընթացքին: Հաստատուած է թէ համաձայնութիւն մը կնքուած է այդ բանակցութեանց ընթացքին, ի վնաս Քարենթիոյ Սլովէնները: Այս իրողութեանց առջեւ, խորհրդային կառավարութիւնը հարկադրուած է այն եզրակացութեան յանգիլ թէ Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը կը բռնաբարէ իր դինակցի պարտաւորութիւնները հանդէպ Ե. Միութեան: Եուկոսլաւիոյ ժողովուրդը թող դիտնայ թէ խորհրդային կառավարութիւնը ներկայ եուկոսլաւ կառավարութիւնը կր նկատէ ոչ թէ դինակից մը, այլ թշնամի մը Ե. Միութեան »:

ՄՈՍԿՈՒԱ ՅԵՂԱՓոխՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՅԱՐՈՒՅԱՆԷ

« Տէյլի Մէյլ »ի քաղած տեղեկութեանց համաձայն, Մ. Նահանգներու դինուորական գաղտնի սպասարկութիւնը տեղեկագիր մը յանձնած է նախագահ Թրումընի, ազդարարելով թէ Ե. Միութիւնը կրնայ հաշուեյարդարի ենթարկել Թիթոյի կառավարութիւնը, այս տարուան ընթացքին, « հաւանաբար ուէթ չարաթէն, ձմեռը չհասած »:

Տեղեկագիրը դինուորական յարձակում չի նախատեսեր, այլ կ'ըսէ թէ պիտի քաջալերուի ներքին յեղափոխութիւնը, ալկակցութեամբ սպառազէն կարմիր դինուորներու որոնք պիտի սողոսկին Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ սահմանագլուխներէն, իբրեւ եուկոսլաւ հայրենասէրներ: Տեղեկագիրը կ'աւելցնէ. — « Եթէ Ե. Միութիւնը կ'ուզէ կլանել Եուկոսլաւիան, երբեք պիտի չդտնէ աւելի յարմար ժամանակ մը քան հիմա »:

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, վերջին տասը ամիսներու ընթացքին զրեթէ կրկնապատկուած է ռուս դինուորներուն թիւր Դանուբի աւազանին մէջ: Այժմ 240,000 – 260,000 կր հաշուեն խորհրդային զօրքը Պալքաններու մէջ: Մառէչալ կոնիեւ իր հրամանատարութեան տակ ունի կոմինֆորմի պատկանող 150,000 դինուորներ, ռուսական կորիզի մը չուրջ: Ալպանիոյ զօրքն ալ կ'ուժեղացնեն օդանաւային եւ ծովային փոխադրութիւններով: Թղթփիլիպանաւերու մասեր կը դրկուին Ալպանիա, սուզանաւերու համար թաքստոցներ կր չինուին Տուրազցոյի եւ Վալոնայի մէջ: Շարունակ ռազմանիւթ կր հասնի Հունգարիա:

★ Ռուսական աղբիւրէ հաղորդուած յուներու համաձայն, Ալպանիոյ կառավարութիւնը մեծ դժուարութեանց մատնուած է, ապստամբական չարժումներու հետեւանքով: Պաշտօնական տեղեկութիւններ չկան այս մասին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ո՞ՒՐ Կ'ԵՐԹԱՆՔ...

Կ'աշխատիմ Ֆրանսական մեծ տպարանի մը մէջ եւ այցելութեան կ'երթամ երբեմն « ՅՄ. – ՌՄԶ »ին:

Առաջինը հսկայ նաւ մըն է, երկրորդը՝ մանկտի մը միայն: Բայց մինչ առաջինը կը քալէ առանց մեծ ճիգի, երկրորդը ստիպուած է հերոսական պայքար մը մղել ու իր ալեհեր նաւապետը ղեկին գլուխն է միշտ: Մեծ բազմութիւն մը կայ մեծին մէջ: Տեղի կ'ունենան մեծ վէճեր: Կը սարքուին մեծ խրախճանքներ: Պզտիկը կ'առաջնայ ափ մը ուժերով, ամբողջ հոգը կը ծանրանայ գըլխէդ նաւապետին վրայ: Ուրախութիւն չկայ: Պզտիկ չեզոքն իսկ վտանգաւոր է հոս: Ու կը տիրէ կատարեալ ներդաշնակութիւն մը՝ պատկառելի ու խստադէմ առաջնորդին շուրջ:

Առաջինը ունի տասնըմէկ յարկեր եւ պզտիկ չէնք մը եւս տանիքէն վեր՝ որ ընդարձակ պարտէզ մըն է ծաղիկներով, նռատարաններով, սեղաններով, ճաշարանով եւ պառով: Այդ պզտիկ չէնքն իսկ՝ աւելի մեծ է արդէն ՅՄ.ՌՄԶի չէնքէն՝ որ կը յիշեցնէ պալքանեան տուները եւ երկու յարկ ունի միայն: Այս պարտէզէն կարելի է տեսնել ամբողջ Փարիզը: Ճաշարանին վրայ կայ աշտարակ մը դէո՝ երկաթէ սանդուղներով եւ պատշգամներով շրջապատուած: Վրան խուց մը եւս՝ որուն նի – զակը կը փայլի թելերու սարդոստայնի մը մէջէն: Երկաթէ սանդուղներուն եւ պատշգամներուն վրայ կ'երեւան երբեմն կիսամերկ, դեղեցիկ կիներ եւ դեզակազմ արուներ: Կը շարժին: Կը բանան իրենց թեւերն ու ոտքերը: Շունչ կ'առնեն: Կը խոնարհին: Կ'աղեղուին իրենց ոտքերուն ու ձեռքերուն վրայ դէպի երկինք ուղղելով իրենց կուրծքը ու պորտը: Կը փռուին երբեմն արեւին տակ: Կը նմանին երկնքին մէջ պառկած պղնձագոյն էակներու: Մարդիկներ են անշուշտ: Բայց կը յիշեցնեն նաեւ ջերմեռանդ ադօթողները, ինչպէս եւ succube–ները ու incube–ները միջնադարեան վանքերուն: Դժուար է զանազանել երբեմն իրարմէ՝ կրօնքին, մարզանքին, տափանքին եւ դոյապաշտ արուեստին նուիրեալները:

ՅՄ.ՌՄԶին տանիքը լուռ ու խաղաղ է: Պարզ տանիք մըն է ուր ոչ ոք կը բարձրանայ եւ ուրկէ կ'երեւան միայն չրջակայ քանի մը փողոցները համեստ թաղի մը:

Առաջինը չորս յարկեր ունի հողէն վար: Հոս կը գտնուին տպարական մեքենաները, հսկայ, ամէն մէկը, չրվէժ մը թուղթերու, ոստոստող պրուտակներու, թաւալող անիւներ. եւ երկաթէ ձողեր: Կան թուղթի անհամար եւ վիթխարի դըլաններ, երկաթէ կամրջակներ, մեքենաներուն վրայ թաւած կիսամերկ ու մխուո բանուորներ: Կը վառեն էլեկտրական լոյսեր: Կայ էլեկտրական կայան մը, վերելակ մը: Կը չրջի–չրհանկիր մը: Կայ դեղարան մը: Մեքենաները նորոգելու աշխատանոց մը: Մեծ է ժխորը: Թերթերը կը հոսին մեքենաներէն դուրս՝ ծալլուած, կը դիզուին վրայէ վրայ ու կը վերածուին ծրարներու: Ու դունաւոր են երբեմն:

ՅՄ.ՌՄԶը սեւէն դատ ոչ մէկ գոյն տեսած է: Կ'ելլէ միակ մեքենայէ մը որ կը շարժի միակ վարիչով մը: Հոս՝ թուղթի ոչ մէկ ղլան: Միակ սըրահ մըն է, հողին հաւասար: Հոս է որ կը կատարուին տպագրական բոլոր աշխատանքները: Մինչ մեծին վրայ կան բազմաթիւ ինօրէններ ամէն մէկ թերթի chief աշխատանքին համար, հոս միայն եւ միայն կայ տպարանատէրը, որ կը հսկէ, կ'աշխատի նաեւ երբեմն: Համեստ ու միշտ մաքուր տպաւորութիւնը ձգող հայրենակից մըն է, հիւրընկալ ու ժպտալիր, դրագէտ նաեւ: Այս սրբահին մէջ կը տիրէ թուղթերու, խաւաքարտէ տուփերու, վիրքերու փլած դէզերու, դրօշակներու եւ թափառող փայտերու ինչպէս եւ կապարէ տառերու անկարդութիւն մը: Սրահին մէկ կուշտին՝ ապակիով շրջապատուած խուց մը՝ ուր կը գտնուի տողաչար միակ մեքենան: Մինչ մեծին վրայ, հողէն վերի յարկերէն մէկը նեղ կուգայ քառասունէն աւելի տողաչարներուն:

Աշխատանոցիս այս յարկերուն վրայ կ'երթեւեկեն խմբագիրներ եւ վարչական պաշտօնեաներ՝ որ ունին իրենց գրասենեակները: Կ'աշխատին հարիւրէն աւելի գործաւորներ, հաշուակալներ, տաֆթիլօներ եւ գանազան մասնագէտներ: Կան նոյն իսկ դատական, մարզական եւ դեղեցիկ կիներու բնտրութեամբ, ինչպէս եւ դատական գործերով ըրաղողներ: Այս յարկերուն վրայ, վարչն վեր կը գտնենք սպասման սրահներ, լոգարան մը, հանդերձարան մը, պզտիկ գործերու համար տպարական մեքենաներու յատուկ սենեակներ, լուսանկարչութեան եւ fլիշէներու պատրաստութեան յատկացուած յարկաբաժիններ, հեռաձայնի կայան մը՝ բազմաթիւ աղջիկներով, բուժարան մը՝ բազմաթիւ սենեակներով, բժիշկով եւ երկու հիւանդապահուհիներով, պառ մը, լեցուն ամէն վայրկեան, ուր կարելի է գտնել բոլոր ըմպելիները, ինչպէս եւ սանտուիչ եւ կարկանդակ:

Կը տպուին բազմաթիւ օրաթերթեր եւ պար –

Հինական տզգային երգ

Ատտուած, որ այնքան տարիներ, դարեր
Օրհնութեան, շուրի ու վեհ փառերին
Լեհաստանի, դու, ապաստան եղար,
Դու, որ վահանովդ ապաւէնը եղար
Անոր սպառնացող վտանգներին ամէն,
Քո սուրբ սեղանիդ առջեւ ծնրադրած,
Ի քէն հայցեմք, Տէր՝
Մեր հայրենիքը, ազատութիւնը մեր՝
Հաճիր նորէն տալ մեզի, Դու, մեր Տէր:

Լեհերէնից հայերէնի վերածեց
Ա. ՎԱԶԵԱՆՑ

ՆՄԲ. — Այս քայլերգը գրուած աւեն Լեհաստանը « ազատագրուած » չէր, ներկայ կարգուսարքով...

բերականներ, դիրքեր եւ դրքոյկներ, տարեցոյցներ եւ պատի ազդարարութիւններ: Կ'երթեւեկեն չարունակ լրաբերները, չրջուն լուսանկարիչներ, մատուռականներ, դերասաններ եւ դերասանուհիներ, ինչպէս եւ այցելուներ: Շէնքը՝ վերէն վար՝ երկուքի բաժնուած է մարմարէ չքեղ սանդուղով մը, որ աւելի չքեղ էր երբ Գերմանացիները չէին հանած տակաւին բաղրիքին պղինձը: Վարէն վեր կ'անցնի գեղանկար պատուհաններու առջեւէն: Այս սանդուղը կը գատէ բանուորները լուսհադուածներու դասակարգէն: Բայց չամախ հոսկէ կ'անցնին պառ գացող գործաւորները եւ կը խառնուին փարթամ հագուստով կիներուն եւ պարոններուն: Հոս ալ երկու վերելակներ:

Երեկոյէ երեկոյ, աւելի եւռն կը դառնայ չէնքը: Ցրուիչները կը խճողեն բակի նման վայրը, չէնքին տակ, երեք կողմէն բաց: Բանակ մըն են այդ ցրուիչները ու սիխլիսքները կարելի է նկատել անոնց ամէնէն հերոսական ներկայացուցիչները: Առնք հագուած են մարզիկներու պէս եւ արագ են: Կը թռչին ծիծառներու նման, կը սահին, կ'անցնին կառքերով խճողուած փողոցներուն մէջէն, թերթերու ահագին բեռ մը՝ իրենց առջեւ: Կան նաեւ քալ աղջիկներ ասոնց մէջ:

Կ'ուզեմ չարունակել տակաւին այս նկարագրութիւնս, բայց աչքիս առջեւ է ՅՄ.ՌՄԶի մէկ հատիկ ցրուիչը, հեծելանիւով ան ալ, արի, բայց խոովիչ՝ ծեր ու դաղիոդ կռունկի մը պէս:

Շէնքին առջեւ, մեծ պղտուտային մայթին եւ մէջտեղը չարուած են տպարանին հետ գործ ունեցող մարդոց կառքերը, որոնց կարգին նաեւ չրջուն ռատիօները, մօտակայ արուարձաններուն եւ նահանգներուն օրաթերթերը ցրուող կառքերը: Կայ նաեւ բազմութիւն մը՝ որ կը դիտէ նկարները եւ կը կարդայ ապակիներուն փակցուած օրաթերթերին ներսի եւ դուրսի էջերը: Լուսանկարները, — կուիմարտիկներ, քաղաքական դէմքեր, կիներ: Ասոնց կողքին՝ կը կախուի երբեմն ձիարշաւի մը արդիւնքին հաչուետախտակը: Փողոցէն կը լսուի տողաչար մեքենաներուն տեբեւաթափը եւ մամուլներուն թաւալումը:

Հսկայ նաւ մըն է: Կը տանի քաղաքակրթութիւն մը: Եւ այդ քաղաքակրթութիւնը բարձր իմացականութիւն մըն է: Բայց մամուլը ունի իր վիճասները նաեւ: Ան կը զարդացնէ եւ կը խաթարէ: Կան տղոց յատուկ պարբերաթերթեր որ կը բանան թարմ ուղեղները եւ կը սպաննեն զգայնութիւնը:

Անոնք, դունաւոր պատկերներով՝ կը պատմեն դպրութիւններ, կը փառաբանեն աւազակային քաջագործութիւններ, կը ներկայացնեն այրերու թեւերուն մէջ ինկած կիսամերկ կիներ, ոճիրներ եւ դէնքեր: Կը հրատարակուին երբեմն նոյնիսկ կրօնաւորներու կողմէ, որ ի հարկէ, մեծ դումարներ կ'ապահովեն: Եւ այս բոլորը՝ հակառակ մանուկներու հանդէպ եղած մեծ հոգածութեան, որ տարբեր աւեր մըն է: Քառներորդ դարու երեխաները կը չփանան արդէն սկսեալ իրենց մօր արգանդէն: Մտաւորականէն աւելի յարգի է Թուր տը Ֆրանսի մարզիկը՝ բայց ասկէ ալ աւելի յարգի է յղի կինը:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՃԱՇԱՐԱՆԱՊԵՏ. — Պարո՛ն, դրամը չվճարեցիք:

ՅԱՃԱԽՈՐԴ. — Ի՞նչ է պարտքս:

ՃԱՇԱՐԱՆԱՊԵՏ. — Հինգ ոսկի:

ՅԱՃԱԽՈՐԴ. — Ապտակ մը զարնեմ, վրան հինգ ոսկի կուտա՞ս:

ՃԱՇԱՐԱՆԱՊԵՏ. — Ի՞նչ կը նշանակէ այդ:

ՅԱՃԱԽՈՐԴ. — Անցեալ օր մէկ ապտակին համար դատաւորը տասը ոսկի գէն կտրեց...

ՄԱՐԱԶ ՓԵՇԿԱՆԴ

ՍԻՐԵԼԸ ՅԱՆՑԱ՞ՆՔ Է

Կը տեսնէ՞ք սա մարդը, փոսացած աչքերով, մաղաղաթէ դիմակով կմախքը: Սովորաբար՝ ան ամէն օր, ժամերով դամուած կը մնայ հոս, նըստարանին իր անկիւնը, գլխիկոր, կորաքամակ, լուռ եւ անզգայ. փոխադարձաբար օտար՝ աչխարհին հետ: Ան չի տեսներ իր չրջապատի կեանքը, եւ անտարբեր է բոլոր փոփոխութիւններուն, ընկղմած ըլլալով ներքին, իր ծո՛ւլ խոհերուն մէջ: Փոթորիկէ մը թեւաբեկ՝ ապաստղ մըն է ան, քարացած վայրկեան մը, ոտքերէն կաչկանդուած:

Անոր հոգիին մէջէն կ'անցնի յուղարկաւորներու թափոր մը անծայր եւ անվերջ, եւ ինք պարտաւոր է հետեւիլ, պակուցեալ հայեացքով, վշտաթաւալ ճակատը խոնարհեցուցած ձգողական անյայտ կէտի մը, համայնած եւ անչարժ: Բայց այս պառաւած մարդը երիտասարդ մըն է, վկայագիր ունի իր ներքին դրպանին մէջ, վաւերական ու ճշդիւտ. ծնած է հազար ինը հարիւր... Թուականին, « Ապրիլեան Սերունդ » հանդրուանէն անցնելով եկած թառած է « Անհայրենիքներու » օթեւանին մէջ, եւ առժամաբար կը գրաւէ այս անկիւնը, որովհետեւ կ'ապրի եւ չի կրնար չոգիանալ:

Երկար ձմեռ մը վերջ, որ տարիներ տեւեց, ան՝ գարնան անձրեւի բռնուած ծաղկի մը պէս, տրեւի առաջին չողին բացած էր իր բաժակը, ու ծանօթացած իր դրացի Աստղիկին հետ: Մինչ պառաւ մամուկ մը իր բազմահազար մանածով ոտաչյնը կը հիւսէր անոնց չուրջը, իր ցանցին մէջ բռնելու համար, երեք պարարտ դիրեր, որոնք լրարու քով գալով՝ լրիւ կազմեցին Սէր բառը:

Բոլոր հիւանդութիւնները ալ իրենց տարիքն ունին եւ անոնք՝ մանչ ու աղջիկ վարակեցին իրար սիրոյ հիւանդութեամբ: Կը սիրէին առանց հաշուի, այնպէս աննպատակ: Տղան ստեղծուած էր առոր համար կարծես: Տարիքը ընձիւղած էր առանձին, բայց մանկուանակ դէմքը — սրտի հայելին — մնացած էր անաղարտ: Խորհրդածաղիկի նմանող աչքեր ունէր, որոնց մանիշակագոյն թարթիչները հակած էին երազկոտ խոհումի փոսին վրայ, ինչպէս տղմահուն բայց կապոյտ լճակի մը եղերքը կը ծածանին սլացիկ ու յարաչարժ եղէգները. խաղալով խարուսիկ չուրերուն եւ երփնագեղ լոյսերու ցոլքերուն հետ, տիւ ու գիշեր:

Աղջիկը ոչինչ ունէր արտասովոր: Աղջիկ էր. եւ ո՞վ չի ճանչնար աղջիկ արարածը: Քմայք ու նազանք, կենսատու երանգով օծուն, ամէնէն տըղեղն իսկ, գարնան առաւօտ, լացով ու ժպիտով չաղուած, բոյր ու գեղգեղանք, ալեկոծութեան խարխափ, դրաւիչ զգայնիկ. անլուծելի հանելուկ:

Եւ Աստղիկ աղջիկ մըն էր: Անոնք սիրեցին իրար, եւ իրենց կեանքը կը սահէր կարապի թեւերով առագաստ պարզած նաւակի մը նման. ինքնամոռաց երջանկութեամբ: Անոնք կը կարծէին մեկուսացած ըլլալ ինչպէս մարդարիտը ոստրէին մէջ: Թաւիշէ թանձր վարագոյրներ միջնորմներ եղան անոնց համար. եւ աչխարհէն բաժնուելով կ'երազէին յաւիտենական սիրոյ գղեակներ: Իրենց հոգիէն թռան զանակազարդ պարիկներ, եւ վհուկի մը քմահաճ կարդադրութեամբ ստեղծուեցաւ դրախտը անվերջ հովուերգութիւնով: Անոնց համբոյրներէն կը ծնէին ծաղկաբարդ ածուներ, վարդերու պուրակներ, ուր փերթեր կը թափէին անընդհատ եւ նոր կոկոններ կը բացուէին: Սիրահալ ղոյղին կը սպասարկէին գոյնզգոյն, հրաչագեղ թիթեռներ, լծուած՝ դիւրաւահ, անձնիթական վարդասայլի մը: Անոնց չուրջը, օդը կը լեցուէր սոխակներու ցայգերգով, յաստիկնեբու արբեցուցիչ բոյրով, եւ աներեւոյթ թռիչք – ներու ծնծղայով: Համբոյր ու գրկընդխառնում, խոստում յաւերժական անմոռացութեան: Այսպէս անոնք կ'այրէին սիրոյ խարոյկին վրայ՝ եւ այդուն կը ծնէին նոր եւ սրբացած, երջանիկ էին. երջանի՛կ, երջանի՛կ:

Մինչեւ որ մի՛ջօրէի մը, լսուեցաւ կախարդ վհուկի մը սրտապատառ քրքիջը: Ահարկու չղջիկ մը իր լայերչ ու լերկ թեւերով զարնուեցաւ անոնց անդուռ վարագոյրներուն եւ ամէն ինչ սմքեցաւ:

— Հա՛, հա՛ հա՛ քոյրս այդ գրոց – բրոցին չեմ տար, պոռաց Աստղիկին եղբայրը, Արշակ. ու վռնտեց տղան, սակայն անօգուտ:

Ծանօթները մեղադրեցին Արշակը, ու բոլոր սրտով բնական գտան սիրահարներու կեանքը: Ոչ մէկ թերութիւն կը տեսնէին վահագնի վրայ. դպրոցներ աւարտած, կտրիճ ու փայլուն հեռանկարով տղայ՝ եւ ամէնուն համակրանքին արժանի: Անոնք չէին կրնար թափանցել Արշակի մերժումին չարժառիթներուն: Ի՞նչպէս հասկնային թէ՝ Արշակի միտքը սնած էր, հին ժանգոտած – կանչցած թունալից ամանի մը մէջէն:

— Ես ծակ գրպան կարդացուորի քոյր չեմ տար, կը կրկնէր ան ոտքերը գետին գարնելով:

Արշակ մինակ չէր, ունէր նաեւ իր նշանածը՝

Անհնար։ Խորհուրդի Նստան անունը, ինչպէս լոր – տունները թուխաք կը նստին, իրենց ձուերը ծած – կելով տաք աւազուտին մէջ։

Նախ դառն Աստղիկին համար թեկնածու մը, եղունդ կրծող մը։ Եւ փաթթեցին վրան։ Անգամ մը սիրուած աղջիկը՝ կը նմանի աճուրդի դրուած առարկայի մը։ Բազմաթիւ կ'ըլլան զայն գնահատող մրցակիցները, թէեւ այդ առարկան ըլլայ աննշան, անարժէք իր մը։ Վահագնի սիրոյ հնոցը աւելի բորբոքեցաւ, երբ Աստղիկը արգելափակեցին։ Դիշեր ցերեկ, տղան կը դեգերէր անոնց տան շուրջ, ճամբաններուն վրայ. ծարաւահիւծ ճամ – բորդի մը պէս, թափառելով ի խնդիր թագնուած գովարար աղբիւրի մը։

Աստուած պահէ այն անձը երբ աղջկան մը թշնամանքի ցանցին մէջ կ'իյնայ։ Եւ Աննան չու – տով դուած էր ճարը, հիւսելով ամենանուրբ ուռ – կան մը, աւելին որագայթ մը, որովհետեւ Վա – հագն ջրակեաց յոդացող մը չէր, այլ մերժուած սիրոյ կատաղութեամբ դազան մը, եւ համարուած էր վտանգաւոր, ոմանց կողմէ։

Ա՜հ զմայ, իրեն համար սէրը մեղր էր եւ չէր գիտեր որ ամէնէն ազդու թոյնը մեղրին մէջ թագնուած է։

Եւ այդ մահուան դաշնակից էր Աննան։ Եգա – կի աղջիկ մըն էր Աննան, եւ կը ծառայէր, ամու – րի, ծերուկ բժիշկի մը, ան ալ երկար ժամանակէ ի վեր։ Դուրսէն ինքն ալ համբաւաւոր էր իբրեւ բժիշկ, ինչպէս անուխի հետ ճմլուած խոտի տե – րեւ մը նոյն հոտը կ'ունենայ։ « Կէս տոքթոր է », կ'ըսէին իրարու, նորեկ Հայերը, եւ մե՜նծ պա – տիւներ կ'ընծայէին անոր։ Բայց այս հազուագիւտ աղջիկը Սէօտերու դպրոցէն ելած՝ միայն բժիշկ չէր, փաստաբան ալ էր, եւ եթէ մեր Հանրապե – տութիւնը երկարակեաց ըլլար՝ հաւանաբար դես – պանութեան պաշտօնն ալ իրեն վստահուէր։ Մէկ խօսքով այս երանելի աղջիկը դաղութին սիւնն էր, որ կամովին Արշակեան ծանրութիւնն ալ իր վրայ առած էր անոր հետ նչանուելով։ Այդ ծան – րութեան հայիւներուն մէջ վահագն՝ աւելորդ խոչընդոտ մըն էր, եւ չէզոքացնելու դործը Աննան առանձնեց մասնաւոր հաճոյքով. ու դիմեց իր տիրոջ, թագաւորական բժիշկին. Վահագնը ի բազակայութեան ներկայացնելով վտանգաւոր խեղճ մը։ Բժիշկը չատ ցաւեցաւ «պզտիկ, խեղճ Արմէնիէնին » վրայ ու ներշնչուած՝ հարկ տե – սաւ թուել, Արարատոր Նոյի տապանով. Համիտը 1895—96ի ջարդերով, Իսմիրը քէմալական հրդեհ – ներով. ու « փափիէ տ'Արմէնի »ն իր հաճելի բոյ – րով։ Ու բարեդործութենէ մղուած դրեց՝ միկտա – պիր մը խեղճ « փրթի Արմէնիէն »ին համար, չմոռնալով աչերցնելու իր հայասիրութիւնը։ Ո – դորմած բժիշկը երբեք այդքան լաւ տրամադր – ուած չէր ո եւ է մէկուն հանդէպ, թերեւս անոր համար, որ այդ միջոցին կ'ըմպէր քաղցրիկ «հայ – կական սուրճը », Աննայի փափուկ մատներով պատրաստուած։

Յաջորդ օր հրչէջ խումբ մը, վաւերացուած հրամանագիրը ձեռքը՝ առեւանդեց Վահագնը դե – դերումներու ճամբան մասնաւոր ցուցմունքով, ու արդիւթաց կարմիր կառքով փոխադրեց հեռաւոր կեդրոն, յիմարանոց։ Եւ խաղաղութի՛ւն ամենե – ցուն։

ՊՈՒՏՊ ՇԻՇՄԱՆ

Ադծիւին կոտոշները

Իբար Թող անցնին, կենդանաբանական պար – տէզին տնօրէնները՝ կոտոշաւոր արծիւ մըն ալ օժտելու՝ իրենց հաստատութիւնները։

Հոդս չէ, եթէ նոյն իսկ, բոլոր բնազէտները եւ կենդանաբանները, չախչախիչ փաստերով հեր – քեն՝ կոտոշաւոր արծիւի մը դոյութիւնը։

Ինծի պէտք եղածը, հետաքրքրական խորա – գիր մըն էր։

Եւ ես գտայ այդ խորագիրը։

Ծօղուած գրե՞լը։ Օ՛, ծխելէ աւելի դիւրին։ Խորագիր պտնելն է դժուարը։

Էջերով վէպ արտադրե՞լ։

Նոտած տեղդ Հայաստան սիրելու չափ թե – թեւ գործ։ Դժուարը գրքին անուն մը ճարելն է...

Երբ գտար խորագիրը, լայն չունչ մը կ'առնես եւ գրիչը կը սկսի քալել թուղթին վրայ։

Խորագիրը, վաճառատան առջեւը, յաճախորդ հրաւիրող մունետիկն է։ Երբ անդամ մը ներս մտաւ յաճախորդը, կրնաս բաներ մը քշել իրեն։ Քիչ կամ շատ։

Դիւրութեամբ դրամի կը վերածուին այն դիր – քերը, որոնց կողքերը նախչուած են զարմանազ – դու պիտակով մը։ Այսպէս ծրինակ՝ « Վարդապե –

Ամիսներ վերջ միայն Վահագնէն նամակ մը ձեռքէ ձեռք անցաւ.

— « Ի սէր հայութեան ազատեցէք զիս, կը ղրկը ան։ Կատարեալ դժոխքի մը մէջ ինկած եմ հոս, խենթենալը բան մը չէ, մարմինիս վրայ ձեր – մակ տեղ ու գլխուս վրայ մազ չմնաց. դիշեր ցե – ղեկ կը ծեծեն զիս։ Անպատշաճ բուէն մըն եմ հոս. անդղներու ձեռքէն խուսափիմ՝ ագռաւները կը կոցահարեն. աննշան ճնճղուկներէն նոյն իսկ կը փետուիմ. այնքան դժբախտ եմ որ նոյն իսկ չեմ կրնար անձնասպան ըլլալ։ Ամէն բան մոռցած եմ, գոնէ օդ շնչեմ։ Ինքզինքս կը զդամ նոր մո – լորակի մը մէջ, մարդակերպ կենդանիներով մի – այն չրջապատուած որոնց համար ես տարօրինակ արարած մըն եմ։ Այստեղի բնակիչներէն ամէն մին չարչարանքի դործիք մըն է, կարծես միմիայն ինծի վերապահուած, նախապատրաստուած։

Քանի մը սրտցաւ մարդիկ յաջողեցան օրէնքի բազմաթիւ դռներէն մէկուն սեմէն սողոսկիլ եւ գնել — աղատել Վահագնը, աւելի ճիշտը անոր ուրուականը։

Աստղիկը լայն գոգնոց կը կապէր առաջը եւ գործնական տիկնիկ կը խաղար Աննային հետ մրցելով, երբ Վահագն տուն բերին։ Քանի մը օր վերջ այլ եւս ոչ ոք զրաղեցաւ խեղճ տղուն կեանքով։ Ան հետզհետէ պարտասած՝ այլ եւս հաչտուեցաւ մարդկային անարդարութեան հետ եւ օրէ օր քամուելով հեռացաւ մարդոցմէ։

Ու գտաւ օրինաւոր անկիւն մը եկեղեցիին ճիշտ դիմացը, ներքին հայեացքը ուղղած դէպի ղերեզմանի ճամբան, միշտ հարցնելով ինքնիրեն թէ սիրելը յանցա՞նք է...։

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

տին սիրուհին », « Աղաւոտիոհ հարաչքիմական մը» , կամ «Շաբաթէ մը հարստանալու մէջոցը»...

Անուն եւ խորագիր։ Այս երկուքը հրաչք կը – նան գործել։

« Անդերազանցելի՛ », կը պոռայ ազդ մը՝ պատին վրայէն՝ մարդահասակ տառերով։

Ակռայ մաքրելու դեղ մըն է։

« Անդերազանցելի »էն չլացած կը դնէք, կը ստանիք տուն։ Կը սկսիք չխել ձեր առամները։

Եւ իսկապէս, ձեր ակռաները կը սկսին մէկիկ մէկիկ մաքրուիլ։ Առամնաբոյժին գործ ճարելով։ Անդին, վաճառանիշին տէրը, իր կարասը կը լե – ցընէ։

Անուններն ալ մարդոց խորագիրներն են։

Նապաստակի պէս վախկոտ մը « Առիւծ » ա – նունով կնքած են եւ մարդը կը ստորագրէ այդ անունով։ Դուք, հեռուէն, առիւծի վարկ կը բա – նաք այդ մարդուն։

Սմերկեան փեսացուի մը եթէ աղջիկ պիտի յանձնարարէք՝ պէտք չկայ յուսանկար ղրկելու։ Քանի մը աղջիկներու անուններ կուտաք նամա – կով։ Օրինակ, — « Գեղանոյշ Արծիւեան », « Սի – րարփի Լուսնակեան », «Եղիսաբէթ Լոդմաճեան», « Պետոս Իւշդիւլաքեան »։

Մարդը, առանց այլ եւ այլի, նկատի կ'առնէ Գեղանոյշը եւ Սիրարփին։

Իրականին մէջ, այդ երկուքը, տգեղութեան մրցումին յարմարագոյն թեկնածուներ կրնան ըլ – լալ։ Փեսացուն մտքին մէջ, « դեղ »ն ու « սէր »ը, « անուշ »ն ու « արփի »ն իրարու խառնելով, կը ստեղծէ հրաչալի դիպուկի մը։ Անէծք կարդալով, անշուշտ, միակնութեան օրէնքը ստեղծողին, որ կը գրկէ դինք, այդ գոյգ հրեչտակները միասին իր երդիքին տակ պահելու երջանկութենէն։

Այս տեսութեան համաձայն, դժուարին, նուրբ ու պատասխանատու գործ է կնքահայրութիւնը։ Ան է որ մանուկին ապագան կը չինէ կամ կը քան – պէ, մանաւանդ եթէ մականունն ալ անհրապոյր իմաստով ածական մըն է։

Վա՜յ անոր, որ ստիպուած է Ցուխաթեան Քէ – թէնսադալեան անունով մանել կեանքի պայքա – րին մէջ...

Մեր տղոց եւ գրադէտներուն ապագան վը – տանգուած է, եթէ լրջօրէն նկատի չառնենք՝ խո – րագիր եւ անուն կերտելու արհեստը։

Օր առաջ, պէտք է ստեղծել « Անունի եւ Խո – րագրի Առեւտրական Ընկերակցութիւն » մը։

Եկամուտ բերելիք, ապուր դրամ չահեցնող ապահով գործ է։ Դրամագլուխի ալ պէտք չկայ...

— Բայց ես, ո եւ է կապ չգտայ « Արծիւին կոտոշներ »ուն եւ քու բանծներուդ մէջ։

— Չա՛, կա՞պ կը փնտռէիր։ Նախապաշարում է ամէն բանի մէջ կապ փնտռելը։

« Խորագիր » եւ « նիւթ » երկու տարբեր բա – ներ են։ Ներկայ ամուսնութիւններուն պէս՝ պա – տահարար իրարու մօտ եկած բառեր։

Օրինակ, կապ կա՞յ, ծանուցումներուն մէջ ե – րեւցող « չդեղ եւ աննախընթաց »ներուն եւ մեր տարած հանդէսներուն միջեւ։

Կամ, Երեւանում նստած՝ « Արտասահմանի հետ կուլտուրական կապի Հայկական Ընկերու – թեան » « կապ »ին մէջ, ո եւ է կապ կը տեսնէ՞ք Սիփւորի հայութեան հետ...։

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ԾԱՒԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ՇԱԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

ԺԹ.

ԽԵՆԹԸ ԿՈՒԼԱՑ

Ցետոյ յանկարծ վար իջնելով ձիէն, խելա – զարի նման ծխաչունչ պատերը դրկեց. արցունքը սկսաւ հեղեղի պէս հոսիլ իր ցամքած աչքերէն։

Խենթը կուլար։

Եւ իրօք լալու պատճառ ունէր։ Իր ամբողջ ընտանիքը կորանցնելէն ետք, հոդիին բոլոր զո – րութեամբը կը սիրէր Լուսիկը, իր եղբօր աղջիկը։

Դարբին Ղեւոնդ Խենթին հարազատ եղբայրն էր։

Իսկ հիմա ո՛չ Ղեւոնդ կար, ո՛չ եղբօր աղջիկ։ Ինք մինակ էր այլ եւս, բոլորովին մինակ։

Ցանկարծ ցնցուեցաւ Խենթը, իր « խենթու – թիւնը » միտքը ինկաւ եւ կանչեց.

— Լ՛յ, լ՛յ, ինձ մի՛ հարցնէք, ո՞վ եմ ես... Վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ...

— Կը գտնեմ քեզ, Լուսի՛կ, եթէ մեռած չես, կը գտնեմ. եւ վա՛յ անոր որ քու սիրուն պար – ագդ ոտնակոխ ըրաւ, աւերակ դարձուց քու խր – ճիթդ եւ յափշտակեց քեզմէ քու հայրդ, — ըսաւ Խենթը եւ նորէն ձին նստելով Անի մտաւ։

Բ. ՄԱՍ

ԱՆԻԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Ա.

ԴԱՒԱՃԱՆԻՆ ՈՐԴԻՆ

Ցոյն պատգամաւորը ժողովէն վռնտուելէ վերջ, Վահրամ Պահլաւունին հանդիստ չունէր։ Կը զդար թէ Հայաստանի զլխուն կը կուտակուին սպառնալից ամպեր, եւ թէ ամպերը չեն անցներ Հայոց աշխարհի երկնակամարէն, առանց սոս – կալի հետք ձդելու։ Բայց թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Հայաստանի ապադան, ի՞նչպէս պիտի վերջանան այս ամէնը, — ահա՛ այս անստուդութիւնն է որ կ'անհանդստացնէր ծերունի Վահրամը եւ խորա – պէս կը խոցէր անոր սիրտը։

— Մի՞թէ իրա՞ւ Հայոց երկիրը պիտի կոր – սընդնէ իր ազատութիւնը. չարաճճի մարդիկ պի – տի հասնի՞ն իրենց նպատակներուն. ես իմ աչ – քո՞վս պիտի տեսնեմ ուրեմն Բագրատունեաց զա – հին անկումը. կը դիմանա՞յ սիրտս այդ հարուա – ծին, կը խորհրդածէր ծերունին եւ մարմինը կը ցնցուէր կսկիծէն։ Ոչ, իմ ծերունի կուրծքս պատ – նէշ կը չինեմ եւ կը պաշտպանեմ հայրենիքս. իմ դիակիս վրայէն անցնելով միայն թշնամիները կրնան խլել մեր ազատութիւնը։ Գոնէ մեր յա – ջորդները թող անէծքով չյիշեն անունս. թող չը – սեն, թէ Վահրամ Պահլաւունին ձեռքերը ծալլած նստած էր, երբ թշնամիները ուղեցին ոտնակոխ ընել հայրենիքի անկախութիւնն ու ազատու – թիւնը։

Այս մտածումներուն մէջ էր Վահրամ Պահ – լաւունի, երբ ներս մտաւ սպասաւոր մը, եւ յայտ – նեց Հարպիկ իշխանին գալուստը։ Վահրամի ճակ – տին կնճիռները անհետացան իսկոյն. հրամայեց ներս հրամցնել իշխանը։ Երբ սենեակ մտաւ «լեռ – ներու աւազակը», անոր յաղթանդամ կազմուածք – քին ի տես տեսակ մը զոհունակութեան ժպիտ սնցաւ ծերունի Վահրամի դէմքին վրայէն. կար – ծես ան կ'ըսէր մտովի. « Հայաստանը չի մեռնիր, քանի այսպէս զաւակներ ունի »։ Ցետոյ դառնա – լով Հարպիկի՝ յարեց.

— Բարի եկեր ես, իշխա՛ն, ժամանակին հա – սար։

— Այո՛, իշխան պէտք էր չտապել. ձեր նա – մակը ստանալէս վերջ, անկարելի էր այլ եւս դան – դաղիլ, թէեւ անիծեալ Ցոյները քիչ մը զբաղե – ցուցին մեզ ճանապարհին, պատասխանեց Հար – պիկ, առանց համարձակելու նստիլ։

— Նստէ՛, իշխան, եւ պատմէ թէ ինչպէս Ցոյները զբաղեցուցին քեզ։ Այնպէս կը կարծեմ որ անոնք խնդոյքի չէին հրաւիրած քեզ։

— Օ՛, ո՛չ, անհոդ եղէք. ստիպուեցայ փոք – րիկ դաս մը տալ անոնց մէկ խումբին եւ ծանօ – թացնել դիրենք լեռներու աւազակին հետ։ Թէ – րեւս լսած էյն անունս, բայց անձամբ ծանօթ չէյն ինծի, ըսաւ Հարպիկ եւ պատմեց յառաջապահ խումբին ջարդը։

— Ապրի՛ս, Հարպիկ, այդպէս ալ պէտք էր. բայց թողունք այդ. չուտով իշխանները կը հա – ւաքուին եւ մենք առիթ կ'ունենանք մտածելու մեր ընելիքի մասին, ըսաւ Վահրամ։

ԲԱԳՐԱՏ ԱՓՎԱԶԵԱՆՑ

Գերմանիոյ Ա. խորհրդարանը

Այսօր, Փերլէի, 30—32 միլիոն քաղաքացի – ներ պիտի ընտրեն արեւմտեան Գերմանիոյ առա– ջին խորհրդարանը, որ պիտի բաղկանայ 425 ան– դամներէ։

Արտակարգ պատրաստութիւններ կատար – ուած են, այս ընտրութեանց առթիւ, թէեւ կարգ մը թերթեր կը կարծեն թէ ընտրողներու 60—70 առ հարիւրը միայն պիտի մասնակցին։ Հաւանա– կան է որ մեծամասնութիւն չհաւին ընկերվարա – կանները (155), քրիստոնեայ դեմոկրատները (140) եւ ուրիշ չափաւոր հոսանքներ։ Համայնա– վարներուն համար հազիւ 25 աթոռ կը նախա – տեսուի։

Մոսկուայի անթելը բուռն լուտանքներ կը տեղայ Գերմանիոյ ոչ – համայնավար առաջնորդ– ներուն դէմ, զանոնք անուանելով « դաւաճան, ֆաշական, գործիք դրամատիրութեան, գործա – կից նացիներու եւ թշնամի Խ. Միութեան »։

Այս ընտրութիւններէն մէկ ամիս վերջ պիտի կազմուի առաջին կառավարութիւնը։ Արդէն իսկ հազարաւոր դիմումներ կը կատարուին, պաշտօն ստանալու համար։ Կը կարծուի թէ գործ պիտի բացուի աւելի քան մէկ միլիոն պետական պաշ – տօնեաներու։

★ *Եւրոպայի խորհրդարանին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, Պ. Զըրչիլ յայտարարեց թէ պիտի առաջարկէ Գերմանիան ալ անդամ ընդունիլ, երբ ընտրութիւնները վերջանան։ Այս յայտարարու – թենէն մէկ օր առաջ, Անգլիոյ նախորդ վարչա – պետը բուռն պայքար մը մղած էր արտաքին նա– խարարներու յանձնախումբին դէմ, որ կը սահ – մանափակէր ընդհ. ժողովին իրաւասութիւնները։ Յանձնախումբը երեք օր պայմանաժամ կուտար, նոր խնդիրներ առաջարկելու համար։ Զըրչիլ ընդ– վզեցաւ 12 արտաքին նախարարներու մենատի – րութեան դէմ, պաշտպանելով խորհրդարանական իրաւունքները։ Վէճ մըն ալ Անգլիոյ ընկերվարա– կան նախարարներէն մէկուն հետ ունեցաւ, ընդհ. քարտուղարի ընտրութեան առթիւ, եւ յուրը ձր– պեց աշխատաւորական թեկնածուն։*

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ահաւասիկ իր յայտարարութիւնը գերմանա – կան « փշոտ հարցի » մասին. — « Անչուչտ Մի– ացեալ Եւրոպայի կեանքը կախում ունի Գերմա– նիոյ հետ մեր ընկերակցութենէն, այս կամ այն ձեւով։ Միւս կողմէ, խոհեմութիւն պիտի չըլլար այժմ որոշում տալ այս մասին, գերմանական ընտրութեանց փափուկ հարցէն առաջ »։

Ուրիմն հարցը պիտի ներկայացնէ այս չար– ժու։ Ֆրանսայի նախկին վարչապետը, Ռէյնօ եւս խօսեցաւ այս մասին, հետեւեալ յայտարարու – թեամբ.

— « կարելի չէ Եւրոպա մը ըմբռնել առանց Գերմանիոյ։ Ֆրանսացիները համաձայն են ֆը – րանքեւգերման հաչտութեան դաղափարին դոր կը թելադրէ Պ. Զըրչիլ։ Անոնք պատրաստ են մոռ – նալու իրենց տառապանքները. բայց փորձառա – բար դիտեն որ կարելի չէ վերաչինութիւն կատա– րել պատրանքներու վրայ։ Անոնք կ'ուզեն քաղա– քականութիւն վարել աչքերը բաց։ Անոնք իրա – ւունք ունին յիշեցնելու այդ անխոհեմներուն թէ բռունցքը սեղանին դարնելու քաղաքականութիւնը դոր կը վարէր իրենց երկիրը երեք քառորդ դարէ ի վեր եւ անկէ բնաւ չէ վերադին էլ – պայի ափերը բերին Սյուները որոնք հեռացած էին հազար տարի առաջ։ Այս վտանգն է որ կը մոտեցնէ բոլոր ազատ ժողովուրդները »։

ԻՐԱՆՒ ԼՈՒՐԵՐ

ՆՈՐ ՄԻՋԱԴԷՊ մը ծագեցաւ Խ. Միութեան եւ Իրանի միջեւ։ Սահմանագլուխի խորհրդային իշխանութիւնները իրենց հողին վրայ հրաւիրած են երեք իրանցի սահմանապահներ, սահմանային խնդիր մը կարգադրելու պատրուակով։ Ցետոյ ար– գիլեր են վերադառնալ, պահանջելով իրենց վե – րադարձնել խորհրդային սպայ մը եւ երեք զին – ուորներ որոնք Իրան փախած էին անցեալ յուլի– սին։ Այսպէս կը պատմեն պաշտօնական դեկոյցը եւ Իրանի թերթերը։ Կառավարութիւնը ուժգին բողոքագիր մը ուղղեց։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ՁԻՆԵԼՈՒ ձեռնար – կած է Անգլիա, Ազգաժողովին արգելքը ջնջուած ըլլալով։ Առկախ մնացած բոլոր ապստրանքները պիտի դործադրուին։ Իսրայէլ կը ցաւի որ արգել– քը վերցուցին։ Առաջին առթիւ արդիական դէն – քեր պիտի ստանան Եգիպտոս, Իրաք եւ Անդրյոր– դանան։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՕԴԻՆՔՆԵՐՈՒ նոր պայմա– նագրին խմբագրութիւնը վերջացաւ Ժընեւի մէջ։ Այսուհետեւ արձակագէններն ալ (փարթիզան) ուղմագերի պիտի համարուին կարդ մը պայման– ներով։

ԱՆՏԱՌԱՑԻՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐԸ ազգային աղէտի մը համեմատութիւններն ստացած են։ Հրդեհը կը շարունակուի 50 քիլոմեթրի վրայ, Պոռտօ – Պայոն ճամբուն վրայ։ Հազարաւոր հեքթար տարածու– թեամբ փնտուղներ մոխիրի վերածուած են ֆը – րանսայի զանազան մասերուն մէջ։

ԾՈՎԱՑԻՆ ՊՏՈՑՏ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի

Շրջանային Վարչութեան

ԿԻՐԱԿԻ ՕԹՈՍՏՈՍ 14ին, ամբողջ օրը դէպի **CALANQUE DE PORT-PIN**
Մասնակցութեամբ **Saint Loup**ի եւ **Bd Oddo**ի նուագախումբերուն։

ԼՈՂԱԼՈՒ ՄՐՑՈՒՄ

Նաւերը (Canebière I եւ Canebière II) Vieux Port*էն կը մեկնին առտուան ժամը 7ին։ Երթեւեկի տոմսը* 200 **ֆրանք**։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԾՑ-ԲՈՑԺ

ժողովրդական ամսաթերթ Բժշկութեան եւ Առողջապահութեան, կամ Տունին բժիշկը, 9րդ տարի։ — Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ։

Ապրիլի թիւին բովանդակութիւնը. —

Զեռքի մատներուն անուննները (Շ. Նարդունի)։ *Կարմրելու վախը* (Տոքթ. Քօլօլեան)։ *Պաղ ջուրը կը նիհարցնէ* (Տոքթ. Լոքման)։ *Ինչո՞ւ անձնասպան կ'ըլլան* (Տոքթ. Գրիգորեան)։ *Թո – քախտաւոր մխեր* (Տոքթ. Պէրպէրեան)։ *Հայկա– կան քաղաքները* (Քաղհան)։ *Լինտերու բորբո – քումը* (Տոքթ. Գ. Այվազեան)։ *Պէ՞տք է հաւկիթ ուտել* (Տոքթ. Ամատեան)։

Մայիսի թիւին բովանդակութիւնը. —

Դնդերախտաղերու մասին (Տոքթ. Շ. Այվազեան)։ *Գիտական խոհանոց* (Տոքթ. Զէնոր)։ *Սը– նունդ եւ մարսողութիւն* (Տոքթ. Քօլօլեան)։ *Քչփորիկին վնասները* (Տոքթ. Գ. Այվազեան)։ *Խադոսն ու դինին* (Վ. Համբարձումեան)։ *Ի՞նչ – քան օգտակար է քալելը* (Տոքթ. Տանտինեան)։ *Այն, որու մասին ընդունուած չէ խօսիլ* (Տոքթ. Աղաջանեան)։ *Խլիրդի մասին* (Տոքթ. Սէրոբեան)։ *Մշեցի կինը* (Գ. Անդրէասեան)։ *Քրտինքը* (Տոքթ. Լոքման)։

Տարեկան բաժնեդինն է **500 ֆր.**։ *Արտասահ– ման* **750 ֆրանք**։ *Դիմել՝ Շ. Նարդունի*, 17, Rue Damesme, Paris։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԳԱՐՁԸ

Կը տօնուի օգոստոս 21ին, կիրակի, « Clos de Fusains »ի օգաստն պարտէզին մէջ, նախաձեռ – նութեամբ Հ. Ց. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բարեկամ կազմակերպու – թեանց։

Կը նախագահէ՝ ընկ. Ե. ԳԱՍԵԱՆ
Կը խօսի՝ ընկ. Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ
Պիտի երգեն՝ Զարեհ Գասեան, Տիկ. Ս. Փերչիկեան, Օր. Ալիս Յարութեան (*Մարսէյլէն*)։
Պիտի արտասանեն՝ Ծ. Խաչիկեան, Թ. Եղիկեան, Ալիս Շամիրեան (*Մարսէյլէն*)։
Հայկական եւ եւրոպական պարեր, ամենակնկալներ։
Կարելի է նաշը միասին բերել։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի երկ – րորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը։ Աշակերտուհիներու արձանա – գրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Պ. Ց. Աստուրեան եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւննե– րը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դը– րաւոր եւ ծաղկեպատկով ցաւակցութիւն յայտնե– ցին ողբացեալ՝

Տիկին ՍԻՄԻ (ՍԻՐԱՆՈՑՇ) ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆի
(Ծնեալ ՅԱԿՈԲԵԱՆ)

մահուան առթիւ։

Մասնաւոր շնորհակալութիւններ Հ. Ց. Դ. « Վռամեան » ենթակ.ի, Վասպուրականի եւ Տա– րօն Սալնոյ – Զորի Հայրենակց. Միութեանց, ո– րոնք այս առթիւ զանազան նուէրներ եւս ըրին բարեպատակ Միութեանց։

★

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Այրի Տիկին Օհաննէս – եան եւ զաւակները, Օհաննէսեան, Քասարճեան, Աչապահեան (Պէյրութ), Ճընկտրեան, Թերզեան, Բէյլէկեան եւ Ուզունեան (Լիոն) ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնք որոնք ներկայութեամբ, ծաղկեպը– սակով կամ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆի մահուան առթիւ։

ՎՐԻՊԱԿ. — Մարսէյլի Թղթակցութեան (ՑԱ– ՌԱՋ, 12 օգոստ. Գ. էջ) Ք. Կարապետեանի նուա– գախումբով, — պիտի ըլլայ նախագահութեամբ։

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԱՒԹԻՒ նամակատուփներ– ը փակ ըլլալով, *ՑԱՌԱՋի* յաջորդ համարը լոյս կը տեսնէ չորեքշաբթի օր։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ. — Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն կը հր– ատիրէ « Քրիստափոր »ի բոլոր ընկերները, օ– գոստոս 20ին, չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Ա– հարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։ Ներկայա– նալ անդամատեառերով։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒՓ — ՄԻՆՉԵՒ ՑՈՒԼԻՍ 25

Փարիզ (2)	— ՍԱՐԱ. 1500։
Էփիճէ	— Տ. ՑՐ. 1500։
Իսի	— ՀԱՄՐ. 1500։
Փարիզ (13)	— ՓԱՓ. 2000։
Մարսէյլ	— ՇԱՒ. 800։
Մոնպրիզոն	— ՔԱՐԱ. 800։
Սէն–Լու	— ԴԱՆ. 1500։
Մարսէյլ	— Ս. Ա. 1500։
Մարսէյլ	— ԷՏՄ. 1500։
Իսի	— ՏԷՐ. 800։
Իսի	— ՔԷՕՇ. 800։
Փարիզ (10)	— ՄԱՆ. 2500։
Փարիզ (9)	— ՀՈՒ. 1500։
Փարիզ (9)	— Գ. ԱՃ. 1500։
Փարիզ (9)	— ՄԻՆ. 1500։
Փարիզ (9)	— ՃԸՆ. 1500։
Մարսէյլ	— ՊՕՑ. 1300։
Ֆոնթընէյ	— ՓՈՐ. 1500։
Վիվիէ	— ԵԱՋ. 800։
Վիվիէ	— ԱԹԷ. 1500։
Մարսէյլ	— ԹԱԴ. 100։
Փարիզ (2)	— ԱԻԵՏ. 1500։
Մարսէյլ	— ԱԿՈՐ. 800։
Մարսէյլ	— ՓԱՓ. 500։
Պէնօ	— ՊԸՑՔ. 1000։
Քաշան	— ՊԱԼ. 1500։
Քաշան	— ԹԷՔ. 1500։
Փարիզ (16)	— Գ. Տ. 1500։
Մոնմորանսի	— ԱՏՈՄ. 800։
Ռոնի	— ՇԻՇ. 800։
Լիոն	— ՊԱՔ. 1450։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՆԻ ՏՕՆԻՆ ԱՒԹԻՒ Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ մէջ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Քալիֆորնիոյ առաջնորդ Մամբրէ արք. Գալֆեան։ Կը խնդրուի Առնուվիլի եւ շր– ջանի եկեղեցասէր հասարակութենէն ներկայ ըլ– լալ արարողութեան։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ. — Սէնթ – Էթիէնի Կապոյտ Խ.ը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Ց. Փափազեանի (Փարիզէն) որ 500 ֆր. նուիրեց մասնաճիւղիս Տոքթ. ՍԵԴՐԱԿ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի։

ՏԷՍԻՆ. — Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի Ազգ. վարժարանի կրթ. մարմինը շնորհակալու– թեամբ ստացած է ՊՊ. Սարգիս Զաքարեանէ եւ Ռուբէն Կէնճեանէ 500ական ֆրանք փոխան ծաղ– կեպսակի, ընկ. ԱԲԳԱՐ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի (Տա– րօնցի, Ռըննաժ) մահուան առթիւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ. — Մալկարացի Տիկ. Ման – նիկ Փանոսեան կը փնտռէ իր զաւակը Օննիկ Փա– նոսեան, հօրը անունը Մանուկ, որ 1923ին իր վարպետին հետ Պուլկարիա մեկնած է։ Տեղեկա– ցնել Տիկ. Փանոսեանի, 33, Rue de Choisy, Alfort– ville (Seine)։

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ

Տրամադիր է, արձակուրդի առեն եւ նոր շր– ջանին, հայերէն լեզուն դասաւանդել մասնաւոր– ներու, փարիզ եւ արուարձանները։

Պայմանաւորուելու համար այժմէն դիմել Ս. Կ.ի, «Ցառաջ»ի հասցէով։

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 17 Août 1949 Չորեքշաբթի 17 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5924–Նոր շրջան թիւ 1335

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐԴԱԿԵՐ «ԷՊՈԽԱ»Ն

Ուրեմն իմացաք թէ Երեւանի վաստակաւոր արձակագիրները կրաւորական դիրք մը բռնած են։ Իրենց լեզուով՝ «պասսիւութիւն»։

Այսպէս, Դերենիկ Դեմիրճեանը «դեռ ոչ մի գործով հանդէս չի եկել», «Վարդանանք»էն վերջ։

Ստ. Զօրեանը «Պապ Թադեւոս»էն վերջ փո – խանակ ծաւալուն գործ մը արտադրելու, «իր գրական արխիւից վերամշակելով հրատարակում է նախահեղափոխական շրջանի սիւժէներով գրած պատմուածքները, կամ հին Հռոմի կեանքից լե – գենդներ եւ նովելներ»։

Արագին ալ «վերհրատարակում է իր վաղուց գրած գործերը»։

Մինչդեռ, « ժողովուրդը պահանջում է նոր ստեղծագործութիւններ, որոնք արտայայտեն մեր էպոխային չունչն ու հոգին, կոմունիստական մո – րալի յաղթանակը»։ (Վ. Համազասպեան, «Սովե – տական Գրականութիւն եւ Արուեստ», 1949, No. 1։

Կը նշանակէ թէ մատնանշուած տարէց գրա – կէտները այլեւս անկարող են նոր գործեր արտա – դրելու։ Եւ կամ չեն ըմբռներ «խորհրդային դա – րաշրջանի (էպոխա – époque) չունչն ու հոգին, համայնավարական բարոյականի (մորալ) յաղ – թանակը »։

Թերեւս ալ կ'ըմբռնեն, բայց յագեցած են...

Աւելի բախտաւո՞ր են բանաստեղծները։

Գոնէ անոնք ազա՞տ են հետեւելու իրենց հա – րազատ ներշնչումներուն եւ արուեստի պահանջ – ներուն։

Կրնա՞ն, «կայսեր» բաժինը վճարելով հան – դերձ, անարգել ծառայել Աստծու։ (Արուեստ)։

Պատասխանը կուտան Վ. Համազասպեաննե – րը, որոնք օժտուած են բարակի հոտառութեամբ եւ չինովնիկի հոդերանութեամբ։

Վկայ՝ իրենց մատնանշած փաստերը։

Երիտասարդ բանաստեղծ մը, Սողոմոն Տա – լոնցի գրած կ'ըլլայ հետեւեալ տաղը, որքան պարզ, նոյնքան սրտառուչ։—

Քեզ չեմ ասի դարդս,— կ'երթամ ծառին կ'ա – սեմ։— Էն չլսի դարդս,— կ'երթամ քարին կ'ա – սեմ։— Էն չլսի դարդս,— կ'երթամ սարին կ'ասեմ, — Քեզ չեմ ասի դարտս։

Երանելի քննադատը անմիջապէս կ'արձակէ վճիռը։

— « Այս բանաստեղծութեան մէջ կա՛յ արդ – եօք, թէկուզ հեռաւոր, թոյլ նշան, որ նա պատ – կանում է սովետական բանաստեղծի դրչին, եւ ոչ թէ միջնադարում արուն – արցունք լացող եւ իր դարդոտ սիրոն աշխարհից ծածկող որեւէ բա – նաստեղծի »։

Նոյն բանաստեղծը — Տարօնի սակաւաթիւ բեկորներէն — համարձակեր է նաեւ երգել, 1948ին։—

— Է՛յ Ծովասար, Է՛յ Ծովասար,— Որ ամպե – րին ես հաւասար,— Հիմի էեզ մօտ կը գա՞ն եա – ըեր,— Որ կ'ելնէին բարձր բարեր,— Կը թռչէին վերեւներէն՝— Խրտնած հովուի բարեւներէն, — Որ գագաթին ես երկնատուր, — Կը պոկէին ար – ծուի փետուր, — Երէի պէս կ'իջնէին վար,— Եղ – նիկի պէս կ'ելնէին սար,— Թէ թիկունքից ծամերը կախ — Կը բաղէին կանգառ եւ ժախ,— Արծաթ ծաղիկ ու ոսկեծիլ — Անուշ գագպայ ու խաւարա – ծիլ,— Որ իրիկուան կ'երթային տուն,— Մէկ–մէկ հսկայ խանդութ խաթուն։— Հիմի էլ կա՞ն էնպէս եարեր,— Որ կ'ելնէին բարձր բարեր,— ՀԷ՛յ Դաւ – թի սար սասունական,— Ասա, ասա՛, հիմի էլ կա՞ն ...

Ի՛նչ ահաւոր ոճիր,— ճիշդ այն ինչ որ երբե – մըն տիրահռչակ Նայիրի Զարեանը կը վերագրէր ոպրացեալ Ա. Բակունցի։ Եւ ամենագէշ «քննա – դատ» կը յայտարարէ։—

« ... Սակայն չի կարելի չասել, որ այդ դոր – ծերի մէջ մենք ղգում ենք հայ ժողովրդի պատ – մութեան ֆէոդալական անցեալի գովքն ու այդ անցեալի կարօտը։ Տարօնցին ընտրել է գրական այնպիսի ձեւեր, որի մէջ նացիոնալիստական ոե – ակցիայիվը հանդէս է գալիս քօղարկուած։ Բայց այդ քօղը թափանցիկ է»։

Ինչպէս կը տեսնէք, մարդակեր «էպոխա»ն է նորէն որ թոյն կը խառնէ խորհրդային քննադատի մելանին, սեւ չրջանակի մէջ առնելու համար ե՛ւ գրական գոհարը ե՛ւ անոր հեղինակը։

Շ.

Աչերը յաղթական արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՄՆԱԿՑԵՑԱՆ 23.900.000

ՔՈՒԷ.ԱՐԿՈՒՆԵՐ, ԱՑՍԻՆՔՆ 78.5 %

Կիրակի օրուան ընտրութիւնները մեծ զար – մանք պատճառեցին քաղաքական շրջանակներու մէջ, թէ մասնակցողներու բազմութեամբ եւ թէ քուէարկութեան արդիւնքով։ Ընտրուած 402 ե – րեսփոխաններուն դրեթէ կէսը կը պատկանին քր – իստոնեայ ռամկավարներուն (աջ – կեդրոն եւ կաթոլիկ), եւ ազատ ռամկավարներուն (աջ)։ Հա – ւանական է որ ուրիշ աջակողմեան խմբակցութիւն ալ միանան, իրենց 56 երեսփոխաններով։ Այս հոսանքին դէմ ընկերվարականները չահած են 131 աթոռ, համայնավարները՝ միայն 15։ Այժմէն կը կարծուի թէ արեւմտեան Գերմանիոյ նորակազմ պետութեան առաջին վարչապետը պիտի ըլլայ Տոքթ. Քոնրատ Ատենաուըր, քրիստոնեայ ռամ – կավարներուն վարիչը, իսկ հանրապետութեան նախագահ՝ Ազատ ռամկավարներուն առաջնորդը, Պրոֆ. Թէոտոր Հէօս, վարդապետ իրաւագիտու – թեան, որ 73 տարեկան է։

Ընտրութիւններէն անմիջապէս վերջը Տոքթ. Ատենաուըր յայտարարեց.

— « Գերման ընտրողները բացորոշապէս յայտնեցին թէ կը մերժեն ընկերվարութիւնը։ Մենք մեր ամբողջ ազդեցութիւնն ի գործ պիտի դնենք ապահովելու համար խաղաղ վերաչինու – թիւն մը Գերմանիոյ եւ Եւրոպայի մէջ»։

Համայնավարներուն պարտութիւնը խօսակ – ցութեան նիւթ է ամբողջ Գերմանիոյ մէջ։ Ոչ մէկ համայնավար երեսփոխան ընտրուած է ուղղակի քուէարկութեամբ, այլ բոլորն ալ զատուած են համեմատական ընտրութեամբ։ Համայնավարնե – րը նոյնիսկ անհրաժեշտ 5 առ հարիւրը չեն չահած Պավարիոյ մէջ։

Ընտրութեանց մասնակցած են 23.900.000 քուէարկուներ, այսինքն արեւմտեան Գերմանիոյ ընտրողներուն 78.5 առ հարիւրը։ Ամերիկեան մարզպանը անմիջապէս խնդակցութիւն յայտնեց, հնորհաւորական հեռագիր մը ուղղելով։ Ֆրանսա – ցիներն ալ գոհ են։ Անգլիացիները չատ գոհ չեն երեւար։ Տոքթ. Շումախերը, ընկերվարական ա – ռաջնորդը, իր յուսախաբութիւնը յայտնեց հետեւ – եալ յայտարարութեամբ.

— « Միլիոնաւոր քաղաքացիներ քուէարկեցին հակառակ իրենց անտեսական չահերուն եւ հաւա – նաբար զոհերը պիտի դառնան այն քաղաքական ուժերուն դէմ ասպարէզ կանչած են։ Ցառաջիկայ ձմրան համար կը նախատեսենք նուազում արտա – դրութեան եւ աճում գործազրկութեան »։

Ահաւասիկ պաշտօնական արդիւնքը.— Քրիս – տոնեայ ռամկավարները չահած են 7.357.579 քուէ, 139 աթոռ, ընկերվարականներ 6.932.272 քուէ, 131 աթոռ, ազատ ռամկավարներ 2.788.653 քուէ, 52 աթոռ, համայնավարներ 1.360.443 քուէ, 15 ա – թոռ, պավարիոյ կուսակցութիւն 986.606 քուէ, 17 աթոռ, դեմոկրատական կուսակցութիւն 940.088 քուէ, 17 աթոռ եւն.։ Համագումար 402 երեսփո – խան։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԵԻՐՈՊԱՑԻ վերակազմման համար պահան – ջուած վարկը քուէարկեց Մ. Նահանգներու երես – փոխանական ժողովին արտաքին յարաբերու – թեանց յանձնախումբը, պայման դնելով որ առա – ջին տարուան համար միայն կէսը կանխիկ յանձ – նուի (655.840.000 տոլար), մնացեալը պայմանա – գրութեամբ։

ԱՆՏԱՌԱՑԻՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐՈՒ մասին ամէն օր ծանրակչիռ լուրեր կը հաղորդեն տեղական թեր – թերը։ Առժամեայ հաշիւներու համաձայն, 80.000 հէքթար բռնկած է արդէն, մէկ միլիառ ֆրանք վնաս պատճառելով հարաւ – արեւելեան եւ արեւ – մտեան Ֆրանսայի մէջ։ Օրինակելի պատիժներու հետ, կը պահանջուի պաշարման վիճակ հրատա – րակել Ժիռոնտի, Լանտի եւ Լօ է կառոնի նահանգ – ներուն մէջ։ Բոցեր կ'երեւան Պուտոյէն։ Զինուոր – ներ դրկուած են հրդեհները մարելու համար։ Զո – հեր ալ կան։

ՀՌՈՄԷՆ մեկնած անգլ. օդանաւ մը ծովն ին – կաւ Իրլանտայի ափերուն վրայ։ 9 հոգի մեռան, 49 հոգի փրկուեցան ազատարար մակոյկներով։

ՆՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄՈՒՐԻՈՑ ՄԷՋ

ՄԱՆՒՇԱԼ ՀԻՄՆԻ ՋԱՑԻՄ ԵՒ ԻՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՄԷԿ ԺԱՄՈՒԱՆ ՄԷՋ ԴԱՏՈՒԵԼՈՎ ԿԸ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԻ

Կիրակի օր, 14 Օգոստոս, նոր յեղաշրջում մը տեղի ունեցաւ Դամասկոսի մէջ։ Մառէշալ Հիւսնի Զայիմ, Սուրիոյ նախագահը, որ իշխանութեան տիրացած էր անցեալ Մարտ 30ին, գնդակահար – ուեցաւ իր վարչապետին հետ, չանթահարիչ հար – ուածով մը։

Հեռագիրները հետեւեալ մանրամասնութիւննե – րը կը հաղորդեն այս դէպքի մասին.—

Կիրակի առաւօտ ժամը 3ին քանի մը հրաձգայներ կը թնդացնէին Դամասկոսի փողոցները։ Ութ–տա – սը հրացանաձգութիւններ արթնցուցին քանի մը բնակիչներ։ Այդ պահուն երեք ինքնաշարժներով հասած սուրիացի սպաներ կաչկանդելով Հիւսնի Զայիմի բնակարանին պահապանները, ներս մտան եւ անկողինէն հանեցին դիրուկ դիկտատորը։ Այդ միջոցին ուրիշ խումբ մը սպաներ դացած էին վարչապետ Մոհսին Պարազիի բնակարանը, նոյն դիւրութեամբ ձերբակալելով զայն։

Երկու կալանաւորները առաջնորդուեցան տա – սը մղոն անդին, Մէզզայէ բերդը, ուր բանտարա – կուած են Զայիմի բոլոր հակառակորդները։ Այն – տեղ 12 երեց սպաներ բարձրագոյն զինուորական ատեան հռչակեցին իրենք դիրենք։ Նախագահն էր գնդ. Սամի Հիննաուի, որ աչ բազուկը եղած էր Հիւսնի Զայիմի, անցեալ մարտին, երբ յեղաշրջում կատարուեցաւ բանակին ալակոգութեամբ։ Թէ Հիւսնի Զայիմ եւ թէ իր վարչապետը դատուե – ցան եւ մահուան դատապարտուեցան այն ամբաս – տանութեամբ թէ «դաւաճանած են հայրենիքին եւ իրենց ազդեցութիւնը չարաչար գործածած՝ անձ – նական չահերու համար »։

ՆԱԽ ԶԱՐԿԻՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՈՐ ԿՈՒԼԱՐ

Առաջին անգամ գնդակահարուեցաւ Մոհսին Պարազի, որ կուլար եւ կը հեծկլտար։ Հիւսնի Զա – յիմ ի դուր հանդարտութեան կոչեր կ'ուղղէր։ (Ու – րիշ հեռագրի մը համաձայն, նախ Զայիմը գնդա – կահարած են)։

Երկու սպաներ հանեցին Հիւսնի Զայիմի մա – րմնաթոի համազգեստը եւ քակեցին կոճակները։ Երբ սպայ մը կը փորձէր աչքերը կապել, մահա – պարտը բողոքեց, աղաղակելով.— «Ես քաջարար պրեցայ, կ'ուզեմ քաջարար մեռնիլ»։ Բայց եւ այնպէս սպան կապեց աչքերը։

Ամբողջ դործադրութիւնը տեւեց հազիւ 60 վայրկեան։ Հիւսնի Զայիմ 52 տարեկան էր եւ կը կոչուէր «Առաջնորդ Հիւսնի Զայիմ», արարերէն՝ «Զայիմ Հիւսնի Զայիմ»։

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, Հիւսնի Զա – յիմ երբ իշխանութեան գլուխ անցաւ, արգելա – փակեց հանրապետութեան նախագահը, Շիւքրի պէյ Քուաթլի, վարչապետը եւ ուրիշներ։ Ապրիլ 27ին ազատ արձակեց նախագահը, որ այժմ Զուի – ցերիա կը գտնուի եւ հաւանաբար պիտի վերա – դառնայ։ Հիւսնի առաջին սուրհացի Աբաբն էր որ հրամանատար նշանակուեցաւ ֆրանսական (փէ – թէնեան) գունդի մը, կռուելով Անգլիացիներուն եւ Ազատ Ֆրանսացիներու զօրքին դէմ։

Շատ մը բարեռորոգումներ խոստացած էր իր կարճատեւ իշխանութեան օրով։ Աւանդապահնե – րը խրոխչեցան, երբ քուէարկութեան իրաւունք տր – ուաւ իսլամ կիներուն։

Նոր դիկտատորը, գնդ. Սամի Հիննաուի, որ 55 տարեկան է, ծառայած է օսմանեան, ֆրանսա – կան եւ ազգային իշխանութեանց։ Կռուած է Պաղեստինի ճակատին վրայ։ Նշանաւոր է իր դին – ուորական խոտակրօն չիտակութեամբ եւ քաջու – թեամբ։ Իր առաջին գործերէն մէկն եղաւ ձայ – նափիւռ ճառով մը յայտարարել թէ իշխանութիւ – նը քաղաքային վարչութեան պիտի յանձնէ անյա – պաղ։ Ցետոյ իր մօտ հրաւիրեց Հիւսնի Զայիմի արձակած կամ բանտարկած քաղաքագէտները եւ խորհրդակցութիւն մը կատարեց, բանակը հեռա – ցնելու համար քաղաքական ասպարէզէն։ Հրաւիր – եալներուն մէջ կային 30 նախկին երեսփոխաններ, եւ 15 քաղաքական դէմքեր, որոնց չատերը օգնած էին Հիւսնի Զայիմի։

Մանուար հրամանագիր մը արգիլեց բոլոր ցոյցերը, միեւնոյն ատեն խզելով հեռագրի, հե – ռաձայնի հաղորդակցութիւնները արտաքին աչ – խարհին հետ։ Սահմանագլուխներն ալ փակուե – ցան։ Ուրիչ յայտարարութիւն մը կ'ըսէր թէ «եր – կիրը բռնակալէ մը եւ կեղծ նախագահէ մը փըր – կուեցաւ չնորհիւ բանակին»։ Քաղաքին անդորրու – թիւնը չխանգարուեցաւ։ Զրոյցի մը համաձայն, 22 հոգի սպաննուած են Հիւսնի Զայիմի պալատին առջեւ, ընդհարումի մը հետեւանքով։

Նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ նախկին նախագահ Հաչիմ Աֆթասի փաչայի։

★ *Եգիպտոսի արքունիքը որոշեց երեք օր սուգ պահել, Հիւսնի Զայիմի մահուան առթիւ։*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ո՞ՒՐ Կ'ԵՐԹԱՆՔ...

(Շար. նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Զաւիտհաւաներուն յատկացուած օրաթերթերն ու պարբերականները կուտան քաղաքական վիզուվիչ լրաւ կամ սուտ լուրեր, դիչերը լարուած պահող պատերազմի սպառնալիքներ, գայթակղեցուցիչ մերկութիւններ, կուսակցական վէճեր, ոճիրի նկարագրութիւններ, դատերու մանրամասն նեղեկութիւններ եւ թերթօններ, ոստիկանական վէպեր, սաւառնակի եւ շոգեկառքի արկածներ, թունաւորումներ, պղծումներ, բանտերու նկարագրութիւններ, գողութիւններ, բղոզքներ եւ այն բոլորը որ կը վհատեցնեն աղքատն ու պարկեշտը:

Բայց ժողովուրդը մեծ պակաս մը կը զգայ երբ լրյս չեն տեսներ այդ օրաթերթերը: Ինչպէս պատահեցաւ պատերազմի ընթացքին եւ յետոյ, գործադուլներով: Կան անշուշտ լուրջ յօդուածներ եւ գրական ու գիտական թերթեր:

Կ'ըսեն թէ ազատնիները կը ծրտեն բոլոր արձանիներուն եւ եկեղեցական քանդակներուն վրայ, առանց յարգելու քրիստոն ու բերանը հանճարներուն եւ սուրբերուն: Բայց կ'ըսեն նաեւ թէ բոլոր ծիրաձիերն ու ազգերը կը ծառայեն հոգին պարարտացնելու: Այդպէս է: Քաղաքակրթութիւնը չէ որ պիտի վերլուծեմ հոս, բայց անհրաժեշտ կը դտնեմ լսել թէ տգեղութիւնները կը ծառայեն գեղեցկութեան: Ու կարելի չէ չօրհնել տալագրութիւնը որուն կը պարտինք բազմաթիւ հոյակապ ու գեղակերտ գիրքեր: Ես յուզումով կը նայիմ յաճախ այդ հսկայ նաւուն կառարէն՝ հսկայ ոստանէն ուր կան նաեւ անհամար գեղեցկութիւններ, ազնիւ ու վսեմ հոգիներ, բարի կամքեր, յոյսով, համբերութեամբ եւ հեզութեամբ տառապանքը տանողներ: Ու տխուր կը գտնեմ մարդերը, տխուր՝ դժբախտ՝ երբ առանձին են ու չեն խօսիր: Ինչ ցաւեր կը տանին ոմանք: Ինչ գեղեցկութիւններ կը ստեղծեն ուրիշներ՝ խոնարհ տանիքի մը տակ: Կը յիշեմ զոհեր, նահատակութիւններ: Մեծ է քաղաքակրթութիւնը եւ պզտիկ իր մէկ ծայրին վրայ: Գեղեցիկ եւ տգեղ: Կեանքն ալ այդպէս է: Հակառակներ: Միայն յօդուածներու, գիրքերու կամ ճառերու մէջ է որ տրամաբանութիւն կը գտնենք եւ միակ տեսակէտ մը կը պաշտպանենք: Կոմնացոյցները բազմաթիւ են եւ բոլոր ասեղներն ալ կը չարժին տարբեր ուղղութեամբ:

Impasseի մը մէջ է ՅԱՌԱՋԸ: Այս անկիւնին վրայ կը բացուին իր երկու պզտիկ դռները: Ունի նաեւ երրորդ դուռ մը՝ մեծ փողոցին վրայ որ դարձեալ պզտիկ է եւ յաճախ ամայի: Ջմեռները, երբ կը բարձրանայի նեղ սանդուղքէն վեր, որուն վրայ դժուար է հաւասարակշռութիւն մը պահել, հասնելով մութ եւ շատ ուղղահայեաց սանդուղքին գլուխը կը դտնէի ածուխի բլրակ մը՝ տախտակամածին վրայ: Կանդ կ'առնէի պահ մը պառուհանով մը հազիւ լուսաւորուած այս սրահին մէջ՝ որ կրնար ապասման սրահ մը ըլլալ, ուր ոչ աթոռ կայ սակայն եւ ոչ ալ խմբագրատունը յիշեցնող բան մը: Մակոյկի դռներուն չափ համեստ են երկու պզտիկ դռները որ կը բացուին անոր վրայ: Մէկ սենեակին մէջ թերթերը կը ծալլուին: Ամայի է դրեթէ ցրուիչին բացակայութեան ընթացքին: Կարեւորը միւս սենեակն է:

Աղքատութիւն մը կայ նաեւ այս սենեակէն ներս, որ նկարիչի մը աշխատանոցը կը յիշեցնէ: Մէկ պատը ապակի է գրեթէ կէսէն վեր ու կէսէն աւելի: Այդ ապակիներուն վրայ կը մնայ տակաւին կապոյտը, տեղ տեղ անջնջելի: Անոնք ներկուած են պատերազմի օրերուն, երբ արդիլուած էր լոյսի ճառագայթ մը ձգել պատուհաններէն դուրս: Կայ նաեւ թուղթէ վարագոյր մը՝ անճարակ մկրատ մը յիշեցնող ժանեակներով: Սենեակը ունի նաեւ ուրիչ լուսամուտ մը՝ որ կը ծառայէ նաեւ իրրեւ հաղորդակցութեան ճամբայ, երբ հարկ կ'ըլլայ վեր կանչել տպարանատէրը կամ դրաշարը: Կը տեսնենք խոկոյն երեք սեղաններ, լուսամոտ մը եւ աթոռներ, հեռաձայնի գործիք մը, դրաշար մեքենայ մը, մէկ, երբեմն երկու տիկիններ, օրիորդ մը նաեւ: Խմբագիրը, «Հայրիկ»ի տէրն ու տնօրէնը եւ երբեմն այցելուներ: Հայ ազգային օրացոյց մը: Կայ Հայաստանի քարտէսը եւ կը տեսնենք քանի մը իւղաներկ պզտիկ նկարներ: Շ. եւ Սօսի, այր ու կին կ'աշխատին դէմ առ դէմ: Օրիորդը՝ իրենց հարազատն է, խելացի է տպաւորիչ, տխուր: Երրորդը՝ օգնական խմբագրուհի:

Ագռաւուտ աշխատանք մը կը տարուի այս չէնքին մէջ՝ որ իր դիցավէպը ունի պատմութեան արժանի: Ժամանակին, տիկիններուն տեղ կային երկու խմբագիրներ: Հիմա ամբողջ բեռը կը ծանրանայ հուլերէն ճերմկած մազերով Շ.ին վրայ:

Մինչ հսկայ նաւուն վրայ քիչ անգամ կ'երեւան բուն խմբագիրները, որ յաճախ իրենց գրասենեակը ունին Շան գ'Էլիզէի վրայ, հոս, Շ. ըստիպուած է ներկայ ըլլալ եւ զբաղիլ բոլոր գործերով: Կը սրբագրէ եկած յօդուածները, որոնք անշուշտ յաճախ սրբագրութեան կը կարօտին, կը ջնջէ, կը չակէ տառասխալները, կ'արտագրէ երբեմն նոյն իսկ, որպէս զի գիւաւրութիւն չքաշէ դրաշարը: Ան կը թարգմանէ լուրերը, կը զբաղի յօդուածներուն դասաւորումով, կը գրէ խմբագրականը (ու ասիկա, ամէն օր՝ ամէն մարդու գործ չէ), կը սրբագրէ փորձերը, կը զբաղի տպագրական խնդիրներով: Մեծ նաւուն վրայ մանաւոր անձեր կան այս բոլոր աշխատանքներուն համար: Շ. կ'ընդունի նաեւ հիւրերը: Կը խօսի: Ե՞րբ, ինչպէս կը կատարէ այս բոլորը: Կը հիանաս: Կը տխրիս նաեւ: Աւելի եւ աւելի յոգնած կը գտնես մարդը որ տարիներով դրած, աշխատած է նման պայմաններու մէջ: Գովեստ չի սիրեր: Կ'անգնիմ:

Ցաւդմով կը մտնեմ այս սենեակէն ներս: Այս աղքատութի՛ւնը: Այս հերոսութի՛ւնը: Այս մաքրութիւնը նաեւ պզտիկ օրաթերթին: Անոր վրայ չենք տեսներ մերկութիւններ, ոչ ալ գեղեցիկ կիներու մրցումի ազդարարութիւններ եւ նկարագրութիւններ: Անոր մէջ չենք գտներ ոստիկանական վէպեր: Իր թերթօնը կը խօսի Անիէն: Կը գտնենք առատ քերթուածներ, Սփիւռքէն ու Հայաստանէն: Գրական ու գիտական յօդուածներ: Բայց առաւելապէս ազգային նիւթեր, ազգային հանդէսներու նկարագրութիւններ, ազգային մարտահոդութիւններ, յեղափոխական յուշեր, քննադատութիւններ՝ միշտ ազգային հարցերու շուրջ: Նաւապետին գլխաւոր մտահոդութիւնը հայութիւնն ու հայերէնն է՝ երբ աչք մը կը նետէ անսահման ծովուն վրայ՝ ուր կան զանազան կղզիներ, հայ դաղութներ, անորոշ ճակատագրով բոլորն ալ:

Անշուշտ, երբ ՅԱՌԱՋի չէնքէն ներս կը մտնեմ, աւելի եւ աւելի զգալի կ'ըլլայ մեր մշակոյթը հինի: Այս ալ սիւնակի մը մէջ առնելիք նիւթ չէ: Պզտիկ է բայց ունի իր մեծութիւնը: Կարելի չէ չուտով անցնիլ այդ մեծութեան վրայէն: Բայց կարելի է ըսել թէ պզտիկ ժողովուրդ մըն ենք որ տպած ու տարածած ենք անհամար գիրքեր: Տրուած ենք մեր հասակէն վեր գրականութիւն մը՝ որով կրնանք հպարտ ըլլալ: Անշուշտ մեր մէջ ալ կան անպատկառ ու չարունակ ծրտող աղանիներ, սուիեստներ ու մոքի եւ հոգիի խեղճութիւններ: Տգեղութիւններ: Գռեհկութիւններ: Բայց այս բոլորին կողքին կը տեսնենք համապատասխան դեղեցկութիւններ: Ունեցանք աշխարհի քաջերը դերազանցող հերոսներ, նուիրեալներ: Նահատակուեցանք չարունակ եւ ոտքի ենք չարունակ: Քալած ենք ալեկոծ ծովու մը վրայէն, յաճախ ընկղմելու մօտ, բայց միշտ առագաստ պարզած: Մեր գրողները չեն ունեցած բարոյական որոշ սահմանէ մը անդին անցնելու ազատութիւն, Փօլ Սարթրեր չեն եղած: Չեն եղած նաեւ Փօլ Վալերիներ: Բայց եղած են անճնուէր ու հայրենանուէր: Զարդացումը ի հարկէ աւերներ գործեց մեր մէջ, օտարութեան մէջ մանաւանդ: Բայց ո՞ր ժողովուրդի մէջ է որ աւերներ չենք տեսներ: Ցիչենք փարիզի անհամար վիժածները, ալքոլին ու սեռային խենդչութիւններուն մէջ ինկածները:

★

Կ'ողողէ դիս գոհունակութիւն մը երբ կը բարձրանամ հսկայ նաւուն կառարը: Գիտեմ թէ մարդկութիւնը տեղ մը կ'երթայ: Կը քալէ գոհեր տալով: Բայց կը տխրիմ՝ երբ կը նայիմ ՅԱՌԱՋի պատուհանէն դուրս՝ փարիզի բոլոր ծայրերուն վրայ գտնուած հայութեան: Կը տխրիմ աւելի հեռուն նայելով: Ո՞ւր կ'երթանք: Ո՞ւր կ'երթայ այս պզտիկ ու ցրուած ժողովուրդը:

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Գերմանական պետութեան վերակազմութիւնը

Գերմանիոյ Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան շրջաններու 11 խորհրդարաններու կողմէ նշանակուած եւ 65 ներկայացուցիչներէ կազմուած խորհրդարանական ժողովը (Parlamentarischer Rat) մշակեց ութ ամսուան փոթորկալից նիստերուն մէջ, հիմնական օրէնքը իրրեւ սահմանադրութիւն, որ մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ մայիս 23ին եւ հաստատուեցաւ գրաւող պետութիւններու կողմէ: Այս օրէնքին դէմ էին միայն երկու համայնավար երեսփոխանները, որոնք բողոքելով մերժեցին մասնակցիլ անոր տակ:

Նիստերը տեղի ունեցան Հոհենոսի ձախ ափը, Պոնն (Bonn) քաղաքին մէջ:

Ըստ այս հիմնական օրէնքին արեւմտեան եւ հարաւային Գերմանիոյ 11 երկիրները կը կազմեն Գերմանիոյ դաշնակցային հանրապետութիւնը՝ (Պունտէս ռէփիւպլիք Տոյչլանտ): Իրրեւ խորհրդանշան ընդունուած է Վայմարի հանրապետութեան դրօշը՝ սեւ – կարմիր – ոսկեգոյն, հորիզոնական դիրքով: Մայրաքաղաքը՝ Պոնն:

Հանրապետութեան բաղկացուցիչ երկիրներն են. — ա) Ամերիկեան գրաւեալ շրջանին մէջ՝ Պաւարիա, Վիւրթեմպերկ – Պատըն, Հէսըն եւ Պրէմըն քաղաքը: — բ) Ֆրանսական շրջանին մէջ՝ Վիւրթեմպերկ – Հոհէնցոլէրն, Պատըն, Ռայն – Լանտ – Փալց: — գ) Անգլիական շրջանին մէջ՝ Հայնլանտ – Վէսթֆալըն, Նիւոըրզաքսըն, Շլէզ – վիկ – Հոլչթայն եւ Համպուրկ քաղաքը: Այս երկիրները ունին միասնաբար 248,000 քառ. քիլո – մեթր տարածութիւն եւ մօտաւորապէս 45 միլիոն բնակիչ:

Պերլին քաղաքի արեւմտեան չրջանները թէեւ պիտի ունենան իրենց ներկայացուցիչները, բայց առանց դործադիր իրաւունքներու: Դաշնակիցները որոշեցին Պերլինը նկատել 12երորդ բաղկացուցիչ երկիրը նոր հանրապետութեան:

Արեւելեան գրաւեալ շրջանները (ռուսական եւ լեհական) դուրս կը մնան առ այժմ, սակայն բաց դուռ ձգուած է որ ներս առնուին, երբ ժողովրդական ազատ քուէարկութիւն կարելի ըլլայ հոն եւս:

Ըստ հիմնական օրէնքին եւ Դաշնակիցներու կամքին պէտք է չուտով կազմել Գերմանիոյ դաշնակցային հանրապետութեան խորհրդարանը՝ Պունտէսթակը (Bundestag), որմէ պիտի ծնի հանրապետութեան կառավարութիւնը:

Մինչեւ հիմնական օրէնքը ստեղծուեցաւ խորհրդարանական ժողովին մէջ, որուն անդամները նշանակուած էին 11 Երկիրներու նախարարապետներուն կողմէ իրենց խորհրդարաններու անդամներուն մէջէն: Օգոստոս 14ին կատարուեցաւ ընդհանուր, դաղտնի եւ ազատ ժողովրդական քուէարկութեամբ նոր հանրապետութեան առաջին խորհրդարանը՝ Պունտէսթակը, որ իր ձեւով եւ անունով կը յիշեցնէ նախկին Ռայխսթակը: Այս ընտրութիւնները չարաթներով յուզեցին Գերմանիոյ հանրային կեանքը:

Կուսակցութիւնները. — Մօտաւորապէս քսան կուսակցութիւններ նետուած էին պայքարին մէջ, քուէները ապահովելու համար: Հոն կը գտնենք բոլոր դունաւորումները՝ համայնավարէն մինչեւ անհաչտ աղգայնականը եւ թագաւորականը: Առանց մէջէն դլխաւոր երեք կուսակցութիւններ կոչուած են մեծ դեր մը կատարելու ներքին թէ արտաքին քաղաքականութեան մէջ: Ա. – սոնք են Քրիստոնեայ – ժողովրդավար դաշնակցութիւնը (CDU), Սոցիալ–դեմոկրատները (SPD) եւ համայնավարները (KPD):

CDUն կաթոլիկ կղերին եւ պահպանողական ունեւոր դասին կուսակցութիւնն է: Շնորհիւ հարաւոր եկեղեցիներու բեմերուն եւ կաթոլիկ համայնքին կուռ կազմակերպութեան, պիտի յաջողի հաւանաբար քուէներու ստուար թիւ մը ապահովել իրեն:

SPD բանուորութեան, հարստարարուեստական պաշտօնէութեան կուսակցութիւնն է, որ կը պայքարի CDUի կղերական եւ արդի տնտեսական քաղաքականութեան դէմ՝ յայտարարելով որ անոր պատճառով «հարուստը աւելի հարուստ, աղքատը աւելի աղքատ» կը դառնայ: Ան կը ձգտի պետականացնել հանքերն ու ծանր ճարտարարուեստը:

KPD թէեւ քուէներու հազիւ 30 առ հարիւրը ունի ցարդ արեւմտեան Գերմանիոյ խորհրդարաններուն մէջ, բայց կը սպասուի որ բարձրացնէ իր թիւը, շնորհիւ անդործութեան, աղուէսեան, բռնակարանային դժուարութիւններուն եւ դործադրանութեան աներման անգլիական քաղաքականութեան:

Մինչդեռ CDUն ապակեդրոնացման կը ձգտի, սոցիալ – դեմոկրատները կ'ուղեն դօրաւոր կեդրոնամիզ պետութիւն մը: Արտաքին քաղաքականութեան մէջ եւս բաժանում կայ: Կաթոլիկներու կուսակցութիւնը համակիր է Ֆրանսայի, SPDն Անգլիոյ, իսկ համայնավարները Խ. Միութեան բարեկամութեան մէջ կը տեսնեն Գերմանիոյ փրկութիւնը:

Առիթ ունեցայ տեսնելու CDUի դլխաւոր վարիչները՝ Dr Adenauerը եւ փրոֆէսոր Dr Ehardը, SPDի դլխաւոր անձերէն փրոֆէսոր Carlo Schmidը եւ KPDի վարիչներէն Reimannը եւ լսելու անոնց ընտրական ճառերը: Ամէնքն ալ լաւ բաներ ըսին, ըսին բաներ, որոնք կը խօսին դերման ժողովուրդին սրտին ու ժողովուրդը ծափահարեց ամէնն տեղ մեծ ոգեւորութեամբ:

Գերման ընտրողը նեղ կացութեան մատնուած էր այնքան խոստումներուն մէջէն ընտրելու համար այն կուսակցութիւնը, որ պիտի դիտնայ դեղեցիկ խօսքը իրական գործի վերածելու: Նկատի առնելով որ ընտրողներու 60 առ հարիւրը կիները կը կազմեն, իդական սեռի բնազդը մեծ դեր կատարեց այս կամ այն կուսակցութեան յաջողութեան մէջ:

Զորս տարուան համար ընտրուած առաջին Պունտէսթակը ծանր եւ պատասխանատու դործեր ունի լրացնելու:

ՏՔԹ. Տ. ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

ԱՆՃԱՐԱԿ ՍԱՓՐԻՋԸ. — Քանի՞ եղբայր էք:

ՅԱՃԱԽՈՐԴ. — Եթէ ասկից ողջ առողջ դուրս ելլեմ՝ չորս եղբայր ենք...:

Կազդուրիչ պատկեր մը եւս

ԿՐԸՆՈՂ («Յառաջ»). — *Առաջին թղթակցութեամբ խօսեր էի Կապոյտ Աչէի կրթական գործունէութեան մասին, որ պատկերին մէկ երեսն է միայն:*

Յուլիս 21ին Կապոյտ Աչէի դաշտահանդէսն է: Դպրոցի աշակերտները եւ փոքրիկ սանուհիները բացօթեայ հանդէսը կը բանան «Ով Հայ Կանանց վեհ Միութիւն» խմբերգով: Կը կարդացուի տարեվերջի քննութիւններու արդիւնքը: Ինչպէս նախորդ երկու տարիները, այս տարի եւս, Կապոյտ Աչէը յաջողակ տասը աշակերտներ կը վարձատրէ դեղեցիկ նուէրներով: Յուզմունքով կը դիտենք թէ, ինչպէս, հայ մեծ մայրիկը, ուրախութենէն կուլայ եւ կուրծքին կը սեղմէ իր թոռնիկը, որ Ա. դրացնակ է ստացած: Ուրախ են եւ ողեւորուած բոլոր ներկաները: Եւ այս խանդավառ մթնոլորտին մէջ է որ կը սկսին անհատական ինքնաբուխ նուէրները: Գործերու ներկայ անկայուն վիճակը նկատի ունենալով, չենք յայտարարեր տուողներու անունները, որովհետեւ չենք ուզեր ընդհանուր նուիրատուութեան հանդամանք տալ: Կը փորձենք չընդունիլ երիտասարդ հայրենակցի մը նուէրը: Գիտենք թէ ընտանեկան հոգերով բեռնաւորուած է: Կը բողոքէ, կ'ըսէ թէ կիրակի առաւօտ գիտմամբ գործի է դացած, եւ այդ չհէն է որ կ'ուզէ նուիրել հայ դպրոցին: Ժրաջան ընկերուհի մը, որ տարիներէ ի վեր, անձնուիրաբար կ'աշխատի, իր կողմէ մասնաւոր կարկանդակներ է պատրաստած, կ'ուզէ որ ի հաշիւ դպրոցին՝ ծախուի: Բոլոր նուիրատուներու ցանկութիւնը մէկ է: Կ'ուզեն այժմէն իսկ թեթեւցած տեսնել Կապոյտ Աչէի նիւթական բեռը՝ դպրոցական նոր տարեշրջանին համար:

Կը խօսի Տիկ. Մոմճեան, իբրեւ նախագահ: Ազգ. եկեղեցական միութեան նախագահ Պ. Փիլաղեան դնահատանքի ջերմ խօսքերով կը պարգեւ հայ կնոջ դերը՝ հանրային կեանքին մէջ: Պ. Թիւֆէնքճեան, որ ներկայ եղած էր դպրոցական քննութիւններուն, իր հիացումը կը յայտնէ, եւ կ'ապեւելցնէ. — «Ինծի համար իսկապէս անհաւատալի կը թուի: Ուրեմն այն դպրոցները, որոնց մասին մեզմէ չատ չատեր տարտամ գաղափար մը ունէին, կրցած են մեր երբեմնի նախակրթարաններու համապատասխան հայերէն կրթութիւն տալ այս տրդոց: Ձեր բոլորին հետ, ես սրտանց կը ծափահարեմ Հայ Կապոյտ Աչէը՝ իր գեղեցիկ, ազդօգուտ գործունէութեանը համար»:

Արդարեւ Կրընոլի մեր մասնաճիւղը, պարզ դաշտահանդէս մը չէ որ տարբած էր: Կը տեսնէր իր հիմնադրութեան քսանեւութերորդ տարեդարձը, ու աւոր համար ալ ուղած էր ժողովուրդին ներկայանալ իր կրթական գործունէութեան հունձքով: Եւ իրրեւ խորհրդանշան իր տարիներու յարատեւութեան հանդէսի նախագահութիւնը յանձնած էր, իր երէց ընկերուհիներէն Տիկ. Մոմճեանի, որ իրեն յատուկ համեստութեամբ, յուզուած էր իրեն եղած այս պատուին համար: Ներկայ են նոյնպէս հիմնադիր անդամներէն չատեր, որոնք խանդաղատանքի ժպիտ մը ունին իրենց դէմքին: Գոհ են եւ ուրախ, որ հազար զոհողութիւններով սկսած իրենց այս գործը՝ կը դնաատուած է ներկայ սերունդին ձեռքէ բարձրն վրդ. Սչաեանի ատանձնելու այդ պաշտօնը: Վարդապետը չրջած է երկրին հայաբնակ քաղաքները եւ կրօնական արարողութիւններ կատարած:

Երկրին 8.000 հայութենէն մնացած 200 ընտանիքը կը բաղկանայ 900 անդամներէ: 300ը՝ Եաֆա, 275ը Հայֆա, 140ը Նազարէթ, 50ը արուարձաններուն Երուսաղէմ, 30ը Ռէմլէ եւ մնացեալը ուրիշ քաղաքներու մէջ հաստատուած:

Նիւթապէս, չնորհիւ իրենց ձեռներէցութեան եւ ճարպիկութեան, Հայերէն չատեր կրցած են իրենց նախկին դիրքերը դրաւել: Մտնաւորապէս արհեստաներու մէջ: Ուրիշներ ալ հագիւ օրապահիկ մը կը չահին: Ամենուն ունեցողներու թիւը կը մնայ սահմանափակ:

Ազգային հաւաքական գործունէութիւնը տրկար է: Բայ են քանի մը ակումբներ, իբրեւ ժամանցի կեդրոն: Դպրոցները տակաւին վակ են, բաւարար թիւով աշակերտներ չդտնուելով: Գադութը մեկուսացած կ'ապրի, որովհետեւ հայկ. թերթեր չեն ստացուիր: Երբեմն միայն Ամերիկայէն եւ Ֆրանսայէն կը հասնին հատ հատ թերթեր, որոնք ձեռք ձեռք կը խլուին:

Հայկ. կալուածներու վերստացման մասին տակաւին որ եւ է. որոշում չկայ: Կը սպասուի որ ՄԱԿի սեպտեմբերի ժողովը կամ Լոդանի ժողովը կարգադրութիւն մը ընէ: Շէնքերը, արտերը, խանութները նկատուած են իրրեւ «թշնամիի կալուած» եւ ստացուած հատոյցները դրուած Իսրայէլի «թշնամի ստացուածքներու հսկիչ»ի հսկակչռին տակ: Կարելի չէ պարբերական դանձումներ ընել առ հաչիւ:

Վերջերս ազատ չրջադայութեան սեդմումները որոշ չափով վերցած են: Կ'ըսուի թէ Իսրայէլի կառավարութիւնը համաձայն գտնուած է արտոնելու կիներու, 15է վար տղոց եւ չամուսնացած օրիորդներու վերադարձը դէպի իրենց տուները, եթէ իրենց ամուսինը կամ հայրը Իսրայէլ կը գտնուին: Այս կարգադրութեամբ կարելի պիտի բլլայ նաեւ հայ կիներու եւ մանուկներու վերադարձը դէպի Եաֆա, Հայֆա կամ Ռէմլէ:

Գաղութէ գաղութ

ՀԱՑԵՐԸ ԻՍՐԱՑԷԼԻ ՄԷՋ

Իսրայէլի նորակազմ պետութեան 8.000 հայութենէն մնացած են միայն 200 ընտանիքներ: Ուրիչներու նման Հայերն ալ փախած են հոս հոն: Իսկ հոն մնացողները սկիզբի չրջանին ենթարկուած են չատ ծանր պայմաններու, Պաղեստինի ղէպքերուն հետեւանքով: Բոլոր այրերը արգելափակուած են որոշ ատեն մը ու ազատ արձակուած հարցաքննութիւններէ ետք: Բնակիչներու մեծ մասը ազատ չրջադայութեան թոյլտուութիւն չէ ունեցած ու փակուած մնացած է քաղաքներու զանազան մասերուն մէջ: Այդ օրերուն կզդուշ-ուած են գրեթէ բոլոր անտէր մնացած տուներն ու խանութները:

Քաղաքական պայմաններու մասնակի բարելաւումով, ներքին կացութիւնն ալ սկսած է մեղմանալ: Այս առթիւ Պատրիարքը եկեղեցական ներկայացուցիչ մը ղրկած է Իսրայէլ՝ պատասխանատուութիւնը ստանձնելու համար կրօնական ու ազգային գործերուն: Միջազգային կարմիր Խաչի միջոցով 23 Նոյեմբեր 1948ին արտօնութիւն

հատուի այդպէս, ոչ միայն բարոյապէս, այլ եւ նիւթապէս: Հանդէսը կը չարունակուի մինչեւ ուչ ատեն, ու կապոյտ Աչէի չուքին տակ հասակ նետած սերունդն է, որ մասնաւոր խանդավառութիւն կը ստեղծէ գեղարուեստական բաժնին իր բերած լայն մասնակցութեամբ:

★ *Յաջորդ օրը, մեր երկու հանդուն ընկերուհիներէն Տիկիններ Արապեան եւ Սալաւանեան ծրարներով բեռնաւորուած, կը մեկնին Սէնթ-Հիլեր: Տարուան ամէն եղանակին ալ, տասնէն մինչեւ տասնեւհինդ հիւծախտաւոր հայ երիտասարդներ կը դտնուին այդտեղի հիւանդանոցին մէջ. վարակուած անողոք հիւանդութենէն եւ կրուած դուբսի աչխարհէն: Մեր ընկերուհիներու պարբերական այցելութիւնները, իսկական օրհնութիւն մը կ'բլլայ իրենց համար: Պէտք է սակայն լսել մեր այցելու ընկերուհիները, իմանալու համար թէ ինչքա՜ն սրտաճմլիկ պատմութիւններ ունին անոնք:*

Ահաւասիկ գործունէութիւն մը, իր զանազան ծալքերով, որուն մէջէն հայ կնոջ նկարագրի պատկերը կը տեսնենք, այնքան ազնիւ ու բարի: Դարերու մեր ազգային տառապանքները՝ անոր նկարագրին տուած են յուզիչ վեհութիւն մը, եւ զոհաբերութեան աննման ոգի մը: Այդ զոհաբերութեան մղիչ ուժին կը պարտինք, մեր բոլոր քոյր մասնաճիւղերու այնքան եռանդուն, անձնուէր գործունէութիւնը: Հաւաքական աչխատանքը՝ Հայ Կապոյտ Աչէին կուտայ բարոյական այնպիսի ուժ մը եւ հմայք մը՝ որ ապագայ պատմութեան մէջ, հայ իգական սեռի հանրային գործունէութեան լաւագոյն դափնիներէն մէկը պիտի համարուի:

Եւ յանուն այս ազնիւ ու վեհ գործին, կ'արժէ որ հայ կնոջ յատուկ իմաստութեամբ ու խոհեմութեամբ, դիտնանք անտեսել անհատական ճղճիմ հաչիւները:

ԱՐՇ. ՍԻՍԼԵԱՆ

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԼԻՈՆ 9 օգոստոս. — *Օգոստոս 7ին կիրակի ամբողջ օրը Փոն-ըը-Շէրբիւի դեղատեսիլ անտառին մէջ տեղի ունեցաւ Լիոնի Նոր Սերունդի դաշտահանդէսը, որ նուիրուած էր «Հերոսներու» օրուան:*

Հայրենասէր հասարակութիւնը եկած էր իր յարգանքը բերելու, բոլոր այն յայտնի եւ անյայտ հերոսներուն, որոնք իրենց արիւնը զոհեցին յանուն հայ ժողովուրդի ազատագրութեան:

Հայկական եւ ֆրանսական դրօչներով զարդարուած օթօբարներ հարիւրաւոր հայրենակից-ներ փոխադրեցին դեղեցիկ անտառ մը: Ամբողջ օրը ամէն ծառի տակէն հայկական երգերը կը հնչէին, ամէն թուփի տակէն հայ մանուկի խօսուն աչքերը կը փայլէին:

Նոր սերունդի վարչութիւնը իր կարելին բրած էր վայելչութեամբ տօնելու Հերոսներու Օրը: Դաշտի մուտքին առջեւ պատրաստուած էր

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Բ. ՄԱՄ

ԱՆԻԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Ա.

ԴԱԻԱՃԱՆԻՆ ՈՐԴԻՆ

Ցեսոյ երկար ատեն խօսեցան Հայաստանի տաղնապալի դրութեան մասին, եւ միջոցներ փնտռեցին առաջքը առնելու գալիք դժբախտութեանց: Բաւական ժամանակ անցած էր արդէն, երբ մէկը միւսին եսեւէն հաւաքուեցան մօտ երեսուն իչխաններ, եւ ժողովի նստան: Բոլորն ալ վահրամին լաւ ծանօթ եւ ազգականներ էին: Այդ ժողովին ներկայ էր նոյնպէս Ստեփանիկը, որ կեցած էր ընդարձակ դահլիճին մէկ անկիւնը, եւ ձեռքը սուրի երախակալին դրած՝ լուռ կը լսէր ժողովականները:

— Ո՞վ է այդ պատանին հարցուց յանկարծ Վահրամ, երբ աչքերը դէպի անոր դարձուց:

Իչխանները բոլորն ալ նայեցան Ստեփանիկին, որ ամօթէն կաս կարմիր կտրած՝ կը չարունակէր լուռ մնալ:

— Ինծի հետ եկած է ան, եւ Թլպաղտոյ ամրոցի Թորոսիկ իչխանին որդին է, պատասխանեց Հարպիկ իչխանը:

— Ո՞ր Թորոսիկին, այն որ Ցոյներուն հետ յարաբերութիւն ունի եւ ազգը ծախե՞լ կ'ուզէ, հարցուց իչխաններէն մէկը ոտքի ելլելով:

— Ներեցէք, իչխաննե՛ր. դուք իրաւունք ունիք զարմանալու որ ես, դաւաճան Թորոսիկ իչխանի որդին, ներկայ կ'ըլլամ ձեր ժողովին, բայց մեղքը իմս չէ այլ Հարպիկ իչխանինը՝ որ զիս այս ժողովին ներկայացուց: Ես գիտէի որ իմ ներկայութիւնս պիտի վրդովէ ձեզ. պատճառն այն է որ դայլը զառան չընկերանար, այդպէս ալ դաւաճանը հայրենիքի պաչտպաններուն հետ կարող չէ մնալ. անոնք դիւրաւ պիտի ոչնչացնեն, անոնց բոլոր հայեացքները տարբեր են իրարմէ: Սակայն կը հարցնեմ ձեզ, թէ ի՞նչ մեղք ունի դաւակը, երբ հայրը դաւաճան է, սուր ու խարբեայ. մեղաւո՞ր եմ ես որ այսպէս է հայրս: Միայն կը յայտնեմ ձեզի որ հօրս ամօթալի արարքը ես պիտի քաւեմ. պիտի ջնջեմ մեր տոհմին այն սեւ բիծը, որ հայրս ստեղծեց, եւ պիտի ջնջեմ սուրը ձեռքիս, մինչեւ արեանս վերջին կաթիլը պաչտպանելով հայրենիքս: Իսկ եթէ դէմ առ դէմ դտնուինք հօրս հետ, կ'ներդնում երիտասարդի պատիւս վրայ որ այս սուրը պիտի մխեմ անոր կուրծքը, առանց ամենափոքր վարանումի: Այն ժամանակ թող ըսեն որ Թլպաղտոյ բերդին իչխան Թորոսիկը դաւաճան էր, բայց անոր որդին ջնջեց այդ արատը: Կրկին կ'ներդնում սուրիս եւ պատիւս վրայ, Անիի հարուածիկ եկեղեցիներուն վրայ, որ ասիկա այսպէս պիտի բլլայ, — ըսաւ Ստեփանիկ եւ ձայնը դողդողաց, աչքերէն կայծակներ դուրս թռան եւ դէմքը բոցավառեցաւ:

Իչխանները լուռ կը լսէին զայն. երբ վերջացուց իր խօսքը, Վահրամ իչխան դառնալով անոր ըսաւ.

— Ապրիս, Ստեփանիկ, հայրենիքին առջեւ հայր եւ որդի չկայ. ան որ ծնողքը կամ որդին աւելի վեր կը դասէ քան հայրենիքը, դաւաճան է:

Ցետոյ՝ դառնալով իչխաններուն, չարունակեց.

— Իչխաննե՛ր, ձեզի յայտնի է Հայաստանի տաղնապալի դրութիւնը. յայտնի է նաեւ որ մեր այստեղ հաւաքուելուն պատճառը հայրենիքի պաչտպանութիւնն է: Բաղրատունեաց դահը թափուր է, իսկ խնամակալը անյայտացած: Ո՞վ դիտէ ի՛նչ նպատակներով հեռացած է ան. բայց արդէն ծանօթ է ձեզ որ Վեստ Սարգիս ծուռ աչքով կը նայէր ամէն բանի, եւ ինք կ'ուզէր յափըշտակել թափուր մնացած դահը: Մենք թոյլ պիտի չտանք որ ան այդ անիրաւութիւնը ընէ, եւ դահը պիտի յանձնենք իր օրինական ժառանգորդին. իսկ այդ ժառանգորդը պատանի Գագիկն է:

— Կեցցէ՛ Գագիկ Թագաւորը, պոռացին մէկ քանիներ:

— Բայց սպասեցէք, իչխաններ, ընդհատեց մէկը. նախ պիտի հեռացնենք վտանգը. Ցոյները արդէն արչաւած են Հայաստանի արեւմտեան սահմանները:

— Այո՛, այդ այդպէս է, այդ հոգը մենք կը յանձնենք Հարպիկ իչխանին: Ան կը պաչտպանէ մեր սահմանները Ցոյներուն դէմ, մինչեւ որ մենք Գագիկը Անի բերենք եւ Թագաւոր օծել տանք:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՃԵՄԱՋԵԱՆՑ

կամար մը, որուն երկու կողմերը ծածկուած էին եռագոյն ժապաւէնով: Դաշտին կեդրոնը կը ծածանէր մեր տարագիր եռագոյնը, իսկ ձախ կողմը՝ Ֆրանսական դրօշը: Ձերմակ պաստառին վրայ արձանագրուած էր « Հայրենիք եւ Ազատութիւն »:

Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ « Մարսէյլդ »ով եւ « Մշակ Բանւոր »ով զոր երգեցին Նոր Սերունդի անդամները: Գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը բերին Մարսէյլէն ընկ· Կ· Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Ստեփանեան, որոնք հայկական երգեր երգեցին խոր յուզումով: Ապա Տիկին Վարդանեան, Օր· Հապէչեան, Տէրմանեան, Առաքելեան, Տիկին Նորոյեան եւ ուրիշներ: Աթոռասանեց ընկ· Հրաչ Վարդանեան: Նոր Սերունդի կողմէ խօսեցաւ ընկեր Ա· Փափազեան :

Դաշտերի ընթացքին տեղի ունեցան դանազան մարզական եւ այլ խաղեր, ինչպէս նաեւ եւրոպական պարեր:

Իրիկուան դէմ խօսեցաւ ընկ· Մխոյեան Միութեան դահլիճին մէջ, ուր հանդիսաւորապէս վար առնուեցան նախ Ֆրանսական, ապա հայկական դրօշները « Մարսէյզ »ով եւ « Մեր Հայրենիք »ով: Յետոյ ամբողջ ասպետը թնդաց « Մշակ Բանւոր »ով:

Հայկական շուրջպարէ մը վերջ, երբ ժողովուրդը կը բաժնուէր, դաշտի մէկ անկիւնը, կրակի մը շուրջ հաւաքուած էին Նոր Սերունդի անդամներ, հայրենասիրութեան կրակը իրենց սրտին:

Մ· ԱՐԱՄ ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ· ՀԻՄՆԻ ԶԱՅԻՄԻ ԴԷՄ

Նոր իշխանութեան յայտարարութիւններէն մին կ'ըսէ թէ Հիւսնի Զայիմ խոստացած էր Սուրիան փրկել իր յոռի վարչութենէն: «Բայց կը թուի թէ իշխանութեան տենչը եւ դէշ խորհուրդները չփացուցին զինքը: Անհրաժեշտ էր նոր յեղաշրջումը, վասնզի Զայիմի վարչութիւնը շատ աւելի ապականեալ եւ ընդհանրապէս վատթար եղաւ քան նախկինը »:

Ուրիշ աղբիւրներէ ալ կը հաղորդեն թէ Հիւսնի Զայիմ պատրաստած էր իր անկումը, կռուելով իր անմիջական աջակիցներուն հետ: Կացութիւնը աւելի պղտորեցաւ անցեալ Յունիսին, երբ Հնանի Զայիմ դաղտնապէս Լիբանանի յանձնեց իր մահիներէն մէկը, որ ենթակայ էր դնդակահարութեան :

Պաշտօնական դէկոյցը կ'ըսէ նաեւ թէ Հիւսնի Զայիմ «ծանր վտանգներու ենթարկեց երկրին արտաքին յարաբերութիւնները», եւ վերահաստատեց հոգատարութեան ջատագովներուն ազդեցութիւնը (կ'ակնարկէ Ֆրանսայի): Կը յուզուի նաեւ աւելի փափուկ խնդիր մը,— Հիւսնի Զայիմ դեռ վերջերս արտօնեց որ ամերիկեան Թափլայնը (արաբական նաւթուղին) անցնի Սուրիայէն Միջերկրական, մինչ նախորդ իշխանութիւնները մերժած էին :

Ամբաստանագիրը կ'ըսէ նաեւ թէ Հիւսնի Զայիմ կ'իւրացնէր հանրային դրամները, կը խարդախէր օրէնքները, կը կաշկանդէր անհատական ազատութիւնը եւն· :

Իրազեկ սպայի մը յայտարարութեան համաձայն, իր մահավճիռը արուած էր յունիս 7ին, երբ Լիբանանի կը յանձնուէր ազգայնական կուսակցութեան վարիչը, Անթուն Սաատէ, որ գնդակահարուեցաւ :

Նոր իշխանութիւնը (զինուորական) հրամանագիրներով պիտի կատարէ երկիրը, մինչեւ որ պահլիճը կազմուի :

★ *Սուրիոյ նոր յեղաշրջումը մտահոգութիւն կը պատճառէ Իսրայէլի մէջ: Կարգ մը թերթեր դիտել կուտան թէ Հիւսնի Զայիմի տապալումը ազդանշանն է «բրիտանական նորիմպէրիալիստական» արաբական պետութեան մը գործերուն մէջ: Որովհետեւ Հիւսնի Զայիմ կ'ընդդիմանար բրիտանական ազդեցութեան Միջին Արեւելքի մէջ, որով հետեւ Ֆրանսայի կողմը կը դառնար, պէտք էր ոչնչացնել: Ասիկա ազգարարութիւն մըն է Իսրայէլի համար: Անգլիա դարձեալ կ'օգտագործէ արաբական պետութիւնները, Իսրայէլը կղզիացնելու եւ ուրիշ ամէն պետութիւնը հեռացնելու համար »:*

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ ԿԱԶՄՈՒԱԾ

Վերջին լուրերու համաձայն, նոր դահլիճը կազմուած է արդէն վարչապետութեամբ Հաշիմ Ալթասի փաշայի որ 80 տարեկան է եւ Սուրիոյ նախագահ եղած է 1936էն 1940: Դահլիճին մէջ ներկայացուցիչներ ունին երեք կուսակցութիւններ եւ անկախները, որոնք հակառակ էին թէ Զայիմի եւ թէ նախորդ կառավարութեան: Վարչապետը անկախ է:

Իր իշխանութիւնը նոր դահլիճին յանձնելէ առաջ գնդ· Սամի եւ առած էր բացառիկ տնօրէնութիւններ: Սովորական կեանքը անմիջապէս վերահաստատուեցաւ Դամասկոսի մէջ: Պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ թէ յեղաշրջումը պարզապէս ներքին խնդիր էր, կատարուած՝ այն մարդոց որոնք օգնեցին Հիւսնի Զայիմի :

Ցեղաշրջումը պարտութիւն մը կը համարուի Ֆրանսայի եւ յաղթանակ մը՝ Անգլիոյ համար, որ հետզհետէ կը զօրացնէ իր վարկը Միջին Արեւելքի մէջ: Ամերիկեան զործակալութեան մը թղթակիցն ալ Դամասկոսէն կը հեռագրէ թէ նոր կառավարութիւնը պիտի չնայայ աւելի սերտ յարաբերութիւններ հաստատել Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներուն հետ, իսկ միջին քաղաքականութիւն մը վարել արաբական պետութեանց հանդէպ, ոչ եգիպտոսի կողմը հակելով, ոչ ալ Իրաքի :

★ *Անգարայի մէջ լուրջ մտահոգութիւն պատճառեց նոր յեղաշրջումը, քաղաքական պատճառներով: Զայիմի հանդէպ ալ վերապահ էին, բայց յետոյ ճանչցան եւ թուրք զօրավար մը, նախկին սպարապետ Քեազիմ Օրպայը ղրկեցին Դամասկոս, Սուրիոյ բանակը վերակազմելու համար: Ցայտնի չէ թէ նոր կառավարութիւնը պիտի պահէ՞ անոր պաշտօնը :*

★ *Նոր կառավարութիւնը վերահաստատեց այն բոլոր կուսակցութիւնները զորս լուծած էր Հիւսնի Զայիմ: Ներփանուած հինգ թերթեր ալ անմիջապէս արտօնութիւն ստացան: Նախկին եւ ընտրախանները խորհրդակցութեան հրաւիրուեցան :*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ մինչեւ յուլիս 27

Շավիլ Տէմ· , Տ· Գալ·, Տող· 1500ական ֆր· , Վիրոֆլէյ Մեծ· հազար, ՓԱՐԻԶ (20) Մաս· հազար, ԼԱ ՄՈՒ Առաք· 1500, ԿՐԸՆՈՊԼԸ Նահ· 1500 ՌՕՆ Թէրզ· 1450, Վ.ԼՊԱՐԵԼ Աչճ· , ՀՈՒ ԿԱ– ՐՈՆ Աչճ·, ՄԱՐՍԷՅԼ Մես· 800ական, ՎԱԼԱՆՍ Սար· 400, ԱՌՆՈՒՎԻԼ Տիլ· , Մար· 1500ական , ՖԷԶԶԷՆ Կար· 800, ՄԱՐՍԷԼ Պուշ· 4200, ՓԱՐԻԶ Շեր· 800, ՓԱՐԻԶ (8) Թուճ·, ՄԱՐՍԷԼ Փա – լան· 1500ական, ՆԻՄ Սահ·, ԹՈՒԼՈՆ Օհան· , ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ Ամաս· 800ական, ՊՈՄՈՆ Կար· 1500, ԼԱՖԻՒԶ Մակ· 200, ՔԱԶԱՊԼԱՆՔԱ Ցար· հազար, ՊԱՍՐԱ Մես· 1200 ֆրանք :

ԱՆԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ — Մէնթ էթիէնէն Պ· Մխրան Աբրահամեանի աղջկան՝ Օր· Մարիկի Աբրահամեանի ողջ – առողջ իր հօրը տունը վերադարձին առթիւ, փեսան (Լիոնէն) Պ· Զաւէն Ստեփանեան ընտանիքով իր խնդակցութիւնը կը յայտնէ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ· — Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն կը հրաւիրէ « Քրիստափոր »ի բոլոր ընկերները, օգոստոս 20ին, չարաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Ա– հարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը: Ներկայնալ անդամատուրերով:

ՈՒՐՖԱՅԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ տարեդարձը՝ Հոկտեմբեր 2ի կիրակին :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Կը տօնուի օգոստոս 21ին, կիրակի, « Clos de Fusains »ի օդաստն պարտէզին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Վալանսի Շրջ· կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բարեկամ կազմակերպութեանց :

Կը նախագահէ՝ ընկ· Ե· ԳԱՍԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ· Ս· ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Պիտի երգեն՝ Զարեհ Դասեան, Տիկ· Ս· Փերչիկեան, Օր· Ալիս Ցարութեան (Մարսէյլէն):

Պիտի արտասանեն՝ Ժ· Խաչիկեան, Թ· Եղիկեան, Ալիս Շամիրեան (Մարսէյլէն):

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, ամանկնկալներ:

Կարելի է ճաշը միասին բերել:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ· — Մալկարացի Տիկ· Մանիկ Փանոսեան կը փնտռէ իր զաւակը Օհաննիկ Փանոսեան, հօրը անունը Մանուկ, որ 1923ին իր վարպետին հետ Պուլկարիա մեկնած է: Տեղեկացնել Տիկ· Փանոսեանի, 33, Rue de Choisy, Alfortville (Seine):

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երկ – րորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ· երկուշաբթի օրը: Աշակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չարաթ եւ կիրակի օրերէ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սոմուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին :

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինգշաբթի, չարաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ : Հեռաձայն Obs. 18 - 28:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

1.— Փարիզի Հայերու կրօնական ընկերակցութեան այս շրջանի ընտրողական ցանկը փակուած է 23 Յուլիսին, հետեւաբար յառաջիկայ վարչական մասնակի ընտրութեան պիտի կրնան մասնակցիլ միմիայն անոնք՝ որոնք այդ թուականէն առաջ անդամագրուած են կրօնաւոր վիճակի մէջ կը գտնուին ընկերակցութեան հանդէպ :

2.— Անդամագրութերու բաժանումի պայմանաժամը երկարաձգուած է մինչեւ 30 Սեպտեմբեր 1949, հետեւաբար կը յանձնարարենք անդամներու որպէսզի օր առաջ դիմեն եւ ստանան իրենց քարտերը, վերջին օրերուն խճողումի տեղի չտալու համար :

3.— Ըստ առաջնոյն կարելի է դիմել եկեղեցւոյ դիւանը 15 rue Jean Goujon եւ ստանալ անդամագրերը: Անդամագրերու բաժանումը տեղի կ'ունենայ նոյնպէս Առնուվիլի, Ալֆորվիլի եւ Շավիլի հոգաբարձութիւններու միջոցով, դիւրութիւն տալու համար արուարձաններու բնակչութեան, վարչութեան ներկայացուցիչները, որոնց պիտի կրնան ընկերանալ նաեւ ընդհ· ժողովէն ընտրուած յանձնախումբին անդամները, անդամագրերու բաժանում պիտի կատարեն Լիլա, Պուա Քոլոմպ, Սեվռան, Իսի, Քաշան եւայլն տեղւոյն հայ դպրոցներու սրահներուն մէջ:

Քարթերու յանձնումը տեղի պիտի ունենայ Իսի լէ Մուլինոյի եւ շրջանին համար, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը, երեկոյեան ժամը 8—10, Լըրմիտան վարժարանին մէջ:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն որ չուշացով դիմեն եւ ստանան իրենց քարտերը :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 18 Août 1949 Հինգշաբթի 18 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5925–Նոր շրջան թիւ 1336

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ա Հ Ա Զ Ա Ն Գ

Հարկադրուած ենք այս բառը գործածել, մանաւանդ չելու համար վտանգ մը որ հետզհետէ վրդովիչ համեմատութիւններ կը ստանայ։

Ինչպէս կարդ մը ասպարէզներ, ուսուցչու – թիւնն ալ ծանր տագնապի մը մատնուած է։

Եթէ այսպէս չարունակուի, ճրագով պիտի փնտռենք երբեմնի վարժապետն ու վարժուհին, — երկու բառերուն աղնուագոյն իմաստով։

Մայրենի լեզուին ուսուցիչներն անգամ զան – ցառելի քանակութեան մը վերածուեր են։ Ոչ մի – այն Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի համայնակուլ պո – զտաներուն վրայ, այլեւ Միջին Արեւելքի, Պոլ – սոյ, Իրաքի կամ Իրանի մէջ։

Առէք որ եւ է գաղութի թերթ եւ պիտի տես – նէք ազդեր, նոր տարեշրջանի առթիւ։

Ուսուցիչ եւ ուսուցչուհի կը փնտռեն բոլորն ալ, տնօրէն կամ դաստիարակ։ Բայց ամէն բանէ առաջ՝ հայերէնի ուսուցիչ։

Անհրաժեշտ չէ ակադեմական տեսութիւններ պարզել, իմանալու համար այս ողբերգութեան պատճառները։

Այս ճակատին վրայ եւս, օտարութիւնն է որ քանդեց մեր տունը։

Բոլորովին նոր մէջավայր։ Բազմազան փոր – ձութիւններ։ Ապրուստի հոգ։ Եւ կամ դրամ դի – զելու հեռանկարներ ...

Այս պարագաները կատարեալ մոլորանքի մը մատնեցին անճարակ համարուած վարժապետ – ներն ալ։ Անոնք հետզհետէ լքեցին ասպարէզը, ա – ւելի շահաբեր գործեր հետապնդելու համար։ Մանաւանդ այն գաղութներուն մէջ ուր ոչ կանո – նաւոր դպրոցներ կան, ոչ ալ գործնական միջոց – ներ՝ ուսուցչութիւնը արժեցնելու։

Ուրիշ հիմնական պատճառ մը եւս։ Արատ մը, որ կը տեւէ հայկական առաջին դպրոցին բացու – մէն ի վեր, իբրեւ աւերներ գործելով։

Բոլորդ ալ դիտէք թէ ինչպէս կը վարձուին եւ կը վարձատրուին մեր ուսուցիչները եւ ուսուցչու – հիները, Թաղ. Խորհուրդներու կամ Հոգաբարձու – թեանց կողմէ։

Պանիր – հացով ուսուցիչ պահելու ամօթալի ունակութիւնը կը չարունակուի արտասահմանի մէջ ալ։

Մեր մատակարար մարմինները երբ եմուտ – ցոյցը հաւատարակչռել ուզեն, հարուածը կ'իջե – ցնեն ուսուցիչներու գլխուն։

Միւս կողմէ, ուսուցիչ թէ ուսուցչուհի ընդ – հանրապէս մատնուած են անստուգութեան։ Չեն պիտեր թէ պիտի կրնա՞ն պաշտօնավարել յաջորդ վերամուտին։ Եւ ի՞նչ պայմաններով ...

Ուրեմն, շատերը կը վհատին, եւ դպրոցի փո – խին թօթափելով, կը նետուին չուկայի շահաբեր ժխորին մէջ։

Պիտի չզարմանանք, եթէ շատ մը դպրոցներ յաջորդաբար փակուին, յառաջիկայ տարիներու ընթացքին, պարզապէս իբրեւ հետեւանք ուսու – ցիչներու չգոյութեան։

Չի բաւեր օրն ի բուն ճառեր խօսիլ կամ ազ – գասիրական յորդորներ կարդալ, նոր սերունդին փրկութեան համար։

Անհրաժեշտ է լրջօրէն կազմակերպել դպրո – ցական գործը, նախ եւ առաջ ուսուցիչներ հասցնե – լով։ Բարձրացնելով ասպարէզին վարկը, նիւթա – պէս թէ բարոյապէս։

Պիտի հանդուրժէ՞ք որ նորէն ասպարէզ բաց – ուէր Տէր Թոդիկներու կամ «թապլաքեար վար – ժապետներու»։

Եւ կամ պիտի չկարմրէ՞ք, եթէ իսկապէս արժանաւոր մանկավարժներ, դաստիարակներ եւ մասնագէտներ Թշուառութեան մատնուէին, փե – րեզակի հաշիւներով։

Անշուշտ ուսուցչութիւնն ալ ունի մեղքեր, որոնք վարկաբեկած են ասպարէզը։

Դարձեալ ինքն է մեղաւորը, եթէ կ'անճրկի շատ մը պարագաներու մէջ, փոխանակ իր ինքնա – պաշտպանութիւնը ապահովելու կազմակերպուած ճակատով։ Միութեամբ։

Հարկ է կանխել վտանգը, լարելով մեր բոլոր ճիգերը։

Քանի մը թելադրութիւններ յաջորդով, այդ մտահոգութեամբ։

Շ.

Օ Ր Ը Օ Ր Ի Ն

Կ'ՈՒԶԷԻՆՔ ՈՐ ՍՈՒՏ ԸԼԼԱՐ

Պոլսոյ «Ճիմհուրիյէթ» լրագրին փարիզի Թղթակիցն է որ կը պատմէ. (9 Օգոստոս).

— « Թրքական հիւպատոսարանի սպասման սրահն էինք։ Ցուլիսի հեղձուցիչ օր մըն էր։ Հա – րիւրաւոր Թուրքեր կարգի կը սպասէին, վերա – դարձի վիզա ստանալու համար։

Անկիւնի բազկաթոռին վրայ, մորքը ոսկորին փակած, վտիտ ծերունի կին մը նստած, անընդ – հատ աչքերը կը սրբէր ձեռքի թաշկինակով։ Ջովը գացի եւ հարցուցի լալուն պատճառը։ Պատաս – խանեց .— Ձմեռած Թուրքիա վերադառնալ կ'ու – զեմ։ Անօթի եմ, դրամ չունիմ, օրերէ ի վեր կ'եր – թամ կուգամ ձրի անցագիր ստանալու համար»։

Տիկին Սիրանոյշ Ալիքսանեանն է եղեր, եր – բեմի հռչակաւոր դերասանուհին, որ մանրամաս – նօրէն Թուրք լրագրողին կը պատմէ իր կեանքն ու գործը, սկսելով 1908ի Օսմ. սահմանադրութենէն։

Եւ նորէն փղձկելով կ'ըսէ.

— « կեանքի պայքարը չկրցաւ զգետնել զիս, թէեւ 74 տարու եմ։ Բայց Իսթանպուլի կարօտը կը կրծէ հոգիս։ Այլեւս չեմ կրնար հանդուրժել այս տառապանքիս։ Տասնըեօթը տարեկան էի երբ բեմ ելայ։ Ձայնս կը զգլխէր այն ատենուան սիրտերը..

Երբ Թուրք Թղթակիցը կը հարցնէ թէ ինչպէս կ'ապրի Փարիզի մէջ, Տիկին Սիրանոյշ նորէն խեղ – ճանալով կը պատասխանէ.

— « Բնաւ մի հարցնէք վիճակս։ Ձաւակս «Իսթանպուլ, Իսթանպուլ» ըսելով յիմարանոց ին – կաւ։ Աղջիկս ամուսնացած է Ամերիկացիի մը հետ, Նիւ Եորք։ Թշուառութեան մատնուած եմ։ Իսթանպուլի մէջ ազգականներ ունիմ, սակայն ոչ մէկը կրնայ ինծի օգնական կանգնիլ։ Ջրի անցագիր կը խնդրեմ, սովո – րութիւն չէ, կ'ըսեն։ Ես քնաւ օգտակար չեղա՞յ Թուրք թատրոնին։ Ինչո՞ւ կը զանուի այս փոքր օ – ժանդակութիւնը» ։

Եւ նորէն կուլայ, պայուսակը բանալով կը ցուցնէ թերթի մը գովասանական կտրօններ՝ իր մասին, ինչպէս եւ հազար Ֆրանք.— « Ահա ամ – բողջ հարստութիւնս»։

Թուրք Թղթակիցը այս բոլորը լսելէ վերջ, գլուխը կ'առնէ կ'երթայ։

Կ'ուզէի որ տուտ ըլլար այս պատմութիւնը, նոյն ինքն Տիկին Ալիքսանեանի պատուոյն համար։

Եթէ իսկապէս վերադառնալու արտօնութիւն տացած էր, դժուա՞ր էր անցագրի դրամը ճարել, իր բախտաւոր աղջիկէն, Բարեգործականէն, Փա – րիզի Ադբատախնամէն, կ. Խաչերէն, կամ քանի մը բարեկամներէ։

Ի՞նչ չահած կ'ըլլայ, նիւթականէն վերջ բա – րոյական թշուառութիւն մըն ալ ցուցադրելով ան – ձէ Թուրքի առջեւ։

ՎԱՀԷ

ԱՒ ՈՐ ԱՆԿ Է

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐ ԵՒ Է ԴԱՇԻՆՔ ՉԷ ԿՆՔԱՀ »Մարդկութեան Թշնամի Հիթլէրի հետ», ինչպէս կը ճուան դիմացի վարձու բանջա – բանոցէն։

ԴԱՇՆԱԳԻՐ ԿՆՔՈՂՆ ԷՐ « ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵ – ՐՈՒ ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԱՒԱԶՆՈՐԴ» ՍԹԱԼԻՆԸ, իր գործակատարին՝ Մոլոթովի հետ։ (1939 Օգոստ. 23)։ *ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՍԵՐՏ ԳՈՐ – ԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԵՒ ԳԱՂՏՆԻ ՁԱՆՁՆԱՌՈՒ – ԹԻՒՆՆԵՐ ՈՐՈՆՔ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇ – ԽԱՐՀԱՄԱՐՏԸ*, որուն չնորհիւ երկու զինակիցնե – րը զարկին Լեհաստանը ճակատէն եւ կռնակէն, որ պատճառ եղաւ Ֆրանսայի պարտութեան, որուն հետեւանքով

Ի ՁՈՒԻՐ ՀՈՍԵՑԱԻ ՄՕՏ ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՋԱՐ ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ ԱՐԻՒՆԸ ։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ մեծ աւերներ գործած են կի – լոսոնի եւ էրզրումի մէջ։ Առաջին քաղաքին ողո – ղումը ճշմարիտ աղէտ մը եղած է եւ վնասը տասը միլիոն ոսկի կը հաշուուի։ Գիւղերու մէջ ալ բազ – մաթիւ տուներ փլած են։ Իսկ էրզրումի մէջ ան – տեղերեայ տուները քանդուած, բազմաթիւ խա – նութներու պատերը փլած, դրամարկղներ ջուրն ինկած են։

Ամերիկա պատրաստած է մոկուայի

Մոսկուայի ամերիկեան նոր դեսպանը, ծովա – կալ Ալէն Քըրք, Օգոստոս 16ին ունկնդրութեան ընդունուեցաւ սպարապետ Սթալինի կողմէ, իր յանձնարարագիրները ներկայացնելու համար։ Վի – ճինակին ալ ներկայ էր տեսակցութեան, որ տեւեց 45 վայրկեան։

Ամերիկեան դեսպանը չատ գոհ կ'երեւայ տե – սակցութենէն, «հաճելի» գտնելով զայն։ Խօսակ – ցութիւնը կատարուած է ռուս թարգմանի մը մի – ջոցաւ, «ընդհանուր խնդիրներու շուրջ»։ Ամերիկ – եան դեսպանին կ'ընկերանային երկու բարձրաս – տիճան պաշտօնատարներ։ Սթալին եւ դեսպանը նստած էին երկար սեղանի մը շուրջ, Սպարապե – տին մասնաւոր սենեակին մէջ եւ տեղեկութիւններ քաղցին փոխադարձաբար։

Տեսակցութիւնը անմիջապէս շարժանկարի վե – րածուելով ցուցադրուեցաւ ամբողջ Խ. Միութեան մէջ։

Միջազգային մամուլը անմիջապէս չտնդալից տեղեկութիւններ հաղորդեց այս տեսակցութեան առթիւ, գրելով թէ Մ. Նահանգներու դեսպանը բարեկամութեան ծրագիր մը առաջարկած է Սթա – լինի։

Այս լուրերը հերքուեցան անմիջապէս, բայց կարգ մը թերթեր եւ մասնաւորապէս Փարիզի Combatն կը հաւաստեն թէ իսկապէս առաջարկներ եղած են, համաձայն Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան մէկ բանբերին յայտարարու – թեանց։

Եթէ հաւատանք այդ լուրերուն, Մ. Նահանգ – ները անհրաժեշտ կը դտնեն չորս հիմնական պայ – մաններ, որպէսզի բանակցութիւն կատարելու հա – մար Խ. Միութեան հետ։ Ուրեմն, խորհրդային պատուիրակութիւն մը Ուաշինկթըն կրնայ երթալ կամ ամերիկեան պատուիրակութիւն մը կրնայ ներսոպա գալ, եթէ ընդունուին հետեւեալ պայ – մանները.—

1. *Անմիջապէս դադրեցնել համայնավար կու – սակցութեանց պայքարը Մարշըլի ծրագրին դէմ։*

2. *Անմիջապէս դադրեցնել որ – եւ է աջակցու – թիւն Յունաստանի ապստամբներուն։*

3. *Ջնջել այն հրահանգները որ կը խրախուսեն համայնավար կուսակցութեանց խլրտումը հարա –ւային – արեւելեան Ասիոյ մէջ, չրջան մը որ Ուա – շինկթըն կ'ուզէ պահել արեւմտեան ժողովրդապա – տութեանց քաղաքական, տնտեսական եւ զինուո – րական աղդեցութեան տակ։*

4. *Արտօնել որ օտար դիւանագէտները (դես – պաններ եւ պաշտօնէութիւն) կարենան ազատօրէն չրջագայիլ Խ. Միութեան հողին վրայ, ինչպէս աշխարհի բոլոր երկիրներուն մէջ։*

Կացութիւնը Սուրիոյ մէջ

Եգիպտական եւ Թրքական թերթերը զարմա – նալի պատմութիւններ կը հրատարակեն Սուրիոյ վերջին յեղաշրջումին առթիւ, ըսելով թէ կռիւներ պատահած են Զայիմի եւ գնդ. Սամի պէյի կուսակիցներուն մէջեւ։ Կ'արձանագրենք վերա – պահութեամբ։

Նոր վարչապետը, Հաչիմ Ալթասի փաշա, որ 87 տարեկան է, յայտարարեց թէ իր կառավարու – թիւնը առժամեայ է եւ թէ նիստի պիտի հրաւիրէ նախկին խորհրդարանը, վստահութեան քուէ ա – ռաջարկելու համար։ Փոխանցման չրջանի համար կազմուած այս դահլիճին գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ ճամբան հարթել սահմանադրական կառա – վարութեան մը համար։

Առժամեայ դահլիճը ոչ պիտի ջնջէ, ոչ ալ պի – տի վաւերացնէ Հիւսնի Զայիմի կառավարութեան կատարած գործերը, մէկդի ըլլալով ամերիկեան ընկերութեան մը տրուած արտօնութիւնը (նաւ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ ԱԼ

Իրանի նախարարական խորհուրդը հետեւեալ որոշումը տուած է տարբեր դաւանաճիւղերու պատ – կանող հոգեւոր պետերու մասին (Ալիք, 28 Ցու – լիս).—

1.— *Ազդարարում է Իրանի կայսերական երկրում գոյութիւն ունեցող տարբեր դաւանանք – ների հետեւորդներին, — որոնք բնակւում են ի – րանում եւ օգտւում երկրի ընթացիկ օրէնքների առանձնաշնորհներից, — որ իրենց հոգեւոր առաջ – նորդներին պիտի ընտրեն նոյն դաւանանքին պատ – կանող այն անձնաւորութիւներից, որոնք հպատակ են Իրանի կայսերական կառավարութեան։* 2.— *Ընտրուած առաջնորդները միջամուխ պիտի լինեն միայն կրօնական խնդիրների։* 3.— *Սոյն որոշմանդրի հրատարակութեան թուականից արգելւում է տարբեր դաւանանքների հոգեւոր պետերի մուտքը օտար երկրներից, կրօնական գործերի վերահսկու լինելու հանգամանքով »։*

ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՕՐ ՄԸ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՑԼ, (Ծառաջ).— Մենք չտեսանք, բայց ականատեսները կը պատմեն թէ տարին մէկ անգամ Մշոյ Ս. Կարապետին ուխտադնացութիւնը — Վարդավառ — բացառիկ երեւոյթ էր, ժառանգ մնացած հեթանոսական շրջանէն: Թող չզարմանան «Ծառաջ»ի ընթերցողները, եթէ համառօտութեամբ Հ. Ց. Դ. Երջ. կոմիտէին, վալապրի ընդարձակ եւ դեղատեսիլ անտառին մէջ, համախմբելով բազմահազար ժողովուրդ:

Ըստ ընկալեալ սովորութեան պէտք էր դրել, որ այսինչ հանդէսը տեղի ունեցաւ այսինչ օր, եւ խօսեցաւ այս ինչը, արտասանեց այն ինչը: Պարզ եւ յստակ, ինչպէս մեր ընկեր խմբագիրը կը յանձնարարէ չարունակ: Բայց հարցուցէք ինձ թէ ի՞նչ ապրումներ ունեցայ Օգոստոս 7ին, առտուան ժամը 7էն մինչեւ դիւերուան ժամը 9, Յոմանդէն մինչեւ Վալապրը եւ Վալապրէն մինչեւ Պոմոն: Ճառերէն, երգերէն, արտասանութիւններէն եւ ժողովրդային խրախճանքներէն աւելի, սիրտ խանդավառողը բուն իսկ երեւոյթն էր: Տասնեակներով օթօբարներ դրօշազարդուած բերնէ բերան լեցուն, առանց հաշուելու անձնական կառքերը եւ «քամիօն»ները, հեծալանիւներով եւ ուրիշ միջոցներով հանդիսավայր դիմողները, նոյնիսկ հետիոտն, ամուսինը օրուան պաշարը չալ – կած, կինը իր նորածին երեխան գրկած, երիտասարդը իր նշանածին կամ քրոջ թեւը մտած, չքնաղ մը որ վերջ չունի... Հայրենիքի կարօտն էր որ կը խօսէը բոլորին մէջ:

Երգի եւ ուրախութեան ժխորին մէջ կը լրացնէր օդը թնդացնող բացականչութիւն մը ի տես մեր փառապանծ եռադոյնին որ կը ծածանի մուտքի դրան վրայ: Արդէն հասած ենք հանդէսավայրը: Շատեր կանուխէն եկած տեղաւորուած են, շատեր դալու վրայ, արդէն իսկ հսկայ ան– տառը վերածուած է մեղուանոցի մը: Կր սկսի հանդէսին անպաչտօն մասը: Ժողովուրդը ինքն է թէ դերակատարը եւ թէ հանդիսատեսը: Տեղ մը էրզրումցիներու երկսեռ խումբ մը չէնչող Վարդէսի դլխաւորութեամբ կը պարէ իրենց հայրենի պարերը: Անդին ուրիշ խումբեր կը պարեն եւ կ'երգեն: Անկիւն մը դնդակ խաղացողներ, միւս կողմը Նոր Սերունդի անդամները մարդական զանազան խաղերով տարուած, իսկ տանտիկիններն կէսօրուան ճաշի պատրաստութեամբ զբաղած: Իսկ ամէնէն նշանակելի պարագան՝ մեր տարեց հայրենակիցներու հաւաքական ասուլիսն է, երբ կը վերյիշեն անցեալը, իր պայքարներով եւ փոթորիկներով:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԸՆ Է ՈՐ ԿԸՍԻ

Հանդէսին պաչտօնական մասը կը սկսի ժամը 3ին Սէնթ Անի Նոր Սերունդի երդչախումբին կողմէ ղեկավարութեամբ Պ. Համբարձումեանի: Օրուան նախագահը, ընկեր Ա. Քէօսէեան իր բացման խօսքով պարզեց Ազգային արշաւանքին պատճառները, պանծացնելով Դաշնակցութեան մարտական ոգին եւ ռազմիկներուն ձեռնհասութիւնը: Օրուան բանախօսներու կարգին հրաւիրուե – ցան Ֆրանսացի ընկերվարական մեր հիւրերը, François Anelli եւ Henri Avon, երեսփոխաններ Կաստոն Տէֆէրի եւ Ֆրանսիզ Լէնարտի ներկայացու – ցիչները, Roger Lerda Կարտանի քաղաքապետ Savineի ներկայացուցիչը, Martial Trevoan ընկերվարական երիտասարդութեան վարիչ: Երգեց Սէնթ Անէն Օր. Ն. Տէր Ազէնեան, արտասանեց Սէնթ Մարկրիթէն փոքրիկն Տէր Նաղարէթեան: Ցետոյ խօսք առաւ Roger Lerdaն: Ան համակրելի երի – տասարդը լաւագոյն ուսումնասիրած մեր անցեալը եւ ներկայ աչխատանքը, խօսեցաւ խանդավառ ճառ մը որ կ'ընդմիջուէր անվերջ ծափերով: Հայու չափ իրազեկ Ֆանասորի արշաւանքին եւ նա – խընթաց դէպքերուն ծանրացաւ Դաշնակցութեան աչխարհահայեացքին եւ դաղափարական մեծու – թեան վրայ: Եւ յայտարարեց.

— « Ես այսօր հոս կը ներկայանամ ոչ թէ պարզ պարտականութիւն մը կատարած ըլլալու ձեւակերպութեամբ, այլ իմ հիացումս յայտնելու այն դիմադրական ձեռնարկի մասին որ տեղի ունեցած է բռնակալութեան մը դէմ Դաշնակցութեան հմուտ ղեկավարութեան տակ: Թուրքիոյ դիրքը Հայոց հարցին հանդէպ որոշ էր: Իսկ Հայը միշտ ձգտած է ազատ ապրիլ, ինչ որ ուեւէ ազգի նուիրական իրաւունքն է: Բայց ի՞նչ ըսել փոքր ազգերու ազատագրութեան անունով խօսող բոլշեւիկեան Ռուսաստանին, որ հսկայ արեան գնով գնուած Հայաստան մը արեան մէկ խեղդեց, թեւ ու թիկունք դառնալով քէմալական Թուրքիոյ: Ժողովրդապետութեան անունով ճառող բոլշեւիզմը ծոյլ չիտար որեւէ ազատ մտածում եւ իրական ընկերվարականներու Սիպերիան է: Երկիր մը ուր

ՄԵՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

Աբգար Թաչատուրեան

Ողբացեալ Աբգարը, Մշոյ Բրնտրիներ դիւ – ղին ծանօթ դերդաստանի մը վերջին չառաւիղը, որ մեռաւ Ռընճաժի մէջ (Կրընոպլ): 1902ի Երկրի ընդհ. կազմակերպութենէն չատ առաջ, մտած էր Դաշնակցութեան չարքերը: Նորապէս ազդուած էր Գէորգի գործունէութենէն եւ կ'ուզէր ծառայել ազատագրական պայքարին:

Այդ օրերուն Դաշնակցութիւնը չատ զգոյշ էր գործնական կեանքի մէջ (սկզբնական շրջան): Աբգար դիչեր ցերեկ դէնքը ուսին կը վազէր հոն ուր թալան ու աւեր կար, ուր օգնութեան կարօտ կար: Բայց այդ գործը իր փափաքին դոհացնող չէր տար:

Սերոբ փաչայի դլխատումը դահիճ Պչարէ Յալիլի ձեռքով (1899ին) եւ վրէժխնդրութեան պարագան մղձաւանջ մըն էր Դաչնակցութեան համար: Այդ դժուարին գործը դլուխ հանելու պաչտօն կը յանձնուի Աբգարին, քանի որ, պապերէն մնացած բարեկամական կապեր կային այդ երկու ընտանիքներուն միջեւ: Յալիլ փակուած իր չրջապատին մէջ, դուրս չիդար իր պատեանէն, դիտէ դլխին դալիքը: Աբգար ամիսներ չարունակ, նուէրներով կ'այցելէ դաղանին, լրտեսելով անոր չարժումները,— թէ ե՞րբ դուրս կուդայ եւ ուր, մանաւանդ որ չատ կը սիրուէր Յալիլի կին խա – թուն Հապիպայէն:

Աբգար կը ճչդէ որ Յալիլ որոչած է Մուչ իջնել Մութասէրիֆին այցելութիւն մը տալու, նոր հրահանգներ ստանալու համար, եւ թէ հիւր պիտի մնայ Միրզա Նատիր աղային (1901ի ամառը): Սակայն, դժուար էր իմանալ թէ Յալիլ քանի օր Մուչ պիտի մնայ, եւ որ օր, եւ ի՞նչ դծով պիտի վերադառնայ: Աբգար չի կրնար մտնել Նատիր աղային տունը: Գէորգի կարդադրութեամբ այս գործը կը յանձնուի Մասնիկ դիւղացի Մնոյ Մկրտչին:

Գործի յաջողութիւն ձեռք բերելով, Աբգար լուր կը հասցնէ Մոլասարի խումբին: Քաչէր կը կտրեն որոչուած դիծը. կը ճչդեն դիրքերը ու կը սպասեն, ինչպէս ծարաւ ոչխարը ջուրին:

Կուդայ սպիտակ ձիաւորը: Մէկ ադդանշանի վրայ, կ'իյնայ Յալիլ փաչան, Սուլթանին չքանչանով դոր ստացած էր Սերոբ փաչայի դլխատման առթիւ: Իրեն հետ կ'իյնայ նաեւ իր ամէնէն հաւատարիմ դոլամբ՝ Սէլիմ: Մնացածները կը

կորսուին անտառին մէջ: Ողջ վիճակի մէջ կը կտրեն Յալիլի դլուխը (ինքն ալ այդպէս երած էր Սերոբ փաչային), եւ ցիցի մը վրայ անցընելով կը յանձնեն Աբգարի որ կը տանի խումբի առջեւէն: Որոչուած էր այդ ցիցը տանիլ մինչեւ քաղաքի մօտ (Մուչ) բանուկ հրապարակի մը վրայ, հեռուեւալ արձանադրութեամբ. — Փոխան փոխ – վրէժի Սերոբ փաչայի: Սակայն, կէդր. Կոմիտէն կ'ընդդիմանայ, նախատեսելով հետեւանքները:

Ընկ. Աբգար, դրող – կարդացող չէր, քաղաքին ժառանգած էր իր չրջապատէն: Աբթնցած էր իր սրտին մէջ քնացող առիւծը, բռնկած էր մարտնչումի կրակը:

Իր համադիւդացի Յաչիկին հետ կը բարձրանան Սասուն, իրենց հետ տանելով դիւղի աղաչկէն փախցուցած դէնքը: Գէորգ Զաւուշ կը նեղանայ Աբգարին, ու կ'րսէ. — Սիրելի Աբգար, մեր պայքարը, մինակ չարժական դառնալով չէ որ պիտի լուծուի: Ես չեմ ուզեր որ դունկ'աչկան – դուխս չարժական դառնալով: Պէտք է մնաս պատս, հարթես չարժական խումբերու ճամբան, եւ կատարես ուրիչ չատ կարեւոր դործեր, ինչ որ մեր աչխատանքը կը դիւրացնէ: Այդ դէնքը տիրուն դարձուցէք: Երբ քու չարժական խումբին միանալու ժամանակ դայ, քեղի համար դէնք չի պակսիր:

Գէորգի պահանջումով, Աբգար դարձաւ տուրհանդակ Բարձրաւանդակէն մինչեւ Ախլաթ, ինչ որ դիւրին դործ չէր համխեան բռնակալութեան օրերուն:

1903ի աչնան, Աբգար իր մասնակցութիւնը բերաւ Խասդիւղի մէջ երկու հազար զօրքի քթին տակ, վանեցի հայ դինադործի առեւանդումին դէպի Սասուն: Այս մարդը կառավարութեան կողմէ դրուած էր, Թուրքերու եւ Քիւրտերու դէն – քերը նորոդելու համար:

1904ին, Աբգար իր բաժինը բերաւ Սասունի ըմբոստութեան եւ երբ Աղթամարի դինուորական խորհուրդի որոչումով Գէորգ դարձաւ երկիր եւ կծուակ դիւղի նաւահանգստի յաչող կռիւէն վերյիչուեցաւ Տարօն, Աբգար իր տրամադրութեան տակ էր:

Գէորգ նամակով մը Աբգարը կը դրկէ Ախլաթ Շամիրամ ընկեր Սողոյի քով, Ալիդոնան դիւղացի Ասլիսայի Սոյլի (քիւրտ) հետ: Դէս Համբան կը ձերբակալուին: Աբգար նամակը ջուրը կը նետէ, եւ քիւրտ ընկերոջ հետ քաղաք կը փոխադրուի ձեռնակապով:

Ոստիկանատունէն Ալիդոնան դիւղի Բալոլ տգան կ'աղաչէ քիւրտ ընկերը, իսկ Աբգար կը մնայ ամբաստանութեան տակ: Լկտի հաճի Ֆէ–

ՈՉ մէկ աղաւութիւն գոյութիւն ունի եւ ուր ի – խողը միակ կուսակցութիւն մըն է»:

Ծաղուած առ յաղուած վերլուծելով Սթալին – եան սահմանադրութիւնը, յարդելի բանախօսը յայտարարեց.— « Եթէ ձեր մէջ կան սթալինեան մարդիկ, խօսքս անոնց է, անոնք ինծի կ'արդիլէին պաչտպանել Կարտանի այն համեստ աչխատաւորները աղատագրութեան շրջանին եւ վայրագօրէն ոչնչացնել կ'ուզէին, համոզելով ինծի պէս չատ մը բարեմիտներ թէ «ատոնք կը ղեկավարուին Նացիներէ»: Պէտք էր Ֆրանսացի ընկերվարականներս ալ այսօր նոյն մեղքերով որակուէինք հասկնալու համար թէ այս է եղեր բոլշեւիկեան ռազմավարութիւնը: Ով որ բոլշեւիկ չէ Ֆաչական է, նացի է: Այդ մեր մէջ մի փնտռէք, փնտռեցէք Սթալինի հետեւորդներուն մէջ: Դեռ երէկ կատաղի հիթլերական մը այսօր Պերլինի մէջ Ռուսերու կողմէ բոլշեւիկեան թերթի մը խմբագիր նչանակուած է: Չեմ ուզեր ձեր համբերութիւնը չարաչար գործածել: Կեցցէ Դաչնակցութիւնը, կեցցէ միջազգային ընկերվարութիւնը »:

ՋԱՑՆ ՄԸ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԷՆ

Փարիզի Նոր Սերունդէն Օր. Ասաղիկ Քէօսէեանի երգերը սոեղծեցին մեծ խանդավառութիւն: Ապա Ցունաստանէն նոր ժամանած ընկեր Զաքար Զաքարեան խօսեցաւ բովանդակալից ճառ մը:

— « Կ'ուզէի Ցունաստանի մեր գաղութի մասին որոչ տեղեկութիւններ տալ ձեզի, բայց այս յիչատակելի օրուան առթիւ պարտք կը զդամ ձեր յիչողութեան մէջ վերակենդանացնել դէպք մը, շեչտելու համար Դաչնակցութեան մեծութիւնը: Ցունաստանի դրաման շրջանին մեր միակ մտահոդութիւնը եղաւ պաչտպանել բոլոր Հայերը անխտիր, որպէսզի կաթիլ մը Հայու արիւն չհոսի: Սակայն երբ պայմանները փոխուեցան, գառնուկի մորթ հագած դայլեր հրապարակ եկան Միհրան փափազեանի մը պէս Հայուն վրայ ձեռք բարձրացուցին, բանաստեղծ եւ ուսուցիչ Մանուկ Մանուկեան մը սպաննեցին, խոստմնալից երիտասարդ մը ընկեր Միհրանին զաւակը խողխողեցին: Դաչնակցական Ֆէտայիի Ֆանասորի արշաւանքին ժամանակ սիրտ կուտար քիւրտ կնոջ.— «Մի վախենար հանգիստ եղիր, պաչի ջան, կանանց երբեք ձեռք տալու չէ վրէժխնդիր քաչ Ֆէտան»: Իսկ մեր անարժան հակառակորդները չխնայեցին հայ

կնոջ իսկ, ընկերուհի Արչալոյս Փափազեանը՝ անձնուէր հայ կին մը եւ միեւնոյն ժամանակ Ֆաչուհի» : Չխնայեցին անոր մէկ հատիկ զաւակին ալ, եբիտասարդ Սերոբոյին:

Ընկերոջ խօսքերը արցունքով լեցուցին ներկաներու աչքերը: Տիկին Վարժապետեանի այնքան դգայուն քանի մը երգերէն վերջ, արտասանեց տիկին Մարութեան խլելով չերմ ծափեր: Կարգը եկած էր ընկեր Մարութեանի, որ ոգեկոչելէ վերջ Ֆանասորի արշաւանքը, իրեն յատուկ ճարտասանութեամբ, եզրակացուց.— « Ֆանասորը եկաւ հաստատել որ Դաչնակցութիւնը կուտլ դիտէ, կը կուտլ եւ պիտի կուտլ: Ան է իրական ախոյեանը հայրենիքի ազատագրութեան: Ազգան անդամ մը եւս պիտի հաստատէ այս ճչմարտութիւնը »:

Կարդով երգեցին Պ. Համբարձումեան, օրիորդներ Սաքաեան եւ Սարոյեան, Պուլվար Օտտոյի Նոր Սերունդէն եւ ուրիչներ: Վերջին խօսքը եղաւ ընկեր Սահակ Տէր Թովմասեան, որ իր կարգին պարզելէ վերջ արշաւանքին կազմակերպութիւնը եւ նպատակը, եզրակացուց.— «Այս եւ ասոր նման բոլոր մեր պայքարները եկան յանգէ – ցան մայիսեան կռիւներուն եւ ծնունդ տուին «Մայիս 28»ին: Անոնք որ մեզ յետադիմական կ'անուանեն, անոնք յեղափոխութեան անունով խլեցին ազատութիւնը Հայութեան եւ սորկացուցին չատ մը ազատ ազգեր, չլատեցին ընկերվարական չարժումը: Անոնք կը մնան աչխարհի ամէնէն վայրագ եւ յետադէմ տարրերը, իսկ մենք կը մնանք միչտ այն դեմին վրայ որ Հայ ժողովուրդինն է: Այսօր այս հանդիսաւոր առթիւ բոլոր Հայրենասէր Հայերու մէկ խօսք ունիմ ըսելիք.— Կը հաւատա՞ք ձեր ազատութեան, կը հաւատա՞ք ձեր դատին, մէկ կողմ դրէք բոլոր կանխակալ կարծիքները եւ ճանչցէք ձեր բարեկամներն ու թշնամիները: Դաչնակցութիւնը ձեզի հետ է, ինչպէս եղած է անց – եալին: Բոլոր բռնակալութիւնները դատապարտուած են ուչ կամ կանուխ կործանելու»: (Ծափեր): Սէնթ Անի երգչախումբը խանդավառութիւնը կրկնապատկեց իր ազգային եւ յեղափոխական երգերով: Ցետոյ սկսան եւրոպական պարերը դեկավարութեամբ Սէն Լուի նուագախումբին: Գիշեր է արդէն, օթօբարները ճամբայ կ'ելլեն, բայց անտառը կը թնդայ մնացողներու ուրախութեան աղաղակներով:

ՑՈՎՀ. ՏԷՕՒՄԷՃԵԱՆ

ըօն կ'ապացուցանէ թէ Աբդար Փէտայի մրն է, Խասդիւղի զինագործի առեւանդիչներէն եւ Սա – սունի ապստամբութեան ռազմիկներէն մէկն է, եւն., եւն.: Եւ Աբդար կը տարուի պահականոց, յանձնուելով նոյն օրերու նշանաւոր « փօլիս »– ներուն, — Հիւանի, Րիֆաթ, Մահմուտ, Մու – հիէտտին:

Փոխն ի փոխ խոստովանութեան կը կանչեն դժբախտ կալանաւորը, կը պոկեն եղունդները, կը պալարեն ամօրձիկները: Աբդար կը մարի եւ երբ կը սթափի, դարձեալ նոյն տանջանքը: Սակայն, այդ երկաթէ մարդը կը մնայ անդրդուելի: Եւ կը նեղուի բանտը, առանց յանցանքի, առանց դատ ու-դատաստանի:

Երկար ատեն բանտ մնալով, իր առողջու – թեան հետ խորտակեց իր նիւթականը: Ոչոր կաշառքներով ազատեցաւ բանտարկութենէ, սա – կայն իր տնտեսական խորտակումը տեսնելով կը դալարուի անզօր կատաղութեամբ:

Երբ հռչակուեցաւ 1908ի օսմ. Սահմանադրու – թիւնը, Աբդար չունէր կ'առնէր Ամերիկա: Վրայ կը հասնի 1914ի աշխարհաքանդ պատերազմը: Կ'ուզէ միանալ կամաւորական չարժումին, բայց պատեհութիւն չունենար: Զինադադար: Թուր – քիան պարտուած: Հայաստանի հանրապետու – թիւնը: Աբդար կը հասնի Պոլիս, եւ երբ կը պատ – րաստուէր Հայաստան երթալու, մեր հայրենիքը արդէն դարձած էր խորհրդային: Պոլսոյ մէջ կ'ի – մանայ որ կինը, երկու տղաքը եւ երկու աղջիկ – ները ազատած են եւ կը դտնուին Ե. Հայաստան: Իր խնայած դրամները կը հալեցնէ զանոնք իր քով փոխադրելու:

Բէմալական չարժումէն վերջ Աբդար կ'անցնի Ցունաստան. յետոյ Ֆրանսա, ու կը հաստատուի Ռէյնաժ, ուր կ'աշխատէր երկաթի դործարանը:

Ընկեր Աբդար իր հետ տարաւ Տարօնի պատ – մութեան վերաբերեալ շատ մը նիւթեր, ինչպէս ուրիշ ընկեր մը, Մուրատ Մուրատեան Զօրինոց գիւղացի: Տերեւաթափին է Տարօնի բուրաստանի վարդերուն: Կը հալի հին սերունդը. մէջին ա – լոյնդը դան մը չի դիտեր, նոր սերունդը մեղա – ւոր չէ իր չդիտնալուն...:

Ո՞վ է այն որ պիտի դրէ Տարօնի դոնէ յիս – նամեայ յեղափոխականապայքարի պատմութիւնը, իր եղերական դրուագներով:

Սիրելի Աբդար, հաւատարմօրէն ծառայեցիր հայկական դատին: Թող օտար հողը թեթեւ դայ, եւ այս տժդոյն յուշերը փունջ մը կազմեն քու ա – րատ Ծովասարի բուրումներով:

ՄՍՐԳԱՐ ԲԱՐԹԵԱՆ

Թիւրքիոյ Թեմի պատգամաւորական ժողովը տեղի ունեցած է Յուլիս 5ին: Պատգամ. ժողովի գումարումով ժամանակաւոր թեմական առաջ – նորդ Ռուբէն եպիսկ. Դրամբեանի եւ Թեմական խորհուրդի իրաւասութիւնը կը համարուին վեր – ջացած, եւ Թէհրանի Թեմի իշխանութեան վերա – բերեալ բոլոր իրաւասութիւնները կը փոխանցուին Պատգամ. ժողովին իբրեւ Թեմի Գերագոյն Մարմնի, մինչեւ Թեմական Խորհուրդի եւ Առաջնորդի ընտ – րութիւնը:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(Քաղուած երեւանի անթելէն)

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ հիւսկեղէնի (tricotage) դործա – րանը բաղմապատկած է մեքենաներու թիւը: Վեր – ջերս ստացուած նորադոյն մեքենաներու միջոցով դործարանը պիտի արտադրէ կիներու 16 տեսակ մետաքսէ եւ բամպակէ հիւսկեղէններ, ու չորս տեսակ մետաքսէ դուլպաներ: 480 բանուոր – բանուորուհիներ պիտի մեկնին Մոսկուայի ու Լենին – կրատի հիւսկեղէնի դործարանները, իւրացնելու համար աշխատանքի նոր մեթոտները:

ԵՐԵՒԱՆԻ « ՓԱՆՈՍ ԹԻՐԼԻՄԻՋԵԱՆ» դեղար – ուեստական կաճառը հիմնուած է Հայաստանի տո – վեատական կարգերու հաստատման յաջորդ տարին: Տարիներ շարունակ ան տուած է երկրին տասնեակ նկարիչներ, քանդակագործներ: Այս տարի կ'ճա – որ աւարտած են 14 երիտասարդներ: Գնահատու – թեան արժանացած է նկարիչ Աբրամայիս Յարու – թիւնեանի «Սովետական Սպային վերադարձ» նը – կարը եւ Րաֆֆիկ Յովհաննէսի «Զրանցք»ը:

ՍԵՒԱՆԻ ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ աւանի բարեկարդ – ման համար այս տարի ծախսուած է 100.000 րուպ – լի: Յեղափոխութեան 32րդ տարեդարձին աոթիւ Սեւանի շրջանի դիւղերը պիտի ստանան էլեկտրա – կան լոյս: Սեւանի լիճի փոխադրութեան բարե – լաւման համար 40 մեթր երկարած են Սեւանի նա – ւամատոյցը: Մինչեւ հիմա Հայ.— ճուկ չհադոր – ծող ընկերութիւնը երկրին տուած է 2000 կենդի – նար ճուկ:

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՆՈՐԱԿԱՌՈՑՑ ՊՈՂՈՏԱՆ՝ քաղաքը երկուքի կը բաժնէ: Այս դե – ղեցիկ պողոտան ունի լայն մայթեր, դեղարուես – տօրէն պատրաստուած էլեկտրական սիւներ, որոնց վրայ պիտի զետեղուին խաղողի ողկոյզներու նը – ման էլեկտրական ջահեր: Ունի նաեւ դեղեցիկծաղ – կազարդ պուրակներ: Ներկայիս պողոտայի եր – կայնքին կը կառուցուին հայրենադարձներու վար – դապետի տուիֆ չէնքերը:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ Մ ի ու թ ե ա ն նա – խագահ եւ Սթալինեան մրցանակաւոր նկարիչ Ա. – ղեքսանդր Կերասիմով, Մոսկուայէն Երեւան դա – ցած է ուսումնասիրելու համար «Սթալինը եւ հայ ժողովուրդի վերածնունդը» ցուցահանդէսը: Ան – բաւած է թէ հայ նկարիչները կ'առաջնորդուին ըն – կերվարական իրապաշտութեան ճամբով: «կաս – կած չկայ, որ հայ նկարիչները այս ցուցահանդէ – սին առաջիններէն պիտի ըլլան»: Այցելած է նաեւ հայ նկարիչներու թանգարանը, ինչպէս եւ Էջմիած – ին, ուսումնասիրելու համար Զուարթնոց եւ Հռիփսիմեանց վանքերը:

ԵՐԵՒԱՆԻ բարձրադոյն ուսումնարաններուն մէջ պիտի սկսին ուսումնական նոր տարուան քըն – նութիւնները: Այս առթիւ կազմակերպուած են խորհրդակցութիւններ եւ նախապատրաստական դասընթացքներ: Բժշկական համալսարանը պիտի յաճախեն այս տարի 400է աւելի ուսանողներ, ո – րոնց 95ը Վրաստանէն, 24ը Ատրպէճանէն: Կարլ Մարքս կաճառը ստացած է 300 դիմումներ ու – սումնական նոր տարուան համար:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԲՈՑԻՍ ԳՏԱԾ «ԾԱՌԱՅ»Ի ՄԻՋՈՑԱԻ

Ա Վ Ի Ն Ե Ո Ն , 11 Օգոստոս.— Սիրելի «Ծառայ», խորին չնորհակալութիւնս կը յայտնեմ որ ձեր մի – ջոցաւ դուայ քոյրս որ 29 տարիէ ի վեր կորսնցու – ցած էի: Գիտէի որ քոյր մը ունիմ, բայց ո՞ւր: Աբդէն 1931ին սիրելի «Ծառայ»ի մէջ ազդ մը տը – ւած էի, բայց որեւէ տեղեկութիւն չստացայ: 1932ին կամաւոր զինուոր գրուեցայ եւ մեկնեցայ Լէմնոն, ուր մնացի 1932էն մինչեւ 1948 հոկտեմ – բեր 15: Ապրիլէն անապատներուն մէջ, կոխներ մղելէ վերջ, ողջ եւ առողջ վերադարձայ: Ժողովր – դական առած մը կայ որ կ'ըսէ.— «Երբեք պէտք չէ յուսահատիլ»: Նորէն «Ծառայ»ի մէջ ազդ մը տպել տուի ստուդելու համար թէ քոյրս ո՞ղջ է թէ մեռած: Եւ վերջապէս դուայ: Ինչպէ՞ս: Օր մը Տիկին Ֆէրմանեան Ամերեոնի չուկան կ'երթայ եւ չուկային մէջ դետինը կը տեսնէ «Ծառայ» մը, կ'առնէ եւ իր պայուսակին մէջ կը դնէ: Երբ տուն կը վերադառնայ, կը նայի որ «Ծառայ»ի մէջ մէկը իր քոյրը կը փնտռէ: Կը մտածէ եւ կ'ըսէ թէ ան – պատճառ այս աղջիկը ըլլալու է, եւ քովը կանչե – լով կը հարցնէ քրոջս թէ եղբայր մը ունեցե՞ր է: Քոյրս կ'ըսէ.— Այո, բայց տիկինէ մը իմացայ որ դիս կը փնտռէ, յետոյ զինուոր երթալով Մարոքի անապատներուն մէջ մեռեր է: Տիկին Ֆէրմանեան «Ծառայ»ը կը ցուցնէ: Քոյրս անմիջապէս կը հե – ռագրէ թէ ողջ եմ, եկուր»:

Եկայ Ամերեոն, ուր ինծի կը սպասէր կայա – րանը: Քովէն անցայ, չճանչցանք իրար, փոխա – դարձաբար նայելով հանդերձ: Տուներ դարձ, ճարդ չկար, բոլորն ալ կայարան դացեր էին որ դիս առ – նեն: Նորէն կայարան դարձ եւ ճամբան տեսայ նո – րէն քոյրս, բայց չճանչնալով չարունակեցի մին – չեւ կայարան: Վերջապէս հարցաքննելով եւ թուղ – թերը նայելով դուանք իրար:

Քանդրինը տարի է որ կը փնտռենք իրար, քոյր եւ եղբայր ենք, ուրիշ մէկը չունինք, Թուր – քերը մայրս թունաւորեցին, հայրս գնդակահարե – ցին, եղբայրներս Սեւ Ծովը նետեցին: 29 տարի վերջ եւ 17 տարի ալ Ափրիկէի անապատներուն մէջ մնալով դուայ քոյրս: Կրկին չնորհակալութիւն – ներս, սիրելի «Ծառայ»:— Հաւրի Ուղուրեան

ՀԱԼԼԻԻ մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազմակերպած «քէրմէս»ը տեղի ունեցած է Յուլիս 16 եւ 17ի դի – չերները նոր դիւղի «Նաւասարդ» դաշտին մէջ: Ցայգատօն — Քէրմէսը վերածուած էր հէքեաթա – յին փոքրիկ աշխարհի չնորհիւ Հ. Մ. Ը.ի բազա – միկ ճիգերուն: Երկու յաջորդական գիչերներու ընթացքին 15 — 20.000 հոգի այցելած են նաւա – սարդ դաշտը: Տեղի ունեցած են հայկական պա – րեր, չափական մարզանքներ «արծուիկներու եւ սկաուտներու կողմէ, բուրդեր, պասքէթ պոլի մր – ցումներ (աղջիկներու եւ մանչերու կողմէ), հե – ծանիւի արշաւ, դիմադրական վազք, խարուկա – հանդէս, խմբերդներ, եւ բազմաթիւ անակնկալ – ներ:

«ԾԱՌԱՅ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ՇԱԼԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Բ. ՄԱՍ

ԱՆԻԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Ա.

ԴԱԻԱՃԱՆԻՆ ՈՐԴԻՆ

— Այդ չատ դժուար խնդիր է, Վահրամ իշ – խան, Գագիկը դեռ պատանի է, իսկ Վեստ Սար – գիս՝ անոր հակառակորդը· ասկէ զատ ճեռքն է տէրութեան թէ զանձը եւ թէ բերդերէն չատերը, ես կը վախնամ որ մի դուցէ իշխաններէն ոմանք անոր կողմը բռնեն:

— Շատ հաւանական է ատիկա· բայց մեր չանքն ալ պիտի ըլլայ դահը թափուր չթողուլ, որ – պէսզի Սարգիս աչք չունկէ անոր: Զէ՞ որ իր ձըզ – տումն ալ այն է որ Գագիկին արգելք ըլլայ թագա – ւոր օծուելու, եւ նոյնիսկ ատոր փորձ մը ըրաւ ա – նոր կեանքին դէմ, թէեւ անյաջող: Աստուած փր – կեց մեր պատանի թագաւորը, եւ անշուշտ պիտի օգնէ անոր՝ ժառանգելու իր դահը, աւելցուցՎահ – րամ:

— Լաւ, թող այդպէս ըլլայ, մենք նախ աչ – խատինք հեռացնել Ցոյները եւ յարմար ժամանակ Գագիկը Անի բերել տանք թագաւոր օծելու, որ – պէսզի Վեստ Սարգիսի յոյսերը չիրականանան, — համաձայնեցան իշխանները եւ ցրուեցան, այն ո – րոշումով որ ամէն մէկը պատրաստէ իր դունդե – րը, եւ մինչեւ վերջին չունչը կռուին Ցոյներուն դէմ, պաշտպանելու համար Անին եւ անոր պատա – նի թագաւորը:

Այդ որոշումը տրուելէն մէկ քանի օր վերջ, Հարպիկ եւ Ստեփանիկ դունդի մը դլուխը ան – ցած, արդէն պատրաստ էին Անիէն դուրս դալու եւ Հայաստանի արեւմտեան սահմաններն արշա – ւելու:

Բ.

ԼՈՒՍԻԿ ԲԱՆՏԻ ՄԷՋ

Անի մտնելէ վերջ, խենթը արդէն տեսնուած էր դարբին Ղեւոնդի հետ, որ թէեւ վիրաւոր, բայց զերծ էր ամէն վտանգէ: Դարբինը անկողնին էր դեռ, եւ տեղեկութիւն իսկ չկրցաւ ստանալ, թէ որո՞նք էին յարձակողները եւ թէ ի՞նչ եղած էր Լուսիկը: Խենթին համար պարզ էր որ յափչ – տակուած էր ան, բայց թէ ո՞վ էր յափշտակողը եւ ինչո՞ւ, ատիկա մութ էր դեռ իրեն համար:

Մտադրած կ'անցնէր Անիի փողոցներէն, երբ յանկարծ հանդիպեցաւ Ստեփանիկին, որ իր թե – ւէն քաչելով՝ հարցուց·

— Խենթ, ի սէր Աստուծոյ ո՞ւր է Լուսիկը:

— Դո՞ւն ես, իշխան, պատասխանեց խենթը անոր դէմքին նայելով կարեկցաբար:

— Ես եմ ինչպէս որ կը տեսնես: Բայց ի՞նչ ե – ղաւ Լուսիկը, ո՞ւր տարին զինքը:

— Գնա, ըսաւ Խենթը հրամայողաբար:

— Ո՞ւր երթամ, Խենթ:

— Գնա, կրկնեց Խենթը:

— Իսկ Լուսի՞կը:

— Գնա:

— Այո կը հասկնամ քեզ իմ սիրելի Խենթս, ես վստահութիւն ունիմ քու վրադ, պիտի երթամ ինչպէս որ կը հրամայես, որովհետեւ հայրենիքը դիս կը կանչէ:

— Գնա եւ վստահութիւն ունեցիր Խենթին վը – րայ· ան կը դտնէ Լուսիկը, ըսաւ խենթը եւ երկար փայտը չարժելով յառաջացաւ փողոցն ի վեր, մինչ Ստեփանիկ անոր եռեւէն կը նայէր զե ո:

— Իրաւ, վստահ եմ որ ան պիտի դտնէ Լու – սիկս, ըսաւ ինքն իրեն Ստեփանիկ եւ անյայտացաւ Անիի փողոցներուն մէջ:

Քիչ յետոյ՝ դունդի մը դլուխը անցած Հար – պիկի հետ միասին դուրս եկաւ Անիէն, մինչ Խենթը իր փայտը օրօրելով եւ իր «վայ»երը կրկնելով կ'անցնէր Անիի մէկ փողոցէն միւսը· ամէն տեղ կանգ կ'առնէր, կը նայէր այ ու ձախ, կը լսէր դա – նազան մարդոց խօսակցութիւնը եւ կրկին առաջ կ'երթար: Նայողը եթէ լաւ ուշադրութիւն դար – ձնէր, պիտի տեսնէր որ Խենթին աչքերէն արցունք – ի կաթիլներ կը դլորուէին վար:

— Զէ, չկայ Լուսիկը, Անիի մէջ ոչ մէկ տեղ չերեւար, ով դիտէ որտեղ կը հեծեծէ ան հիմա ու Խենթը կը կանչէ: Բայց ոչ, ես կրկին պէտք է Սեւ մարդուն պոչէն բռնեմ: Սիրտս կը դուշակէ որ ա – նոր գործն է ասիկա, եւ Լուսիկը այս պատերուն մէջն է ահա:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՃՎԱՃԵԱՆՑ

թուղի)։ Ազգագայ երեսփ. ժողովին կ'իմայ այս գործերուն պատասխանատուութիւնը։

Վարչապետը աւելցուց թէ Սուրիա սերտ եւ բարեկամական յարաբերութիւններ պիտի մշակէ մեծ ժողովրդապետութեանց հետ, ինչպէս Մ. Նահանգները, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան եւ արաբական երկիրներու հետ։

Գնդ. Սամի Հինաուի քաղաքային իշխանութեանց յանձնած ըլլալով իր բոլոր իրաւասութիւնները, կը մնայ կառավարութեան տրամադրութեան տակ, իբրեւ զինուորական։

★ Քաղաքական շրջանակներու մէջ զանազան մեկնութիւններ կը տրուին Սուրիոյ դէպքերուն, որոնք լրջօրէն կը զբաղեցնեն երեք մեծ պետութիւններ,—Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները։ Ֆրանսական մամուլը կը չարունակէ դառնութիւն յայտնել. բայց որոշ յաւատեսութիւն ալ տիրէ, նկատելով որ դահլիճին մէջ կան չափաւոր դէմքեր, ինչպէս նախորդ վարչապետ Պալէտ Ազմ եւ ուրիշներ։

Կը կարծուի թէ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները բանակցութիւններ պիտի կատարեն, հաչտեցնելու համար իրենց չահերը Միջին Արեւելքի մէջ։

Կարդ մը թերթեր կը չարունակեն անգլիական միջամտութեան վերագրել Սուրիոյ վերջին յեղաշրջումը։ Մոսկուայի անթելը նոյնիսկ պատմեց թէ անգլիացի սպաներ կային այն զինուորական ատեանին մէջ որ դնդակահարեց Հիւսնի Զայիմը եւ վարչապետը... Լոնտոնի թերթերը մեղադրելով որեւէ պատասխանատուութիւն, կը մաղթեն որ վերահաստատուի անգլեֆրանսական համերաշխութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ։

Ամէնէն առաջ Անդրյորդանանի թագաւորն էր որ չնորհաւորեց Սուրիոյ նոր կառավարութիւնը։ Լիբանան եւս հաղորդած է իր ճանաչումը։

Ընդհ. կառավարութիւն մը եւրոպայի համար

Միացեալ Եւրոպայի խորհրդակցական ժողովին երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, առաջար կուեցաւ անյապաղ «դերազդային» կառավարութիւն մը կազմել Եւրոպայի համար։

Բանաձեւը առաջարկողն էր Անգլիոյ մէկ ներկայացուցիչը, պահպանողական երեսփոխան մը, որուն նուժ տուին Ֆրանսայի ընկերվարականները, մինչ Անգլիոյ աչխատաւորականները վերապահ դիրք մը բռնած են։

Առաջարկուած կառավարութեան գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ ներդաչնակել եւրոպական երկիրներու տնտեսական քաղաքականութիւնը, առեւտրական յարաբերութիւնները եւ ուրիշ հիմնական գործեր։ Այդ պարագային, անչուշտ իւրաքանչիւր պետութիւն բան մը պիտի զոհէ իր դերիչխանութենէն։

Վիճաբանութիւնները կը չարունակուին։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ճչդուեցաւ թէ Հայ չէ փախստական Ռոժէ Սենանճին կամ Սենանէճը, որ կը փընտռուի Աղա խանի զոհարեղէններու գողութեան առթիւ, այլ ալժերիացի։ Առաջին անգամ France-Soirը կատարեց այս ճչդումը, Օգոստոս 17ին, գըրելով թէ Սենանէճները «ոչ թէ հայկական, այլ ալժերիական ծագում ունին եւ Մարսէյլ կը բնակին տարիներէ ի վեր»։

ՎԱՆԻ մէջ մեծ հրդեհ մը ծագած է, քարիւղի մթերանոցէն, այրելով չրջակայ տուները։ Վնասը կ'անցնի հարիւր հազար ոսկին։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ երեսփ. ընտրութիւններէն անմիջապէս վերջը, ամերիկեան մարզպանը, Պ. Մի Քլոյ առաջարկեց Գերմանիան այ անդամ ընդունիլ Եւրոպայի խորհուրդին։ Նոյն թէւգրութիւնն ըրաւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը։ Գերմանացիները իրենք ալ կ'ուզեն օդուժ առիթէն։

ԱԼՊԱՆԻԱ բողոքագիր մը ուղղեց Ազգաժողովին, խնդրելով որ միջամտեն, վերահաստատելու համար խաղաղութիւնը հելլենեւալպանական սահմանագլուխին վրայ։ Յունաստանի ապստամբներն ալ կը դանգատին թէ Եուկոսլաւիոյ դինուորները կ'օգնեն կառավարական զօրքին։ Աթէնքի պաչտօնական դեկոյցը կ'ըսէ թէ ապստամբները 1200 հոգի կորսնցուցած են Վիցիի կռիւներուն մէջ։

ՓԱՐԻԶԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ նչանակուեցաւ դեռատի Մոոիս Ֆէլթէն, 66 տարեկան, որ մեծ քաջութեամբ կռուած է առաջին աչխարհամարտին մէջ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գչ)։— Տոլար 330.40 (378), սթերլին 1097 (970), գուիզ. Ֆրանք 83.20 (94), նափոլէոն 4320, սթերլին 5030, գուիզ. ոսկի 4240, տոլար (20) 20.880, ձոյլ ոսկի 634.000 ֆրանք։

ՆՈՑԻ ՏԱՊԱՆԸ փնտռելու արտօնութիւն տը ուաւ Թրքական կառավարութիւնը ամերիկացի

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԳԱՐՁԸ

Կը տօնուի օգոստոս 21ին, կիրակի, « Clos de Fusains »ի օգասուն պարտէզին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բարեկամ կազմակերպութեանց։

Կը նախագահէ՝ ընկ. Ե. ԳԱՍԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Պիտի երգեն՝ Զարեհ Գասեան, Տիկ. Ս. Փերչիկեան, Օր. Ալիս Ցարութեան (Մարսէյլէն)։

Պիտի արտասանեն՝ Ժ. Խաչիկեան, Թ. Եղիկեան, Ալիս Շամիրեան (Մարսէյլէն)։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, անակնկալներ։

Կարելի է ճաշը միասին բերել։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԼՅ. ՍԻՈԹԱՑԻ մէջ կը տօնուի, հովանաւորութեամբ, Հ. Ը. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ « Ալժակ » խումբին եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբին։

28 Օգոստոս, կիրակի կէսօրէ վերջ, «Մխիթարեան» սրահին մէջ։ Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամը 3ին։

Պիտի բանախօսէ ընկերուհի ՕՏԼՔ ՄԻՔԱՑԵԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ ընտիր պիւֆէ։

Մուտքը ազատ է։

★

ՆԻՍԻ ՄԻՋ.— Այս կիրակի, առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյեան 8, ընկեր Գարեգին Գասապարեանի ադարակը, Château de la Constance։ Antibes։ Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Գէորգ Զավուչ խումբի։

Կը խօսի ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ (Մարսէյլէն)

ԾԱՆ.— Մասնաւոր օթօքարը կը մեկնի առաւօտեան ժամը 9ին, Place Massenaէն, կը հանդիպի Մանեան 9.15 անցած։

Տոքթ. Սմիթի։ Նախապէս մերժած էր .. Արարատ բարձրանալ, ըսի – ըստներէ խուսափելու համար։

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիր բանակներուն յառաջխաղացութիւնը կը չարունակուի։ Ազգայնական կառավարութիւնը սկսաւ պարպել իր մայրաքաղաքը, Քանթոն։ Ամերիկացիներն ալ կը հեռանան։ Անգլիացիները կը զօրացնեն Հոնկ Քոնկի պաչտպանութիւնը։ — Չինաստանի ազգայնական կառավարութիւնը պաչտօնապէս ամբաստանեց Մ. Միութիւնը թէ խախտած է 1945ին կնքուած դաչնագիրը։

« ՎԱԿՈՆ – ԼԻ »ՆԵՐՈՒ պաչտօնեաներուն գործադուլը կը չարունակուի։ Ընկերութիւնը կը մերժէ բանակցիլ, մինչեւ որ աչխատանքը չվերսկսի։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ դահուն երկու խնամակալներ դատապարտուեցան 11 եւ 12 տարի բանտարկութեան, իբրեւ պատասխանատու երկրին քայքայման, գերմանական արչաւանքին առեն։

ԱՆՏԱՌԱՑԻՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐԸ կարելի եղաւ մարել կարգ մը նահանգներու մէջ։ Միայն տափաստաններուն մէջ (Լանա) հրդեհը աւերած է 40 հազար հէքթար տարածութիւն։

ԿԱՐԱԳԻ ՊԱԿԱՍԸ հետզհետէ զգալի կը դառնայ Փարիզի մէջ։ Ագարակատէրերը բացասական դիրք բռնած են։

ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ամուսնութեան համար անհրաժեչտ է մանաւանդ արտօնութիւն ստանալ Վատիկանէն, համաձայն պաչտօնական դեկոյցի մը։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ խորհրդակցական ժողովին օրակարգը ճչդուէլ վերջ, 12 արտաքին նախարարները իրենց տեղերը վերադարձան։ Օրակարգը կը պարունակէ հինգ գլխաւոր խնդիրներ.— 1. Փոխխութիւններ Եւրոպայի քաղաքական կազմին մէջ, դիւրացնելու համար պետութեանց սերտ գործակցութիւնը.— 2. Մարդկային իրաւունքներ եւ հիմնական ազատութիւններ.— 3. Տնտեսական դարձակցութիւն.— 4. Ընկերային ապահովութիւն.— 5. Մչակութային գործակցութիւն։ Պիտի քննուի նաեւ համեւրոպական անցագրի մը խնդիրը։

COTE D'AZUR

ԱՑՑԵԼՈՂՆԵՐՈՒՆ

Թիւ 7 Route Nationaleի վրայ

ՆԻՍԷՆ 14 ԵՒ ՔԱՆԷՆ 19 քիլոմ. հեռաւորութեամբ

Auberge du Bosphore

ճաչարանը հանդիպեցէք անպատճառ

Ուր պիտի գտնէք ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԸՄՊԵԼԻ ԵՒ ՁՈՒԿ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ԱՂԱՆԻԵՐՆԵՐ

Հեռաձայն Le Loubet 230 - 31

ՅՈՒՇԱՏԵՏՍ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէն կը հրաւիրէ « Քրիստափոր »ի բոլոր ընկերները, օգոստոս 20ին, չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Ա-հարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը։ Ներկայանալ անդամատոմարներով։

ՈՒՐՖԱԼԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ տարեդարձը՝ Հոկտեմբեր 2ի կիրակին։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, «Սիոն»ի խմբագրութիւն.— Ձեր թերթը չենք ստանար երկու տարիէ ի վեր։

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Կրընոպլի Հ. Ը. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Թորոսեան ընտանիքին եւ պարագաներուն, իրենց սիրելի ընկերոջ՝ ԱՒԵՏԻՍ ԹՈՐՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ։

Նոյնպէս խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնէ Խաչատուրեան ընտանիքին (Ռընաժ) եւ պարագաներուն իրենց հօր ԱՐԳԱՐ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի մահուան առթիւ։

★ Նոյն կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւններ յայտնելով Շ. Մխաքեան ընտանիքին, իրենց մօր մահուան առթիւ, հազար Ֆրանք կը տրամադրէ «Ցառաջ»ի տարածման Ֆոնտին։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի երկրորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուչաբթի օրը։ Աչակերտուհիները արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէ։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամառուայ մուրացման վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին։

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինդչաբթի, չաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ։ Հեռախօս Obs. 18 - 28։

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՄՋԻԿեԱՆ հաճոյքն ունի իր հայ բնակիչներուն հաղորդելու որ վերսկսած է իր սպասարկութիւնը՝

MAISON CHAILLOTի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ կը դրուին միօրինակ եւ ֆանթէզի մեծաքեղէն կտորներ, ի չպէս նաեւ բամպակեղէն, վիչի, Զէֆիր, ֆինէթ եւայլն։

— ՆԱԵԻ ԲՐԴԵՂԷՆ ԵԻ ՇԱՊԻԿՑՈՒ —

MAISON CHAILLOT կը գտնուի Poste Colbertի եւ Grand 'Rueի անկիւնը, Պուրսին առեւը։

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆղ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 19 Août 1949 Ուրբաթ 19 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5926–Նոր շրջան թիւ 1337

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՂԲԻՒՐԸ ՊԻՏԻ ՅԱՄՓԻ, ԵՒ...

Մայրենի լեզուի ուսուցման, եւ ընդհանրա – պէս ուսուցչական տագնապին պատասխանատու են ոչ միայն մեր վարչական մարմինները, այլեւ մինչեւ վարդ եւ բարձրագոյն կրթարանները :

Գիտենք որ կարեւոր թիւ մը չեն կազմեր այդ հաստատութիւնները, օտարութեան մէջ :

Եւ սակայն, եղածներն ալ կրնան գոհացնել ո– րոշ պահանջներ, եթէ կ'ըմբռնեն տագնապին խո – րութիւնը եւ իրենց դերը :

Շատ չանցած աղբիւրը պիտի ցամքի եւ ու– սուցչական առաքելոյ անապատի մը պիտի վե – րածուի, եթէ իրար չհասկնանք, այս ճակատին վրայ եւս :

Երեւակայեցէք որ հայերէնի ուսուցիչ կը փնտռեն մինչեւ անգամ Եգիպտոսի, Սուրիա–Լիբա– նանի եւ Պոլսոյ մէջ, ուր չեն պակսիր մինչեւ վարժարաններ կամ լրացուցիչ դասընթացքներ :

Ցաճախ առիթ ունեցած են պարզելու Պէյրու– թի Հայ Ճեմարանին դերը՝ իբրեւ հնոց մը մտա – ւոր ուժերու պատրաստութեան :

Այդ կրթարանէն չրջանաւարտներ այսօր կը գործեն ուսուցչական ճակատին վրայ : Քաղաքնե – րու թէ գիւղերու մէջ :

Հիմա որ հաստատութիւնը ունեցաւ իր սեփա– կան չէնքը, օժտուած՝ ամէն յարմարութիւններով եւ լիովին ապահովուած՝ նիւթապէս, անշուշտ ա – ւելին կը սպասենք :

Պիտանի ուժեր չեն պակսիր, վարժապետանո– ցի ճիւղ մը բանալու համար Ճեմարանին մէջ : Յատկապէս գործ տալով հին եւ նոր հայերէնի ու– սուցման :

Քիչ անդին կը գտնուի ուրիշ հաստատութիւն մը, Անթիլիասի Դպրեվանքը, որ նոյնպէս ամէն յարմարութիւն կը ներկայացնէ, բարձրագոյն ու– սում տալու համար :

Պէտք չէ նախապաշարուիլ «դպրեվանք» անու– նէն : Ո՛րքան մտաւոր ուժեր երեւան եկած են էջ– միածնի Գէորգեան Ճեմարանէն, որ նոյնպէս կրօ– նական հաստատութիւն մըն էր :

Անպատճառ քահանայ կամ վարդապետ պիտի չըլլան Անթիլիասի սաները, ինչպէս չեղան Գէ – որգեան Ճեմարանին կամ Երուսաղէմի Ժառան – գաւորաց վարժարանին չրջանաւարտները :

Միայն թէ, անհրաժեշտ է ըմբռնել կացու – թեան պահանջները : Լայն բանալ պատուհանները, փոխանակ սահմանափակուելու վանքի չրջապա – տին մէջ :

« Հասկ»ի վերջին թիւէն կ'իմանանք թէ՝ նոր արեղաներ պիտի ղրկուին Եւրոպա եւ Ամերիկա, աստուածաբանութիւն ուսանելու համար :

Աւելորդ պերճանք չէ՞ դիտական վարդա– պետներու եւ եպիսկոպոսներու այս գերարտա – դրութիւնը, երբ ճրագով կը փնտռուին ուսուցիչ– ները : Մանաւանդ — կրկնենք անգամ մը եւս — հայերէն ուսուցանողները :

Վեց – եօթը եպիսկոպոսներ, անոնց կրկնա– պատիկը՝ վարդապետներ կրցա՞ն գոնէ այնքան դեր կատարել ամերիկահայ գաղութի ազգապահ – պանման ճակատին վրայ, որքան մեր երբեմնի դիւղական կամ ծխական քահանաները :

Հալէպն ալ ճեմարանի մը կորիզը հաստատած է երկու – երեք տարիէ ի վեր, այնքան տժգանելի պայմաններու մէջ :

Ան ալ կրնայ դառնալ նոր վառարան մը, եթէ ամերիկահայ աղբիւրէն դումարներ հոսին նաեւ իր որբեւայրի սնուցիկը :

Դեռ կարելի էր խօսիլ Մխիթարեանց վարժա – րաններու, ազգ. կամ անհատական բարձրագոյն կրթարաններու մասին, բայց կը կարծենք թէ այս– քանը կը բաւէ :

Պարզելով մեր մտահոգութիւնները, կը սպա – սենք որ լայնօրէն արծարծուի խնդիրը, բոլոր հա– յաչատ գաղութներուն մէջ :

Ո՛ր եւ է անհոգութիւն անդարմանելի հետե – ւանքներ պիտի ունենայ, ցամքեցնելով ազգ. դաս– տիարակութեան աղբիւրները :

Ոչ ոք իրաւունք ունի խուսափելու իր պար – տականութենէն :

Կացութիւնը կը պահանջէ որ ձեռք ձեռքի տան կաթողիկոս, պատրիարք, առաջնորդ, քաղաքա – կան թէ կրթական հոսանքներ, եւ մանաւանդ ու– սուցիչները իրենք, յաջորդներ, «ժառանգորդներ» պատրաստելու համար :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉՊԻՍ ԿԱՐՏԱԴՐԵՆ

Գինով չարժավարի մը (չօֆէօր) խելագարու– թեան զոհ դնաց Տիկին Մարկարէթ Միչըլ, հեղի– նակը «Հովը կ'առնէ կը տանի» վէպին (Gone with the Wind), որ ֆրանսերէնի թարգմանուած է «Au– tant en emporte le vent» անունով :

Շարժավարը ձերբակալուեցաւ եւ պիտի դատ– ուի : Բայց ի՞նչ օգուտ : Դրագիտուհին հազիւ մէկ շաբաթ կրցաւ դիմանալ, դանկը չախչախուած ըլ– լալով :

Միջազգային մամուլը սիւնակներով մանրամ– նութիւններ կը հրատարակէ տարաբախտ Միչըլի եւ իր վէպի մասին, որ գրուած է 13 տարի առաջ :

Կ'ըսեն թէ վէպը ութ միլիոն օրինակ ծախուած է քառասուն երկիրներու մէջ, թէ մինչեւ այսօր ալ ամէն տարի 50—60 հազար օրինակ կը սպառի Մ. Նահանգներուն, գրեթէ նոյնքան ալ ամբողջ աշ– խարհի մէջ, եւն. :

Այս արտակարգ սպառումը առեւտրական թն– ճուկի մը մէջ գլորելով դրագիտուհին, թոյլ չոր– ւաւ որ ուրիշ բան գրէ : Իր հաշիւներուն պաղ կամ չափազանց տաք հովը առաւ տարաւ իր տաղանդը :

Բայց այս չէ բուն խնդիրը :

Բոլորն ալ կը վկայեն թէ ամերիկացի գրագի– տուհին կ'որոճար, կը տքնէր կատարեալ բարե – խղճութեամբ եւ բծախնդրութեամբ :

Այսպէս, տասներկու տարիէն գրած է իր վէ – պը, եւ ամէնուն կը պատմէր թէ եօթանասունեւ– մէկ անգամ գրած, սրբագրած եւ նորէն խմբա – գրած է առաջին գլուխը : «Անգամ մը եւս պիտի սրբագրէի եւ նորէն գրէի, եթէ ազատ ձգած ըլ – լային» :

Ո՛րքան եւս մնացեր է...

Մեր մէջ գրագէտ – բանաստեղծներ, նոյնիսկ խմբագիրներ կան որ կը թխեն չոգեպինդ : Աւե – լորդ համարելով մշակել նոյնիսկ ... լեզուն :

Կը թխեն ու կը տպեն, առանց աչ – ձախ նա – յելու :

Վ.Ա.Էլ.

Պղտոր ազգ. խոսք

« Մարմարա» կը գրէ (12 Օգոստոս).—

Արժանահաւատ աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ Ա.բսլանեան արք. կը չարունակէ այլազան ուղղու– թեամբ խառնակել արդի կացութիւնը, որուն տե – ւականացումին մէջ կը փնտռէ իր միակ փրկու – թիւնը :

Այդ նպատակով կրկին դիմած է դոյդ կաթո – ղիկոսներուն, նորանոր խոչընդոտներ եւ բարդու– թիւններ յարուցանելու նպատակով :

Այսպէս, նախ դիմած է էջմիածնի Հայրապե– տին եւ բողոքած է Անթիլիասի Գարեգին Ա. Կա– թողիկոսին դէմ, պնդելով թէ ան հակառակ չար– ժած է Հայրապետական հրահանգին : Ա.բսլանեան այս առթիւ առաջարկած է իբրեւ քննիչ Իսթան – պուլ ղրկել Պուլկարիոյ առաջնորդ Գրիգորիս ե – պիսկոպոս Կարապետեանը կամ Ցունաստանի ա– ռաջնորդ Կարապետ Մազլումեան արք.ը :

Միւս կողմէ Ա.բսլանեան բողոքագիր մը ղրկած է նաեւ Անթիլիասի Գարեգին Կաթողիկոսին, յայտնելով թէ կը մերժէ պատուիրակ ղրկել Անթի– լիաս, քանի որ հաւաստի կողմ նկատուած է նաեւ Հմ. Ծ. վրդ. Պախթիյարեանը :

Ինչպէս կը տեսնուի, երկու լարի վրայ խաղա– լու եւ իր մանածը ներկելու աւանդական տնա– քանդ քաղաքականութիւնն է որ կը կիրարկուի կը– կին խորհրդաւոր վարագոյրի մը ետին եւ մասնակ– ցութեամբ Իսթանպուլահայութեան տականքին :

ՊԵԼԺԻՈՑ դահլիճը վատահութեան քուէ ստա– ցաւ 64ի դէմ 125 ձայնով : Ընկերվարական երես– փոխան մը աղդարարեց թէ ի հարկին բռնութեան պիտի դիմեն, եթէ թագաւորը վերադառնայ :

ՌՈՒՍԵՐԸ V-2 հրթիռներ պատրաստած են ե– դեր արեւմտեան Եւրոպայի դէմ, համաձայն դեր– ման դիտունի մը յայտարարութեան : Այս Գերմա– նոր երեք տարիէ ի վեր կը ծառայէր Թ. Միութեան մէջ :

Սուրիոյ յեղաշրջումը եւ Թուրքիա

Միջազգային մամուլը կը չարունակէ հակա – սական տեղեկութիւններ հրատարակել Սուրիոյ վերջին յեղաշրջումին առթիւ : Կարգ մը չրջանակ– ներ կը ձգտին պղտորել մթնոլորտը, զանազան են– թադրութիւններով :

Վերջին լուրերու համաձայն, նոր կառավա – րութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած է, վստահու – թիւն ներչնչելու համար : Արտաքին նախարարը, Նաղըմ պէյ Էլ Քուսի, որ նախապէս Ուշինկթընի դեսպան եղած է, յայտարարեց թէ կառավարու – թիւնը պիտի յարգէ նախորդ իշխանութեանց բոլոր միջազգային յանձնառութիւնները : Այս յայտա – րարութեան վրայ հիմնուելով, բանգէտներ կը կարծեն թէ կառավարութիւնը պիտի յարգէ քա – րիւղի ամերիկեան եւ անգլիական ընկերութեանց հետ կնքուած համաձայնութիւնները (Նաւթուղի Սէուտի Արաբիայէն եւ Իրաքէն դէպի Միջերկրա – կան, Սուրիոյ մէջէն) : Նոյն յայտարարութեան վրայ հիմնուելով, կը հաւաստեն թէ Սուրիա պի– տի չարունակէ հայտութեան բանակցութիւնները Իսրայէլի հետ : Միեւնոյն ատեն նոր կառավարու– թիւնը աւելի սերտ յարաբերութիւններ պիտի հաս– տատէ Արաբական Դաշնակցութեան հետ, մինչ Հիւսնի Զայիմ եւ նախորդ իշխանութիւնը՝ Շիւքրի Քուաթլի որոշ վերապահում կը ցուցնէին, քաղա– քական պատճառներով :

★ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ ֆրանսա – կան կառավարութիւնը առաջարկած է Անգլիոյ՝ քննել Միջին Արեւելքի կացութիւնը, իրրեւ հետե– ւանք նոր յեղաշրջումին :

ԹՐՔԱԿԱՆ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Թուրքիոյ մէջ ալ չղաղրդուրթեան նչաններ կ'երեւան : Իրաղեկներու կարծիքով, Անգարա իր յոյսը դրած էր Հիւսնի Զայիմի վրայ, Սուրիան ալ առնելու համար Միջին Արեւելքի խմբակցութեան մը մէջ, գլխաւորութեամբ Թուրքիոյ : Այժմ հարկ է ամէն բան ծայրէն սկսիլ, եւ ամէն բան կոր – ուած կը համարուի, եթէ նոր Սուրիան միանայ Անդրյորդանան – Իրաք ճակատին :

Թուրք մամուլը կը չարունակէ պղտոր տեղե – կութիւններ հաղորդել Սուրիոյ ներքին կացութեան մասին : «Ճիւմհուրիյէթ» կ'ազդարարէ Սուրիոյ վարիչներուն թէ Թուրքիա չի կրնար անտարբեր մնալ, «աչիրէթական հողերանութեան մը տա – ղեւ», եւ կը չարունակէ.

— « Եթէ չարունակուի քաղաքական տագնա– պի այն մթնոլորտը որ կը տիրէ տեղի մը ի վեր մը, հարեւան երկրին մէջ, պիտի չծածկենք թէ այլ պատգան կրնայ անհանդստութիւն պատճա– ռել մեզի : Մորին յարգանքով կը խնդրենք Սուրիոյ բոլոր պետական դէմքերէն, ներկայ եւ ապագայ, համոզուիլ թէ պիտի չվարանինք անհրաժեշտ մի– ջոցները ձեռք առնել, եթէ տեսնենք որ կացութիւ– նը կրնայ այդպիսի պատահականութեան մը յան– գիլ » :

★ Անդրյորդանանի թագաւորը, Ապտուլլահ, որ առաջին անգամ չնորհաւորած էր Սուրիոյ նոր իշխանութիւնը, Լոնտոն մեկնեցաւ օդանաւով, իր կրտսեր զաւկին հետ : Վերադարձին Ֆրանսա եւս պիտի հանդիպի :

«Դէպի Թիրանա» (Ալպանիա)

Վերջին լուրերու համաձայն, ծովակալ Ցլիթ, Ցունաստանի ամերիկեան պատուիրակութեան նա– խագահը, հաղորդեր է սպարապետ Փափագոսի թէ վիցի լերան ապստամբներուն մէկ երրորդը Ա– լպանիա փախած է : Ալպանական կառավարութիւնն ալ կը հաստատէ թէ 5000 քաղաքացիներ եւ 226 ա– պստամբներ անցած են սահմանը : «Իրոլոր զինուոր– ները զինաթափ եղած եւ արդելարաններ փոխա – դրուած են» :

Այս տեղեկութիւնները խոր ազդեցութիւն գործած են Ցունաստանի հանրային կարծիքին վը– րայ : Մամուլը կը պահանջէ վճռական միջոցներ ձեռք առնել Ալպանիոյ դէմ : Երկու երկիրներուն աւանդական թշնամութիւնը սուր հանգամանք ստացած է նորէն եւ ծայրայեղ հոսանքները կը պահանջեն որ բանակը «յառաջ խաղայ դէպի Թի– րանա» : Քանի կը հաստատուի թէ Ալպանիա գործ– նապէս կ'օգնէ ապստամբներուն, չատ մը Ցոյներ կը հարցնեն.— «Ինչո՞ւ այժմէն չկարգադրել Ալ– պանիոյ հաշիւը» :

Մամուլին մեծ մասը, պահպանողական թեր – թերէն մինչեւ ծայրայեղները, կը պահանջէ վճռա– կան ձեռնարկ մը կատարել : Ազգայնական թերթե– րը բացէ ի բաց կ'առաջարկեն ուղղակի յարձակում կատարել Ալպանիոյ վրայ, իսկ պահպանողական– ները կը թելադրեն խնդիրը կարգադրել քաղաքա– կան կամ միջազգային ճամբով : Մայրայեղ ազ – գայնական թերթ մը, «Ակրոպոլիս», կը գրէ.— « Մեր փառապանծ բանակը միայն ազդանշանի մը կը սպասէ, խնդիրը ձեռքն առնելու համար, յա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼ-ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՆՈՒԹ ԱԿՈՅԻՆ ԿՈՂՄԷ

Ղրկուած Ամերիկայէ Հայոց Վերազինման Յանձնաժողովին

Ամերիկայի Հայ Ազգային Միութեան Ընդհանուր Ատենապետ Պ. Ա. Ա. Ա

ԿՈՒՑՎԱԾ ՂՎԴՆ

(ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ՎԿԱ, 1034 — 1064)

Բ. ՊԱՍ

ՆԱԽԱԴԱՍԱԿ ՎՎԴՆ

Ա.

ԼՈՒՍԱԿ ԳՈՒՏԻՆ ՊՐԿԱ

Ոչ, ես չեմ ասում ամեն ինչ ես եմ ասում ինձ համար, ես ինձ համար եմ ասում ամեն ինչ, ես ինձ համար եմ ասում ամեն ինչ, ես ինձ համար եմ ասում ամեն ինչ

ռաջ խաղալով գէպի Թիրանա»: Ռուբէշ Թերթ մը կ'ազդարարէ թէ Յոյներուն համբերութիւնը սպառած է»: Պահպանողական «Էթնոս» կ'ըսէ — «Այլեւս պէտք չէ թոյլ տալ որ ալպանական խլիրդը թունաւորէ Պալքաններու խաղաղութիւնը»:

★ Ալպանական կառավարութիւնը ծանուցա — վիր մը ուղղելով Ազգաժողովին, կ'ըսէ թէ «յոյն պինուորները հինգ քաղաքացիներ սպանեցին անցեալ կիրակի օր, աւելի քան երկու հազար ռումբեր արձակելով սահմանամերձ չորս գիւղերու վրայ: Միեւնոյն աղբիւրէն կը հաւաստեն թէ մինչեւ մէկ տմիս կարելի պիտի բլլայ օտար դրամագլուխ չահարկել արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱՐԱԳԻ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՈՒՏԵԼԻՔՆԵՐՈՒ տազնապին առթիւ, կառավարութիւնը որոշեց ներածումներ կատարել եւ մասամբ ծախու հանել պահեստ: Երկարատեւ երաշտը ոչնչացուցած ըլլալով արօտավայրերը, կաթի արտադրութիւնը նուազած է մէկ երրորդ համեմատութեամբ եւ դիներն ալ հետզհետէ կը բարձրանան:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ամերիկեան դեսպանին եւ Սթալինի տեսակցութեան առթիւ, պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ դեսպանը խնդրած է դադրեցնել ամերիկեան անթելին խափանումները, եւ կարդադրել փոխ-վարձի առկախ հաշիւները: Աւելի քան 250 խափանարար անթելներ երեւան հանուած են մինչ Մոսկուայի մէջ: Մոսկուայի թերթերը կը գրեն թէ ունկնդրութեան առնն խօսուած է նաեւ Գերմանիոյ մասին:

ԶԵՆՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ արքեպիսկոպոսը, վերադարձած Պերան, որ լուսթեան դատապարտուած է երկու ամիսէ ի վեր, նամակ մը ուղղելով ընդհ. պատախազին, կը բողոքէ իր արգելափակման դէմ: Ինչ առթիւ կը դանդատի թէ պետութիւնը բռնադրաւած է դանձր եւ դիւանաթուղթերը, վար կը դնէ անձնական թէ պաշտօնական թղթակցութիւնները, թոյլ չի տար որ այցելուներ դան եւն.:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դշ) — Սթերլին 1097 (980), տոլար 330.40 (380), գուլդ· ֆրանք 83.25 (93), նափոլէոն 4360, սթերլին 5070, գուլդ· ոսկի 4270, տոլար (20) 21 հազար, ձոյլ ոսկի 640.000 ֆրանք:

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ կարմիրները գրաւեցին Ֆոսչէուն, որ գլխաւոր նաւահանգիստն է Շանկայի եւ Հանկ Քոնկի միջեւ: Ազգայնական կառավարութիւնը հեռացած է անծանօթ ուղղութեամբ:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Կը տօնուի օգոստոս 21ին, կիրակի, « Clos de Fusains »ի օգաստն պարտէզին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· Վալանսի Շրջ· կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բարեկամ կազմակերպութեանց:

Կը նախագահէ՝ ընկ· Ե· ԴԱՍԵԱՆ
Կը խօսի՝ ընկ· Ս· ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Պիտի երգեն՝ Զարեհ Գասեան, Տիկ· Ս· Փերչիկեան, Օր· Ալիս Յարութեան (Մարսէյլէն):

Պիտի արտասանեն՝ Ժ· Խաչիկեան, Թ· Ծղիկեան, Ալիս Շամիրեան (Մարսէյլէն):

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, ազգակնկալներ:

Կարելի է ճաշը միասին բերել:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԼԱ ՍԻՈԹԱՑԻ մէջ կը տօնուի, հովանաւորութեամբ, Հ· Ը· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ « Ապաժակ » խումբին եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբին:

28 Օգոստոս, կիրակի կէսօրէ վերջ, «Միութիւն ալիքէի» սրահին մէջ: Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամը 3ին:

Պիտի բանախօսէ ընկերուհի ՕՏԻՔ ՄԻՔԱԷԼԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ ընտիր պիւֆէ:
Մուտքը ազատ է:

★

ՆԻՄԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի, առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյեան 8, ընկեր Գարեգին Գասպարեանի պաղարակը, Château de la Constance: Antibes: Նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· Դէորդ Զավուշ խումբի:

Կը խօսի ընկեր Ա· ՔԷՕՍԷԵԱՆ (Մարսէյլէն)

ԾԱՆ.— Մասնաւոր օթօբարը կը մեկնի առաւօտեան ժամը 9ին, Place Massenaէն, կը հանդիպի Մանեան 9.15 անցած:

Եղանակի վերջին դուշտահաղէտ

Լիոնի Ֆր· Կ· Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, Տէ — սինի մօտակայ դեղեցիկ անտառին մէջ:

ԱՑՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՄԲՈՂՋ ՕՐԸ

Գեղարուեստական բաժին, սանուհիներէն, երգ, արտասանութիւն պար եւն.:

Կը խօսի ընկեր Զ· ՋԱՖԱՐԵԱՆ (Աթէնքէն)

Առատ պիւֆէ, ընտիր ըմպելիներ եւ պաղպաղակ:

Մասնաւոր օթօբարներ ժամը 9.30ին կը մեկնին Place Guichardէն, կամ 16 թիւ հանրակառքը:

Հանդիսավայրը կը գտնուի Տէսինէն 20 վայրկեան հեռու երկրորդ կամուրջէն վար ձախ կողմը, տասը վայրկեան հեռու:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ· Գրիգոր Պոտուքեան, Տէր եւ Տիկին Զաբեհ Ռաֆայէլեան, Այրի Տիկին Տիգրանուհի Պոտուքեան կը ծանուցանեն որ այս կիրակի առտու (Օգոստոս 21) Փարիզի Հայոց եկեղեցին մատնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց սիրելի կնոջ եւ աղջկան՝ ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԷԼ ՊՈՏՈՒՔԵԱՆԻ յիշատակին, անոր մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Մինչեւ 31 Յուլիս

ՓԱՐԻԶ (10) Գազ·, ՊԼԻՏԱ Պոզ·, ԱԼԺԻ Տէբ·, ՍՈՒՓ ԱՀՐԱՐ Խաչ·, ՍԵԹԻՖ Առաք·, ՌՈՄԷՆՎԻԼ Լուս· 1500ական, ՓԱՐԻԶ (16) Ս· Պ· 3 հազար, ՄԷՕՏՈՆ Պալ·, ԱՌՆՈՒՎԻԼ Պալ·, ԼԸՎԱԼՈՒԱ Փաչ· 800ական, ՖՈՆԹԷՆ եզկ· 1600, ԱԼԳԻ Թերպ· 800, ՓԱՐԻԶ (9) Սապ·, (9) Վարդ·, (9) Քէչ· 1500ական, ՓԱՐԻԶ (9) Ճէն·, (5) Տ· Մ· 800ական, ՊԱՆԵԼՕ Տէբօ 1500, ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ Առա· 1200, ՓԱՐԻԶ (15) Խա 2 հազար, (10) Աճէմ 2 հազար, (10) Թ· Ն· 1500, ՌՈՒԱՆ Քարկ· 800, ՊԷԼՖՈՐ Սավա· 2 հազար, ԼԻՈՆ Ա· Վ· 3 հազար, ՎԻԼՔՕՐՊԱՆ Համ· 1600, ՓԱՐԻԶ (16) Զէթ· 800, Ս· ԼՈՒ Մարկ· 1500, Ս· ԺԻԼԻԷՆ Մկրտ· 3 հազար, ՊՕՄՈՆ Տէօք·, ՄԱՐՍԷՅԼ Մէրօ 1500ական, Զար· 1600, Տէբ· 800, ՓԱՐԻԶ (14) Ուն·, (9) Կիւլ· ՄԱԼՄԻԶՈՆ Քալայ· 1500ական, ՍԻՎՐ Մար· հազար ֆրանք:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Հանդիպումներ Մուսաֆիր հոս

ԲԱՆԱՄԱՏԵԼԵՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
270 մեծադիր էջ, շրեղ տպագրութեամբ
Գրեց՝ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ
Դիմել՝ Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ· Սամուէլեան գրատուները եւ ՅԱՌԱՋի խմբագրատունը, կամ ուղղակի հեղինակին՝ Via G. Pacini, 30, Milano (Italia):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ· — Հ· Ը· Դ· Շրջ· կոմիտէն կը հրաւիրէ « Քրիստափոր »ի բոլոր ընկերները, օգոստոս 20ին, չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Ահարոնեան ակումբը: կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի բլլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը: Ներկայանալ անդամատեարներով:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երկրորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտեմբերուհաչաբթի օրը: Աշակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին:

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինգշաբթի, չաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ: Հեռախօս Obs. 18 - 28:

ՅԱՒԻՄԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տարօնցի ընկեր Աբգար Պաչատուրեանի (Ռընաժ) մահուան առթիւ, Տակառեան ընտանիքը (Փարիզ) իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալին պարագաներուն եւ 500 ֆրանք կը նուիրէ Վէթ· Ֆոնտին փոխան ծաղկեպսակի:

★ Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Աւետիս Սիմոնեանի իր հօր մահուան առթիւ:

★ Ալֆորվիլի Ֆր· Կ· Խաչը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Կ· Գ· Եոիքարտաչեան, Ց· Ուզունեան, Շ· Անդրէասեան, Ս· Սարգիսեան ընտանիքներուն եւ բոլոր պարագաներուն ՏԻԿ.ԵՐՋԱՆԻԿ ՊՕՏՈՒՔԵԱՆի կնկտալի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ իր սանին:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ Երիտ· « Արծիւ » մարզական միութեան Պուլվար Օսմոյի մասնաճիւղի:

Այս կիրակի ամբողջ օրը ՍԷՆԹ ԱՆԴՐԷ ՊԷյՎԷՏԻի պարտէզը:

Կը նախագահէ ընկեր Ա· ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, մարզական զանազան խաղեր, բուրգ, կռնիամարտի մեծ մրցում, Արզումանեան, ախոյեան Փրօվանսի 1944ի ընդդէմ Վ· Զատուրեանի ախոյեան Փրօվանսի 1949ի եւ ուրիշներ: Միութեանս կողմէ պիտի ներկայացուի « ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐԸ»:

ԾԱՆՕԹ.— Հանդիսավայրը երթալու համար, առնել 25 թիւ հանրակառքը եւ իջնել վերջնաւորութեան:

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ-Թայթիչ՝ Ա· ՀԱՄԱԼԵԱՆի
68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

COTE D'AZUR

ԱՑՑԵԼՈՂՆԵՐՈՒՆ
Թիւ 7 Route Nationaleի վրայ
ՆԻՍԸՆ 14 ԵՒ ՔԱՆԷՆ 19 քիլոմ· հեռաւորութեամբ

Auberge du Bosphore

ճաշարանը հանդիպեցէք անպատճառ
Ուր պիտի գտնէք ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԸՄՊԵԼԻ
ԵՒ ՃՈԽ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ
Հեռաձայն Le Loubet 230 - 31

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 20 Août 1949 Շաբաթ 20 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5927–Նոր շրջան թիւ 1338

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Պոլսոյ թերթերէն քաղուած տեղեկութիւնները ամբողջական գաղափար մը չեն տար այն մոլեռանդ պայքարի մասին, որ կը շարունակուի կառավարական կուսակցութեան եւ ընդդիմադիր հոսանքներուն միջեւ :

Ուրիշ երկիրներու մէջ ալ սովորական են այս կարգի պայքարները, երեսփոխանական, քաղաքապետական եւ այլ ընտրութեանց առթիւ :

Եւ սակայն , թրքականը բոլորովին տարբեր հանդամանք մը կը ներկայացնէ : Մանաւանդ եթէ նկատի առնենք պարագաները :

Մ. Քէմալի հիմնած կուսակցութիւնը, «Հալք» (ժողովուրդ), մենաշնորհութեան գաղափարախտին հասած էր տարիներէ ի վեր : Նոր Թուրքիոյ հիմնադրին համբաւը լիովին կ'օգտագործուէր, պարտկելու համար ահաւոր բռնութիւններ, սպօրթ – նութիւններ, զեղծումներ եւ չարաշահութիւններ : Երկիրը կը տքար տուրքերու բեռին տակ : Անաստղուն, այսինքն դիւղացին կը զալարուէր թշուառութեան ճիրաններուն տակ :

Լեզուները բացուեցան, երբ Իսմէթ Ինէօնիւ հարկադրուեցաւ ընդունիլ ընդդիմադիր կուսակցութեանց գոյութիւնը :

Այդ օրէն ի վեր, այլ մանաւանդ այս տարուան ընթացքին, սանձակոտոր արշաւ մըն է որ տեղի կ'ունենայ բոլոր ճակատներուն վրայ, գլխաւորութեամբ առաջին ընդդիմադիր հոսանքին, Դեմոկրատ կուսակցութեան :

Այն աստիճան որ, Հանրապետութեան նախագահը, Իսմէթ Ինէօնիւ — համանուն ճակատամարտին եւ Լոզանի երբեմնի հերոսը — հարկադրուած է ասպարէզ իջնել անձամբ :

Եւ ահաւասիկ պատյներ կը կատարէ քաղաքէ քաղաք, ճառեր խօսելով, յորդորներ կարդալով : Երբեմն ալ ազդարարութիւններ ուղղելով :

Նախագահը Իզմիր փութաց անմիջապէս, իմացած ըլլալով որ Դեմոկրատները տենդագին քարոզութիւններ կը կատարեն եւ ընդհ. ժողով պիտի գումարեն :

Թերթերը կը գրեն թէ երբ քաղաք հասաւ , կայարանին լոյսերը մարած էին, իբրեւ թէ արկածով, եւ հարկ եղաւ մոմեր վառել : Ընդդիմադիրները կայարքն չէին գացած դիմաւորելու, հակառակ պաշտօնական հրաւէրին : Նոյնպէս ներկայ չեղան իր բանախօսութեանց :

Թերեւս առաջին անգամ էր որ Իսմէթ Ինէօնիւ այսքան հրապարականախատ ցոյցի մը կ'արժանանար իր երբեմնի բարեկամներուն կողմէ :

Ընդդիմադիրները միշտ իր երեսին կը զարնեն թէ չարաչար կը գործածէ նախագահի հանդամանքը· Ծառայելու համար վարկաբեկ կուսակցութեան մը չհերուն :

— « Մենք իրաւունք ունինք հաշիւ պահանջելու, երբ կառավարութիւնը եւ բանակը , ինչպէս նաեւ ազգի մը ամբողջ ուժը կը դնեն կուսակցութեան մը տրամադրութեան տակ» :

Հանրապետութեան նախագահը այնքան «ժողովրդականացած» է որ, սրճարանէ սրճարան կը պտտի, խօսելով հասարակ մահկանացուներու հետ : Հաւաստելով թէ «ոչ ինք, ոչ ալ եղբայրները մէկ մեթր հող ունին Ամերիկայի մէջ, ոչ ալ մէկ Ֆրանք՝ Զուիցերիոյ մէջ» :

Եւ հայրական յորդոր, միշտ եւ ամէն տեղ , բայց մանաւանդ եղէականի ափերուն վրայ .

— « Հայրենակից, մեր բաղաբական կեանքին մէջ սպրդած է թշնամութեան ոգին որ թոյնի մը պէս կը հոսի մեր երակներուն մէջ : Եթէ չփճացնենք այդ ժահրը, պիտի չկրնանք մաս կազմել գաղափարական կեանքին , փրկուիլ հայհոյանքի մոլուցքէն եւ աղէտէ աղէտ պիտի գլորինք, բանդելով հայրենիքին ապահովութիւնը » :

Ընդդիմադիրները այս ազդարարութեան կը պատասխանեն այլազգ պերճախօս յայտարարութեամբ մը .

— « Քաղաքականութեան մէջ տէրէպէյլիները (բռնապետ) չեն կրնար յաջողիլ : Բայց եթէ իշխանութեան գլուխ հաստատուած կուսակցութեան տգիտութիւնը եւ անխելքութիւնը շարունակուին այսպէս, գործերը կրնան յանգիլ եղբայրասպան ողբերգութեան մը» : (Ճէլալ Պայար) :

Ահա թէ ինչ հետանկար կը պարզուի մինչեւ 1950ի ընդհ. ընտրութիւնները : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՆԱՄՆԱԿԱՆ

Անկումէ անկում գլորելով, Եգիպտոսի ռամկավարներու պաշտօնաթերթը, « Արեւ», կը գրէ, 1944 — 45ին Պուլկարիոյ մէջ ձերբակալուած եւ Ռուսաստան աքսորուած մտաւորականներու մասին (15 Յունիս 1949) .

— « Եթէ գտնուած են Դաշնակցականներ, որոնք պատժուած են վերջին ժամանակներուն, ատիկա եղած է պատերազմի տարիներուն իրենց ունեցած գործունէութեան հետեւանքով, որուն համար ուրիշներու ցուցմունքին հարկ չկար : Օրուան կառավարութիւնները իմքնաբերաբար ըրած են ատիկա, ինչպէս իրենց ազգակիցներուն, նոյնպէս եւ այդ դիրքին մէջ գտնուող ուրիշ ազգի պատկանողներուն » :

Այս դեռ ոչինչ : Պաշտօնաթերթը կը շարունակէ, նոյն անհանդիստ չարախնդութեամբ, այս անդամ խօսքը մասնաւորելով դժբախտ աքսորականի մը, Գ. Նժդեհի վրայ .

— « Գ. Նժդեհի Զանգեզուրի մէջ կատարած ոճիրները ծանօթ են ամէնուն, որով այդ երկրին իշխանութիւնները անոր օձիքէն բռնելով, պէտք սեսան հաշիւ պահանջելու անոր գործած ոճիրներու մասին» :

Այս ալ ոչինչ : Թամկավար հրէշը մասնաւորապէս չէ հետեւիլ վերջ թէ «անիկա առանձին չէր իր չահատակութիւններուն մէջ», կ'եզրակացնէ, բերքաւարի չնախանձութեամբ .

— « Արդարութեան անիւը ծանր կը շարժի , բայց լա'ւ կը ճմռէ» : (Ինքն է որ չեշտ մը կը դնէ «լա»ին վրայ) :

Եւ այս պարոնները կը կոչուին քաղաքական կուսակցութիւն : Ցառաջդիմակա՞ն : Հայրենասէ՞ր : Հայաստանեաց՞ր ...

Անոնք պետք մը արդուն չունին իրենց նմաններուն միջոցաւ ՄԱՏՆՈՒԱԾ, ՑԱՏԿԱՊԻՏ ՅՈՒՑԱԿԱԴՐՈՒԱԾ զոհերու մասին : Մեծ մասով մտաւորականներ : Գիտնալով հանդերձ որ բոլորն ալ Դաշնակցական չեն, ինչպէս չէր Գ. Նժդեհը :

Անոնք նոյն զգացումներն ունին նաեւ ռուսահայ գաղութի 20—25 զոհերու մասին, նոյնպէս մտաւորականներ :

Ընթերցող, դուն դիր այս մարդոց պատուանունը : Վ.Ա.Հէ

ԲՈՒՌՆ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԻՐԶՐՈՒՄԻ ՄԻՋ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ երկրաշարժի ուժգին ցնցումներ զգացուեցան Էրզրումի մէջ (Թրքա – Հայաստան, ինչպէս կը գրէ Le Monde) . բաւական թիւով չէնքեր փլան : Տակաւին յայտնի չեն նիւթական վնասները, ինչպէս եւ մարդկային կորուստները :

ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՉ ԶԻՆՈՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Լիբանանի կառավարութիւնը հետեւեալ ծանրակչիռ որոշումները տուաւ վերջերս .—

Ա.) Լուծուած կը յայտարարուին երիտասարդական բոլոր կազմակերպութիւնները : Լուծուած մարմիններն են .—

1.— Լիբանանեան փաղանգները, (12 հազար անդամ) , 2.— Նաժատէները (7000) , 3.— Ալ Թալաէն (5000) , 4.— Ալ Նահատն (4500) , 5.— Ղասասինան (3200) , 6.— Ալ Ֆաթուան (1300) :

Բ) Կը հաստատուի զինուորական պարտաւորիչ ծառայութիւն, որուն գործադրութեան յատուկ օրինադիծը պիտի պատրաստուի եւ հրատարակուի կարելի եղածին չափ կարճ ժամանակի մը մէջոցին :

Գ) Կրթական տարեմուտէն սկսեալ զինուորական կրթութեան հաստատում՝ կրթական բոլոր հաստատութեանց մէջ :

Դ) Բանակը եւ ոստիկան–զօրքի ուժը պիտի զօրանան նոր միութիւններով եւ նոր սպառազինումով : Առ այդ, 12 միլիոն ոսկիի յատկացում Ազգային Պաշտպանութեան :

ՖԻՆԼԱՆՏԱՑԻ համայնավարները ընդհ. գործադուլի հրաւիրեցին 90.000 բանուորներ, քաղաքական դիտումներով : Կառավարութիւնը կը յուսայ չախչախել այս ձեռնարկը :

Մ. Նահանգներն կ'օգնեն Եուկոսլաւիոյ

Անդէն պատերազմի սկզբնաւորութենէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, Մ. Նահանգները համայնավար պետութեան մը պիտի յանձնեն չինանիւթ մը որ կրնայ ծառայել պատերազմական նպատակներու եւ որուն արտածումը արդիլուած էր մինչեւ հիմա :

Այսպէս , պայմանագիր մը ստորագրուած է ամերիկեան ընկերութեան մը հետ, որ պղպատի արդիական գործարան մը պիտի կառուցանէ Եուկոսլաւիոյ մէջ : Պայմանագրին յօդուածները գաղտնի կը պահուին , բայց , իրազեկներու կարծիքով, գործարանին շինութիւնը պիտի արժէ երեք միլիոն տոլար եւ Պելկրատի կառավարութիւնը կաբեւոր դումար մը պիտի վճարէ, առհաչիւ :

Ամերիկեան կառավարութիւնը այս որոշումը ստուած է ամիսներով բանակցելէ վերջ արտաքին գործերու եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութենց եւ ուրիշ պետական վարչութենց հետ : Կը հաւաստեն թէ նախագահ Թրումընի միջամտութիւնը վճռական դեր կատարած է, վերջ տալու համար արտաքին գործերու եւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարներուն միջեւ ծագած բանավէճին :

Անշուշտ այս ձեռնարկը մեծ ազդեցութիւն պիտի գործէ միւս համայնավար երկիրներուն մէջ, — Չեխոսլովաքիա, Լեհաստան, Հունգարիա, Պուլկարիա, Ռումանիա :

Ուշինկթընի մէջ կը կարծեն թէ այս պետութիւնները իւ վերջոյ պիտի զգան որ իրենց չահերուն չի համապատասխաներ բոլորովին ենթարկուիլ Մոսկուայի տնտեսական տիրապետութեան : Նոյն շրջանակներուն կարծիքով, եթէ Չեխոսլովաքիան ալ կ'ուզէ որ գործադրուին իր արպարանքները, որոնք առկախ կը մնան Ամերիկայի մէջ, պարտաւոր է փոխել իր ներկայ քաղաքականութիւնը :

Եուկոսլաւիոյ հետ դոյացած համաձայնութեան առթիւ , ամերիկացի պաշտօնական անձեր ըսած կուտան թէ Մ. Նահանգները անմիջապէս պիտի դադրեցնեն իրենց առաքումները, եթէ մարդկային թիթեռ հաշտուի Մոսկուայի հետ : Արտածման բոլոր արտօնագիրներուն մէջ մանաւանդ յիշուած է թէ կառավարութիւնը իրաւունք ունի փոխելու, ընդհատելու կամ ջնջելու առաքումները :

Գերմանիան ընդունի՞լ թէ ոչ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Պ. Զըրչիլ մեծ յուզում պատճառեց Եւրոպայի Խորհուրդին Դչ. օրուան նիստին մէջ, առաջարկելով Գերմանիան ալ ընդունիլ յառաջիկայ նստաշրջանին : Ահաւասիկ իր խօսքերը .

— « Միացեալ Եւրոպա մը չի կրնար ապրիլ առանց Գերմանիոյ օգնութեան եւ զօրութեան : Այս պարագան միշտ նախատեսած է Եւրոպական Շարժումը, որուն չանքերուն կը պարտինք մեր ներկայութիւնը այստեղ : Լա Հէյի մէջ, ուր որոշեցինք այս խորհրդակցական ժողովը կազմել, ներկայ էր գերմանական պատուիրակութիւն մը, որուն բարի զալուստ մաղթեցին բոլորը, մանաւանդ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները : Եւրոպական խորհրդարանի մը հաստատման ամէնէն դործնական պատճառներէն մէկը այն էր որ ան ապդու միջոց մը պիտի ընծայէր արեւմտեան ժողովրդավարութենց միացնելու ազատ եւ ժողովրդավար Գերմանիա մը :

«Տակաւին կանուխ է դատելու համար գերմանական ընտրութենց ապագայ արդիւնքը, բայց եւ այնպէս ինչ որ տեսանք՝ խրախուսիչ է : Մենք չենք կրնար այստեղէն բաժնուիլ այս ամսու վերջը, առարկելով թէ կարելի չէ աւելի բան մը ընել Գերմանիան մեր մէջ առնելու համար, մէկ տարիէն առաջ : Եթէ կորսնցնենք տարին, կրնանք ընդմիշտ կորսնցնել » :

Այս առաջարկին ընդդիմացաւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, Պ. Պիտօ, յայտարարելով .

— «Ոչ մէկ երկիր սահմանային մղձաւանջի տակ ապրած է որքան Ֆրանսան : Մենք կը մաղթենք որ փարատի այդ մղձաւանջը : Մենք դիտենք որ Գերմանիան մաս կը կազմէ Եւրոպայի եւ թէ անհրաժեշտ է ասպարէզ բանալ անոր առջեւ : Կը մաղթենք որ սրբուին պատմութեան սպիները : Հետեւաբար, պատշաճ է որ տեղը վերապահուին Գերմանիոյ, մօտաւոր ապագայի մը մէջ, առանց միջնորդութեան : Բայց ստիպուած ենք յարդել միջազգային իրաւագիտական կացութիւն մը որ արձանագրուած է դաշնագիրներու մէջ» :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷն կը հեռագրեն թէ բոլոր գին – ուորները զօրանոց քաչուած են, կիրակի օրուան յեղաշրջումէն վերջ : Նոր դահլիճը Արժանեաց չքանչանը նուիրեց դնդ. Սամի Հինաուի, որ գլուխ հանած էր կիրակի օրուան յեղաշրջումը :

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՎԱՆԻ ՎԵՐՋԻՒՆ ԳԱՂԹԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մելքումեանն է որ կը պատմէ.—

— « Իմ կեանքում, առաջին անգամն էր որ նման մի նահանջի մասնակցում էի :

Տպաւորութիւնները թէպէտ զարհուրելի, բայց մտածմունքի առիթներ չատ էի գտնում այդ ժո – ղովրդական չարիքի մէջ :

Ո՞վ է պատճառը այդ դժբախտութեան, հար – ցնում էի ինքս ինձի : Մենք որ բոլոր ճակատնե – րում, թէ ռուսական բանակներում եւ թէ առան – ձին զօրամասերում ունէինք մօտ 100.000 հայ զին – ուոր, բազմահազար սպաներ, անուանի զօրավար – ներ, քաջ խմբապետներ, հայդուկներ, ինչո՞ւ չկրցանք մի վոքրիկ ճակատ կազմել ու միատեղ դնուիլ եւ չատ աւելի ուժեղ լինել քան մեր հա – կառակորդը :

Այդ անել չկարողացանք, որովհետեւ հասա – րակական հարցերում, զարմանալի անտաղանդ ժողովուրդ ենք :

Մի քիչ համերաշխութեան ղազմունք եթէ ունենայինք, մի քիչ պակաս անհատականութիւն եւ մի քիչ աւելի ձգտում ունենայինք դէպի մէկ կեդրոն, մենք հրաշքներ կը գործէինք :

Մարտի 23ին, ամբողջ օր ու գիշերը անքուն, անդադրում չարունակում էինք մեր ճանապարհը ձիւներու եւ սաստիկ ցուրտի մէջ :

Ընկղմել էի չարք մը խոհերի մէջ, երբ նկա – տեցի Վանի ժամանակաւոր կառավարութեան նա – խագահ, Կոստի Համբարձումեանը հետիոտն գը – նում էր ժողովուրդի հետ :

Գաղթերի ընթացքում, յաճախ է պատահել նրան հետիոտն դնալ, վտանգների ենթարկուիլ եւ մինակ լինել :

Խօսում էի Կոստիի հետ, նա մտածում էր « հայկական հարցը որ սերտ կերպով կապուած պիտի լինէր Վանի ապստամբական չարժման հետ, ջո՞ւրը պիտի ընկնէր Վանի անկման պատճառով :

Մենք իրար խրախուսեցինք, իջնանք մի գետի ափը, ժողովուրդը դիտեց անցկացնելու համար :

Գաղթի հինգերորդ օրը, մենք անցել էինք Սա – րայը, մեզ հետ տանելով տեղին ասորիները եւ հա – անել էինք Ղօթուրի ձորի բերանը լքուած Մախին գիւղում : Այդտեղ, ժողովուրդին մի երկու օր հանդիստ տրուեց եւ քննութեան ենթարկուեցան հետեւեալ հարցերը,— « Սարերո՞վ անցնել թէ ձո – րի միջով : Ցաջողութեան դէպքում, պիտի կարո – ղանո՞նք Կովկաս անցնել թէ պիտի հարկադրուինք մոյ մնալ եւ նորանոր փորձութեանց ենթարկուիլ :

Երկրորդ ճանապարհը համեմատաբար տանելի էր, բայց վտանգաւոր, որովհետեւ Նօվչարի Քիւ – ռերը անակնկալ մեր գաղթին յանկարծակիի ե – կած, թէեւ չկարողացան Սարայում մեզ վնասել, բայց կարող էին Ղօթուրի կիրճը բռնել եւ մեզ – նից ոչ ոք կարող էր ազատուել :

Որոշուեցաւ լեռներով ճամբորդել, յատուկ մարդկանցով հետախուզել լեռները եւ Մոյի պար – սիկ նահանգապետին էլ մի նամակ ղրկել և յայտնել որ մենք հարկադրուած ենք Ատրպատականով անցնիլ Ջուլֆա, որի համար թոյլտուութիւն ենք խնդրում :

Նահանգապետի պատասխանն ուշացաւ, բայց յետոյ պարզուեցաւ որ՝ նահանգապետը հեռա – գրած էր Թէհրան ու Պարսիկ կառավարութիւնը հրամայած էր՝ մեզ ամէն հնարաւոր աջակցութիւն ցոյց տալ, անվտանգ անցնելու համար :

Մարտի 27ին (1918) գիշերը, հետիոտն վաչ – ուերով եւ տեղական Տ. Ժամհարեանն ալ բոլոր ձիաւոր խումբերով դործողութեան պիտի ձեռ – նարկէինք :

Համաձայն մեր «Զինուորական խորհուրդ»ի որոշման, ես պիտի մտնէի ձորը բռնելով ձորն ե – ղերող բարձունքները, որպէսզի, առաւօտեան ժո – ղովուրդը մտնէր ձորը : Ցետոյ էլ ձիաւորները պի – տի փոխարինէին մեզի, մինչեւ ժողովուրդը բոլո – րովին հեռանար ձորից :

Բայց մեր անկարմակերպ իրականութեան մէջ, ամէն բան ընթանում է բոլ բախտ :

Եւ տեղի ունեցաւ մեր ակնկալածը :

Մարտ 28ին, Սմկոյի Քրտերը արդէն բռնել էին բարձունքները :

*Ձիաւորների անցքը խանգարելու համար Քըր – տերը ապառաժները քանդել եւ կիրճը լեցրել էին, ծրագիրը լաւ էր, բայց Սմկօն ձախողեցաւ

ՎԱՑԳՎՍԱՓՈՁ ՂՎՂԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Բ. ՊՊԱՍ

ՆԱԽՎԱՂՈՒԹՅԱՆ ՎՂԼՈ

Բ.

ԼՈՒՅԽ ՂՎՏՈՒՅ ՊՂՉ

Ա

Հայց ես ոչ ոքի չէի ասում, որ ինձ հետ գա, ոչ էլ ես գիտեի, թե ուր եմ գնում։ Լուռ կերպով ես ոտքի ելա ու հետևեցի նրան։ Մենք անցանք մի քանի փողոց, հասանք մի մեծ տան առաջ։ Ներսից լսվում էին ուրախ ձայներ։ Մենք մտանք սրահը։ Այնտեղ հավաքված էին մեծ թվով հյուրեր։ Ես նրանց մեջ ոչ մեկին չէի ճանաչում։ Ինձ տարան մի ազատ տեղ նստեցրին։ Ես նայեցի շրջապատիս։ Ամենքն էլ ուրախ էին, խնդում էին, զրուցում էին միմյանց հետ։ Ես միայնակ էի, ոչ ոքի հետ չէի խոսում։ Ինձ ոչ ոք չէր հարցնում, թե ես ով եմ։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ պիտի անեմ։ Ես ուզում էի հեռանալ, բայց չգիտեի, թե ինչպես։ Ես ուզում էի ոտքի կանգնել, բայց չգիտեի, թե ինչ պատրվակ գտնեմ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան ասել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան անել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան մտածել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան զգալ, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան լինել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան ունենալ, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան տալ, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան ստանալ, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան գտնել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան կորցնել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան սիրել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան ատել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան վախենալ, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան հավատալ, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան կասկածել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան հարցնել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան պատասխանել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան լսել, բայց չգիտեի, թե ինչ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան տեսն

եմ, այնչափ դրամ չտանիմ վճարելու, բայց տղաքներուս «քէս տը քոմփանասիօն»ը կրնամ վճարել, ամիսը 4000ֆրանք, կը խնդրեմ որ լրացնէք մնացեալը, գոնէ մէկը Մուրատեան վարժարան դնելու համար: Ես մետաղադործական բանուոր եմ, հիմա գործ չկայ, միայն նպաստ կ'առնեմ:

— Տղաս, ի՞նչ պիտի ընես երբ հայերէն սորվին: Ի՞նչ պիտի ընեն տղաքդ, տօքթո՞ր պիտի ըլլան: Արդէն ֆրանսերէն կը սորվին: Երբ իրենց վիճականը առնեն ու ոեւէ արհեստի մը դնես՝ այն ատեն ուղղակի ինծի եկուր, բան մը կ'ընեմ:

Խորհրդածութիւնները ձեզի կը թողում:

Չամբերութիւնը կեանք է: Մեր տղաքներն ալ կը մեծնան հարկաւ:

Տաճատ Յովհաննիսեան

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ քաղաքային պաշտօնէութիւնը, որ 2300 անձերէ կը բաղկանայ, կրճատուելով 1415ի պիտի իջնէ, հոկտ. 1ին:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ներգաղթելու համար Ս. Միութեան տարեշրջան նշանակուած է 2798 հոգի, պայմանաւ որ ապացուցանեն թէ անդամ չեն ծայրայեղ կուսակցութեանց... Իտալիա պիտի կրնայ ղրկել 5799 հոգի, Յունաստան 310, Ռումանիա 291, Իսրայէլ հարիւր, Անդրյորդանան հարիւր, Սուրիա հարիւր, Լիբանան հարիւր:

ՆԻՐՈՊԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ օրինագիծը անմիջապէս քննելու որոշում տուաւ Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովը, 47ի դէմ 273 ձայնով, ինչ որ բերնէն կը հաւարուի, 1.450.000.000 տոլարի վարկին քուէարկութեան համար:

ՍԻՈՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԻՆ՝ Թէոտոր Հերձլի աճիւնը Վիէննայէն Երուսաղէմ փոխադրուելով, թաղուեցաւ ամենաբարձր բլուրին վրայ: (Մեռած էր 45 տարի առաջ): Հարիւր հազար Հրեաներ չարուած էին փողոցներուն մէջ, դիտելու համար թափորը որ կը բաղկանար 300 ինքնաշարժներէ: Իբր 6000 հոգի խոնուած էին Պէյթ Վեկան, Երուսաղէմէն դուրս, որ այժմ կը կոչուի Հերձլի Բլուր: Հազար հինդ հարիւր Հրեաները, որոնք Իսրայէլի իւրաքանչիւր քաղաքը, գիւղը եւ հողագործ համայնքը կը ներկայացնէին, կապոյտ եւ ճերմակ պարկերու մէջ դրուած հողը նետեցին դերեզմանին մէջ, ըստ հնաւանդ սովորութեան: Դամբանական չխօսուեցաւ, որովհետեւ այդպէս կտակած էր Հերձլ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նախկին վարչապետներէն Նահաս փաշա, նախագահը Վաֆտ կուսակցութեան, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ համայնավարութեան դէմ պայքարելու լաւագոյն միջոցն է բարելաւել Միջին Արեւելքի ժողովուրդներուն կենցաղի մակարդակը, զօրացնել ներքին եւ արտաքին պաշտպանութիւնը, աւելցնել արտադրութիւնը, ներգաղթնակութիւն հաստատել հողատէրերուն եւ ֆէլլահներուն, գործատէրերուն, եւ բանուորներուն մէջ: «Արեւմտեան պետութիւնները օգնութիւն ընծայած տանն պէտք չէ միջամտեն Միջին Արեւելքի ազգերուն անկախութեան»:

ԱՆՏԱՌԱՑԻՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐԸ վերսկան ժխտուած նահանգին մէջ, Պոռտոյի գուներուն առջեւ, եւ անմիջապէս ծաւալեցան, չնորհիւ բուռն հովի մը: Թէրթերը կը գրեն թէ մինչ հրշէջները եւ օգնականները օգնութեան կը հասնէին, արձակուրդի պատած քաղաքացիներ եւ շրջակայ գիւղերու բնակիչները կը փախչէին խուճապահար: Բոլոր ճամբաները խճողուած էին փախստականներով, այր թէ կին, դէպի Պոռտօ–Ալքաշոն: Եչ. ժամը 16ին հրդեհը սաստկացած էր, սպառնալով աւելի քան հարիւր տուներու: Վնասը տասնեակ միլիոններով կը հաշուէն: Հրդեհը աւերներ կը գործէ նաեւ ուրիշ նահանգներու մէջ: Ներքին նախարարը հրշէջներ, տասը ռատիօ կառքեր եւ 12 ջրհան – կառքեր ղրկեց Պոռտօ: Բազմաթիւ անասուններ վառած են րոցերուն մէջ: Շատ մը մանր կալուածատէրեր, փայտահատներ եւ անտառապահներ փճացած են: Հրդեհները մեծ մասով կը վերագրուին չարադործութեան:

ԱՐԺԱՆԹինի նախագահին՝ Փերոնի կուսակիցները որոշեցին հրապարակաւ վառել անկախ օրաթերթի մը՝ «Լա Փրէնսա»յի 20.000 օրինակները, իբրեւ բողոք անոր վարած քաղաքականութեան դէմ: Վերջին երեք տարիներու ընթացքին քանի մը անգամ յարձակում գործուած է այս թերթին խմբագրատան վրայ:

ՄԱՀՃԱՐԱՑՈՂ վակոններու (վակոն լի) բանուորներուն գործադուլը չէ վերջացած տակաւին, թէեւ չատեր վերսկսած են աշխատանքը: Ը. վախցուի որ երկաթուղիներու աշխատաւորներն ալ գործադուլ յայտարարեն, եթէ կառավարութիւնը չփոխէ իր քաղաքականութիւնը աշխատավարձի մասին: Հանրաքուէ մը բացուած է, 24 ժամուան գործադուլի համար: Պուէ տիւ Ռոնի նահանգին համայնավարական կազմակերպութիւնները ընդհ. գործադուլի հրաւիրած են բոլոր բանուորները յաջորդիկայ չորեքշաբթի օրուան համար, Մարսէյլի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ: Կառավարութիւնը պատի քննէ աշխատավարձերը աղատ ձգելու խնդիրը, երբ վերաբացուի Ազգ. ժողովը (18 հոկտ.):

«ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԻՍԼԱՄՆԵՐ» կոչուած կազմակերպութեան 14 անդամներ մահուան դատապարտեցան Սէրայեվոյի մէջ (Եուկոսլաւիա), այն ամբաստանութեամբ թէ դաւ մը սարքած էին Թիթոյի կառավարութիւնը տապալելու համար: Ուրիշ 11 ամբաստանեալներ դատապարտուեցան 3էն 20 տարի բերդարգելութեան:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Ս. Գերեզմանի պատմական եկեղեցին ծանր վտանգի մը մատնուած է: Իսրայէլի կառավարութիւնը որոշած է ոչնչացնել 3ուկէս թոն պայթուցիկներ որոնք աւրուած են խոնաւութենէն: Շաբաթանը կը գտնուի եկեղեցիէն 350 մեթր հեռու: Պայթեցնելու որոշման հաւանութիւն յայտնած է Աղղ. ժողովը, վտանգաւոր դրութեան պայթուցիկներուն փոխադրութիւնը: Շրջակայ թաղերը պարպուած են:

ԹԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Կը տօնուի օդոստոս 21ին, կիրակի, « Clos de Fusains »ի օդասուն պարտէզին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ բարեկամ կազմակերպութեանց:

Կը նախագահէ՝ ընկ. Ե. ԳԱՍԵՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Պիտի երգեն՝ Զարեհ Գասեան, Տիկ. Ս. Փերչիկեան, Օր. Ալիս Յարութեան (Մարսէյլէն):

Պիտի արտասանեն՝ Ժ. Խաչիկեան, Թ. Եղիկեան, Ալիս Շամիրեան (Մարսէյլէն):

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, ազգակիցներ: կարելի է ճաշը միասին բերել:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

★

ԼԱ ՄԻՈՒԱՑԻ մէջ կը տօնուի, հովանաւորութեամբ, Հ. Ը. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ « Ժաժակ » խումբին եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Հրայր» խումբին:

28 Օգոստոս, կիրակի կէսօրէ վերջ, «Մխիթարեան» սրահին մէջ: Հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամը 3ին:

Պիտի բանախօսէ ընկերուհի ՕՏԼԻՔ ՄԻՔԱԷԼԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ ընտիր պիւֆէ:
Մուտքը ազատ է:

★

ՆԻՍի ՄԷՋ.— Այս կիրակի, առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյեան 8, ընկերք Գարեգին Դասպարեանի պարտէզը, Château de la Constance: Antibes: Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Գէորգ Զավուշ խումբի:

Կը խօսի ընկերք Ա. ՔԻՕՍԷԵԱՆ (Մարսէյլէն)

ԾԱՆ.— Մասնաւոր օթօքարը կը մեկնի առաւօտեան ժամը 9ին, Place Massenaէն, կը հանդիպի Մանեան 9.15 անցած:

Եղանակի վերջին դարշտահաղէսը

Լիոնի Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, Տէր – սիոնի մօտակայ դեղեցիկ անտառին մէջ:

ԱՑՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՄԲՈՂՋ ՕՐԸ

Գեղարուեստական բաժին, սանուհիներէն, երգ, արտասանութիւն պար եւն.:

Կը խօսի ընկերք Զ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ (Աթէնքէն)

Առատ պիւֆէ, ընտիր ըմպելիներ եւ պաղպաղակ:

Մասնաւոր օթօքարներ ժամը 9.30ին կը մեկնին Place Guichardէն, կամ 16 թիւ հանրակառքը:

Հանդիսավայրը կը գտնուի Տէսինէն 20 վայրկեան հեռու երկրորդ կամուրջէն վար ձախ կողմը, տասը վայրկեան հեռու:

ՓՆՏՌԵՑԻՔ

Հանդիպումներ Մուսաֆիի հետ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
270 մեծադիր էջ, շքեղ տպագրութեամբ
Գրեց՝ ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Դիմել՝ Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սա – մուէլեան գրատուներէն եւ ՅԱՌԱՋԻ խմբագրատունը, կամ ուղղակի հեղինակին՝ Via G. Pacini, 30, Milano (Italia):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ը. Դ. Շրջ. կոմիտէն կը հրաւիրէ « Քրիստափոր »ի բոլոր ընկերները, օգոստոս 20ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Ա. Հարոնեան ակումբը: կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը: Ներկայացնալ անդամատեառերով:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երկրորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը: Աշակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին:

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինգշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ: Հեռաթոս Obs. 18 - 28:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ երիտ. « Արծիւ » մարզական միութեան Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի:

Այս կիրակի ամբողջ օրը ՍԷՆԹ ԱՆԴրէ – վէտէրի պարտէզը:

Կը նախագահէ ընկերք Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, մարզական զանազան խաղեր, բուրգ, կռփամարտի մեծ մրցում, Արզումանեան, ախոյեան Փրովանսի 1944ի ընդդէմ Վ. Զատուրեանի ախոյեան Փրովանսի 1949ի եւ ուրիշներ: Միութեանս կողմէ պիտի ներկայացուի « ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐԸ»:

ԾԱՆՕԹ.— Հանդիսավայրը երթալու համար, առնել 25 թիւ հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորութեան:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Գրիգոր Պոտուքեան, Տէր եւ Տիկին Զաբեհ Ռաֆայէլեան, Այրի Տիկին Տիգրանուհի Պոտուքեան կը ծանուցանեն որ այս կիրակի առտու (Օգոստոս 21) Փարիզի Հայոց եկեղեցին մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց սիրելի կնոջ եւ աղջկան՝ ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԻԼ ՊՈՏՈՒՔԵԱՆի յիշատակին, անոր մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

COTE D'AZUR

ԱՅՑԵԼՈՂՆԵՐՈՒՆ
Թիւ 7 Route Nationaleի վրայ
ՆԻՍԱՆ 14 ԵՒ ՔԱՆԷՆ 19 քիլոմ. հեռաւորութեամբ

Auberge du Bosphore

ճաշարանը հանդիպեցէք անպատճառ
Ուր պիտի գտնէք ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԸՄՊԵԼԻ
ԵՒ ՃՈԽ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ
Հեռաձայն Le Loubet 230 - 31

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ
24 RUE ST. LAZARE

Իր համեղ եւ մատչելի կերակուրներուն հետ կը հրամցնէ չաբաթ, կիրակի եւ երկուշաբթի գիշերները

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ

Ծանօթ երաժիշտներ Տիկին ՍՕՆԻԱ,
Պ. ԳԱՐԱԳԱՇԻ (քանօն եւ ուտ) եւ Պ. ԱԼՖՕՆՍԻ (քէմէնչիստ) կողմէ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 21 Août 1949 Կիրակի 21 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5928–Նոր շրջան թիւ 1339

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՋԱԿԸՆ ԱԼ ՎԱՐ

Անհրաժեշտ չէ մանրակրկիտ քննութիւն մը կատարել, ստուգելու համար թէ կը գտնուինք ճակատագրական շրջանի մը առջեւ: Անկիւնադարձ, ինչպէս կ'ըսեն սովորաբար :

Քաղաքական խնդիր մը չէ որ կը յուզենք, այլ մտաւոր: Ամփոփուելով մշակոյթի ճակատին վրայ :

Վերջերս արդար դառնութեան աղաղակ մը կ'արձակէր հեռաւոր Արժանթինի մեր պաշտօնակիցը, «Արմենիա».

— Մեր մէջ երեք ասպարէզներ դարձած են ազատ արշաւաւան,— ուսուցչութիւն, հրապարակագրութիւն եւ հոգեւորականութիւն :

... Առանձնապէս գրականութեան մէջ լրագրութիւնը կը մնայ այն բաց դաշտը ուր շատեր կ'ուզեն վազցնել իրենց երիվարը» : (Յառաջ, 11 Օգոստոս) :

Արդարեւ, ամէնէն ախտաւոր ճակատն է լրագրութիւնը : Կատարեալ ձիարձակարան : Երեւանէն մինչեւ Հայկական Արտասահման :

Ախտաւոր եւ վտանգաւոր մանաւանդ անոր համար որ, անմիջապէս կ'ազդէ : Օրը օրին չվում ունենալով հանրութեան հետ, խոր հետքեր կը ձգէ անոր մտքին, ճաշակին, հոգեբանութեան վրայ :

Տարիներ առաջ, սուլթանական եւ ցարական բռնակալութեանց աւերիչ թաթին տակ, մամուլի եւ գրքի աշխատաւորները չատ աւելի նախանձախնդիր էին եւ բծախնդիր :

Այն առեն, գրաշէտը ինչպէս հրապարակագրիչը, մինչեւ անգամ հասարակ խմբագիրը տրամադիր էին բան մը աւելի սորվելու :

Ամէն պարագայի մէջ, չատերուն համար արժանապատուութեան խնդիր էր տակալ դժուարութեանց : Որոճալ : Տքնիլ : Օգտուիլ զանազան պատեհութիւններէ :

Այդ պատրաստակամութեան եւ ճիգերուն չնորհիւ է որ, օրինակ, աստիճանաբար հարթուեցաւ, յղկուեցաւ արդի աշխարհաբարը : Հասաւ ներկայ խորութեան, ճոխութեան եւ ներքութեան : Միշտ ընդունակ՝ աւելի զարգանալու :

Այն առեն, քաղաքական դէպքերու հետեւանքով արտասահման ապաստանած մտաւորական – ներէն չատեր բացին թափթփած յօդուածագրու – թեան, լրագրութեան դասընթացք մը, որ աւերներ կը գործէ մինչեւ այսօր :

Վկայ՝ մանաւանդ ամերիկահայ մամուլը, որ լճացած, քարացած վիճակ մը կը ներկայացնէ, մեծ մասով :

Եթէ որոշ բարեփոխումներ կատարուած են վերջին 20—30 տարիներու ընթացքին, այդ ալ կը պարտինք դուրսէն գացած տարրերու :

Դժբախտաբար, անփոյթ, անկերպարան, յաճախ տիրացուական լրագրութեան ախտը աւերներ կը գործէ նաեւ աւելի մօտաւոր դաղութներու մէջ: Ֆրանսայէն մինչեւ Միջին Արեւելք :

Այնպէս որ, միջակէն ալ վար պատկեր մը կը պարզուի մեր աչքերուն առջեւ: Միջակէն ալ վար՝ մտքով թէ լեզուով: (Զենք խօսիր բարոյականի մասին, որ տարբեր նիւթ մըն է) :

Վերջը մատնանշած առեն, չունինք որեւէ վերապահում : Ի հարկին անուններ ալ կրնանք յիշել, առանց կուսակցական խտրութեան :

Եթէ այսպէս չարունակուի, չատ չանցած պիտի դտնուինք համաճարակի մը առջեւ : Անխուսափելի, անդարմանելի աւերներով :

Անդարմանելի անոր համար որ, հետզհետէ կը նօսրանան երէցներու շարքերը եւ «չրջանառարտներ» չեն հասնիր պահանջուած համեմատու – թեամբ : Այլ մանաւանդ պատրաստութեամբ :

Դժբախտաբար վտանգը չի սահմանափակուիր միայն լրագրական կամ կրթական ճակատին վրայ :

Միջակավարութեան որդը կը բանի նաեւ դրամական գետնի վրայ : Մտքով թէ լեզուով :

Շատ քիչերը կը բարեհաճին տեւական ճիգեր փորձել, մշակելու համար լեզու թէ արուեստ :

Եւ եթէ յաջողեցան համբաւի մը տիրանալ, այլեւս կը դառնան հեղինակութիւն : Ճաճախ վճիռներ ալ կ'արձակեն, աստիճան մը եւս խաթարելով եւ ճաչակ եւ մակարդակ :

Քննութեան կարօտ նիւթ մըն ալ այս :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՑԱՆՈՒՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

Օգոստոս 10էն ի վեր իրարու կը յաջորդեն տոնակատարութիւնները, Փարիզի ազատագրութեան Ե. տարեդարձին առթիւ : Տարեդարձներ՝ մէկը միւսէն խօսուն՝ իրենց այնքան յուզումնալից եւ լեւէներով :

Օգոստոս 10ին՝ երկաթուղիներու դործադուլն էր, պարզ ազդարարութեամբ մը :

Շատերու հետ, այս տողերը դրողն ալ կը հարկադրուէր իր բնակած արուարձանէն Փարիզ, Հայոց եկեղեցին իջնել հետիոտն : (Երկուքուկէս ժամուան ճամբայ : Վերադարձն ալ՝ նոյնքան) :

Երէկ, չաբաթ, 20 Օգոստոս, ոստիկաններու դործադուլին տարեդարձն էր, ինչպէս եւ Աչխատանքի սակարանին գրաւման տարեդարձը :

Հանդիսութիւններ տեղի ունեցան երկու առիթներով ալ, ոստիկանական վերատեսչութեան պաշտօնատան եւ արհեստակցական Միութեանց կեդրոնին մէջ :

Այսօր, կիրակի, 21 Օգոստոս, ժամը 16ին ժողովրդային ցոյց մը սարքուած է Մոնփառնասի կայարանին դիմացի հրապարակը, տօնելու համար Փարիզի դերման պահակազօրքին անձնատուրութեան տարեդարձը :

Բուն անձնատուրութեան թուականն է Օգոստոս 25, հինգշաբթի, եւ այս առթիւ ալ արարողութիւններ պիտի կատարուին :

Յառաջիկայ կիրակի, 28 Օգոստոս, տեղի պիտի ունենայ պաշտօնական տօնակատարութիւնը, հովանաւորութեամբ հանրապետութեան նախագահին, որ աւանդական զօրահանդէսէն վերջ ծաղկեպսակ մը պիտի դնէ Զօր. Լըքլէրքի դամբարանին վրայ (Էնվալիտ) :

Ուրեմն, իրար կը հմշակեն ժողովրդային ու պաշտօնականը, զօրահանդէսն ու հրապարակային պարերը, դոհաբանական աղօթքներն ու ոդեկոչումները, փառաբանելու համար ազատագրական պայքարը :

Այսպէ՞ս է որ կը թարմանայ, կը զարգանայ, կ'արիանայ ժողովուրդներու հոգին : Կը խլրտի, կը ծաղկի, կ'ամրապնդուի տեւականօրէն :

Այսպէ՞ս է որ հոգեկան կայը կը վերանորոգուի ողջերուն եւ մեռելներուն, հերոսներուն եւ սովորական մահկանացուներուն միջեւ : Միշտ վառ պահելով աղատութեան ոգին :

Դառ մըն ալ այս՝ անոնց համար որ անմիջապէս կը մոռնան երէկը՝ իր փոթորիկներով եւ փառքերով, երբ աւելի զօրաւոր չուք մը տեսնեն իրենց դլխուն վերեւ...

ՎԱՀԷ

Վերագիւտի վարկերը 50 առ 100 զեղչուած

Եւրոպայի վերաշինման համար պահանջուած վարկը, 1.160.990.000 տոլար, կէս առ կէս կրճատելու բանաձեւ մը ներկայացուց հանրապետական Իրեսփոխան մը: Բանաձեւը քուէարկուեցաւ 137ի դէմ 172 ձայնով, մեծ սրտնեղութիւն պատճառելով արտաքին գործերու նախարարին : Գոյացած մեծամասնութիւնը բաւարար չհամարուելով, նոր քուէարկութիւն մը կատարուեցաւ եւ այս անգամ բանաձեւը անցաւ 151ի դէմ 209 ձայնով :

Իրաղեկները վերջնական չեն սեպեր այս արդիւնքը, քանի որ Մերակոյան ալ ըսելիք ունի: Միւս կողմէ, քուէարկուած բանաձեւը կը տրամադրէ վարկին մնացեալ մասը յանձնել 1950 Ցունիս 30էն վերջ: Կը նշանակէ թէ Իրեսփ. ժողովը երկու տարուան վրայ կը բաժնէ պահանջուած վարկը, իւրաքանչիւրին համար տրամադրելով 580 միլիոն 495.000 տոլար :

Իրեսփ. ժողովը յետոյ անփոփոխ քուէարկեց պինուորական օգնութեան մնացեալ մասը, որ 211.370.000 տոլար կը տրամադրէ Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ, 27.640.000 տոլար Իրանի, Քորէայի եւ Փիլիպպեան կղզիներու :

ՄԷԿ ՇԱԲԹՈՒԱՆ մէջ 14 լեռնադնացներ (ալփինիստ) զոհ գացած են Ալպեան լեռներուն մէջ : Հայց միշտ ալ արկածախնդիրներ չեն պակսիր :

Ապրուստի ծղրիտական դիմ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐՈՇԵՑ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՆԵՐԱԾՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼ

Նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ դումարելով, մանրամասնօրէն քննեց ապրուստի սղութեան եւ բանուորական խլրտումներու խնդիրը : Իրրեւ անմիջական դարման, որոշեց մեծաքանակ ներածումներ կատարել պգանց արտօնադրի եւ մաքսատուրքի :

Այս ծրագրին համաձայն, պիտի աչխատին Ցուլիսի մակարդակին վրայ պահել դինները :

Անցեալ Ցուլիսին ուտեստի փոքրաքանակ վաճառման ցուցանիչն էր 17. այսինքն 17 անդամ աւելի 1938ի միջինէն : Տրուած որոշման համաձայն, առաջին առթիւ պիտի ներածուին կարագ, պանիր, դինի եւ բանջարեղէններ, որոնց դինները բարձրացած են վերջերս, մասամբ իրրեւ հետեւանք երկարատեւ երաչտին, ինչպէս եւ չարաչահութեան : Իրաղեկները դիտել կուտան թէ բանջարեղէններու նուազումը կարելի է ամբողջովին վերադրել երաչտին, բայց կարագին եւ պանիրին պակասը մեծ մասով հետեւանք է չարաչահութեան : Շատ մը խանութներ կարագ չունին. բայց այս կաթնեղէնը գաղտնի կը ծախուի քիլօն 700 ֆրանքի, մինչդեռ պաչտօնական դինն է 450—500 ֆրանք :

Դինին ալ 30 % սղած է մեծաքանակ վաճառման հրապարակին վրայ, իրրեւ հետեւանք չարաչահութեան : Մեծ քանակութեամբ դինի կայ տակաւին անցեալ տարուան բերքէն. բայց այգեգործները չեն ուզեր ձեռքէ հանել կամ սուղ դիներ կը պահանջեն, այն մտավախութեամբ թէ երաչտ պիտի վնասէ խաղողի բերքին :

Տրուած որոշման համաձայն, մեծ քանակութեամբ դինի պիտի ներածուի Սպանիայէն, Իտալիայէն, եւ Ցունաստանէն, կարագ եւ պանիր՝ Հոլանտայէն եւ Տանըմարքայէն, իսկ բանջարեղէնի պակասը պիտի լրացնեն Իտալիայէն, Պելժիայէն եւ Հոլանտայէն :

Միեւնոյն առեն խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին այն հաստատութեանց դէմ որոնք կը մերժեն դեղչել դինները : Անոնք այլեւս պաչտպանութիւն պիտի չգտնեն մաքսային բարձր սակայոյցներով, քանի որ անմիջապէս ներածումներ պիտի կատարուին առանց մասնաւոր ձեւակերպութեանց եւ մաքսատուրքի : Այսպէս պիտի նեռածուին հիւսուածեղէններ, երկաթեղէններ, տանձին եւ հողագործական մեքենաներ եւ պործիքներ : Եթէ դեւատեղէններու դինները չիջնեն մինչեւ Սեպտ. 15, կերպաս պիտի ներածուի մեծ քանակութեամբ : Նոյն սպառնալիքը ուղղուած է կօչիկի եւ կաչիի գործարանատէրներուն : Եթէ դինները չդեղչուին մինչեւ հոկտեմբեր, կաչի եւ կօչիկ պիտի ներածուի :

Որոչուած է նաեւ վերահաստատել վարկերու սահմանափակումը :

Ալպանիան պիտի պաչարե՞ն

Le Monde եւ ուրիչ կարեւոր թերթեր ծանրակչիռ լուրեր կը հրատարակեն Ալպանիոյ կացութեան մասին : Իրենց քաղած տեղեկութեանց համաձայն, լրջօրէն խախտած է էնվէր Հոճայի կառավարութեան դիրքը եւ չատ մը չրջաններ բացէ ի բաց ապստամբած են : Վերջերս համայնավար ընթոխան մը սպանուած է անտառի մը ծայրը : Շատեր հաւանական կը դտնեն ընդհանուր ապստամբութիւն մը : Լոնտոնի եւ Հռոմի մէջ հաստատուած ալպանական կոմիտէները մեծ գործունէութիւն կը ցուցնեն, տապալելու համար էնվէր Հոճայի համայնավար իչխանութիւնը : Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն 15.000ի կը հասնի ապստամբներուն թիւը :

Անգլիա, Մ. Նահանգները, Եուկոսլաւիա եւ Ցունաստան լարուած ուչադրութեամբ կը հետեւին անցուդարձին : Բայց պատասխանատու իչխանութիւնները համաձայն չեն որեւէ դինեալ միջամտութեան, այն համոզումով թէ Ալպանիա կրնայ ներսէն պայթիլ, եւ ոչ թէ արտաքին միջամտութեամբ : Ամէն պարագայի մէջ, ծանրակչիռ խլրտումներ կը սպասուին մինչեւ աչուն : Մինչ այդ, անդլեամերիկեան չրջանակներու մէջ կը խորհին տնտեսական պաչարման ենթարկել Ալպանիան, ազդակցութեամբ Եուկոսլաւիոյ եւ Ցունաստանի :

★ Պ. Հոֆման, Եւրոպայի տնտեսական դործակցութեան յանձնաժողովին վարիչը, լաւատես յայտարարութիւններ ըրաւ Ցունաստանի կացութեան մասին : Իր կարծիքով խաղաղութիւնը չատ հեռու չէ եւ երբ ապստամբութիւնը վերջնապէս խորտակուի, ամէն միջոց ձեռք պիտի առնուի, որպէսզի անդործութիւնը չատանկայ, երբ իրենց տեղերը վերադառնան 600.000 փախստականները :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

1949ի ՋՕՐԱԴԱՍԻՆ Բ. մասը (1949 Հոկտ. 1—31ի ծնունդներ) դրօչի տակ պիտի առնուին Հոկտեմբերի երկրորդ կիսամսեակին :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ա.

Համեստ նուէր՝ ընկեր Ռուբէնին

Նոր կարծիքներ յայտնած ըլլալու յաւակնութիւնը չունիմ: Նիւթը նոյնքան հին է՝ որքան մեր գաղթաշխարհի պատմութիւնը, ու չատ հաւանական է որ մեր մտքէն անցնող իւրաքանչիւր գաղափար արդէն արծարծուած կամ գոնէ մտածուած ըլլայ ուրիշներու կողմէ: Ցամենայն դէպս, ասելու չենք սեպեր հրապարակաւ յայտնել այս կարգ մը մտքերը, որոնք աւելի գործնական թելադրանքներու շարք մը կը կազմեն, քան՝ սկզբունքի բարդ հարցեր: Նոր սերունդի դաստիարակութեամբ զբաղող մեր մարմիններն ու անհատ ընկերները թերեւս նկատի ունենան զանոնք ու գործադրելի հնարաւորութեան սահմաններուն մէջ:

Ընդհանրապէս զանգատի խիստ չեշտով մըն է որ կը խօսին երէցները, երբ Ֆրանսայի կամ ընդհանրապէս՝ Մերձ. Արեւելքէն գուբս ինկող երկիրներու մեր երիտասարդութեան ներկայ վիճակին է նիւթը: Կարծես, հարկադրաբար իրենց Արեւելքցի եղբայրներուն եւ քոյրերուն, սա տղաքը մանաւանդ ձգտում մը ունենան խոյս տալու հայերէն լեզուէն ու բարքերէն: Թող իրենց ըսուի ուրեմն, նոյն այդ Արեւելքէն եկած տղու մը կողմէ, որ հիմնովին սխալ է այդ տեսակէտը: Անտեղ, հայ մանուկը կը մեծնայ հայ շրջանակի մէջ, կը յաճախէ հայկ. վարժարաններ ուր իր բոլոր ընկերները, իրեն նման, հայերէն կը խօսին, հայերէն կ'երգեն, եւ հայերէն կը խաղան: Ան հասակ կը նետէ եւ կը դառնայ պատանի, շրջապատի մը մէջ՝ որ անշուշտ բոլորովին չէ պահած պարզութիւնն ու մաքրութիւնը հայրենի երբեմնի կենցաղին, սակայն եւ չէ վարակուած Մեծն Եւրոպայի ծայրայեղ չեղօրէն պղտիկ բարքերէն: Ժամանակի ընթացքին կը ծանօթանայ իր ժողովուրդի լեզուին, պատմութեան, մշակոյթին, կը տեսնէ դրացի ժողովուրդներուն վրայ անոր ունեցած դերաղանցութիւնը՝ քաղաքակրթութեան տեսակէտէ: Ու հայ մարդն է որ կը կազմուի, Հայը՝ դիտակից իր արժէքներուն եւ հպարտ անոնցմով:

Հո՞ս: Կրնա՞ք ըսել սակայն թէ ուր է յանցանքը այս ափերուն վրայ ծնող մանչուն եւ աղջկան՝ որոնց ականջին առաջին անգամ իրենց ծնողքին բերնէն Մերսրոպ կը խօսի թերեւս, բայց. որոնք, անգիտակցաբար, շուտով կը տարուին օտար ընկերական շրջանակներու եւ «փաթրոնաժ»ներու կեղծաւոր եւ ապազգայնացնող մթնոլորտէն. որոնք, ըստ քաղաքակրթութեան սա ոսոհաններուն ընկալեալ սովորութեան՝ փոքր տարիքին եթէ դպրոցը ձգեն՝ անծանօթ իսկ կը մնան տեղացի ժողովուրդներուն անառարկելի մեծութիւններուն, եւ — նման անփորձ տարիքի մը համար չատ բնական երեւոյթ — կը տարուին անոնց ամէնէն խորչելի եւ այլասերող բարքերէն: Եւ կամ՝ եթէ մասամբ կը ծանօթանան այդ մեծութիւններուն, անգիտակից իրենց ազգային արժէքներուն՝ իրենց ժողովրդին մօտ ոչինչ կը գտնեն անոնց բաղդատելու:

Դժբախտ սերունդ, այո,— սակայն ճանչնանք իրականութիւնը եւ աւելորդ տեղը յանցանքի մուրը չքսենք չրջապատին անխուսափելի աղէտաբեր ենթակայ սա ազգոց ճակտին: Նոյն ասոնք, եթէ նախորդներուն նման ազգային տեսակէտով չատ աւելի նպաստաւոր չրջաններու մէջ հասակ նետէին, բնականօրէն անոնց վիճակը պիտի ունենային: Ու չեմ կարծեր որ ընկեր Շ. Միսաքեանի սիրած խօսքով՝ «իրենց ճակտին միւռոն ունեցող» Արեւելքի տղաքը ասոնցմէ աւելի բախտաւոր կամ օրինակելի դուրս պիտի գային, եթէ իրենց մանուկ օրերէն ասոնց վիճակուած ճակատագիրը սպասէր իրենց:

Նպատակս չէր սակայն բաղդատականով մը տարուիլ կամ պաշտպանողական մը ընել: Ուր որ ալ ըլլան արմատները չարիքին, այս վերջինը չի դադրիր դոյութիւն ունենալէ: Մեր պատմութեան ամէնէն սեւ օրերուն իսկ չտեսնուած վտանգ մը կը հնչէ մեր ազգային կեանքին վրայ, վտանգը սեւ լուսնդի մը որ անհաղորդ կը մնայ իր ժողովուրդի լեզուին զեղեցկութիւններուն և անոր պատմութենէն ժառանգ մնացած փառահեղ դասերուն, վտանգը սերունդի մը՝ որ սակաւիկը հետաքրքիր մեր չքեղհայրենիքին (բաւին տուէք իր ամէնէն ընդարձակ իմաստը) բոլոր սրբութիւններէն: Թէ ամէնէն աւելի ինչ ուղղութեամբ անհրաժեշտ է աշխատիլ որպէսզի մինչեւ Մեծ Վերադարձի ժամը, օտարութեան ափերուն վրայ անոր ունեցած դերաղանցութիւնը՝ քաղաքակրթութեան տեսակէտէ: Ու հայ մարդն է որ կը կազմուի, Հայը՝ դիտակից իր արժէքներուն եւ հպարտ անոնցմով:

Հո՞ս: Կրնա՞ք ըսել սակայն թէ ուր է յանցանքը այս ափերուն վրայ ծնող մանչուն եւ աղջկան՝ որոնց ականջին առաջին անգամ իրենց ծնողքին բերնէն Մերսրոպ կը խօսի թերեւս, բայց. որոնք, անգիտակցաբար, շուտով կը տարուին օտար ընկերական շրջանակներու եւ «փաթրոնաժ»ներու կեղծաւոր եւ ապազգայնացնող մթնոլորտէն. որոնք, ըստ քաղաքակրթութեան սա ոսոհաններուն ընկալեալ սովորութեան՝ փոքր տարիքին եթէ դպրոցը ձգեն՝ անծանօթ իսկ կը մնան տեղացի ժողովուրդներուն անառարկելի մեծութիւններուն, եւ — նման անփորձ տարիքի մը համար չատ բնական երեւոյթ — կը տարուին անոնց ամէնէն խորչելի եւ այլասերող բարքերէն: Եւ կամ՝ եթէ մասամբ կը ծանօթանան այդ մեծութիւններուն, անգիտակից իրենց ազգային արժէքներուն՝ իրենց ժողովրդին մօտ ոչինչ կը գտնեն անոնց բաղդատելու:

Դժբախտ սերունդ, այո,— սակայն ճանչնանք իրականութիւնը եւ աւելորդ տեղը յանցանքի մուրը չքսենք չրջապատին անխուսափելի աղէտաբեր ենթակայ սա ազգոց ճակտին: Նոյն ասոնք, եթէ նախորդներուն նման ազգային տեսակէտով չատ աւելի նպաստաւոր չրջաններու մէջ հասակ նետէին, բնականօրէն անոնց վիճակը պիտի ունենային: Ու չեմ կարծեր որ ընկեր Շ. Միսաքեանի սիրած խօսքով՝ «իրենց ճակտին միւռոն ունեցող» Արեւելքի տղաքը ասոնցմէ աւելի բախտաւոր կամ օրինակելի դուրս պիտի գային, եթէ իրենց մանուկ օրերէն ասոնց վիճակուած ճակատագիրը սպասէր իրենց:

Նպատակս չէր սակայն բաղդատականով մը տարուիլ կամ պաշտպանողական մը ընել: Ուր որ ալ ըլլան արմատները չարիքին, այս վերջինը չի դադրիր դոյութիւն ունենալէ: Մեր պատմութեան ամէնէն սեւ օրերուն իսկ չտեսնուած վտանգ մը կը հնչէ մեր ազգային կեանքին վրայ, վտանգը սեւ լուսնդի մը որ անհաղորդ կը մնայ իր ժողովուրդի լեզուին գեղեցկութիւններուն և անոր պատմութենէն ժառանգ մնացած փառահեղ դասերուն, վտանգը սերունդի մը՝ որ սակաւիկը հետաքրքիր մեր չքեղհայրենիքին (բաւին տուէք իր ամէնէն ընդարձակ իմաստը) բոլոր սրբութիւններէն: Թէ ամէնէն աւելի ինչ ուղղութեամբ անհրաժեշտ է աշխատիլ որպէսզի մինչեւ Մեծ Վերադարձի ժամը, օտարութեան ափերուն վրայ կարենանք տակալ իրրեւ ղիտակից երիտասարդութիւն եւ ուրեմն՝ յարատեւելու կամք ունեցող ազգ, ասիկա է որ պիտի փորձեմ քննել:

Երբ դաստիարակութեան մէջոցներուն չուրջ կը խօսինք, անհրաժեշտ է անշուշտ որ ամէն բանէ առաջ արտայայտուինք այդ դաստիարակութիւնը վարող անձնակազմին մասին:

Այս գաղութը չունի ազգային դպրոցներ, եւ գած մէկ քանի հայ դպրոցներն ալ, Փարիզի մէջ կեդրոնացած, հեռու են ամբողջ Ֆրանսահայութեան դոհացում տալէ: Եւ այս մարզին մէջ ամէնէն ընդունակ անձերուն համաձայն՝ տեւական եւ ամբողջական հայկական ուսումնարաններ հաստատելու ուէ աչխատանք համազօր պիտի ըլլար բացարձակ անկարելիութեան:

Ի չդոյէ յաւադոյնի, սակայն, ի գին մեծ զոհողութիւններու հայաչատ կեդրոններուն մէջ գանգատ կազմակերպութիւններու կողմէ հաստատուած մանակի դասընթացքները արժանի են դնահատանքի: Կապոյտ Ծաչ, «Նոր Սերունդ», Ազգ. Վարչութիւններ, որքան որ կարելի է միացեալ ուժերով, պէտք է չարունակեն իրենց սկսած այս գործը, որ անկասկած ամէնէն նուիրականն էրոլոր բարեգործութեանց կամ ազգային աչխատանքներուն: Հազար անգամ նախընտրելի է տասը հայ մանուկի հայերէն սորվեցնել, քան՝ հարիւր աղգատի նիւթական օգնութիւն ընել եւ կամ տարուան օրերուն մեծագոյն մասը պարապ մնալու դատապարտուած եկեղեցի մը բարեկորոգել: Հայը միշտ պաշտած է անկասկած իր Հայրապետներու Հայրապետը՝ Լուսաւորիչը, բայց երբեք այնքան՝ որքան համեստ վարդապետը՝ Մեսրոպ:

Հայեցի կրթութեան այս աչխատանքներուն մէջ, ի՞նչ պիտի ըլլայ, պիտի հարցնենք բնականօրէն, դերը ծնողքին: Ծնո՞ղք: Բայց սա անուան ընդհանրապէս յառաջ բերած մտապատկերը աբ – սորի եւ արհաւիրքի դաչտերէն մազապուրծ ազատած մարդոց խումբ մը կը ներկայացնէ դժբախ – տաբար, որ, արեան եւ տառապանքի անքակտելի կապերով չաղկապուած իր հայրենիքին, ինքն իսկ մեծ մասամբ անծանօթ է անոր քաղաքակրթութեան՝ զոյն պէտք եղած ձեւով նորերուն փոխանցել կարենալու համար: Հեռու մեզմէ դաղափարն անգամ այլասնելու այս մարդիկը՝ որոնք, ակամայ անշուշտ, չաճախ թուրքերէն կը խօսին, կամ կարծեցեալ հայերէն մը որ ոչինչ ունի համայիչ: Սակայն չենք վարանիր դաւաճանի խարանը փակցնելու ճակտին անոնց՝ որոնք, անուն չունեցող լրբութեամբ մը, իրենց չգիտցած Ֆրանսերէնը ցուցադրելու կամ զարգացնելու համար այդ լեզուով կը խօսին իրենց զաւակներուն հետ: Զխորանանք սակայն երիցս ցաւալի այս իրականութեան մէջ: Բացառութիւնները միշտ չարդելի են անշուշտ, բայց ընդհանրապէս չեմ կրնար յուսալ դժբախտաբար՝ որ հայ ծնողները նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան մէջ կարեւոր դեր մը կրնան ունենալ: Պէտք է դիտակցին ասոր այդ դաստիարակութեամբ զբաղող մարմիններն ու անհատները, եւ աւելի քան երբեք բազմապատկեն իրենց ճիգերը, քանի որ չաճախ ոչ միայն տղուն, այլ անոր միջոցաւ ծնողքին ալ ստիպուած են սորվեցնել՝ որ, օրինակ, ճաչի համար գործածուող այսինչ ձեւի առարկային պատշաճաբաղ կ'ըսեն, եւ ոչ՝ չաթալ:

ՀՐԱՉ ՏԱՄԱՊԵՏԵԱՆ

Հայերու թիւը

(ԱՆՑԵԱԼԻՆ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅԻՍ)

Դարերու ընթացքին, Հայերու թիւը կրած է չարատեւ փոփոխութիւններ՝ հայ ժողովուրդի քաղաքական եւ ընկերային ալեկոծ կեանքի եւ ելեւէջներուն համաձայն, մերթ աւելցած է, Հայոց պատմութեան ամենածաղկուն շրջաններուն, ինչպէս Արչակունեանց եւ Բագրատունեանց թագաւորութիւններուն օրով, բայց աւելի՝ նուազած է անդադար եւ արձանագրած՝ դլխու պոյտ պատճառող անկումներ, մանաւանդ Բագրատունեաց եւ Ռուբինեանց թագաւորութիւններու կործանման հետեւանքով:

Հայ Թէ օտար պատմագիրներուն կարծիքներն այս կարեւոր խնդրի մասին, դժբախտաբար, կը տարբերին: Արդարեւ, անոնց տուած տեղեկութիւնց համաձայն, Հայերու Թիւը կը տարբերի 6էն 30 միլիոնի միջեւ: Անոնցմէ ոմանք կը խորհին Թէ հայ ժողովուրդը « իր ամէնէն բարգաւած օրերուն իսկ, հաւանօրէն 6 — 7 միլիոնէն աւելի չէ եղած Թիւով»: (Արշակ Ալպոյաճեան, Պատմութիւն Հայ Գաղթականութեան, Ա. հատոր, էջ 87): Նոյն այս տեսութիւնը կը պաշտպանեն նաեւ Պրոֆ. Ա. Ֆաչատուրեան եւ Տոլէն: Այս տեսակէտին համաձայն չէ սակայն Գէորգ Մեսրոպ որու կարծիքով, մեր պատմութեան մէջ եղած է ծաղկեալ ժամանակ մը երբ Հայերուն Թիւը դերազանցած է 20 միլիոնը: (Գէորգ Մեսրոպ, Հայաստան, աշխարհագրական, պատմական, տեղագրական եւ մշակոյթային տեսակէտով, 1919, Կ. Պոլիս, էջ 43 — 50): Սակայն կը Թուի Թէ, Գ. Մեսրոպի ներկայացուցած փաստերը, իր այս վարկածը ապացուցանելու համար, «վճռական չեն, Թէեւ բոլորովին ոչ դուրկ արժէքէ»: (Ա. Ալպոյաճեան, նոյն էջ 87) 6, 7, 20 կամ 30 միլիոն՝ անցեալի մէջ, հայութեան Թիւը կրած է ահաւոր անկում մը վերջին վեց դարերու անտիրական շրջանին, իջնելով մինչեւ 3 միլիոնի (1926):

Ներկայիս, հակառակ 1896ի Համիտեան հայաջինջ կոտորածներուն որոնք հնձեցին 300.000 հայ կեանքեր եւ 1915ի Մեծ Եղեռնին որ պատճառ դարձաւ 1ուկէս միլիոն Հայերու բնաջնջումին եւ հակառակ 1914 — 1918ի եւ 1939 — 1945ի զոյդ համաչխարհային պատերազմներու ընթացքին հարիւր հազարաւոր հայ զինուորներու մատուցած արեան տուրքին՝ ի նպաստ Դաչնակիցներու յաղթանակին, աչխարհի հայ բնակչութեան Թիւը դգալապէս աճած է եւ այժմ կը հասնի մօտ 3ուկէս միլիոնի: Այս Թիւը, սակայն, մօտաւոր Թիւ մըն է, որովհետեւ դժբախտաբար, դեռ չունինք ճշգրիտ վիճակագրութիւններ Թէ Սփիւռքի եւ Թէ Հայաստանի կամ Խ. Միութեան մէկ երկիրներուն մէջ ապրող Հայերու Թիւին մասին:

Մասնաւորաբար Սփիւռքի զանազան հայ գաղութներուն վերաբերեալ վիճակագրութիւնները չարատեւ փոփոխութեան մէջ են վերջին հինգ վեց տարիներուն ընթացքին, մէկէ աւելի պատճառներով, որոնց դլխաւորներէն են. Ա. ներգաղթը դէպի Խ. Հայաստան — մօտ 90.000 հոգի, 1946—47ին: Բ. Արտագաղթը դէպի Հարաւ. Ամերիկայի երկիրները՝ Արժանթին, Պրազիլիա, եւայլն, ուր հայ գաղութի Թիւը դրեթէ կրկնապատկուած է հասնելով 40 հազարի: Այս արտագաղթը տեղի կ'ունենայ մասնաւորապէս Սուրիա Լիբանանէն եւ Յունաստանէն, տկարացնելով սոյն երկիրներու հայկական գաղութները: Գ. 1939—45ի պատերազմի ընթացքին սպաննուած, անյայտացած կամ դերի ինկած հայ զինուորներու Թիւի մասին ճշգրիտ տեղեկութիւններ կը պակսին մեզի: Դ. Պաղեստինի պատերազմին հետեւանքով երբեմնի Պաղեստինահայ բարգաւաճ գաղութը դրեթէ քայքայուած է ու անոր մնացորդները ապաստանած են դրացի երկիրներ, բազմացնելով, Յորդանանի, Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Կիպրոսի հայ գաղութները:

Նկատի առնելով վերոյիչեալ իրողութիւնները եւ հայ մամուլէն օր օրին մեր քաղած տեղեկութիւնները, աչխարհի հայութեան Թիւին մասին, ստորեւ կը ներկայացնենք հետեւեալ վիճակագրական պատկերը, միչտ մօտաւոր, կլոր Թիւերով. —

ՀՈՐ ՀԱՐԴԱՒԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Խ. Հայաստան 1.370.000, Խ. Վրաստան 460.000, Խ. Ադրպէյճան 425.000, Հիւս. Կովկաս 177.000, Խորհրդային միւս երկիրներ 73.000: Գումար՝ 2.505.000:

ՍՓԻՒՌՔ

ԱՄԻԱ.

Թուրքիա 125,000, Սուրիա 90,000, Լիբանան 70,000, Իրաք 100,000, Իրաբ 16,000, Յորդանան 8000, Իսրայէլ 1000, Կիպրոս 5000, Հնդկաստան (Անգլ. եւ Հոլ. Հնդկաստան) 3500, Չինաստան եւ Մանչուրիա 2000: Գումար՝ 420,500:

ԵՒՐՈՊԱ.

Ֆրանսա 71000, Յունաստան 12000, Պուլկարիա 25,000, Ռումանիա 35,000, Գերմանիա 15 հազար, Իտալիա 2000, Մեծն Բրիտանիա 2000, Լեհաստան հազար, Պելճիքա հազար, Հոլանտա1500: Գումար 165,500:

ԱՓՐԻԿԷ.

Թունուզ, Ալճերիա, Մարոք 1500, Եգիպտոս եւ Սուտան 30,000, Եթովպիա 15 հազար, Հարաւային Ափրիկէ 1000: Գումար 48,000:

ԱՄԵՐԻԿԱ.

Գանատա 13 հազար, Մ. Նահանգներ 180 հազար, Մեքսիկա հազար, կեդր. Ամերիկա 4000, Արժանթին 16 հազար, Ուրուկուէյ 6 հազար, Հարաւային Ամերիկ. միւս երկիրներ 18 հազար: Գումար 238 հազար:

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Խ. Միութիւն	2.505.000
Ասիա	420.500
Եւրոպա	165.500
Ափրիկէ	48.000
Ամերիկա	238.000
Ընդհ. գումար՝	3.377.000

Այս Թիւը կրնանք ներկայացնել նաեւ հետեւեալ երեք դլխաւոր ստորաբաժանումներով.

Խ. Հայաստան	1.370.000
Խ. Միութիւն	1.135.000
Սփիւռք	872.000
Ընդհ. գումար՝	3.377.000

Ա. Ալպոյաճեան իր «Պատմութիւն Հայ Գաղթականութեան» երկին մէջ (Ա. հատոր, էջ. Ա. հրատ. 1941ին Գահիրէ) հիմնուելով Խ. Հայաստանի 1926 Դեկտեմբերեան մարդահամարին եւ այլ հին վիճակագրութեանց վրայ, Հայերու համադումարը աչխարհի մէջ կը նկատէ 2.205.000: Արդ, բաղդատելով իր այս Թիւն ու իր ներկայացուցած վիճակագրական տախտակը (նոյն, էջ 1—2) մեր ցուցակին հետ կրնանք եղրակացնել Թէ՝

1.— Հայութեան Թիւը արագօրէն կ'աճի, 1926էն 1949, այսինքն, 23 տարուան ընթացքին, ան արձանագրած է (3.367.000 — 2.205.000 = 1.162.000) աւելի քան մէկ միլիոնի արտակարգ յաւելում մը:

2.— Եթէ ներկայ բնականոն աճումը նոյն սահմանաչափով չարունակուի խաղաղ պայմաններու մէջ, Հայութեան Թիւը քառորդ դար վերջ, դիւրաւ կրնայ հասնիլ դարձեալ 5—6 միլիոնի:

(Ազդակ)

Կ. ԳԱՆԹԱՐՃԵԱՆ

Վարուժանի ճառախօսները

ՎԻԱՐԿՃԻՕ (Իտալիա).— Վիարկճիօ գտնուիլ եւ Դերենիկին չհանդիպիլ՝ յանցանք է: Դժուար չէ գինքը գտնելը: Ճանչցուած է բոլորէն իբր հայ մուշտակավաճառը:

Ահա 29 տարի ետքը Դերենիկը, կայտառ, լաւատես, զբաղած չարունակ զանազան ծրագիրներ մշակելով: Վերջապէս գէտ մը եւ նոյնիսկ, երիտասարդ մարմնով ու հոգիով:

Կ'ուզենք գաղտնիքը իմանալ այս յաւիտենական երիտասարդութեան: Փաուլեհան ժպիտով մը մեզի ցոյց կուտայ բնութեան երեք հրաշալիքները որ կը շրջապատեն Վիարկճիօն, — ծովը, Ապենինեան լեռները, ու չճխիներու անսահման անտառները:

Դերենիկին բնտանիքը կը նմանի մեղուաբոյնի մը: Ընտանիքին բոլոր անդամներն ալ լծուած են աշխատանքի: Տիկին Մարկարիտան կը հսկէ աշխատանոցի գործերուն, Օր. Վանտան կը վարէ խանութին գործերը, Օր. Արաքսը կը զբաղի դաշնակի դասեր տալով, Օր. Անահիտը կը գործէ իբր դեղագործուհի, իսկ մեր Դերենիկը կը հետեւի բոլորին, չարունակ չարժման մէջ: Կրկազէ մօտակայ քաղաքները, դիւղերը, կ'ընդունի այցելուները, կը ծախէ, կը դնէ եւ նոր ծրագիրներ կը մշակէ ... :

Երկու անտուկ թերթեր կ'ապացուցանեն աշխատանքը որ Դերենիկը նուիրած է հայ մամուլին:

Կը հարցնենք իրեն թէ ինչպէ՞ս կը հաշտեցնէ վաճառականութիւնը իր մտաւորականի հանգամանքին հետ: Փափուկ մը ցոյց կուտայ իր հեծեքանիւը: Արդարեւ այսօր չկայ վաճառական մը որ գոնէ փոքրիկ ինքնաշարժի մը տիրացած չըլլայ, իսկ մեր Դերենիկը ասդին անդին կը վազէ իր հեծելանիւովը:

Կարելի՞ է Դերենիկին հետ տեսնուիլ եւ Վարուժանին մասին չխօսիլ: Մէնելորտը կը տագնապ, Դերենիկը կը խանդավառուի, կը յիշէ դերուագներ զպրոցական ու համալսարանական կեանքէն:

— Գրական աշխարհը անհամբերութեամբ կը սպասէ Վարուժանին նամակներուն հրատարակութեան: Այդ մասին ի՞նչ է ծրագիրդ:

= Երբ եղանակի աշխատանքները դադրին, պիտի մեկուսանամ: Այդ հանգիստի օրերուն պիտի ընդօրինակեմ նամակները, ապա անոնց պիտի կցեմ լուսարանութիւններ եւ պիտի ղրկեմ «Հայրենիք» ամսագրին, հրատարակութեան համար:

— Եթէ չեմ սխալիր, արդէն բաւական ժամանակ է որ այդպիսի յայտարարութիւն մը ըրած էիր: Գիտես, կեանքը անակնկալներով լի է ...:

=Ճոստումս կը պահեմ, իսկ դժբախտութեան մը պարագային կտակագրով ժառանգորդ նշանակած եմ Գաբրիէլը (Լազեան):

Կը խնդրեմ ցոյց տալ այդ նամակները: Կը խոստանայ, բայց կը չարունակէ իր գործը: Վերջապէս երրորդ խնդրանքին կը ստանամ նամակները:

Ծուզուած, կարելի է ըսել դողալով, կէս ժամուան մէջ կը թղթատենք արագօրէն այդ դրութիւնները: Ընդամէնը 16 դրութիւններ են: Մեծ մասը գրուած ուսանողական չրջանին Պելժիոյ

ԻՆԶՔԻ

Լուսնակը կալ է՞ կապեր այս գիշեր,
Ցնծագի՞ն գիշեր ...
Փառի՞ պէս կ'անցնի Վահագն երկնքէն՝
Ցարդգոդն ետեւէն ...
Աստղիկը հեռուն փրփուր կը հագնի,
Տօ՞նն է Վահագնի ...:

Բայց, պլպուլն ինչո՞ւ լո՛ւռ է այս գիշեր,
Ձերգեր վարդին սէ՞ր ...
Նարօտ չէ կապեր ու վարդը կուլա՞յ,
Ա՛լս, պլպո՛ւլ, ինչո՞ւ
Մինչ կա՛լ է կապեր, անո՛ւշ լուսնկայ
Կապոյտն Աստղծու ...:

ՍՈՒՐԻՆ ՔՀՆԵՑ. ԲԱԲԱՅԵԱՆ

ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

ՎԻԵՆՆԱ.— «Ցառաջ» չաբաթներ առաջ հաղորդած էր Օր. Անահիտ Պարիկեանի փայլուն յաջողութիւնը Վիեննայի համալսարանին մէջ: Վաթսուն չրջանաւարտներու մէջ, փիլիսոփայութեան դոկտորի վկայական կը ստանար հայ օրիորդը: Առաջին անգամ է որ այս աստիճանը կը ստանայ հայուհի մը:

Օր. Պարիկեան տուած հինգ քննութիւններուն մէջ ալ անմրցելի եղած է: Իր քննաճառը որ կը բաղկանայ 250 մեքենագիր էջերէ, մեծ դովեստով ընդունուած է եւ կը ներկայացնէ հետեւեալ նիւթը.— «Հայկական Հարցը՝ Պերլինի դաչնագրէն վերջ»: Օրիորդը օժտուած է փայլուն կարողութիւններով: Հմուտ է բազմաթիւ լեզուներու:

Ստեփան Ալանեանի եւ Գրիգոր Եանովիչեանի փայլուն քննութենէն ի վեր (Եւրոպա, Վիեննա 1848 թ. 3 եւ 26) հարիւր տարուան ընթացքին բազմաթիւ հայ ուսանողներ վկայուած են Վիեննայի համալսարանէն: Ներկայիս եւս կան հինգ հայ ուսանողներ, դանազան կողմերէ եկած:

ՊԵՀՍԱՐ

կանտ քաղաքէն: Կայ եւ նամակ մը Սերաստիայէն, երբ Վարուժանը արդէն ամուսնացած՝ կը ղրկէր ուսուցչութեամբ:

Մեզի չի յնար խօսիլ այդ նամակներուն դրած արժէքին վրայ:

Ընթերցողներուն հետաքրքրութեան դոհացում տալու համար, ըսեմ որ նամակները կը չօշափեն գլխաւորապէս երեք նիւթեր,— Սէր, Հայրենիքի կարօտ, եւ բողոք մարդկային անարդարութենց դէմ: Ապագայ Վարուժանի հսկայ դէմքն է որ կը բարձրանայ հորիզոնին վրայ, իբրեւ բանաստեղծ, հայրենասէր, եւ ընկերվարական:

Գիչերը ուշ ատեն կը բաժնուինք մեր բաներ կամէն խորապէս յուզուած:

Ա. ՍԱՐԵԱՆ

— Հայրիկ, այսօր դպրոցը սորվեցանք որ կենդանիները իրենց մուշտակը ամէն ձմեռ կը փոխեն եղեր:

— Լռէ՛, տղա՛յ, մայրդ չլսէ ...:

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ԶՈՐԵՔԲԱՐԲԱՔ...

Ոչ միայն քաղաքական անկախութեան, աղգային համերաշխութեան պէտք ունինք, այլեւ՝ հայերէն լեզուի մը բառարանի մը պէտքը անյետաձգելի է:

Զունինք նոյնպէս, չէնք – չնորհք Ֆրանսերէնէ հայերէն կամ հայ – Ֆրանսերէն բառդիրք մը:

— Բաբա, անցած օր ինծի բեզած տիէսիոնէդիդ մէջ «avion»ը չգտայ: Հայերէը avion չունի՞ն:

— Տղաս, դիրքը բաց ձգած ես, ավիոնը մէջէն թռեր է! ... «Այերոփլան» բառը փնտռէ:

— ...Չկայ, բաբա: «Այերոսթաթ» բաղը գտեղ է ... ինչ խենդ բան ...

Տեսայ որ այդ բառարանը յիսուն տարեկան մը կայ: Այդքան ժամանակէն ասդին, որքան բաներ իրենց հաւատքը փոխած են՝ մեր հառաջդիմականներուն պէս:

Ուրեմն, մեր յառաջդիմութիւնն ալ կանգ առած է յիսուն տարիէ ի վեր:

Բարեբախտաբար, ընդհանրական միաձեւ դիր ունինք — մինչեւ ցնոր հրամանագիր — գոնէ այդ բանին մէջ համերաչխ ենք — Աստուած չար աչքէ պահէ: Աստուած լոյսի մէջ պահէ Մեսրոպ Մաշտոցը:

Իսկ հայերէնէ հայերէն բառարա՞ն:

— Պ. դրամաճառ, հայերէն բառարան մը կուտա՞ք ինծի:

— Մէկ հատ մը ունիմ: Լաւ աւետին եկար: Բախտաւոր մարդ ես: Ուրիչ յաճախորդ մըն ալ կայ այդ բառադրքին: Հայերէն բառարանները դրեթէ սպառած են: Կրկին տպադրութեան կը կարօտինք՝ եթէ մեկենաս մը դտնենք:

— Տուէք, խնդրեմ: ... «Սիրում եմ» ի՞նչ կը նշանակէ: Հոս, ասոր մէջ չկայ:

— Արեւելահայերէն է այդ բառը:

— Այն ատեն, տուէք հատ մըն ալ այդ լեզուի բառարանէն:

— Հրապարակի վրայ չի գտնուիր:

— « Հաւիտեան», «հունիս» բառերն ալ չկան այս ձեր տուածին մէջ:

— Այդ բառերը Հայաստանեան նոր ուղղագրութիւն են, պէտք է ունենաք Երեւան տպուած բառարան մը:

— Սա հետադիմականն ալ չգտայ:

— Այդ «հ»ով «հետադիմական»ը, «հ»ով «հառաջդիմական»ներուն յատուկ է: Պէտք է փնտռել, Երեւանեան հառաջդիմականերէն բառդրքին մէջ:

— Ըսել է, երրորդ բառարանի մըն ալ պէտք կայ հայերէն սորվելու համար: «Համադոյից», «վերստին», «քաջաբան» բառերն ալ կը փնտռեմ, չեմ դտներ:

— Անոնք ալ դրաբար են: Պէտք է փնտռել Հայկազնեան բառարանի մէջ, որ սպառած է եւ դրեթէ անկարելի է դտնել:

— Ուրեմն: Հայերէն պարզ ընթերցումի մը համար, չորս տեսակ բառարանի պէտք կայ եւ այդ բառարանները ձեռք ձգելն ալ այնքան դժուարին է որքան Հայաստան ներգաղթածներէն նամակ ձեռք ձգելը ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Բ. ՄԱՍ

ԱՆիի ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Գ.

ՅՈՑՆԵՐՈՒՆ ՋԱՐԴԸ

Ցիրաւի հրամանատարը, քանի մը իշխաններ – րով չրջապատուած, բանակը կը դիտէր եւ աչքէ կ'անցընէր պահապանները: Ան մօտեցաւ երիտասարդ պահակին, որ անմիջապէս բարեւի կեցաւ եւ պինուորական պատիւը ընծայեց անոր:

Հրամանատարը տեսաւ որ ամէն ինչ կարգին է, պահակները իրենց պարտականութեան դլուխն են, ուստի հանգիստ մը մտաւ իր վրանը: Բանակին մէջ հեզհեզուկ տիրեց խոր լռութիւն մը, եւ խարոյկներն ալ սկսան կամաց կամաց մարիլ, բանակատեղին թողլով խոր ու անթափանց մթութեան մէջ:

Շարժումը դադրեցաւ եւ մեռելութիւն տիրեց ամէն կողմ: Աստղերու մեղմ լոյսին տակ, կ'երեւային միայն պահակներուն սեւ ուրուագծերը, որոնք գիչերային վհուկներու պէս՝ դանդաղ, բայց չափաւոր քայլերով կը չրջէին մէկ տեղէն միւսը: Երիտասարդ պահակը, որ նորեկէս կը չրջէր, յանկարծ կանգ առաւ, եւ խոշոր աչքերը լայն բացած նայեցաւ իր առջեւ: Բայց առջեւը բան մը չկար, մութ էր ու խաւար: Կը յիշէր որ իրմէ քիչ մը հեռուն ձոր մը կար, որուն մէջէն փոքրիկ առուակ մը կը հոսէր. իսկ հիմա որ այնքան մութ էր. չէր երեւար ձորը, թէեւ պարզ կը լսուէր առուակին խոխոջալու ձայնը:

— Ո՛հ, ինչ դէշ բան է դիչեր ատեն պահապան ըլլալ այսպիսի անծանօթ տեղ մը, օտար երկրի մը մէջ: Ի՞նչ պիտի ընեմ ես, երբ յանկարծ թշնամի զօրապետ մը երեւայ եւ յարձակում գործէ մեր բանակին վրայ: Առաջ պիտ կը սպաննեն հարկաւ, առանց ժամանակ ձգելու որ ընկերներուս ձայն տամ. բայց ես ի՞նչ յանցանք ունիմ, մեղք չէ՞ ինծի,— կ'ըսէր երիտասարդ պահակը ինքն իրեն, մինչդեռ ժամանակ կը դդար որ քունը հետզհետէ կը յաղթէ իրեն:— Էհ, գոնէ չուտ լուսնար եւ արտասէի իմ հերթէս, անուշ մը քնանայի վազը: Բայց այս ի՞նչ բան է, ըսաւ եւ սկսաւ չփել աչքերը: Իրեն այնպէս թուեցաւ, թէ սեւ կէտ մը երբեմն կը բարձրանար ձորին մէջէն, երբեմն կ'անյայտանար:

— Զարմանալի բան, չարունակեց մենախօսել երիտասարդ պահակը. հիմա ոչինչ չկայ. մինչ աչքերս կը խաբեն զիս...:

Այս կողմերը դազաններ ալ չատ կ'ըլլան. ի՞նչ պիտի ընեմ, եթէ խումբ մը դայլեր յանկարծ վրաս յարձակին: Ո՛հ, սարսափելի է կեր ըլլալ անօթի դայլերու. անպիտանները մէկ վայրկեանի մէջ իսկ ոսկորներս կը լափեն: Բայց քունս սաստիկ ծան – րացաւ. ի՞նչ կ'ըլլայ, եթէ սա կանաչ խոտին վրայ պառկիմ եւ քիչ մը քնանամ. ո՞վ կը տեսնէ զիս կամ ինչ վտանգ կրնայ սպառնալ բանակին.— Ո– չինչ:

Ես կը հաւատամ որ բան մը չէ պատահիր. Հայերը չեն համարձակիր մեր վրայ քալել,— ըսաւ երիտասարդ պահակը եւ կիսաթեք ինկաւ պետնին վրայ, գլուխը դնելով ձեռքերուն մէջ:

— Այս անպիտան քամին ալ հոգիս հանեց, ամբողջ մարմնովս կը դողամ, ուֆ... կրկնեց յուսահատ չեչտով մը եւ փաթթուեցաւ հատ վերարկուին մէջ:

Աչքերը դոցուեցան չուտով, անուշ քունը պատեց դինք. չնկատեց, թէ ինչպէս ձորին մէջէն քանի մը գլուխներ երեւցան, մարդ մը ալ ու ձախ նայելէն առաջ եկաւ դէպի երիտասարդ պահակը, մերկ սուրը ձեռքին, պատրաստ հակառակորդին սիրտը մխելու զայն:

Փորի վրայ քիչ մըն ալ յառաջացաւ եւ կանգ առաւ, կարծես չունէր ետ բերելու եւ տեսնելու, թէ արդեօք մէկը չի՞ լրտեսեր դինք:

Երբ համոզուեցաւ որ ամէն ինչ խաղաղ է, չուրջը եւ պահապանները ամէնն ալ քնացած, կրկին առաջ սողաց եւ վայրենի աչքերով նայեցաւ քնացող պահակին. ծռեցաւ անոր վրայ եւ կը պատրաստուէր մէկ հարուածով վերջացնել անոր դործը, բայց ճիշդ այդ միջոցին չարժեցաւ երիտասարդ ձոյնը եւ լայն մը բացաւ աչքերը: Տեսաւ իրմէ քանի մը քայլ հեռու, երկու փայլուն աչքեր, որոնք իրեն ուղղուած էին, կարծես թէ կուլ տալու համար դինք: «Ինչ է այս, մինթէ աչքերս կը խաբե՞ն դիս», մտածեց ան վայրկեան մը փակելով աչքերը. յետոյ նորէն բացաւ զանոնք ու սարսափեցաւ:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՃՎԱՃԵԱՆՑ

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻՆ ի վեր (1939) *ա – ռաջին անգամ ըլլալով Ալպանիա դեսպան մը ղրկեց Հռոմ, Օգոստոս 18ին :*

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ յայտարարեց թէ նոր տուրքեր պիտի չհաստատուին, ելմտացոյցը հա – ւասարակշռելու համար :

ՊԼՕՐՈՒԹի Ռիմէյլ թաղին մէջ Թորոս Գրի – գոր Օննիկեան սենեակին մէջ ռումբ մը արձակելով սպաննած է Պետրոս Տէր Պետրոսեանը, որ մերժած էր իր քոյրը կնութեան տալ իրեն : Երկրորդ ձեռ – նառումբով մը ծանրապէս վիրաւորուած է զոհին փեսան, Պօղոս Մխսիրեան : Ոճրագործը ձերբա – կալուած է :— Դարձեալ Պէյրութի մէջ (Պիքֆա – յա) անձնասպան եղած է այրի Տիկին Ռոզ Իսքան – տար Սարգիս, 50 տարեկան :

ԻՇՐԱՑԵԼի Ուսչինկթընի դեսպանը յայտարա – րեց թէ պիտի չարտօնեն որ 100.000էն աւելի փա – խստական Արաբներ վերադառնան : Հրեայ բնակ – չութիւնը ներդաղթով աւելցած է 44 % համեմա – տութեամբ, 1948 Մայիսէն ի վեր, երբ հաստատ – ուեցաւ պետութիւնը : Այժմ Իսրայէլի մէջ կը բնա – կին 940 հազար Հրեաներ , իսկ Արաբներու թիւն է 150.000 :

ԷՐԶՐՈՒՄԻ երկրաշարժի մասին հասած նոր տեղեկութիւններ կ'ըսեն թէ առնուազն 11 հոգի մեռած եւ 24 հոգի վիրաւորուած են փոքր գիւղի մը մէջ : Ազգ գիւղին բոլոր տուները ,80 հատ, ամ – բողջովին քանդուած են : Բազմաթիւ չէնքեր կոր – ծանած են ամբողջ չրջանին մէջ :

★ *Վերջին լուրերու համաձայն մեռած են 65, վիրաւորուած՝ հարիւր հոգի : Շարժը հետաւոր գիւղերու մէջ պատահած ըլլալով, արեւելեան նահանգներուն մէջ, սուրիական սահմանապուրիէն մինչեւ Սեւ Ծով, դժուար է ճշդել զոհերու րուն թիւը : Ամէնէն ծանր վնասները պատահած են Պինկէօլի նահանգին մէջ (Բիւրակն) :*

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ կրճատումները պիտի խստանան : Այն գործարանները որ ցերեկը լոյս կը ստանային բացառաբար, պիտի զրկուին, չաբաթը հինգ օր միայն բանելով :

ՈՍԿԻՆ ԿԸ ԲԱՐՁՐԱՆԱՑ քանի մը օրէ ի վեր : Նափոլէոնը՝ 4600, սթերլինը 5240 են : Թղթա – դրամ տուլարը 386էն բարձրացաւ 397ի, սթերլինը 1035ի (ազատ չուկայ) :

ՍՈՒՐԻԱՑին հասած վերջին լուրերու համա – ձայն, բնականոն կացութիւնը վերահաստատուած է, հակառակ զանազան զրոյցներու : Զէն հաս – տատուելիք թուրք թերթերու այն տեղեկութիւննե – րը թէ Հիւանի Զայիմի տգան սպաննած է գնդ. Սամի Հինաուին, կամ թէ ապստամբութիւն ծա – դած է ձէզիրէի Քիւրտերուն մէջ :— Տիկին Հիւանի Զայիմ հակոզութեան տակ առնուած է : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ վիժում ունեցած էր, երբ լսեց ամուս – նոյն գնդակահարութիւնը :

ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐը այսուհետեւ պիտի կրնան 60.000 ֆրանք ունենալ ֆրանսա եկած ատեն, իսկ 10 հազար ֆրանք՝ երբ դուրս ելլեն :

24 ՀՈԳԻ ԶՈՀ ԳՏԱՅԻՆ , երբ անգլ. օդանաւ մը մչուշին մէջ մոլորելով խորտակուեցաւ Մանչէս – թրի մօտ : Միայն ութ հոգի փրկուեցան : Զոհե – րուն 14ը կիներ են, եօթը այրեր, երեքը երախա – ներ :

ՀՐԴԵՀՆԵՐը կը չարունակուին Ֆրանսայի անտառներուն մէջ : Երկու հոգի ձերբակալուեցան լրիւ հրձիգ : Ներքին նախարարութիւնը ազդա – րարեց թէ ցկեանս տաժանակիր աշխատանքի պի – տի դատապարտուին անոնք որ կրակի կուտան անտառները եւ հունձքերը : Քառասուն օրուան ըն – թացքին փճացած են 250.000 հեքթար տարածու – թեամբ անտառներ, հարաւային – արեւելեան Ֆր – անսայի մէջ : Նիւթական վնասը կը հաշուուի 3500 միլիոն ֆրանք : Ժիւռնոյի սահմանամերձ չրջանին մէջ 60 ընտանիքներ իրենց ամբողջ ստացուածքը կորսնցուցին հինգ օրուան ընթացքին : Երկու հա – յար զինուորներ, հրչէչներ եւ քաղաքացիներ մաքառեցան, հրդեհը մարելու համար : Տասներկու հազար ռումբեր պայթեցան Լա Ռոշէլի մօտ, ար – տակարգ տաքէն : Բարեբախտաբար մարդկային կորուստ չկայ : Հրդեհներ ծագած են նաեւ Աւիէ – ժի, Պիրէնեաններու եւ Պուշ տիւ Ռոնի նահանգ – ներուն մէջ : Երկի վտանգուած կը համարուէր Մարթիկի (Մարսէյլ) քարիւղի գտարանը : Սէնի – լոնի գիծն ալ վտանգուած է :

ՖԻՆԼԱՆՏԱՑԻ կարմիրներուն տարքած դա – ժադուլին առթիւ, կուիւ մը տեղի ունեցաւ զօրքին հետ եւ մէկ հոգի մեռաւ : Վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ պառակտում ծագած է արհեստակցական Մի – ութեանց մէջտեղ : Կառավարութիւնը կը խորհի օ – րէնքէ դուրս հռչակել համայնավար միութիւն – ները :

ԱՆԳԼԻՈՑ համայնավար կուսակցութիւնը ո – րոշեց միապետութեան ջնջումը պահանջել յառա – ջիկայ ընտրութեանց առեն : Այս առթիւ պիտի ներկայացնէ հարիւր թեկնածուներ : Իր պահանջ – ները էն մէկն է նաեւ սերտ գործակցութիւն Անգլիոյ եւ Ի. Միութեան միջեւ : Արդէն իսկ բուռն պայ – քար մը կը մղեն Մ. Նահանգներուն դէմ, ամբաս – տանելով թէ կ'ուզէ հիւլէական ռումբի խարխափ մը վերածել Անգլիան :

ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ նոր գործ մը երեւան հանուե – ցաւ Զուիցերիոյ մէջ : Զինուորական վարչութեան մը հետախուզութեան կեդրոնին վարիչներէն մէկը ազգմապետական տեղեկութիւններ կը հաղորդէր արեւմտեան պետութեանց : Ամբաստանեալը խոս – տովանեցաւ թէ 34.000 զուից. ֆրանք (8000 տո – լար) ստացած է այս գործին համար :

ՄԱՐՇԷԼի ԾՐԱԳՐին համաձայն Անգլիոյ տը – րամադրուած վարկերը կրճատելու որոշում տր – ուած ըլլալով, անգլ. կառավարութիւնը անմիջա – պէս բողոքեց : Թերթերը կը գրեն թէ գաղտնի նիս – տի մը մէջ, որոշուած է Անգլիոյ տրամադրել 842.000.000 տոլար, մինչ կը պահանջուէր 1 միլիառ 518 միլիոն տոլար : Իտալիա պիտի ստանայ 382 միլիոն 700 հազար, թէեւ 559 միլիոն 200 հազար պահանջած էր : Իտալացիներն ալ բողոքած են : Ինչպէս կ'երեւայ, Ամերիկացիները չատ ալ տրա – մադիր չեն Եւրոպայի ամբողջ նիւթական հոգը իրենց վրայ առնելու : Վերաքինման վարկերու կր – ճատումն ալ տեսակ մը ազդարարութիւն կը հա – մարուի :

ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ պաշտպա – նութեան համար բանաձեւ մը կը քննուի միացեալ Եւրոպայի ընդհ. ժողովին մէջ : Բանաձեւը կը պա – հանջէ հիմնական ազատութիւնները ապահովել Գերագոյն առեանին միջոցաւ : Բանաձեւը մչակած է Պ. Թէթժէն, Ֆրանսայի նախկին դատական նա – խարարը : Վիճաբանութիւնները կը չարունակուին :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ տագնապին առթիւ, թերթերը կը գրեն թէ 1948 Օգոստոսին ջրամբար – ները լեցուած էին 80 %, իսկ այս տարի մինչեւ օ – գոստոս 15 հազիւ 36 % : Եթէ տեղատարափ անձ – րեւներ գան, կացութիւնը կրնայ բարւոքիլ այլա – պէս անտանելի ձմեռ մը պիտի անցընենք : Մտնա – ւանդ որ, ելեկտրական հոսանքի սպառումն ալ տարապարտման աւելցած է : 1938ին սպառումը 65 միլիոն քիլովաթ էր. 1947ին 82 միլիոն, 1948ին 94 միլիոն, իսկ այս ձմեռ հաւանաբար պիտի ըլլայ 110 միլիոն, մինչդեռ արտադրութիւնը 10—12 % պակաս է :

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Հանդիպումներ Մուսային հետ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

270 *մեծադիր էջ, շքեղ տպագրութեամբ*

Գրեց՝ ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Դիմել՝ Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սա – մուէլեան գրատուները եւ ՅԱՌԱՋի *խմբագրա – տունը, կամ ուղղակի հեղինակին՝* Via G. Pacini, 30, Milano (Italia) :

ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԻՆ գրել պարզ մելանով, ոչ թէ ամերիկեան նոր մատիտ – Stylo ներով կամ սովորական մատիտով : Եւ գրել մխատեսակ թուղթի վրայ :

Եղանակի վերջին դաշտահանդէսը

Լիոնի Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, Տէ – սինի մօտակայ գեղեցիկ անտառին մէջ :

ԱՑՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՄԲՈՂՋ ՕՐԸ

Գեղարուեստական բաժին, սանուհիներէն, երգ, արտասանութիւն պար եւն. :

Կը խօսի ընկեր Զ. ՉԱՔԱՐԵԱՆ (ԱԹԷՆՔԷՆ)

Առատ պիւֆէ, ընտիր ըմպելիներ եւ պազպա – զակ :

Մասնաւոր օթօքարներ ժամը 9.30ին կը մեկ – նին Place Guichardէն , կամ 16 թիւ հանրակառքը :

Հանդիսավայրը կը գտնուի Տէսինէն 20 վայր – կեան հեռու երկրորդ կամուրջէն վար ձախ կողմը, տասը վայրկեան հեռու :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ Երիտ. « Արծիւ » մարզական միութեան Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի :

Այս կիրակի ամբողջ օրը Սէնթ Անարէ Պէլ – վէէրի պարտէզը :

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, մարզական զանա – զան խաղեր, բուրդ, կռիւմարտի մեծ մրցում, Արզումանեան, ախոյեան Փրօվանսի 1944ի ընդդէմ Վ. Զատուրեանի ախոյեան Փրօվանսի 1949ի եւ ու – րիշներ : Միութեանս կողմէ պիտի ներկայացուի « ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐԸ» :

ԾԱՆՕԹ.— Հանդիսավայրը երթալու համար , առնել 25 թիւ հանրակառքը եւ իջնել վերջաւորու – թեան :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երկ – րորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը : Աշակերտուհիները արձանա – գրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչու – թիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահման – ուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին :

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դի – մել տեսչութեան, հինգշաբթի, չաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ : Հեռախօս Obs. 18 - 28:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Գրիգոր Պոտուքեան, Տէր եւ Տիկին Զա – րեհ Ռաֆայէլեան, Այրի Տիկին Տիգրանուհի Պո – տուքեան կը ծանուցանեն որ այս կիրակի առտու (Օգոստոս 21) Փարիզի Հայոց եկեղեցին մատնա – ւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց սիրելի կնոջ եւ աղջկան՝ ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԷԼ ՊՈՏՈՒՔԵԱՆի յիշատակին, անոր մահուան քառասունքին առ – թիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

COTE D'AZUR

ԱՑՑԵԼՈՂՆԵՐՈՒՆ

Թիւ **7 Route Nationale**ի վրայ

ՆԻՍԷՆ 14 ԵՒ ՔԱՆԷՆ 19 քիլոմ. հեռաւորութեամբ

Auberge du Bosphore

ճաշարանը հանդիպեցէք անպատճառ

Ուր պիտի գտնէք ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱ – ԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԸՄՊԵԼԻ

ԵՒ ՃՈԽ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ

Հեռաձայն Le Loubet 230 - 31

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 փր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 փր. C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 23 Août 1949 Երեքշաբթի 23 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5929–Նոր շրջան թիւ 1340

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԻՓՈՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Նոր բառերն ու բացատրութիւնները ամբողջ բառարան մը կրնան կազմել, երկու մեծ պատե – րազմներէ, բայց մանաւանդ վերջին Աչխարհա – մարտէն ի վեր: Տակաւին չենք հաչուեր համատա – տագրութիւնները, որոնք խելքի պատյտ կը պատ – Հառեն :

Նորաբանութիւն մըն ալ՝ «Թիֆոյականու – թիւնը», բացատրելու համար այն չարժումը որուն դլուխն անցած է Եուկոսլաւիոյ դիկտատորը, մա – ուչէյ Թիֆօ (այլ անուամբ Եոզիֆ Պրազ) : Ճիշդ ինչպէս կ'ըսենք մարքսականութիւն, լենինակա – նութիւն, սթալինականութիւն, ֆաչականութիւն, հիթլէրականութիւն եւն.:

Ի՞նչ է այս նոր չարժումը:

Ա.հարկու Թիֆօն, որ Սթալինի աչքին լոյսն էր երէկ եւ դինի կը խմէր անոր արեւչատութեան հա – մար, ֆաչական՞ն, դաւաճա՞ն դարձած է, ուրանա – լով Մարքս–Լենինի վարդապետութիւնը :

Ան որ դնդակահարեց Միխայլովիչը, հակա – ռակ բոլոր բարեխօսութեանց, այլեւս դործի՞ք մըն է արեւմտեան պետութեանց ափին մէջ, հարուա – ծելու համար Մ. Միութիւնը :

Հաստատական պատասխան տալ այս հար – ցումներուն՝ կը նչանակէ աչքերը դոց ման դալ : Կամ թուաթակարար կրկնել Թիտոյ բառեր եւ ո – րակումներ :

Թիֆօն եւ իր ընկերները նոյնքան Թիտու բոլ – չեւիկներ են, որքան Մոսկուայի Թաթին տակ ին – կած երկիրներուն այսօրուան վարիչները : Ու – մանիոյ Ղաղար Աննա Փաուքէրները չեն որ հա – մայնավարութեան դաս պիտի տան իրենց :

Համայնավար կարդուսարքը նոյն դաժանու – Թեամբ գործադրուեցաւ Եուկոսլաւիոյ մէջ: Այն աստիճան որ, ատեն մը ուղղափառները անդամ կը դանդատէին Թէ չատ յատուկ դնաց :

Ապդ, անցեալ տարի մահացու մեղք մը դոր – ծեցին Թիֆօ եւ իր ընկերները, քիչ մը անկախ դործելու տրամադրութիւն ցուցնելով: Եւ նորա – կազմ կոմինֆորմը (կոմ. տեղեկատու դիւան) նոյն տարուան Յունիսին փուքաց բանադրանք մը ուղղել, նոյնինքն Սթալինի Թելադրութեամբ :

Ուրեմն, Մ. Միութեան հաւատարիմ արբան – եակներ մնացին Ռումանիա, Պուլկարիա, Հուն – դարիա, Լեհաստան, Չեխոսլովաքիա եւ... Ալպա – նիա, իսկ Եուկոսլաւիան հռչակուեցաւ Թշնամի, քանի չէ Թօթափած «դաւաճան» Թիֆոյի լուծը:

Դեռ քանի մը չաբաթ առաջ էր որ մասնաւոր պաշտօնագրով մըն ալ յայտարարուեցաւ այս պա – րագան :

Եւ արդէն ստեղծուած է մթնոլորտ մը, որ կր – նայ սարսել ամբողջ Պալքանները:

Փաստ՝ Մոսկուայի նոր ազդարարութիւնը, «աւելի ազդու միջոցներ ձեռք առնելու» սպառնա – լիքով: Եւ Պելկրատի վճռական պատասխանը :

Եուկոսլաւիոյ դլխուն բացուած փորձանքը ա – ւելորդ անդամ մը եւս կ'ապացուցանէ Թէ՝ Մոս – կուան երբեք չի հանդուրժեր որ ոեւէ արբանեակ պետութիւն անկախ դործէ, հաւատարմօրէն հե – ռեւելով հանդերձ Մարքս Լենինի վարդապետու – Թեան :

Ո՛վ որ կը փորձէ դլուխ վերցնել, ուչ–կանուխ վրայ կուտայ եւ՛ դիրքը եւ՛ դլուխը:

Պատմութիւնը կրնաք սկսիլ երեւանէն, ուր խորհրդային իշխանութեան հիմնադիրներն անդամ իրենց դլուխը վրայ տուին, վարչապետներէն մին – չեւ կեդր. կոմիտէի քարտուղարները: Անշուչտ ա – նոր համար որ քիչ մը «հասունցած» էին...

Դեռ վերջերս չէ՞ր որ, ընդհանուր մաքրա – դործութիւններու ընթացքին, Սոֆիայի մէջ բանտար – կուեցաւ փոխ – վարչապետը, վաստակաւոր հա – մայնավար մը, Քոսթով, Ալպանիոյ մէջ դնդակա – հարուեցաւ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Քոչի, նոյնպէս փոխ–վարչապետ, յիչելով դըլ – խաւորները :

Աւելի առաջ, Հունգարիոյ խորհրդային իշխա – նութիւնը կը պատուհասէր քաղաքական ոստիկա – նութեան հիմնադիրը, Ռայք եւ ուրիչ պատասխա – նատու դէմք մը: Լեհաստանի մէջ՝ Կոմուլքա (ընդհ. քարտուղար): Բոլորն ալ միեւնոյն ամբաս – տանութեամբ,— ազդայնական չեղումի, լրտեսու – թիւն, դաւաճանութիւն ...

Հարթիչ գլանն է որ կը բանի ամէն տեղ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ

Հնարամիտ, ճարպիկ ժողովուրդի անուն հա – նած ենք առեւտրական հրապարակին վրայ, որուն չարժիչ ուժը Թուանչանն է :

Գումարէ, բաժնէ, բազմապատկէ :

Բայց, բոլորովին կ'անճրկինք, երբ Թուա – նչանը գործ ունի մեր համրանքին հետ:

Կա՛մ «պէխապէր» ենք եւ անտարբեր: Եւ կամ կը սաւառնինք օդին մէջ :

Այնպէս որ, չատ քիչեր գիտեն Թէ որքան Հայ կայ ոչ Թէ ամբողջ աչխարհի, այլ իրենց բնակած քաղաքին, դիւղին կամ Թաղին մէջ:

« Յառաջ » մարզահամար մը արտատպած էր կիրակի օր, Պէյրութի «Ազդակ»էն :

Յօդուածագիրը, Կ. Գանթարճեան, դանազան պրպտումներ կատարելով, մեր Թիւը կը հասցնէր 3.377.000 անձի :

Կ'ենթադրեմ Թէ մեղքը իրենը չէ, եթէ կարդ մը Թուանչաններ չեն համապատասխաներ իրակա – նութեան :

Օրինակ, 8000 Հայ կը հաչուէ Յորդանանի մէջ, չեմ գիտեր ի՛նչ հիման վրայ: Տասնրիհիզ հազար՝ Գերմանիոյ մէջ: Մինչդեռ հաղիւ 3500 — 4000 կը հաչուեն, մեծ մասով տարադիրներ :

Զարհուրանգութիւն է նաեւ Իտալիոյ համար նչանակուած 2000ը, եւ աւելի քան տասնա – պատկուած՝ Հոլանտայի 1500ը: (Ընդամէնը 87-90): Նոյնպէս Եթովպիոյ 15.000ը, (ոչ իսկ 5 հազար) , Հարաւ. Աֆրիկէի հազարը եւն.:

Իրականութեան չի համապատասխաներ նաեւ Մ. Հայաստանի համար նչանակուած Թիւը — 1.370.000:

Ժամանակը եկած չէ՞ քիչ մը աւելի դիտական – օրէն քննելու այս կարդի խնդիրները :

Ոչինչ կը չահինք, «ազդասիրաբար» ուռեցնե – լով մեր արժանիքները կամ համրանքը :

ՎԱՀԷ

Յ. Գ.— Մարզահամարի մը ձեռնարկուած էր Փարիզի մէջ, հրապարակային յայտարարու – Թեամբ: Արդի՞ւնքը :

ԴԵՐԱՍԱՆ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ, որ ատենէ մը ի վեր Մարսէյլ կը դտնուէր, Փարիզ եկած է եւ Լե – ւոն Շանթի «Օչին Պայլ»ը ներկայացնելէ վերջ Հայաս. Ամերիկա պիտի մեկնի յառաջիկայ Սեպ – տեմբերին, իր արուեստագէտ կնոջ հետ :

Էրզրումի երկրաշարժին աւերները

400 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ,— 8000 ԱՆՊԱՏՍՊԱՐ.— ԱՄ – ԲՈՂՋ ԴԻՒՂԵՐ ՍՐԲՈՒԱԾ

Անգարայէն կը հեռագրեն կիրակի օրուան թուականով (Ռէօյթէր).— Զոր հարիւր հոգի մեռած են, 8000 հոգի անպատսպար կը մնան, հա – մաձայն ազէտեալ վայրերէն հասած վերջին տե – ղեկութեանց :

Ցնցումները ընդհատաբար կը չարունակուին անցեալ երէ. օրուան երկրաչարժէն ի վեր, էր – ղրումի, Երզնկայի եւ Պինկէօլի (Բիւրակն) չր – ջաններուն մէջ, ուր երեք դիւղեր սրբուած են: Ա – պատարար խմբակները տակաւին դիակներ կը դա – նեն տուներու փլատակներուն տակ եւ դետնի ճեղ – քերուն մէջ: Մարդկային կորուստներ եւ նիւթա – կան վնասներ պատահեցան 45 դիւղերու մէջ, ուր 1100 տուներ եւ ուրիչ կարեւոր չէնքեր կործանած են հիմնայատակ :

Երկար կարաւան մը ճամբայ հանուած է դէպի Պինկէօլ, հրամանատարութեամբ էրզրումի ոս – տիկանապետին, օդնութիւն հասցնելու համար ա – դէտեալներուն : Կառքերը, որոնց չարանը կէս մղոն կը բռնէ, բեռնաւորուած են հագարաւոր հա – ցերով, բժչկական նիւթերով, հանդերձեղէնով, ուտեստով եւ վրաններով: Կառք մը դէպերով կատ. կը փոխադրէր պատանքի համար:

Էրզրումի կուսակալը որ ազէտին վայրը կը դտնուի, արդիլեալ գօդի հռչակեց չրջանը: Թղ – թակիցներուն արգիլուեցաւ մտնել այդ չրջանը :

Ինչպէս կը յիչուի, 1940ին ալ երկրաչարժ մը պատահեցաւ Երզնկայի մէջ եւ 10.000 հոգի մեռան:

Աւետարերու հրդեհը ազգային սպէտ մը դարձաւ

80—100 ԱԶԱՏԱՐԱՐՆԵՐ ՈՂՋ ՈՂՋ ՎԱՌԵՑԱՆ ԲՈՑԵՐՈՒՆ ՄԷՋ, ՊՈՌՏՈՑԻ ՄՕՏ

Անտառային հրդեհները ազգային սպէտ մը վերածուեցան Թիտոյական նահանդին մէջ, Պոռտոյի մօտ, ոչ միայն անհաչուելի վնասներ, այլեւմարդ – կային զոհեր պատճառելով: Հրդեհները կը չա – րունակուին վեց չաբաթէ ի վեր, հետզհետէ տա – րածուելով, հակառակ զինուորական եւ քաղաք – կան իչխանութեանց դերմարդկային ճիդերուն :

Վերջին լուրերու համաձայն, աւելի քան 80 ազատարարներ ողջ ողջ մեռած են բոցերուն մէջ կամ հեղձամահ եղած՝ թանձր ծուխերէն: Աւելի քան 50.000 հեքթար տարածութիւն մոխիրի վե – րածուած է Պոռտոյի չրջանին մէջ: 200 դիւղեր սրբուած կամ ծանրապէս վնասուած են :

Ներքին գործերու նախարարութեան զեկոյցին համաձայն, զոհերուն 42ը քաղաքացիներ են, 18ը սպաներ եւ զինուոր: Վերջին հեռադիրներ դուժե – ցին Թէ զոհերու Թիւը կ'անցնի 80ը: Զինուորներու նոր դիակներ երեւան հանուած էին, բոլորովին ծխացած եւ անճանաչելի դարձած :

Ծուխէն սեւցած ազատարարներ, քաղաքացի Թէ զինուոր, կը չարունակեն խուզարկութիւններ կատարել աւերեալ տարածութեանց վրայ, նոր դիակներ փնտռելով: Կը կարծուի Թէ զոհերուն Թիւը հարիւրն ալ անցած է :

Շատեր իրենց կեանքը կորսնցուցին չաբաթ օր, երբ հրչէջները պաչարուեցան բոցերէն, հովին ուղղութիւնը փոխուած ըլլալով :

Կիրակի կէս օրին հաղարաւոր հրչէջներ, զին – ուորներ եւ կամաւորներ յաջողեցան որոչ չափով սահմանափակել հրդեհը: Պահ մը բոցերը մինչեւ 16 քիլոմեթր մօտեցան Պոռտոյի, որ ծածկուած էր Թանձր ծուխերով: Թերթերը կը գրեն Թէ չաբաթ օր մոխիր կը հոսէր քաղաքին վրայ:

Ամէնէն ծանր կորուստները կրած է 1920 բնա – կիչներով գիւղ մը, Սեսթաս: Կիրակի օր 38 ած – խացած դիակներ փոխադրուած էին քաղաքապե – տարանը: Զոհերուն մէջէն է գիւղապետը, 44 տա – րեկան:

Թիտոնի նահանդապետը ձայնասփիւռ զեկու – ցում մը տալով, յայտարարեց Թէ զոհերուն բուն ցանկը պիտի հաղորդեն երբ լրանան վերջնական տուեցումները: Այս առթիւ յորդորեց կարեւորու – Թիւն չտալ վայրերան զրոյցներու :

Վտանգը վայրը ղրկուած 3500 զինուորներէն զատ, 250 հրչէջներ ալ փոխադրուեցան փարիզէն, բոլորովին արդիական կազմածներով :

Կառավարութեան երեքեւեքը առաջնորդուած է վտանգուած չրջանին մէջ, կամ դան – դաղած :

Աուճատը կը չարունակուի չատ մը դիւղերու մէջ: Ականատեսներ փախուստի այս տեսարանը կը բաղդատեն 1940ի խուճապին հետ, երբ հազարա – ւոր բազմութիւններ կը Թափառէին ճամբաներուն մէջ: Շերտնի դիւղացի մը եւ իր կինը գիւղէն կը վախչէին իրենց առջեւ ձգելով կով մը, երբ, յի – սուն քայլի վրայ, պաչարուեցան բոցերէն: Եւ սկսան աղաղակել,— «Ո՞ւր պիտի երթանք»:

Բազմաթիւ դիւղացիներ ամէն բան կորսնցու – ցած են: Տեղ տեղ հրդեհին բոցերը ահարկու սիւ – ներ կազմելով իրար կը խառնուէին սանձակոտոր սուրացող ձիերու արագութեամբ : Շատ մը գիւ – ղերու զպրոցները հիւանդանոցներու վերածուե – ցան :

Հանրապետութեան նախագահը, որ արձա – կուրդի գացած է, ցաւակցութիւն յայտնելով, ազ – գային համերաչխութեան կոչ մը ուղղեց ժողո – վուրդին:

★ Թերթերու նկարագրութեանց համաձայն, Թիտոնի չրջանին մէջ ազէտին գլխաւոր տարա – ծութիւնը կը կազմէ ութանկիւն մը, 20 մղոն լայ – նութեամբ եւ 30 մղոն երկայնութեամբ: Վտան – գուած վայրերն են.— Պոռտոյի անմիջապէս հա – րաւային – արեւմտեան մասը (Փեսաքի գաւա – ռակ), 15 քիլոմեթր աւելի դէպի հարաւ (Լապրէ – տի գաւառակ), 25 քիլոմեթր դէպի հարաւ, արեւ – մուտք (Պելինի գաւառակ), 10 քիլոմեթր դէպի ա – րեւմուտք, Արքաշոնի ուղղութեամբ :

Շատ մը Թերթերու տեղեկութեանց համա – ձայն, տառապ փճացած է 250.000 արտաւար տա – րածութեան վրայ: Դժբախտութիւնը այն է որ հր – դեհ մը հազիւ մարած, ուրիչ մը կը ծագի, յաճախ անհոդութեան հետեւանքով: Օրինակ, չատեր վա – ռած ծխիկ մը (սիկառէթ) կը նետեն, կամ դիւղա – դնացներ առկայծ կրակներ կը ձգեն: Երբեմն ալ կառախումբերու արձակած կայծերէն հրդեհ կը ծագի: Զարամտութեան դէպքեր ալ արձանագր – ուած են: Բայց ազէտին գլխաւոր պատճառը կը վերագրեն երկարատեւ երաչտին :

★ Երկուչաբթի օր կարեւոր ժողով մը դու – մարուեցաւ Պոռտոյի մէջ, նախագահութեամբ ազ – գային պաչտպանութեան նախարարին: Զորսուկէս միլիոն ֆրանքի ստիպողական նպաստ մը տրուե – ցաւ Թիտոնի նահանգապետին տրամադրութեան տակ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մարիչ Կիլ Ա՛ն, որուն անունն ալ ոչ մեր ընթերցողները կը յիշեն, երբեմն մեր հետ համագործակցած էր։

Ներկայիս ան կը գտնուի Լոս Անճելըսի մէջ, ուր կը հրատարակէ «Ամերիկահայ» անունով շաբաթաթերթ մը։

Ահա թէ ինչ կը գրէ ան մեզի ուղղած նամակին մէջ։

«Ես ալ ձեզի պէս կը սիրեմ հայրենի հողը, հայրենի լեզուն, հայրենի սովորութիւնները, հայրենի ամէն ինչ։ Ես ալ ձեզի պէս կը տառապիմ հայրենի ցաւերով, հայրենի վշտերով։ Ես ալ ձեզի պէս կ՚ուզեմ, որ մեր ազգը ապրի, զարգանայ, ծաղկի։ Ես ալ ձեզի պէս կ՚ուզեմ, որ մեր ազգը ունենայ ազատ, անկախ հայրենիք

«ՁՈՒՄԱՆ ՓԱՓՈՒՂ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՂՎԵՍԱՎՈՐ ՂԱՎՈՒ

(ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՀԱԳ, 1034 — 1064)

Բ. ՄԱՍ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

Գ.

ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՂԱՎՈՒԱՅ

Տեսար իր տաղը չգտաւ զարմանք, տան տեղն տեսաւ ու տարակուսեցաւ. ըսաւ ցաւագին. «Ո՞վ տարաւ զիս ինձմէ հեռու։ Ո՞ւր է իմ տունս, ո՞ւր է իմ հարստութիւնս։ Ո՞ւր է իմ ոսկի ու արծաթս։ Ո՞ւր է իմ ընտանիքս։ Ո՞ւր է իմ ծառաները։ Ո՞ւր է իմ ձիերս։ Ո՞ւր է իմ ուղտերս։ Ո՞ւր է իմ ոչխարներս։ Ո՞ւր է իմ ցորենս։ Ո՞ւր է իմ գինիս։ Ո՞ւր է իմ ձէթս։ Ո՞ւր է իմ ամէն բանս։ Ո՞ւր է իմ ամէն ինչս։ Ո՞ւր է իմ ամէն ինչս։ Ո՞ւր է իմ ամէն ինչ

★ Ֆրանսական ուրիշ մասերուն մէջ ալ հրդեհները կը շարունակեն աւերներ գործել: Հրդեհներ ծագած են նաեւ Անգլիոյ եւ Զուիցերիոյ անտառներուն մէջ:

ՍԹԱԼԻՆ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ԹԻԹՈՑԻ

Հետզհետէ կը ծանրանայ տագնապը Ս. Մլուխեան եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ: Կիրակի օր Մոսկուայի անթելը ամէնէն բուռն յարձակումը կատարեց Եուկոսլաւիոյ դէմ, յարձակողական մը որ չէր տեսնուած 14 ամիսէ ի վեր, երբ Կոմինֆորմը բանադրեց Թիթօն:

Զեկուցումը կը բաղկանար 3000 բառերէ, եւ կը վերջանար բացորոշ սպառնալիքով մը,— եթէ Թիթոյի կառավարութիւնը չարունակէ գործել իբրեւ ֆաշական եւ թ,նամի, «Ս. Միութիւնը ա-ւելի ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնէ»:

Այս նոր յարձակողականին պատրուակ ծառայած է կարգ մը խորհրդային հպատակներու բանտարկութիւնը: Եուկոսլաւիա կը պատասխանէ թէ ամբաստանեալները իր հպատակներն են որոնք խորհրդային քաղաքացի դառնալով, կը դաւադրէին պետութեան դէմ:

Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ ռուս զինուորներ չարժումները տեղի կ'ունենան Հունգարիոյ մէջ, դէպի Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխը: Այս առթիւ իրազեկները դիտել կուտան թէ Եուկոսլաւիա իր բանակին զինամթերքը 60 առ հարիւր համեմատութեամբ կը ստանար Ս. Միութենէն, իսկ մնացեալը՝ զանազան աղբիւրներէ, ինչ որ անոր պատ պարագայ մըն է իրեն համար: Մանաւանդ որ տասը չաբաթէն ճմեռը կը սկսի Պալքաններուն մէջ: Ուրիշ խօսքով, Եուկոսլաւիա չի կրնար տրամադրել Ս. Միութեան, առանց նիւթական օգնութիւն ստանալու արեւմտեան պետութիւններէն:

★ Մոսկուայի աղդարարութիւնը կ'ըսէ.— «Կը թուի թէ Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը մատրած է չարունակել իր տմարդի ընթացքը խորհրդային քաղաքացիներու հանդէպ, տպօրէն ձերբակալութիւններով, ծեծով եւ ծաղրանքով: Եթէ այդպէս է, խորհրդային կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը նկատէ յայտարարել թէ պիտի չհամակերպի այդպիսի կացութեան մը եւ պիտի հարկադրուի ուրիշ աւելի ազդու միջոցներ ձեռք առնել, պաշտպանելու համար խորհրդային քաղաքացիներու իրաւունքները եւ չահերը Եուկոսլաւիոյ մէջ եւ կարգի հրաւիրելու բռնարարիչները»:

Ս. Միութիւնը նոյնիսկ մեղադրանքներ ուղղած էր Յուլիս 25 թուակիր ծանուցագրով մը, որուն պատասխանեց Եուկոսլաւիա Յուլիս 30ին: Խորհրդային նոր ծանուցագիրը կը հերքէ իր բանտարկեալ քաղաքացիներուն դէմ եղած մեղադրանքները:

Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը անմիջապէս պատասխանեց նոր ծանուցագրին, աչխարհի դատաստանին ձգելով Սթալինի սպառնալիքը: Այս առթիւ մանրամասնօրէն կը պարզէ Ս. Միութեան երկդիմի դիրքը, եզրակացնելով.— «Ռուսական կառավարութեան թշնամական ընթացքը յայտնի է Եուկոսլաւիոյ հանդէպ կատարուած կարգ մը ա-րարքներով: Այդ ընթացքը պարզապէս հետեւանքն է քաղաքականութեան մը որ ոչ միայն կը հակասէ ընկերվարական Եուկոսլաւիոյ չահերուն, այլեւ կը վնասէ ժողովրդապետութեան ճակատին»:

Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը անմիջապէս արեւմտեան պետութեանց դեսպաններուն հաղորդեց Մոսկուայի ծանուցագրին բովանդակութիւնը:

ԻՐԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ տարեդարձի տօնակատարութեանց առթիւ, կիրակի օր փոքր մի-չագէպ մը պատահեցաւ Մոնթառնասի կայարանին առջեւ, ոստիկաններուն եւ խումբ մը ցուցարարներու միջեւ: Բարեխնամաբար չատ կարճ տեւեց:

ՋԻՆԱՄՏԱՆԻ աղգայնական բանակը երկու յաղթանակներ կը ծանուցանէ, ըսելով թէ կարմիր գօրքը ետ մղուեցաւ Քանթոնի հիւսիսակողմը: Կռիւները կը չարունակուին կատաղօրէն:

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՆԵՐԱԾՈՒՄՆԵՐՈՒ ծրագրին համաձայն, 13 հազար թոն կարագ, 4800 թոն պանիր պիտի գնուի Հոլանտայէն եւ Տանըմարքայէն: Միեւնոյն տարի 10.000թոն միս պիտի պահուխսատնարաններու մէջ, նեղ օրուան համար:

ՍՈՒՐԻՈՑ վերջին դէպքերուն առթիւ թուրք թերթերը կը չարունակեն չոնդալից լուրեր հրատարակել: «Վաթան» կը գրէ թէ քիւրտ ցեղապետները ժողով դումարած են նախագահութեամբ պնդակահարուած Պարզանի եղբօր որ քիւրտ է ինչպէս Հիւսնի Զայիմը: «Թասվիր» ալ կ'ըսէ թէ ըմբոստութիւն ծագած է Քիւրտ Տաղըի մէջ:— Եւ պիպտական թերթ մըն ալ կը պատմէ թէ Հիւսնի Զայիմ սպաննուած է իր տանը մէջ, դիմադրած ըլլալով, ինչպէս եւ վարչապետը, ապա երկուքը միասին Մեղդէի միջնաբերդը փոխադրուած եւ պնդակահարուած են ետեւ: Սուրիական կառավարութիւնը վճռապէս կը հերքէ այս պատմութիւնները:

ՀԱՐՈՒԱԾԱՑԻՆ ԲԱՆՈՒՈՐ ՄԸ, սերպ հան-քադրծ Ռիստա Միյատովիչ, յայտնած է 554 թոն ածուխ հանել մէկ օրուան աշխատանքով: (Իր մէկ ընկերը 270 արտադրած էր): Ուրեմն սերպ հանքադրծը մրցանիշը կոտրած է կրկնապատիկ, քանի որ Ս. Միութեան հռչակաւոր Ստախանովը արտադրած էր միայն 227 թոն մէկ օրուան մէջ:

ՄԵՏԱՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ բանուորներու սէնտիքան ժողով մը գումարեց, քննելու համար կացութիւնը որ ծանր մտահոգութիւն կը պատճառէ: Տրուած զեկուցման համաձայն, միայն 31.200 հոգի կը բանին օդանաւային չինութեանց մէջ, մինչդեռ աչխատաւորներու թիւը 92.000 էր 1947ին: Ազգ. պաչտպանութեան նախարարը հաղորդած է թէ 13 հազար հոգի եւս պիտի արձակուին մինչեւ 1951: Գործազրկութիւնը կրնայ ծանրանալ նաեւ ինքնաչարժներու չինութեան մէջ: Ճեռայ, վակոններ եւ չոգեչարժ մեքենաներ կը ներածուին Ամերիկայէն, վնասելով ֆրանսական ճարտարագործութեան: — Աւհետատակցական Միութեանց վրիժները (համամասնաւար) հրահանգած են բանուորներուն օդանաւային գործարաններուն առջեւ համախմբուիլ այսօր, երեքչաբթի, եւ գործ պահանջել: Ոստիկանութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած է: 1500 սաղաւարտաւոր չրջուն պահակներ դիրք բռնած են Աբժանթէօյի մէջ, փչաթելերու առջեւ: Օդանաւային գործարան մը փակուած ըլլալով այս արուարձանին մէջ, անգործութեան դատապարտած են 3500 բանուորներ: Զինուորական միջոցներ ձեռք առնուած են նաեւ Սիւէնի մէջ:

Մեծ դաչտահանդէս Սեն Լուի մէջ

Նուիրուած Հ. Ց. Դ. «ԱԿՆՈՒՆԻ» ենթակոմիտէի 22րդ տարեդարձին:

Այս կիրակի, 28 Օգոստոս ամբողջ օրը, Սէն Լու Կռան փէն եօթնեդրայրեանները հանրածանօթ պարտէզին մէջ: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է: Առանձին յայտագիր տեղին վրայ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Շավիլէն Տէր Գալուստեան, Մինասեան, Օհանեան եւ Մանուկեան ընտանիքները իրենց սրտագին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն Շավիլի Հ. Ց. Դ. Արղուեթեան խումբին, Նոր Սերունդին, կազոյտ Խաչին եւ ամէն անոնց որոնք անձամբ, դրաւոր, ծաղկեպսակով եւ բարեպատակ նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօտ, մեծ մօր եւ քրոջ, ԱՃԲՐԻ ՏԻԿԻՆ ԵՐԻՑՈՒՀԻ ՏԷՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՇԱՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

վոխան ծաղկեպսակի չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, Այրի Տիկին Երիցուհի Տէր Գալուստեանի մահուան առթիւ.— Այրի Տիկին Հայկազուհի Մանուկեանէ, Պ. Պ. Մանուկ, Կղէմէս եւ Աբրահամ Մանուկեաններէ 2000 ֆր., Հ. Ց. Դ. «Արղուեթեան», ֆր. Կ. Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդէ 2000 ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Սիրուն Պարոնեան 500, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մկրտիչեանէ 500, Տէր եւ Տիկին Փ. Ճուվհաննէսեան, Օ. Տէմիրճեան, Մ. Տէմիրճեան, Կ. Կարապետեան, Ն. Սարաֆեան, Ն. Աննայեան, Գ. Փարաջանեան, Թ. Սարեան, Հ. Հայրապետեան, Օն. Ագդաչեան 200ական եւ Ճարուքիւն Պետրոսեան հարիւր ֆրանք:

★ Նոյնպէս Փափազեան եղբայրներէ չնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք, վոխան ծաղկեպսակի, իրենց հօրաքրոջ աղչկան Տիկ. ԵՐԶԱՆԻԿ ՊՕՏՈՒՐԵԱՆի ցաւալի մահուան առթիւ:

★ Շավիլէն Քիւլչեան եղբայրները հազար ֆր. կը նուիրեն Ալֆորվիլի կազոյտ Խաչի մասնաճիւղին, իրենց մօրաքրոջ աղչկան Տիկին ԵՐԶԱՆԻԿ ՊՕՏՈՒՐԵԱՆի զառն մահուան առթիւ: Ստանալ «Ճառագ»էն:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ-թաչխիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԱԿԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապտպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՄԵՐ ԹԼԹՍԱԻՃՆԵՐԻՆ գրել պարզ մէլանով, ոչ թէ Stylo à bille ներով կամ սովորական մատիտով: Եւ գրել միատեսակ թուղթի վրայ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ, մինչեւ Օգոստոս 5

Վիէն Մուր., Երա., Զոպօ., Նալ., Կար., Աբպ. 1500ական ֆրանք, ՓԱՐԻԶ (5) Աչբք. 1500, ԱՆԹԻՊ Քար. 800, ՓԱՐԻԶ (5) Կաթ. եկ. 4 հա-պար, ՎԱԼԱՆՍ Ե. Ք., Տ. Ս., Փերզ., Փեք., Պօյ. 1500ական, Տ. Պ., Թէրզ., Այվ., Կօճ., Թոր. 800ական, ՓԱՐԻԶ (7) Գ. Գր. 800, ՊՈՒՐԺ Մարտ. 200, ԼԻՈՆ Ղազ. 300, ԱԼԺԵՐԻ Խաչ. 800, ՌԻԷՋ Ղազ. 2 հազար, ՎԻԼՖՐԱՆՇ Ճար. 1500, ՎԻԼԵ-ՐՄՊԼ Փափ. 800, ԼԻՈՆ Ս. Կ. երկու հազար, ՓԱ-ՐԻԶ (19) Փափ. 1500, ՓԻԻԺՔ Պետ. 1500, ԻՍԻ Նազ. 800, ՊԱՆԵԼՕ Զատ., ՔԱՇԱՆ Ստատ. 1500ական, Ն. ԵՈՐՔ Տիզ. 5 հազար, ՖԻԼԱՏԻԼՖԻ Չ. եղ. 2500, ԼԻՎՐԻ Ալթ. հազար ֆրանք:

ՀԱՄԱԿՐԱՆՔ «ՃԱՌԱԳ»Ի

Վիէնէն ընկերուհի Թավրիզ Մանուկեան 500 ֆրանք կը նուիրէ «Ճառագ»ի տարածման ֆոնտին, իր խմբագրատուն այցելութեանը առթիւ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի երկ-րորդ տարեչրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուչաբթի օրը: Աչակերտուհիները արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեչրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին:

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինդչաբթի, չաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ: Հեռախօս Obs. 18 - 28:

ՍԱՆԴՈՒԽՏ ԿՈՑՍ ԵՒ ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ԹԱԳԱՒՈՐ ՀԱՃՈՑ

30 Հոկտեմբերին Սալ տը Շեմի:

Բեմադրութեամբ դերասան Տ. ՆՇԱՆԵԱՆի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը իր 7 Օգոստոսին կազմակերպած դաչտահանդէսին առթիւ, չնորհակալութիւն կը յայտնէ Իսիէն ընկեր Կիւլպէնկի որ իր նուիրած պատուհներով կոկիկ դումար մը ապահովեց վարչութեան, Ալֆորվիլէն ընկեր Պ. Դաւիթեանի որ ինչպէս միչտ այսանգամ ալ երեք հազար ֆրանք նուիրեց, փոխան ածուրդի, Ալֆորվիլէն Տիկին Զ. Քէչիչեանի եւ Պ. Դաւիթեանի (Իսի) որոնք այնքան անձնուիրութեամբ աչակցեցան պիւֆէի փոխադրութեան գործին: Այս առթիւ վարչութիւնը ներողութիւն կը խնդրէ այն բոլոր հանդիսական-ներէն որոնք դժուարութեանց մատնուեցան երթեւեկի անկանոնութեան պատճառով, որ անկախ էր կազմակերպողներու կամքէն: Հանդիսականներու մեծ բազմութիւնն էր որ անակնկալի բերած էր տունքը:

COTE D'AZUR

ԱՃԱՊԱՂՆԵՐՈՒՆ

Թիւ 7 Route Nationale ի վրայ

ՆԻՍԷՆ 14 ԵՒ ՔԱՆԷՆ 19 քիլոմ. հեռաւորութեամբ

Auberge du Bosphore

ճաչարանը հանդիպեցէք անպատճառ

ՈՒր պիտի գտնէք ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱ-ԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԸՄՊԵԼԻ

ԵՒ ՃՈԽ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ

Հեռաձայն Le Loubet 230 - 31

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճզլ.

Tél. GOB. 15-70 — Գին 6 ֆր. — C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 24 Août 1949 Չորեքշաբթի 24 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5930–Նոր շրջան թիւ 1341

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇՈՒՏԱՋ ԱՒՈՒԵԼ ՉԵՆ ՏԱՐ

— « Մենք չենք ուզեր Ռուսաստանի մէկ նահանգը դառնալ : Երբեք պիտի չդառնանք» :

Այս յայտարարութիւնը կ'ընէր Եուկոսլաւիոյ Ազգ. ժողովին դեր – առեներեսը, Պ. Փիժատ :

Ո՛ր տեսակէտէն ալ քննենք Մոսկուայի եւ Պելկրատի միջեւ բացուած պայքարը, եզրակացութիւնը պիտի յանգի այս յայտարարութեան :

Տարբեր չեն խորհիր միւս արբանեակներն ալ, ինչպէս բոլոր անոնք որ լուծի տակ են :

Նոյնիսկ համայնավար կուսակցութեան մէջ կան տարրեր որոնք չեն հանդուրժեր կրեմլինի համայնակուլ մենատիրութեան :

Ըմբոստութեան վերջին ձայնը կուգայ Գեր – մանիայէն :

Ռառասուն տարեկան երկրաչափ մը, Քարլ Հայնց Շոլց, վաղեմի համայնավար, նոր կուսակցութիւն մը կազմած է, պայքարելու համար Մոսկուայի բռնակալութեան դէմ :

Ահաւասիկ իր յայտարարութիւնը :

— « Մենք, համայնավարներ, կազմակեր – պուած ենք պայքարելու համար աշխարհակալ բոլշեւիզմին դէմ : Խարդախութիւն է ներուսիոյ այսպէս կոչուած միջազգայնութիւնը : Մենք կը մեր – ժենք որեւէ ծրագիր որ կը ձգտի դիկտատուրա – թիւն հաստատելու ժողովուրդին վրայ» :

Նոր կազմակերպութիւնը, որ կը կոչուի «Ազատ համայնավարներու կուսակցութիւն» (FKP), ունի 4600 գործօն անդամներ, համաձայն հիմնադրին յայտարարութեան :

Թերթերը կը դրեն թէ ռուս բոլշեւիկները 10 հազար մարք (700 տոլար) պարգեւ խոստացած են, առեւանգելու համար Շոլցը, որ կը բնակի Պերլին, յարկաբաժնի մը երրորդ յարկը, երկաթա – պատ պատուհաններով եւ դուռներով (Ֆրանսա – կան չրջան) :

Ուրեմն «դատաճան» մը եւն : Թէեւ կէսթապոյին կազմէ ձերբակալուած է 1933ին, խորհրդարանի հրկիզման առթիւ, եւ չորս տարի բանտարկուած, առանց դատաստանի : Պատերազմի ընթացքին ալ, դատադրական աշխատանքներ կատարած է Նացիներուն դէմ, Պերլինի մէջ :

Վճռական եւ լաւատես, Շոլց քաղաքական գործունէութեան ծրագիրը մըն ալ մշակած է : Եւ մէյ մը կը յիշեցնէ.

— « Մենք համայնավարներ ենք, մէյ մը համայնավարներ եղած ենք, եւ պիտի մնանք» :

Նոր կուսակցութիւնը կը պահանջէ Գերմանիոյ վերադարձնել Սարի չրջանը եւ Լեհաստանի դրաւած հողերը, ջնջել ռուսական չրջանին մէջ հաստատուած արդելարանները եւ արձակել բոլոր պերման գերիները, դաշնակցային հանրապետութիւն հաստատել ամբողջ Գերմանիոյ համար ևն. :

Պատահաբար յիշեցինք այս պարագան, հաստելու համար թէ առաջին անգամ չէ որ թունդ համայնավարներ անգամ կ'ըմբոստանան Մոսկուայի բռնակալութեան դէմ :

Եւ սակայն կրեմլին կանգ չառներ որեւէ միջոց առնել, տարածելու համար իր աշխարհակալութիւնը : Շունչ առնել չի տար որեւէ ժողովուրդի, դատադրական ցանցեր կազմելով ներսէն թէ դուրսէն :

Հարցուցէք թէ ի՛նչպէս եւ ինչո՛ւ իր թաթին տակ առաւ երեք փոքր ժողովուրդներ,— Էսթոնիա, Լեթոնիա, Լիթուանիա : Եւ կամ ինչո՛ւ անընդհատ կը հետապնդէ, կը նեղէ, կը չարչրկէ ուրիշ փոքր երկիր մը, Ֆինլանտան, գործադուլներ եւ ուրիշ խլրտումներ սարքելով :

Հաղարաւոր փաստեր կ'ապացուցանեն թէ համայնավարութիւնն ալ ամէն բանէ առաջ կը ծառայէ ռուսական աշխարհակալութեան ծառայման :

Ուրիշ խօսքով, ճամբայ կը բանայ հակառակ հոսանքներու, քաղքենի – դրամատիրական երկիրներու մէջ :

Ինչ որ ֆաշականութիւն եւ հիթլէրականութիւն կը կոչեն, ծնաւ համայնավարութենէն :

Եւ եթէ այսպէս չարունակուի, ոչ թէ յեղափոխութիւնն է որ պիտի չահի, այլ չարաչուք դիկտատուրան, ինչ գոյնով ալ ներկուած ըլլայ :

Թոյլ տուէք որ ազատ չնչեն ժողովուրդները :

Ձղեցէք որ իրենք որոշեն իրենց ճակատագիրը : Իրենց ներքին կարգուսարքը եւ մնացեալը :

Խաղաղութեան չահն ալ այդ կը պահանջէ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Իրականութիւն է որ ոչ միայն սովորական յօդուածագիրները, այլեւ խմբագիրները չեն կարդար, չեն սերտեր, չեն սորվիր :

Եւ տարբեր գիտելիքներ կը մնան գոց գիրք :

Այլապէս, ինչո՞ւ պիտի կրկնուէին միեւնոյն կոպիտ, աններելի սխալները, տարիներո՛վ :

Այսպէս, դժուար է գտնել հայերէն թերթ մը ուր չսողայ սա ողորմելի «չետ այսու»ն (այսուհետեւ) : Գրագէտ, վարդապետ, եպիսկոպոս,— մրցումի ելած են իրարու հետ :

Կատարեալ ծաղրանկար՝ սա դժբախտ զեկուցանել, ծանուցանել, մատուցանել եւ նման բաներու խոնարհումը :

Աչքերդ գոց կարդա, արեւելահայ թէ արեւմտահայ բարբառներով.— Զեկուցեց, զեկուցանեց. զեկուցող, ծանուցանեց, մատուցանեց, եւն. :

Ցեղին աչակերտը դիտէ որ այս բայերուն անցեալ կատարեալը կ'ըլլայ — զեկոյց, ծանոյց, մատոյց (պատարագ մատոյց, ոչ թէ մատուցա – նեց) :

★ Վերջերս նոր մակաբոյծներ կը վխտան մեր չրագրութեան մէջ — ծովայիններ, բանակային – ներ. երկաթուղայիններ :

Ռուս բոլշեւիկեան չնորհ մըն ալ այս :

«Ծովային»ը՝ մեր դիտցած «նաւազն» է, (մարտանաւի մէջ), կամ «նաւատորմ»ին, սովորա – կան առումով : Կարմիրները «բանակային» կ'ըսեն, «դինուոր» չբանեցու համար : Բանական թարգմա – նութիւն մը նաեւ «երկաթուղային»ը (պաշտօն – կայ, բանուոր երկաթուղիներու) :

Ֆրանսացին cheminot կ'ըսէ : Մենք տակաւին չունինք համապատասխան բառը : Բայց մինչեւ դանենք՝ մեզ չէ երկու բառով բացատրել :

Այդպէս կ'ընեն ամէնէն մշակուած լեզուներու մէջ անդամ, երբ նեղը կը մնան :

(Մօտերս պիտի հրատարակենք չարք մը օտար բառեր, առաջարկելով գտնել անոնց հայերէնը) :

★ Ո՞վ հնարեց սա կոչտ «դիմումնագիրը», երբ ունինք վայելուչ «խնդրագիր»ը : — Դիմում կատարել, խնդիր մը ներկայացնել, բան մը խնդրել :

Դեռ ունինք «աղերսագիր»ը, երբ կ'ուզէք քիչ մը խնամարհիլ, աղաչել, ստիպողաբար խնդրել :

Վ.Ա.Հէ

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ

Թուրք պատմագէտ մը կը լուսաբանէ ԵՂԼՏՂԻ ԳԱՄՊԱՅԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ :

Քարէ դարէն մարդ մը Աւարատի մօտ

ՆՈՐ ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԱՍԻՆ

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը, Թաս, կը ծանուցանէ թէ Երեւանէն ստացած տեղեկութեանց համաձայն, գիտնական Սարդարեան յաջողութեամբ վերջացուցած է իր հետազօտութիւնները Արարատի հովիտին մէջ, Արագածի հարաւային արեւմտեան լանջերուն վրայ (Արարատ լեռնէն վեց մղոն դէպի հիւսիս) :

Հայ գիտնականը այնտեղ գտած է «մշակոյթի ամէնէն հին նշխարները որ ծանօթ ըլլան մինչեւ այսօր» : Այսպէս, գտնուած են գործիքներ «որոնք կը ներկայացնեն հնաքարեան (paleolitique) բոլոր չրջանները», ուրիշ խօսքով հին քարէ չրջանը որ, համաձայն կարգ մը հաշիւներու, կը հասնի 400 հազարէն տասը հազար տարուան, Քրիստոսէ առաջ :

Հեռագրական գործակալութիւնը կը չարունակէ.— «Արեւմտեան Եւրոպայի քաղքենի գիտնականները կեղծ տեսութիւն մը կը պարզեն, բսելով թէ Հայաստան եւ Անդրկովկաս բնակչութիւն չեն կրնար ունեցած ըլլալ նախաքարային չրջանին : Սարդարեան վերջնապէս կը հերքէ այն առասպելը թէ Հայաստան աւելի վերջը բնակչութիւն ունեցած է, եւ կ'ապացուցանէ թէ այդ երկրին մէջ կը բնակէր մարդ մը որ իր մշակոյթը ստեղծած է մարդկութեան պատմութեան արշալոյսին խակ» :

Պարէ դարէն մարդ մը Արարատի մօտ

ՆՈՐ ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԱՍԻՆ

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը, Թաս, կը ծանուցանէ թէ Երեւանէն ստացած տեղեկութեանց համաձայն, գիտնական Սարդարեան յաջողութեամբ վերջացուցած է իր հետազօտութիւնները Արարատի հովիտին մէջ, Արագածի հարաւային արեւմտեան լանջերուն վրայ (Արարատ լեռնէն վեց մղոն դէպի հիւսիս) :

Հայ գիտնականը այնտեղ գտած է «մշակոյթի ամէնէն հին նշխարները որ ծանօթ ըլլան մինչեւ այսօր» : Այսպէս, գտնուած են գործիքներ «որոնք կը ներկայացնեն հնաքարեան (paleolitique) բոլոր չրջանները», ուրիշ խօսքով հին քարէ չրջանը որ, համաձայն կարգ մը հաշիւներու, կը հասնի 400 հազարէն տասը հազար տարուան, Քրիստոսէ առաջ

Հեռագրական գործակալութիւնը կը չարունակէ.— «Արեւմտեան Եւրոպայի քաղքենի գիտնականները կեղծ տեսութիւն մը կը պարզեն, բսելով թէ Հայաստան եւ Անդրկովկաս բնակչութիւն չեն կրնար ունեցած ըլլալ նախաքարային չրջանին : Սարդարեան վերջնապէս կը հերքէ այն առասպելը թէ Հայաստան աւելի վերջը բնակչութիւն ունեցած է, եւ կ'ապացուցանէ թէ այդ երկրին մէջ կը բնակէր մարդ մը որ իր մշակոյթը ստեղծած է մարդկութեան պատմութեան արշալոյսին խակ» :

Օրագիր-Թիրս վերատարեր

ՕԵԼԻՈՒՔ ՆՈՑՆ ՈՒԹԱԾՈՒԹԵԱՄԲ ՅԸ ՊԱՏԱՄԱՒՈՐ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ

Քաղաքական չրջանակներու մէջ զանազան են – թադրութիւններ կ'ըլլան Մոսկուայի նոր սպառ – նալիքին առթիւ : Իրաղեկներ հաւանական չեն գտներ որեւէ պինուորական յարձակում՝ եուկոսլաւիոյ դէմ, բայց անխուսափելի կը համարեն վնասարար ձեռնարկները (սաբոթաժ) : Մոսկուայի վերջին ծանուցագիրն ալ որոշ թելադրութիւններ կ'ընէր եուկոսլաւիոյ համայնավարներուն, որպէս զի թօթափեն Թիթոյի լուծը : «Փրաւտա», Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, նչանակալից դրութիւն մը հրատարակած էր երկուշաբթի օր, երեք սիւնակի վրայ, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

— « Թիթոյի, Ռանքովիչի եւ ձիլասի քաղքենի ազգայնական հրոսախումբը ինչ սատանայական խաղեր ալ փորձէ, ուշ – կանուխ իր անդամները պիտի չքնեն գլուխներով քաւուն ընկերվարութեան եւ միջազգայնականութեան դէմ գործուած ոճիրներուն » :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ յօդուածագիրը Ալպանացի մըն է : Միեւնոյն առեն ալպանական կառավարութիւնը նոր ծանուցագիր մը ուղղեց, որով կը ծանուցանէ թէ եուկոսլաւիա չորս անգամ բռնաբարած է սահմանադրութիւնը, մէկ չաբթուան ընթացքին եւ մէկ անգամ ալ իր պինուորները կրակ բացած են ալպանական զօրախումբի մը վրայ : Ծանուցագիրը կը պահանջէ «վերջ տալ այս թշնամական արարքներուն որոնք կը կատարուին որոշ նպատակներով» :

★ Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ մահչայ Թիթօ անասնան կը մնայ : Պելկրատի բրիտանական դեսպանը առջի օր տեսակցութիւն մը ունեցած է եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարի փոխանորդին հետ, ի ներկայութեան ամերիկեան դեսպանին : Այս տեսակցութենէն վերջ, անգլիական դեսպանը երկար հեռագիր մը ուղղած է Լոնտոն, պարզելով կացութիւնը : Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, Անգլիա եւ Մ. Նահանգները կարեւոր խորհրդակցութիւններ կը կատարեն եուկոսլաւիոյ մասին եւ երբեք թոյլ պիտի չտան որ Խ. Միութիւնը Ադրիական լիմնէ :

ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Պելկրատի թերթերը ծանր մեղադրանքներ կ'ուղղեն Խ. Միութեան դէմ, նոր ծանուցագրին առթիւ : «Փոլիթիքա», Թիթոյի օրկանը, պատասխանելով՝ Մոսկուայի դանդատին՝ խորհրդային ղղտքացիներու ձերբակալման առթիւ, կը դրէ.

— « Անկախ եուկոսլաւիոյ մէջ, ապիտակ Ռուսիոր խորհրդային քաղաքացիի անձնագիր ցուցնելով չենկրնար լրտեսութիւն կատարել մեր հայրենիքին դէմ : Եթէ խորհրդային կառավարութիւնը իրապէս հոգածու է իր քաղաքացիներուն համար, ինչո՞ւ հայրենիք չի վերադարձներ զանոնք : Մոսկուայի վերջին երկու ծանուցագիրները անյապաղ փորձեր էին ճմաբտութիւնը խեղաթիւրելու : Անոնք անդամ մը եւս կ'ապացուցանեն խորհրդային կառավարութեան թշնամութիւնը մեր երկրին ընկերվարական շինարարութեան դէմ » :

Ուրիշ թերթ մը, «Կլաս», կը յայտարարէ թէ Խ. Միութեան նպատակն է «սարկութիւն պատրաստել վարդապետական մոլեռանդութեամբ : Կը կարծենք թէ այսօր ոչ ոք իրաւունք ունի հրամայագիրներ բաչխելու երկրի մը ընկերվարական կազմի մասին, ինչպէս երբեմն Պապը քրիստոնեական տիեզերքին կը բաչխէր : Փորձ կ'ապացուցանէ թէ անոնք որ կ'ամբաստանեն եուկոսլաւիան, միեւնոյն առեն կը փորձեն անհատապատ յարաբերութիւններ պարտադրել ընկերվարական փոքր երկրի մը, չահագործելով քաղաքական ստոյգագատութիւնը » :

Թերթը յետոյ կը թուէ չարք մը փաստեր, Մոսկուայի թշնամական քաղաքականութեան մասին :

★ Պելկրատի մէջ ամէնէն աւելի մտահոգուածները կը պատճառէ Մոսկուա փոխադրուած մանուկներու պարագան : Խ. Միութիւնը մինչեւ այսօր ալ կը մերժէ վերադարձնել դանոնք :

Միւս կողմէ, Թիթօ դիտէ որ չատ մը խորհր –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

★ Ինչպէս կը յիշուի, Մոսկուայի անթելը վերջերս դիտել կուտար թէ Անգլեսաքսոնները Ա – րաբատ լեռը բարձրանալ կ'ուղեն ոչ թէ Նոյի տապանը փնտռելու, այլ պինուորական լրտեսութիւն կատարելու համար :

Վերջին լուրերու համաձայն, ամերիկացի պատուելին ճամբայ ելած է արդէն, փոքր ինքնաշարժով մը (ճիպ), իսկ Անգլիացին, Պ. Սայքս, դարնան ճգած է իր մեկնումը : Կ'առարկէ թէ ուշ մնացած է, քանի որ ձմեռը կը սկսի չուտով, եւ Ամերիկացին տասը օրէ ի վեր ճամբան է արդէն, արտօնութիւն ստացած ըլլալով Թրքական կառավարութենէն :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Գ.

Ցաւոնի է, որ Հայերս ընդհանրապէս չատ ուշի մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայենք օտար պնահատանքներուն, քան՝ սեփական ինքնադիտակցութեան: Եթէ սակայն հիներուն մէջ ինքնավստահութեան թեթեւ պակաս մը ցոյց կուտայ ասիկա, այլ բացարձակ հիւանդութեան մը վերածուած է նոր սերունդին մօտ, որ կը թուի թէ կարեւորութիւն չընծայեր ամէնէն կատարուն հայկ. դրչէն դուրս եկած ազգային գնահատանքին, մինչ չափազանակ ականջ կը կարի, երբ օտար մըն է հայութեան մասին խօսողը, ըլլայ իսկ ոեւէ անծանօթ:

Մեր դիտակից տարրին պարտականութիւնները մէկն է անշուշտ ուղղել այս թերութիւնը: Ցորչափ այս երեւոյթը կայ, հարկ է եւ համեմատաբար դիւրին՝ զայն օգտագործել, իրենց ցեղային արժանիքները լաւագոյնս ծանօթացնելու համար մեր ներկայ սերունդին: Անոնք, եւ ամէն բանէ առաջ իրենց հայերէնին իսկ անբաւարարութեամբ, չեն կրնար մեր պատմաբանները կարդալ. ասոնք անոնց ձեռքը Տը Մորկան կամ Կուռւէ, օտար հեղինակներէ Հայկ. Դասը ներկայացնող կամ մեր հերոսամարտները երդող բոլոր հատորները՝ Նանսէնէն մինչեւ Վերֆէլ: Կ'ուզե՞նք որ ասոնց անոր նրբութիւններուն խորքը թափանցած ըլլալու հատատ հաւատք ունենան մեր լեզուին անուրանալի արժէքի մասին, տանք որ կարդան Անթուան Մէյեէի անզուգական էջերը: Մեր երաժշտութեան գնահատա՞նքը կ'ուզենք ընել :—կարդանք իրենց անխառն զովեստի այն խօսքերը, զորս Մորիս Տէքէլ մը կամ Լուի Լալուա մը բրած են մեր դեղջուկ եւ սրբազան երգերուն մասին,— եւ տասն անգամ ուրիշ պիտի ըլլայ ազդեցութիւնը: Թորամանեա՞նը,— մեծ դիտուն մը թերեւս, — պիտի ըսեն,— սակայն Հայ մը: Ուրեմն հրամցնենք իրենց դործերը միջազգային վարկ վայելող Սարչիկովսքի եւ Պալթրուշայթիսի, որոնց հայկ. ճարտարապետութեան հանդէպ ունեցած հիացումը կը գէ կ'անցնի մեր սեփական դիտակցութիւն խ :

Այսպէս: Եւ որպէս զի օդին մէջ նետուած խօսքեր չկարծուին այս բոլորը, ըսեմ որ այս եզրակացութիւնները ընթացքին փորձուած է հայկ. փոքր զաղութի մը Նոր Սերունդին մօտ, անվիճելի արդիւնքներով: Իրրեւ զերազոյն վարձատրութիւն՝ մենք տեսած ենք տղայ մը, տասն անդամ արժանի յաջորդը իր հոյակապ պապերուն, որ առաջին օրը իր այբբենարանին էջը կմկմալով կը կարդար, բայց որ յաջորդ դասին եկած էր գրքին կէսը գրեթէ գոց բրած: Մենք տեսած ենք այդ հայ տղոց աչքերուն մէջ հպարտանքի բոցը,— հայ կրակով :

Անկախ սակայն անմիջականօրէն հայեցի դաստիարակութեան այս միջոցներէն, ուրիշ ազդակ մը նոյնպէս հիմնական դեր պիտի ունենար մեր տղոց ազգային դիտակցութեան զարթօնքին մէջ :

Դպրոցը, երկրորդական վարժարանը, որմէ կարծես մանուկը վախով մը խոյս կուտանֆրանսահայ նորերն ու իրենց ծնողները: Քանիցս ալ խոստած ենք, ուղղել սրտցաւ ծնողներու այն կարծիքը թէ՝ օտար երկրորդական վարժարան դացող հայ տղան չատ աւելի հակամէտ պիտի ըլլայ ձուլուելու: Ընդհակառակն, երկրորդական ուսումը — ֆրանսականը մանաւանդ — տղուն տալով ընդհանուր զարդացման գնահատելի աստիճան մը, կ'երային դիտակից մարդն է որ կը պատրաստէ :

Ի՞նչ կը սորվին ի վերջոյ սա երկրին նախակրթարաններուն մէջ,— քիչ մը ֆրանսերէն, կատր մը թուաբանութիւն, եւ Ֆրանսայի համառօտ պատմութիւն մը, ոչ աւելի: Երկրորդական վարժարանին մէջ է որ աչակերտը պիտի ծանօթանայ օտար — ըսենք՝ արտաֆրանսական — արժէքներու: Պիտի տեսնէ թէ աշխարհի վրայ արժանիք եւ իրաւունք ունեցողը այն երկիրը չէ միայն ուր ինք կը բնակի, ազգութեան, հայրենիքի գաղափարները պիտի արձնան իր մէջ ընդհանուր պատմութեան եւ իմաստասիրութեան դասերուն մէջէն: Բաւական չէ՞ արդեօք ասիկա որ զաղափարային տրամաբանական կապակցութեամբ անոր մտքին մէջ քանդակուի եւ իր հայրենիքին տեսլականը :

Դժբախտաբար ծնողներու պատասխանը ընդհանրապէս նոյնը կը մնայ,— «Կ'օտարանա՞ն», կամ՝ «Զէն ուղեր երթալ»: «Կ'օտարանա՞ն», սա — կայն մէջտեղն է օրինակը Լիոնահայ զաղութին մեզի ծանօթ մէկ տղու (եւ այդպիսիները մատի վրայ կը համրուին հոս դժբախտաբար) որ երկրորդական վարժարան աւարտած է, եւ որ ամէնէն մաքուր եւ դիտակից Հայն է իր տարեկիցներուն մէջ: Վերջերս Լիոնահայ ուրիշ լիսէականի մը դպրոցական բացառիկ մէկ յաջողութիւնը լսեցինք: Մեծ հրճուանքով տեղեկացանք՝ որ այս պատանին ալ Հայ է մեծցած լեզուով եւ դգացումներով: «Զէ՞ն ուզեր երթալ»· բայց, վայրկեան մը սեպհական ուշադրութեամբ որ ընդհանուր ըլլայ ուսման հանդէպ տղոց այս խորշանքը, ծնողները կ'անդիտանան՝ նա՞ն արդեօք որ 13 կամ 14 տարեկան պատանին տակաւին չափահաս չի համարուիր, այլ ենթակայ է ամէն տեսակէտով՝ ծնողական խնամատարութեան:

Իմ կարծիքով, տան մէջ իրենց մանչուն կամ աղջկան աչխատանքով քանի մը ֆրանք աւելի մտցնելու չահախնդիր ոդիէն է որ կուդայ չարիքը. ոդի մը՝ որ բնաւ չէ եղած ուսումնատենչ Հայութիւնը: Ընդունելի չէ, երբ անդին, Արեւելքի մէջ, օթասպահիկը հազիւ չահող հայ բանուորը ինքզինք իր չունեցածէն կը զրկէ իր տղուն ուսման ծախքը ապահովելու համար, երբ որբեւայրի հայ կինը արցունքը աչքերուն Առաջնորդարաններու եւ օգնութեան միութեանց դռները կը զարնէ իր միակուսակար զաւկին կրթաթոշակ մը ապահովելու համար, ընդունելի չէ որ դիտութեան եւ քաղաքակրթութեան սա երկրին մէջ, մտաւորական անկում ունենանք:

Ուրեմն դէպի դպրոց, որքան որ կարելի է՝ երկար ժամանակ, հոգ չէ թէ դրկանքներու գնով: Ուսումը դարմաններէն է չատ մը չարիքներու. հիմնական եւ ազդեցիկ դարման մը՝ սպիտակ յարդի ահաւոր վտանգին :

ՀՐԱՉ ՏԱՄՆԱՊԵՏԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԱՐՁԱՆՔԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ.— Լաւ մարզանք ընելու համար՝ բերանդիդ դոցեցէք, քիթով չնչեցէք եւ բարձրաձայն կրկնեցէք. «մէկ երկու, մէկ երկու...»:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԻՆ

Երեսփ. ընտրութիւններէն վերջ

«Ցառաջ»ը օրը օրին հաղորդած էր Օգոստ. 14ի ընտրութեանց արդիւնքը:

Այս ընտրութիւնները անակնկալ պատկեր մը ստեղծեցին, ամէն մարդ կը սպասէր ձախերու առաւելութեան (ընկերվարական եւ Համայնավար), բայց ճիշդ հակառակը տեղի ունեցաւ եւ աջակողմեան եւ աղգայնական տարրերը տարին յաղթանակը: Թէեւ ընկերվարականները իրենց թիւը կը պահեն, բայց համայնավարները չատ ետ մնացին եւ իրենց 15 երեսփոխաններով մեծ ազդեցութիւն մը չեն կրնար գործել Արեւմտեան Գերմանիոյ ճակատագրին վրայ :

Այս ընտրութիւններէն գլխաւոր չահողը եղաւ Ազատ Ռամկավար կուսակցութիւնը՝ գլխաւորութեամբ ծերունազարդ Փրոֆէսէօր Թէոտոր Հօյսի որ պատմագէտ, լրագրող եւ քաղաքագէտ է միանդամայն: Ստանալով 52 աթոռ, անոր վիճակած է միջնորդի դերը, հաւասարակչռելու համար երկու ծանր կողմերը :

Ընկերվարականներու ծրագիրը, որով հանքերը, պողպատի գործարանները եւ ուրիշ ծանր ճարտարարուեստներ պէտք է պետականացուին: Ակկ գաս, պէտք է «ծրագրային տնտեսութիւն» գործադրել : Այս բառը խրտչեցուց դերման միջին դասակարգը, նոյնպէս ժողովուրդին լայն խաւերը, որովհետեւ կը յիշեցնէր «թուղթով» գնումները կատարելու հարկադրանքը: Թէեւ ընկերվարականները այդպէս չէին հասկնար «ծրագրային տնտեսութիւն»ը, բայց ժողովուրդը վախցաւ «թուղթով» տնտեսութեան ուրուականէն: Այս կողմեան կուսակցութիւնները, նկատի առնելով անգլիական պետականացման անյաջողութիւնները, մերժեցին «տնտեսական փորձարկութիւնները» եւ ժողովուրդը հետեւեցաւ միջին ճամբուն, իր քուէն տալով Ազատ Ռամկավարներուն: Մէկ խօսքով կարելի է այս ընտրութիւնները նկատել քաղքենի կուսակցութիւններու յաղթանակը:

Գերման Հանրապետութեան առաջին խորհրդարանին (Bundestag) առաջին գործը պիտի ըլլայ ընտրել Հանրապետութեան նախագահը: Եթէ ընկերվարականները բացարձակ մեծամասնութիւն չհաւաքած ըլլային, հաւանաբար Պերլինի քաղաքապետուհի Տիկին Լուիզ Շրէօտէրը ընտրուէր, բայց հիմա այդ մասին այլեւս խօսք չի կրնար ըլլալ: Հաւանօրէն ընտրուի Տօքթ. Աէհնաուէրը, քրիս-տոնէական — ռամկավարներու 74 տարեկան ազդ-խոյժ պետը եւ կամ Ազատ Ռամկավարներու ծերունազարդ նախագահը՝ փրոֆէսէօր Թէոտոր Հօյս: Իր կարգին, Հանրապետութեան նախագահին առաջին գործը պիտի ըլլայ՝ երեսփոխաններուն մէջէն նշանակել վարչապետը, որ պիտի ընտրէ իր գործակից նախարարները :

Այս ձեւով, համաձայն Պոննի սահմանադրութեան, պիտի ստեղծուի Արեւմտեան Գերմանիոյ օրինական եւ պատասխանատու կառավարութիւնը, որուն վիճակուած է գերման պետութիւնը միջազգային օրէնքով հիմնաւորել եւ նորէն միացնել համաչխարհային պետութիւններու չքախումբին :

ՏՕՔԹ. Տ. ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

Հայ Ազիւներ Նորվեկիոյ մէջ

Երջապատուած բարեկամներով եւ ծնողներով տասը հայ արիներ, Փրանսայէն եւ Եղիպտոսէն, ուրախ եւ զուարթ հատաքուած ենք Gare du Nord: Փանի մը վայրկեանէն կը մեկնինք Նորվեկիա, միանալու հինդ հազար երէց սկաուտներուն որոնք աչխարհիս չորս կողմերէն ճամբայ ելած են դէպի հիւսիսային Նորվեկիա ուր տեղի պիտի ունենայ երէց սկաուտներու միջազգային ճամբարը :

Մեզմէ չատերը արդէն մասնակցած են ուրիչ միջազգային հատաքոյթներու, գիտեն անոնց արժէքը եւ նչանակութիւնը եւ նորեկներու կը բացատրեն բոլոր անակնկալ ուրախ դէպքերը որ կը սպասեն իրենց :

Մեկնումի ժամն է եւ ճամբորդութիւնը կը սկսի: Երկու օրերու ընթացքին կ'անցնինք նախ Փրանսայի Հիւսիսային մասէն, եւ զուարթ «գտեսութիւն» մը կ'ընենք, մեր սիրելի երկրորդ հայրենիքին, եւ կը մտնենք Պելժիա : Դիւրաւ կը կատարուին անցագրերու ձեւակերպութիւնները :

— Երէկ 800 Անգլիացիներ անցան, կ'ըսէ մեզի մաքսային պաչտօնեան, այս առտու Լիբրանայցիները եւ Եղիպտացիները: Եւ բոլորն ալ բարի ճամբորդութիւն կը մաղթեն մեզ :

Գիչերուան մօտ կ'անցնինք գերմանական սահմանէն եւ ամբողջ 12 ժամ աւերակ երկիր մըն է որ մեր աչքերուն առջեւ կը պարզուի,— փլատակները ու դժոխային ամայութիւն մը: Առտուն ճամբուն վրայ տղեկները կ'ողջունեն մեզ, ժպտագին: Կարելի չէ, որոնք սեղմում մը չունենալ եւ մաղթել որ նոր սերունդը գոնէ ըմբռնէ թէ առեւտութիւնը եւ պատերազմները միայն դժբախտութիւն եւ աւերակներ կը բերեն: Ժամերը կ'անցնին, տղաքը կ'երգեն եւ կը դիտեն:

Գիչերը կ'անցընենք Տանըմարքայի մայրաքաղքին մէջ: Կատարեալ բանակում մըն է որ կ'երթնենք Քոփէնհակի կայարանին մէջ, եւ մեր տղայ խոհարարը տաք նախաճաչով մը կը փոխ-բոլորին ալ տրամադրութիւնը: Առտուն կանուխ բեռնատարձ նաւեր կ'առաջնորդեն մեզ դէպի Շուէտ եւ դարձեալ չոդեկառքով կը կտրենք Շուէտի ծովեզերքը: Վերջապէս կը հասնինք Նանսէնի հայրենիքը: Նորվեկիացիք հետաքրքրութեամբ եւ համակրութեամբ կը շրջապատեն մեր տղաքը:

Օսլոյի կայարանը մեզի կը սպասէին ընդունելութեան յանձնախումբի անդամները: Երեք օրուան ճամբորդութիւնը դեռ չէ յոգնեցուցած մեր տղաքը եւ ընկերակցութեամբ աւտոբուսի եւ փըլանգայի սկաուտներու կ'առաջնորդուինք, կատարական դպրոց մը ուր պիտի դիչերենք, յաջորդ առտու մեկնելու համար հիւսիսային Նորվեկիա:

Ամբողջ օր մը չոգեկառքը կ'արչաւէ դէպի հիւսիսային Նորվեկիա: Մեր ճաթ կողմը Elommen պետն է, եւ մենք կը գտնուինք Jotunheimenի լեռնաչարքի հովիտին մէջ: Հովիտ մը որուն անունը «Աստուածներու բնակավայրը» կը նչանակէ: Իսկապէս բնութիւնը հրաչալի է, ձիւնապատ լեռներ եւ ջրվէժներ, անվերջանալի անտառներ կը հմայեն մեր տղաքը: Բոլորն ալ կախարդուած են տեսարանէն: Արդեօք Հայաստանի լեռնե՞րը կ'երեւակայեն: Թերեւս կ'երազեն թէ օր մըն ալ մեր Հայրենիքի լեռները պիտի ողջունեն, լուռ եւ հպարտ...

Իրիկունը վերջապէս բանակավայր մը կը հասնինք եւ մեր Նորվեկիացի բարեկամները հայկական բանակավայրը կ'առաջնորդեն մեզ: Մեզի դըրացի են Նոր Զելանտացի, Հոլանտացի եւ Զուիցերիացի սկաուտներ: Բոլորն ալ կը սպասէին մեզի, որպէսզի ամբողջանար բանակավայրը:

Մեր տղաքը կը սկսին չինել իրենց բանակավայրը, «պղտիկ Հայաստան» մը, կոկիկ եւ համակրելի: Վրանները կը հաստատուին, խոհանոցները կը չինուին, եւ քանի մը ժամէն ամէն բան պատրաստ է քննութեան համար :

Օգոստոս 2ին բանակումին պաչտօնական բացումն է: Գահաժառանգ իչխան Օլաֆն է որ կը կատարէ բացումը ընկերակցութեամբ միջազգային սկաուտական դրասենեակի անօրէն Col. Wilsonի:

46 ազգերու դրօչները դանդաղօրէն կը բարձրանան կայմերուն վրայ եւ մենք, հինդ հազար երէց — սկաուտներ, տէր եւ տիրական քաղաքացիները կը դառնանք միջազգային պատանիներու վրանաքաղաքին :

Յաջորդ օրը բանակավայրը եռուզեռի մէջ է: Նորվեկիոյ ազգային ոճոն ըլլալով, չըլսակայ դիւղերէն եւ քաղաքներէն, բազմութիւնը կ'այցելէ բանակավայրը: Տղաքը եւ մեծերը հազած են իրենց ազգային տարազները: Շատերը կ'այցելեն մեր բանակավայրը: Համակիր բազմութիւն մը խռնուած է մեր բանակավայրին չուրջը եւ մեր տղաքը անգլերէն, գերմաներէն եւ փրանսերէն կը բացատրեն, կը հարցնեն, ու կը խօսին:

Բանակավայրը լեցուած են զանազան ազգերու պատկանող սկաուտներէ: Եգիպտացիները իրենց ֆէսերով, Լիբրանանցիները ազգային տարազով, Հնդիկները եւ Փաքիստանցիներ մասնաւոր դրօշմ

ծը կուտան բանակավայրին : Մեր երէցներն ալ իրենց «փափախ»ներով կը չրջագային բանակավայրին մէջ :

Բանակումը ունի իր օրուան յայտագիրը , — զանազան պատմչներ , չարժանկարի ներկայացումներ , խաղոյկներ եւ արշաւներ խիստ հետաքրքրական կը դարձնեն ճամբարը : Շարժուման վերջ տեղի կ'ունենայ նաեւ երէցներու համաժողովը, որուն նպատակն է քննել սկաուտական այս կարեւոր գործունէութիւնը : Ամէնուն նպատակը մէկ է — չչեղիլ Պէյսըն Փաուըլի հիմնած դիծէն եւ լաւագոյն կերպով կիրարկել սկաուտութեան հիմնական օրէնքները : Կը խօսուի ամէն լեզուով, եւ մեր տղաքն ալ կը պարզենիրենցտեսակէտները :

Բայց օրերը կ'անցնին : Օգոստոս 8 — 10 լեռնային մեծ արշաւանքն է , ամէն տղի տղաք պրպտիկ խումբերու վերածուած կ'արշաւեն դէպի ձիւնապատ լեռները : Արշաւը երեք օր կը տեւէ — հակառակ օդը անձրեւոտ ըլլալուն , մեր տղաքը ժպտուն են եւ կայտառ :

Միեւնոյն ժամանակ մօտակայ գիւղաքաղաքի մը մէջ (Elvester) կը բացուի սկաուտական միջազգային համաժողովը :

Տղաքը կը վերադառնան մեծ արշաւէն : Համաժողովը վերջացած է նոյնպէս , եւ անդամ մը եւս բոլորս ալ կը դառնանք իրար : Բանակումի պեսը դժ է մեզմէ :

Երջանիկ օրերը չուտ կ'անցնին ... եւ ահա մեկնումի օրը : Գնդ . Wilson իր չուրջ կը հաւաքէ մասնակցող երէցները : Բոլորը իրար խառնուած առանց ազգային խորութեան կը լսեն միջազգային դրասենեակի անօրէնին հրաժեշտի խօսքերը :

— Երէցներ , դուք որ եկաք աշխարհիս չորս կողմերէն , յաղթելով բոլոր դժուարութեանց , տասը օր միջազգային եղբայրութեան կեանքը ապրելէ վերջ կը վերադառնաք ձեր հայրենիքը : Մի մոռնաք թէ բոլորդ ալ մէկ եղբայրութեան կը պատկանիք : Իրարմէ չատ բան սորվեցաք եւ նոր բարեկամներ ճանչցաք : Շարունակեցէք ձեր խաղաղ պայքարը յանուն միջազգային եղբայրութեան :

Բոլորս միասին սկաուտին խոստումը կ'արտասանենք մեր լեզուով : Վայրկեան մը լռութիւն եւ 46 ազգերու զրօսկները զանազաղօրէն կ'իջնեն վար : Հրաժեշտի երգէն վերջ , բոլորս յուզուած կը վերադառնանք քանդելու մեր տասը օրուանհամար չինած աւանը :

Col. Wilson , անգամ մը եւս կը յայտնէ իր չընորհաւորութիւնները Հայ Աբիներուն ,թէ իրենց բանակավայրին եւ թէ իրենց սկաուտական վարքին համար , եւ հրաժեշտ կ'առնենք :

— Յաեսութիւն , Armenia , կ'ըսեն մեր զրացիները , եւ սկաուտ պետերը : Յաեսութիւն ... եւ բարի վերադարձ ...

Մենք ճամբայ կ'ելլենք դէպի Օսլօ ուր յարգանքի պարտականութիւն մը ունինք կատարելիք , Nansenի արձանի առջեւ , եւ յետոյ անցնելով երկրէ երկիր կը վերադառնանք Ֆրանսա :

Օրհնեալ ճամբաներ , ուր արմատախիլ ժողովուրդի մը զաւակներն ալ հաւասար իրաւունքներ կը վայելեն , հպարտ եւ լաւատես :

ՀԱՑ ԱՐԻ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆի մեքենաչինութեան գործարանը մրցումի մտնելով Սարաթովի մեքենաչինութեան գործարանին հետ , Երեւանինը յաղթող նկատուեցաւ Սովետ . Միութեան մեքենաչինութեան նախարարութեան կողմէ :

ՀԱՑԱՍՏԱՆի մէջ մեծ աշխատանք կը տարուի որպէսզի երկրին երիտասարդները երաժշտութիւն սորվին : Երեւանի , Կիրովականի , Լենինականի , Սեւիսեանատան , Դիլիճանի եւ այլ վայրերու դպրոցները ունին լուսաւոր եւ մեծ դահլիճներ եւ երաժշտական պիտոյքներ : Զայրովսքի գպրոցը ունի 80 ուսուցիչներ : Հոն բացի երաժշտական ուսումէ , աշակերտները կը ստանան տարրական կրթութիւն եւս : Երաժշտական միջնակարգ գպրոցը աւարտելէ վերջ , ուսուցիչները կը չարունակեն իրենց ուսումը Երեւանի Երաժշտանոցին մէջ , որ այս տարի 250 ուսանողներ աւարտեցին :

Խ . ՀԱՑԱՍՏԱՆի ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ կը պատրաստէ Գիտութեանց Ակադեմիայի պատմութեան կաճառը , որուն դեկավարն է ակադեմական փրոֆ . Արշակ Ճոլհաննիսեան : Գիրքը լոյս պիտի տեսնէ Հայաստանի 29րդ տարեդարձին առթիւ : Կարեւոր տեղ կը գրաւէ հայրենական պատերազմի պատմութիւնը , որուն հայ ժողովուրդը բերաւ իր հերոսական մասնակցութիւնը : Նոյնպէս կը պատրաստուին հայ ժողովուրդի պատմութիւնը ու դասակարգային կազմութիւնները՝ դիտուած Մարքսեան տեսակէտէ , ինչպէս նաեւ հայ գիւղացիութեան պատմութիւնը , կիլիկիոյ պատմութիւնը եւ հայ ժողովուրդի բնակչութիւնը Թուրքիոյ մէջ :

ՌՈՒՄԱՆԻԱՑին Հայաստան դրկուած է հազար խորհրդ մեթր աստղձ , ինչպէս նաեւ երեք սնտուկ (60 հազար դոյդ) կօշիկի փայտ կրունկ , նուիրուած Կարապետեան եղբայրներ - ու կողմէ , ինչպէս կը դրէ Պուքրէշի «Հայաստան» չաբաթաթերթը :

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՏԷՍԻՆ , (յապաղած) — Հ . Ց . Դ . կոմիտէն Օգոստոս 14ի կիրակի օրը կազմակերպած էր դաշտահանդէս մը՝ Խանասորի արշաւանքի տարեդարձին առթիւ , մասնակցութեամբ Հ . Ց . Դ . Նոր Սերունդի : Հակառակ օդին անյարմարութեան կոկիկ բազմութիւն մը ունէինք : Եկած էին նաեւ ընկերներ , իրենց ընտանիքներով , Լիոնէն , Վիէննէն եւն . :

Կէս օրէ վերջ ժամը ճիշդ 4ին հանդէսին բացումը յայտարարուեցաւ Նոր Սերունդի «կարկուտ տեղացով» : Բացման խօսքին առթիւ ընկեր Թ . Ալվազեան պարզելով օրուան ոգին խմասրը , յորդորեց հաւատարիմ մնալ հայրենի աւանդութիւններուն եւ Հայկ . Դատին » :

Գեղարուեստական բաժնին մէջ Օր . Արփիկ (Լիոնէն) իր հաճելի ձայնով երգեց քանի մը երգեր : Շատ յաջող արտասանութիւն մը ըրաւ ընկեր Յ . Մաթոսեան (Վիէննէն) : Երգեցին Տիկին Մ . Կարապետեան , (Տէսին) Օր . Ա . Աւագելեան (Լիոնէն) եւ Օր . Ս . Պօղոսեան (Տէսինէն) :

Յետոյ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը , ընկեր Նշան Պէտրոսեան , որ պարզեց Խանասորի արշաւանքի չարժառիթները : «Խանասորը պարզ դէպք մը չէ , ոչ ալ արկածախնդրութիւն մը , այլ յստակագէս կազմակերպուած ձեռնարկ մը Հ . Ց . Դաշնակցութեան դրօշին տակ , որ վրիժառու հարուածը կ'իջեցնէր չարդարար խուժանիմբռլխուն» : Ընկերոջ ճառը վերջացաւ , Նոր Սերունդի «Ցառագ ընթանանք» խմբերգով : Յետոյ ժողովուրդը սկսաւ պատրաստուիլ դաշտին մէջ , հայրենասիրական երգերով : Դաշտահանդէսը վերջացաւ ուշ ատեն , եւ մեր հայրենակիցները մեկնեցան գոհունակութեամբ :— Մ . Կ .

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Պոլսոյ «Թասվիր» թերթը կը գրէ (16 Օգոստոս) .—

« Նիւ Եորք Թայմզ»ի երբեմնի թղթակից Արսլան Բումպարաճի Փարիզի «Թրիպիւն տէ Նասիօն» թերթին մէջ հետեւեալը գրած է Ցունաց Ազգային պատրիարքին մասին .

— Ազգային վերջերս ընդունեց Վաթիկանի ամերիկեան դեսպան Մայրըն Թէյլըրը : Տեսակցութենէն երկու օր ետքը Պապը պատերազմ հռչակեց Սովիէթներուն դէմ :

Ազգային իր ընտրութենէն օր մը վերջ ժողովուրդին ներկայացուց ամերիկացի դործի մարդիկը , որոնց հետ լուսանկարուեցաւ : Անոնց մէջ կը տեսնուէր «Սէնչըրի Ֆօքս» ընկերութեան գլխաւոր բաժնի տէր Սփրօս Սքուաս , որ կէս միլիոն տրամադրած է Ազգային , որպէսզի քաղաքական քարոզութիւն կատարէ :

Ազգային պարտականութիւնն է ըմբռնութեան մղել Երկաթէ Վարագոյրին տակ Օրթոտոքսները : Այդ մարդին մէջ մեծ յաջողութիւն ձեռք չէ բերած , որովհետեւ Թուրքերը դժգոհութիւն կը զգան տեսնելով թէ իսլամ երկրի մը մէջ ոչ–իսլամի մը կը ձգտին աշխարհականութեան սկզբունքները ինչ որ համաձայն կը նկատուի թուրք յեղաշրջութեան դէմ դաւաճանութեան :

Մայրն Թէյլըր Իսթանպուլ գնաց կաթոլիկներուն եւ օրթոտոքսներուն միջեւ համաձայնութիւն մը դոյացնելու նպատակով :

Թուրք մամուլը գոհունակութեամբ դիմաւորեց հակահամայնավար եկեղեցիներու միութիւնը եւ նոյնիսկ թերթ մը այնքան առաջ գնաց որ պահանջեց դեսպան մը ղրկել Վաթիկանի մօտ :

ՀՈՂԱՆԿԱՒՈՐ երաժշտագէտ Ռոսթինի օր մը կ'իմանայ թէ խումբ մը հարուստ հիացողներ որոշած են իր արձանը կանգնել :

— Որքա՞ն ծախք պիտի ըլլայ , կը հարցնէ :

— Իբր տասը միլիոն ֆրանք :

— Տասը միլիո՞ն : Ես պատրաստ եմ տասը կէսովը անձամբ կենալու պատուանդանին վրայ :

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԻԵՑԱԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ , 1034 — 1064)

Բ . ՄԱՍ

ԱՆիի ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Դ .

ԴԱՒԱՃԱՆԻՆ ԱՐՑՈՒՆՔԸ

— Եղո , ի՞նչ պատահեցաւ անեցիներուն , ինչո՞ւ անոնք ուրախ են , դարձաւ Վեստ Սարգիս իր մէկ միշտ անբաժան Եղոյին :

Եղոն չպատասխանեց , ինքն ալ մոռցել էր եւ յուսահատ կ'երեւար . կը դժուարանար չիտակ պատասխան մը տալու . չէ՞ որ այդպիսով վիշտ պիտի պատճառէր իր տիրոջ :

— Եղո , մի՞թէ իրա՞ւ է որ անեցիք ուրախ են , թէ՞ միայն ինձ այնպէս կ'երեւայ , հարցուց ան դարձեալ :

— Այո , տէր իմ , չէք սխալած , պատասխանեց Եղոն :

— Բայց ինչո՞ւ , ինչ է պատահած :

— Ցաւալի բան մը , տէր իմ :

— Ի՞նչ , մի՞թէ Գագիկը ...

— Ոչ , Գագիկը չի համարձակիր Անի մտնել , ընդմիջեց Եղոն դողդոջաբար :

Վեստ Սարգիս քիչ մը հանդստացաւ :

— Ուրեմն ի՞նչ է պատահած . խեղճեցե՞ր են ինչ է . ինչո՞ւ կ'ուրախանան անեցիք , երբ քանի մը օրէն պիտի չարդուին Ցունաց բանակէն : Մի՞թէ անոնք չե՞ն հասկնար ասիկա :

— Հըմ , ալ անցաւ , յարեց Եղոն հեգնոտ ժպիտով :

— Ինչպէ՞ս թէ անցաւ :

— Այնպէս , Ցունաց բանակին հետքն անգամ չէ մնացած : Մինչդեռ մենք խոտոր ճամբաներով ժամանակ կը վատնէինք եւ կը սպասէինք որ Ցունաց բանակը Անի հասնի , անեցիք չեն քնացեր : Հարպիկ իշխանը Վահրամեանց դունդերուն դլուխը անցած մեծ չարդ մըն է տուեր Ցոյներուն ճիշդ հոն , ուր մենք թողուցինք զանոնք :

— Բայց մի՞թէ ճի՞շդ է այդ , Եղո , Ցունաց ահեղ բանակը աւազակէ մը չարդուեցաւ ուրեմն :

— Կատարեալպէս ճիշդ : Ես այդ ամէնը առուպեցի Անիի դուներուն հասնելուս պէս :

— Եւ այդ յաղթութեան համա՞ր է որ կ'ուրախանան անեցիք , հարցուց Վեստ Սարգիս դունատած :

— Ճիշդ առոր համար :

— Լաւ , առաջին բանակը չարդուեցաւ , բայց ուրիշ տասը բանակներ կուգան վաղը անոր պէս . Վեստ Սարգիս չէ քնացած , պատասխանեց ան եւ ձին առաջ քշեց :

Երբ հասաւ Ս . Լուսաւորչայ մայր եկեղեցիին մօտ , ուր խմբուած էին իշխանները , հոգեւորականներ եւ բազմահազար ժողովուրդ , վայրկեան մը դէմքին մոռցաւ անհետացաւ եւ ուրախութեան ու գոհունակութեան այնպիսի արտայայտութիւն մը տտացաւ որ ժողովուրդը նայելով անոր դէմքին , սկսաւ փսփսալ .

— Ահա խնամակալը եկաւ , տեսէք որքան ուրախ է ան :

— Կեղծ է անոր ժպիտը , բսաւ հոն կեցողներէն մէկը :

— Ոչ , կեղծ չի կրնար ըլլալ , նայեցէք , հակաճառեց անոր խօսակիցը եւ մատով ցոյց տուաւ Վեստ Սարգիսը :

Ամէնքը նայեցան Հայոց թագաւորութեան խնամակալին : Ան վար իջած էր ձիէն եւ համբուրելով եկեղեցիին դուները , ուրախութեան արցունք կը թափէր , ու լսելի ձայնով մը կ'ըսէր .

— Ո՛հ , ամենակալ Տէր , դուն պատեցիր որբ ու անակէր հայ ժողովուրդը , եւ պահպանեցիր Հայաստանի թափուր գահը : Ընդունէ , Տէր , իմ գոհունակութեանս անարժան աղօթքը եւ հաստատ պահէ Բագրատունեաց գահը յաւիտեանս յաւիտենից :

Ցետոյ դառնալով իշխաններուն , հոգեւորականներուն , կը սեղմէր անոնց ձեռքերը եւ Ցունական պէս կը համբուրէր զանոնք մէկ մէկ :

— Միացուցէք իմ անկեղծ ուրախութիւնս ալ ձերինին : Վեստ Սարգիսը հոգւով ուրախ է Հայ պինուորներու քաջութեան եւ յաղթութեան համար : Թող խորտակուին Ցոյները , Թող փճանան անոնք , կ'ըսէր ան , եւ աչքերէն ուրախութեան արցունքներ կը թափէին :

— Կը տեսնե՞ս , բարեկամ , ինչպէս կ'ուրախանայ , ըսաւ դարձեալ այն մարդը , որ առաջին անդամ տեսեր էր խնամակալին գալուստը :

ԲՈԴՐՈՍ ԱՑՎԱԶԵԱՆՑ

դասին լրտեսներ կան Եռակողմեայ հաստատուած 12.000 ոստիկան Ռուսերուն մէջ :

★ Եւակոսլաւիոյ երկաթուղիներու վարչութենէն յանձնարարուեցաւ կրկնապատկել հսկողութիւնը, որպէսզի զաւադրական ձեռնարկներ չկատարուին Մոսկուայի դործակալներուն կողմէ :

Թրումըն կը խպատնիջի որ առաջ վերազինել Եւրոպան

Մ. Նահանգներու նախարարը կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ երկուշաբթի օր, Մայամիի մէջ, Եւրոպայի վերազինման եւ ուրիշ միջազգային խնդիրներու մասին : Պահանջեց «անյապաղ» զինուորական օդնութիւն հասցնել Ատլանտեանի զինակիցներուն, ինչպէս եւ Յունաստանի, Թուրքիոյ, Իրանի, Քորէայի եւ Փիլիպպեան կղզիներուն :

Այս առթիւ, նորէն բացատրեց թէ այս է նախայարձակումը արգիլելու միակ միջոցը, եւ դիտել տուաւ թէ Մ. Միութիւնը «խափանեց ամէն փորձ որ կը ձդտէր միջազգային ոստիկանութիւն մը կազմելու եւ աշխարհը ազատելու նախայարձակման երկիւղէն» : Իր կարծիքով, Մ. Նահանգները այժմ կը չնայեան ընել այն ինչ որ օր մը պիտի կրնայ ընել Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը :

Ճառը ուղղուած էր Աբրահամի Պատերազմներու վեթերաններուն : 7500 պատուիրակներ եւ իրենց ընտանիքները լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւէին բանախօսութեան, մանաւանդ երբ նախագահը կը պնդէր թէ «Մ. Միութիւնը կը խափանէ համաշխարհային խաղաղութեան համբան» :

Պ. Թրումըն յայտարարեց թէ «համայնավարութիւնը բազմութիւնները կըմոլորեցնէ սուտ խոստումներով եւ կը վերադարձնէ դէպի բռնակալութիւն եւ սոկութիւն : Շատեր որոնք լաւ չեն ըմբռներ աշխարհի վիճակը, փորձինին դժուարին եւ չվտի ներկայացնել զինուորական օդնութեան ծրագիրը : Ընդհակառակն չատ պարզ է· զինուորական օդնութեան ծրագրին նպատակն է խափանել նախայարձակումը : Ատլանտեանի դաշինքին մէջ եւրոպացի ընկերները բաւական զօրաւոր չեն այսօր, ոտիդնօրէն պաշտպանելու համար իրենք զիրենք : Մենք կրնանք զօրացնել ռամնք եւ մենք մեզ, կարգ մը զինուորական միջոցներ փոխադրելով անոնց եւ պաշտպանութեան միացեալ ճակատ մը կազմելով անոնց հետ : Մենք պաշտպանութիւն կը կազմակերպենք, հետեւաբար չենք ուզեր կըռուիլ : Մեր ծախքը կը պահանջէ այս ծրագիրը, բայց չհարկութիւն մըն է որ կը կատարուի պահովութեան համար, մէկ մասը խաղաղութեան ծախքին : Կարելի չէ ժամն դնել խաղաղութիւն մը՝ հիմնուած ազատութեան եւ արդարութեան վրայ » :

Ամերիկեան հրդեհին աւերները

200 ՏՈՒՆԵՐ ՔԱՆԴՈՒԱԾ, 84 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱԾ

Վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ կարելի եղած է մարել ժխորնոի նահանգին անտառներուն հրդեհը, որ պարհուրելի համեմատութիւններ ստացած էր :

Աւերուած է հարիւր հազար արտաւար տարածութիւն, քանդուած են 200 տուներ, ուրիշներ ալ մնասուած : Հրդէն իսկ հանուած են 84 դիակներ, բայց խուղարկութիւնները կը շարունակուին : Տասը հազար հոգի չարժման մէջ դրուած են, նոր զոհեր փնտռելու համար :

Հրդեհին վայրը կը դտնուէին 3000 զինուորներ, 1500 քաղաքացիներ եւ հարիւրաւոր հրչէջներ, մէկ մասը Փարիզէն դրկուած :

Ազէտին կեդրոնն է Սեսթաս դիւղը, Պոռտոյի մօտ, իբր 2000 բնակչութեամբ : Վաթսունեւհինդ դիւղեր չարուած էին իր քաղաքապետարանին մէջ, ստուդումներ կատարելու համար : Երկուշաբթի ամբողջ օրը կիներ եւ մանուկներ արտասուալոր աչքերով կը մօտենային դիակներուն կամ ժամերով կը սպասէին իրենց ամուսիններուն կամ դաւակներուն : Զոհերուն մէջ կան բազմաթիւ նշանաւոր զինուորներ, որոնք պաշարուած էին ահաւոր բոցերէն, հովին ուղղութիւնը փոխուած րլլալով, ինչպէս դրած էինք երէկ : Ականատեսներ կը պատմեն թէ իրապէս դժոխային տեսարան մըն էր որ կը պարզուէր, երբ հրդեհը կը ծաւալէր եւ բոցերը կը սուրային խելքի պոռոտ պատճառելով :

Սոքա կոչուած աւանին դիւղապետը մեռաւ, երբ կը փորձէր փրկել ողջակէզի մատնուած քաղաքացիներ եւ զինուորներ :

Պոռտոյէն ընթերցող մը, Շ. Սուքիասեան, նկարագրելով ազէտը, կ'ըսէ թէ հրդեհը քաղաքին դուռներէն հասած էր : Պոռտօ – Պայոն երկաթուղին կարուած է : Ամբողջ անտառներ մոխիրի վերածուած են այնպիսի արագութեամբ որ տեսնուած չէր մինչեւ հիմա : Շաբաթ օր կարծես արեւի խաւարում տեղի ունեցած էր Պոռտոյի մէջ, եւ հարկ եղաւ լոյսերը վառել :

Կառավարութիւնը որոշեց հարիւր միլիոն ֆր. նպաստ բաշխել ազէտեալ ընտանիքներուն, հարիւր հազար ֆրանք յատկացնելով իւրաքանչիւրին : Զոհերուն յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի հինդշաբթի օր, ի ներկայութեան վարչապետին եւ ազգ· պաշտպանութեան նախարարին : Այս վերջինը, Պ. Ռամատիէ, յայտարարեց թէ « իսկապէս ազգային սուգի մը առջեւ կը դտնուին :

★ Քննութիւններ կը կատարուին հրդեհին բուն պատճառները երեւան հանելու համար : Երկու համայնավար երեսփոխաններ հարցապնդում պիտի կատարեն : Երեք հրձիդներ եւս ձերբակալուեցան : Կարդ մը թերթեր կը դրեն թէ հրձիդ դործիքներ դտնուած են ազէտի վայրերուն մէջ : «Իմանիթէ» համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, « նոր փաշականներու » կը վերագրէ հրդեհին պատասխանատուութիւնը, իսկ աջակողմեան թերթերը կասկածները կը յայտնեն համայնավարներու մասին : Կարմիր թերթ մը կը դրէ թէ 7000 հետքագործական պահակներ յատկացուած էին Փարիզի ամերիկեան դեսպանատունը պաշտպանելու համար, բայց միայն 3000 զինուոր եւ Փարիզէն ալ 200 հրչէջներ դրկուեցան, մարելու համար ժխորնոի հրդեհը,— Ֆրանսայի ամենամեծ ազէտը պատերազմէն ի վեր :

Վերջին լուրերու համաձայն, մինչեւ հիմա 11 հոգի ձերբակալուած են, որոնց 8ը ի'մտբաստան ուին ոճրապարտ դանցաւորութեամբ : Անգլիայէն ալ 12 հրչէջներ օդնութեան հասան, առաջնորդու թեամբ հրչէջ կնոջ մը :

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԷՐԶՐՈՒՄԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ մասին հասած վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ 463 հոգի մեռած, 342 հոգի վիրաւորուած եւ 1443 խրճիթներ քարուքանդ եղած են Պայպուրտի չրջանին մէջ : Ամերիկեան օդանաւեր ալ ուտելիք հասցուցած են հեռաւորվայրերը : Իսկ ինչպէս կը խորհի աղէտեալ վայրերը այցելել մէկ չաբաթէն :

ԱՒԱԴԵՄԱԿԱՆ էմոն ժայու, որ հիւանդ էր աոեղնէ մը ի վեր, մեռաւ Լոզանի մէջ : Ծնած էր Մարսէյլ, 1878ին : Ունի բազմաթիւ հրատարակութիւններ :

Մեծ դաշտահանդէս Սեն Լուի մէջ

Նուիրուած Հ. Ց. Դ. «ԱԿՆՈՒՆԻ» ենթակոմիտէի 22րդ տարեդարձին :

Այս կիրակի, 28 Օգոստոս ամբողջ օրը, Սէն Լու կոան փէն եօթնեդրայրեաններու հանրածանօթ պարտէզին մէջ : Ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է : Առանձին յայտագիր տեղին վրայ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԻՐԵՆՑ ԲԱԺԵՆԳԻՆՆԵՐԸ ՎՃԱՐԵԼ

ՇԱՎԻԼ.— Ընկեր Գր. Կիւլեան
ՔԱՇԱՆ.— Ընկեր Մ. Ալթունեան
ՊԱՆԵԼՕ.— Ընկեր Ն. Տակաուեան
ԻՄԻ.— Ընկեր Ն. Դարբինեան
ԱՆԻԼՈ.— Ընկեր Ա. Աւետիսեան :
ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Ընկեր Ա. Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ընկեր Բ. Փափազեան
ԻՒԱԼԻ.— Ընկեր Ցկ. Մենենտեան
ԼԻՈՆ.— Ընկեր Թ. Այվազեան եւ ընկեր Արշաւիր Հարիչեան
ՏԷՍԻՆ.— Ընկեր Վ. Հիւսեան
Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընկեր Ա. Գուլումճեան
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ընկեր Վարդան Խրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ.— Ընկեր Երուանդ Տէր Ղուկասեան
ՎԻՆ.— Ընկեր Պետրոս Մանուկեան
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ընկեր Սիսակ Սիսլեան
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆ.— Քաղաքին մէջ.— Ընկեր Ա. Քէօչէեան եւ ընկեր Ա. Պետիկեան :
ՊՈՄՄԻՆ.— Ընկեր Խաչիկ Թէլեան եւ ընկեր Ց. Տէօմէճեան :
ՊՈՒԼՎԱՒ ՕՏՏՕ.— Ընկեր Արամ Ամատունեան
ՍԷՆ ԼՈՒ.— Ընկեր Միլոյեան
ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Ընկեր Գ. Միւճէրէթեան
ՍԷՆԹ ԱՆ.— Ընկեր Սեդրաք Խրլեան
ԿԱՐՏԱՆ.— Ընկեր Մ. Աստուրեան
ԼԱ ՍԻՕՕԱ.— Ընկեր Ց. Աճէմեան
ՆԻՍ.— Ընկեր Շ. Զօտեան
ՊՈՐՏՕ.— Ընկեր Կ. Տօնէրեան :

Պ. ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ խմբագրատուն կը հրաւիրուի ստանալու համար իր հասցէին եկած նամակներ եւ ծրար :

ԿՐԸՆՈՊԼ, Թղթակից.— Ձենք ստացած ողբացեալ ընկեր Աւետիս Թորոսեանի վերաբերեալ թղթակցութիւնը :

նպաստ բաշխել ազէտեալ ընտանիքներուն, հարիւր հազար ֆրանք յատկացնելով իւրաքանչիւրին : Զոհերուն յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի հինդշաբթի օր, ի ներկայութեան վարչապետին եւ ազգ· պաշտպանութեան նախարարին : Այս վերջինը, Պ. Ռամատիէ, յայտարարեց թէ « իսկապէս ազգային սուգի մը առջեւ կը դտնուին :

★ Քննութիւններ կը կատարուին հրդեհին բուն պատճառները երեւան հանելու համար : Երկու համայնավար երեսփոխաններ հարցապնդում պիտի կատարեն : Երեք հրձիդներ եւս ձերբակալուեցան : Կարդ մը թերթեր կը դրեն թէ հրձիդ դործիքներ դտնուած են ազէտի վայրերուն մէջ : «Իմանիթէ» համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, « նոր փաշականներու » կը վերագրէ հրդեհին պատասխանատուութիւնը, իսկ աջակողմեան թերթերը կասկածները կը յայտնեն համայնավարներու մասին : Կարմիր թերթ մը կը դրէ թէ 7000 հետքագործական պահակներ յատկացուած էին Փարիզի ամերիկեան դեսպանատունը պաշտպանելու համար, բայց միայն 3000 զինուոր եւ Փարիզէն ալ 200 հրչէջներ դրկուեցան, մարելու համար ժխորնոի հրդեհը,— Ֆրանսայի ամենամեծ ազէտը պատերազմէն ի վեր :

Վերջին լուրերու համաձայն, մինչեւ հիմա 11 հոգի ձերբակալուած են, որոնց 8ը ի'մտբաստան ուին ոճրապարտ դանցաւորութեամբ : Անգլիայէն ալ 12 հրչէջներ օդնութեան հասան, առաջնորդու թեամբ հրչէջ կնոջ մը :

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԷՐԶՐՈՒՄԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ մասին հասած վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ 463 հոգի մեռած, 342 հոգի վիրաւորուած եւ 1443 խրճիթներ քարուքանդ եղած են Պայպուրտի չրջանին մէջ : Ամերիկեան օդանաւեր ալ ուտելիք հասցուցած են հեռաւորվայրերը : Իսկ ինչպէս կը խորհի աղէտեալ վայրերը այցելել մէկ չաբաթէն :

ԱՒԱԴԵՄԱԿԱՆ էմոն ժայու, որ հիւանդ էր աոեղնէ մը ի վեր, մեռաւ Լոզանի մէջ : Ծնած էր Մարսէյլ, 1878ին : Ունի բազմաթիւ հրատարակութիւններ :

ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԷՆ դրել պարզ մելանով, ոչ թէ Stylo à billeներով կամ անվորական մատիտով : Եւ դրել միատեսակ թուղթի վրայ :

ՕՐԻՇԱՏԵՍ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8ին դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Ներկայ պիտի ըլլայ Կ.Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՕՑ ՁՈՐԻ Հայր· Միութեան Մարսէյլի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիր հայրենակիցները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 26 rue des Convalescents : Կարեւոր օրակարգ :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Տէսինէն Տէր եւ Տիկին Օհան Քէչէճեան, իրենց դաւակդութիւնը կը յայտնեն հայրենակից ԱՒԵՏԻՍ ԹՈՐՈՍԵԱՆի (Կըրնոպլը) մահուան առթիւ, իր կնոջ եւ պարագաներուն :

Նոյնպէս դաւակդութիւն կը յայտնեն Տիկին Մարիամ Աւետիսեանի (Մարսէյլ) մահուան առթիւ, իր դաւակներուն եւ պարագաներուն :

Արեւմուտքներու դաշտահանդէսը Վալանսի մէջ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Արեւմուտքներու կողմէ, Վալանսի «Մալիսաբ»ի անտառին մէջ, այս կիրակի, կէսօրէ ետք, ժամը 2ին :

Սկաուտական եւ դեղարուեստական ճոխ բաժին : Պիտի ներկայացուի ԴԵՂՋԿԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ : Զափածոյ պարեր, մարզանքներ, դրօշի պարդում, խմբերդ, մեներդ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ անկանկալներ :

Վալանսէն օթօքարը կը մեկնի ժամը 12ին, կայարանի դիմացէն : Ուրիչ մանրամասնութիւնները տեղին վրայ : Մուտքը ազատ է

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երկրորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը : Աշակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին :

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինդշաբթի, չաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ : Հեռաձայն Obs. 18 - 28:

ՍԱՆԴՈՒԽՏ ԿՈՑՍ ԵՒ ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ԹԱԳԱՒՈՐ ՀԱՑՈՑ

30 Հոկտեմբերին Մալ տը Շիմի :

Բեմադրութեամբ դերասան Տ. ՆՇԱՆԵԱՆի :

COTE D'AZUR

ԱՑՑԵԼՈՂՆԵՐՈՒՆ

Թիւ 7 Route Nationaleի վրայ

ՆԻՍԱՆ 14 ԵՒ ՔԱՆԻ 19 քիլոմ· հեռաւորութեամբ

Auberge du Bosphore

ճաշարանը հանդիպեցէք անպատճառ

Ուր պիտի գտնէք ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԸՄՊԵԼԻ

ԵՒ ՃՈՒԽ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՂԱՆԴԵՐՈՆՆԵՐ

Հեռաձայն Le Loubet 230 - 31

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

Թրումըն կը խպատնիջի որ առաջ վերազինել Եւրոպան

Մ. Նահանգներու նախարարը կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ երկուշաբթի օր, Մայամիի մէջ, Եւրոպայի վերազինման եւ ուրիշ միջազգային խնդիրներու մասին : Պահանջեց «անյապաղ» զինուորական օդնութիւն հասցնել Ատլանտեանի զինակիցներուն, ինչպէս եւ Յունաստանի, Թուրքիոյ, Իրանի, Քորէայի եւ Փիլիպպեան կղզիներուն :

Այս առթիւ, նորէն բացատրեց թէ այս է նախայարձակումը արգիլելու միակ միջոցը, եւ դիտել տուաւ թէ Մ. Միութիւնը «խափանեց ամէն փորձ որ կը ձդտէր միջազգային ոստիկանութիւն մը կազմելու եւ աշխարհը ազատելու նախայարձակման երկիւղէն» : Իր կարծիքով, Մ. Նահանգները այժմ կը չնայեան ընել այն ինչ որ օր մը պիտի կրնայ ընել Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը :

Ճառը ուղղուած էր Աբրահամի Պատերազմներու վեթերաններուն : 7500 պատուիրակներ եւ իրենց ընտանիքները լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւէին բանախօսութեան, մանաւանդ երբ նախագահը կը պնդէր թէ «Մ. Միութիւնը կը խափանէ համաշխարհային խաղաղութեան համբան» :

Պ. Թրումըն յայտարարեց թէ «համայնավարութիւնը բազմութիւնները կըմոլորեցնէ սուտ խոստումներով եւ կը վերադարձնէ դէպի բռնակալութիւն եւ սոկութիւն : Շատեր որոնք լաւ չեն ըմբռներ աշխարհի վիճակը, փորձինին դժուարին եւ չվտի ներկայացնել զինուորական օդնութեան ծրագիրը : Ընդհակառակն չատ պարզ է· զինուորական օդնութեան ծրագրին նպատակն է խափանել նախայարձակումը : Ատլանտեանի դաշինքին մէջ եւրոպացի ընկերները բաւական զօրաւոր չեն այսօր, ոտիդնօրէն պաշտպանելու համար իրենք զիրենք : Մենք կրնանք զօրացնել ռամնք եւ մենք մեզ, կարգ մը զինուորական միջոցներ փոխադրելով անոնց եւ պաշտպանութեան միացեալ ճակատ մը կազմելով անոնց հետ : Մենք պաշտպանութիւն կը կազմակերպենք, հետեւաբար չենք ուզեր կըռուիլ : Մեր ծախքը կը պահանջէ այս ծրագիրը, բայց չհարկութիւն մըն է որ կը կատարուի պահովութեան համար, մէկ մասը խաղաղութեան ծախքին : Կարելի չէ ժամն դնել խաղաղութիւն մը՝ հիմնուած ազատութեան եւ արդարութեան վրայ » :

Ամերիկեան հրդեհին աւերները

200 ՏՈՒՆԵՐ ՔԱՆԴՈՒԱԾ, 84 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱԾ

Վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ կարելի եղած է մարել ժխորնոի նահանգին անտառներուն հրդեհը, որ պարհուրելի համեմատութիւններ ստացած էր :

Աւերուած է հարիւր հազար արտաւար տարածութիւն, քանդուած են 200 տուներ, ուրիշներ ալ մնասուած : Հրդէն իսկ հանուած են 84 դիակներ, բայց խուղարկութիւնները կը շարունակուին : Տասը հազար հոգի չարժման մէջ դրուած են, նոր զոհեր փնտռելու համար :

Հրդեհին վայրը կը դտնուէին 3000 զինուորներ, 1500 քաղաքացիներ եւ հարիւրաւոր հրչէջներ, մէկ մասը Փարիզէն դրկուած :

Ազէտին կեդրոնն է Սեսթաս դիւղը, Պոռտոյի մօտ, իբր 2000 բնակչութեամբ : Վաթսունեւհինդ դիւղեր չարուած էին իր քաղաքապետարանին մէջ, ստուդումներ կատարելու համար : Երկուշաբթի ամբողջ օրը կիներ եւ մանուկներ արտասուալոր աչքերով կը մօտենային դիակներուն կամ ժամերով կը սպասէին իրենց ամուսիններուն կամ դաւակներուն : Զոհերուն մէջ կան բազմաթիւ նշանաւոր զինուորներ, որոնք պաշարուած էին ահաւոր բոցերէն, հովին ուղղութիւնը փոխուած րլլալով, ինչպէս դրած էինք երէկ : Ականատեսներ կը պատմեն թէ իրապէս դժոխային տեսարան մըն էր որ կը պարզուէր, երբ հրդեհը կը ծաւալէր եւ բոցերը կը սուրային խելքի պոռոտ պատճառելով :

Սոքա կոչուած աւանին դիւղապետը մեռաւ, երբ կը փորձէր փրկել ողջակէզի մատնուած քաղաքացիներ եւ զինուորներ :

Պոռտոյէն ընթերցող մը, Շ. Սուքիասեան, նկարագրելով ազէտը, կ'ըսէ թէ հրդեհը քաղաքին դուռներէն հասած էր : Պոռտօ – Պայոն երկաթուղին կարուած է : Ամբողջ անտառներ մոխիրի վերածուած են այնպիսի արագութեամբ որ տեսնուած չէր մինչեւ հիմա : Շաբաթ օր կարծես արեւի խաւարում տեղի ունեցած էր Պոռտոյի մէջ, եւ հարկ եղաւ լոյսերը վառել :

Կառավարութիւնը որոշեց հարիւր միլիոն ֆր. նպաստ բաշխել ազէտեալ ընտանիքներուն, հարիւր հազար ֆրանք յատկացնելով իւրաքանչիւրին : Զոհերուն յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի հինդշաբթի օր, ի ներկայութեան վարչապետին եւ ազգ· պաշտպանութեան նախարարին : Այս վերջինը, Պ. Ռամատիէ, յայտարարեց թէ « իսկապէս ազգային սուգի մը առջեւ կը դտնուին :

★ Քննութիւններ կը կատարուին հրդեհին բուն պատճառները երեւան հանելու համար : Երկու համայնավար երեսփոխաններ հարցապնդում պիտի կատարեն : Երեք հրձիդներ եւս ձերբակալուեցան : Կարդ մը թերթեր կը դրեն թէ հրձիդ դործիքներ դտնուած են ազէտի վայրերուն մէջ : «Իմանիթէ» համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, « նոր փաշականներու » կը վերագրէ հրդեհին պատասխանատուութիւնը, իսկ աջակողմեան թերթերը կասկածները կը յայտնեն համայնավարներու մասին : Կարմիր թերթ մը կը դրէ թէ 7000 հետքագործական պահակներ յատկացուած էին Փարիզի ամերիկեան դեսպանատունը պաշտպանելու համար, բայց միայն 3000 զինուոր եւ Փարիզէն ալ 200 հրչէջներ դրկուեցան, մարելու համար ժխորնոի հրդեհը,— Ֆրանսայի ամենամեծ ազէտը պատերազմէն ի վեր :

Վերջին լուրերու համաձայն, մինչեւ հիմա 11 հոգի ձերբակալուած են, որոնց 8ը ի'մտբաստան ուին ոճրապարտ դանցաւորութեամբ : Անգլիայէն ալ 12 հրչէջներ օդնութեան հասան, առաջնորդու թեամբ հրչէջ կնոջ մը :

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԷՐԶՐՈՒՄԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ մասին հասած վերջին լուրերը կ'ըսեն թէ 463 հոգի մեռած, 342 հոգի վիրաւորուած եւ 1443 խրճիթներ քարուքանդ եղած են Պայպուրտի չրջանին մէջ : Ամերիկեան օդանաւեր ալ ուտելիք հասցուցած են հեռաւորվայրերը : Իսկ ինչպէս կը խորհի աղէտեալ վայրերը այցելել մէկ չաբաթէն :

ԱՒԱԴԵՄԱԿԱՆ էմոն ժայու, որ հիւանդ էր աոեղնէ մը ի վեր, մեռաւ Լոզանի մէջ : Ծնած էր Մարսէյլ, 1878ին : Ունի բազմաթիւ հրատարակութիւններ :

Մեծ դաշտահանդէս Սեն Լուի մէջ

Նուիրուած Հ. Ց. Դ. «ԱԿՆՈՒՆԻ» ենթակոմիտէի 22րդ տարեդարձին :

Այս կիրակի, 28 Օգոստոս ամբողջ օրը, Սէն Լու կոան փէն եօթնեդրայրեաններու հանրածանօթ պարտէզին մէջ : Ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է : Առանձին յայտագիր տեղին վրայ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԻՐԵՆՑ ԲԱԺԵՆԳԻՆՆԵՐԸ ՎՃԱՐԵԼ

ՇԱՎԻԼ.— Ընկեր Գր. Կիւլեան
ՔԱՇԱՆ.— Ընկեր Մ. Ալթունեան
ՊԱՆԵԼՕ.— Ընկեր Ն. Տակաուեան
ԻՄԻ.— Ընկեր Ն. Դարբինեան
ԱՆԻԼՈ.— Ընկեր Ա. Աւետիսեան :
ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Ընկեր Ա. Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ընկեր Բ. Փափազեան
ԻՒԱԼԻ.— Ընկեր Ցկ. Մենենտեան
ԼԻՈՆ.— Ընկեր Թ. Այվազեան եւ ընկեր Արշաւիր Հարիչեան
ՏԷՍԻՆ.— Ընկեր Վ. Հիւսեան
Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընկեր Ա. Գուլումճեան
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ընկեր Վարդան Խրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ.— Ընկեր Երուանդ Տէր Ղուկասեան
ՎԻՆ.— Ընկեր Պետրոս Մանուկեան
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ընկեր Սիսակ Սիսլեան
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆ.— Քաղաքին մէջ.— Ընկեր Ա. Քէօչէեան եւ ընկեր Ա. Պետիկեան :
ՊՈՄՄԻՆ.— Ընկեր Խաչիկ Թէլեան եւ ընկեր Ց. Տէօմէճեան :
ՊՈՒԼՎԱՒ ՕՏՏՕ.— Ընկեր Արամ Ամատունեան
ՍԷՆ ԼՈՒ.— Ընկեր Միլոյեան
ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Ընկեր Գ. Միւճէրէթեան
ՍԷՆԹ ԱՆ.— Ընկեր Սեդրաք Խրլեան
ԿԱՐՏԱՆ.— Ընկեր Մ. Աստուրեան
ԼԱ ՍԻՕՕԱ.— Ընկեր Ց. Աճէմեան
ՆԻՍ.— Ընկեր Շ. Զօտեան
ՊՈՐՏՕ.— Ընկեր Կ. Տօնէրեան :

Պ. ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ խմբագրատուն կը հրաւիրուի ստանալու համար իր հասցէին եկած նամակներ եւ ծրար :

ԿՐԸՆՈՊԼ, Թղթակից.— Ձենք ստացած ողբացեալ ընկեր Աւետիս Թորոսեանի վերաբերեալ թղթակցութիւնը :

ԿԸ ԽՆԴՐԵՆՔ ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԷՆ դրել պարզ մելանով, ոչ թէ Stylo à billeներով կամ անվորական մատիտով : Եւ դրել միատեսակ թուղթի վրայ :

ՕՐԻՇԱՏԵՍ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8ին դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Ներկայ պիտի ըլլայ Կ.Կ.ի ներկայացուցիչը :

ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՕՑ ՁՈՐԻ Հայր· Միութեան Մարսէյլի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիր հայրենակիցները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 26 rue des Convalescents : Կարեւոր օրակարգ :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Տէսինէն Տէր եւ Տիկին Օհան Քէչէճեան, իրենց դաւակդութիւնը կը յայտնեն հայրենակից ԱՒԵՏԻՍ ԹՈՐՈՍԵԱՆի (Կըրնոպլը) մահուան առթիւ, իր կնոջ եւ պարագաներուն :

Նոյնպէս դաւակդութիւն կը յայտնեն Տիկին Մարիամ Աւետիսեանի (Մարսէյլ) մահուան առթիւ, իր դաւակներուն եւ պարագաներուն :

Արեւմուտքներու դաշտահանդէսը Վալանսի մէջ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Արեւմուտքներու կողմէ, Վալանսի «Մալիսաբ»ի անտառին մէջ, այս կիրակի, կէսօրէ ետք, ժամը 2ին :

Սկաուտական եւ դեղարուեստական ճոխ բաժին : Պիտի ներկայացուի ԴԵՂՋԿԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ : Զափածոյ պարեր, մարզանքներ, դրօշի պարդում, խմբերդ, մեներդ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ անկանկալներ :

Վալանսէն օթօքարը կը մեկնի ժամը 12ին, կայարանի դիմացէն : Ուրիչ մանրամասնութիւնները տեղին վրայ : Մուտքը ազատ է

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երկրորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը : Աշակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին :

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինդշաբթի, չաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ : Հեռաձայն Obs. 18 - 28:

ՍԱՆԴՈՒԽՏ ԿՈՑՍ ԵՒ ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ԹԱԳԱՒՈՐ ՀԱՑՈՑ

30 Հոկտեմբերին Մալ տը Շիմի :

Բեմադրութեամբ դերասան Տ. ՆՇԱՆԵԱՆի :

COTE D'AZUR

ԱՑՑԵԼՈՂՆԵՐՈՒՆ

Թիւ 7 Route Nationaleի վրայ

ՆԻՍԱՆ 14 ԵՒ ՔԱՆԻ 19 քիլոմ· հեռաւորութեամբ

Auberge du Bosphore

ճաշարանը հանդիպեցէք անպատճառ

Ուր պիտի գտնէք ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԸՄՊԵԼԻ

ԵՒ ՃՈՒԽ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՂԱՆԴԵՐՈՆՆԵՐ

Հեռաձայն Le Loubet 230 - 31

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆղ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 25 Août 1949 Հինգշաբթի 25 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5931–Նոր շրջան թիւ 1342

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՀՈԳԵՐ Մ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Միջազգային մամուլը եւ քաղաքական շրջա – նակները լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին Միջին Արեւելքի անցուդարձին, Սուրիոյ վերջին յեղաշրջումէն ի վեր :

Առանց Օգոստոս 14ի դէպքին ալ, երբ նոր իշ– խանութիւն մը կը հաստատուէր Դամասկոսի մէջ, աշխարհի հզօրները իրար կը լրտեսէին այդ ճամ– բուն վրայ :

Անհրաժեշտ չէր չընդալից դէպքերու սպասել, իմանալու համար թէ երբեք դադրած չէ պերա – զանցութեան, քաղաքական եւ տնտեսական մըր – ցակցութեան պայքարը :

Մանաւանդ որ, քարիւղի հոսը բռնած է ամ – բողջ մթնոլորտը, եւ նոր հորեր կը բացուին հետ– ղհետէ, Արաբիոյ անծայրածիր տարածութեանց վրայ :

Միջին Արեւելքի բոլոր պետութիւններն ալ տիրացած ըլլալով իրենց անկախութեան, անչուշտ դիտեն զանազանել չարն ու բարին :

Բոլորն ալ, Սուրիա, Լիբանան, Իրաք, Արա – բիա, Անդրյորդանան, Իսրայէլ եւ Պաղեստին, Եգիպտոս, մինչեւ հեռաւոր Իրանը ամէն բանէ ա– ռաջ կը կարօտին տեւական խաղաղութեան :

Հանդարտութիւն՝ դուրսէն թէ ներսէն, որ – պէսզի կարենան լիովին ապահովել իրենց քաղա – քական աղատութիւնը եւ տնտեսական բարօրու – թիւնը :

Խաղաղութեան եւ բարեկարգութեան հետ, այդ նորագտած երկիրները կը կարօտին նաեւ ուրիշ բարիքի մը.— փոխադարձ հասկացողութիւն, եթէ ոչ սերտ դործակցութիւն :

Իրրեւ դաւակները հալածական ժողովուրդի մը որ այնքան տաք ընդունելութիւն գտաւ արա – բական երկիրներուն մէջ, իր պատմութեան ամէ – նէն եղերական շրջանին, մենք նոյնքան կը ցաւինք, երբ թիւրիմացութիւններ կը ծագին Միջին Արե – եւելքի մէջ, հարեւանէ հարեւան :

Ի՞նչ խօսք որ ներքին վէճերը, քաղաքական եւ դաւանական մրցակցութիւնները ոչ միայն կը վնա– սեն իւրաքանչիւրին բարգաւաճման, այլեւ կը դառնան պատրուակ՝ արտաքին դաւերու :

Անշուշտ Արաբները դաս առնելու պէտք չու– նին, այնքան դառն փորձառութիւններէ վերջ :

Բացատրութեան չի կարօտիր միջազգային մամուլին, մինչեւ անգամ թուրք թերթերուն ար– տակարգ իրարանցումը՝ Սուրիոյ վերջին յեղաշր– ջումէն ի վեր :

Այս օրերս ուրիշ խնդիր մը եւս կը յուզուի քաղաքական շրջանակներու մէջ :

Այսպէս, կ'ըսեն թէ Անդրյորդանանի թագա – ւորը, որ Լոնտոն գացած է, կը չանայ Անգլիոյ ա– ջակցութիւնը ապահովել, իր երկրին կցելու հա – մար Պաղեստինի արաբական մասը :

Կը թուի թէ նախաքայլ մըն է այս, իրականա– ցնելու համար Մեծն Սուրիոյ ծրագիրը, որ կըր – ուանինձոր մը դարձած է արաբական պետութեանց միջեւ :

Այս խմորումները բաց դուռ կը ձգեն օտար մրցակցութեանց առջեւ : Առանց յիշելու ընկերա – յին – տնտեսական խլրտումները, որոնք պարբե – բաբար կը վերակսին : Միշտ արտաքին, օտար ներ– շնչումներով :

Քաղաքական – տնտեսական պայքարներ եւ ներքին խլրտումներ պակաս չեն Եւրոպայի մէջ ալ : Ընդհակառակն, շատ աւելի ծանր կը կշռեն, յաճախ վրդովիչ համեմատութիւններ ստանալով :

Բայց Եւրոպան անհուն հնարաւորութիւններ ունի դիմանալու : Կրնայ ճակատիլ, հակազդել, հարուածել :

Բոլորովին տարբեր է Միջին Արեւելքի պարա– գան, իրրեւ հետեւանք իր քաղաքական եւ տնտե – սական, մանաւանդ աշխարհագրական դիրքին :

Ախորժակները բացուած են դարձեալ, եւ կըր– նան դուռ բանալ նոր փորձութեանց :

Պիտի մաղթէինք որ չուտ պայծառանար մթ – նոլորտը, բուն իսկ նորագտ ժողովուրդներու չահուն համար :

Մեր հարիւր հազարաւոր տարագիրը բաղմու – թեանց սրտէն կը բխի այս մաղթանքը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵ՛Ծ ՄԵ՛Ծ ԶԱՐԴՈՂՆԵՐ

« Ցառաջ »ի մէջ կարդացի Ռուսերուն բացա – ռիկ ընդունակութիւնները գիւտերու մասին : Ի – րենցմէ առաջ կամ վերջը, ոչ ոք կրցեր է արձանա– դրել այսքան գիտական յաջողութիւն, Գիւտ եւ դի՛ւտ :

Եւ երբ տեսայ որ բոլոր միւսներու կարգին հեռագիրն ալ իրենք հնարած են, 1845ին, պատ– մութիւն մը յիշեցի, ճիշդ այդ հեռագրի մասին :

Ռուս երիտասարդ պինուոր մը կը գրէ իր ծե – րուկ ծնողքին թէ մոյկերը ծակած են եւ կը խնդ– րէ զոյգ մը նոր մոյկ ղրկել, «ամէնէն արագ մի– ջոցով» :

Գիւղացին՝ նամակը կարդացող քահանային կը հարցնէ թէ ո՞րն է առաքման ամէնէն արագ միջո– ցը : Քահանան իրրեւ գիւղին գիտունը, կը ցուցնէ հեռագրաթելերը, գլխաւոր ճամբուն վրայ :

Ծերունին սանդուղի մը միջոցով կը յաջողի զոյգ մը նոփ – նոր մոյկերը թաչկինակով մը կա– խել հեռագրաթելէն :

Ցաջորդ առաու արդիւնքը այնքան կ'ուրախա– ցնէ խեղճ հայրը որ արցունքը չի կրնար զսպել : Տղան ոչ միայն նոր կօշիկները ստացած էր, այլեւ նոյն թաչկինակով եւ նոյն հեռագրաթելերով վե – րադարձուցած էր հինները :

Մայրը երբ կը լսէ պատմութիւնը եւ կը տեսնէ տղուն հին մոյկերը, դուրգուրանքով կը համբուրէ զանոնք եւ սրտին վրայ կը սեղմէ, օրհնելով «հե– ռագրաթելերու գիւտ»ը, իրրեւ փոխադրութեան ամէնէն արագ միջոցը :

Եթէ «Թէյէվիզիոն»ն ալ այդ գիւղէն անցած ըլլար, ծերունի մուժիկը պիտի տեսնէր թէ ինչ ու– րախութեամբ տղան կօշիկները կը փոխէր, զօրա– նոցին մէջ նստած :

... Անշուշտ մեղաւորը ռուս ժողովուրդը չէ, հապէ իր այսօրուան վարիչները յաճախ ծիծաղելի կը դառնան, աչխարհածանօթ դիւտերն անգամ ռուսացնելով :

Միջո՞ց կը պակսի « սովետական քաղաքացին» իրապէս բարձրացնելու համար : ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆի Գիտութեանց Ակադեմիայի «Մա – նուկ Աբեղեան» լեզուի եւ դրականութեան կաճառը ձեռնարկած է հրատարակելու Րաֆֆիի ամբողջա– կան գործերը : Արդէն լոյս է տեսած Ա. հատորը , որ կը պարունակէ հեղինակի մանր գործերն ու դրութիւնները : Հրատարակութեան վրայ կը հսկեն քանի մը գիտական աչխատողներ եւ քննադատներ :

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ, որ օդափո– խութեան գացած է, պիտի չկրնայ նախագահել ա– պատագրութեան ժողին, կիրակի օր, իրրեւ հետե– ւանք երիկամներու հիւանդութեան : Բժիչկները բացարձակ հանդիստ պատուիրած են :

30 ՏԵՍԱԿ ԴՐԱՄՆԵՐ պիտի արժեզրկուին, սկսելով սթերլինէն, եթէ հաւատանք կարդ մը ա– մերիկացի տեղանաւորներու յայտարարութեանց :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒՐՈՊԱՑի ընդհ. ժողովը կը չա– րունակուի Սթրազպուրկի մէջ : Առջի օր առաջար– կուեցաւ միացնել Եւրոպայի տնտեսութիւնը, մէկ տեսակ դրամ շրջաբերութեան հանել եւ ընդհ. ժողովին յանձնել Եւրոպայի Տնտեսական գործակ– ցութեան յանձնաժողովին պարտականութիւնները (Մարշըլի ծրագիրը, որուն կատպուած են 19 պետու– թիւններ) :

28 ՌՈՄԲԱՋԻԳ ՕԴԱՆԱՒԻԵՐ Ամերիկայէն Անդ– լիա հասան, ուր շարք մը մարզանքներ պիտի կա– տարեն 90 օր :

ԼՈՆՏՈՆի պուլկարական դեսպանատան մա – մուլի կցորդը, Գորիս Թեմքով, կը վնտռուի յու– նական կառավարութեան կողմէ, իրրեւ պատե – րազմի ոճրագործ : Ամբաստանեալը հրամանատա– րըն էր Ալէքսանտրապոլիսի (Տէտէ Ադաճ) եւ կը մեղադրուի թէ սպանութիւններ, աքսորներ, բռնի աչխատանք եւ աւարներ սարքած է : Անգլ. կառա– վարութիւնը պահանջեց եռ կանչել այս պաչտօն– եան :

ՈՍԿԻՆ ԵԻ ՕՏԱՐ ԴՐԱՄՆԵՐԸ իրկան Գչ. օր : Նափոլէոնը կորնդուց 100 ֆրանք, (4510), ղուխ. ոսկին 140 (4340) : Թղթադրամ սթերլինը 1040 ֆր. էր, տոլարը 397էն իյաւ 382ի, ղուխ. ֆրանքը 98էն 95ի : Ձոյլ ոսկին 650.000 (նախապէս 666 հա– զար) ֆրանք :

Ազգային սուգ հոդեհանգստեան արարողութիւն կատարելու համար

Կառավարութեան որոշումով, ազգ. սուգ հա– չակուեցաւ երէկ, չորեքշաբթի, ամբողջ երկրին մէջ, Փետրուարի նահանգին անտառներու հրդեհին առթիւ, որուն զոհերուն թիւը հարիւրը կ'անցնի : Հանրային հիմնարկներու բոլոր դրօշները կէս պար– զուեցան, թատրոնները, սինէմաները եւ միւս զբօ– սավայրերը փակուեցան :

Զոհերուն ազգային յուղարկաւորութիւնը պի– տի կատարուի այսօր, հինգշաբթի :

Աղատագրութեան տարեդարձի տօնակատա – րութիւնը պիտի չկատարուի , բայց հրապարա – կային խրախճանքները եւ մասնաւորապէս ժողո– վրդական պարերը չարաթ օրուան պիտի ձգուին :

★ Երեքշաբթի օր բաւական անձրեւ տեղաց Փարիզի եւ դաւառի մէջ, մեղմացնելով սաստիկ տաքը : Գիշերն ի բուն կայծակ եւ փոթորիկ իրար խառնուեցան : Անձրեւ տեղաց նաեւ Պուտոյի եւ ամբողջ Միջոնտի նահանգին մէջ, ինչ որ մեծ սփոփանք պատճառեց արկածեալ գիւղացիներուն :

Երեքշաբթի օր երեք նոր հրդեհներ ծագեցան աղէտեալ վայրերուն մէջ, բայց կարելի եղաւ մար– նել, չնորհիւ անհամար հրչէջներու բացառիկ ճի– գերուն : Մասնագէտներու կարծիքով, դեռ երեք չորս օր ալ պէտք է անցնի, մինչեւ որ ամէն վը– տանգ անհետանայ : Անգլ. օդատորմիղէն 30 հրշէջներ Պուտօ թռած էին, օգնելու համար Ֆրան – սայի հրչէջներուն :

Հիմա որ հրդեհները մարած են, ամէնուն աչ – քին տակէն կը պարզուին աւերակները եւ համա – տարած թշուառութիւնը : Կառավարութիւնը հա – րիւր միլիոն ֆրանք յատկացուց իրրեւ անմիջական օգնութիւն, բայց անհաչուելի գումարներ պէտք են, աղէտին հետեւանքները մեղմացնելու համար : Հանրապետութեան նախագահը մէկ միլիոն ֆրանք տրամադրեց, վարչապետը՝ կէս միլիոն : Հանգա– նակութիւններ բացուած են ամէն կողմ :

Դատական նախարարը օրինագիծ մը կը պատ– րաստէ, ծանրացնելու համար հրձիգներու համար նախատեսուած պատիժները : Շրջաբերականներ ղրկուած են աղէտեալ վայրերու դատարաններուն, որպէսզի անմիջապէս պատժեն անոնք որ պատճառ եղած են հրդեհներու, դիտակցօրէն կամ զանց – ռութեամբ :

Պուտոյէն հասած վերջին լուրերու համա – ձայն ահաւոր հրդեհը յառաջ եկած է ծխախոտի կայծերէ : Բանուոր մը ծխելիք (սիկառէթ) վառած էր ճաչէն առաջ : Անկողնին վրայ ծռած առէն, ծխախոտի վառ կտորներ իյնալով, բռնկուցին վերմակը : Հրդեհը տարածուեցաւ խրճիթին եւ յե– տոյ ամբողջ անտառին մէջ : Այս առթիւ ձերբա – կալուած երկու բանուորները ազատ արձակուե – ցան, հաստատուած ըլլալով իրենց ուղղամտու – թիւնը :

«Մի խառնուիր մեր ներքին գործերուն»

Եւկոսլաւիոյ կառավարութիւնը նոր ծանու – ցագիր մը ուղղեց Ա. Միութեան կարգ մը խորհր– դային քաղաքացիներու ձերբակալութեան առթիւ : Ծանուցագիրը մասնաւորապէս կը յիշեցնէ.— « Մենք անկախ եւ զերիչխան պետութիւն մըն ենք, եւ չենք հանդուրժեր որ ուրիչներ միջամտեն մեր ներքին գործերուն : Դուրսէն եղած որեւէ ճն– շում երբեք չի կրնար ազդել մեր ներքին քաղաքա– կանութեան վրայ» :

Ծանուցագիրը յետոյ կը յայտնէ թէ Եւկո – սլաւիա յանձն կ'առնէ վերադարձնել բանտարկեալ 31 Ռուսերը, որոնք ամբաստանուած են լրտես – թեան յանցանքով : «Լուծելու համար երկու կա – ռավարութեանց միջեւ ծագած վէճը, Եւկոսլա – ւիա պատրաստակամութիւն կը յայտնէ Ա. Միու – թեան վերադարձնելու ձերբակալուած անձերը եւ միեւնոյն դիւրութիւնները տալու այս երկրին մէջ հաստատուած բոլոր խորհրդային քաղաքացինե – րուն : Եւկոսլաւիա պատրաստ է Ա. Միութեան հետ եղած բոլոր վէճերը լուծելու համաձայն մի– ջազգային պարտաւորութեանց» :

★ Մինչ այս ծանուցագիրը կը հասնէր Մոս – կուա, «Փրավտա», կուսակցական պաչտօնաթեր – թը, բուռն յօդուածով մը կ'ամբաստանէր մամէ – չալ Թիթօն թէ սահմանային վէճեր կը յարուցանէ եւ թշնամական գործողութիւններ կը պատրաստէ Ա. Միութեան դէմ : (Թիթօ կը չարունակէ իր ա – մառնային արձակուրդը Ադրիականի ափերուն վրայ) :

★ Մառչել Վորոչիլով, որ Պուքրէչ գացած է Ռումանիոյ ազատագրութեան տարեդարձի հան – դէսներուն առթիւ, բուռն ճառ մը խօսեցաւ Թիթո– յի դէմ, ամբաստանելով թէ ձեռնարկած է հաչ– ուէյարդարի ենթարկելու բնիկերմարութիւնը Եւ– կոսլաւիոյ մէջ եւ կը չանայ փաչականութիւն հաս– տատել : Ճիտոյ բաւ թէ Թիթօ բանակցութիւններ կը կատարէ արեւմտեան պետութեանց հետ, Ա.

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Դ· եւ վերջին մաս)

Խօսեցանք արդէն երիտասարդ ուժերու ընտանիի մը անհրաժեշտութեան մասին: Եթէ այսօր Ֆրանսահայ գաղութը ունի այդպիսի քանի մը տղաք, այլ բացարձակ անհրաժեշտութիւն է անոնց թիւը մեծցնելը: Եւ յետոյ, նոյնքան կարեւոր չէ՞ արդեօք խորհիլ վաղուան մասին: Անշուշտ մեզմէ շատ աւելի կարող մտքեր կամ մարմիններ յաճախ նիւթ ըրած են այս հարցը ու յանգած հաւանաբար՝ գործնական որոշումներու: Սակայն դժուար չէ դժբախտաբար նկատել՝ որ ակներեւ եւ չօչափելի արդիւնքի հասած գործ քիչ կայ մէջտեղը: Առանց կարծելու՝ թէ գործունէութեան այս ձեւը անյապաղ պիտի ընդունուի Թրանսահայ գաղութին կողմէ, հետեւեալ միջոցը կ'առաջարկենք·—

Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայ գաղութները ունին ճեմարաններ եւ բարձրագոյն նախակրթարաններ: Ամէն տարի, Ֆրանսահայ խումբ մը նորեր, դէթ նախակրթարան մը աւարտած, ամէնէն արժանիները անշուշտ եւ եթէ կ'ուզէք՝ ընտրուած դպրոցական մրցումի եղանակով, կրնան ղրկուիլ այնտեղ, հայկական կրթութիւն ստանալու: Վերոյիշեալ դպրոցները ազգային են կամ կուսակցական, ու դժուար չէ այս երկրէն գացող տղոց համար ուսումը ձրի դարձնել,— որոշ խողովակով: Այդ տղաքը պիտի չմնան ուէք պանդոկի մը անկիւնը կամ պիտի չըլլան նոյնիսկ գիչերօթիկներ: Անոնք հայ ընտանեկան յարկերու ջերմութիւնը պիտի վայելեն, իբրեւ անդամները այդ ընտանիքներուն: Փոխարէ՞նը·— Իրենց ծնողքը փոխանակութեան կարգով իրենց տան մէջ տեղ պիտի տան Արեւելքէն եկած հայ ուսանողի մը (ու այնքան շատ են այն երկիրներուն մէջ եւրոպական մեծ համալսարան – ներուն երազովը ապրող հայ տղաքը): Վարչական դործողութեանց դժուարութի՞ւն· չեմ կարծեր թէ անկարելի ըլլայ հարթել, քանի մեծագոյն մասը այս երկրի հայութեան Մերձ· Արեւելքի երկիրներէն կուգայ եւ տակաւին կը պահէ իր նախկին հըպատակութիւնը· եւ, ի վերջոյ, ինչպէս կ'երեւի՝ Ֆրանսահայերը վարպետ դարձած են Արեւելք այցելելու կամ Արեւելքէն մարդ բերել տալու համար ազգաբանական կապեր ստեղծելու դործին մէջ···:

Դառնանք սակայն մեր տղոց: Հայկ· դպրոց – ներու մէջ, անկախ իրենց ստանալիք ընդհանուր զարգացումէն, անոնք բնականօրէն պիտի ծանօթանան հայերէն, Հայոց պատմութեան, Հայկ· մշակոյթին, եւ դեռ աւելին,— իրենց չուրջ պիտի տեսնեն հասակակից տղաք որոնք իրենց մայրենի լեզուով կ'արտայայտուին, պիտի տեսնեն տաս – նեակ հազարաւոր հայ հասարակութեան ներկայութեամբ կատարուած ազնակատարութիւններ ու մարզահանդէսներ, ակումբներ՝ ուր երեկոյեան՝ սիրտ բացող երիտասարդութիւն մը կ'եռայ: Ու եթէ մեկնած էին դառնութիւնը իրենց սրտին, պիտի վերադառնան գիտակից ազգայնականութեան մը երջանիկ հպարտանքովը տոգորուած:

Այսպիսի դործ մը, սակայն, որ փրկարար դեր կրնայ կատարել ազգապահպանման տեսակէտէ, գերազանցապէս կազմակերպուած պէտք է ըլլայ: Քանի ներկայ պայմաններուն մէջ կարելի չէ հա – մազգային գործակցութեան մը մասին խօսիլ որ եւ է դեռնի վրայ, մեր կուսակցութեան մարմինները կամ անոր հովանաւորութեան ենթակայ կազմակերպութիւնները անհրաժեշտ է որ նման աշխատանքի մը նախաձեռնութիւնը ստանձնեն:

Վերջերս, երբ Փարիզի մէջ ղեկավար անձնաւորութեան մը կը պարզէինք մեր տեսակէտը, պատահելի ընկերը դիտել կուտար, գործնական մարդու չեշտով մը թէ կազմակերպութիւնները խելքի կուգան եւ կը ձեռնարկեն այն ժամանակ միայն երբ քանի մը յաջողութեամբ պսակուած օրինակները ըլլան մէջտեղը, եւ կը թելադրէր՝ կարելի եղած չափով անձնական աշխատանք տանիլ այս ուղղութեամբ:

Թող թոյլ տրուի մեզի հրապարակաւ մեր յոռետեսութիւնը յայտնել գործելու այս ձեւին յաջողութեան մասին: Ամէն անգամ որ փորձենք ծնողներ համոզել մեր առաջարկած ճամբուն հետեւելու (եւ կատարած ենք արդէն քանի մը փորձ), պատասխանը նոյնը պիտի ըլլայ·— «Շատ աղէկ, ղրկեցինք· դնաց, մարզ եղաւ, եկաւ· է վե՞րջը, ի՞նչ գործ պիտի ընէ սա տղան· անօթի՞ պիտի պառի:

Անշուշտ մեր կարդին կրնանք պատասխանել՝ թէ հայկ· երկրորդական վարժարաններուն մէջ իր ստացած Ֆրանսական «պըրվէ»ով կամ «պաքալորէա»յով, այստեղ կրնայ ուէք արհեստագիտական կամ բարձրագոյն վարժարան մտնել: Սակայն ամէն ոք մասնագիտութեան մը հետեւելու կարելիութիւնները կամ պարզապէս փափաքը չունեն – նար: Անհատապէս ուրեմն, ուէք մէկը չի կրնար այդպիսի պատասխանատուութիւն մը ստանձնել: Ահա թէ ինչու, վերոյիշեալ մարմիններէն եւ կազմակերպութիւններէն լսուելու անսահման ցանկութեամբ, անդամ մըն ալ կ'ըսենք թէ իրենց ամէնէն հիմնական եւ հետեւողական աշխատանքներէն մէկը պէտք է դարձնեն այս գործը: Վերադարձող տղուն համար պատրաստ պէտք է ըլլայ վճարուած ուսուցչի կամ գործիչի պաշտօնը, որքան կարելի է՝ աւելի վայլուն պայմաններով, քան ինչ որ կը չահի գործարանի մարդը կամ այս դաղութին մէջ ալ դասականացած դերձակը: Այն ատեն միայն կարելի պիտի ըլլայ ծնողները համոզել· այն ատեն միայն՝ հայեցի չունչով եւ դաստիարակութեամբ տոգորուած տղաք պիտի կարենան այս երկիրը դառնալ, իրենց երբեմնի ընկերներուն եւ տակաւին նոր հասակ նետող նորերուն փոխանցելու համար մաս մը հայ ոգիին արբաղան կրակէն:

Ըսինք ու կը կրկնենք՝ թէ միամտութիւնը չունինք սա մտքերը վազն իսկ իրագործուած տեսնելու: Ու դժուար չէ մեզի համար այս վայրկեան նիւ երեւակայել ներողամիտ ժպիտով մը օժտուած դէմքերը շատ մը բանիմաց ընթերցողներու· «Զավալը տղայ, դիւրին կը կարծէ···»:

Դիւրի՞ն· ոչ, այդ խաբկանքն ալ չունինք: Դժուար դործ է բնականաբար, բայց ի սէր Աստուծոյ, ո՞ր օրուան պիտի սպասենք ձեռնարկելու համար դժուար այլ խոստմնալից աշխատանքներու: Ճապաղութիւն եւ անճրկութիւն ներելի չեն ազգային սա զարիթափին վրայ: Այս օրերուն, երբ հայութեան հորիզոնը կը մթագնի գորշադոյն ամպերու կուտակումով, բայց պատահելի զանգուած մը տակաւին իր բաղուկներու ամբողջ ուժովը կառչած կը մնայ Հաւատքին, երբ ամէնէն յուսահատ երեւոյթները խարուսիկ դուրս կուգան, բայց դեռ վառ է հայ հոդիներուն մէջ բոցը կամքին, անվարան պէտք է փարինք ամէն աշխատանքի, որ մեր երիտասարդութեան մէջ Հայ տեւելու դիտակցութիւնը քանդակելու է կոչուած: Դժուար է դործը, այո, բայց ազգային ինչ հոյակապ դանձ կուտակած պիտի ըլլանք եւ տակաւին հոգեկան ինչ հսկայ բաւարարութիւն, այն օրը՝ երբ դէթ մաս մը այս ու բախտակից դաղութներու նորերէն՝ կարենայ մտածել, ըսել ու դրել իր Մեծ Նախահօր նման, ու անոր լեզուով·—

«Ճանաչել գիմաստութիւնն եւ գխրատն,
Իմանալ զբա՛նն հանճարոյ»:

ՀՐԱՉ ՏԱՆԱՊԵՏԵԱՆ

Ապտիւլ Համիտի դէմ արձակուած ռումբը

ԹՈՒՐՔ ՊԱՏՄԱԳԻՏ ՄԸ ԿԸ ԼՈՒՍԱԲԱՆԷ «ԵԼԼՏԶԻ ՊՈՄՊԱՑԻՆ» ԳԱՂՏՆԻՔԸ·— «ԽՈՒՄԲ ՄԸ ԽԻԶԱԽ ՀԱՑ ՀԱՅԲՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ ՍԱՐԲԱԾ ԷԻՆ ՄԱ – ՀԱՓՈՐՁԸ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱԶԳԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»·—

ԺՄԲ·— Թուրքիոյ մամուլի ընդհ· տեսչութեան նախորդ ներկայացուցիչ Պ· Սէրվէր Իսքիք իր «Ամօրեայ Հանրագիտակ»ի (Այլըֆ Անսիքլոփէտիսի)ի վերջին թիւին մէջ (Օգոստոս 1949) հրատարակած է պատմագէտ Պ· Հիլմի Քիրքիշի արժէքաւոր մէկ ուսումնասիրութիւնը, «Ապտիւլ Համիտի դէմ արձակուած ռումբը» խորագրին տակ:

Ինչպէս դիտել կուտայ պոլսահայ թերթ մը, առաջին անգամն է որ անաչառութեամբ կը լուսաբանուի մօտիկ անցեալի պատմութեան կարեւոր դէպքերէն մէկը:

Ահաւասիկ այդ կարեւոր վկայութիւնը, որուն կցուած են ռումբին եւ կառիճին լուսանկարները.—

— Ապտիւլ Համիտ կը վախնար մահափորձէն եւ ժողովուրդին հետ շփման մէջ չէր մտներ եւ քաղաքին մէջ չէր պտտեր: Մանաւանդ վերջերը, Ուրբաթի սելամլըքին համար միմիայն Համիտիյէ մզկիթը կ'երթար: Այդ նպատակով չինել տուած էր Եըլտըզի պալատին քովի մզկիթը:

Աղարողութիւնը հետեւեալն էր: Առաւօտ կանուխ երթեւեկը կը սկսէր Եըլտըզի չրջակայքը, Պէշիկթաշի եւ Նշանթաշի կողմերէն համազգես – տաւոր փաչաներ, զինուորականներ, սեւ որտէն – կօր եւ կամ Սթանպուլին հազած քաղաքացիներ, դեսպանատան պաշտօնեաներ, հիւպատոսները, օտար չրջիկներ, բարապաններ կառքերով խումբ առ խումբ կուգային Համիտիյէ մզկիթը:

Կէս օրին մօտ, 3—4000 զինուորներ քաղաքին դանազան տեղերէն ճամբայ կ'ելլէին, առջեւէն նուագախումբ, կը սկսէին մագլցիլ Եըլտըզի դահլիճը եւ կանդ կ'առնէին որոշուած տեղը:

Յետոյ աւազ կը թափէին այն ճամբաներուն վրայ ուրկէ պիտի անցնէր փաթիչահը եւ բազմաթիւ ծառաներ կը ժողվէին դեռիններու փոքրիկ քարերը:

Փողի մը ձայնը կը լսուէր, յետոյ սպաներու արձակած հրամանները եւ զինուորները բարեւի կը կեցնային:

Պալատան դռնէն քանի մը կառք կ'իջնէր վար եւ կուգար կանդ կ'առնէր մզկիթին բակին ճախ կողմը: Այս կառքերը իրարու քով կը բերուէին ձիերը եւ կազմածները քակելով, եւ այս չքախումբին չորէ՛ չհարեմ աղաւնիները չգիտայ մը կը ձգեցնէին:

Ամէն ոք իր տեղը դրաւելէ վերջ, նոր տեսարան մը կը պարզուէր, պատկառելի անձեր երեւան կ'ելլէին:

Ցայտնի էր որ բոլորը վէզիր եւ մուշիր էին, ամէնքն ալ առնուազն հարիւր քիլօ:

Իրենց մէջ կային մրցակիցներ, իրարու հոր վտրողներ, որոնք սակայն հիմա քովքովի կը քալէին կատարեալ բարեկրթութեամբ, եւ խնդալով կը յառաջանային:

Աւելի վերջ կուգային արքունի արարողապետութեան քարտուղարները, գլխաւորութեամբ աւազ քարտուղար Թահսին փաչայի, յետոյ ետրեպացի պաշտօնատարները, որոնք դիրք կը բռնէին մզկիթի բակին աջակողմը:

Ամէնէն վերջ կուգային կայսերազուններ, Ապտիւլ Համիտի զաւակները, ոմանք ձիով, ոմանք կառքով, այս խմբակին ալ կը կենար այն սանդուղին քով, ուրկէ վեհապետը պիտի բարձրանար դէպի մզկիթ:

Հինգ վայրկեանի ապատում, ամէն ոք իր տեղն էր, ամէն ինչ պատրաստ:

«Խաֆիյէ»ներն ալ իրենց պաշտօնին դլուխը: Տասը տասնըհինգ հրացանակիրներ եւս դիրք բռնած էին արքայական սանդուղին առջեւ: Փողի ձայն մը եւս:

Մինարէէն մուէզզին էֆէնտին կը սկսէր կդան կարդալ, նուագախումբը կը հնչեցնէր «Համիտիյէ» քայլերգը, զինուորները բարեւի կը կենային եւ ուղղանական դռնէն կ'երեւէր վեհապետին կառքը:

Առջեւէն կը քալէր եւ բաւական հեռու, երթուդարձի տեսուչը, անոր ետեւէն երկու ձիաւոր թիկնապահ, ամէնէն վերջը թաղաւորին կառքը՝ կէս մը բաց:

Զինուորները կը պոռային, «Փատիշահըմ չօդ եաշա»: Փաչաները բակին մէջ մինչեւ գետին կը խոնարհէին: Վեհապետը նստած էր ուղիղ կառքին մէջ, ձեռքովը բարեւ կուտար, զինուորական վերարկու մը հագած, որուն կուրծքը բաց:

Աւելի Օսմանի պատասխանէն զատ ուրիշ ոչինչ: Ոչ ոք տեսած էր Ապտիւլհամիտի ժպտիլը· միայն կը ժպտէր երբ զաւակներուն առջեւէն անցնէր: Զափազանց լուրջ կ'երեւէր, կը չանար առոյգ եւ առողջ կոյզ տալ ինքզինքը· սանդուղներէն կ'ելլէր ու կ'իջնէր թեթեւտոն ու արագ:

Միայն թէ յաճախակի փէսը կը չոկէր, ինչ որ նչան մըն էր ղղագրդռութեան: Առանձնութիւնը սիրող այս անձին համար տառապանք մըն էր շարքը մէկ անգամ ժողովուրդին ներկայանալ այսպէս:

Երբ Ապտիւլ Համիտ մզկիթ կուգար, կառքին բոլորտիքը կը հաւաքուէին չարք մը արարողապետներ, թիկնապահներ, մանկլաւիկներ, հրացանակիրներ, «խաֆիյէ»ներ եւ ծառաներ:

Սկիզբները, կառքին մէջ սուլթանին դէմը կը նստէր Փէչէվնայի հերոս Կապի Օսման փաչա, որուն մահէն վերջ կ'երեւէր սպարապետ Բիզա փաչա:

Երբ կառքը կանդ կ'առնէր սանդուղին առջեւ, վեհապետը վար կ'իջնէր, կը բարեւէր արքայական դուններէն, աւագանին, յետոյ կ'ելլէր սանդուղներէն, եաին ունենալով ամէնէն հաւատարիմ սպասաւորները, եւ կ'անհետանար: Կառապանները կառքերը կը քաշէին հարէմի կողմը, իսկ միւշիրները եւ վէզիրները կը մանէին մզկիթ, վարի յարկը, իրենց յատկացուած տեղը:

Նամազը կը սկսէր, ամէն ոք կ'աղօթէր, պետական աւագանին կը խօսակցէր եւ սիկառ կը ծխէր, տպասելով էֆէնտիին:

★

8 Յուլիս 1905ին էր, Ուրբաթ օր: Նորէն տեղի կ'ունենար Սելամլըքի արարողութիւն մը այսպէս, յանկարծ լսուեցաւ սոսկալի դղրդիւն մը, երկինք եւ երկիր դողդողաց:

Վառօդի սուր հոտ մը, ահաւոր ծուխ մը բարձրացաւ Եըլտըզի չրջակայքէն եւ թռաւ դէպի Ենիմահալլէ:

Պէշիկթաշի չրջակայքը տեղէն սարսած էր, ի՞նչ էր պատահած: Մահափորձ մը անչուշտ: Ապտիւլ Համիտ մեռա՞ծ էր արդեօք: Ազդը փրկուա՞ծ էր արդեօք այս բռնակալէն:

Չեծեալ զինուորները չուարեր մնացեր էին, ձիերը խրաչէր, կարգ կանոնը խանգարուեր, 10—15 հեծեալ զինուորներ կը վազէին Հասանփաչայի կողմը, Եըլտըզէն վար: Եւ կամ եւս կը դառնային, առանց գիտնալու թէ ինչ կ'ընեն: Խթանդուլ եւ պէյօղլու դռնուղները լոկ ռումբի մը ձայնը լսած էին, բայց Եըլտըզի բնակիչները լեզապատառ դուրս թափած, որովհետեւ այսպիսի դղրդիւն լսած չէին:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳԵՂԵՑԻԿ ՏԻԿԻՆ ՄԸ·— Արդեօք կրնա՞մ տեսնուիլ անօրէնին հետ:

ՊԱՇՏՕՆԵԱՆ·— Անշուշտ, տիկին, մեր տնօրէնը շատ կը սիրէ տեսնուիլ դեղեցիկ տիկիններու հետ: Ձեր անո՞ւնը:

ԳԵՂԵՑԻԿ ԿԻՆԸ·— Իր տիկինը ···:

Կապոյտ Խաչի Կազդուրման կայանը

Ինչպէս ծրագրուած էր այս տարի Փր. Գա – պոյտ Խաչը, հակառակ տնտեսական տագնապին, բացառիկ կազմակերպութեամբ մը վերաբացաւ Վէրնէյի օդափոխութեան կայանը, որ փայլուն յա– ջողութեամբ պիտի բոլորէ իր չորրորդ շրջանը :

Պատերազմէն անմիջապէս վերջ՝ չարաշուք օրերուն, դժնդակ վիճակի մը մատնուած դժբախտ մանուկներու եւ որբերու օգնելու ստիպողական անհրաժեշտութիւնը նկատի առնուելով եւ խճո – ղումը մասամբ մեղմացնելու համար այս կայանը առժամապէս հաստատուեցաւ Վէրնէյի հրաշագեղ հովիտին մէջ, իբրեւ օժանդակ միւսներուն : Սա– կայն տեղին յարմարութիւնները եւ զբաւիչ տե – սարանները նկատի առնելով, Կապոյտ Խաչը յա – ջողեցաւ ունենալ իր սեփական գոյքերով կահա –ւորուած կայան մը որ ամէն տարի փրկարար դեր կը կատարէ հարիւրաւոր մանուկներու համար :

Իրապէս ալ Վէրնէյ թաղուած կանաչախիտ բլուրներու ծոցին մէջ՝ իր քաղցրաբոյր ծաղիկնե– րու խնկարկութեամբ եւ լեռնային հրապոյրներով մեծ ազատութիւն կը գործէ բոլոր անցորդնե – րուն եւ մանաւանդ մեր փոքրիկներուն վրայ, ո – րոնք լիովին կ'օգտուին այդ հեշտաբոյր շնորհ – ներէն :

Այս ձեռնարկին բացարձակ կարեւորութիւնը եւ յաջողութիւնը ինքնին կը բացատրուի, երբ նը– կատի առնենք թէ տարուէ տարի հարիւրաւոր հայ մայրեր, հետզհետէ ըմբռնելով կայանին բազմա– կողմանի օգուտները, գրաւոր թէ անձամբ անվիճն մը կը խնդրեն իրենց զաւակներուն համար :

Այս արդէն անժխտելի ապացոյցն է ձեռք բեր– ուած լաւագոյն արդիւնքներուն : Անշուշտ առաջիմ դժուար է ընթացք տալ բոլոր դիտակից հայ մայ– րերու արտառուչ խնդրանքներուն : Սակայն Կա – պոյտ Խաչը միշտ արթուն, վճռական եւ յարատեւ իր կոչումի դնացքին մէջ, լրջօրէն նկատի առնելով նաեւ այս կարեւոր պարագան, ծրագրած է չէնքը իր հողերով դնել եւ համեստ նորոգութիւններով ընդարձակել, կամ թ հարկին մեծ վրաններ հաս– տատել անոր շուրջը, կարենալ կրկնապատկելու համար փոքրիկներուն թիւը :

Մարդ իրապէս կը բերկրի անսահման երջան– կութեամբ, երբ կը տեսնէ որ մեր անուշիկ հայոր– դիներէն չատեր՝ բոլորովին կը փոխուին այդ հո– գեպարար օդին եւ հայկական տաք մթնոլորտին մէջ՝ ինքնաբերաբար վարժուելով, մեր մայրենի քաղցրիկ լեզուին :

Այս տարի բոլոր կայաններէն առաջինը հան – դիսանալով Կապոյտ Խաչինը վերաբացուեցաւ Յուլիս 4ին եւ պիտի փակուի Սեպտ. 30ին :

Յիշատակելի օր մըն էր : Երկինքը կապոյտ եւ պայծառ : Ամառնային հրաշափառ արեւին տակ բնութիւնը կը ժպտէր պերճաշուք գեղեցկու – թեամբ : Մինչեւ Ֆրանսայի խումբը պիտի հասնէր կէսօրէ վերջ ժամը 1ին : Յանկարծ մեր սեւուլիկ աչուկներով հայորդիներուն խանդավառ կանչը սկսաւ արձագանգել բարձունքին եռեւի ժայռերու խորէն : Անհամբեր իրարանցում եւ երջանկութիւն ամէն կողմ : Տիկին Աղապապեան անձնուէր եւ ար– թուն տնօրէնուհին իր պատիւ տղոցը ժամանումին՝ զոյգ եռադոյներու կողքին պարզելէ վերջ կապ· Խաչին դրօշը, մասնաւորապէս ծանրանալով մայ– րենի լեզուն խօսելու ազգային պարտականութեան վրայ, ջերմ համբոյրներով բարի գալուստ մաղ – թեց անոնց :

Ամիս մը շարունակ խաչուհիներու հարազատ դուրդուրանքին տակ, ընտանեկան համեղ կերա – կուրներով, առատ պտուղներով եւ հայկական մեղրով, բնութեան կազդուրիչ հրապոյրները վա– յելելէ վերջ, հրաժեշտ առին : Որքան ուրախ եղաւ խումբին ժամանումը նոյնքան տխուր էր բաժա – նումը : Անոնց համար դժուար էր ձգել այդ երջա– նիկ կեանքը, որ խանդավառ երազի մը նման ան – ցաւ հայկական տաք չուչին մէջ : Վերջին պահուն փոքրիկները չէին ուզեր բաժնուիլ այս տաք բոյ– նէն եւ Խաչուհիներէն, որոնք գիշերը ցերեկին խառնած մայրական ջերմ գուրգուրանքով մը խը– նամած էին վիրէնք :

Ճամբուն վրայ ինքնաշարժը պատրաստ՝ ան – կարելի էր իրարմէ բաժնել : Ցուղիչ եւ տպաւորիչ էր տեսարանը, որու ականատես տեղացիներ եւ օ– տարներ խորապէս ազդուած՝ ապշահար կը դի – տէին : Տղաքը եւ աղջիկները Խաչուհիներուն հետ դիրկընդխառն տաք համբոյրներ փոխանակելով կուլային : Մանկական սիրոյ եւ երախտագիտու – թեան զգացումն էր որ կը պոռթկար հրաժեշտի պահուն :

Ճաշօրդ օրը Օգոստոս 3ին՝ Տիկին Թադէոս– եանի հսկողութեամբ փարիզէն հասած էր արդէն երկրորդ խումբը, որուն պիտի յաջորդէ Մարսէյ– լիոնը Սեպտ. 1ին :

Հակառակ սաստիկ տաքին եւ յամառ երաշ – տին, Վէրնէյի օդը միշտ զով է եւ զուլալ ջուրը ա– ռատ :

Շնորհիւ Տիկին Աղապապեանի՝ կայանին մէջ կը տիրէ օրինակելի ներդաշնակութիւն, բարեկր– թութիւն եւ կարգապահութիւն : Օրիորդներ՝ Ա – նահիտ Գեւոնեան եւ Սիւզան Թանկիկեան, օժ – տուած մտային թէ մարզական յատկութիւններով երեք տխուսան համար անձնուիրաբար ստանձնած են մանկավարժութեան ծանր պարտականութիւնը : Այս խումբն ալ առաջինին նման նպաստաւոր պայ– մաններու մէջ պիտի մեկնի լաւագոյն յիշատակ – ներով :

Աստուածածնի կիրակին՝ փոքրիկներուն կող– մէ արուեցաւ հաճելի դաշտահանդէս մը : Անոնք հրեչտակներու նման փափկօրէն պարելով կ'եր – գէին քաղցր ներդաշնակութեամբ : Եղան նաեւ մանկական զուարճալիքներ եւ արտասանութիւն – ներ :

Մինչեւ Ֆրանսայի սահմանին ծնողները զբաւոր չնորհակալութիւններ ուղղած են կայանին վար – չութեան որ փոխադարձաբար ջերմապէս գնահա– տելով անոնց երախտագիտական անկեղծ զգացու – մը իր սրտագին գոհունակութիւնները կը յայտնէ բոլորին :

Ապրի հայ ժողովուրդը որ միշտ գիտէ գնա– հատել Կապոյտ Խաչին մատուցած թանկագին ծառայութիւնը եւ ժրաջան գործունէութիւնը :

ԵՐ. ԳՈՉՈՒՆԵԱՆ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՉԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՁԳՐ– ՆԵԼ : ԳՐԵԼ ՄԼԿ ԷՋԻ ՎՐԱՁ :

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵՒՆ

ԽՄԲ.— Յուլիս 16ին հրատարակեր էինք ա – րեւմտեան Գերմանիոյ Ազգ· Կեդր· Կոմիտէին մէկ նամակը, Միւնիխէն գրուած թղթակցութեան մը առթիւ, ուր դիտողութիւններ կային նաեւ Պ· Մարս Պարոճեանի մասին :

Մեզի ղրկուած երկար պատասխանէն (15 թուղթ) կ'ամփոփենք այն կէտերը որ կը լուսա – բանեն նամակագրին վերաբերեալ ակնարկը եւ յա– րակից խնդիրներ·—

Ա.— 1945էն ալ առաջ, քաղաքիս փոքրաթիւ Հայերուն մէջէն, ձեռնհաս անձերու հետ կազմե– ցինք Կ· Աչ Միութիւնը : Զեխոսլովաքիայէն, Ա– ւստրիայէն եւ չրջակայ գիւղերէն եկող փախստա– կան Հայրենակիցները, ուրախութեամբ իմացան նկան ու գտան մեր գրասենեակը : Deutsches Mu – seümի կեդր· Ունեցայ սրահին մէջ, ուրիշ ազգերու կարգին, Հայկական եռադոյնով, նշանաւախտակ դետեղած էին, «Armenian Committee», եկող ու հարցնող Հայերուն տալով մեր հասցէն ու հեռա – խօսի թիւը : Հարիւրաւոր յուսահատ ազգակից – ներ, եկան, ապաստան, անունդ եւ ինքնութեան թուղթեր ստացան, ազատօրէն շրջագայելով քա – ղաքիդ հակառակ զինուորական ոստիկա – նութեան (M. P.)ներուն խիստ հսկողութեան : Մինչեւ Նէն գատ, Շթուտկարտի, Քէմփթընի, Լանոցութի եւն· Հայրենակիցներն ալ օգտուեցան : Անոնք իրենց ինքնութիւնը հաստատող ոչ մէկ ապահով փաստաթուղթ չունենալով մտահոգու – թեան մէջ էին :

Բ.— Մեր կազմը՝ այս տողերը ստորագրողի առենապետութեան տակ, իր վարչական կազմով (Գուլումճեան Ժիրայր, Սանթիկեան, Տէր Ա.եւ – տխեան, Թղթակիցը եւն)քանի անդամներ Շթուտ– կարտ, Քէմփթընի երթալով մասնաճիւղեր կազմած ինքնութեան թուղթեր լեցուցած է : Վկայ՝ Տիլալ– եան եղբայրները, Ուրարտացին եւ ուրիշներ :

Գ.— Քէօնիգէնի մէջ, Ունեցայ տնօրէնին դի – մելով, մեր ձեռքի ամերիկեան փաստաթուղթերու չնորհիւ, լայն իրաւասութիւն ձեռք ձգած ենք, Հայերու ներկայացուցիչ Պ· Վաղարշակ Տիլալեա– նի համար, եւ դաղթականային վաւերանիւթի, աննդեղէնի, երախաներու եւ հիւանդներու բժշկա– կան խնամքի տեսակէտով ապահոված Ունեցայ լիուլի օժանդակութիւնը :

Դ.— Պաշտօնաւորուհէ պաշտօնաւորուն դիմե – ցինք, Շթուտկարտի խարխուլ եւ աղտոտ փայտ – եայ տադաւաբներէն ազատելով, ժողովուրդին ճարպ յու համար նոր եւ մեծ լակէր մը :

Ե.— Եթէ Շթուտկարտի բոլոր հայրենակից – ները մոռցած են, դոնէ Շվէպիչէ Կրմիւնդ»ի լա– կերու Հայերը պիտի չմոռնան այն համեստ ծառա– յութիւնը զոր ունեցանք, վարչութեան քարտու – ղարին հետ մեր ինքնաշարժով 50—60 ք· մ· տու – բայով, եւ մեռտասաներորդ ժամուն ստոյգ վտանգէ ազատելով հարիւրի մօտ հայրենակիցներ : Ան պահուն որ մենք հին լակէրու դրասենեակին մէջն էինք, կարծեմ, Պ· Արշակի դեկավարութեամբ, երիտասարդ պատգամաւոր մը հեռ ի հեռ հասաւ Շվէպիչէ Կրմիւնտի լակերէն, եւ պատմեց թէ ուսս սպաներ «քամիոն»ներով բռնած են լակերուն դուռը եւ կը սպառնան անմիջապէս լեցնել եւ տա– նիլ բոլոր Հայերը : Իրենց դիմումն ու աղերսանք–

«ԾԱՌԱՉ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱՒԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Բ. ՄԱՄ

ԱՆԻԻ ԿՈՐՇԱՆՈՒՄԸ

Դ.

ԴԱՒԱՃԱՆԻՆ ԱՐՁՈՒՆԳԸ

— Կը տեսնեմ, կը տեսնեմ, Վեստ Սարգիսը ուրախութենէն կուլայ, պատասխանեց խօսակիցը :

— Բայց չէ՞ որ կ'ըսէին, թէ ան դաւաճան է :

— Այո, այդպէս կ'ըսէին :

— Բայց մթթէ դաւաճանը կ'ուրախանա՞յ այս– պէս Յոյներուն յարդուիլը լսմանալով : Դուն լսե – ցի՞ր, թէ ինչ ըսաւ ան :

— Լսեցի :

— Ուրեմն ան դաւաճան չէ, ինչպէս որ կ'ը – սեն :

— Չեմ գիտեր, գուցէ իրաւ դաւաճան չէ ան, եւ մենք դուր տեղը կը մեղադրենք զինք :

— Չէ, ես կը հաւատամ որ մեր թագաւորու – թեան խնամակալը բարի մարդ մըն է եւ բնաւ դա– ւաճան չէ, ըսաւ դարձեալ առաջին խօսակիցը :

— Ո՞վ գիտէ, բարեկամ, մեր խելքը այդքան խորերը չի թափանցեր· ո՞վ գիտէ, թէ ինչ կայ ա– նոր սրտին մէջ թաքնուած, եզրակացուց մէւսը եւ խառնուեցաւ ամբոխին :

Այդ ժամանակ իշխաններն արդէն ցրուած էին, եւ Վեստ Սարգիսն ալ հեռացած էր դէպի իր պալատը :

Բայց ամբոխը դեռ խումբ խումբ կեցած կը խօսակցէր, երբ յանկարծ փողոցին ծայրէն մարդ մը երեւաց, որ բոլորին ուշադրութիւնը գրաւեց :

— Խենթն է, կանչեցին քանի մը ձայներ :

Իրաւցնէ Խենթն էր որ կուգար փողոցին ծայ– րէն, իր երկար փայտը ձեռքին մէջ : Մօտեցաւ ամբոխին եւ աչքերը պտտցուց այ ու ձախ : Ամբո– խը՝ տեղ բացաւ եւ շրջապատեց Խենթը :

— Էյ, հէյ, ճամբայ բացէք ինձի, ճամբայ բացէք, կանչեց ան եւ բարձրանալով քարի մը վը– րայ՝ ահկառուր ձայնով մը ըսաւ·

Ինձ մի հսպրցնէք, ո՛վ եմ ես·
Վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ···
Սիրուն ու շէն Անին եմ ես·
Վայ ինձ, վայ ինձ ···

— Խենթ, ինչու վայ կը կանչես· չէ՞ որ ուրա– խանալու օր է այսօր : Չես տեսներ, ամէնքը ուրախ են, որովհետեւ մերինները լաւ ծարդ մը տուին Յոյներուն, ըսաւ ամբոխին մէջէն ծեր մարդ մը :

— Սուտ է այդ, ամէնքը ուրախ չեն, պա· տասխանեց Խենթը :

—Ամէնքն ալ ուրախ են, Խենթ,թէ իշխան եւ թէ ռամիկ, ինչն դուն ես որ կրկին վայ կը կան– չես, վրայ բերաւ նոյն մարդը :

— Վայ պիտի կանչեմ ես, քանի կայ եւ կ'ապ– րի անիկա :

— Ո՞վ Խենթ, ո՞վ կայ եւ կ'ապրի, հետաքր– քրութեամբ հարցուցին զանազան կողմերէ :

— Ան, ան··· ո՞վ կուլայ եւ կ'ուրախանայ, ո՞վ կը ժպտի եւ կը տրամի, ո՞վ կ'աղօթէ եւ կ'ա– նիծէ :

— Ի՞նչ կ'ըսես, Խենթ, մենք ոչինչ չենք հաս– կնար· ո՞վ է այն մարդը, որ ուրախութեան ժա – մանակ կը տրամի եւ տրտմութեան ժամանակ կ'ուրախանայ , — հարցուց դարձեալ նոյն ծերու– նին, եւ հետաքրքրութեամբ Խենթին նայեցաւ :

— Վայ, մթթէ դուք աչքեր չունիք որ տես – նէք, ականջ չունի՞ք որ լսէք : Օձը թոյն կը պատ– րաստէ եւ իր քաղցր խօսքերով կը քնացնէ ձեզ :

— Ո՞վ է այդ մարդը, Խենթ· մթթէ Վեստ Սարգի՞ն է, որ սրտանց կուլար այսօր եւ գոհու– նակութեան մաղթանքներ կ'ընէր Հայոց յաղթու – թեան համար :

Խենթին աչքերէն ուրախութեան կայծեր թը– ռան : Ան հասած էր իր նպատակին, եւ ամբոխը հասկցած էր իրողութիւնը :

— Սուտ է, ան դաւաճան չէ, լսուեցաւ յան– կարծ ամբոխին մէջէն ձայն մը :

Ամէնքն ալ ձայնին եկած կողմը նայեցան, եւ տեսան բարձրահասակ մարդ մը, որ իր մանր աչ– քերը դէպի Խենթն էր դարձուցած եւ ուշադրու– թեամբ մտիկ ըրած էր զայն :

— Դուն ի՞նչ գիտես որ սուտ է կ'ըսես, հար– ցուց անոր ծերունին :

— Սուտ է, որովհետեւ դաւաճան մը երբ եկե– ղեցիին դուռը համբուրէ· իսկոյն դեռինը կը պատ– ռի եւ հողին տակ կ'անյայտանայ :

ԲԱԳՐԱՏ ԱՃԿՍԱՉԵԱՆ-Ց

նները Ուներայի քիմերական ազդունք մը չէր տուած կէս ժամ չանցած, հոն էինք եւ կարճ տեսակցութիւնէ մը վերջ, Ուներայի Ֆրանսացի հրամանատարին վճռական խոստումը առինք թէ ինք ամէն գործով պիտի պաշտպանէ Հայերը: Տարագիրները արցունքով եւ ուրախութեան կանչերով շրջապատեցին մեզ:

Երկու խօսք ալ Ազգ. Կոմիտէի, յարգելի նախադահին.— Ապահով եղէք որ, թէ ես, թէ Երկիրը եւ համայնքիս հայութիւնը կը ճանչնանք ու կը յարգենք Արեւմտ. Գերմ. Ազգ. Կեդր. կոմիտէն: Բայց կը թուի թէ կարգ մը կէտեր մոռցած ու չփոթած էք:

Ձեր ակնարկած Միւնխէնի, Ա. հաւաքոյթին մէջ, վարչական ընտրութեան հսկելու համար, դուք եւ Պ. դատաւորը ներկայ էիք, իսկ ես բացակայ: Բացակայութեանս հակառակ, հին վարչական կազմէն չատերը: եւ ներկաներուն կէսէն աւելին, իմ ալ թեկնածուութիւնս պահանջելով, 38 քուէ ապահոված են, մինչդեռ դուք կ'ըսէք թէ մէկ քուէ չեմ հաւած: Եւ որովհետեւ ես այս քուէներով վարչական անդամ կ'ըլլայի, յաջորդը, 36 քուէ ստացած անփորձ երիտասարդ մը, վարչութեան անդամ ըլլալու մարմաջով, կը բողոքէ բացակայութեանս այսքան քուէ ստանալուս համար եւ 3—4 համախոհներու հետ կը սկսին առասպելներ պատմել: Եւ թեկնածուութիւնս ջնջել:

Իսկ, Բ. հաւաքոյթին ես ներկայ էի, եւ երբ հարց տուի, իմ եռանդս եղած բամբասանքներուն, պատասխանը եղաւ պատանճումն Ջաքարիայի: Ազգ. Կեդր. կոմիտէի յարգելի նախագահը պէտք չէ՞ր պոռթկար, ոտքի ելլէր ու յանդիմանէր, բացատրութիւն պահանջելով: Երեւի ծերունի նախագահը, չուզեց նորոգել ըսի-բսաւները, միայն գաւ կը զլամ, չատ մեծ գաւ, որ Ազգ. Կեդր. վարչութիւնը, իր այդ «բացատրութիւն» յօդուածով կը մնայ նոյն զրպարտութեանց աղդեցութեան տակ:

Մ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

Միութեան եւ ժողովրդային համակալարութեանց կանակէն: « Բայց Եուկոսլաւ ժողովուրդը, որ կը ճանչնայ իր ճշմարիտ բարեկամները, պիտի կրնայ ի դերեւ հանել անոր ծրագիրները »:

Ռումանիոյ փոխ – վարչապետն ալ, Կէորկիու Տէժ, նոյն լուտանքները տեղալով, բարձրաձայն յայտարարեց թէ Թիթօ եւ Ցալտարիս (Ցուսլաւ – տանի ա, ր աջին նախարարը) «կը փորձեն կրակի տալ պայթեցնել վաւոզի չոեմարանը»:

★ *Մասկուայի թերթերը սիւնակներ կը նուիրեն Եուկոսլաւիոյ հարցին, ծաղրանկարներ ալ հրատարակելով: Այսպէս, նկար մը Թիթօն կը ներկայացնէ իբրեւ քոպրա օձ մը որ կը չարժի Նիւ Եորքի սակարանի զսպանակով: Ուրիշ ծաղրանկար մը կեռ խաչի վերածելով իր մարմինը, հրկրպադութիւն ընել կուտայ Հիթլերի, Հիմլերի եւ Մուսոլինիի առջեւ ...*

★ *Իտալիոյ ծերակոյտին մէջ, համայնավար ներկայացուցիչ մը հարցուց թէ ճի՞շդ է որ Պել – կրատ եւ Աքէնք ծրագիր մը կ'որոճան, Ալպանիան բաժնելու համար Եուկոսլաւիոյ եւ Ցունաստանի միջեւ: Արտաքին նախարարը վճռապէս հերքեց, չեչտելով թէ անկախ Ալպանիա մը աւելի չահաւոր է Իտալիոյ համար:*

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՒՐՈՊԱՅի ՎԵՐԱՁԻՆՄԱՆ վարկերուն քուէարկութիւնը նորէն յետաձգուեցաւ, Մ. Նահանգներու ծերակոյտի արտաքին յարաբերութեանց յանձնախումբին կողմէ: Բայց անմիջապէս քուէարկուեցաւ 211.370.000 տոլար Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ, 27.640.000 տոլար Իրանի, Քորէայի եւ Փիլիպպեան կղզիներուն համար: Ցանձնաժողովը դռնփակ նիստ մը գումարելով, տեղեկագիր մը պատրաստեց, Եւրոպայի վերաշինման վարկերու մասին: — Ատլանտեանի դաչինքը ի զօրու է օգոստոս 24էն սկսեալ:

ՓԱՐԻԶի ՕԴԱՆԱՒԱԶԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԷՆ արձակուած բանուորները, աւելի քան 2000 հոգի, ցոյց մը սարքած էին երեքշաբթի օր, Արժանթէօյի հաստատութեան առջեւ: Իբր 2000 դինեալ ոստիկաններ փակած էին դուռները, դիրք բռնելով փոշաթելերու եւին: Ցուցարարները կը պահանջէին բանալ դուռները եւ աշխատանք ճարել իրենց: Ցոյցը խաղաղութեամբ վերջացաւ: — Փոռ որ Պուքի նաւագործարանէն արձակուած 1060 բանուորները որոշած էին Մարսէյլ երթալ քալելով (45 քիլոմեթր), բողոքելու համար: երեքշաբթի օր 150 հոգի ճամբայ ելան հետիոտն, ուրիշներ՝ կառքով եւ կառախումբով: Թերթերը կը գրեն թէ հետիոտն կարաւանը Մարթիկ հասած աոեն հազիւ 80 հոգի մնացած էին, որոնց 10—12ը կիներ, իսկ Մէտի մէջ (Մարսէյլէն 35 քիլոմեթր) միայն քսան հոգի:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ 53 ամբաստանեալները, Փլորինայի զինուորական աոեանին կողմէ (Ցունաստան), իրբեւ մեղսակից սպրդամտրներուն: Ուրիշ 11 հոգի դատապարտուեցան

Մեծ դաշտահանդէս Սեն Լուի մէջ

Նուիրուած Հ. Ց. Դ. «ԱԿՆՈՒՆԻ» ենթակոմիտէի 22րդ տարեդարձին:

Այս կիրակի, 28 Օգոստոս ամբողջ օրը, Սէն Լուի կռան փէն եօթնեղբայրեանները հանրածանօթ պարտէզին մէջ: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է: Առանձին յայտագիր տեղին վրայ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Լա Սիոթայէն կաղնեան ընտանիքը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տարօնցի ընկ. ԱՐԳԱՐ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի մահուան առթիւ, հանգուցեալին պարագաներուն:

Ցաւակցութիւն կը յայտնեն նաեւ Ա. ԱՄԱՏՈՒՐԵԱՆի (Սէնթ էթիէն) մահուան առթիւ, ողբացեալին պարագաներուն եւ այս երկու առիթներով փոխան ծաղկեպսակի 500ական ֆրանք կը նուիրեն տեղւոյն Նոր Սերունդի վարչութեան:

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՄՋԻԿԵԱՆ հաճոյքով ունի իր հարկենակիցներուն հաղորդելու որ վերսկսած է իր սպասարկութիւնը՝

MAISON CHAILLOTի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ կը դրուին միօրինակ եւ ֆանթէզի մատաքեղէն կտորներ, ինչպէս նաեւ բամպակեղէն, վիչի, Ջէֆիր, Ֆինէթ եւայլն:

— ՆԱԵԻ ԲՐԴԵՂԷՆ ԵԻ ՇԱՊԻԿՈՒ —

MAISON CHAILLOT *կը գտնուի* Poste Colbertի *եւ* Grand 'Rueի *անկիւնը, Պուրսին հեռը:*

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

ՓՆՏՌԵՑԻ

Հանդիպումներ Մուսայիի հետ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

270 մեծադիր էջ, շէեղ տպագրութեամբ

Գրեց՝ ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Դիմել՝ Բալուեան, Պարսամեան եւ Հ. Սա – մուէլեան գրատուները եւ ՑԱՌԱՋի խմբագրատունը, կամ ուղղակի հեղինակին՝ Via G. Pacini, 30, Milano (Italia):

ցկեանս բանտարկութեան, ինչ՝ 20 տարուան, երկու հոգի, երեք տարուան: Ամբաստանեալներուն թիւն էր 112:

ՄԱՌԻՇԱԼ ՄԱՆՇԹԱՅՆ, արեւելեան ճակատի դերման հրամանատարը, երկու օրէ ի վեր կը գտնուի Համպուրկի մէջ, բրիտանական առեանի մը ուղեւ, որուն նախագահն է Բ. կարդի զօրավար մը: Ամբաստանեալը եւ իր փաստաբանը պահանջեցին որ վինուորական առեան կազմուի, մտաւչականերով, բայց դատարանը մերժեց: Դերման հրամանատարը կ'ամբաստանուի իբրեւ պատերազմի ոճրագործ: Առաջին օրը, երեքշաբթի, 17 ամբաստանութիւններէն հազիւ եօթը կարելի եղաւ կարդալ. մնացեալ տասը կէտերուն ընթերցումը չարունակուեցաւ չորեքշաբթի օր: Ընդհ. դատախազին ճառը կը բռնէ 150 մեքենագիր էջ: Հաւաքուած են հազար փաստաթուղթեր: Լեհաստան եւ Յ. Միութիւնը, ուր կը գործէր Մանչթայն, տակաւին չեն ղրկած իրենց վկաները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8ին դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ.Կ.ի ներկայացուցիչը:

ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ՁՈՐԻ Հայր. Միութեան Մարսէյլի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիր հայրենակիցները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 26 rue des Convalescents: Կարեւոր օրակարգ:

Առեւտրականաց դաշտահանդէսը Վալանսի մէջ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Արեւելցիներու կողմէ, Վալանսի «Մալիսար»ի անտառին մէջ, այս կիրակի, կէսօրէ ետք, ժամը 2ին:

Սկաուտական եւ զեղարուեստական ճոխ բաժին: Պիտի ներկայացուի ԳԵՂՋԿԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ: Զարմանալի պարեր, մարզանքներ, դրօշի պարզում, խմբերգ, մեներգ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ անկանկալներ:

Վալանսէն օթօքարը կը մեկնի ժամը 12ին, կայարանի դիմացէն: Ուրիչ մանրամասնութիւնները տեղին վրայ: Մուտքը ազատ է

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, մինչեւ Օգոստ. 10

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ գումարները.—

Էն Պէզ. 800, Ս. ԺԵՐՈՄ Ց. Ցակ. 1500: Ա. Խր. 800, ՊՕԼԻՆ Պօյ. 1800, ՓԱՐԻԶ (13) Մ. Ա., ՏԻՒՒԻՆ Մարս. 1500ական, ՄԱՐՍԷՑԼ Մարզ. 800, ԼԻՈՆ Ալթ. 1500, ՊՈՒՐԺԷ Եվր. 1700, ՔՈՍՏԱՆԹԻՆ Օհան. 3950, ՎԻՐՈՖԼԷՅ Տողր., ՇԱՎԻԼ Զավ. 1500ական, Արզ. երկու հազար, Սամ. 800, ՓԱՐԻԶ (19) Սահ. 800, (10) Գուլ., (17) Էմ. 1500ական, ՌՈՄԱՆ Զաթ. 800, ՖՈՆԹԷՆ Հաճ., ԿՐԸՆՆԻՊԼԸ Թ. Ղ., Փ. Ղ. 1500ական, Եմին. 2940, Ս. Վահ. 1500 ֆրանք:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի երկրորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը: Աշակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆի

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին:

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինգշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ: Հեռախօս Obs. 18 - 28:

ՍԱՆԴՈՒԽՏ ԿՈՑՍ ԵՒ ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ԹԱԳԱՒՈՐ ՀԱՑՈՑ

30 Հոկտեմբերին Սալ տը Շեմի:

Բեմադրութեամբ դերասան Տ. ՆՇԱՆԵԱՆի:

COTE D'AZUR

ԱՑՑԵԼՈՂՆԵՐՈՒՆ

Թիւ **7** Route Nationaleի վրայ

ՆԻՍԷՆ 14 ԵՒ ՔԱՆԷՆ 19 քիլոմ. հեռաւորութեամբ

Auberge du Bosphore

ճաշարանը հանդիպեցէք անպատճառ

Ուր պիտի գտնէք ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԸՆՏԻՐ ԸՄՊԵԼԻ ԵՒ ՁՈՒԿ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ

Հեռաձայն Le Loubet 230 - 31

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Vendredi 26 Août 1949 Ուրբաթ 26 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5932–Նոր շրջան թիւ 1343 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՄԻԱԿՈՂՄԱՆԻ

Քանի կը սաստկանան վայրերան զրոյցները, այնքան կը բազմազանակուին հաւաքական ձեռնարկները, ի խնդիր խաղաղութեան:

Շարժումին դլուխը կանգնած են միջազգային մտաւորականութիւնը եւ երիտասարդութիւնը, ինչ որ բարենշան է:

Երբ մտաւորականութիւնը խաղաղութիւն կը քարոզէ եւ երիտասարդութիւնը կ'ըմբոստանայ նոր արիւնահեղութեանց դէմ, սանձ մը դրուած կ'ըլլայ պատերազմի հրձիգներու վրին:

Օրուան վարիչներուն հետ — քաղաքական թէ զինուորական — յաճախ այս երկու ծայրերն են որ իւղ կը լեցնեն կրակին վրայ:

Այդպէս եղած է արքաներու օրով, երբ «սրբազան»պատերազմներ կը սարքուէին:Այդպէս է նաեւ այսօր, երբ այնքան դահեր տապալած են, Եւրոպայի թէ Ասիոյ մէջ:

Ո՛րքան միջազգային համագումարներ սար – քուեցան այս տարի, միշտ միեւնոյն մտահոդու – թեամբ,— խափանել երրորդ աշխարհամարտի մը պայթումը:

Բոլոր ժողովներուն մէջ ալ, պերճախօսու – թեան հեղեղներ հոսեցան, պարզելու համար « պատերազմի հրձիգ »ները:

Աշխարհի ամէն կողմերէն ականաւոր դէմքեր թափեցան Վրոցլաւ, Փեչթա, Նիւ Եորք, Փարիզ, կազմակերպելու համար հակապատերազմեան ճակատը:

Դեռ անցեալ չաբթու նոր համախմբում մը տեղի ունեցաւ Փեչթայի մէջ, իսկ այժմ խաղա – դութեան կուսակիցները ժամադրուած են Մոս – կուա, աշխարհի ամէն կողմերէն: (Քէնթըրպըրի «կարմիր աւազերէց»ն անգամ պատրաստուած է երթալու):

Ո՞վ պիտի համարձակէր ծուռ նայիլ այս հա – ւաքական ձեռնարկներուն, որոնք սերտ կապ ու – նին մարդկութեան ճակատագրին հետ:

Երկու համաշխարհային փոթորիկներ հաստա – տեցին թէ պատերազմը ոչ թէ խնդիրները կը լու – ծէ, այլ նոր վէրքեր կը բանայ, նոր խնդիրներ, վէճեր, կնճիռներ կը ստեղծէ:

Մնաց որ, մասնաւորապէս երկրորդ Աշխար – համարէն ի վեր, մարդկութիւնը աննախընթաց ջղաձգութեան մը մատնուած է: Ուժասպառ՝ եւ նիհարացած եւ բարոյազուրկ: Իսկ « երրորդ»ի մը դաղափարն անգամ դլխու պոռոյտ կը պատճառէ:

Արդ, կարելի՞ է նոր փոթորիկի մը առաջքը առնել դղրդագին համագումարներով, ճառերով եւ ցոյցերով, երբ...

Երբ այս ձեռնարկներուն կազմակերպիչները կը դործեն միակողմանի: Երկու չափ, երկու կըշիռ բռնելով իրենց ափերուն մէջ: Պատերազմի պատրաստութեան մեղքը վերագրելով միշտ մի – եւնոյն ճակատին: Սրբացնելով միւսը:

Դժբախտաբար ա՛յդ է որ կը տեսնենք երկու տարիէ ի վեր, եւ մասնաւորապէս այս տարի:

Ամէն տեղ ալ, մտաւորականութեան եւ երի – տասարդութեան առաջին պարտականութիւնը պիտի ըլլար դէպքերը դատել պաղարիւն պար – կեշտութեամբ եւ արդարութեամբ:

Այդ առաքինութիւնը պակսեցաւ մինչեւ հի – մա սարքուած ժողովներուն մէջ, որոնք միշտ ալ « անկախ » կը հռչակուէին:

Ժողովականները ոչ արդար եղան, ոչ ալ ան – կեղծ, ինչ ազդի կամ հոսանքի ալ պատկանին:

Թխածոյ բանաձեւերը, կանխորոշ նշանա – խօսքերը եւ միակողմանի ցոյցերը կրնան տարի – ներ տեւել, առանց զարման ապահովելու չա – րիքին:

Եթէ Զուլուները չեն գիտեր, դոնէ Եւրոպա եւ Ամերիկա բնակողները գիտեն թէ պատերազմի հրձիգները միայն դեղին չեն, այլ կարմիր: Մա – նաւանդ կարմիր:

Երբեք զարմանալի չէ որ պատերազմի, տըն – տեսական եւ քաղաքական աշխարհակալութեան մասին մտածեն քաղքենի – դրամատիրական հո – սանքներ:

Արդ, աշխարհը կը խաղաղի՞, երբ նոյն մեղ – քերը կատարեալ ճարտարարուեստի մը վերածեր է խորհրդային կոչուած համայնակուլ ճակատը, լուծի տակ առնելով, աղատութենէ զրկելով, արտրնելով միլիոնաւոր այլազան ժողովուրդներ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Գրադէտ – բանաստեղծներ, ծանօթ հրապա – րակագիրները եւ վիպասանները անդամ կը չարու – նակեն վայրենի «քահ քահ»ներ արձակել — Թր – քական այդ բառը հոլովել — մտոնալով մեր սքանչելի էրիլջը:

★ «կեանքը սուղ է», կը դրէն, կը տրտնջան, ձեռքի եւ բերնի վարժութեամբ:

Ընդհակառակն, բուն կեանքը չատ աժան է: Մանաւանդ երկու պատերազմներէ վերջ: Ապ – րուստն է որ սուղ է, եւ միշտ կը սղէ:

★ Ռուսերէնէ թարգմանուած բացատրու – թիւն մը եւս.— « Սունդուկեանցի անուան թատ – րոն, Մոլոթովի անուան համալսարան, Թուման – եանի անուան թանդարան» եւն.:

Նոյն օրինակին հետեւելով, մենք ալ պիտի բսկինք,— Սանասարեանի անուան վարժարան, Խաեանի անուան դպրոց, Փալանճեանի անուան ճեմարան եւն.:

Մինչդեռ, տարբական դիտելիք մըն է չա – կերտի մէջ առնել յատուկ անունը: Հետզհետէ չակերտն ալ կ'իյնայ եւ կ'ըսենք Սունդուկեան թատրոն, Թումանեան թանդարան, Սանասարեան վարժարան, Գէորգեան ճեմարան:

★ Ո՞վ հնարեց սա բարբարոս «քչաթիւ»ը: Ունինք պատուական բառը, սակաւաթիւ:

★ Ի՞նչ յամառութիւն է տարիներով դրել խոշոր տաղանդ, խոշոր դրագէտ, խոշոր արուես – տագէտ, բանաստեղծ կամ ճարտարապետ:

Սեխ կամ դդո՞ւմ է որ կը կշռէք: Մի՞ս, ոս – կո՞ր, թէ խելք: Արժէք: Մեծութիւն:

Մոռցո՞ր էք հարազատ բառը, մեծ, Գրեցէք մեծ բանաստեղծ, մեծ տաղանդ, մեծ արուեստա – գէտ եւն.:

Տեսա՞ծ էք որ Ֆրանսացի մը չփոթէ grandը եւ grosն:

★ Ամէն անգամ որ «միոյն» բառը կը կար – դամ, ձեռագիր կամ տպագիր, կը թուի թէ կա – տու մըն է որ կը մլաւէ:

Գրաբար «մի»ն կարելի է դործածել, կարդ մը պարադաներու մէջ: Բայց ինչո՞ւ հոլովել «միոյն», հնոտի եւ անճաշակ, երբ գիտես որ աշ – խարհաբար «մէկ»ին սեռականը կ'ըլլայ մէկուն:

ՎԱՀԷ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ կառավարութիւնը պաշ – նպաստ հերքեց այն մեղադրանքը թէ որոշած են դրաւել Ալպանիոյ մէկ մասը, մնացեալը ձդելով Յունաստանի: Յայտարարութիւնը կ'ըսէ թէ ընդհակառակն Եուկոսլաւիա պաշտպանած է Ալ – պանիոյ չահերը՝ միջազգային ժողովներու մէջ: Զեկոյցը կը հերքէ նաեւ սահմանագլուխի բռնա – բարման մասին եղած ամբաստանութիւնները: — Ուշինկրէնի եուկոսլաւ դեսպանը պաշտօնապէս այցելեց Մ. Նահանդներու արտաքին նախարա – րին — Եուկոսլաւիոյ օդանաւային զօրքը նա – մակ մը ուղղելով Թիթոյի, պատրաստակամու – թիւն կը յայտնէ ընկերվարական հայրենիքը պաշտպանելու ոեւէ յարձակման դէմ, որ կողմէն ալ ըլլայ:

ՄԱՐՍԻԼԻԻ նաւահանգստի բանուորները, նաւաստիները եւ ուրիշ աշխատաւորները դոր – ծադուլ յայտարարեցին չորեքշաբթի օր, իբրեւ համակրանք հանդէպ այն 1060 բանուորներուն ո – րոնք արձակուած են Փոռ որ Պուքի նաւադործա – րանէն: Հանրակաւքերը կանդ առին մօտ երեք ժամ: Գործադուլը ծաւալուն հանդամանք չու – նեցաւ, որովհետեւ ոչ – համայնավար սէնտիքա – ները մերժած էին մասնակցիլ: — Նաւադործա – րանին բանուորներէն չատ քիչեր կրցած էին Մարսէյլ հասնիլ, ոչ թէ քալելով, այլ կառքով կամ կառախումբով: Թերթերը կը դրեն թէ՝ հը – բապարակային ժողովէ մը վերջ, երբ 5—600 ցու – ցարարներ թափոր կազմած էին դէպի Փլաս Քասթէլլան երթալու համար, ոստիկանութիւնը միջամտեց եւ քանի մը հարուածներ փոխանակ – ուեցան: Երեք պահակներ վիրաւորուեցան: Այս առթիւ ձերբակալուած անձերէն հինդը վար դր – ուեցան: Իրիկուան դէմ նոր ցոյց մը սարքուե – ցաւ, տեղի տալով նոր ընդհարումներու:

Ատլանտեանի դաշինքը ի զօրու

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Օդոստոս 24էն ի վեր ի զօրու է Ատլանտեանի դաշինքը, զոր ստորագրած են 12 պետութիւններ: Այս առթիւ հանդիսաւոր յայտարարութիւն մը ստորագրեց նախագահ Թրումըն, ի ներկայութեան բարձր պաշտօնատարներու եւ դաշնակից պետութեանց ներկայացուցիչներուն:

Նախագահը յայտարարեց.

— « Այսօրուան արարողութիւնը հանդիսա – ւոր դէպք մըն է ոչ միայն դաշնագիրը ստորա – գրող ազդերուն, այլեւ բոլոր այն ժողովուրդնե – րուն համար որոնք հաստատուն վիճակ եւ խաղաղ յառաջդիմութիւն կ'ուզեն ինչպէս մենք: Այս դա – շինքով ոչ միայն կ'ուզենք ազատութիւնը փրկել նախայարձակումէ եւ բռնութենէ, այլեւ դործ – նապէս կը փորձենք խաղաղութիւն ապահովել ի սիրուս աշխարհի: Մեր այս ջանքերով մենք կը դործենք Ազդաժողովի ուխտին սահմաններուն մէջ, ուխտ մը որ ամէնէն հանդիսաւոր պարտա – ւորութիւնները կը դնէ մեր ուսերուն վրայ: Այդ պարտաւորութիւնները, որոնք մեզ կը ստիպեն միջազգային վէճերը կարդադրել խաղաղ միջոց – ներով, եւ կենալ սպառնալիքէ կամ բռնութենէ ո եւ է երկրի հողին կամ անկախութեան դէմ եւ ա – ջակցիլ Ազդաժողովին խաղաղասիրական ջանք – բուն, բացորոշապէս յայտարարուած են Ատլան – տեանի դաշինքին մէջ: Ո եւ է ազդ պատճառ չու – նի վախնալու մեր դործակցութեան արդիւնքնե – րէն: Ընդհակառակն, որչափ սերտօրէն դործակ – ցին Ատլանտեան հասարակութեան անդամակից ազդերը, ի խնդիր խաղաղութեան, այնքան օդ – տակար պիտի ըլլայ բռնադատ աշխարհի ժողո – վուրդներուն համար »:

Ուշինկթընի Փրանսական դեսպանն ալ ճառ մը խօսելով բացատրեց թէ Ատլանտեանի դաշին – քին դործադրութիւնը վճռական քայլ մը պիտի ըլլայ դէպի խաղաղութեան կազմակերպումը: « Առանց ո եւ է մէկուն սպառնալու, գործադրե – լով ինքնօդնութեան եւ փոխադարձ օդնութեան սկզբունքները, դաշինքն ստորագրող ազդերը այնքան պիտի զօրանան որ անկարելի պիտի դար – ձնեն արչաւանքը եւ պատերազմը Ատլանտեանի չրջանին մէջ: Այս կերպով ազդու պահպանութիւն մը պիտի ընծայեն, իրականացնելու համար մարդկութեան խաղաղութիւնը »:

Վերջին պահուն դաշինքին վաւերացման թուղթերը յանձնած էին Ֆրանսա, Իտալիա, Տա – նիմարքա եւ Փորթուկալ:

Ամերիկեան Պատրիկ ծովէն մինչեւ Մօսաւոր Արեւելք

Անդլեւսաքսոն թերթերը կը դրեն թէ՝ արեւ – մտեան պետութեանց քաղած տեղեկութեանց հա – մաձայն, վերջին ամիսներու ընթացքին նոր մի – ջոցներ ձեռք առնուած են, զօրացնելու համար խորհրդային սահմանապիծը, Պալթիկ ծովէն մին – չեւ Մօսաւոր Արեւելք:

Այսպէս, ականներ դրուած են արեւելեան եւ արեւմտեան սահմանագլուխի կարգ մը մասերուն մէջ եւ դէպի արեւելք տեղափոխուած են ամբողջ դիւղեր:

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, այս կարգա – դրութիւնները կապ ունին Ց. Միութեան եւ Եու – կոսլաւիոյ միջեւ ծագած վէճին հետ: Մոսկուա կ'ուզէ նախ կարելի եղածին չափ զօրացնել իր դիրքը, դիւանագիտական յարձակողականի մը ձեռնարկելու համար մտէյալ Թիթոյի եւ բոլոր անոնց դէմ որոնք չեն ուզեր անպայման հպատա – կութիւն յայտնել:

Այս առաջադրութեամբ, ամէնէն աւելի ջան – քեր կը թափուին Չեխոսլովաքիոյ մէջ: Այս ամ – րան ընթացքին ականներու, պահականոցներու, փչաթելերու եւ ուրիշ ամրութիւններու ցանց մը կազմուած է երկրին այն մասերուն մէջ որ սահ – մանակից են Գերմանիոյ ամերիկեան չրջանին: Չեխերը միեւնոյն ատեն չէզոք, «ոչ օքի պատկա – նող» զօտիներ հաստատած են զանազան վայրե – րու մէջ, իրենց երկրին եւ Գերմանիոյ միջեւ:Այս դործադրութեան առթիւ այլուր փոխադրուած են ամբողջ դիւղեր: Նոր հասած փախստական Չե – խեր կը պատմեն թէ ծայր աստիճան դժուարա – ցած է երկրէն հեռանալը:

Հունդարիա եւս փչաթելերով ամրութիւններ կը հաստատէ Աւստրիոյ սահմաններուն վրայ:

ՉԱՆԳՈՒԱԾԱՑԻՆ ՏԵՂԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նորէն զրոյցներ կը չրջին կասկածելի հա – մարուած փոքրամասնութեանց այլուր փոխա – դրութեան մասին. ոչ միայն արեւելեան Եւրո – պայի, այլեւ բուն իսկ եւրոպական Ռուսիոյ մէջ: Այժմ կը հաստատուի թէ ամբողջ հրեայ բնակ – չութիւններ ասիական Ռուսաստան փոխադրուած են վերջին ամիսներու ընթացքին, ուրիչ փոքրա – մասնութեանց հետ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԵԿՈՐՆԵՐ ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄԷՋ ԵՒ ԱՅԼՈՒՐ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ ՄԹԵՐԱՆՈՑԻ ՎԵՐԱԾՈՒԱԾ

ԽՄԲ. — «Ազդակ»էն կ'ամփոփենք հետեւեալ տեղեկութիւնները որոնք վերջերս ծագուած են ճամբորդներէ.—

Երբեմնի հայկական մեծ կեդրոններուն մէջ, բոլորովին կտրուած հայկական անցեալէն ու ներկայէն, վախնիվախ կ'ապրի ճղակտոր ժողո – վուրդ մը որուն խորշակահար ամէն մէկ ոսոխ բե – կորն է տապալած ծառի մը:

Անտարակոյս որ այս դժբախտներէն մէկ եր – կու հոգի չճանչցող Հայ մը լրիւ չի ճանչնար տա – րողութիւնը այն անձնուն տառապանքին որ Ապրիլ 24էն ի վեր բաժինը եղաւ այս ժողովուրդին: Պէտք է քարէ սիրտ ունենալ, կամ ըլլալ ամբողջովին այլասերած՝ չզղածուելու համար իրենց ճակա – տագրէն որ ներկայի, ապագայի անստուգութեամբ կը հալածէ զիրենք, ճարահատութենէ բթացած աչքերուն առջեւ դամոկլեան սուրի անդթութեամբ խաղցնելով նահատակ պապերու անթաղ դերեզ – մաններուն ուրուականը: Միակ մխիթարական ե – րեւոյթը որ կայ արտասահմանի Հայերուս հա – մար, սա է թէ մեր դժբախտ եղբայրներն ու քոյ – րերը Հայու աննկուն կամքով դեռ կը շարունակեն իրենց պապերու յիշատակին հաւատարիմ մնալու յուսահատական պայքարը որուն դիմը, առեն ա – տեն, նոյնիսկ չեն քաշուիր իրենց կեանքով վճա – րելու:

Բուն Սեբաստիա քաղաքին ու շրջակայ դիւղե – րուն մէջ կան շուրջ երեք հարիւր ընտանիքներ, առանց հաշուելու անոնք որոնք չեն յիշեր կամ կ'ուրանան իրենց հայութիւնը: Սովորութիւն է ամէն տեղ, ընտանիքը մինչեւ հաշուով հինգ հոգի· հաշուել· ուրեմն մինչեւ հաշուով Սեբաստիոյ մէջ կան շուրջ 1500, կամ դաւառացի Հայուն մինչեւնը նկատի ունենալով՝ շուրջ երկու հազար Հայեր: Առհասարակ ցրուած են, բայց այդ վիճակին մէջ անգամ արեան կապը կը մղէ զիրենք ամփոփ ապ – րելու: Թուրքերը Հայոց թաղը կը կոչեն « կեա – ւուր մահալլէսի » (Անհաւատներու թաղ): կան ծանօթ Թուրքերու հայկական ծագումով կիներ ո – րոնք երբ իրենց մէկ արենակցին հետ տեսնուելու առիթը ունենան չեն ծածկեր իրենց ծագումը եւ ի – րենց դժբախտութեան պատճառը՝ մեծ ջարդը յի – շեցնով կ'անիծեն իրենց բախտը, այսպիսի մայրե – րու թուրք զաւակները առհասարակ լաւ տրամա – դրուած են Հայոց հանդէպ ու կը ջանան օգտակար հանդիսանալ անոնց: կան ալ այնպիսիներ որոնք ի սպառ կ'ուրանան զանոնք:

Հայերը առ հասարակ կը զբաղին ոսկերչու – թեամբ, դերձակութեամբ եւ չաղացպանութեամբ: Աւելի մաքուր են տեղացիներէն եւ իրենց աշխա – տասիրութեամբ եւ յառաջդիմութեամբ անոնց նախանձը կը դրգռեն: Ճնշուած մթնոլորտի մէջ կ'ապրին եւ ազատութեան զգացմունքին մեծ կ'ընեն երբ լսեն թէ տա – կաւին աշխարհի վրայ Հայ գոյութիւն ունի, եկե – ղեցիներով, դպրոցներով եւ մամուլով: Ամենա – փոքրիկ հայկական լուրը. արեւախանձ հողի ջուր ծծելուն ազահութեամբ մտիկ կ'ընեն եւ պլպլացող հայկական յոյս մը բաւական է զիրենք բաւարա – րելու եւ հպարտացնելու որ Հայ են: «Լսեր ենք , բայց հաւատալնիս չի գար», ըսած առեն կը տես – նես արցունքը՝ որ կը պատէ ամէնէն առնականին աչքերն անդամ :

Առհասարակ երկու անուն ունին, տեղացինե – րուն դայրոյթը չգրգռելու համար: Մէկը՝ առանձին մտերիմներու մէջեւ գործածուած մեր դիտցած հայկական անուններն են. միւսը՝ թրքական ծա – նօթ անուններ: Կը պատմեն թէ երբ գործով դիւ – ղերը երթան, առանց գիտնալու իրենց դիմացինին ինքնութիւնը, արեան կանչով, բնազդով կը դգան իրենց դիմացինին հայութիւնը եւ կը բացուին ի – րարու: Շատ սիրտբուխ եւ հիւրասէր մարդիկ են, տարէցներէն չատեր լաւ հայերէն դիտեն, բայց նորահաս երիտասարդներէն քիչեր միայն «հաց, ջուր »էն անդին բան չեն դիտեր: Դուրսը թէ տան մէջ, թուրքերէն կը խօսին Թուրքի մը չգանգատ – ուելու սահմանութեամբ: Իրենց զաւակները կ'ու – սանին թրքական վարժարաններու մէջ, բայց նա – խակրթարանը աւարտելէն վերջ, երբ բարձրագոյն վարժարաններու դուռը ափ կ'առնեն՝ այն առեն կը զգան իրենց ծագման ահաւոր «մեղքը»· որով – հետեւ բարձրագոյն հաստատութեանց դռները փակ կը գտնեն իրենց առջեւ զանազան ու զարմա – նազան պատրուակներով եւ առասպելներով, ո – րոնց նպատակն է պարզապէս հայ մտքի զարգա – ցումը չդիտցելով, մնացորդացն իսկ մտաւորա – կան խաւարի ճամբով փճացնել :

Նախկին բարգաւաճ հայաքաղաքէն իրրեւ վա – ւերական փաստ՝ Սեբաստիոյ մէջ դեռ կանգուն կը մնան քաղաքին եօթը եկեղեցիները, հայկական ո – ճի ինքնուրոյն դրոշմն իրենց ճակտին: Սուրբ Նշա – նի համանուն վանքը վերածուած է դինուորական մթերանոցի, իսկ մնացեալները, բացի մէկէն որ

Ապտիւլ Համիտի դէմ առնակուած ոռւմքր

(Բ. եւ վերջին մաս)

ԱՀՈՒԴՈՂ՝ ՌՈՒՄԲԻ ՊԱՑԹՈՒՄԷՆ ՎԵՐՋ.— ՋԱՆԳՈՒԱԾԱՑԻՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— « ՀԱՑԵՐԸ ԳԻՇԵՐԸ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ ԵՐԿԱ – ՏԱՁ ԿԸ ՏԱՐՈՒԷԻՆ ԿԱՌՔԵՐՈՎ ԵՒ ԿԸ ԽՈՇ – ՏԱՆԳՈՒԷԻՆ».— «ՈՄԱՆՔ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ԵՂԱՆ» :

Համիտի մզկիթին շրջակայքն ալ խառնա – կութիւն կը տիրէր: Հաւատարիմ մանկլաւիկները ամբողջովին փախած էին: Մզկիթին փեղկերը փր – թած, ամէն կողմ վախ եւ լուութիւն: Անդին, հան – դիպակաց հրապարակին վրայ մարդ մարդասանք չկար: Խեղճ մարդ մը, որուն դլուխը փրթած էր, կը հանդչէր գետինը, ձեռքի հացի կապոցը գետին ինկած էր, կոկորդէն արիւնը կը հոսէր գեղին հո – ղին վրայ: Անդին երկու դետաւի սայլապաններ գետին փռուած էին, մէկուն կուրծքը կտոր կտոր եղած էր, արիւնլուայ թոքերը կ'երեւէին, միւսը հոդին դեռ փչած չէր, հոդին վրայ հանդիսաններ կ'արձակէր ցանկապատերուն բոլորտիքը սպանդա – նոցի մը տեսարանը կը պարզէր: Վիճակարի մար – դիկ տապալած էին պատերուն տակ: Ցանկապա – տին տակ ձիերու դիակները դիղուած էին, արիւնը հեղեղի պէս կը հոսէր: Հեծեալ զինուոր մը իր ձերմակ դլեաոով եւ ճմռուած քալփաքով անկեն – դան կը հանդչէր ձիուն վրայ, մերթ արիւնաթա – թաւ սրունք մը կ'երեւէր ձիերուն մէջտեղ, յետոյ կ'անհետանար մսակոյտին մէջ: Զիերուն տակէն կը նշմարուէին հեծեալ զինուորներուն արիւնոտ դլուխները :

Կանաչ ցանկապատերը ներկուած էին կա – կարմիր արիւնով եւ մսի կտորներով: Ռումբին պայթումը այնքան սաստիկ եղած էր որ մարդկա – յին մարմնի կտորներ փակած էին պատերուն, ցանկերուն: Ապտիւլ Համիտ այս մսակոյտին մէ – ջէն անցած էր, դուրս ելլելով մզկիթէն իրրեւ բա – նակատութեան ուրուական՝ պլատ վերադարձած եւ հրահանդներ տուած աքսորի, քանտարկու – թեան, պատիժներու եւ քննութեան համար :

Այս մահաբոյր եւ ամայի հրապարակին մէջ – տեղ փոս մը դոյացած էր: 4 — 5 հոդի այդ փոսին շուրջ հաւաքուած՝ իրրեւ թէ քննութիւն կը կա – տարէին : Այդ մարդիկն էին Սպտիւլը Մէհմէտ եւ արբանեակները :

Անոնք ալ հեռացան սակայն եւ հիմա ահուդո – ղի մատնուած էին Համիտի լրտեսները, որոնք վե – հապետին դրամները առած եւ սակայն չէին կա – տարած իրենց ծառայի պաշտօնը:

Մէկ կողմէ քննութիւն կը կատարուէր, միւս կողմէ մեռելները, ձիերու դիակները կառքերով կը փոխադրուէին: Իսթանպուլի ժողովուրդը բան մը չէր դիտեր Եըլտըզի դաւադրութեան մասին, հե – տաքրքրութենէն ինքզինքը կ'ուտէր :

Վերջապէս կազմուեցաւ քննիչ մարմին մը՝ ոճրագործները դտնելու համար: Այդ մարմնին մաս կը կազմէին Նէճիպ Մէլհամէ, Նէճմէտտին Մ'օլլա պէյ եւ այլ անձեր :

Ամենամեծ ճնշումը Հայերու վրայ ի դործ դր – ուեցաւ, զանգուածային ձերբակալութիւններ սկը – սան Հայերը դիշերը մինչեւ առաւօտ Եըլտըզ կը տարուէին կառքերով եւ կը խոշտանդուէին որ կը տանջուէին ամէն տեսակ զուլումի կ'ենթարկուէ – լին, որպէսզի յայտնեն ոճրագործները :

Շատ մը Հայեր չկրցան տոկալ այս զուլու – մին, եւ ոմանք անձնասպան եղան ճեմիչներուն անկիւնը, թիթեղի կտորներով: (ԽՄԲ.— Տոհա – բար Նշանն էր):

Յաջորդ օր թերթերն ալ տարօրինակ լեզուով մը կը նկարագրէին դէպքը, եւ կը դրէին թէ ոճիր մը դործուած է Եըլտըզի մէջ եւ Նորին Վեհափա – ռութիւնը իր նուիրական եւ խալիֆայական ոդիին ազդեցութեամբ, արտակարգ կորով մը ցոյց տը – ւած էր, մինչդեռ Ապտիւլ Համիտի համար քանի քանի գժբախտներ մեռած էին, անոնց մասին խօսք չկար :

Եւրոպական թերթերը սիւնակներ յատկացու – ցեր էին կարմիր Սուլթանին , մինչ Իսթանպուլի թերթերը անոնց բառերն անդամ կը բարեփոխէին եւ Ապտիւլ Համիտի փախկոտութեան վերաբերեալ մասերը հակառակ ձեւով կը ներկայացնէին:

Ապտիւլ Համիտ փրկուած էր, եւ քրիստոնեա – ները ահուդողի մատնուած ըլլալով , կ'աղօթէին եկեղեցիներու մէջ:

Զուլումը եւ բռնութիւնները կը շարունակ – ուէին միեւնոյն սաստկութեամբ :

Վերջապէս իրականութիւնը մէջտեղ ելաւ ամ – բողջովին: Հաստատուեցաւ թէ կարդ մը հայ հայ – րենակիցներ սարքած էին մահափորձը, Օսմանեան ազդը փրկելու համար Համիտեան բռնակալութե – նէն :

Պօսպան ժամացուցաւոր էր եւ հայթայթուած Ժօրխի եւ ուրիշ խիղախ Հայերու կողմէ ամենա – մեծ դժուարութեամբ : Ռումբը դրած էին կառքի մը մէջ որ ընկերացած էր ուրբաթի արարողու – թեան մասնակցող կառքերուն եւ մզկիթին մօտ բերուած: Կարծեր էին թէ ռումբը իր ղօրութեան հետեւանքով պիտի ազդէր մինչեւ մզկիթին ներսը եւ անպատճառ պիտի սպաննէր Համիտը: Ռումբը պայթած էր սոսկալի դղրդիւնով մը, երբ Սուլթա – նը դուրս ելած էր մզկիթէն :

Ապտիւլ Համիտ աստիճաններ պատուանդան – ներ չտայլեց քննիչ յանձնաժողովի անդամներուն:

Բանտարկուեցաւ Պելճիքացի Ժօրխ, իբր մասնակից դաւադրութեան եւ «հաֆիյէ»ներուն դործ բացուեցաւ այլեւս, Եըլտըզի շրջակայքը հս – կայ պատ մը չինուեցաւ եւ զուլումը սաստկացաւ անհունապէս, չարունակուելով մինչեւ 1908:

(ԱՑԼԸՐ ԱՆՍԻՐ ԼՈՓԷՏԻՍԻ)

Հլեահ.— Ի՞նչ կ'արժէ այս ջութակը տուփով մխառին:

Վաճառորդը.— **75** *ոսկի:*

Հլեահ.— Իսկ առանց տուփի՞ :

Վաճառորդ.— *Տասը ոսկի պակաս :*

Հլեահ.— *Ահա քեզի տասը ոսկի· տուէք ինծի տուփը ...:*

★

կենդանաբանական պարտէզին մէջ

ՊԱՀԱՊԱՆ.— *Տիկին, արդիլուած է հոս լու – սանկարել :*

ՏԻԿԻՆ.— *Բայց ես կենդանիները չեմ նկա – րեր, այլ ամուսինս :*

ՊԱՀԱՊԱՆ.— *Ձեզի կ'ըսեմ, հոս արդիլուած է ոեւէ ձեւի կենդանի լուսանկարել ... :*

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԵԿՈՐՆԵՐ ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄԷՋ ԵՒ ԱՅԼՈՒՐ (շար.)

հիմնայատակ կործանելով փոշիացուցած են, դարձուցած են կառավարական մթերանոց եւ դին – ուորական ախոռ: Այն կամարներուն տակ ուր հայ բարեպաշտ քահանային ու ժողովուրդին խնկահոտ աղօթքը կը բարձրանար եւ Քիստոսի մարմինը կը բացուէր մաս առ մաս, այսօր պետական ձիեր ի – րենց բարբարոս տէրերու հարազատ լեզուով կը վրնջեն: Խաչերը հանուած են գմբէթներէն· խա – չակիր դռները փոխանակուած են հասարակ դըռ – ներով, հայկական արձանագրութիւնները դեր – ծուած են: Հայն ու քրիստոնեան յիշեցնող ամէն ինչ փճացուած են կանխամտածեալ չարագործու – թեամբ: Հայկ· դպրոցի անունն իսկ չկայ: կան քանի մը նախկին «վարժապետ»ներ որոնք հայերէն սորվեցնելու դաղափարէն իսկ կը սոսկան :

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կը ջանան իրենք իրենց մէջ կնքել ամուսնու – թիւնը· արդէն իրար կը ճանչնան եւ արեւելեան եղանակով աղջիկները քանէն առաջ կը տեղաւո – րեն· դեռ դոյութիւն ունի օրօրոցէն նշանուքի եւ խնամիական կապի աւանդական սովորութիւնը : Կը պատահի որ Թուրքերու հետ ամուսնանան ա – զատ կամքով կամ բռնաբարութեամբ: Մինչ Թուրք երիտասարդը կրնայ կարծել իրաւունքներ ունենալ հայ աղջկան վրայ, հայ երիտասարդը մտքէն իսկ չի կրնար անցընել Թուրքի հետ ամուսնանալ, որ եւ է փորձ կը պատժուի ժողովրդային ցասմամբ՝ քարկոծումով կամ սպանութեամբ :

Ամուսնութեան « արարողութիւնը» հետեւեալ կերպով կը կատարուի :— Երկու կողմի ազդական – ները տան մը մէջ կը հաւաքուին, Թուրքեր ալ կը հրաւիրուին, բայց առհասարակ չեն գար : Տան ծերունիներէն մին երիտասարդ թեկնածուներուն ձեռքերը իրար կը միացնէ եւ չես դիտեր ինչ հրաշ – քով մասնաւորներու տան անուշկին եօթներորդ տակերը լաթերու մէջ փաթթած Մաչթոցի մը մէջ կը հասկցած – չհասկցած բաներ մը կը մրթմրթայ որուն ժողովուրդը կը պատասխանէ սրտա – բուխ «ամէն»ներով: Ասկէ վերջ ամուսնութիւնը կատարուած կը յայտարարուի: Նորապսակներուն կը մնայ կառավարութեան դիմել եւ քաղաքային պաշտօնական ամուսնութեամբ արձանագրուիլ տոմարին մէջ իրրեւ Թուրք հայրենակից: Հարա – նիքի ընթացքին կամ վերջը ներելի չէ ուրախու – թիւն, նուագ, պար սարքել: Թաղին Թուրք լաճե – րը, այդպիսի փորձի մը պարագային, մեծերու դրդումով կը քարկոծեն հարսնեւունը զայն վե – րածելով սպառան: Ուրեմն հարսնիքը տեղի կ'ու – նենայ լրիւ մնջիկ եւ ուրախութեան, երդի, պարի երանելի հին օրերու ցաւալի վերյիշումներով ո – րոնց երիտասարդ հերոսները տան անկիւնը կծկը – տած ալեմօրուս ծերունիներն են: Երիտասարդներ – ըն ու մանաւանդ երիտասարդուհիները կը ջանան որեւիցէ գեռնի վրայ ուշադրութիւն չդրաւել եւ լաւ ապրիլ այն դրացիներուն հետ որոնք նախա – խնամութեան անգութ մէկ հարուածով տրուած են իրենց :

ՀԱՑՈՐԴԻ

Պատանի ջութակահարը Վենետիկի մէջ

ՎԵՆԵՏԻԿ, (Յառաջ).— Թիրայր Գանթար – ճեան տասնեօթամեայ պատանին, որ Եդիպտոսի մէջ արդէն «հրաշք տղու» համբաւը կը վայելէր, Օգոստոս 14ի կիրակին նուագահանդէս մը տուաւ Վենետիկ, Մ. Ռ. վարժարանի դահլիճին մէջ:

Երկու տարի վերջնական կատարելութեան հասցնելէ վերջ իր արուեստը Վազա Փրիհոտա չեխ աշխարհահռչակ ջութակահարին ձեռքին տակ, այսօր Թիրայր Գանթարճեան նոյնինքն մեծ վարպետէն հրապարակ կը հանուի՝ իբրեւ կատարեալ իր արուեստին մէջ, որ կարող է միջազգային չրջանակներու մէջ տեղծել իրեն բացառիկ անուն մը:

Այս տարուան Մայիս 18ին էր որ նախ ձենո – վայի դքսատան պալատին մէջ տուաւ ապացոյցը իր տաղանդին՝ տպաւորէզ գալով դժուար կտոր – ներով:

Վենետիկի մէջ Մխիթար Աբբահօր մահուան 200ամեայ յոբելեանին առթիւ սարքուած երրորդ հանդէսին փառաւորութիւնն ու զարդը եղաւ ան, տեղծելով մեծ ոգեւորութիւն իր չուրջը եւ հայ անունին հանդէպ:

Նուագեց Մոցարթի Սի պէմոլ մաճնիորէ Սօնաթան, Պախի Չհաֆֆօնաճ, Ախրոնի եփրայական մեյուտին, Արամ Խաչատուրեանի Ջութակի գոնսէրթի Անտանթէն, Գականինիի Վարիասիոնները, Սարասաթի Ծաբաթէատօն: Շեմնալից ծափահարու – թիւններ յաջորդեցին իր նուագներուն: Կրկնակի «պիս»երու գոհացում տալու համար՝ նուագեց Շուպէրթի Ավէ Մարիան:

Թիրայր Գանթարճեան անտարակոյս սահ – մանուած է մեծ ապագայ մը ունենալու, ճչդրտու – թիւնը լարերու հնչականութեան, զգացումի ար – տայայտութիւն եւ թեթնիքի կատարելութիւնը՝ որ յատկութիւնները կը կազմեն իր ջութակահարի արուեստին, ցոյց կուտան թէ ան պիտի դառնայ փուքով եզական տաղանդ մը միջազգային արժէ – քով, ինչպէս եհուտի Մենուհին մը կամ Վազափրի – հոտա մը: Զմայլելի է իր մէջ զիտակցութիւնը իր կատարածին, լրջութիւնը եւ համեստութիւնը, իր նկարագրին եւ խորապէս թափանցումը նուագած կտորի ոգիին եւ ոգւոյն: Կը զգայ եւ կը զգացնէ:

Բազմաթիւ հայ ունկնդիրներու հետ կային նոյնքան բազմաթիւ զեղարուեստասէր Իտալացի – ներ, որոնք հիացումի բառ ունէին միայն հայ պա – տանիին հանդէպ: Շատեր փափաքեցան որ ան վե – րադառնայ կրկին Վենետիկ, հրապարակային սը – րահի մը մէջ նուագելու, տեղծելու համար աւելի լայն ժողովրդականութիւն մը:

Թիրայր Գանթարճեան ծնած է Գահիրէ 1 Հոկտեմբեր 1931ին: Զորսուկէս տարեկան հասա – կին սկսած է ջութակի դասերը եւ վեց տարեկանին ներկայացած է առաջին անգամ հասարակութեան առջեւ նուագահանդէս տալու: 9 տարեկանին ար – դէն ուշադրութիւն դրաւող սոլիստ մըն էր, որ կը նուագէ Վիվալտիիգոնսէր աճ լամինէօր, Շուպէր – թի աճ ԲԷ մաճնիորէ Սօնաթաճ, ինչպէս Նովաչէքի Բերբեթուում Մոպիլէճ: Այնուհետեւ ջութակի արուեստը չունի անոր առջեւ գաղտնիքներ, փա –

կանիչի գործիքները, մէնտելսոնի Գոնսէրթները նուագուած տասներկու տարեկանին, կը սքանչա – ցնեն հայ եւ օտար ունկնդիրները: Եգիպտոսի մէջ իր վերջին նուագահանդէսը կ'ըլլայ Ալեքսանդրիոյ «Ալհամբրա» թատրոնին մէջ, ուր ճոխ յայտագրին մաս կը կազմէր նաեւ փականինիի թիւ 1 Գոնսէրը՝ որ ջութակի արուեստին ամէնաբարձր կատարնե – րէն մին է:

Վաղա Փրիհոտա, որ այդ առթիւ պատեհու – թիւնը կ'ունենայ ծանօթանալու հայ պատանիին հետ, խորհուրդ կուտայ ծնողքին՝ փոխադրել զին – քը Եւրոպա, որպէսզի ձեռք բերէ վերջնական կա – տարելութիւնը: Եւ այսօր Թիրայր Գանթարճեան լսած եւ իւրացուցած մեծ Վարպետին թելադրու – թիւնները եւ անդրադարձումները, իր տասնեօ – թամեակը, դեռ չլրացուցած, կանգնած է երա – ժշտական աշխարհի առջեւ՝ իբրեւ անուն մը, որ հետզհետէ աւելի պիտի մեծնայ եւ աւելի պիտի ծաւալի, պատիւ բերելով իր ազգին:

Հ. Մ. Ճ.

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՄԵՐ ՆԱՒԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մտահոգ միչտ վառ պահելու համարն Սերունդի մեր ընկերներու մէջ ոգեւորու – թիւնը, Շրջ. վարչ. առաջին անգամ ըլլալով կազ – մակերպեց նաւագնացութիւն մը Օգոստոս 14ին դէպի Port - Pin: Երկու հարիւրի մօտ էին մաս – նակցող հայրենակիցները, մեզի հետ էին նաեւ ըն – կերը Ս. Տ. Թումմասեան եւ ընկեր Նուպար Փարիզի կեդր. վարչութեան կողմէ, ինչպէս նաեւ Յարանցայի երիտասարդ ընկերվարականներու ներ – կայացուցիչը:

Ճամբորդութիւնը տեւեց երկուքուկէս ժամ, խաղաղ եւ կապոյտ միջերկրականի վրայ: Նաւուն կայմին վրայ կը ծածանէին հայկական եւ Ֆրան – սական եռագոյնները: Ծովագնացութիւնը տեւեց մինչեւ ժամը տասը, խանդավառ երգերով եւ ու – րախ տրամադրութեամբ: Զբօսավայրը գեղեցիկ, փոքր ծոցի մը եզերքն է, շրջապատուած ծառա – խիտ բլուրներով, հաղիւ ցամաք հասած, բոլորն ալ դրաւած էին արդէն բնութեան այս գեղեցիկ անկիւնին յարմարագոյն տեղերը: Անհամբերներ պակաս չէին անմիջապէս ջուրը նետուելու հա – մար: Իւրաքանչիւրին ընտանեկան սեղանը ոգե – ւորուած էր յեղափոխական եւ ժողովրդական եր – գերով: Իսկական վայելք մըն էր լսել ընկերուհի Ա. Բէօսէհանի (Փարիզէն) գեղեցիկ երգերը: Ու այս – պէս ամբողջ օրը, մեր մեծ ընտանիքին անդամները անցուցին բնութեան մէջ անփոխարինելի օր մը:

Արեւը լիճած հեռուոր հորիզոնին վրայ՝ վերա – դարձի ճամբան ցոյց կուտար: Տեսարանը աւելի գեղեցիկ էր քան առաւօտուն: Երբեմն մեծ նաւ մը կը ճեղքէր կապոյտը, որուն լոյսերը կը գեղեցկա – ցնէին տեսարանը: «Planier»ի փարոսը հեռուէն իր ազդարարող լոյսը կը տարածէր ամէն կողմ: Երբ հասանք Մարսէյլի նաւահանդիստը, քաղաքը դոյնզգոյն լոյսերուն տակ կախարդական երեւոյթ մը ստացած էր: Ահա քարափը անխուսափելի բա – ժանումի պահը «Մշակ բանուոր»ը եւ «Մարսէյ – եզ»ը կը թնդացնեն օդը:

Ամբողջ նաւագնացութիւնը չարժանկարուե – ցաւ:

Մաճուկ Պօյաճեան

ՏՒՐՈՒՆԻ — ՊԱԹՈՒՄՑԻ ՄԿՐՏԻՉ

Շաբաթ առտու հողին յանձնեցինք սիրելի Մկրտիչը: Ծնած էր կարինի նահանգին մէջ, 1896ին եւ ծանօթ էր իր չրջանակին մէջ «Պաթումցի Մկրտիչ»: Իր իսկական անունն էր Մկրտիչ Ա.Ճէմ – եան: Փոքր հասակին իր ծնողքին հետ կը գաղթէ Պաթում, ուր կը դառնայ կօչկակար: 1916ին, տակաւին 18—20 տարեկան, կամաւոր կը գրուի Անդրանիկի գունդին մէջ եւ կը ծառայէ մինչեւ վերջ: Հայաստանի հանրապետութեան անկումէն վերջ կ'անցնի Պոլիս, յետոյ Փարիզ: 1928ին իբրեւ վարպետ կ'աշխատի Փամպուկճեանին արհեստա – նոցը, կը մասնակցի միջազգային մրցումի մը եւ կը չահի առաջնութիւնը իբրեւ վարժ արհեստա – ւոր: Պատերազմի ատեն զրկանքներ կրած ըլլալով, այս նեղ պայմաններուն չի կրնար տոկալ: Վեր – չերս սրտի տկարութիւն մը եւս ունենալով, Օգոս – տոս 4ին հիւանդանոց կը փոխադրուի: Դժբախտա – բար բոլոր դարմանները անօգուտ անցան: Իր ետին կը թողու մայր մը, եղբայր մը, քոյր մը որոնք Հայաստան կը գտնուին:

Հողը թեթեւ դայ վրադ, սիրելի Մկրտիչ:

Յ. Տէր Միճաելեան

ՅԻՐՈՒՅԱՆ ՀԱՑԵՐ

Լինց (Աւստրիա), 17 Օգոստոս.— Սիրելի «Ցա – ռաջ», կ'ուզեմ քանի մը տեղեկութիւններ հաղոր – դել Լինցի հայ տարագիրներու մասին:

1946ին, տարագիրներու Միջազգային կազմա – կերպութիւնը իրաւունք տուաւ ամէնազգի տարա – գիրներուն վերադառնալ իրենց հայրենիքը կամ ուրիչ երկիր մը: Մենք ալ արձանագրուեցանք: Եւ այս երկար ժամանակի ընթացքին, 1946էն 47, այ – լուր փոխադրուեցան 66 հոգի, (Մ. Նահանգներ 20, Պրազիլիա 11, Չիլի 11, Վենեցուէլա 19, եւ Անգլիա 5):

Այժմ դեռ կան 101 հայ տարագիրներ որոնցմէ քանի մը ընտանիքներ գրուած են Մ. Նահանգնե – րու համար, եւ հաւանական է որ յաջորդին չուտով ճամբայ ելլել:

Օգոստոս 13ին մեզի այցելեց ԱՆԶԱՒի ներկա – յացուցիչը, Պ. Ա. Զէլվէեան, եւ անձամբ տեղե – կացաւ իւրաքանչիւր ընտանիքի վիճակին: Ցարգե – լի այցելուն մեր մէջ արծարծեց ազգային եւ պատ – մական ոգին: Գլխաւորաբար խօսեցաւ ազգա – պաշտպանութեան եւ ԱՆԶԱՒի ձեռնարկներու մա – սին: Ցաջողութիւն:

Ա. Ա.

ՀԱՑ ՄԸ ՇԱՀԵՑԱՒ ՄՐՑՈՒՄԸ

ԼՔՍ ԱՆ ՓՐՈՎԱՆՍ.— Այս տարի ալ, Օգոստ. 21ին, խաւուն բազմութեամբ տեղի ունեցաւ Grand Prix D'Aix Thermalի հեծելանիւի մրցումը: Կը մաս – նակցէին 75 մրցորդներ, աչխարհահռչակ դէմքե – րով: Եւ միայն մէկ Հայ, եղուարդ Փամպուք – ճեան: Որո՞ւն միտքէն կ'անցնէր որ այդ խոստում – նալից երիտասարդը պիտի չահէր առաջնու – թիւնը:

Ճիշդ ժամը 3ուկէսին կը տրուի մեկնումի ազ – դանչանը, բոլորը, առոյգ եւ կայտառ, էքսը չոր – չան պիտի ընէին 35 անգամ, կորելով 115քիլոմեթր ճամբայ: Փամպուքճեան 11րդ չրջանէն սկսեալ

ԱՆԻՆ ՇԼԻՒՈՒԵՑԼԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Բ. ՄԱՄ

ԱՆԻԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Դ.

ԴԱՒԱՃԱՆԻՆ ԱՐՑՈՒՆՔԸ

— Տղայ ես, բարեկամ, Աստուած իր դատաս – տանը այդպէս չուտ չի տեսներ: Ան դեռ ժամանակ կուտայ ապաշխարելու, պատասխանեց մէկը:

— Բայց ես չեմ հաւատար որ Վեստ Սարդիսը դէշ մարդ մը ըլլայ:

— Ես ոչինչ չեմ տեսած, բայց չատ բան լսած եմ: Կ'բսէն որ ան մինչեւ անգամ կ'ուզէ թագաւոր ըլլալ, եւ այդ պատճառաւ փորձեր է Գագիկ Բագ – րատունին սպաննել տալ:

— Ոչ, այդ անկարելի է: Ո՞վ կը համարձակի անոր մէկ մազին դպչիլ: Մենք կը խորտակենք Վեստ Սարդիսի պալատը եւ զինքն ալ կտոր կտոր կ'ընենք:

Ամբոխին մէջ վիճաբանութիւնը հետզհետէ կը տաքնար: Ինեթը կայծը ձգած էր ու կրծնած իր փայտին՝ անձայն կը տեսնէր, թէ ինչպէս այդ կայծը տակաւ կը բորբոքէր:

— Բարեկամներ, պարապ խօսք չուզեր, ըսաւ նոյն ծերունին. մենք աւելի լաւ կ'ընենք որ չու – տով Գագիկ թագաւոր օծել տանք:

— Բայց ան դեռ փոքր է:

— Ինչ կ'ըլլայ փոքր ըլլալով. կը բաւէ որ ան քալ է եւ խելացի:

— Որո՞ն դիմենք, տղաք:

— Վահրամ իշխանին, մեր անդին Վահրամ Իշխանէն խնդրենք, որպէսզի մեզ եւ մեր խըն – դիրները ոտքի տակ չձգէ, ան կը սիրէ ազգը:

— Կեցցէ Գագիկ թագաւորը, ապրի Վահրամ իշխանը, գոռաց ամբոխը եւ անոր ձայնին արձա – գանգ առին Անիի չքեղ պալատներն ու փարթամ չէնքերը:

— Երթանք, երթանք Վահրամ իշխանին, կան – չեց ամբոխին մէկէն ձայն մը, պէտք չէ ուշացնել, երկաթը տաք տաք կր ծեծեն:

— Երթանք, երթանք գոռաց ամբոխը եւ չար – ժեցաւ դէպի Վահրամ Պահլաւունիի պալատը: Ճամբան չարունակ կր պոռային գացողները:

— Կեցցէ Գագիկ թագաւորը, ապրի Վահրամ իշխանը:

ա

Ինեթն էր որ ամբոխը կ'առաջնորդէր:

Ե.

ՍԵՒ ՄԱՐԴԸ

Վեստ Սարգիս արդէն լսած էր ամբոխին կան – չը եւ սիրտը կը դողար: Ամէն անգամ երբ ամբոխը «կեցցէ Գագիկ, ապրի Վահրամ» կը պոռար, իր մարմինն ալ փուշ փուշ կ'ըլլար եւ արիւնը կը սա – ռէր երակներուն մէջ: Բայց լուռ կը նայէր ամբո – խին եւ վրէժխնդրութեամբ կը փայլէր իր մռայլ դէմքը: Կը նայէր բազմութեան եւ բռունցքները սեղմելով կը սպառնար:

— Ցնորամիտ ամբոխ, ուժեղ առիւծը մոռցար եւ քեզի համար թագաւոր կը հռչակես լակոտ մը, որ կը սոզայ ծեր աղուէսի մը ոտքերուն տակ: Բայց կուգայ ժամանակը երբ դուն նոյն կեցցէնե – րը կը պոռաս ինծի, ինծի համար, սոզալով ոտքե – րուս տակ, ինչպէս թոյլ, անզօր մրջիւն մը: Սա – կայն լաւ միտքդ պահէ որ այն ժամանակ քեզի համար փրկութիւն չկայ, եւ Վեստ Սարգիսը, Հա – յաստանի օծեալ թագաւորը, անիծեալ Անեցիներու ոսկորներուն վրայ միայն պիտի թագաւորէ. այն ժամանակ ահա հոգիս կը հանգստանայ եւ կը մոռ – նայ այն վէրքերը, զորս հիմա կը հասցնէք իմ սր – տիս: Օ, կուգայ այն ժամը, երբ ես այս գարշելի արիւնաթաթաւ դիակները կը կոխկռտեմ, եւ իմ թագաւորութեանս գահը կը կանգնեմ անոնց ոս – կորներուն վրայ: Էհ, վնաս չունի, Յոյներուն մէկ փոքր բանակը Ջարդուեցաւ, բայց Յունաստանը չկործանեցաւ:

Բիւզանդիոն շատ լեգէոններ ունի եւ այդ լե – գէոնները գունդ գունդ Հայաստանի վրայ կ'ար – չաւեն. իսկ եթէ անոնք ալ չբաւեն, թաթարաց գունդերը կը դրգռեմ իմ խորամանկութեանս ու – ժով եւ խարէութեանս բոլոր հնարքներով, մինչեւ որ յաջողիմ Հայաստանի գահը բարձրանալ կամ կործանել զայն: Երկու ճամբայ ընտրած եմ, կամ այն է որ պիտի կործանի Հայաստանը եւ ամայի անապատ կը դառնայ, եւ կամ ես պիտի ժառանգեմ գահը. իսկ այս նպատակին հասնելու համար ոչինչ պիտի չխնայեմ:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՑՎԱՑԵԱՆ-Ց

չորս ընկերներով կը բաժնուի խումբին, ճիչէս 24րդ հրջանը, եւ յետոյ երկու ընկեր միասին, ինք եւ նշանաւոր Մարսիլիացի Remy Raoul, ամբողջ հրջանը լրացնելու կ'աշխատին: Բայց պէտք է երկուքէն մէկը առաջին հանդիսանայ: Եւ ահա գերմարդկային ճիգերով, վերջին հրջանին իր հակառակորդ ընկերը եւին ձգելով, եղուարդ ի ներկայութեան հազարաւոր բազմութեան կը շահի 1949 տարեհրջանի Grand Prixն: 115 քիլոմեթր ճամբան կտրած էր 2 ժամ 55 երկվայրկեանէն:

Յաղթականը արժանացաւ մեծ պատիւներու:

Յակոբ Մկրտիչեան

Այս ամրան ամէնէն ստուարաթիւ տարագրութիւնը տեղի ունեցած է Կովկասի հրջանին մէջ, ուր երկար առենէ ի վեր կը բնակին անկախ ցեղախումբեր, ոմանք վաչկատուն: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ցունիսի կէսուն այս ցեղախումբերէն բազմութիւններ յանկարծ օդանաւերու մէջ դրուելով, աքսորուած են Կեդր. Ասիոյ հեռաւոր քաղաքները:

Տեղահանութեան լուրեր կը հասնին նաեւ Սպիտակ Ռուսիայէն, Ուկրայնայէն եւ Պեսարապիայէն: Ստուարաթիւ տարագրութիւններ կատարուած են նաեւ Էսթոնիայէն, Լեթոնիայէն եւ Լիթուանիայէն, որոնք Խ. Միութեան կցուեցան երկրորդ աշխարհամարտէն վերջ: Ամէն տեղ, «կասկածելի» համարուած տարրերուն փոխարէն կը տեղաւորուին կատարելապէս հլու հպատակ խորհրդային քաղաքացիները: Այս քաղաքակատնութեան հետեւանքով, Քէօնիկսպէրկ, արեւելեան Փրուսիոյ նախկին մայրաքաղաքը, որ այժմ Քալինինգրատ կը կոչուի, գրեթէ ամբողջովին ռուսացած է:

Միշտ միեւնոյն աղբիւրներուն համաձայն, Մոսկուա ծրագրած է չարունակել «այլուր փոխադրութեան» այս ծրագիրը, մինչեւ որ իր արեւմտեան սահմաններուն վրայ գտնուին բոլորովին վստահելի բոլշեւիկներ:

Պալքաններէն հասած ճամբորդներ եւ փախստականներ կը պատմեն թէ այնտեղ ալ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած են ապահովութեան համար: Ռումանիա խստացուց ճամբորդութեան պայմանները եւ նոր անձնագիրներ հաստատեց, Պուլկարիոյ մէջ օտարականները պարտաւոր են մանաւանդ արտօնագիր առնել իրենց քաղաքին ճամբորդութեան համար եւն.:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՌԻՇԱԼ ՄԱՆԾԹԱՑՆի դատավարութեան երկրորդ օրը, երբ լրացաւ ամբաստանապրին ընթերցումը, արեւելեան ճակատի նախկին հրամանատարը յայտարարեց թէ երբեք յանցաւոր չի նկատեր ինքզինքը: Ամբաստանապիրը կը յիշէր հետեւեալ իրողութիւնները.— բնաջնջում 100000 Հրեաներու եւ գնչուներու՝ Մրմիի մէջ, աքսոր եւ բռնի աշխատանք հազարաւոր Ռուսերու, ուերաձուխին՝ վերջնական նահանջի առեն եւն.: Իր պաշտպան փաստաբանը, անգլիացի Փէյճըթ, որ աշխատաւորական երեսփոխան մըն է, ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ խորհրդային իշխանութիւնն ալ նոյն արարքները գործած է իր զրաւած երկիրներուն մէջ, թէ անպլ. կառավարութիւնը փաստեր ունի այդ մասին եւ պէտք է մէջտեղ հանէ եւն.:

ԱՆՏԱՌԱՑԻՆ ՀՐԴԵՀի գոհերուն ազգ. յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ, հինգշարթի, մեծ հանդիսաւորութեամբ, Զորեքշաբթի օր Պատոյի մէջ կատարուած էր 25 դինուոր ներու յուղարկաւորութիւնը: Այս առթիւ դամբանական մը խօսեցաւ Փարիզի նորընտիր արքեպիսկոպոսը, վերապատուած Ֆելթէն:Անգլիոյ արտաքին նախարարը ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց այս աղէտին առթիւ: Սթրազպուրկի համադումարն ալ յարգանք յայտնեց յոտնկայս: — Մինչեւ հիմա տասը հոգի ձերբակալուած են իբրեւ կասկածելի: Կը խորհուի օրէնք մը քուէարկել, մահապատիժ սահմանելով հրձիգներուն: Անոնցմէ թիւը 100ի հասած է:

ՓԱՐԻԶի ՆՈՐԱԶԵՒՈՒԹԵԱՆՑ կարուհիները կը սպառնան նորէն գործադուլ յայտարարել, եթէ չընդունուին հետեւեալ պահանջները.— Աչխատավարձի յաւելում առաջին կարգի վարպետներու համար, ընդհանուր յաւելում, մեւնոյն սակագինը բոլոր արհեստանոցներու մէջ, վճարում յաւելուածական աշխատանքի, օրապահիկ աշկերտներու:

ՊԱՏԵՐԱԶՄին ի վեր առաջին անգամ ըլլալով գերմանական չոգենաւ մը հասաւ Ազգերան – դրիա, չորեքշաբթի օր, 1740 թոն բրինձ փոխադրելու համար: Ուրիչ երկու գերմանական նաւեր ալ պիտի բեռնան եւ 4 հազար թոն բրինձ պիտի փոխադրեն:

ՖԻՆԼԱՆՏԱՑԻ արհեստակցական միութեանց դաշնակցութիւնը վտարեց չորս միութիւններ, (մօտ 80.000 անդամ), երկուքի բաժնելով կազմակերպութիւնը: Վտարեալները կ'ամբաստանուին իրենց բաժանորդներէն կը խնդրուի իրենց բաժանեգիններով վճարել հետեւեալ ընկերները

ՇԱՎԻԼ.— Ընկեր Գր. Կիւլեան
ՔԱՇԱՆ.— Ընկեր Մ. Ալթունեան
ՊԱՆԵԼՕ.— Ընկեր Ն. Տակառեան
ԻՄԻ.— Ընկեր Ն. Դարբինեան
ԱՆԻԼՒ.— Ընկեր Ա. Աւետիսեան:
ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Ընկեր Ա. Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ընկեր Բ. Փափազեան
ԻԹԱԼԻ.— Ընկեր Ցկ. Մինենտեան
ԼԻՈՆ.— Ընկեր Թ. Այվազեան եւ ընկեր Աբշալոյր Հարկեան
ՏԻՍԻՆ.— Ընկեր Վ. Հիւսեան
Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընկեր Ա. Գուլումճեան
ՍԻՆԹ ԼՒԻՆ.— Ընկեր Վարդան Խրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ.— Ընկեր Երուանդ Տէր Ղուկասեան
ՎԻՆ.— Ընկեր Պետրոս Մանուկեան
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ընկեր Սիսակ Սիսլեան
ՄԱՐՍԷՅԼի ՇՐՋԱՆ.— Քաղաքին մէջ.— Ընկեր Ա. Քէօչկեան եւ ընկեր Ա. Պետիկեան:
ՊՈՄՄՆ.— Ընկեր Խաչիկ Թէլեան եւ ընկեր Ց. Տէօքմէճեան:
ՊՈՒԼՎԱՒ ՕՏՏՕ.— Ընկեր Արամ Ամատաղանեան
ՍԻՆ ԼՈՒ.— Ընկեր Մխլոյեան
ՍԻՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Ընկեր Գ. Միւճէրէթեան
ՍԻՆԹ ԱՆ.— Ընկեր Սեդրաք Խրալեան
ԿԱՐՏԱՆ.— Ընկեր Մ. Ասատուրեան
ԼԱ ՍԻՕՒԱ.— Ընկեր Ց. Աճէմեան
ՆԻՍ.— Ընկեր Շ. Զօտեան
ՊՈՐՏՕ.— Ընկեր Կ. Տօնէրեան:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆի ԿԵԴՐ. ՎԱՐՁՈՒԹԵՆԷՆ

Հայկական Բարեգործական Ընդհ. Միութեան իրաւասու անդամներէն կը խնդրուի ներկայ պտնուիլ Ընկերութեանս Լ.Զ. տարեկան ընդհ. ժողովին, որ պիտի գումարուի 1949 Նոյեմբեր 5ին, չարաթ օր, առաւօտեան ժամը 9.30ին, Միութեան կեդր. դրասենեակին մէջ, 295 Fifth Avenue, New York, N. Y.: Եթէ օրինական մեծամասնութիւն չգոյանայ, ներկայ պիտի նկատուի իբր Բ. հրաւէր եւ ըստ այնմ ժողովը պիտի գումարուի 1949 Նոյեմբեր 19 եւ 20ին, Շաբաթ եւ կիրակի օրերը, ժամը 9.30ին, Hotel Statler, 7th Avenue et 33rd Street, New York:

ՕՐԱԿԱՐԳ.— 1.— Ընդհ. տեղեկագիր 1948 տարեհրջանի: 2.— Ընդհ. հաչուետուութիւն 1948 տարեհրջանի: 3.— Ընտրութիւն կեդր. վարչ. ժողովի վիճակաւ դադարեալ անդամներու տեղ:4.— Յորհրդակցութիւն անդամատուրքերու սակի բարձրացման մասին: 5.— Առաջարկներ եւ թելադրութիւններ: 6.— Ուղերձներ:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԻՐԵՆՑ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆՆԵՐԸ ՎՃԱՐԵԼ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՆ

ՇԱՎԻԼ.— Ընկեր Գր. Կիւլեան
ՔԱՇԱՆ.— Ընկեր Մ. Ալթունեան
ՊԱՆԵԼՕ.— Ընկեր Ն. Տակառեան
ԻՄԻ.— Ընկեր Ն. Դարբինեան
ԱՆԻԼՒ.— Ընկեր Ա. Աւետիսեան:
ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Ընկեր Ա. Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ընկեր Բ. Փափազեան
ԻԹԱԼԻ.— Ընկեր Ցկ. Մինենտեան
ԼԻՈՆ.— Ընկեր Թ. Այվազեան եւ ընկեր Աբշալոյր Հարկեան
ՏԻՍԻՆ.— Ընկեր Վ. Հիւսեան
Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընկեր Ա. Գուլումճեան
ՍԻՆԹ ԼՒԻՆ.— Ընկեր Վարդան Խրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ.— Ընկեր Երուանդ Տէր Ղուկասեան
ՎԻՆ.— Ընկեր Պետրոս Մանուկեան
ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ընկեր Սիսակ Սիսլեան
ՄԱՐՍԷՅԼի ՇՐՋԱՆ.— Քաղաքին մէջ.— Ընկեր Ա. Քէօչկեան եւ ընկեր Ա. Պետիկեան:
ՊՈՄՄՆ.— Ընկեր Խաչիկ Թէլեան եւ ընկեր Ց. Տէօքմէճեան:
ՊՈՒԼՎԱՒ ՕՏՏՕ.— Ընկեր Արամ Ամատաղանեան
ՍԻՆ ԼՈՒ.— Ընկեր Մխլոյեան
ՍԻՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Ընկեր Գ. Միւճէրէթեան
ՍԻՆԹ ԱՆ.— Ընկեր Սեդրաք Խրալեան
ԿԱՐՏԱՆ.— Ընկեր Մ. Ասատուրեան
ԼԱ ՍԻՕՒԱ.— Ընկեր Ց. Աճէմեան
ՆԻՍ.— Ընկեր Շ. Զօտեան
ՊՈՐՏՕ.— Ընկեր Կ. Տօնէրեան:

Մեծ դաշտահանդէս Սէն Լուի մէջ

Նուիրուած Հ. Ց. Դ. «ԱԿՆՈՒՆԻ» հնթակռ – մխէի 22րդ տարեդարձին:

Այս կիրակի, 28 Օգոստոս ամբողջ օրը, Սէն Լու կռան փէն եօթնեղբայրեանններու հանրածա – նօթ պարտէզին մէջ: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է: Առանձին յայտագիր տեղին վրայ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8ին դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ.Կ.ի ներկայացուցիչը:

ՏԱՐՈՆ ՍԱԼՆՈՑ ԶՈՐԻ Հայր. Միութեան Մարսէյլի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիր հայրենակիցները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 26 rue des Convalescents: Կարեւոր օրակարգ:

Մ. Է. ՓԱՐԻԶ.— Պիտի հրատարակուի: Միւս առաջարկն ալ նկատի կ'ունենանք:

Արեւուչներու դաշտահանդէսը Վալանսի մէջ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Արեւուչներու կողմէ, Վալանսի «Մալիսար»ի անտառին մէջ, այս կիրակի, կէսօրէ ետք, ժամը 2ին:

Սկաուտական եւ գեղարուեստական հոխ բաժին: Պիտի ներկայացուի ԳԵՂՋԿԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ: Զափածոյ պարեր, մարզանքներ, դրօշի պարզում, խմբերգ, մեներգ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ անկանկալներ:

Վալանսէն օթօքարը կը մեկնի ժամը 12ին, կայարանի դիմացէն: Ուրիչ մանրամասնութիւնները տեղին վրայ: Մուտքը ազատ է

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի երկրորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը: Աչակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի չարաթ եւ կիրակի օրերէ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին:

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինգշաբթի, չարաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ: Հեռաթոս Obs. 18 - 28:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Վարդան Օհաննէսեանի մահուան առթիւ (Լիոն) Տէր եւ Տիկին Բ. Տամլամեան, փոխան ծաղկեպսակի 500ական Ֆր. կը նուիրեն Հայ Կ. Խաչի, Ֆր. Կապոյտ Խաչի, եւ Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ կրթական մարմնոյն: Սաանալ եկեղեցւոյ դիւանատունէն:

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

31 PLECE D'ALEXANDRIE Métro Réaumur

Միշտ բաց է, նոյնիսկ արձակուրդի շրջանին եւ առաջուան նման իր համեղ ճաշացուցակով կը գոհացնէ ամէնէն դժուարահաճները:

Հարսանիքի, նշանուքի, կնունքի համար տրամադրելի է ընդարձակ սրահ:

ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐԸ ՀԱՄՈՎ, ԳԻՆԵՐԸ ՄԱՏՉԵԼԻ

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայ – Թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 27 Août 1949 Շաբաթ 27 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5933–Նոր շրջան թիւ 1344

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՇԱՆԱԿԱԼԻՒ ՏԵՂԱՇԱՐԺԵՐ Ի. ՄԻՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ծուլիսի վերջերը ամերիկեան մամուլի Պերլինի եւ Փարիզի թղթակիցները հաղորդեցին ուշագրաւ տեղեկութիւններ Ի. Միւթեան սահմանադրութեան մասին կատարուած զանգուածային տեղահանութիւններու մասին :

Որհրդային իշխանութիւնը անցեալին մէջ ալ զանգուածային տեղահանութիւններ կատարած է : Այսպէս, օրինակ, 30ական թուականներուն, հաւաքական տնտեսութեան դրութիւնը պարտադրելու առեն, իրենց բնակավայրերէն տեղահանուած եւ հեռաւոր վայրեր քշուած են մի քանի միլիոնաւոր kուլաֆներ՝ բարեկեցիկ գիւղացիներ : Այդ տեղահանութիւններուն ենթարկուած են առանց ազգային խտրութեան բոլոր kուլաֆ նկատուածները՝ ռուս, ուքրայնացի, հայ, թաթար, վրացի եւայլն : Այդ տեղահանութիւնները թելադրուած էին խորհրդային իշխանութեան տնտեսական քաղաքականութեամբ :

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ընթացքին եւ յետ – պատերազմեան տարիներուն էր, որ զանգուածային տեղահանութիւնները սկսան քաղաքական բնոյթ կրել եւ ուղղուեցան բացառապէս ոչ – ռուս տարրերու դէմ :

Ի. Միւթիւնր տակաւին պատերազմի չմտած, խորհրդային իշխանութիւնը, ըստ երեւոյթին Հիթլէրի յարձակումը կանխատեսելով — տեղահան ըրաւ Վոլիկայի շրջանի չուրջ մէկ միլիոն Գերմանները եւ քշեց դանդ Սիպերիա : Պատերազմի ընթացքին իրենց անհաւատարմութեան համար տեղահանուեցան Ղրիմի Թաթարները եւ Հիւս. Կովկասի Ինկուշները, եւ Ղնղուեցան իրենց ինքնավար հանրապետութիւնները :

Տեղահանութեան հսկայ ալիք մըն ալ ներկայիս է, որ կ'անցնի Որհրդային Միութեան մէջէն :

Զամաձայն ամերիկեան մամուլի հաղորդած տեղեկութիւններուն, Թուրքիոյ սահմանակից Վրաստանէն, Ծունիս ամառն տեղահանուած եւ կեդրոնական Ասիա քշուած են 10.000 Ծոյներ : Ըստ երեւոյթին խորհրդային իշխանութիւնը անվրդահելի կը նկատէ այդ Ծոյները եւ անոնց ներկայութիւնը Թուրք – վրացական սահմանագլխի վրայ՝ անպատճառելի :

Մի ջանկեալ ըսենք, որ Ծոյներուն տեղահանութիւնը կատարուած է Թրքավարի : Ներքին Գործոց նախարարութեան, որ ըսել է նախկին Զեկայի ներկայացուցիչները, առաւան ժամը 4ին ազդարարած են Ծոյներուն՝ երկու ժամէն պատրաստ ըլլալ եւ ժամը 6ին լեցուցած են բեռնատար վակոնները ու քշած Թուրքեստան :

Կովկասեան սահմաններէն հեռացուած են նաեւ բալմարթիւ Պարսիկներ : Քանի որ Իրան՝ յենլով անգլեամերիկեան բարեկամութեան վրայ կը մերժէ դլուխ ծռել Մոսկուայի առջեւ, ուստի անրարեյոյս կը նկատուին նաեւ Իրանցիները :

Զանգուածային տեղահանութիւններ կատարուած են նաեւ Պալթեան երեք հանրապետութիւններէն՝ Լաթվիայէն, Լիթուանիայէն եւ Էսթոնիայէն : Փոքրիկ Էսթոնիայէն, որու բնակչութեան թիւը մէկ միլիոն 200 հազար էր, տեղահանուած են 50 հազար հոգի :

Տեղահանուած եւ Որհրդային Ռուսիոյ խորերէն է քշուած Պեսարապիոյ բնակչութեան մէկ խոշոր մասը :

Ըստ հրէական աղբիւրներու տեղահանուած եւ Արխանկելի ու Սիպերիոյ շրջաններն են քշուած 400 հազար Հրեաներ :

Այս տեղահանութիւններուն զուգընթաց տեղի կ'ունենան վստահելի ռուս տարրի զանգուածային տեղաւորումներ : Պալթեան երկիրներու մէջ կը տեղաւորուին մեծապանդուած ռուս զաղթականութիւններ : Դանուբ գետի վրայ, աւստրօ–եհունգարական սահմանին վրայ հիմնուած է ռուսական գաղութ մը : Արեւելեան Փրուսիոյ նախկին գերման Քէօնիկսպերկ քաղաքը՝ այժմ Քալինինկրատ վերանուանուած՝ եւ իր շրջանը մեծ բողոպէս պարպուած են գերման բնակչութենէ եւ անոր տեղ Ռուսեր բնակեցուցած են :

Այս տեղահանութիւններով եւ գաղութներու առեղծումով խորհրդային իշխանութիւնը կը հետապնդէ երկու նպատակներ՝ մէկը մօտակայ, միւսը հեռակայ : Մօտակայ նպատակը հաւանաբար պատերազմի պարագային իր սահմանները անվստահելի նկատուած տարրերէն զերծ պահելն է : Իսկ հեռակայ նպատակը նոր նուաճուած շրջանները լեցընել Ռուսերով՝ Ռուսիոյ տիրապետութիւնը յարատեւ դարձնելու համար :

Այդ միեւնոյն քաղաքականութեան հետեւեցաւ նաեւ Սթալինի բարեկամ Հիթլէր պատերազմի ընթացքին : Բայց երբ վիլսոնեան բռնապետութեան չէնքը, Գերմանիա ստիպուեցաւ յետքաշել իր տարածած քղանցները : Պատմութեան մէջ յաճախ միեւնոյն պատճառներէ միեւնոյն հետեւանքները կը ծնին, ին չոր սովորութիւն եղած է ըսելու, թէ պատմութիւնը կը կրկնուի :

Ի. Միւթեան սահմանները անվստահելի նկատուած տարրերէ մաքրագործելը ակամայ կը յիշեցնէ Վոլիկայի շրջանի Գերմաններուն տեղահանութիւնը վերջին պատերազմի նախօրեակին :

(Խմբագրական՝ ՀԱՑՐԵՆԻՔԻ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՏՈՒՀԱՍ ՊԱԿԱՍ Է ՈՐ…

Օրերէ ի վեր զանազան նկարներ թերթերու մէջ, ցոյց կուտան այն աննախընթաց աղէտը որ մոխիրի դաշտերու վերածեց գեղեցիկ անտառներ եւ մէկ ժամէն միւսը ամբողջ գիւղեր սրբեց քարտէսէն, Ֆրանսայի հարաւ արեւմուտքը :

Շաբաթներէ ի վեր անլուր ճիգեր թափուելան եւ հարիւրեակ մը դալար կեանքեր զոհուելան աղէտը սահմանափակելու համար : Այժմ կ'ապահովեն արդէն որ հրդեհը մարած է եւ պէտք է դարմանել անոր պատճառած վնասները՝ որոնք իրապէս մոխիրի վրայ նահեցուցին չէն տուներ :

Բնութիւնն ալ անշուշտ իր անսահման գեղեցկութիւններուն հետ ունի նոյնքան անսահման չարիքի պոռթկումներ :

Ճիշդ մարդոց պէս, որոնց ոչ չարը, ոչ բարին կընանք դանդաղել չատ յաճախ :

Բայց հինէն ի վեր բնազդաբար ընդունած ենք անտրտունջ ինչ որ տարերքէն կուգայ, երկրաշարժ, հեղեղ, ուրագան եւայլն : Իսկ դժուար է հաշտուիլ, երբ մահկանացուի մատ կը խառնուի գործին մէջ :

Կրցան ճշդել անտառային այս աղէտին պատճառները : Արե՞ւն էր որ վառեց ծառուչն չորցած ծառերը :

Անխոհեմ կերպով նետուած կճատի մը կո՞յծրն էր որ բռնկուց հէքթարներով տարածուելթիւններ եւ սուգի մատնեց հարիւրաւոր ընտանիներ :

Հապա եթէ այլասերած ու ոճրածին ուղեղ մրն էր որ մղեց մարդ արարածը այս նոր դերեզմանները փորելու …

Ի՛նչպէս վերապահ չըլլալ քանիերորդ դարու քաղաքակրթութեան հանդէպ եւ չմրոտատնալ մարդուն հոգեկան նոր այլասերման դէմ, աչխատհատատան պատերազմի մը սարսափին յաղորդող այս հիւանդագին շրջանին :

ՍՕՍԻ

ԻՍՐԱԷԼ ԵՒ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ հաւանութիւն յայտնեցին որ Ազգաժողովին կողմէ կազմուած յանձնաժողով մը — քառասուն անդամ — տնտեսական ուսումնասիրութիւններ կատարէ : Յանձնաժողովը, որուն նախագահը Ամերիկացի մը պիտի ըլլայ, պիտի քննէ Իսրայէլի եւ արաբական երկիրներու տնտեսական կեանքին բոլոր երեսները : Յանձնաժողովին պիտի անդամակցին մասնաւորապէս այն երկիրները որոնք չահեր ունին Մօտաւոր Արեւելքի մէջ : Գլխաւոր դիրքերը պիտի գրաւեն Մ. Նահանգները, Անգլիա եւ Թուրքիա : Տնտեսական հարցին հետ միասին պիտի քննուին նաեւ քաղաքական խնդիրները, օրինակ՝ 500.000 — 700 հազար արաբ տարադիրներու տեղաւորման հարցը : Յանձնաժողովը ներկայացուցիչ մը պիտի ղրկէ Երուսադէմ, քննելու համար կացութիւնը, մինչեւ որ վերջնական կարգադասութիւն մը որոշուի :

ՉԵԽԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ հրամանատարը արգիլեց հրապարիչ եւ մերկանդամ աղջիկներու և կիներու նկարները կախել զօրանոցներու մէջ : Ա. նոնց տեղ պիտի կախուին համայնավարական նշանախօսքեր, հարուածային աչխատաւորներու նկարներ, ռազմական պատկերներ : Կարճ խօսքով, պատերազմ հռչակուած է «փին – ըփ» աղջիկներու դէմ :

Մեծն Սուրիոյ ծրագիրը

Անդրյորդանանի թագաւորը, Լոնտոնի մէջ ունկնդրութեան ընդունելով Գահիրէի «Ալ Միսրի» թերթին թղթակիցը, յայտարարեց, առանց վերապահութեան.

— « Մեծն Սուրիոյ ստեղծումը բնական անհրաժեշտութիւն մըն է : Այս պարագան կը յայտարարեմ բացէ ի բաց : Մեծն Սուրիան պիտի կազմուի եւ պիտի կառավարուի Հաչիմեաններու կողմէ, որովհետեւ ներկայ փոքր պետութիւնները երբեք բարենչան չեն թուիր ինծի» :

Այս յայտարարութիւնը մեծ յուզում պատճառեց Գահիրէի մէջ : Եգիպտական անթելը անմիջապէս քննադատութիւններ ուղղեց Ամմանի թագաւորին դէմ : Իրաքի վարչապետը, որ այժմ Եգիպտոս կը գտնուի, Սուրիոյ նոր իշխանութեան մասին բարեխօսելու համար, հերքեց իրեն վերագրուած ծրագիրները : Ըսաւ թէ «Իրաք որեւէ նախաձեռնութիւն չատանձներ Արդաւանդ Մահիկի կամ Մեծն Սուրիոյ ծրագիրներուն մէջ, ոչ ալ կ'ուզէ որեւէ քաղաքականութիւն պարտադրել հարեւան երկիրներուն :

Քաղաքական շրջանակներու մէջ երեւութական կը նկատեն այս երկու յայտարարութեանց հակասութիւնը եւ կ'ըսեն թէ ճշմարտութիւնը երեւան պիտի ելլէ չուտով : Բոլորն ալ դիտեն որ Ամմանի թագաւորը բացէ ի բաց կը խօսի մտքէն անցածը, իսկ Նուրի փաչա դիւանագէտ է :

★ Հեռագրի մը համաձայն, Հայֆայի գործարանը պիտի վերաբացուի մօտերս :

★ Իրաքի վարչապետը Լոնտոն գտնուած ատեն փոխադարձութիւն մը խնդրեր է անգլիական կառավարութենէն, ինչպէս կը դրեն տեղական թերթերը : Պատասխանները են թէ կարելի չէ խօսիլ այդ մասին, մինչեւ որ չբանան Իրաք – Հայֆա նաւթուղին, որուն փակումը հարիւր հազարաւոր տոլար վնաս կը պատճառէ Անգլիոյ : Միեւնոյն ատեն թելադրած են դիմել անհատական դրամատուներու :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ամերիկեան պատուիրակը, ձէսըփ, որ կարեւոր դեր մը կատարեց Պերլինի պաշարման խնդիրը լուծելու համար, ճառ մը խօսելով նախկին ռազմիկներու առջեւ, յայտարարեց.— « Ի. Միւթիւնը կ'արհամարհէ տակտիւթիւնը, բայց կը յարգէ ուժը : Եթէ Մ. Նահանգները կրճատեն իրենց զինուորական ուժը, կարելի չէ ապահովել խաղաղութիւնը : Հետեւանքը նոյնը պիտի ըլլայ եթ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԵԿՈՐՆԵՐ ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄԷՋ ԵՒ ԱՑԼՈՒՐ

Բ.

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ՄԿՐՏԵՆ, ԿԸ ՊՍԱԿԵՆ, ԿԸ ԹԱՂԵՆ

Զորա՝ հինգ տարին անգամ մը, Պոլսէն քահանայ մը երբ հասնի Սեբաստիա, այդ օրը իրական կոչունքի տօն կ'ըլլայ տեղացիներուն: Տարիքը առած, մազով մօրուքով երիտասարդներ եւ աղջկներ, նոյնիսկ չկնքուած կիներ, հիւրի հանդամանքով կը հաւաքուին գիւղացիներէն մէկուն տան մէջ եւ շատ չանցած տան ախոռին մէջ հաւաքուելով չմկրտուածներու կնունքը սրտաճմլիկ ողբերգութեամբ տեղի կ'ունենայ, այն ախոռին մէջ ուր ծնաւ քրիստոնէութեան մեծ վարդապետը՝ նոյն ինքն Քրիստոս: Կատարուած կնունքը, այս պայմաններու տակ ափ յափոյ բան մըն է· բայց դիւզացիներու խղճին վրայէն կը վերցնէ քրիստոնէական այս մեծ արարողութենէն զրկուած ըլլալու դիտակցութեան տանջալից բեռը: Այսպիսի առիթներով կարելի չըլլար նկարագրել այս դժբախտներուն անճառելի երջանկութիւնը:

Սեբաստիայէն չուրջ կէս ժամ հեռաւորու – թեան վրայ կը գտնուի «Հայկական գերեզմանոցը» (էրմէնի մեզարլըղը) ուր ոչ թէ մէկ հատիկ խաչ, այլ խաչի հետքն անգամ կարելի չէ գտնել: Երբ Հայերէն մին մեռնի, մեռնողին ծանօթ երիտասարդներ պատանքուած մեռելը փոխ ի փոխ իրենց կռնակին վրայ առած, քաղաքի եռեւի ճամբաներէն կը հասցնեն գերեզմանոց ուր «Հայր Մեր» մը մրմրթալէ վերջ (եթէ դիտեն) հողին կը յանձնեն իրենց սիրելիին դիակը: Ունեւորները միեւնոյն «արարողութիւնը» կը կատարեն, միայն սա տարբերութեամբ որ մեռելը մէկուն չալակը տալու տեղ կառքի մը մէջ կը դնեն, իր վերջին ճամբորդութիւնը հանգստաւէտ կատարել տուած ըլլալու գոհունակութեամբ:

1939ին Հայոց համեստ չէնքերն ու սեփականութիւնները բռնի ուժով կը դրաւուին· առանց որ եւ է հատուցման, այն պատճառաբանութեամբ թէ փաստաթուղթեր ունին որոնց հիման վրայ կը հաստատուի թէ Հայերը իրենց չէնքերը առած են Թուրքերէն: Երբ առաջին ընդհանուր պատերազմին, Հայերը զանգուածաբար կը ջարդուին ու կը տարագրուին, տեղւոյն Թուրքերը ամբողջովին կը գրաւեն Հայոց սեփականութիւնները, յետոյ մեր ցեղի մնացորդները նոյն յափշտակիչներէն գրաւով ետ կ'առնեն իրենց չէնքերը, կրակի գինով: Ցափշտակիչները կ'առարկեն, 1939ին·— «Քանի որ Թուրքերէն առիք՝ փաստօրէն այդ չէնքերը Թուրքի ապրանք են, հետեւաբար առանց աւելորդ մեկնութեան կամ բացատրութեան, լուկի ու մնչիկ կը յանձնէք զանոնք իրենց իրաւատէրերունկամ-նոնց հովանաւորին՝ Թուրք կառավարութեան»:

Իրողութիւնն այն էր սակայն թէ Պուլկարիայէն եւ Ռումանիայէն բազմաթիւ Թուրք գաղթականներ բերած էին ներքին գաւառները եւ զանոնք կը տեղաւորէին, Մնացորդացի մնացորդացին ճակտին քրտինքը անգամ մըն ալ չորս հովերուն տալով: Նոյնիսկ մերժուած են Հայոց տունը յանձնելէ վերջ, իրենց սեփական տան մէջ վարձքով անկիւն մը ունենալու առաջարկները, ձիւնին փուքին՝ ձգելով հայ բնաչխարհի աններող ու դաժան կլիմային տակ: Նոյն Թուրականին, հեռատեսներէն ոմանք, ի դէմ ամէն զոհողութեանց գաղթած են Պոլիս, վասն պուտ մը հայկական չունչի եւ «ազատութեան»:

ԿԱՐՆՈՑ ՄԻՋ ԱԼ

Երբեմնի հայկական հոծ զանգուածներու հայրենիքին մէջ քրիստոնեայ Հայու հոտն անգամ չկայ, տեղացի Թուրքերու եւ Քիւրտերու մատնանշումով ինչ «Հայ»եր որ կան, իսլամացածներ են որոնք առհասարակ վերջնական կերպով կ'ուրանան իրենց հայութիւնը: Տարէցներուն մէջ կարելի է հանդիպիլ սրտցաւ մարդոց որոնք երբ առանձին ըլլան, մէկ երկու դաւառիկ բառեր ալ գլտորելով իրենց խօսակցութեան մէջ, կ'աւազեն անցեալի հրէշային ճակատագիրը: «Գոյէ, եղբայր, հին վէրքերը չբանանք»ի տրամաբանութեամբ ձեռքի յուսահատական չարժումով մը կ'ուզեն փակել խնդիրը, ամէն ինչ վերագրելով ճակատագրական նախախնամութեան մը որուն անօրինութեանց առջեւ հնազանդութեամբ գլուխ կը ծռեն:

Քաղաքին բնակչութիւնը կը բաղկանայ Թուրքերէ, Չէրքէզներէ եւ Քիւրտերէ: Վերջինները չախչախիչ մեծամասնութիւն կը կազմեն· ցաւ – լով կը յիշեն Հայերու բռնագաղթը եւ առհասարակ իրենց գլուխները օրօրելով կ'ըսեն թէ « Հայերը գացին, երկրին օրհնութիւնն ալ (պէրէքէթ) միասին գնաց»: Տարէց խանութպաններ տակաւին յանուանէ կը յիշեն նախկին հայ երեւելիները ո – րոնք քաղաքին զարդը կը կազմէին: Թէ Հայերու բնոյնիւմով երկրին տնտեսական վիճակը փճացած է, ծամոց է դարձեր բոլորի բերնին, բայց հարց կուտաս դուն քեզի թէ սրտցաւ արտայայտութիւններու ի՞նչքանը անկեղծ է ու ինչքա՞նը քօղարկուած կեղծիք:

Ճշդումի մը առթիւ

Մխիթար Աբբահօր գրական վաստակին նուիրուած յօդուածաշարքս առիթ տուած էր Պ· Զարեհ Գալազեան «Ցառաջ»ի մէջ վերարծարծելու վէճի հարց մը հայ տպագրութեան սկզբնաւորութեան չուրջ՝ որուն տրուած լուծումը տակաւին այսօր եթէ ոչ բացայայտօրէն անորոշ, դէթ իր մանրամասնութիւններուն մէջ կաղկիկ ու թէական կը մնայ:

Տարբեր ալ չի կրնար ըլլալ, որովհետեւ ըստ էութեան հարց չկայ, այլ միայն գնահատութեան տարբեր կշիռ:

Բանասէր չեմ դժբախտաբար եւ այդ մարզին մէջ ունեցած ծանօթութիւններս սահմանափակեն: Բայց այդպիսի հարցեր ինծ եւս կը չահագրգռեն այն չափով՝ որ կրնան չահեկան եւ ըմբռնելի ըլլալ հայկ· դպրութեան եւ առ հասարակ հայ մտքի ստեղծագործութիւններուն հանդէպ սէր ու խան – դաղատանք ունեցողի մը համար:

Ըստ իս, հարցին էութեան մէջ տարակարծութիւն չկայ, այլ տարբերութիւնը կը կայանայ պարզապէս տպագրութեան սկզբնական փորձերը եւ անոնց արդիւնքը իրբեւ իրական տպագրուած գործեր ընդունելուն մէջ կամ ոչ:

Ձեմ յիշեր որ ժխտողներ եղած ըլլան թէ Պադուտմարը, Ուրբաթագիրքը կամ Տաղարանը եւ յիշուած միւսները հնագոյն են քան Աբգարի Սաղմոսարանը: Թէեւ տարակոյսը կը մնայ Աղթարքի մասին: Ցօդուածիս մէջ ես եւս ժխտած չէի, միայն թէ «հայ տառերու փորագրութեան փորձեր» որակած զանոնք: Ցարգելի յօդուածագրին իր երբեմնի խմբագրականէն կատարած մէջբերումն ալ կը պարզէ որ Մալխասեանցի եւ Լէոյի բանալէնն ալ փորագրուած միակտուր տախտակներ թէ չարժուն տառեր ըլլալուն չուրջ կը դառնար եւ Ակինեան վարդապետի միջամտութիւնը ձգտած է հաստատել անոնց չարժական տառեր ըլլալը: Բայց ի վերջոյ այս ամէնը չայլայլեր անոնց « փորձեր » ըլլալու հանդամանքը:

Մինչդեռ, Աբգարի Սաղմոսարանին չուրջ նըման տարակարծութիւններ չկան: Թուականը ո – րոշ, չարժական տառերով եւ պատկերազարդ տպագրուած ամբողջական եւ իրական տպագրութեան գործ մըն է եւ անոր յիշատակարանին մէջ գրուած «իսկի գրչի գիր չի կայ ի գիրքս» բացատրութիւնը պէտք է ընդունիլ իրբեւ չեշտութիւն մը հայ տպագրութեան նորութիւն մը բերուելուն:

Ահա թէ ինչու իմ համոզումս ալ այն է որ Աբգարի Սաղմոսարանը «հայկական անդրանիկ տպագրեալ գիրքն է», այս «տպագրեալ գիրք» բացատրութեան վերագրելով գիրքի մը եւ տպագրութեան մը անհրաժեշտ բոլոր յատկութիւններն ու տարրորոշիչները: Հատնարար Աբգարի Սաղմոսարանը ուշնար եթէ նախորդ փորձերը կատարուած չըլլային, բայց ես այնպէս կը մտածեմ թէ պէտք չէ չփոթել փորձն ու յաջողած իրականացումը եւ ես չեշտել ուզած էի այս պարագան «տպագրեալ գիրք» բացատրութիւնովս: Տպագրութեան փորձին եւ տպագրուած գրքին տարբերութիւնը ըմբռնելի է:

Դարձեալ ըստ իս, բոլորովին տարբեր հարց է 1912ին հայ տպագրութեան չորս հարիւրամեակը արժանավայել չուքով տօնուած ըլլալը: Այդ թուականին ես հազիւ այբը բենէն զանազանել սոր – վելու վրայ էի եւ հետեւաբար կարծիք չունէի ոչ հայ տպագրութեան եւ ոչ ալ իր դարագարձերու մասին:

Այսօր սակայն կը կարծեմ որ իրաւամբ այդ թուականին տօնած են հայ տպագրութեան չոր –

Իսլամացած այդ Հայերը առ հասարակ հողագործութեամբ կ'ապրին· աւելի չրջակայ գիւղերու մէջ են հաստատուած քան թէ բուն քաղաքին մէջ: Երբ իրենց մօտ հիւր երթաս եւ դիտնան թէ Հայ ես, բացառիկ չնորհ մը ըրած ըլլալու գոհունակութեամբ եւ մանկունակ ժպիտով հացը չարդելէ առաջ դանակին չեղբով կը խաչակնքեն ինչ որ ա – բենակցի մը, հաւատակցի մը տրուելիք ամենամեծ պատիւն է: Երբ արդէն հարցնես թէ այդ ի՞նչ էր որ ըրին, կարմրելով ճերմկելով կը պատասխանեն «Մենք ալ··· մենք ալ··· մենք ալ ձեզմէ ենք ··» եւ ըսելէ վերջ՝ տան ծերունիներէն ոմանց աչքերուն մէջ արցունք կը պաղի· երիտասարդները աւելի անտարբեր են եւ նոյնիսկ կարծես կը զարմանան, նոյնիսկ կը զայրանան «օտարականի» մը հանդէպ ցոյց տրուած այս անօրինակ զեղումնե – րուն:

Կիները իսլամ կիներէ աւելի մարդամօտ են եւ երբ հայ ըլլալդ գիտեն, քիւրտերէնով կ'ըսեն ի – րարու — « եղբայր մր եկեր է, եղբայր մը» ։Իրենց լեզուն առհասարակ քրտերէնն է: Հոս ալ կարելի է հանդիպիլ քիւրտ աղաներու եւ Թուրք պեհերու հայկական ծագումով կիներու· թէ ամուսինները, թէ ալ կիները տեղեակ են ամէն ինչի բայց «անցուկը մոռցուկ » է եղեր եւ պատմութեան անիւը թաւալեր է անդառնալի անողոքութեամբ:

ՀԱՅՕՐԴԻ

Խոպոտ ձայն մը

Կիրակի դիշեր պատահաբար երբ բացի ճայնաւիւռս գործիքս, «Ամերիկայի ձայնն» էր (The Voice of America), որ կը գոռար: Մէկը լորձնաչուրթն փառաբանութիւններ կը չռայլէր ժողովուրդի մը ու անոր չինարարական ձեռնարկներու մասին: Երկար չտեւեց հետաքրքրութիւնս, հասկնալու համար որ Թուրքիան էր այդ երջանիկ երկիրը:

Բանախօսը, Պ· Պրէյք կամ Տրէյք, որ Պոլսոյ Բոպըրթ Գոլէճի տնօրէնն է եղեր, կ'աշխատէր յայտնապէս ցոյց տալ Թուրքիան՝ իբրեւ խաղաղասէր եւ ժողովրդավար պետութիւն մը:

Երկիրը կ'օժտուի եղեր երկաթուղիներու ցանցերով, խճուղիներով, նաւահանգիստներով, նոր ու արդիական գործարաններով: Ոգեկոչէլէ վերջ Աթաթիւրքի յիշատակը եւ երկրին մատուցած անգնահատելի ծառայութիւնները, յիշեց արդի նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւն եւ 1920ին Լո – զանի դաշնագրին առեն անոր կատարած կարեւոր դերը, (իմա Հայաստանի Հանրապետութեան խորտակումը):

Ցետոյ կ'ըսէր թէ Թուրքիա ազատելով սուլթանական բռնակալութենէն, դեմոկրատ պետութեան մը վերածուած է: Ունի դանազան կուսակցութիւններ, բայց ոչ համայնավարութիւն: Թուրքիան պատուար մըն է Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ: Անոր բանակը կը հսկէ աչալուրջ՝ պետութեան ապահովութեան համար միայն եւ ուրիչի հողին բնաւ աչք չունի: (Կրնայիմնք յիշեցնել այդ պարոնին հանդուգնաբար նախագահ Ուիլսընին գծած Հայաստանի սահմանները): Կոչ կ'ուղղէր ամերիկացի հարկատուներուն, չզլանալ իրենց նիւթական օժանդակութիւնը՝ երկրին վերելքին համար: Յիշեց նաեւ Մալիւէ Էթիւթ ա – նունը:

Այդ միջոցին սրահը կը թնդար ծափերով:

Յաջորդաբար խօսեցան Ամերիկայի դեսպանն ու Տնտեսական Յանձնախումբի ամերիկացի ան – դամ մը, երկուքն ալ նոյն չռայլաբանութիւններով: Վերջինը մասնաւորաբար ծանրացաւ Թուրքիոյ տնտեսական պայմաններուն վրայ: Ցատուցվեց տնտեսական սերտ գործակցութեան մը անհրաժեշտութիւնը:

— Թուրքիոյ Թուղը, կաղինը, չամիչը, քրօմը, եւ երկրագործական արտադրութիւնները

լորդ դարադարձը, որովհետեւ հոս այլեւս առաջին գրքի խնդիր չկայ, այլ հայերէն տառերը փոխանակ գրչագրի՝ գործիական միջոցով մը Թուղթին վրայ պատկերացնելու հարց: Եթէ Պարզա – տոմարն իսկ չըլլար եւ մեզի հասած ըլլար Թուղթի պատառ մը միայն, վրան այբուբենը տպուած, միակտուր թէ չարժական տառերով, այդ բաւական պիտի ըլլար արդէն արդարացնելու համար 1912ի տօնակատարութիւնը: Ես կը գտնեմ դիրն ու դիրքը:

Մնաց որ, զուտ բարեպատեհ եղած է 1912ին տօնել յիշեալ դարադարձը, ընդհանուր խանդավառութեամբ, Օսմանեան Սահմանադրութեան յաջորդող կարծեցեալ երջանկութեան մէջ: Ի՞նչ չափով եւ ի՞նչ վայելչութեամբ պիտի կարենայինք տօնել մենք, եթէ զուգադիպէր օրինակ մեր ներկայ օրերուն: Եթէ պայմանները ներէն եւ Յայերը տրամադիր ըլլան կրնան 1965ին տօնել նաեւ Աբգարի Սաղմոսարանին չորրորդ դարադարձը, իրբեւ «հայկական անդրանիկ տպագրեալ գիրքը», ինչո՞ւ չէ:

Մասնաւորապէս ես յանչափս ուրախ պիտի ըլլայի, եթէ յօդուածաշարքիս առիթով վերարծարծուած այս հարցը կրկին պարզաբանուէր հեղինակաւոր անձերու կողմէ նոր յայտնութիւններով, համաձայն Պ· Զ· Գալազեանի ցանկութեան: Թէեւ խոստովանիմ նաեւ որ յատկապէս չեմ տեսներ թէ ինչ կրնան բերել իրբեւ նորութիւն, որովհետեւ խնդիրը ծանօթ է: Ինչպէս ըսի, ըստ էութեան իրողութիւն մը հաստատելու հարց չկայ, այլ այդ իրողութիւնը գնահատելու տարբեր եղանակներ: Այս արդէն պարզապէսquestion d'appréciation մընէ:

★ *Ներկայ գրութեան առիթը կ'օգտագործեմ Մխիթար Աբբահօր վաստակին նուիրած յօդուածաշարքիս մէջ սպրդած տպագրական սխալներէն մի քանին սրբագրելու համար:*

« Պատմութիւն հայ դպրութեան» հեղինակն է Հ· Գարեգին վրդ·Զարբհանալեան եւ ոչ թէ Զարբհանէլեան, ինչպէս կը գրեն ոմանք եւ ինծի ալ վերագրուած էր: Մեծ Հայկազեանին հեղինակներն են Ալպերեան եւ Ալեռիքեան՝ որ հրաչքով մը Ալեռիսեան եւ Ալեռիքեան եղեր էր: Մխիթար Աբբահօր աչխարհաբար քերականութեան վերաբերեալ մասին մէջ բոլոր «բացատականները» կարդալ « բացատական»: Հոլովը բացատական կ'ըլլայ եւ ոչ թէ բացատական: Գրաբար մէջբերումներուն սխալները, օրինակ «իցէ»ի տեղ «եցէ» եւն·ընթերցողները իրենք արդէն սրբագրած կ'ըլլան:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

Գաղութէ գաղութ

ՀԱԼԷՊի թեմին Ուսումն. Խորհուրդը իր առաջին նիստը գումարելով, ընտրած է դիւանը, հետեւեալ անդամներով.— Պ. Պ. Վաղդէն Սէլեան՝ ատենապետ, Մինաս Թէօլէօլեան՝ ատենադպիր, Տոքթ. Ց. Գասապեան, Արմէն Անոյշ, Անդրանիկ Մելիքեան, Տոքթ. Ն. Թօփճեան եւ Եաւէրեան՝ անդամներ: Ուսում. Խորհուրդին անմիջական քննութեան առարկայ պիտի դառնան Ա.) նախակրթարաններու ուսումնական նոր ծրագիրը, Բ) վարժարաններու ներքին կանոնագիրը, Գ) Ուսուցիչներու տասներեքերորդ ամսաթոշակին համար պատրաստուած ծրագրի վերաքննութիւնը, Դ) դասագիրքերու պատրաստութեան խնդիրը:

ԱՆԴՐՈՒԱՀԻՐի (Պէյրութ) չրջանը հարուստ է կրթական հաստատութիւններով: 25 հազարէ աւելի հաշուող այս կեդրոնին մէջ կան 9 վարժարաններ, որոնց վեցը զուտ ազգային, մէկը հայ-ուեսարանական բարձր. նախակրթարան մանչերու, երկուքը կաթոլիկ վարժարան (Մեսրոպեան՝ Ս. Ադնէսեան աղջկանց բաժին): Բոլոր վարժարաններն ալ, բացի կաթոլիկ զոյգ դպրոցներէն, երկսեռ են, թէ աշակերտութեամբ, թէ պաշտօնէութեամբ: Այս դպրոցներուն ուսուցչական կազմը առաւելաբար օրիորդներէկը բաղկանայ, անոր համար որ կրթական մարմինները կարելիութիւն ունենան իրենց ելեւմուտքը հատասարակչռելու, իպական սեռին վճարելով այր ուսուցիչի ամսաթոշակին դրեթէ մէկ երրորդը: Կարգ մը դպրոցներ մէկ կամ երկու ուսուցիչներու կողքին յեղուցած են տասնեակ մը օրիորդներ, որոնցմէ չատեր հազիւ թէ նախնական կրթութիւն մը ստացած, ոմանք նոյնիսկ մայրենի լեզուին անգիտակ են, ինչպէս դիտել կուտայ «Ազդակ»: Միջնակարգ կրթութիւն ստացող Օրիորդներ հազիւ թէ կարելի ըլլայ գտնել դպրոցներէն ներս: Սակայն չնորհիւ Ազդ. մարմիններու եւ կրթական յանձնախումբին ճիգերուն, դրած մը: Իր ջանքերով կը կազմակերպուի Նիւ Եորքի հայ եկեղեցական համայնքը եւ Նիւ Եորքի եպիսկոպոսական եկեղեցին կը տրամադրուի ա-նոնց: Երբ Այվատեան եւ Սարաճեան եպիսկոպոսները Խրիմեան Հայրիկի հրահանգով Ամերիկա կ'երթան՝ ի նպաստ Հայկ. Դատի նախազահ Թէոտոր Րոզվէլթի աջակցութիւնը խնդրելու, Արմենակ կը դիւրացնէ անոնց աշխատանքները: Իր ջանքերով եւ կաթողիկոսի օրհնագրով կը կազմակերպուի Հայ Տիկիններու Կարմիր Խաչի խումբ մը որ յետոյ կը դառնայ Հ. Ց. Դ. Կարմիր Խաչ (այժմ Հայ Օգն. Միութիւն): 1908ի Օամ. Սահմանադրութեան կը մեկնի Եգիպտոս բայց Ատանայի եղեռնը վերջ կը դնէ իր ծրագիրներուն: Կը վերադառնայ Քանատա, ուր կ'ըլլայ հիմնադիրներէն մէկը Քանատական Ընկերվարական կազմակերպութեան: Իր մահուան առթիւ քանատական մամուլը գնահատական տողեր նուիրած է: Փոխան ծաղկեպսակի 300 տոլար հաւաքուած է Հայ Օգնութեան Միութեան համար:

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՑԻՒՆի Մէջ Օր. Սիրուհի Պիլլարեան առաջին Հայուհին է որ Հարաւային Ամերիկայի մէջ ստացած է փիլոսոփայական:

ԿԻՊՐՈՍի Կաթող. փոխանորդ Ղեւոնդ Եպիսկոպոս Զէպէեան Նիկոսիոյ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ քահանայ ձեռնադրած է Պ. Աւետիս Սէմէրճեանը, կոչելով Շահէ: Ձեռնադրութեան ներկայ եղած են յոյն կղերականներ եւ ուրիշ հիւրեր, որոնց համար թարգմանութիւններ կատարած է Պ. Ն. Մաքսուտեան: 254 տարուան ընթացքին Կիպրոսի Հայոց եկեղեցիներուն մէջ ատիճի ունեցած է մէկ եպիսկոպոսի, մէկ վարդապետ եւ երկու քահանաներու ձեռնադրութիւնը:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(Գաղտուած երեւանի աթթելէն)

ՀԱՅԱՍՏԱՆի ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ բաժինը, այս տարի հայրենական մեծ պատերազմի զոհերուն ընտանիքներուն եւ հաշմանդամներուն վճարած է 45 միլիոն րուպլի նպաստ եւ միանուագ օգնութիւն: Ամառուան օրերու աշխատանքի ապահովութեան բաժինը նպաստաւորուած ընտանիքներուն 80 երախաները ուղարկած է սկաուտական ճամբարները: Հանրոստեան տուներու մէջ իրենց արձակուրդը պիտի անցընեն նաեւ 26 հայրենական պատերազմի հաշմանդամներ:

ԵՐԵՒԱՆԷՆ Մոսկուա մեկնեցան 34 արհեստակցական վարժարաններու ուսուցիչներ, որ-ոնք ծանօթանալու համար Մոսկուայի դպրոցներու դասաւանդութեան նոր մեթոտներուն: Այս առթիւ պատրաստներ կազմակերպուեցան Մոսկուայի տեսարժան վայրերը, ինչպէս եւ Թրէթիաքով Թանդարանը եւայլ վայրեր:

ԱՆԳՐԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԻՍԱԳՐԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ 361 խմբակներ կազմակերպուեցան արտասահմանի դանագան երկիրներէն Ա. Հայաստան վերադարձող այն Հայերուն համար որոնք անդրագէտ են: Անհատական դասերով կը սորվին 6217 հայրենադարձ Հայեր: Բոլոր սորվողները ապահովուած են ձրիաբար դրենական պիտոյքներով:

ձկտոք է աւելի լայն չափով ներածուին Մ. Նահանգները, փոխարէնը ղրկելով հողագործական ու ճարտարարուեստական մեքենաներ:

Ասոնցմէ զատ «Վաթան» թերթի խմբագիրը, Ահմէտ Էմին Եալման, անգլերէն լեզուով: Հարցումներ ուղղեցին Թուրքեր ու Թրքուհիներ, Թուրքերէն՝ որ կը թարգմանուէին անգլերէնի: Մէկը, օրինակ, հարց տուաւ թէ՝ Ամերիկացիները կը կարծե՞ն պակաւին, որ Թուրքերը շալվար կը հագնին: (Ընդհ. Ծիծաղ): Ուրիշ մը ցաւ յայտնեց որ Թուրքիա չէ հրաւիրուած Ազգաներու ժողովին մասնակցելու, եւն.:

Ասոնց եւ նման հարցումներուն կը պատասխանէին Պ. Պրէյք կամ Եալման:

Ըստ երեւոյթին բանախօսութիւնը տեղի կ'ունենար Թուրքիոյ մէջ եւ անկէց կը հեռարձակուէր Ամերիկա եւ ի սիրուս աշխարհի:

Մինչ մեր երջանիկ երկրի ռատիօն կը թխէ ու չանթեր կ'արձակէ անգլեւամերիկեան կեղեքիչներուն ու «ֆաշիստ» դաշնակիցներուն դէմ, մեր նախկին դրացիները կը չանան ստեղծել հանրային նպաստաւոր կարծիք, ստանալու համար քանի մը միլիոն տոլար աւելի:

Իսկ Ամերիկացիները չե՞ն կասկածիր թէ իրենց տրամադրուած տոլարներն ու ռազմանիւթը կրնան իրենց դէմ գործածուիլ օր մը, ինչպէս եղաւ Ֆրանսայի մէջ միլիոն ոսկի ֆրանքը 1914ի պատերազմի նախօրեակին, կամ 1939ին:

Անշուշտ ամերիկահայ դաղութին մէջ միջոցներ չեն պակսիր, հակազդելու համար այս պղտոր հոսանքին:

Ամերիկաներու «հայկական ժամերը» կրնան լաւագոյն դերը կատարել այս ուղղութեամբ, փոխանակ հայերէն թէ՞ թուրքերէն երգելու վէճերով զբաղելու:

Ամերիկեան բանակին մէջ կարծեմ ոչ մէկ Թուրքի քիթ արիւնեցաւ: Մինչ Հայերս հազար-ներով դինուորներ տուինք այդ բանակին ու կո-րուստներ ունեցանք:

Գոնէ այս պարագան կարենանք օգտագործել:

Ա. ՀԱԲԻԼԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԻԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Բ. ՄԱՄ

ԱՆԻԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Ե.

ՍԵԻ ՄԱՐԴԸ

Թոյն ու մահ պիտի սփռեմ Հայաստանի մէկ ծայրէն միւսը եւ աւերակներու ու մոխիրի կոյտեր պիտի դարձնեմ չէն քաղաքներն ու գիւղերը: Ահա թէ ինչ բանի կը ցանկայ Վեստ Սարդիսը:

Եւ թագաւորութեան խնամակալը սկսաւ պղտոր հայեացքով նայիլ ամբոխին, որ ծովու ալիքի նման կը շարժէր ու կը յառաջանար դէպի Վահրամ Պահլաւունիի չքեղ պալատը: Տեսաւ մինչեւ ան-դամ թէ ինչպէս դուրս եկաւ ամբոխին առջեւ ծերունի Վահրամը եւ ինչեր ըսաւ անոր. իսկ ամբոխը կրկին ուրախութեան կանչեր արձակեց եւ սկսաւ ցրուիլ Անիի փողոցներուն մէջ:

— Ի՞նչ ըսաւ ծերունի ազուէսը. կ'երեւայ խոստացաւ չուտով Հայաստանի թափուր գահին վրայ բազմեցնել պատանի Գագիկը. հա, հա, հա: Ճիմար Պահլաւունի, միթէ չե՞ս գիտեր որ Հայաստանի գահը թափուր չէ, այլ կը դանուի «Սեւ Մարդ»ուն երկաթէ ճիրաններուն մէջ. ոչ ոք. ոչ Գագիկ, ոչ Վահրամ եւ ոչ իսկ Աստուած կրնան խլել անոր ձեռքէն գահը:

Վեստ Սարգիս ընդհատեց իր մենախօսութիւնը, եաին դարձաւ եւ տեսաւ իր սիրելի եղոն, որ քրտնած ու չնչասպառ՝ հազիւ կրցաւ ըսել.

— Իշխան գործերնիս հեռդհեռէ դէպի դէշը կը յառաջանայ:

— Ի՞նչ կայ, եղո, ի՞նչ է պատահած, հարցուց Վեստ Սարգիս, իբր թէ բանէ մը տեղեկութիւն չունէր:

— Տէր իմ, ամբոխը դիմելով Վահրամ իշխանին, կը խնդրէ չուտով Գագիկը Անի բերել եւ բազմեցնել զայն թագաւորութեան գահին վրայ:

— Ցեսո՞յ. ինչ պատասխանեց Վահրամ իշխանը:

— Խոստացաւ չուտով դլուխ հանել գործը. ըսաւ թէ ինքն ալ նոյն կարծիքէն է, որովհետեւ Հայաստանը կը տանջուի «Սեւ մարդուն» երկաթէ ճիրաններուն մէջ:

— Ինչպէս, համարձակեցաւ յայտնի կերպով ինծի դէմ խօսիլ:

— Այո, տէր իմ, «Սեւ մարդ» ըսելով քեզի կ'ակնարկէր. եւ ամբոխն ալ կարծես համամիտ էր անոր: Կայծ մը, փոքրիկ կայծ մը պէտք էր, որպէսզի ամբոխը դրդռուէր քեզի դէմ: Այսօր միայն իր որոտունդը յայտնելով բաւականացաւ եւ ցրուեցաւ, բայց վախ կայ որ միւս անդամ այսպէս թեթեւ չանցնի գործը:

— Այդ ամբոխը չի յանդգնիր աւելին ընել, իսկ եթէ յանդգնի··· կը տեսնենք, թէ ինչ պիտի ընենք: Բայց ասիկա ձգենք պահ մը, եղո, դուն այն լսէ ինծի թէ ո՞ւր են պահած Գագիկը: Մինչեւ Ցոյներուն Անի հասնիլը, պէտք է ան ալ ղրկենք իր պապերուն մօտ: Սուրը չյաջողեցաւ, հիմա կարելի է թոյն գործածել:

— Ա՛ռ այժմ ինձ համար անյայտ է անոր ուր գտնուիլը. սատանան միայն դիտէ, թէ որ ծակն են պահած, պատասխանեց Եղոն:

— Լաւ, մենք չուտով կը գտնենք սատանային ծակն ալ. Լուսիկին բերնէն ամէն ինչ կարելի է իմանալ. Հետեւէ ինծի, հրամայեց ան Եղոյին եւ երկուքը միասին իշան պալատին ներքին մասերէն մէկը, ուր խոնաւ ու մութ խուցի մը մէջ փակուած էր դարբին Ղեւոնդի աղջիկը:

Պահակած էր Լուսիկը յարդէ խչտեակի մը վրայ լուռ ու անձայն. կարծես կենդանութեան նշոյլ իսկ չկար վրան: Եղոն ջահով լուսաւորեց անոր դունատ, մեռելային դէմքը:

— Կարծես թէ քնացած է, ըսաւ Եղոն, մօտենալով ջահը Լուսիկի ժժգոյն դէմքին:

— Եթէ քնացած է իրօք, պէտք է արթնցնել, ըսաւ իրոհատ ձայնով մը Վեստ Սարգիս:

— Էյ, օրիորդ, վեր ելիր, իշխանը կ'ուզէ խօսիլ քեզի հետ, կանչեց Եղոն հրելով Լուսիկը:

Սարսափահար վեր թռաւ Լուսիկը իր յարդէ անկողնէն, եւ չփոթած ակնարկով բոլորտիքը նայեցաւ: Մեղմը, երկար ժամանակ անքուն մնալէ յետոյ, նոր էր քնացած, նոր էր փակած արտասուալի աչքերը եւ ընկղմած երազներու մէջ: Սոսկալի էին այդ երազները:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՑՎԱԶԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ապագայ վար – չապետը, Տօքթ· Քոնրատ Ատընաուր, յայտարա– րեց թէ Գերմանիան թեկնածու չէ Ատլանտեանի դաշինքին, բայց կ'ուզէ անդամակցիլ միացեալ Եւրոպայի խորհուրդին: «Նախ այս խորհուրդին անդամ ըլլանք, յետոյ կը հետեւինք դէպքերու ընթացքին»: Իր կարծիքով, արեւմտեան զին– կիցները պիտի խորհրդակցին գերմանական նոր կառավարութեան հետ, «այնպիսի խնդիրներու մասին զոր մինչեւ հիմա կը լուծէին առանց Գերմաններուն կարծիքը հարցնելու: Օրինակ, դաշնակիցները այժմ կը քննեն հետեւեալ խնդի – րը,— Գերմանիան էլպա գետին վրա՞յ պիտի պաշտպանուի (ռուսական չքջան) թէ Հռենոսի վրայ: Այս մասին տրուելիք վճիռը կապ ունի 45 միլիոն Գերմաններու հետ: Ուստի արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը չիզամ պիտի հաս– տատէ դաշնակից կառավարութեանց հետ: Չեմ կրնար երեւակայել թէ Դաշնակիցները պարզա – պէս պիտի անտեսեն գերման կառավարութիւնը այսքան վճռական հարցի մը մէջ»:

ԼԻԲԱՆԱՆի կառավարութիւնը նոր յուշա – դրով մը առաջարկած է ներկայիս առժամա – բար Լիբանան հաստատուած մօտ 150.000 պաղես– տինցի գաղթականները տեղաւորել արաբական դրացի երկիրներուն մէջ: Անցեալ տարի, Պաղես– տինի ծանօթ դէպքերուն հետեւանքով, Լիբանան հակառակ իր խիստ սահմանափակ միջոցներուն, սիրով հիւրընկալեց գաղթականներէն կարեւոր մաս մը: Սակայն, առժամաբար ապաստան տը – ւաւ այդ գաղթականներուն: Եթէ Միացեալ Ազ – գերու կազմակերպութիւնն ու Միջազգային կար– միր Խաչը չուտով բաւարար օգնութիւն չհասցնեն անոնց, Լիբանան չի կրնար երկար ատեն պահել զանոնք իր նեղ սահմաններուն մէջ:

ՍԼՈՎԱԿԻՈՑ համայնավարները նոր պայքար մը բացած են հռոմէական կղերին դէմ, որուն վարիչները կը մեղադրուին թէ պատերազմին ա– տեն գործակցած են հիթլէրականներուն հետ: Այս առթիւ հրատարակուած յայտարարութիւն մը կ'ըսէ·— «Մենք չենք մոռնար այսօրուան բարբարոսութեան կղերին մեղսակցութիւ– թիւնը Սլովաքիոյ ազգային ապստամբութեան ընթացքին: Այն ատեն անոնք հանդիսաւորապէս կը փառաբանէին գերման յարձակողները, թանակը եւ սլովաք հայրենասէրներու սպանու – թիւնը գոհաբանական պատարագներով: Մենք վճռած ենք այլեւս թոյլ չտալ որ եւ է միջամուտ– թիւն մեր բանուոր ժողովուրդին յառաջխաղա – ցութեան մէջ դէպի ընկերվարական շինարարու – թիւն: Մենք կը պահանջենք պատժել բոլոր խոտ– վարար գործունէութիւնները»: Կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարն ալ կ'ազդարարէ թէ «կաթո – լիկ եկեղեցին դասակարգային պայքար մը կը մղէ պետութեան դէմ, որովհետեւ անոր բարձ – րաստիճան կղերը գործիք դարձած է ամերիկեան դրամատիրութեան ձեռքը»:

ՄԱՌՇԱԼ ՄԱՆՇԹԱՑՆի դատավարութեան առթիւ, ընդհ· դատախազը դիտել տուաւ թէ հիթլէրական իշխանութիւնը փոխաբերութիւն – ներ կը գործածէր, որոնք պարզապէս ջարդ կը նշանակէին: Այսպէս— «Նորէն տեղաւորել Հրեա– ները·— Անվնաս դարձնել այսինչ մարդը·—Մաս– նաւոր վերաբերում ցուցնել·— Վարուիլ համա – ձայն ընդունուած կանոններու» եւն·: Դատավա– րութեան ներկայ էր Տիկին Մանչթայն, անշարժ եւ խստադէմ: Ամբաստանեալին անդլիացի փաս– տաբանը, Պ· Փէյճըթ, մամուլի ներկայացու – ցիչներուն առջեւ ալ պարզելով իր տեսակէտը, ընդգծ թէ հազարաւոր փաստեր կ'ապացուցանեն բոլշեւիկներուն վայրագութիւնները: « Ռուս դաղտնի ոստիկանութիւնը մահուան դատապար – ուած է բազմաթիւ մարդիկ, վտանգաւոր համա– րելով բոլշեւիկեան յեղափոխութեան համար: Ակնէ վատ, խորհրդային կարգուսարքին մաս կը կազմեն բռնի աշխատանքը, ճորտատիրու – թիւնը: Ռուսական բանակը չարունակ ամբոս – թիւններ չինելու կը գործածէր պատերազմական գերիները: Մէկ խօսքով, յանցանքներ որոնց հա– մար իրրեւ պատերազմի ոճրագործ կը դատուի փոխանորդեալս:

ՊՈԼՈՑ մէջ, Մարիամ անուն հայ կնոջ մը հետ ամուսնացած Թուրք մը, Օսման, տունէն վտնտուած ըլլալով, ոխ կը կապէ եւ կ'որոշէ սպաննել զայն: Արդարեւ, անցեալ չորեքշաբթի կէս գիշերին Մարիամի տունը կ'ներթայ, բայց դուռը գոց կը գտնէ: Կատղելով կը կոտրէ Մա – րիամի ննջարանին կղպանքը եւ ներս կը մտնէ: Իսկոյն տնեցիները կ'արթննան: Օսման դանակը չարժելով աջ ու ձախ կը մխէ: Վայրկեանապէս կը մեռնի Սիւզան, իսկ Յակոբ եւ Օհաննէս անուն երկու փոքրիկներ կը մեռնին հիւանդանոցին մէջ: Մօրը վէրքերը կը ստանան նաեւ Գէորգ, Յո– րէն եւ Եւա:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱՑին Լոնտոն հասած լուրե – րու համաձայն, մտադիր թիթօ երբեք տրամա – դիր չէ տեղի տալու, հակառակ նոր ճնշումներու:

Մեծ դաշտահանդէս Սէն Լուի մէջ

Նուիրուած Հ· Ց· Դ· «ԱԿՆՈՒՆԻ» ենթակո – միտէի 22րդ տարեդարձին:

Այս կիրակի, 28 Օգոստոս ամբողջ օրը, Սէն Լու Կոան փէն եօթնեղբայրեաններու հանրածա – նօթ պարտէզին մէջ: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է: Առանձին յայտագիր տեղին վրայ:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԻՐԵՆՑ ԲԱԺՆԵԳԻՆՆԵՐԸ ՎՃԱՐԵԼ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՆ

ՇԱՎԻԼ·— Ընկեր Գր· Կիւլեան
ՔԱՇԱՆ·— Ընկեր Մ· Ալթունեան
ՊԱՆԵԼՕ·— Ընկեր Ն· Տակառեան
ԻՍԻ·— Ընկեր Ն· Դարբինեան
ԱՆԻԷՒ·— Ընկեր Ա· Աւետիսեան:
ԱՒՈՒՎԻԼ·— Ընկեր Ա· Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Ընկեր Բ· Փափազեան
ԻՒԱԼԻ·— Ընկեր Ց.Կ· Մենենտեան
ԼԻՄՈՆ·— Ընկեր Թ· Այվազեան եւ ընկեր Արշաւիր Հաբէշեան
ՏԷՍԻՆ·— Ընկեր Վ· Հիւսեան
Ս· ՇԱՄՈՆ·— Ընկեր Ա· Գուլումճեան
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ·— Ընկեր Վարդան Ղրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ·— Ընկեր Երուանդ Տէր Ղուկասեան
ՎԻԼՆ·— Ընկեր Պետրոս Մանուկեան
ԿՐԼՆՈՊԼԸ·— Ընկեր Սիսակ Սիսլեան
ՄԱՐՍԷԼԻ ՇՐՋԱՆ·— Քաղաքին մէջ·— Ընկեր Ա· Քէօչէկեան եւ ընկեր Ա· Պետիկեան:
ՊՈՄՄՆ·— Ընկեր Խաչիկ Թէլեան եւ ընկեր Ց· Տէօքմէճեան:
ՊՈՒԼՎԱՒ ՕՏՏՕ·— Ընկեր Արամ Արմաղանեան
ՍԷՆ ԼՈՒ·— Ընկեր Միլոյեան
ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ·— Ընկեր Գ· Միւճէրէթեան
ՍԷՆԹ ԱՆ·— Ընկեր Սեդրաք Խրլեան
ԿԱՐՏԱՆ·— Ընկեր Մ· Աատուրեան
ԼԱ ՍԻՕԹԱ·— Ընկեր Ց· Ա.Ճէմեան
ՆԻՍ·— Ընկեր Շ· Զօտեան
ՊՈՐՏՕ·— Ընկեր Կ· Տօնէրեան:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ· Պ· Ղուկաս եւ Թոմաս Աատուրեան, Յակոբ եւ Աշոտ Յակոբեան, Բ· Դաւիթեան կը յանձնուհանեն որ այս կիրակի Օգոստոս 28ին Պուլ· Օտտոյէ (Մարսէյլ) Ս· Յակոբ մատրան մէջ, ա– ռաւօտեան պատարագին մասնաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատարուի իրենց սիրելի կնոջ, հարսին, քրոջ եւ եղբօր ազգկան՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՍԷ ՍԻՐԱՆՈՑՇ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆի

յիշատակին, անոր մահուան քառասունքին առ – թիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ·— Լիոնէն Ֆր· Կ· Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը եւ բոլոր ընկերուհի– ները՝ Տէր եւ Տիկին Դաւիթ եւ Հայկուհի Թով– մասեանի՝ մօրը եւ կեսրոջը՝ Այրի Տիկ· ՄԱՐ – ԳԱՐԻՏ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆի ախուր մահուան առթիւ, իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն եւ փոխան ծաղկեպսակի, Տէսինի ազգային վարժարանին հազար Ֆրանք կը նուիրեն:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչու – թիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահման – ուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին:

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դի – մել տեսչութեան, հինգշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ: Հեռախօս Obs. 18 - 28:

Այժմ հարց է թէ Ա· Միութիւնը ինչ նոր ձեւ – նարկներ պիտի կատարէ, խանարհեցնելու համար եուկոսլաւիոյ ըմբոստ վարիչը: Թերթերը կը դը– րուն թէ Թիթօ ամէն օր համակրանքի հեռագիր – ներ կը ստանայ երկրին բոլոր մասերէն: Զին – ուորական վարժարանի մը ուսանողները հեռա – դրած են·— « Հպարտ ենք որ անդամներն ենք եուկոսլաւիոյ համայնավար կուսակցութեան: Միշտ պատրաստ ենք պաշտպանելու հայրենիքը ձեր առաջնորդութեամբ, որո՛ւ դէմ որ ըլլայ»:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Dameame – (13e)

ՕՐՇԱՏԵՍՏ

Ս· ԷՓԻԷՆ·— Հ· Ց· Դ· Անտօք ենթակոմի – տէի ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, մասուռին սրահը: Ներկայ պիտի ըլլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը: Բոլոր ընկերներու ներ– կայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ԶՈՐի Հայր· Մխիթեան Մարսէյլի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւի– րէ իր անդամները եւ համակիր հայրենակիցները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 26 rue des Convalescents: Կարեւոր օրակարգ:

Արեւմուտեան դաշտահանդէսը Վալանսի մէջ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Արեւուելեան կոմմէ, Վալանսի «Մալիսար»ի անտառին մէջ, այս կիրակի, կէսօրէ ետք, ժամը 2ին:

Սկաուտական եւ զեղարուեստական ճոխ բա – ժին: Պիտի ներկայացուի ԴԵՂՋԿԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱ – ՆԻՔ: Զափաթոյ պարեր, մարզանքներ, դրօշի պար– պում, խմբերգ, մեներգ, հայկական եւ կովկաս – եան պարեր եւ անկանկալներ:

Վալանսէն օթօբարը կը մեկնի ժամը 12ին, կայարանի դիմացէն: Ուրիշ մանրամասնութիւննե– րը տեղին վրայ: Մուտքը ազատ է

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի երկ – րորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ· երկուշաբթի օրը: Աշակերտուհիներու արձանա – գրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէ:

ԿՐ ՓՆՏՌԻԻ·— Մալկարացի Տիկին Մանիկ Փանոսեան կը փնտռէ իր զաւակը Օննիկ Փա – նոսեան, հօրը անունը Մանուկ, որ 1923ին իր վարպետին հետ Պուլկարիա մեկնած է: Տեղեակ– ցնել Տիկին Փանոսեանի, 33 rue de Choisy, Alfort– ville (Seine):

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

31 PLECE D'ALEXANDRIE Métro Réaumur

Միշտ բաց է, նոյնիսկ արձակուրդի շրջանին եւ առաջուան նման իր համեղ ճաշացուցակով կը գոհացնէ ամէնէն դժուարահաճները:

Հարսանիքի, նշանուքի, կնունքի համար տրամադրելի է ընդարձակ սրահ:

ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐԸ ՀԱՄՈՎ, ԳԻՆԵՐԸ ՄԱՏՉԵԼԻ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՄՋԻԿԵԱՆ հաճոյքն ունի իր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ վերսկսած է իր սպասարկութիւնը՝

MAISON CHAILLOTի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրու – թեան տակ կը դրուին միօրինակ եւ փանթիղի մե– տաքսեղէն կոտրներ, թէ՛ չէկս նաեւ բամպակեղէն, վիչի, Զէֆիր, ֆինէթ եւայլն:

— ՆԱԵԻ ԲՐԴԵՂԷՆ ԵԻ ՇԱՊԻԿՑՈՒ —

MAISON CHAILLOT կը գտնուի Poste Colbertի եւ Grand 'Rueի անկիւնը, Պուրսին եաեւը:

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 28 Août 1949 Կիրակի 28 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5934–Նոր շրջան թիւ 1345 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԵՂԾԻՔԸ ՈՉԻՆՉ ԿԸ ՓՐԿԷ

Դաս մը դժուագրի դպիրներ կը չարունակեն վայրերան կանչեր արձակել տարադիր բազմու – թեանց ճակատագրի մասին : Մինչեւ անդամ ժխ– տել, ծաղրել անոնց մշակոյթը :

— Դատապարտուած էք ցամքելու, ծիւրե – լու, փոչիանալու : Անօգուտ են ձեր բոլոր ճի – գերը...

Տեսակ մը հրաւէր անձնասպանութեան կամ անձնատուրութեան : Առ նուազն՝ ինքնուրացման եւ դատալքութեան :

Պարզապէս ի փառս հեռաւոր սուրբերու : Աչք եւ ականջ փակելով անդողդոջ ճշմարտութեանց առջեւ : Միշտ խեղաթիւրելով, ստելով, կեղծե – լով, քծնելով :

Զաւխազանց պարզամիտ պէտք է ըլլալ, հա – ւատալու համար թէ այս ծրագրեալ կեղծիքը կը– նայ որեւէ բարիք ապահովել Հայրենիքին եւ Հայկական Արտասահմանի :

Կեղծարարները չատ լաւ գիտեն թէ՝ ինչ որ Հայկական Արտասահման կը կոչենք, վերջին մնացորդն է Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին :

Անոր հին եւ նոր մշակոյթը, մտաւոր վա– տակը աւելի ծանր կը կշռէն, չատ մը տեսակէտ – ներով : Մանաւանդ եթէ նկատի առնենք պարա – գաները,— ցիրուցան ի սփիւռս աշխարհի :

Հասարակ «չարլաթան»ներ են անոնք որ մեզի կը վերագրեն ժխտում կամ վարկաբեկում՝ երեւանի մէջ կատարուած նուաճումներու :

Դաշնակցական մամուլը չատ աւելի ճոխ եւ փաստոյի տեղեկութիւններ հրատարակած է այդ մասին, քան կեղծարարներու խառնարանը, կապ– կօրէն արտատպելով Թիֆլիսոյ տարփողանքներ : (Ցաճախ առանց բան մը հասկնալու) :

Բայց, հարկ է պատասխանել հետեւեալ հա– յտումին,— Սթալինեան արեւին տա՞կ էր որ ծաղ– կեցան Երեւանի ամէնէն վաւերական արժէքները :

Այդ կրակին տակ ծաղկեցա՞ն թէ խամրեցան — խաւարեցան — այնքան ծանօթ արեւներ : (Բարեհաճեցէք արձանագրել անոնց անունները, գոնէ մէկ անդամուան համար, ի սէ՛ր հայրեն – նաց : Զապէլ Եսայեանէն մինչեւ Եղիշէ Չարենց, Բակունց-Ալազանէն մինչեւ Վահան Թոթովենց) :

Մենք պատրանքներ չունինք Եւրոպայի եւ Ա– մերիկայի պողոտաներուն վրայ նետուած բազ – մութեանց վերջնական ճակատագրի մասին :

Միեւնոյն ատեն, դիտենք թէ կա՛ն պաղութ– ներ որոնք ընդունակ են աւելի երկար դիմանա – լու : Դատնալով իրական ծաղկաստաններ :

Երկու պարագաներուն մէջ ալ, տարրական հայրենասիրութիւնը կը պահանջէ անկարելին փորձել, անոնց ինքնապաշտպանութեան, յարա – տեւութեան համար, քանի որ մեր ձեռքը չէ ան– միջապէս հայրենիք փոխադրել զանոնք :

Դեռ ուրիշ խնդիր թէ՝ գաղութներ միշտ ալ պիտի ունենանք, ինչպէս ունին չատ աւելի բախ– տաւոր, զօրաւոր ազգեր եւ պետութիւններ :

Կեղծարարները ի զուր կոչնակ կը հնչեցնեն իրենք վարձու ժամկոչներ : Ի դո՛ւր հոգեչահ քա– րոզներ կը կարդան, հետեւողութեամբ այն մի – սիոնարներուն որ մեր երկիրը կուդային, Հայերը քրիստոնեայ դարձնելու համար :

Կրնա՞ն միջոց մը ցուցնել, հայրենիքի դուռ– ներուն վրայ հաստատուած բոլշեւիկեան կըզ – պանքները քակելու : Անոնց առջեւ դրուած եր – կաթեայ ձողերը եւ փշաթելերը վերցնելու :

Կրնա՞ն ապահովել որ հայրենիքին թափառա– կան զաւակները ազատօրէն վերադառնան, խըմ– բովին կամ անհատաբար : Ո՛րեւէ առեն : Ինչպէս որեւէ ազատ երկրի զաւակները :

Նոյն կեղծարարները ի զուր կը փորձեն ան– տեսել կամ վարկաբեկել Հայկական Արտասահ – մանի մտաւոր վաստակը : Վերջին քսանըհինգ տարուանը, ինչպէս նախընթաց հարիւրաւոր տարիներու մշակոյթը :

Դիմակաւոր ուռող – ուրացողներու խառնի – ճափանճը լաւ կ'ընէ, եթէ չատ չքըքրէ այս փշոտ խնդիրը :

Ի վերջոյ փուչերը իրենց գլուխն է որ պիտի ծակեն, ծիծաղելի դարձնելով նոյնիսկ Երեւան – ցիներուն առջեւ :

Կարելի չէ անկեղծօրէն ծառայել հայրենիքին եւ հայկական մշակոյթին, դիտակցօրէն պար – ակելով ակներեւ չարիքներ : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄՏԱԾԵԼ ԵՒ ՏԵՍԱԿԻՑ ՊԱՐԶԵԼ

Այս թերթը բաժին մը ունի, — Նամակներ «Յառաջ»ին : (Բոլորովին տարբեր բան է այն որ կը կոչուի «Նամակ խմբագրութեան») :

Այդ գլուխին տակ երբեմն կ'ամփոփուին զա– նազան տեսակէտներ, դիտողութիւններ կամ բաղձանքներ՝ օրուան հարցերու մասին :

Անդլեսաքսոն մամուլին ամէնէն չահեկան եւ կենդանի բաժինն է այս : Հոն կ'երեւան համեստ բանուորէն մինչեւ երկուան վարչապետը, նա – խարարը, զօրավարը : Առանց ազդի, սեռի, դա– ւանանքի կամ բնակավայրի խտրութեան :

Պայման է որ նամակագիրները ոչ միայն ստորագրեն, այլեւ իրենց հասցէները եւ թուա – կանը նշանակեն :

Բայառիկ պարագաներու մէջ միայն, խմբա– գրութիւնը կը վերապահէ ստորագրութիւնը, կամ կը գոհանայ սկզբնատառերով, անհրաժեշտ ստու– գումները կատարելէ վերջ :

Այսպէս, «Նամակներ խմբագրին» կամ «Խմ– բագրին նամակատուփը» բաժնին տակ ա – մէն օր այլազան խորհրդածութիւններ, դիտողութիւններ, թելադրութիւններ, պիտանի դիտելիքներ կը հասնին, ո՛րեւէ հարցի մասին : Քաղաքական — անտեսականէն մինչեւ լեզուական – քերականականը :

Մէկ խօսքով, կենդանի կապ մը կը հաստատ– ուի ընթերցողին եւ իր նախընտրած թերթերուն միջեւ :

Եւ ամէնէն համեստ քաղաքացիներն ալ մտա– ծելու, վերլուծելու, բանաձեւելու վարժութիւն– ներ կը ստանան :

Անշուշտ խմբագրութիւնը իրեն կը վերապա– հէ որոշ կրճատումներ կատարել :

Որքան կ'ուզէի որ այս վարժութիւնը տա – րածուէր նաեւ մեր մէջ :

Երբեմն քանի մը տող դիտողութիւն կը տա– նանք՝ թափթփած վիճակի մէջ :

Երբեմն ալ զանազան խորհրդածութիւններ՝ թերթի մը լուսանցքին վրայ, այս կամ այն յօդ– ուածին, դաղափարին, տեսութեան մասին :

Քիչ մը խնամք եւ կարգապահութիւն,ամ – փոփ եւ պաղարիւն վերլուծում, — եւ մեր «Նա– մակներ»ու բաժինն ալ կ'աշխուժանայ, կը ճոխա– նայ : Վ.Ա.Էֆ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄԸ փութացնելու համար, կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ուղ– ղեց Ատլանտեանի միւս 11 զինակիցներուն : Ծա– նուցագիրը անհրաժեշտ կը դանէ ամերիկեան ղէնքերու առաքումը, արդիացնելու համար իր պաշտպանողական միջոցները, որպէսզի կարենայ կատարել իրեն ինկած պարտականութիւնը : Անցեալ Յուլիսին, երբ կը վաւերացուէր Ատլան– տեանի դաշինքը եւ մտահոգութիւն կը յայտ – նուէր խորհրդարանին մէջ, կառավարութիւնը խոստացաւ իր կարելին փորձել, զինամթերք ստանալու համար Ամերիկայէն : Ծանուցագիրը մասնաւորապէս կը յիշեցնէ այս պարագաները :

ԵԻՐՈՊԱՑԻ ՏՆՏԵՍԱԿՄԱՆ գործակցութեան տարեկան տեղեկագիրը հաստատելով հանդերձ թէ որոշ յառաջդիմութիւն կատարուած է, չնոր– հիւ Մարշըլի ծրագրին, դիտել կուտայ թէ վերել– քը դանդաղ կ'ընթանայ : Տեղեկագիրը անհրա – ժեշտ կը դանէ որ Եւրոպացիները զեղչեն իրենց արտադրութեանց արժեդինը, բաղմապատկեն վա– ճառումները եւն. : Ձարտարագործական արտա – դրութիւնը աւելցած է 15 %, 1949ի առաջին ե – ռամսեակին : Տեղեկագիրը, որ տրուած է յանուն նախագահ Թրումընի, «դժուարին բայց իրագոր– ծելի» կը դանէ Մարշըլի ծրագրին նպատակա – կէտը, —անտեսական վերականգնում Եւրոպայի :

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ պալքանեան յանձնախում – բը վեհուցում տալով, յայտարարեց թէ Պուլկա – րիոյ եւ Ալպանիոյ անընդհատ օգնութիւնը յոյն ապստամբներուն՝ վտանգաւոր կացութիւն մը ստեղծած է «Ցունաստանի անկախութեան եւ հո– դային ամբողջութեան համար եւ կը սպառնայ Պալքաններու խաղաղութեան » : Ցանձնախումբը կը հաստատէ թէ Եուկոսլաւիոյ օգնութիւնը նը – ւազած է եւ կրնայ նոյնիսկ վերջացած համար– ուիլ :

Մտահոգութիւն Պալքաններու վասին

Միջազգային մամուլը կը չարունակէ վրդո – վիչ տեղեկութիւններ հաղորդել Պալքաններու կացութեան մասին, իբրեւ հետեւանք Սթալին – Թիթօ պայքարին :

« Ֆիկարօ» հետեւեալ տեղեկութիւնները հը– րատարակած էր երէկ, հիմնուելով Համպուրկի եւ Պուքրէշի թղթակիցներուն հեռագիրներուն վրայ. —

Գերմանիոյ մէջ մտահոգիչ Մանչեսթրի դատէն աւելի ուշադրութիւն գրաւած է արեւելեան ճա – կատին անցուդարձը : Գերմանական թերթերը լուրջ մտահոգութիւն կը յայտնեն Եուկոսլաւիոյ կացութեան մասին, եւ կ'ըսեն թէ ընդհանուր զի– նաթափումի մը պարագային, Ռուսերը կրնան ներս մտնել մէկ ժամէն :

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, Ռուսերը ա– րեւելեան Գերմանիոյ մէջ նոր զինուորներ մար – գելով իբրեւ ոստիկանութիւն, արդէն ճամբայ հանած են 15.000 հոգի, անձանօթ ուղղութեամբ :

Ռուսական շրջանէն հասած փախստականներ ալ կը հաստատեն այս պարագան, ճշդելով թէ 15.000 «ոստիկանները» ղրկուած են Հունգարիա – եւկոսլաւ սահմանագլուխը, ուր զինուորական համախմբումներ կը կատարուին :

Գերման իրազեկ շրջանակներու մէջ հաւա– նական չեն դտներ բացորոշ թշնամութիւններ Մ. Միութեան կողմէ, բայց կը կարծեն թէ հրատա – կային կռիւներ պիտի սարքուին, արհեստական եւ իբրեւ թէ ինքնաբերաբար կատարուած արշաւնե– րով, անելի մատնելու համար Եուկոսլաւիան : Ուրիշ խօսքով, քաղաքացիական պատերազմ պի– տի յարուցանեն, ինչպէս տեղի կ'ունենայ Ցու – նաստանի մէջ : Դաւադիրներու դլխաւոր գործե – րէն մէկը պիտի ըլլայ խափանել երկաթուղինե – րու երթեւեկը :

Այս խորհրդաւոր չարժումները պատճառ է – դած են որ նորէն յետաձգուի Աւստրիոյ հաչուա– թեան դաշնադիրը, անելի մը մատնուելով : Կը նչանակէ թէ Ռուսերը չեն ուզեր պարպել Աւս – տրիան, հետեւաբար եւ Հունգարիան եւ Ռումա – նիան, ուր մասնաւոր դիրքեր դրաւած են, զօրք դրկելու համար դէպի Վիէննա :

Եուկոսլաւիոյ հարցին մէջ կարեւոր դեր մը կ'ի՛նայ Հունգարիոյ, քանի որ Թիթոյի պաչա – րումը կատարեալ չէ կրնար ըլլալ առանց իր մասնակցութեան :

Գերմանական թերթ մը կը դրէ թէ հունգա– րական բանակին հրամանատարութիւնը ամբող – ջովին անցած է խորհրդային սպաներու ձեռքը : Զորս ռուս զօրավարներ եւ երկու զնդապետներ տիրաբար կը վարեն ազդ. պաշտպանութեան նա– խարարութիւնը : Ռուսերուն կատարեալ վստա – հութիւնը կը վայելեն միայն զօրավար մը, մա– ռէչալ մը եւ ոստիկանապետ մը :

★ Եուկոսլաւիոյ քարիւղի ամենամեծ գտա– րանը, որ կը գտնուի Ռիէքա (Ֆիումէ), պայ – թեցաւ չորեքչաբթի օր : Կը կարծուի թէ Կոմին – ֆորմի գործակալները սարքած են այս դաւը : Հե– ուադրի եւ հեռաձայնի հաղորդակցութիւնները խղուած ըլլալով, կարելի չէ եղած աւելի լայն մանրամասնութիւններ ստանալ :

Ուրիշ դաւադրական արարքներ ալ կը հաղոր– դուին Ազրիականի ափերէն :

★ Դարձեալ դերմանական աղբիւրէ կը հա – ղորդեն Ռուսերը 500.000 ոստիկաններ մարզած են արեւելեան չրջանին մէջ եւ այս թիւը 800.000ի պիտի բարձրացնեն մինչեւ տարեդլուխ :

★ Պուքրէշէն հասած տեղեկութեանց համա– ձայն, արտակարգ գործունէութիւն կը տիրէ զին– ուորական ճակատին վրայ : Օգոստոսի սկիզբէն ի վեր բազմաթիւ չարժումներ տեղի կ'ունենան դէպ ի Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխը : Բազմաթիւ սպաներ դրօչի տակ առնուած են եւ արձակուրդ– ները ջնջուած են : Զինուորական բժիշկներն ալ մասնաւոր հրահանգներ ստացած են : Գիշեր ցո– րեկ ռուս զինուորներ կ'անցնին եաչէն եւ կայա– ցէն, կառախումբերով կամ դետանաւերով : Բա – նագրաւումները կը չարունակուին անդադար :

Մոսկուայի խաղաղութեան հանգուսարը

Խաղաղութեան կուսակիցներու համագումար մըն ալ Մոսկուայի մէջ սարքուած է, մասնակ – ցութեամբ ամբողջ Ս. Միութեան ժողովուրդնե– րու : Ներկայ են նաեւ օտար հիւրեր, որոնց գլու– խը կը գտնուի Քէնթրպըրիի «կարմիր աւագերէ – ցը» : Պատգամաւորներուն թիւը կը հաչուուի 1500 :

Բացման նիստին մէջ բուռն ճառ մը խօսեցաւ բանաստեղծ Նիքոլա Տիխոնով, ձաղկելով անգլ – եւամերիկեան պատերազմի հրձիգները : Եւ յայ – տարարեց.— »Այլեւս պարզ է թէ անոնք աչխար–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ... GOUVERNANTE ՄԸ ՀԱՅ ԳՐԱՂՆԵՐՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ա.

Կը բանամ առանձնարանիս պատուհանը ակամայ, սրտնեղութեամբ եւ ցասումով :

Ինչո՞ւ քար կը նետեն պատուհանիս : Ես քաշուած եմ հրապարակէն,— չէ՞ որ յայտարարեցի : Ես հիւանդ եմ, ես ամէն օր ցաւս գրկած կ'օրօրեմ թեւերուս վրայ, կը ջանամ քնացնել կսկիծս : Բաւական չեզա՞ւ տառապանքս, որ լման մէկ տարեկան եղաւ ճիշդ այս օրերուն : Կը զգամ թէ տարի մը եւս պէտք ունիմ աչքերս խաւարով ամոքելու եւ հանգչեցնելու, եւ եթէ կ'աչխատիմ՝ պատճառն այն է որ հպարտութիւնս կ'արգիլէ ինձ ապրիլ ոմանց պէս, հիւանդութեան մը կռնակով(*) :

Եւ, դարձեալ, եթէ կը բանամ պատուհանս՝ պատասխանելու համար Սարաֆեանի անխտաս, անհաճոյ եւ անտեղի մեղադրանքներուն, պատճառն այն է որ կը վախնամ թէ, վաղն ալ, մէկը կամ միւսը կը կարծէ թէ, տեսողութեանս տագնապէն եառքը, սառած արշու մը ոսկորին չափ անվնաս զարձած եմ այլեւս, նչաւակ ցեխարձակութեան կամ մանկական bravacherieներու :

Ի՞նչ կայ, ի՞նչ է պատահեր :

Փօլատեան վէպ մը հրատարակեց վերջերս : Սարաֆեան կարդացեր է եւ չէ հաւներ : Հարկ կա՞ր երկինք եւ երկիր իրար անցընելու : Ինծի համաձայ մը պիտի բլլար կարդալ իր վերլուծումը, զրուած պարկեշտութեամբ եւ համեստութեամբ : Բայց Սարաֆեան dramatiqueին սէրն ունի, ահա թէ ինչո՛ւ, փոխանակ Փօլատեանի վէպին մասին խօսելու, կը խօսի Փօլատեանի մասին (Նայիրի, թիւ 7), — թէ ի՛նչպէս Փօլատեան «կը սայթաքեցնէ մեր տաղանդաւոր ընկերները՝ խունկ նետելով անոնց առջեւ», թէ ի՛նչպէս, «դնելէ վերջ մնացեալները, սկսած է արդէն իր միջակութեան իշխանութիւնը տարածել Փարիզէն ալ անդին» : Միայն ա՞յսքան, — աւելի «խռովիչ պարագայ մը», « իր խաղերուն ենթարկուած մեր զրական զաղութը ինկած է զեռնաքարշ թշուառութեան մը մէջ՝ ծիծաղելի բլլալու չափ մեր հեռաւոր եղբայրներուն» : Ու կ'աւելցնէ.— «կը վախնամ որ ըսեն թէ մարդ չկայ Փարիզի մէջ» :

Բարեբախտաբար, կա՛յ Սարաֆեանը, որ կու գայ մատնանշել ոմանց «վատութիւնը, վախկոտութիւնը եւ կեղծիքը» եւ ոմանց «վարձուած լռութիւնը» :

Եւ յանկարծ, անգամ մը եւս մեղադրելէ եառքը թէ «իրմով (Փօլատեանով) մեր զրական մթնոլորտը կը սկսի չորսորթութիւն, փերեզակութիւն հոտիլ», զաղտնիք մը հրապարակողի լրջութեամբ՝ կ'ըսէ թէ Փօլատեան... իմ պաշտպանեալս է :

Դպրոցէն սորված՝ տրամաբանութեան աղքատիկ ձեր դասը կը յիշէ՞ք տակաւին : Շարեցէք բոլոր մեղքերը՝ զորս Սարաֆեան կը վերապրէ Փօլատեանի,— առաջին եղր : Աւելցուցէք թէ Փօլատեան պաշտպանեալն է Նարդունիի,—երկրորդ եղր : Դուք գտէք հիմա եզրակացութիւնը՝ զոր չի տար Սարաֆեան իբրեւ երրորդ եզր :

Ապրի՛ս, Սարաֆեան :

Բայց, տղա՛ս, դուն ե՞րբ սորվեցար յօդուած գրել այսպէս աղուո՛ր, այսպէս չնորհքո՛վ :

Ամբողջ յօդուածը, եօթը մեծադիր էջ, դիս կը պարզացնէ Փօլատեանի չուրջ-բոլորը, — չի տար անոր անունը, բայց կուտայ իմ անունս, տասն անդամ, քսան անգամ : Ընթերցողին մտքին մէջ տարածելու համար այն «պղտոր տպաւորութիւնը » թէ հիմա «առատ զովասանքները» կը շռայլեմ «ալջին ձախին» հոդ չէ թէ իրեն չկարենամ «դիւրութեամբ պարտադրել Փօլատեանի արուեստը » :

Կը նշանակէ թէ «մեր զրական զաղութը փերեզակութիւն պիտի չհոտէր», «մեր զրական զաղութը զեռնաքարշ թշուառութեան մէջ» պիտի չիյնար, եթէ չպաշտպանէի Փօլատեանը : Հետեւաբար բուն մեղաւորը ե՛ս եմ, միայն ես,— ահա թէ ինչու Փօլատեանի վէպին մասին խօսելու կ'ելլեն, ու կը խօսին... իմ մեղքերուս մասին :

Ես, որովհետեւ զեմոկրատ չեմ, չեմ սիրեր այն յօդուածները, որոնք երեք հոդիով կը զրուին՝ բայց մէկ ստորագրութեամբ կ'երեւին :

Ես, զարձեալ, չեմ սիրեր ծեծ ուտել այն խարկանքին համար, զոր Սարաֆեան կ'ունենայ՝ Փօլատեանի վէպին մէկ հերոսին մէջ (բանաստեղծ) ինքզինք տեսնելով, ոչ ալ Նիկողոս անունը նոյն վէպին հերոսներէն մէկուն տրուած բլլալուն համար : Ասանկ մեղքերու համար, կամ Փօլատեանի վէպին տարբեր թերացումներուն առթիւ, ո՛չ, չեմ ուզեր որ կռնակիս վրայ բեռցնենփարիզի «մեր զրական զաղութը զեռնաքարշ թշուառութեան մէջ» ձղող այս կամ այն «միջակութեան» փղղէջ ուլնիները եւ ժանդտրած զրամներ, որք սահկային հնագէտի մը կամ արհեստաւորի մը ձեռք հասնելով՝ կը զնահատուին : Այդ հօտաղն էի ես, եւ անոր զբօսանքը կը զբօսնուի » :

Մեծ է վաստակը Սրուանձտեանց եպիսկոպոսի.— «Հնոց եւ նորոց», «Գրոց եւ բրոց», « Սասունցի Դաւիթ», «Շուչան Շաւարշանայ», «Մասունցի Դաւիթ», «Շուչան Շաւարշանայ», «Մասունցի Դաւիթ», «Թորոս աղբար» եւն. : Համբանք չունին նանայ», «Թորոս աղբար» եւն. : Համբանք չունին իր յօդուածները, Պոլսոյ, Իզմիրի եւ Թիֆլիզի այդ չրջանի մամուլին մէջ : Թանկագին վկայութիւններ են այդ բոլորը, պատմական, ժամանակագրական եւ աչխարհագրական :

Ցիշատակելի օր մը եղաւ «Համով – Հոտով»ի Բ. տպագրութեան առիթով սարքուած հաւաքոյթը, Գեղամ Ասճէմեանի ճաշարանին մէջ : Հոն ի – բարու կը հանդիպին իրերամերձ անուններ : Բարենչան երեւոյթ մը, որ մեր մտքէն պահ մը կը վանէր սուտերը եւ անկեղծ հայրենասէրներու սիրտը կը լեցնէ խնդութեամբ :

Ինչ հարկ ձեղի պատմելու «Զուլբախայ»ի , « Ծովու աղջիկ»ին, «Մատնիկի ակն»ին, « Աղբիւրի հարս»ին ու «Սալման եւ Ռոստոմ»ի հէգեաթ – նները, մէկը միւսէն զեղեցիկ, հմայիչ : Լաւագոյն է որ անձամբ կարդաք : Հայաստանի որ անկիւնէն ալ ըլլաք,— Տարօնցի, Տիգրանակերտցի կամ Վասպուրականցի, — դուք անոնց մէջ պիտի գտնէք ձեր սիրած հէգեաթը սեփական բարբառով :

Ոսկիէ կամուրջ մըն է այս բոլորը,— դժբախտաբար տակաւին կիսատ մնացած, — որ մեզի կը մխայնէ անցեալին : Ժողովրդային հետաքրքրութիւն է, որ պատեհութիւնը պիտի տայ լոյս ընծայելու « Համով հոտով»ին երկրորդ հատորը : Ո՞վ պիտի ուզէր զրկուիլ «Հազարան բիւլբիւլ»ի, « Ջէյրան մարալի աղջիկներ»ուն, «Քառասուն զըլխանի զեւերը»ուն պէս նչխարները ըմբոչխնելու վայելքէն :

Զմայլելի հէգեաթներու ամբողջութիւն մը , զոր մեզի կ'ողեկոչէը հանին, ձմրան երկար դիշերներուն, օրհնաբեր չրթները մեր ականջին :

Հայրենի բուխերիկին անկիւնը, խնկելի նախմօր գիրկը թառած, մենք երկիւղածօրէն կը լսէինք այդ խորհրդանչան – հէգեաթները, որոնք մեզի կը հանէին անցեալի խորէն, աւանդաբար , բերնէ բերան : Անոնք չամրագին կը սուզուէին մեր էութենէն ներս, մեզի կ'արբեցնէին արքայան յափշտակութեամբ ու իրենց անչէջելի կնիքը կը զրոչմէին մեր արմենական հոգիներուն խորը :

Մերթ դեւին չունչն էր, ձմեռնային ահեղ – մռունչ զամիին ընդերքէն, որ կ'անցնէր հայրենի սարերէն, զաչտերէն ու աւաններէն եւ սարսուռով կը համակէր մեր մատաղ սիրտերը : Բայց կը յիշենք,— լաւ որ այդպէս է,— որ Տեմոնը կամ վիշապը ի վերջոյ իրենց պատիժը կը զտնէին անվեհեր զիւցազունէն :

Ցեղին սիրտն է, որ ի խորոց սրտի կը տենչայ այդ արդարակորով զատաստանին : Այդ իր յոյսն է, իր տպաւէնը, որուն կը հաւատայ մոլեգին կիրքով մը :

Զարը ահա նորէն իր դիւահանձ մատիկները խրած է մեր կրծքին, բայց անպայման պիտի կորսուի, եթէ դիտնանք նոր սերունդին ներչնչել վիշապաքաղ Վահագնի ոգին :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«Համով հոտով»

Վասպուրականի Արծիւին արժանաւոր անունն՝ Գարեգին եպիսկ. Սրուանձտեանցի հէգեաթներու այս հաւաքածոն դարձեալ ի պատուի է, չնորհիւ Հայ Գրագէտներու Բարեկամներուն անխոնջ ջանքերուն :

Շատ բան ըսուեցաւ իր մասին, ալէն ու ձա – խէն : Ես ալ պիտի ըսեմ իմս, քիչ մը աւելի ընդլայնուած :

Թանկագին յիչատակ մըն է այս երկը ինձ համար, պատանեկութեանս առաջին օրերէն եւ մինչեւ հիմա ան կը պահէ իր կախարդական հմայքը :

«Համով – Հոտով»ի ոսկի հէգեաթները, դաստիարակչական եւ մանկական հանդէսներու էջերէն, թեւ առած են մտքիս, պայծառացուցած են երեւակայութեանս հորիզոնը, ու ես երկար խոկացած եմ անոնց հրաչագան զրուագներուն չանդիման :

Հոգեխռով անընդհատ մը, որ ամէն տարի գոնէ անգամ մը մեզի կ'առաչնորդէր հեղինակի չիրի – մին :

Կեդրոնականցի խումբ մը դասընկերներու հետ, արձակուրդի օրերուն մեր քայլերը կ'ուղղէինք Շիշլիի ծաղկազարդ զերեզմանատունը : Երկիւղածօրէն կը մօտենայինք հէգ եղիայեան, բազարատի, ասպետ Զունդի, զերասանապետ Ոզի. Սեւումեանի տապաններուն (զեռ Հայաստան չէր վոխադրուած իր աճիւնը այդ չրջանին) :

Եկեղեցականներու սահմանուած թաղամասը, մենք երկար կանդ կ'առնէինք, բարեպաչտ ուխտաւորի մը պէս, « Հայոց Հայրիկ»ին արժանաւոր աչակերտին դամբանին առջեւ :

Տարօրինակ աղերս մը դոյութիւն ունի երբեմն մարդկային հոգիներուն միջեւ : Սրուանձտեանց եպիսկ. երկար ողբացած էր այն միւս «Հայրենեաց երգիչ»ին եռեւէն, որ Թորէն Աբգ. Նար-պէյը եզած էր : Իսկ այժմ, ու ընդ միչտ ան կը հանդչի իր հոգեւոր եղբօր առընթեր, բարեպաչտ հոգատարութեամբ մը :

«Համով–Հոտով» մեզի կը ներկայացնէ մարդը, որ եղած էր հէգեաթասաց առաքեալը.— առաջնորդ, նուիրակ, խաղաղարար, քննիչ, դատաւոր, վանահայր եւն. : Որովհետեւ, «մեր ազգին մէջ պաչտօնի կամ զործադրութեան չատուկ սահման մը չկայ, մանաւանդ եկեղեցականաց համար » :

Հակառակ այս բոլորին, բանասէր եպիսկոպոսը մեզի երկնած է աւելի քան ինչ որ կրնար : Բայց թողունք որ քիչ մը ինքը խօսի .

— « Այդ անցածս ու դիտածս տեղերը, ուր բազմակողմանի ներքին ու արտաքին կնճռոտ խնդիրներ եւ դժուարութիւններ կը զբաղեցնէին անձս ու միտքս, կը զտնէի տակաւին բոպէներ ու ժամեր մտաւոր վաստակոց եւ զբօսանաց, ժողովրդական բարուց եւ աւանդութեանց, աղն ու մալը, խաղն ու տաղը, հողն ու ջուրը, կիրքն ու դիրքը խառնելու, ինչպէս հօտաղ մը արար վարելուն՝ հոգին տակէն կը ժողվէ պղնձի կամ երկաթի կտորները, որոնց ժանգը եթէ սրբես, բան մ'են, կամ եղները արածելու եւ հանդչեցնելու ժամուն, կ'երթայ հօտաղն կը նստի զետի մը ափ, կամ հեղեղի մը անցած տեղը, եւ աւաղները խառնելով կը զոնէ ու կը պաչտպանութիւնը :

Ընթերցողը, որ անծանօթ է Փարիզի մեր զրական իչխաններուն բարքերուն, պիտի զարմանայ թէ ինչպէս յանկարծ Սարաֆեան այս bravadeը կ'ընէ, թշնամական դիրք մը կը բռնէ, երբ դեռ մինչեւ վերջերս կը վայելէր իմ բարեկամութիւնս եւ իմ քաջալերութիւնս : Ախո՛ս, ընթերցո՛ղ, ինծի դէմ կռիւ ելլողները միչտ զոհե՛ր են եղած,— ենթարկուածներ, թելադրուածներ, այնքան որ ինծի ծանօթ է նաեւ թէ ո՛ր անտաւէն կարուած է իրենց նիզակին վայրը : Բայց այդքան չա՞ր եմ, որ մարդ կը հանեն ինծի դէմ՝ տապալելու համար «դիկտատորութիւնս» ինչպէս կ'ըսեն : Ես չար չեմ եղած ոեւէ մէկուն հանդէպ, ես չար եմ ինձ հանդէպ : : Անոնք ալ չար չեն, միայն թէ անխելք են, — ինծի դէմ ելլելու իրենց փորձին մէջ՝ կը խորհին միայն ազմուկ հանել, անուն չինել իրենց :

Ցետոյ կը զղջան սակայն, երբ ծուռ կ'ընթանայ խաղը :

Սարաֆեանն ալ պիտի զղջայ իր ձախաւերութեան համար, ուրիչին զոհ : Այնքան վստահ եմ, որ ձեզի կրնամ յայտնել թէ արձակուրդէն առաջ զրուած իր յօդուածը պիտի չգրէր՝ եթէ աւելի կանուխ վերջացուցած ըլլար արձակուրդը : Ա՛խ, այս արձակո՛ւրդը, առողջարար եւ թունահալած արձակուրդը : Ճիշդ է թէ Վէնսէնի անտառն ալ կը նպաստէ մաքրելու եւ մաքրագործելու մտային մթնոլորտը, բայց ափսոս, այնտեղ, չատ կը խշրտան տերեւները, աչնանահար տերեւնե՛րը, այրած ու դեղնած տերեւնե՛րը, պատռտած ու փուած տերեւնե՛րը, այո՛, չա՛տ կը խշրտան, չա՛տ կը փըսփսան, ու դէչ ներչնչումներ կուտան այդ մեզի զոյն տերեւները, աչնա՛ն տերեւները :

Ցառսուն անգամ ըսի, սակայն , որ չատ չերթայ ականջ տայ այդ տերեւներուն :

« Գրական դիկտատո՞ր է մեր դլխուն», փսփսացեր է իրեն՝ աչնանահար տերեւ մը, օր մը : «Ռե՛ղ ալ թիկնապահ զարձուցած է իրեն», մրմնջեր է մունջ մէկը : Լսողներ ալ եղեր են, թէ միայն Փօլատեանը չէ, իր պաչտպանեալն ես նաեւ դուն՝ Սարաֆեան : Այս փսփսուքները չատ կը նեղէին զինք,— պէտք էր ազատագրուէր :

Եւ ազատագրուեցաւ :

(Մնացեալը յաջորդով) Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Երբ տեսնուեցաւ որ աշխատանքս կը վերսկսիմ, շատեր կարծեցին թէ բոլորովին առողջացած եմ եւ աչքիս հիւանդութենէն կը մնայ միայն գէշ յիշատակ մը : Դժբախտաբար հիւանդ աչքս տակաւին ի վիճակի չէ աշխատելու, մշուշի մէջ կը տեսնէ ամէն բան : Ես սակայն ստիպուած եմ աշխատիլ :

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՀՄՄՈՆ ԺԱԼՈՒ

Ինչպէս հաղորդած էինք, Լոզանի մօտ յան – կարծամահ եղաւ դրագէտ Հմմոն Ժալու, անդամ Ֆրանսական Ակադեմիային:

Հանդուցեալը 18 տարեկան էր, երբ հիմնեց «Մի Ըերկրականի հանդէսը»: Ցետոյ սկսաւ աշխա– տակցիլ փարիզեան թերթերու, քրոնիկներ գրե – լով: Եղած է գրական քննադատը քանի մը թերթե– րու: Իր առաջին վէպը, «Սիրոյ հոգեվարքը» , հը– րատարակուեցաւ 1899ին: Ցետոյ իրարու յաջոր – դեցին «Տգրուկները», «Դիմակաւոր երիտասար – դը», «Ամուսնութեան դպրոցը», «Մնացեալը լոու– թիւն է», որ մրցանակի արժանացաւ, «Մուխեր գիւղին մէջ», «Կորուսեալ սէրերը», «Կեանքի դե – ւը», « Իպարի անկումը» եւ ուրիշ բազմաթիւ գոր– ծեր: 1920ին կը չահէր գրականութեան մեծ մրցա– նակը: Ակադեմիային անդամ ընտրուեցաւ 1936ին, յաջորդելով Փոլ Պուռժէի, որուն գրականութիւնը գովաբանած ազդած էր իր վրայ :

Հմմոն Ժալու ունի նաեւ գիրք մը կէօթէի մա– սին, եւ թարգմանած է «Տորիբն Կրէյի կենդանա – գիրը» (Օսկըր Ուայլտ): Համրանք չունին իր գրա– կան եւ ընկերային տեսութիւնները որոնց մէկ մա– սը միայն գրքի վերածուած են :

Գրական քննադատ մը խօսելով իր մասին, կը գրէ թէ առաջին կարգի գրագէտ մը եւ աղնուական ոգի մըն է որ կ'անհետանայ: «Ան կը հաւատար միայն գրականութեան, որուն նուիրեց իր ամբողջ կեանքը, իր մտածումը եւ գործը, վիպական թէ քննադատական »:

Ինչպէս շատ մը գրագէտներ, Հմմոն Ժալուն ալ նախապէս ոտանաւորները գրած էր, բայց շատ չանցած նախընտրեց վիպագրութիւնը: «Դիմա – կաւոր երիտասարդը» եւ «Տգրուկները» կը նկարա– գրեն մտաւորական երիտասարդութեան յաւիտե– նական մտահոգութիւնը:

Քսանհինգ էր Ֆրանսայի գաւառական կեանքին, Մարսէլլ ծնած եւ յետոյ լայն ուսում– նասիրութիւններ կատարած ըլլալով: Քննադատ– ներ իր ամէնէն յուզիչ եւ տեւական գործը կը հա– մարեն Մնացեալը լռութիւն է վէպը, որ հրատա– րակուած է 1909ին:

Իրրեւ քննադատ, անշահախնդրութեան կը միացնէր լայն եւ տոկուն դարդացում: Հմուտ էր տիեզերական գրականութեան, օտար հին թէ նոր վարպետներուն, եւ ուշադրութեամբ կը հետեւէր մտաւորական չարժումի բոլոր երեւոյթներուն, ինչպէս ամենավերջին նորութեանց: Գրած է նաեւ ուսումնասիրութիւն մը Ֆրանսական գրականու – թեան մասին :

Իրմէ շատ քիչ բան թարգմանուած է հայե – րէնի :

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՓՕԼ ՎԱԼԵՐԻ ԵՒ ԻՐ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ: Գրեց՝ Հ. Մեսրոպ Ճանաչեան: Վենետիկ Ս. Ղա– զար, 1947:

ՀՈԴՈՒՍ ՄԵՀԵՃՈՒՄ

Հեթանոսական մեհեան է հոգիս, անանուն տաճար.
Եւ սիրտս այնտեղ չքնաղ Աստղիկի սիրով ար – ծարծուն,
Մուք անյայտներից յար հուրիրատող մի վառ ատրուշան:

Անդ պաշտամունքի հզօր աստուածներ ես ունեմ կանգնած ,
Պերճ ճակատներին կապած ականակուռ ժայռ ապա– րոշներ ,
Մասիսն ու Գրգուռ, Նեմրութն ու Արան եւ լեռան Արագած :

Ունեմ եւ այնտեղ մասունք ու սպաս, որպէս սըր– բասուրբ,
Վահագնի բոցեղ եղեգնիկի հետ՝ աղեղը Հայկի,
Վարդանի տէգն ու ոգորող Հայի դաշոյնը հատու:

Հոգուս մեհեանում Հայրենիքն է իմ, դաշտերով բուրեան
Ապատների հետ՝ բաղաբներն աւեր, շէներն ան – կրակ ,
Տառապանքը ծով, գետերն արցունքի, լճերը ար– եան...

Ուր խնկարկում է վաղորդայնի հետ, զրկուած ու ցանցիր
Մեր խրճիթներից , խաղաղ բարձրացող ծուխին աւրնքեր,
Անլուր տխուրթեան բրտինքով երկնած բուրմունքը հացի :

Այնտեղ բարեպաշտ պապերն իմ հսկայ աղօթք են հեգում ,
Եւ որպէս մոգեր, դարեր շարունակ դարբնում, պատգամում՝
Արմենեան ըմբոստ, բայց ազատատենչ ոգին ան – նկուն :

Գ. ՇԻՆԵՌՆԱԿ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

Յատիս երեւանը կիրակի օրուան «Սփիւռքի» բաժնում, ի հաշիւ « Արտասահմանի հետ կուլ – տուրական կապի հայկական ընկերութեան » տեղեկութիւններ հաղորդեց « Հայկական երգի ու պարի անսամբլ»ի մասին:

Երգի եւ պարի «անսամբլը» կազմակերպուել է 1939ին, Մոսկուայում տեղի ունեցած հայկական արուեստի տասնօրեակից մի քանի ամիս առաջ, ղեկավարութեամբ պարերի բաժինը Թաթուլ Ալ– թունեանի եւ երգերինը՝ Ալեքսանդր Ալեքսանեա– նի:

Մոսկուայի մեծ թատրոնում «անսամբլը» դրա– ւեց բոլորի ուշադրութիւնը, արժանանալով դո – վեստների եւ ծափերի: Ծափահարեց նաեւ «ժողո– վուրդների հայր մեծ առաջնորդը»:

Կազմակերպման օրից, երգի եւ պարի խումբը

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ԱՍՏՈՒԱԾ ՕԳՆԱԿԱՆ ...

Հայերս, այս բանաձեւով կը բարեւենք եպիս– կոպոսները:

Սակայն հոս, ոչ եպիսկոպոսի, ոչ տէրտէրի եւ ոչ իսկ ժամկոչի հետ է մեր գործը: Ինդիրը Թուրքերու մասին է :

Էրզրումը, Երզնկան, Բիւրակնը եւ իրենց շըր– ջակայ չատ մը գիւղեր, կործանած են հողաչար – ժէ :— «Երկրաշարժը» սխալ չէ՞: Երկիրը չի չար – ժիր, այլ կը դառնայ Արեւին չուրջը, ինչպէս հա– մայնավարներուն մտահոդութիւնը կը դառնայ մարդոց երջանկութիւնը ապահովելու գաղափարին չուրջը :

Էրզրումի հողաչարժին երեսէն, հարիւրաւոր հոդի մեռած՝ հազարաւորներ ալ ծանր վէրքեր ստացած են :

Կ'ենթադրեմ թէ այդ զոհերը «Ալլա՛հ, Ալ – լա՛հ» կ'աղաղակէին, ի զո՛ւր փնտռելով իրենց ե– րէկուան «վաթանտաչ»ները ...

Նոյնպէս կործանած են 1100 տուներ: Հանե – լո՛ւկ: Հայերու հեռանալէն ի վեր, երեսունը հինդ տարի է, Թուրքերը կը քանդեն ու կը քակեն Հա– յերու չինած չէնքերը: Արդ, մինչեւ այսօր, ոչ մի– այն տուն՝ այլեւ հաւնոց ալ չէր մնար այդ տեղ– ուանքը :

Ուրեմն ի՞նչ բան կործանած է ժաժքը:

Անպայման, Թուրքերը, նուիրուած ըլլալով՝ շալվար – փոքուր տափատի փոխելու, գլխուն դուրսի մասը շափգայով քաղաքակրթելու դոր – ծին, ժամանակ չեն ունեցած, մաս մը չէնքեր փլ– ցնելու – մաքրելու :

Աստուած Հայրիկը, որ քրիստոնեաներէն ա – ւելի Թուրք – իսլամներուն բարեկամ եւ պաշտպան է, օդնութեան հասած է չարժով թեթեւցնելու՝ Տաճիկներու «չինարարական» գործը, ինչպէս ա – տենին ջրհեղեղով վարձատրած էր զիրենք՝ երբ այսօրուան պէս չուրի նեղութիւն չկար այն ատեն:

Երջանի՛կ Թուրքեր, ոչ միայն Ամերիկան կ'ա– ջակցի անոնց իր տուլարներով, այլեւ ամենաղօր Աստուածն իսկ, իր բոլոր միւս արարածները երե– սի վրայ ձգած՝ օդնութեան կը հասնի իրենց, հո– պաչարժով ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

իր ներկայացումներով, եղբայրական հանրապե – տութիւնների քաղաքներում, մեծ հետաքրքրութիւն ձեռք բերեց :

Հայրենական պատերազմի տարիներին, ճա – կատի զինուորների համար եւս կազմակերպեց մի շարք ներկայացումներ :

(ՄՄԲ.— Խումբի մէկ մասը զոհուեցաւ կեր – չի մէջ) :

Պատերազմից յետոյ, ազատագրուած քաղաք– ներում հանդէս եկաւ անսամբլը իր երգով ու պա– րով: Խումբի անդամներից կան պարգեւատրուած– ներ : Գ. Ծ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ Վէպ, 1034 — 1064)

Բ. ՄԱՄ

ԱՆԻԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Ե.

ՍԵՒ ՄԱՐԴԸ

— Ահ, հայր, մինչ դո՞ւն ես. բայց ինչո՞ւ վրայէդ կը կաթկթէ արիւնը. այդ ինչ է, գոչեց Լուսիկ սարսափահար Վեստ Սարգիսի դէմքը տես– նելով :

— Ինքզինքիդ եկուր, օրիորդ, հայրդ չէ դէ– մինդ, այլ իշխան Վեստ Սարգիսը:

Հայրդ չատոնց ոդիներու աշխարհն է գացած: Ջատագոյնքներով մի ապրիր, այլ լսէ թէ ինչ կը հարցնեմ քեզի, եւ չիտակ պատասխան տուր:

Լուսիկ նայեցաւ իր խօսակիցին, նայեցաւ եւ յիշեց դառն իրողութիւնը: Ջգաց որ ինք բան – տարկուած է, անոնէր ու անօդնական: Բայց բնաւ չկորնչուց ինքզինք, հեռու վանեց Թուլասըր – տութեան ոգին, եւ խրոխտ կերպարանք մ ըստ– նելով հարցուց.

— Ի՞նչ կը պահանջէ ինձմէ Հայաստանի դա– հին խնամակալը:

Վեստ Սարգիսի դէմքը դարձաւ աւելի մռայլ ու աւելի խոժոռ: Ան զգաց որ Լուսիկ կը հեղնէր զինք ու լուռ կը ծիծաղէր «խնամակալ» բառին վրայ:

— Հիմա կ'իմանաս, թէ Հայաստանի դահին խնամակալը ինչ կը պահանջէ քեզմէ: Ըսէ նայիմ, դուն եւ հայրդ ի՞նչ յարաբերութիւններ ունէիք եւ ի՞նչ կը դաւ կը նենգէիք ինծի դէմ :

— Միայն այդքա՞ն, իշխանը ալ ուրիշ բան չէ՞ պահանջեր, պատասխանեց Լուսիկ եւ այնպի– սի արհամարական ակնարկ մը ձգեց Վեստ Սար– գիսի վրայ, որ այս վերջինին համբերութիւնը սկսաւ հատնիլ:

— Բացի այդ, չարունակեց Վեստ Սարգիս , դուն ինձ պիտի յայտնես նաեւ, թէ ո՞ւր է Գագիկ Բագրատունին , Հայաստանի դահին ժառանգը– դը: Եթէ այս երկու հարցումներուս ուղիղ պա – տասխան մը տաս, այն ժամանակ կ'ազատիս այս խոնաւ բանտէն եւ ապահով տեղ մը փոխադրուե– լէ եաք, կը սոանաս նաեւ ամբողջական ազատու– թիւնդ :

— Ջուր տեղը նեղութիւն կը կրես, ատոր համար: Ազատութիւն կը խոստանաս ինծի, որ – պէսզի հայրենի՞քս մատնեմ, որպէսզի գաղտնիք– նե՞ր յայտնեմ քեզի եւ օրինական թագաւորին բախտը քու անգութ ճիրաններուդ մէ՞ջ ձգեմ : Սակայն լմտացիր որ իմ հոդիս սեւ չէ, ինչպէս քունդ: Ես կը տատապիմ , կը տանջուիմ ու կը չարչարուիմ, բայց հայրենիքս չեմ դաւաճաներ, ինչպէս դուն կ'ընես :

— Լաւ, անզգամ աղջիկ, թէ չէ քեզի կը սոր– վեցնեմ թէ որու հետ գործ ունիս :

— Ես դիտեմ այդ, իշխան:

— Ի՞նչը դիտես :

— Գիտեմ, թէ գործ ունիմ տասը դաւաճանի մը հետ, որ զուրկ է գութէ եւ խիղճէ :

— Ես կը կարեմ այդ լեզուդ, գոռաց Վեստ Սարգիս սուրը պատեանէն հանելով :

Այդ ժամանակ եղոն մէջ մտաւ:

— Իշխան, ինծի բաշխէ անոր կեանքը եւ թոյլ տուր խոստովանցնել զինքը: Ես կը հասկնամ ա– նոր լեզուէն :

Վեստ Սարգիս սուրը պատեանը դրաւ եւ դուրս ելաւ եղոյին հետ: Լուսիկ մինակ մնաց :

Զ.

ՔԱՄԻԻ ՀԱՌԱՋԱՆՔ

Մինչ այս մինչ այն, վրայ հասաւ Հայաստա– նի ցուրտ եւ փքալից ձմեռը:

Դաչտերն ու ձորերը ամայացան, չարժումը դադրեցաւ: Փչեցին ցուրտ քամիները եւ ձիւնը սկսաւ իր վարդի պարը պարել լեռներու եւ դաչ – տերու մէջ :

Անին ու իր չրջակայքն ալ հագան սպիտակ վերարկուն, եւ ծածկուեցան ձիւնի թանձր խա – ւով: Կարծես մեռած էր բնութիւնը, կարծես Ա– նիի վրայ ցուրտ քամին միայն կ'իչխէր :

ԲԱԳՐԱՏ ԱՑՎԱՉԵԱՆ-Ց

(52)

հի տէրերը չեն : Մինչ Ֆ. Մխիթիւնը պայքար կը մղէ խաղաղութեան համար, անոնք միշտ կը փորձեն տիրապետել աշխարհին» :

Եզրակացնելով, բանաստեղծ բանախօսը յայտարարեց.— Սովետական մարդը ամենամեծ աշխատաւորն է խաղաղութեան առեն, ամենամեծ զինուորը պատերազմի առեն : Վա՛յ անոր որ կը փորձէ խանգարել իր խաղաղ աշխատանքը : Ֆ. Մխիթիւնը չի վախնար պատերազմէն : Ան խաղաղութեան համար կը պայքարի ոչ թէ որովհետեւ մենք ուժգր ենք, այլ որովհետեւ զօրաւոր ենք : Ֆ. Մխիթիւնը ի վիճակի է երկիրը պաշտպանելու որեւէ նոր արշաւանքի դէմ » :

Պատմաբան մը, Պ. Կրեասով, յայտարարեց թէ «Ֆ. Մխիթեան միլիոնաւոր քաղաքացիներուն մէջ մէկ հատիկ մարդ չկայ որ ընդդիմանայ մեր խաղաղասիրական քաղաքականութեան : Ֆ. Մխիթեան մէջ կեանքի միակ հիմն է խաղաղ եւ ստեղծագործ աշխատանքը » :

Ժողովին երկրորդ օրը, ուրբաթ, խօսեցան նաեւ «կարմիր աւագերէցը», Տոքթ. Ճոնսըն, Ամերիկայի սեւամորթներուն եւ Իտալիոյ ճախ ընկերվարականներուն, Ֆրանսայի համայնավար ներուն ներկայացուցիչները :

Աւագերէցը խօսելով ի դիմաց բրիտանական պատուիրակութեան որ կը բաղկանայ վեց ան դամներէ, յայտարարեց.— «Դժուար պիտի ըլլայ պատերազմ սարքել իմ երկրիս մէջ : Մեր ժողովուրդը չուզեր կործանիլ հիւլէական ռումբով : Ես չեմ կարծեր թէ իմ երկիրս պիտի կռուի անոնց դէմ որոնք ֆաշականութեան յաղթեցին Սթալինկրատի մէջ : Դուք մինակ չէք ձեր խաղաղութեան պայքարին մէջ» :

Այս առթիւ յիշելով չորս տարի առաջ ունեցած տեսակցութիւնը՝ Սթալինի հետ, յիշեց կարմիր առաջնորդին հետեւեալ խօսքը.— «Պատերազմ ներ անխուսափելի չեն : Մենք կրնանք ստիպել որ պատերազմ հրահրողները ետ քաշուին : Ուժերը մեզի համար են, որպէսզի խաղաղութիւնը պահպանենք » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՒԼԻՇԱԼ ՄԱՆԾԹԱՑՆԻ դատավարութեան առթիւ նոր միջադէպ մը ծագեցաւ ուրբաթ օր, Համպուրկի մէջ, նախագահին եւ պաշտպան փաստաբաններին միջեւ : Ամբաստանեալին դէմ դրուած վկայութիւնները գրկած էին երեք բարձրաստիճան գերման սպաներ, որոնք մահուան դատապարտուած են 18 ամիսէ ի վեր : Պաշտպան փաստաբանը պահանջեց որ վկաները անձամբ ներկայանան դատարան, որպէսզի կարելի ըլլայ հարցաքննել : Ընդհ. դատախազը մերժեց եւ այս առթիւ բանավէճ մը ծագեցաւ : Ի վերջոյ դատարանը մերժեց պաշտպան փաստաբանին առաջարկը : Ուրիշ գերման սպաներ ալ նպաստաւոր վկայութիւն պիտի տան : Ընդհ. դատախազին համբաստանագիրը կ'ըսէ թէ մառէշալ Մանշթայն տեղեկութիւն ունէր Հրեաներու դէմ սարքուած զանգուածային ջարդերէն, գերիներու եւ պատանիներու գնդակահարութենէն, տուներու հրկիզումէն եւ արշաւանքու կոտորումէն, գերիներու քանի աշխատանքէն (ամրութիւններ չինել, ականներ մաքրել եւն.) : Եւ «անողորմ ոճրագործ» կոչելով ամբաստանեալը, կ'ուէլցնէ թէ մեղադրանքները հաստատուած են 300 փաստաթուղթերով :

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾՈՒԹԵԱՆ (Փոլիոմիէլիթ) համաճարակ մը ծագած է ամբողջ աշխարհի եւ մանաւանդ Ամերիկայի մէջ, ուր զոհերու թիւը կը հաշուեն 17.306 (3422ը միայն վերջին շաբթուան ընթացքին) : Ֆրանսայի մէջ եւս վարակեալներ կան : Առջի օր չորս արհեստականի թոքեր հասան Ամերիկայէն, մասնաւոր օդանաւով, եւ անմիջապէս Լիոն ղրկուեցան, փրկելու համար վտանգուած կեանքեր : Տիժոնի նահանգապետը արգիլեց լողալ Սօն գետին մէջ :

ԼՈՆՏՈՆի թերթերը կը հերքեն այն լուրը թէ Անգլիա հաւաքական դինակցութիւն մը պիտի կնքէ արաբական պետութեանց հետ :

ԱՆԳԼԻԱ որոշեց 5 % խնայողութիւն կատարել պետական պաշտօնատուներուն մէջ : Մեւ նոյն առեն պիտի արձակուին առժամեայ պաշտօնեաները : Անգլիոյ տարեկան ելմտացոյցին ծախքն է 3000 միլիոն սթերլին, որով 150 միլիոնի խնայողութիւն մը կատարուած պիտի ըլլայ : Հաւանական է որ ծախքերու կրճատումը 10 %ի բարձրանայ եւ արտակարգ յանձնաժողով մը կազմուի, տաղնապի չրջանին համար :

ՍՈՒՐԻՈՅ վերջին դէպքերուն առթիւ, « Թայմզ » դիտել կուտայ թէ կարզ մը երեւելիներ անհրաժեշտ կը դտնեն միացեալ ճակատ կազմել հիւսիսային չրջանի արաբական երկիրներէն, առաջնորդութեամբ Իրաքի : Նախկին նախագահ Շիւկրի Զայիմի կը վերադրեն հետեւեալ չորս ծանր սխալները.— 1. Իրեն վարչապետ ընտրած էր վարկաբեկուած քաղաքացի մը.— 2. Նպաստած էր Ֆրանսայի չահերուն, զէնք եւ ռազմանիւթ ստանալով.— 3. Լիբանանի յանձնեց ժողովրդական կուսակցութեան վարիչը որ Սուրիա ապաստանած էր եւ որ յանձնուելով գնդակահարուեցաւ.— 4. Պատժած էր բազմաթիւ պաշտօնաթուղթերով :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ ԿԸ ՀՆԴՐՈՒԻ ԻՐԵՆՑ ԲԱԺԻՆԳԻՆՆԵՐԸ ՎՃԱՐԵԼ ՀԵՏԵՒԱԼ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՆ

ՇԱՎԻԼ.— Ընկեր Գր. Կիւլեան
ՔԱՇԱՆ.— Ընկեր Մ. Ալթունեան
ՊԱՆԵԼՕ.— Ընկեր Ն. Տակառեան
ԻՍԻ.— Ընկեր Ն. Դարբինեան
ԱՆԻԼՖ.— Ընկեր Ա. Աւետիսեան :
ԱՒԻՆՈՒՎԻԼ.— Ընկեր Ա. Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ընկեր Բ. Փափազեան
ԻՊԱԼԻ.— Ընկեր Ճկ. Մենենեան
ԼԻՈՆ.— Ընկեր Թ. Այվազեան եւ ընկեր Աբշալոյր Հաբէլեան

ՏԼՍԻՆ.— Ընկեր Վ. Հիւսեան
Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընկեր Ա. Գուլումճեան
ՍԼՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ընկեր Վարդան Խրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ.— Ընկեր Երուանդ Տէր Ղուկասեան
ՎԻԷՆ.— Ընկեր Պետրոս Մանուկեան

★ Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է ղրկել 30 ֆրանք, նախկին հասցէն 3 օր առաջ փոփոխութեան օրէն :

★ Աւելորդ անգամ մըն ալ կը կրկնենք որ որեւէ անվճար ծանուցում չի հրատարակուիր :

Վարչութիւնը պատասխանատու չէ երբ ընթացք չեն տրուիր նման դիմումներուն :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐԱԲԱՁՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին :

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինգշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ : Հեռաթոս Obs. 18 - 28:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Լա Սիոթայէն Տաքօն Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ հայրենակիցներ Ա. Ասատուրեանի (Ս. Էթիէն) եւ Աբգար Ֆաչատուրեանի (Ռընաժ) մահուան առթիւ, իրենց ընտանեկան պարագաներուն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ «monteur»ներ Tricot coutureի համար : Շատ լաւ վճարում :
Դիմել՝ FEMATERի 24rue Martyr. հեռ. Tru. 31-06:

ԸՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ս. Էթիէն.— Հ. Ը. Դ. Անտօք ենթակումի – տէի ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, մատուռին սրահը : Ներկայ պիտի ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՏԱՐՕՆ ՍԱՒՆՈՑ ՁՈՐԻ Հայր. Միութեան Մարսէյլի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները եւ համակիր հայրենակիցները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, 26 rue des Convalescents : Կարեւոր օրակարգ :

Մեծ դայտահանդէս

Տարօն – Տուրուբերանի Վարդավառեան ան – մահ հերոսներու :

Լա Սիոթա 4 Սեպտ. կիրակի ժամը 2ին քաղքին հանրային պարտէզին մէջ (Jardin Public) :

Կազմակերպուած տեղւոյն մասնաճիւղին կողմէ, նախագահութեամբ հայրենակից ԴԱՍՊԱՐԵԱՆի, կը բանախօսէ հայրենակից ԴԱՍՊԱՐ ՇԷԽԻԿԵԱՆ (Մարսէյլէն) : Դեղ. բաժին, զաւեշտ մը Գեղամ Պօղոսեանէ, ընտիր պիւֆէ մատչելի գին – նով :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի երկ – րորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը : Աշակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէ :

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒԻ.— Մալկարացի Տիկին Մաննիկ Փանոսեան կը փնտռէ իր զաւակը Օննիկ Փանոսեան, հօրը անունը Մանուկ, որ 1923ին իր վարպետին հետ Պուլկարիա մեկնած է : Տեղեկացնել Տիկին Փանոսեանի, 33 rue de Choisy, Alfortville (Seine) :

ՍԱՍՈՒՆԻ ԶԱՁԱՐԱՆԸ

31 RUE D'ALEXANDRIE Métro Réaumur

Միշտ բաց է, նոյնիսկ արձակուրդի չրջանին եւ առաջուան նման իր համեղ ճաշացուցակով կը դոհացնէ ամէնէն դժուարահաճները :

Հարսանիքի, նշանտուքի, կնունքի համար տրամադրելի է ընդարձակ սրահ :

ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐԸ ՀԱՄՈՎ, ԳԻՆԵՐԸ ՄԱՏՉԵԼԻ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՄՋԻԿԵԱՆ հաճոյքն ունի իր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ վերսկսած է իր սպասարկութիւնը՝

MAISON CHAILLOTի ՄԷՋ

Ուր իր հին յաճախորդներուն տրամադրութեան տակ կը դնէ միօրինակ եւ փանթէզի մատաքեղէն կտորներ, ինչպէս նաեւ բամպակեղէն, վիչի, Զէֆիր, փինէթ եւայլն :

— ՆԱԵԻ ԲՐԴԵՂԷՆ ԵԻ ՇԱՊԻԿՅՈՒ —

MAISON CHAILLOT կը գտնուի Poste Colbertի եւ Grand 'Rueի անկիւնը, Պուրսին եւեւը :

11 Rue Henri Barbusse, MARSEILLE

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Ամս. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գին 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mardi 30 Août 1949 Երեքշաբթի 30 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No. 5935–Նոր շրջան թիւ 1346 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԻՐ ՏԵՂԸ

Օգոստոս 18ին եւ 19ին, երբ կը բացատրէինք ուսուցչական տաղնապը, տեսակ մը ահազանգ հնչեցնելով, ասկէ չատ ընդհանուր ակնարկ մը նետած էինք :

Կ'ուզենք աստիճան մը եւս «մանրել» խնդիրը, որպէսզի քնացողները արթննան եւ գործի մղուին :

Տարիները կը մաչեցնեն ամէն բան : Շատ ուշ մնացած ենք արդէն : Հառաչանքը չէ որ վերք պիտի դարմանէ, այլ աշխատանքը :

Գաղութներ ունինք որոնք օժտուած են կանոնաւոր դպրոցներով, ինչպէս 1921—22ի արտա – դպրեվն առաջ :

Համրեցէք.— Մեծահարուստ Եգիպտոսը : Աչխատասէր Սուրիա – Լիբանանը, Իրաքն ու ասանդապահ Իրանը : Բախտաւոր Կիպրոսը եւ անչքա – ցած Պոլիսը : Բառին բուն իմաստով «պրոլետար» Ցունաստանը :

Բոլորն ալ ուսուցիչ – ուսուցչուհի, տնօրէն կամ փորձառու մանկավարժներ կը փնտռեն, լրագրական աղբերով : Եւ ամէնէն առաջ հայերէնի ուսուցիչ : Եգիպտոսէն, Պոլսէն մինչեւ Իրաք – Իրանի սահմանադուլխը, Խանեքին :

Ա.յս չարքին մաս կը կազմէին, երէկ, Ռու – մանիան եւ Պուլկարիան, որոնք բոլորովին տարբեր կարգուսարքի մը մէջ կը գտնուին այսօր : Ասոնք ալ ունին դպրոցներ, բայց չափազանց տրժդոյն, խեղճացած : Մանաւանդ Ռումանիոյ մէջ :

Վերջերս ռումանահայ «Ճակատ»ի թերթին էր որ կ'ողբար թէ Պուքրէշի մէջ կան առ նուազն 300 դպրոցականները, բայց հազիւ մէկ երրորդը կը յաճախէ ազգ. վարժարան, որուն անունն ալ ծր – ուան կարգուսարքին յարմարցուցած են :

Երրորդ կարգին վրայ կուգան Եւրոպան եւ Ամերիկան, իրենց բազմազան «դպրոց»ներով, — Դասընթացքներ չաբաթը մէկ անգամ, երկու անգամ : Կամ օրուան որոշ ժամերուն : Կամ ամէն իրիկուն, տեղական դպրոցներու փակումէն վերջ : Մէկ խօսքով՝ պատահական :

Օրինակ, մեր բնակած երկրին մէջ ոչ մէկ փոքրամասնութիւն իրաւունք ունի սովորական իմաստով դպրոց բանալու : Ինչ որ Թոյլ կուտան, բացառիկ չնորհներ են :

Արդ, այս բոլոր գաղութներուն մէջ ալ ուսուչական տաղնապ մը կը տիրէ : Ասպարէզը կը նօսրանայ, կը ծիւրի, գանազան պատճառներով :

Այդ մասին խօսած ենք արդէն : Բայց,— ահա թէ ի՛նչ բան կ'ուզենք «մանրել» :

Ամէն տեղ ալ, նոյնիսկ այս լպրծուն պղտո – տանէրուն վրայ կան ուսուցիչ – ուսուցչուհիներ որոնք լքուած են կամ ասպարէզէն հեռացած՝ խորին դառնութեամբ :

Եթէ ոմանք ճամբայ փոխած են առեւտրական խայծերէ մղուած, ուրիշներ ապրուստի տարբեր միջոցներ կը փնտռեն ճարահատ : Եւ կամ անկիւն մը կը քաչուին :

(Խան տարուան ընթացքին, որո՞ւ միտքէն անցաւ օգտուիլ Եր. Տէր Անդրէասեանի, Սիմօն Գափամաճեանի եւ ուրիշներու հմտութենէն) :

Փարիզի, Մարսէյլի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ տակաւին կը գտնուին փորձառու «նուիրեալներ», որոնք տրամադիր են ծառայելու : Հարկ է փնտռել – գտնել եւ օգտագործել, առանց կանխակալ կարծիքներու :

Դպրոցական, մանկավարժական դիտելիքնե – րը մէկ օրէն միւսը չեն բուսնիր այս գաղութին մէջ : Մանաւանդ եթէ պատահական ձեռքերու յանձնուին եղած – չեղած դպրոցները :

Երբեմն ուսուցիչ – ուսուցչուհիները իրենք են որ տեղի կուտան գանազան թիւրիմացու – թեանց, իրենց բնաւորութեամբ կամ ուրիչ պատճառներով :

Բայց, ընդհանրապէս անպատեհութեանց, ա – մուլ հակաճառութեանց դուռ կը բանան թաղա – կան – հոգեբարձուներ, միջամտելով, տեղի – անտեղի :

Մատակարարի պաշտօն մը ամէն իրաւունք չի տար հրամաններ արձակելու, մանաւանդ երբ հարեւանցի գաղափարներ ունիս դպրոցի, կըր – թական հարցերու մասին :

Ամէն մարդ իր տեղը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍՈՐՎԻԼ, ՄԻՇՏ ՍՈՐՎԻԼ

Գրական չնորհով օժտուած երիտասարդի մը հետ կը խօսէինք մեր գրադէտներու մասին : Ա – նուններ կը թուէինք, հարեւանցի կարծիքներ յայտնելով իւրաքանչիւրին գործի մասին :

Ընդհանրապէս — « Չեմ կարդացած ատիկա : Չեմ կարդար ընդհանրապէս իր գրածները» եւ նման արտայայտութիւններ մէկուն կամ միւսին մասին, ստիպեցին զիս հրապարակաւ յայտնել տեսակէտ մը :

Անշուշտ գրողի մը տաղանդը, երեւակայութիւնը, ըսելու ձեղեցիկ ձեւը, լեզուին ճոխու – թիւնը եւայլն դնահատելի առաւելութիւններ են :

Բայց, ի՞նչու չփնտռել նաեւ համոզիչ : Այո՛ , մանաւանդ այս լոյսի դարուն եւ Լոյս–Ջա – զաքին մէջ, երբ աւելցածուն անգամ պէտք է դիտնայ թէ ձեռքի աւելը ինչպէս չինուած է, մեր գրադէտները պէտք է հմուտ ըլլան չա՛տ ու չատ բաներու : Մեղքը մերը չէ, երբ դիրք մը կարգացած առեն կը դգանք որ միայն երեւակայութեան եւ իր ներքին ապրումներուն ապաւինած է գրո – դը : Չի ճանչնար այն ժողովուրդը որու մասին կը խօսի : Ո՛ր եւ է բան չէ կարդացած այն քաղաքի մասին զոր կ'ուզէ նկարագրել : Մէկ խօսքով, ի – րեն համար դոց դիրքեր են պատմութիւնը, աչ – խարհագրութիւնը, դիտութիւնը , գրականու – թեան եւ արուեստներու պատմութիւնը :

Ընդհանրապէս կարելի չէ չզգալ պաչարի պա – կասը, երբ կը կարդանք այս կամ այն դիրքը : Շատ անգամ «չենք հաւնիր», «յալղող չէ», կ'ը – սենք, առանց չատ մինուռելու պատճառները :

Սորվիլ, սերտել, պրպտել, համոզիչ ան – բաբել, տարրական պահանջներ են գրադէտին համար :

«Հասարակ տեղիք» դիտելիքնե՞ր են ասոնք : Թերեւս : Բայց եւ այնպէս միչտ կը մոռցուին :

ՍՕՍԻ

ԻՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄՈՒԻ ԱՆԿԱԽ ՔԻՒՐՏԻՍՏԱՆԸ

Պոլսոյ թուրքերէն «Հիւրիյէթ» լրագրին թղ – թակիցը կը գրէ Պէյրութէն (21 Օգոստ.).—

Ալէյի ամարանոցին մէջ, ժողով դումարեցին այսօր Ամերիկայէ, Ֆրանսայէ, Անգլիայէ, Իրա – նէ, Սուրիայէ, Իրաքէ եւ Ռուսիայէ եկած յիսուն չափ քիւրտ պատուիրակներ : Ժողովին մաս – նակցեցան նաեւ կարգ մը մարդիկ, որոնք իբր թէ կը ներկայացնեն Թուրքիոյ Քիւրտերը : Համա – դումարը կազմակերպուած է Մոսկուայի կողմէ, մանակցութեամբ աչխարհի չորս կողմերը ցըր – ուած քիւրտ գործակալներու, որոնք կ'աչխատին անկախ Քիւրտիստանի մը համար :

Ժողովը որոչած է խմբագրել եւ հրատարա – կել յայտարարութիւն մը, այնպիսի լեզուով մը որ գրգռէ Թուրքիոյ, Իրաքի, Սուրիոյ եւ Իրանի Քիւրտերուն ազգայնական զգացումները : Այս Թուրքիկները պիտի ցրուեն մասնաւոր գործա – կալներու միջոցաւ :

Իրենց ծրագրած անկախ Քիւրտիստանը իր մէջ պիտի առնէ Սուրիոյ, Իրաքի, Իրանի կարգ մը հոգեմասերը, եւ Թուրքիոյ արեւելեան եօթը նահանգները :

Այս ժողովին մէջ ընդունուեցան նաեւ քրտա – կան դրօչին գոյները : Կարմիր, կանաչ եւ ճերմակ դրօչին մէջտեղը պիտի նկարուին ցորենի երկու հասկ եւ քովը փոքր աստղ մը : Որոչուած է նաեւ դաղտնաբար դինել Քիւրտերը :

ԿԱՊՈՑՏ ԽՍՀՄ ԿԱԶՄՈՒԻՐՄԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ

Փարիզի խումբը կը վերադառնայ ուրբաթ առ – տու (Սեպտ. 2), ժամը 8.40ին :

ԱԼՊԱՆԻՈՑ օրթոտոքս հովուապետը, Քիսի արք. դահընկէց եղաւ Սինոդին կողմէ, ամբաս – տանուելով թէ վնասած է օրթոտոքս եկեղեցւոյ եւ ալպան ժողովուրդի չահերուն, պատերազմի առեն ուժ տուած է ֆաչականութեան եւն. :

Խորհրդաւոր շարժումներ Պալքաններու մէջ

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄՆԵՐ. — 250.000 ՍԹԵՐԼԻՆ ՊԱՐԳԵՒ ԹԻԹՕ ՍՊԱՆՆԵԼՈՒ ՀԱ – ՄԱՐ.— ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԿՈՂՔ ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՄԱԿԵԴՈՆԱՑիՆԵՐՈՒ :

Պոլսէն կը հեռագրեն ամերիկեան գործակա – լութեանց, Օգոստ. 28 թուականով .—

Մառէչալ Թիթօ դինուոր կը համախմբէ սերպիական Մակեդոնիոյ մէջ, հակազդելու համար Կոմինֆորմի ապատամբական ծրագիրներուն, ինչպէս կը հաւատան դիւանագիտական շրջանակ – ներու մէջ : Հետեւակազօրքի տասը զօրաբաժին – ներ համախմբուած են Պուլկարիոյ եւ Ալպանիոյ սահմանագլուխին երկայնքը, ինչպէս եւ զրահա – պատ զօրաբաժին մը եւ օդազօրք, Սկոպլիէի մէկ (Սկիւպ) : Մակեդոնիոյ դինուորները կը գտնուին զօր. Վաղա Եովանովիչի հրամանատարութեան տակ, իսկ եւ կեդրոն ունենալով Սկիւպը : Անոնց թիւը կը հաշուեն 150.000, լաւ կազմակերպուած եւ սպառազէն դինուորներ որոնք պատրաստ են ամէն պատահականութեան համդէպ :

Միչտ նոյն աղբիւրներուն համաձայն, Սկիւ – պի մէջ համախմբուած դինուորները չարժուն են եւ կրնան անմիջապէս ուղղուիլ դէպի արեւելք՝ Պուլկարիոյ սահմանագլուխը, կամ դէպի արեւ – մուտք՝ Ալպանիա :

Իրազեկներ հետեւեալ պատճառներուն կը վե – րագրեն Թիթոյի դինուորական պատրաստու – թիւնները .—

1.— Կոմինֆորմի գործակալները փորձեր կը կատարեն Մակեդոնիոյ շրջանին մէջ, ապատամ – բութիւն մը սարքելու համար Թիթոյի դէմ :

2.— Թիթոյի հակառակորդ Եուկոսլաւները համախմբուած են Պուլկարիոյ եւ Ալպանիոյ սահմանագլուխներուն վրայ :

3.— Ալպանիա հասած են ռուս մասնագէտներ եւ սպաներ, ինչպէս նաեւ դինամթերք :

4.— Ճամբաներ կը չինուին կամ կը նորոգ – ուին Ալպանիոյ մէջ, դէպի Եուկոսլաւիոյ սահ – մանագլուխը :

Ա.յս պարագաներուն առջեւ, Թիթօ զգուչա – կան միջոցներ ձեռք կ'առնէ, բայց կարելի չէ բ – սել թէ անպատճառ պիտի յաջողի կանխել խոո – վութիւնները : Ամէն պարագայի մէջ, չատ կարե – ւոր դէպքեր կը սպասուին մինչեւ երկու ամիս :

★ *Լոնտոնի կիրակնօրեայ թերթերէն «Փի – փըլ» (Ժողովուրդ) կը գրէ թէ կոմինֆորմը 250 հազար սթերլին (մէկ միլիոն տոլար) պարգեւ խոստացած է անոր որ կը յաջողի սպաննել Թի – թօն : Ա.յս լուրին հեղինակը, որ թերթին դիւանա – պիտական թղթակիցն է, չուզեր յայտնել աղբիւ – րը , բայց կ'աւելցնէ թէ տեղեկութիւնը Թիթոյի հասած է արդէն, Ադրիատիկի ափերուն վրայ : Ամենախիտ միջոցներ ձեռք առնուած են մահ – չային ապահովութեան համար : Ոստիկանական չուներ չարունակ կը շրջին իր բնակարանին բո – լորտիքը : Էլեկտրական բոլոր միջոցները ձեռք առնուած են, ո՛եէ օտարականի մուտքը անմի – ջապէս երեւան հանելու համար :*

★ *Մոսկուայի անթելը մակեդոնական բաժին մըն ալ հաստատած է, ազդելու համար Եուկոսլա – ւիոյ մէկ միլիոն Մակեդոնացիներուն վրայ : Նոյն ռատիօն ամէն օր երկու ժամը անգամ մը յարձակումներ կը կատարէ Եուկոսլաւիոյ ներ – կայ իշխանութեան դէմ, երկրին բոլոր լեզունե – րով : Միեւնոյն ուղղութեամբ սլաքներ կ'արձա – կեն Սոֆիայի, Պուքրէշի, Փէշթայի, Փրակայի, Վարչաւայի եւ Թիրանայի անթելները :*

★ *Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ կոմինֆորմին դինուորական վարիչները ժողով դումարած են Սոֆիայի մէջ եւ կարեւոր դեկոյց մը պիտի հրատարակեն մօտերս : Նոյն աղբիւր – ներուն համաձայն, Տիկին Աննա Փաուքըր, Ռու – մանիոյ արտաքին նախարարը եւ կուսակցութեան վարիչը, նոյնպէս Սոֆիա կը գտնուի, մասնակցե – լով ռազմադէտներու այն ժողովին որ որոչումներ պիտի տայ մառէչալ Թիթոյի մասին : Գաղաքա – կան շրջանակներու մէջ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառեն նաեւ խորհրդային դինուորներուշար – ժումները, թէեւ հաւանական չէ որ Ռուսերը ու – զեն նոր պատերազմ մը պայթեցնել Պալքաններու մէջ : Ինչ որ ալ ըլլայ, երբեք այսքան եռուն դի – ւանագիտական գործունէութիւն չէր տեսնուած 1948 Յունիս 28էն ի վեր, երբ հրատարակուեցաւ Կոմինֆորմին բանաձեւը : Արեւմտեան դիտուոր պետութեանց դեսպանները չարունակ խորհրդակ – ցութիւններ եւ այցելութիւններ կը կատարեն :*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ժողովի հրաւիրուած են փեքինի մէջ, Նոյեմբեր 15ին , նախաձեռնու – թեամբ համաչխարհային արհեստակցական Դաչ – նակցութեան : Ուրեմն խլրտումները պիտի չարու – նակուին Ասիոյ մէջ ալ , ինչպէս դիտել կուտայ միջազգային մամուլը : — Զորս կարմիր բանակ – ներ վճռական յարձակում պիտի կատարեն Քան – թոնի վրայ :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ Հ.Ց.Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷԻ

(56ՐԴ ՊԱՏԳԱՄ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Սիրելի ընկերներ եւ հայրենակիցներ,

Հ. Ց. Դ. Ամերիկայի 56րդ Պատգամ. ժողովը գումարուեցաւ Յուլիս 2էն 10, Պոսթըն, «Հայրենիք»ի սրահին մէջ։

Ամերիկայի բոլոր շրջաններէն, շուրջ 80 պատգամաւորներ մասնակցեցան ժողովին, որուն հրաւիրուած էին նաեւ վաստակաւոր ընկերներ։

Ժողովը փակուեցաւ մէկ չարթուան դժուարին աշխատանքէ ետք, ընտրելով, ընդհանուր ոգեւորութեան մէջ, Ամերիկայի շրջանի բարձրագոյն մարմինը՝ Հ. Ց. Դ. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէն։

Բոլոր պատգամաւորները եկած էին հաւատքով ու ոգեւորութեամբ եւ վերադարձան աւելի որոշակի ուղեգծուած, աւելի եռանդով գործելու վճռակամութեամբ։

Երկու խօսք այս առթիւ, աւելի յստակ տեսնելու համար Դաշնակցութեան գործն ու դերը։

Անցնող տարուան ընթացքին, ահագին գործ կատարուած է — մեր կազմակերպութիւնը զօրացած է, թիւով ու ոգիով. նոր կոմիտէներ կազմուած են կամ վերակազմուած. նիւթական պարտականութիւնները կատարուած են եւ բարոյական պէս կազդուրուած են մեր շարքերը։

Կատարուած են մեծ յաջողութեամբ, չնորհիւ մեր կազմակերպութեան ուժին ու հմայքին, խոշոր ձեռնարկներ, ինչպէս Հայ Ճեմարանի հանգանակութիւնը, որ հասած է 127.000 տոլարի պատկառելի գումարին. օժանդակութիւն եղած է Անչային՝ նիւթապէս ու բարոյապէս, եւ ըսելու ենք յայտարարելու, որ մեր տարագիր եղբայրները սկսած են զալ Ամերիկա, հետզհետէ աւելի մեծ խումբերով։

Կրթական ու մշակութային գետնի վրայ, մեր կազմակերպութիւնը նուաճումներ ըրած է։ Բայց ի սդային ու կուսակցական հանդիսութիւններէ, Ամերիկայի գլխաւոր կեդրոններուն մէջ — Պոսթըն, Նիւ Եորք, Փրովիտէնս, Տիթրոյթ եւն.— սարքուած են դասախօսական ու վիճաբանական հաւաքոյթներ, ժողովրդական բազմութիւններու ներկայութեան։

Կրթական կեանքը աւելի կազմակերպուած ընթացք ունեցած է, չնորհիւ նոր ուսուցիչներու եւ կրթական կեդր. մարմնի մը կազմէ եղած ա – չալուրջ հսկողութեան եւ թելադրանքներուն։

Այս բոլոր ձեռնարկները արդիւնաւորուած են մեզի դաշափարակից կազմակերպութեանց՝ Հ. Ը. Դաշնակցութեան եւ Հ. Օ. Միութեան հետ պահուած սերտ համագործակցութեան եւ ժողովրդական լայն խաւերու աջակցութեամբը։

Ահա, քանի մը դիծերով, մեր կազմակերպութեան անցեալ գործունէութիւնը։

Պատգ. ժողովը դնահատական բանաձեւ հանեց մեր ղեկավարութեան եւ աջակից կոմիտէներու կուսակցական ու ազգային – մշակութային արդիւնաւոր աշխատանքներուն մասին։ Ցետոյ մշակեց նոր ծրագիր, մեր յառաջիկայ գործու – նէութեան համար։

Ուշադրաւը այն է, որ մեր կազմակերպութիւնը, ինչպէս Սփիւռքի բոլոր չրջաններուն մէջ, Ամերիկայի մէջ ալ, անընդհատ վերելքի մէջ է։ Մեր սկզբունքները յստակ են. համոզումները հաստատ. դաղափարականները համադգային ու բարձր եւ մեր գործունէութիւնը համապատասխան անոնց։ Դաշնակցութեան գործը ներդաշնակ է իր խօսքին հետ եւ փոխադարձաբար։

Քաղաքական տեսակէտէն մեր կազմակերպութիւնը կը վայելէ վարկ ու վստահութիւն, ոչ միայն հայ ժողովուրդին, այլեւ ամերիկեան ժողովուրդին առջեւ, ինչպէս նաեւ ամերիկեան պատասխանատու չրջանակներուն մէջ, որոնց հետ բարեկամական չփման մէջ եղած է ան։

Հակահամայնավար պայքարին մէջ, Դաշնակցութիւնը յստակ դիրք ու դէմք ունի եւ կը ճանչցուի իբր այդ, արդարօրէն։

Դէմ ենք մենք ամէն կարգի բռնութեան եւ, հետեւաբար, դէմ՝ կարմիր բռնակալութեան, որ ոչ միայն քաղաքակրթութեան համար չարիք մըն է, այլեւ պատուհաս մը եղած է եւ կը չարունակէ ըլլալ հայ ժողովուրդին ու հայ հայրենիքին համար։ Դաշնակցութիւնը ազատութեան ու ճչմարիտ ժողովրդավարութեան հետ եղած է միշտ, եւ այսօր ալ անոնց հետն է, աւելի քան երբեք։

Ազգային տեսակէտէն, Դաշնակցութիւնը կեցած է մեր հայրենիքին ազատութեան ու անկախութեան գաղափարականներուն վրայ, առանց որեւէ դիջումի։

Կը հաւատանք, որ միայն ազգերու լիակատար անկախութեան ու ազատութեան հիման վրայ աշխարհը կրնայ խաղաղիլ եւ մարդկութիւնը յառաջդիմել։ Ոչ միայն, իբր հետեւանք այս սկզբունքին, այլեւ իբրեւ գերագոյն արդարութիւն, Հայը իրաւունք ունի ազատ ու անկախ ըլլալու, իրականացնելով իր դարաւոր բաղձանքը իր պատմական հայրենիքին վրայ։ Միացեալ, Ազատ ու Անկախ Հայաստանի գաղափարականը բանաձեւ մը չէ լոկ, այլ Հայոց պատմութեան արդար ու կենսական հարկադրանքը։

Այս ուղղութեամբ կը գործէ Դաշնակցութիւնը եւ Ամերիկայի մեր կազմակերպութիւնը, համաձայնութեամբ համամարդկային արդարութեան ու ազատութեան սկզբունքներուն, այս գետնին վրայ պիտի տանի յառաջիկային իր գործունէութիւնը, ձեռք տալով բոլոր ազատատենչ ժողովուրդներուն, մեծ ըլլան անոնք, թէ փոքր։

Ամերիկայի մէջ մասնաւորաբար, մենք կը պայքարինք իբրեւ հայ ու ամերիկեան ազատ քաղաքացիներ, այն խոր համոզումով, որ ամերիկեան ազատասէր ու ճչմարիտ ժողովրդավարութեան սկզբունքները պիտի յաղթանակեն օր մը։

Մեր ներքին ճակատին վրայ, Պատգ. ժողովը կը չարաղուէ սերտ համագործակցութիւնը բոլոր աղջաչունչ, գաղափարական ու գաղափա – րակից կազմակերպութեանց հետ, ինչպիսին են՝ Հ. Ե. Դաշնակցութիւնը եւ Հ. Օ. Միութիւնը։ Երիտ. Դաշնակցութիւնը իր շուրջ 2200 երիտա – սարդ ու ազատասէր անդամներով անսպառ ուժ մըն է մեզի համար. անոր հետ պիտի ըլլանք իբր խորհրդատու, իբր առաջնորդ, գործակից ու գաղափարակից։

Հ. Օ. Միութիւնը, ամուր կազմակերպու – թեամբ, աւելի քան 2500 անդամներով, հայ կնոջ հանրային բարձրագոյն արտայայտութիւնն է եւ նախախնամութիւն մը՝ մեր հայրենազուրկ բազմութիւններուն համար։ Անոր հետ պիտի ըլլանք, միասին պիտի պայքարինք, մեր ժողովուրդին եւ, մասնաւորապէս, մեր նոր սերունդին պահպան – ման ու ազգային դաստիարակութեան սրբազան գործին մէջ։

Կը հրահանգենք բոլոր չրջաններուն, մեր կոմիտէներուն եւ ընկերներուն՝ մասնաւոր ուշադրութիւն դարձնել հայկ.կրթութեան ումչակոյթին վրայ, քաջալերել զանոնք, օգտուելով նաեւ մեր ժողովուրդի առողջ տարրերուն, Ազգային իշխանութեանց եւ հայրենակցական միութեանց թանկագին օժանդակութենէն։

Բոլորին պարտքն է ուժ տալ ամէն կերպով, հայ մշակոյթին, որովհետեւ հայ մշակոյթը, — հայ լեզուն ու գրականութիւնը, պատմութիւնն ու երաժշտութիւնը — կը կազմէ հայ ժողովուրդի անդնահատելի գանձը։

Տէր պէտք է կենանք այս գանձին, եթէ կ'ուզենք հոգիով հարուստ մնալ ու Հայ։

Գուրգուրանք մասնաւորաբար մեր սքանչելի լեզուին վրայ եւ չանանք տարածել զայն հայ ընտանիքներէն ներս եւ մեր երիտասարդական շրջանակներուն մէջ։

Ընկերներ եւ հայրենակիցներ,

Յառաջիկայ տարին թող ըլլայ վերելքի, նոր նուաճումներու եւ կազմակերպութեան տարի մը։

Տեսանք թէ ինչ մեծ է Դաշնակցութեան խօսքին ու գործին համայքը։ Մեր զոյգ ու մեծանուն ընկերներուն, Դրօյի ու Շանթի այցելութիւննե – րը կենդանի վկայութիւն առոր։ Մեզի հետ են ժողովրդական զանգուածները. կը հաւատան մեր գործին. կը վստահին մեր խօսքին։ Օգտուինք առեղծուած խանդավառութենէն, զօրացնելու համար մեր կազմակերպութիւնը, մեր սքանչելի երիտասարդութիւնը մեզի մօտեցնելու եւ գործի մղելու համար զայն։

Պահենք մեր հաւատքը եւ արծարծենք զայն հայ բազմութիւններուն մէջ՝ մեր ազգային նը – կատմամբ։

Հաւատքով ապրած է Հայը եւ հաւատաւոր գործունէութեամբ հզօր է Դաշնակցութիւնը։ Շարունակենք այս գործը, համաձայն մեր կազ – մակերպութեան ընդհանուր սկզբունքներուն եւ հայութեան գաղափարականներուն։

Ապրի Դաշնակցութիւնը, որովհետեւ անոր գոյութիւնը հզօր աղբակ մըն է մեր ժողովուրդին գոյութեան ու բարգաւաճութեան համար։

Ամէնդաշնակցականի սրբազան պարտքը թող ըլլայ կանգուն պահել Դաշնակցութիւնը, խոր գիտակցութեամբ, զոհաբերութեան ոգիով ու ե – ռանդուն գործունէութեամբ եւ զօրացնել զայն։

Կոչ կ'ընենք բոլորիդ, որ արթուն մնաք եւ կատարէք ձեր հայրենասէր Հայու եւ Դաշնակ – ցականի պարտականութիւնը։

Եղէք պատրաստ՝ ամէն զոհաբերութեան։

Հ. Ց. Դ. Ամերիկայի կազմակերպութեան Բարձրագոյն Մարմինը իր պարտականութեան գլուխը պիտի դնուի միշտ. կրնաք վստահ ըլ – լալ։

Հետեւեցէք իրեն եւ գործեցէք, իբրեւ գաղափարական գինուորներ հայութեան ու Դաշնակ – ցութեան, իբրեւ հարազատ քաղաքացիներ այս մեծ ու ազատ երկրին։

Հ. Ց. Դ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Կ. ԿՈՄԻՏԷ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Նոր Իսրայէլը իր վերելքով եւ ոգեւորով

Տեղական շաբաթաթերթ մը շահեկան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Իսրայէլի նորակազմ պետութեան մասին։ Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

Միլլին հաշուով օրական հազար գաղթական – ներ կը մտնեն Իսրայէլի պետութեան մէջ, որուն ամբողջութիւնը Ֆրանսայի երեք հարիւրապատիկն ունի։ Տարիներու չղասպառ սպա – սումէ վերջ, այս գաղթականները մեծ խանդա – վառութեամբ կը մտնեն հոն։

Նորեկի մը համար, առ այժմ, կեանքը մէկ գաղթակայանէ ուրիշի մը մէջ տեղափոխութիւն է։ Նացիներու տարագրութեան վայրերը մահ – ուան գաղթակայաններ էին։ Գերմանիոյ DP.նե – րու (տեղափոխուած անձեր) կեդրոնները ճանճ – րոյթի վայրեր էին, իսկ Պաղեստինի կայանները յոյսի վայրեր են։

Այսուհանդերձ եղածը գաղթակայան է, վը – րաններ կամ տախտակէ տաղաւարներ, խառնա – կեցութիւն, հաւաքական ճաշ։ Մտերմութիւնը արգիլուած, առանձնութիւնը անկարելի։ Այն գաղթականը որ Պաղեստին կը դնէ ոտքը, չունի առանձին ըլլալու իրաւունքը։

Կարճատեւ բնակութենէ մը վերջ նաւահան – գիստի տաղաւարներուն մէջ, կը ղրկուին, ուրիշ – ներու տեղ տալու համար, «ընդունելութեան կեդրոն» մը, որ դարձեալ գաղթակայան մըն է։ Այժմ գլխաւոր հոգն է գործ եւ բնակարան ճարել։

Գաղթակայանին մէջ սպասումը օրեր եւ ե – րեմն ալ ամիսներ կը տեւէ։ 250.000 գաղթական – ներէն, որոնք Իսրայէլը Պետութիւն հռչակուելէն ի վեր հոն գացին, 67.000ը կ'ապրին տակաւին 23 «ընդունելութեան կեդրոններուն կամ հիւրանոց – ներ»ու մէջ։

Կառավարութիւնը կարելին կը փորձէ։ Հինգ հոգիի երկու սենեակ կը տրուի, աւելին համար յաւելեալ տուրք պէտք է վճարել։ 20 — 30 հա – զար հոգի կը մտնէ ամէն ամիս Իսրայէլի մէջ, մինչ 2300 սենեակ կը շինուի միեւնոյն ժամանա – կաշրջանին միջոցին, միլլին հաշուով հազար Պա – զեպինեան ոսկիի (մէկ միլիոն Ֆր.) արժէքով։

Սիոնականներու վարիչները կ'ըսեն թէ «մեր ամէնէն մեծ հարստութիւնը մարդիկն են»։ Այս տեսակէտով Իսրայէլ կը տառապի ծայրայեղ հարստութենէ եւ իր այս հարստութիւնը պիտի լուրջ դժուարութեանց կ'առաջնորդէ։

Աշխատավարձերը չատ բարձր են։ Մեքենա – դիր օրիորդ մը 2000 Ֆրանք կը չահի օրական, իսկ մասնագէտ բանուոր մը 100 հազար Ֆրանք ամսական։ Բայց այս գումարին չորս հինգերորդը անուանդի կ'երթայ։ Պատերազմի ժամանակի պարենաբաչխումին դրութիւնը կը չարունակուի տակաւին։ Կարագը քիչ է, կաթ գրեթէ չկայ, ոչ ալ հաւկիթ նախաճաչին։ Հացը սեւ է։ Շաբաթը մէկ անգամ միս ունին։

Վերջին եկուորներուն մէկ երրորդը անգործ է։ Մեծ մասը գործ կը փնտռէ աւելի չատ քա – ղաքներուն քան թէ հաւաքական ագարակներուն մէջ, ուր նարինջ հաւաքող մը՝ պաչտօնեայի մը կէս թոչակը միայն կը չահի (45 պաղեստինեան ոսկի ամսական)։

Առաջին Սիոնականներու սէրը դէպի հողը դոյութիւն ունի առաւելապէս նէճէպի մչակնե – րուն մէջ, որոնք կ'աչխատին կանաչազարդել ա – նապատը։

Դժբախտաբար Պաղեստինը փոքր է եւ աղ – քատ։ Իր սննդեղէնի կէսը դուրսէն կը ներածէ։ Եւ դեռ այս քանակութիւնը պիտի աւելնայ ժողո – վուրդին աճումովը։ Այս հրաչալի երկիրը, կը նմանի յովազի մորթի մը որուն վրայ չոր բլուր – ներու չէկ բիծերը չատ աւելի են քան հովիտնե – րուն սեւ ակօսները։

Հրեայ երիտասարդ Պետութիւնը յուզիչ եւ ա.ժ անելի պայքար մը կը մղէ բոլոր դժուարու – թիւններուն դէմ։ Իսրայէլի նախագահը, Տօքթ. Ա – յիմ Ուայզման այս ճիզին խորհրդանիչն է։

Ան ներկայ ամէնէն մեծ քիմիաբաններէն մէ – կըն է։ Առաջին համաչխարհային պատերազմին Անգլիացիներուն տուաւ ան ասէթոնի պատրաս – տութեան գաղտնիքը, այն պահուն երբ Դաչնա – կիցներուն պայթուցիկի տաղնապը պատճառ պի – տի դառնար որ գերմանական տարբալուծութիւնը չահէր պատերազմը։

Երկրորդ համաչխարհային պատերազմին ին – քըն էր որ ելք մը գտաւ արհեստական ձգախիժ ճարելու։ Այսօր իր հանճարը միմիայն իր ժողո – վուրդին համար կը գործածէ։ 75 տարեկան է, հիւանդ, գրեթէ կոյր, սակայն 120 դիտուններ հաւաքած կը չարունակէ իր գործը։ Աչխարհի ա – մէնէն փայլուն գիտական մարմինն է Rehovothը։

Թէլ Ավիվէն քանի մը մղոն անդին, բլուրի մը վրայ, որ կը տիրապետէ ծովափի դաչտին վը –

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

« ԱՐԾԻԻ»Ը ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ռուսը մը երիտասարդներ 1929ին Օտտօ Քափիւսէլի մէջ հիմը կը դնէին Արծիւ Մարզական միութեան, եռագոյն հպարտութեամբ եւ Արծիւ նշանաբանով կը նետուին դաշտ: Մինչեւ 1936 կ'աշխատին մեծ զոհողութեամբ եւ յարատեւութեամբ, հայ անունը բարձր բռնած: Ողբացեալ Միքայէլ Վարանդեանի թաղումին կը զուգադիպէր իրենց մրցումը եւ Հայ Թէ օտար բոլորը մէկ վայրկեան կը խոնարհին մեծ Հայուն կորուստին առջեւ: « Արծիւ »ի բոլոր ձեռնարկներուն հայ ժողովուրդը միշտ օգնած է:

Դժբախտաբար սեւհոգի մարդիկ մտան այս միութեան մէջ իրենց ձախաւեր գործելակերպով քայքայելին, որպէսզի հրապարակը մնայ իրենց: Այժմ չրջանիս մէջ իրրեւ մարզական միութիւն ունի, միայն վերակազմուած Արծիւը:

Միութիւնը Օգոստոս 21ի համար կազմակերպած էր դաշտահանդէս մը Սէնթ Անտռէի ծաղկեայ պարտէզին մէջ: Առտուն օդը ամպոտ էր, եւ կէսօրին միայն երկինքը պայծառացաւ, բայց ժողովուրդը չոտով լեցուեցաւ հանդիսավայրը: Ժամը 4ին Պ. Անդրանիկ Սարգիսեանի նախագահութեամբ հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյեզ»ով եւ «Ցառաջ Նահատակ» քայլերգներով, զոր երգեցին խումբ մը «Արծիւական»ներ: Նախագահը կէս ժամ խօսեցաւ միութեան ապագայ գործունէութեան եւ մանաւանդ մարզանքին մեծ օգտակարութեան մասին, «երիտասարդները պէտք է հետեւ պահել սրճարաններէ եւ չատ մը անպիտանութիւններէ: Մենք պիտի աշխատինք մեր բոլոր միջոցներով օգտակար դառնալ երիտասարդութեան»: Օր. Վերժին Ապաճեան (Սուրիայէն) երգեց « Հայաստան երկիր դրախտավայր»ը, Պ Փ. կիրակոսեան քաջալերական խօսքեր ըսաւ Միութեան մասին: Արծիւականները յաջող կերպով ներկայացուցին «Բարեկենդանի անկուամի ները»: Տեղի ունեցան նաեւ զանազան մարզական խաղեր եւ Փրովանսի երկու կռւիմամարտի ախոյեաններու մրցումը, Ց. Արզումանեանի եւ Տէր Գէորգեանի միջեւ: Դատաւորը հաւասար հռչակեց:

Պ. Սարգիսեանի կոչին ընթացք տալով մարզական անհրաժեշտ առարկաները գնելու համար նուէրներ տրուեցան, համադումար 28.000 Ֆրանքի: Նախագահը հանդէսը փակեց հետեւեալ խօսքերով.— « Սիրելի հանդիսականներ, ամէն փոքր միութիւն կամ փոքր ազգ կ'ապրի կռնակը տուած հզօրի մը, մենք միայն մեր կռնակը տուած ենք հայ ժողովուրդին: Շնորհակալ ենք որ մեր առաջին ձեռնարկը այսքան մեծ յաջողութիւն գտաւ»:

Մեր առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ Օգոստոս 28ին:

Մարտիրոս

ՄՄԲ.— Ուրիշ թղթակցութիւն մը եւս առանք, աւելի վերջը, նուիրատուներու ցանկով:

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԼԻՈՆ (յապաղած). — Անընդհատ խանդավառութեամբ եւ հոծ բազմութեամբ տեղի ունեցաւ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի դաշտահանդէսը:

Շաբաթներէ առաջ մեր ժրաջան Խաչուհիները աշխատանքի լծուած էին, որպէսզի վայլուն յաջողութեամբ պսակեն իրենց այս ձեռնարկը, նուիրուած իրենց Միութեան Օրուան: Այս անգամ ալ խայտառակուեցան անոնք որ պղտոր բաներ կը փափաչին անցորդներու ականջին.— «Ի՞նչ ընելու պիտի երթաք դաշտահանդէսին, ամբողջ օրը արեւին տակ պիտի խաշիք, ոչ չուք կայ, ոչ ջուր եւ ոչ ալ յարմար անկիւն»:

Ձիշդ հակառակն ըլլալով, եկած էին մեր սպասածէն աւելի, եկած էին ամբողջ օրը «արեւին տակ խաշելու, Կապոյտ Խաչի ձեռնարկը քաջալերելու, անոր խօսքը լսելու եւ խանդավառուելու:

Հսկայ անտառը կենդանացնող Հայերը ապրեցան Կապոյտ Խաչի հետ, անոր դրօշին տակ, որ կը ծածանէր դաշտի մուտքին վրայ, իր այ կողմընենալով մեր դեղեցիկ եռագոյնը, իսկ ճակատը ասպնջական Ֆրանսայի եռագոյնը:

Ուրախ էին այդ օրը բոլորը միասին, մանուկ, պատանի, երիտասարդ եւ ծեր:

Դաշտահանդէսի պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ ժամը 4ին, Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու միացեալ երգչախումբի կողմէ «Մարսէյեզ»ով եւ « Ցառաջ Նահատակ»ով: Ցետոյ ընկեր Թ. Այվազեան քանի մը խօսքով բացատրեց օրուան տօնին իմաստը, եւ հրաւիրեց օրուան բանախօսը ընկեր Զաքար Զաքարեան (Ա. Թէնքէն): Մեր երէց ընկերը երիտասարդական խանդավառութեամբ դուվելով Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին գործունէութիւնը, մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց յունահայ գաղութի կեանքէն: Ցետոյ նկարագրեց Ա.Թէնքի եղբայրասպան ոճիրը, հայանուն հրէշներու ձեռքով, որուն զոհ գացին փափազեան ընտանիքը (Մ.հրանը, կինը՝ Աբշալոյս եւ տղան, Սերգօ), եւ բանաստեղծ Մ. Մանուկեան:

Ընկերը իր ճառը վերջացուց կամք, կորով եւ յարատեւ աշխատանք ու յաջողութիւն մաղթելով Կապոյտ Խաչին: Ճառը կ'ընհատուէր ջերմ ծափերով:

Ընկեր Այվազեան՝ փակման խօսքով բոլորին ուշադրութիւնը հրաւիրեց իրենց գաւակներուհայեցի դաստիարակութեան վրայ:

Գեղարուեստական բաժինը ճոխ էր եւ այլազան:

Մեղի համար կատարեալ վայելք մը եղաւ անուշ ձայնը՝ Օր. Քնարիկ Զօրպաճեանի (Մարսէյլի Նոր Սերունդէն) եւ Օր. Վարժապետեանի (Նոյնպէս): Երգեցին նաեւ Տիկին Վարդանեան, Ա. Պօյաճեան (Տէսին), Օր. Շ. Առաքելեան, ընկեր Կենճոյեան: Արտասանեցին ընկեր Հ. Վարդանեան եւ Պ. Ցակոբեան: Նոր Սերունդի երգչախումբը երգեց՝ «Սոնա եար», «Զինար բոյով», «Մայիսեան երգ», «Ով Հայ արի» եւն.: Աւելեցան նուագախումբը կը թնդացնէր անտառը ազգային յեղափոխական երգերով: Տեղի ունեցան հայկական եւ եւրոպական պարեր: Իրիկունը գժուարաւ բաժնուեցանք դաշտէն: Ամբողջ օր մը կենսաժպիտ հայութեամբ ոգեւորած անտառը կամաց – կամաց խոր քուն մտաւ, երբ վերջին կառքը դուրս կուգար դաշտէն:

Ահա այդպիսի չիշատակելի օր մը ապրեցաւ, Լիոնի եւ Տէսինի հայութեան մէկ մասը, չնորհիւ Կապոյտ Խաչի:

Սիրելի քոյրեր եւ մայրեր, մենք երիտասարդներս պատրաստ ենք մեր բոլոր ուժերը ամբողջացնելու, ձեր ձեռնարկներուն յաջողութեան համար: կեցցէ Ֆրանսահայութեան Հայր Հայ պահելու գործին նուիրուած՝ Կապոյտ Խաչը:

Մ. Արամ Թաթուլեան

Ա.— կ'ուզեմ լաւ ռատիօ մը գնել:

ՎԱՃԱՌՈՐԴ.—Երկայն, միջակ եւ կարճ ալիքներո՞վ:

Ա.— Կարճ ալիքով թող ըլլայ, ես երկայնէն կը ձանձրանամ ...

Ցայտնի է որ Ռուզվելթ ընտրուելու համար ամէն ջանք պիտի թափէ, որպէսզի աշխատանքի նախարարութիւնը ստանձնէ Հարրի Հոփքինս, որ ներկայիս առեւտրի նախարարն է: Ան է որ ստեղծեց աշխատանքի ծրագիրը, որ 8 միլիոն գործազուրկներ գործի դրաւ: Ան է որ 25 միլիոն տոլար յատկացուց Քանատայի եւ Միացեալ Նահանգներու միջեւ ընդհանուր ցուցահանդէսի մը համար, որ պիտի տեղի ունենայ 1939ին Նիւ Եորքի մէջ: Ան է որ 4 միլիոն տոլար յատկացուց Ազգային Պարկերու ծառայութեան, որ պիտի կատարէ Ազգային Պարկերու ընդարձակումը եւ նորերու հիմնադրումը: Ան է որ 25 միլիոն տոլար, որուն համար վերի նիւթին մէջ խօսեցանք, կը գործադրէ աշխատանքներ ստեղծելու համար:

Rehovothի գիտութիւններուն չատերը ժամանակաւորապէս ազատուեցան գերմանական գիտնականներէն չատերը, որոնք Հիթլերի հալածանքներէն ազատելով իրենց կեանքերը, ապաստանեցան Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա: Ռուզվելթ ուզեց մինչեւ իսկ Ալպէրտ Այնչթայնը հոն տանիլ, սակայն ան չգնաց, «հոգ չէ անկէ կը հրաժարինք, ըսաւ Ռուզվելթ, մենք արդէն թուազգէններու չատ պէտք չունինք»:

Իսրայէլ ամէնէն աւելի արդիւնաւորողներու պէտք ունի: Ժամանակը կարճ է, պէտք է մշակել հողը եւ ստեղծել ճարտարարուեստ: Մրցակ մը կ'ուսումնասիրէ Պաղեստինի հողի մշակումը եւ ջուրի օգտագործումը: Դժուար է հոն ճարտարուեստ ստեղծել, որովհետեւ երկիրը ոչ ածուխ, ոչ ալ մետաղ ունի, մարդկային հնարքամտութիւնն է որ պիտի ընէ ամէն բան:

Ռուզվելթ ուզեցան նաեւ Ալպէրտ Այնչթայնը եւ Ֆրէտրիք Քէթէլ Հոլի, (Նոպէլեան մրցանակաւոր) կը հայթայթեն գիտական հիմքերը զեղարուեստ ստեղծելու համար, որ Մօտաւոր Արեւելքը կ'ընտելացնէ աթթրակցիոնին (ջերմի դէմ) եւ ուրիշ նոր հականեխականի մը (բիվանօլ, գտնուած Բըհովոթի մէջ): Էրնէսթ Պէրկման եւ Դաւիթ Կինապուրկ (Նիւ Եորքէն) կը վարեն քիմիական հետազօտութեանց բաժինը: Անոնք գտան Փոլի – մըը Ռ.ը, «Նայլըն»ի տեսակ մը: Անոր չնորհիւ կարելի է օգտագործել իրրեւ նախանիթ հազարաւոր տարիներէ ի վեր անպէտ մնացած մացառները, որոնք կը ծածկեն Հրէաստանի չոր բլուրները: Երեք միլիոն արժողութեամբ գործատուն մը կը չինուի Րէհովոթի դիւտերը չահագործելու համար: Իսկ չուտով Իսրայէլի «Նայլըն» գուլպաները պիտի ծածկեն Աթլէնթի, Դամասկո եւ Ալեքսանդրիոյ կիներուն ոտքերը:

Ցաջորդով՝ ուրիչ կարեւոր երեւոյթներ:

Թ. Ա. Թ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Բ. ՄԱՄ

ԱՆԻԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Զ.

ՔԱՄԻԻ ՀԱՌԱՋԱՆՔ

Ցուրտ ձմեռը կը բախէր հարուստին ու աղքատին, իշխանին ու ռամիկին դուռը: Մայրը օրօր կ'ըսէր իր զաւկին, ծերունի մեծ հայրն ալ նախնեաց քաջագործութիւնները կը պատմէր իր չուրջ հաւաքուած կարմրերես հարսներուն, սի – բուն աղջիկներուն եւ լայնաթիկունք պատանիներուն. անոնց դէմքերը կը փայլէին ներքին ոգեւորութենէ եւ կ'ուզէին որ անվերջ չարունակուէին մեծ հօր պատմածները: Եւ քամին կը փչէր միչտ, կարծես ականջ կը դնէր եւ չուտ չուտ կը հեռանար:

Կը տեսնէր ամէն բան, կ'իմանար ամէնգաղտնիք, կը լսէր ամէն խօսակցութիւն, ամէն չշուկ, ծիծաղ ու խնդութիւն, յետոյ կը փախչէր հեռու, հեռու ...

Քամին, ազատ դաշտերու այդ ազատ որդին, կարծես կը զարմանար թէ ինչպէս տեղ մը կուլան, իսկ ուրիչ տեղ մը կ'ուրախանան: Եւ ինչո՞ւ Անեցիներու մեծ մասին դէմքերուն վրայ ժպիտի ոլորէ նչան չերեւար: Ինչո՞ւ, ի՞նչ էր պատահած. միթէ ճմրան ներկայութենէն կը սոսկան: Բայց միթէ չէ՞ն դիտեր որ չուտով կ'անցնի այս ահաղտկալի ճմեռը, եւ կուգայ գուարթ գարունը. չէ, ուրիչ բան մը կայ որ կը տխրեցնէ ու կը վհատեցնէ զանոնք: կարծես սեւ թաթ մը կը ճնշէր բոլոր Անեցիներու սրտերը. անոնք կը զգային կարծես, թէ բան մը կը պատրաստուէր խեղճ Անիի դէմուն: «Արդար չէ, Տէր, քու սուրը դա – տաստանդ»: Արդար չէ, կարծես կը մրմնջէր քամին ալ իր կարգին եւ հառաչելով կը վազէր հեռու, հեռու ...:

Բայց Անեցիները քամիին հառաչանքէն աւելի յուսահեգուած, աւելի սաստիկ կը զգային Սեւ մարդուն ահռելի չունչը: Սեւ մարդը չատ զօրաւոր, չատ ուժով էր, եւ ոչ ոք կը համարձակէր դէմ կենալ անոր կամ հակառակիլ:

Ատիկա Հայոց Թագաւորութեան գահին խնամակալ Վեստ Սարգիս Իշխանն էր:

Եւ Վեստ Սարգիս դեռ չէր քնացած: Ցենթի մը պէս դիշեր ցերեկ կը մտածէր թէ ի՞նչպէս տիրանայ այդ գահին եւ ինք ըլլայ Հայոց Թագաւոր. արդէն ինքզինք կ'երեւակայէր թագած՝ Բագրատունեաց գահին վրայ, փայլուն Թագը իր գլխուն:

Սնոտի երազ:

Փառասիրութիւնը կուրցուցեր էր զինք. աչքին բան մը չէր երեւար. իր սրտին մէջ ազնիւ զգացում մը չէր չարժեր: կ'ուզէր աւեր ու մոխիր դարձնել չէն Հայաստանը, սուգ ու չիւան տարածել չորս դին եւ լաց ու կոծի մէջէն անցնելով միայն բազմիլ գահին վրայ:

Իր այս վատաքին հասնելու համար; ամէն ստորնութիւն յանձն կ'առնէր, մինչեւ իսկ կը զաւեճաներ իր սեփական հայրենիքին:

Իսկ իր անո՞ւնը, պատի՞ւը, ազգա՞ն...

Դաւաճանը չէր մտածեր ատոնց վրայ. կը բաւէր որ հասնէր իր նպատակին:

Ու ատոր համար՝ կ'ուզէր Հայաստանը տեսնել ջարդուած, թալլուած, աւերակ դարձած: Միւս կողմէ՝ կ'ուզէր մէկտեղէն վերցնել գահին օրինաւոր ժառանգորդը՝ Գագիկ, իսկ իր հակառակորդները թոյնով ոչնչացնել:

Ցունաց առաջին բանակին կոտորածէն ի վեր ալ բնաւ հանդիստ չունէր Վեստ Սարգիս, իրրեւ խնամակալ, բոլոր բերդերը ամրացուց, պետութեան ամբողջ գանձը ձեռքը առաւ եւ, արտաքինով աղաւնի, ներքինով օձ, խաբեց բոլոր իշխանները, դրդռելով զանոնք Գագիկի ու Վահրամի դէմ:

Իշխաններէն չատերը, Վեստ Սարգիսի առատ ոսկիներէն կուրցած, ոմանք ալ անոր ուժէն վախնալով, միաձայն որոշեցին կամ տապալել գահը եւ կամ Վեստ Սարգիսը բազմեցնել անոր վրայ: Այսպէս, օրէ օր Վեստ Սարգիս կը զօրանար, իսկ իր հակառակորդ կուսակցութիւնը՝ Վահրամեանք, որոնք Գագիկի իրական իրաւունքները կը պաշտպանէին, հեզհետէ թուլցած եւ մինակ կը զգային իրենք զիրենք: Վահրամեանները տեսնելով Վեստ Սարգիսի լարած մեքենայութիւնները, կը պատրաստուէին ոգի ի բուին կռուիլ եւ գահը չեզել դաւաճաններու ձեռքը:

ԲԱԳՐԱՏ ԱՑՎԱԶԵԱՆ-Ց

(53)

Ցունաստանի ապստամբներուն միջնաբերդը խանգուած

Ա.Թ.Ն.ՔԷՆ կը հեռագրեն Թէ կառավարական բանակը դրաւեց ապստամբներուն վերջին միջ – նարերդը, Կրամոս լեռներուն կատարը, որ 2800—3000 մեթր բարձրութիւն ունի: Մասնագէտներու կարծիքով, ապստամբներուն քառամեայ պատե – րազմը կորսուած է այլեւս, այս բարձունքին կո – րուստով: Ապստամբները այժմ նեղ անցք մը ու – նին, Ալպանիա ապաստանելու համար:

Կառավարական զօրքը կը ջանայ կտրել նա – հանջի գիծը: Զորս – հինգ հազար ապստամբներ մնայած են այդ շրջանին մէջ: Ցունաստանի թա – գաւորը եւ ամբոխացի զօր. Ցլիթ, որոնք ներկայ էին յարձակողական գործողութեանց, յաւատես յայտարարութիւններ ըրին: Ուրիշ իրազեկներ այ մօտալուտ կը համարեն պատերազմին վախ – ճանը:

★ Ալպանիոյ ապ. պաշտպանութեան նա – խարարը կը յայտարարէ Թէ «յոյն միապետա – կան – ֆաշականները չարունակեցին իրենց դըր – դռիչ արարքները մեր երկրին դէմ, հինգշաբթի, ուրբաթ եւ շաբաթ»: Զեկոյցը կ'ըսէ Թէ յունա – կան զօրքը սահմանագլուխը անցաւ երկու օր, բայց ետ մղուեցաւ:

★ Վերջին լուրերու համաձայն, Ալպանիոյ կառավարութիւնը որոշած է դիմաթափ ընել Ցու – նաստանէն եկած դիմուորները, «միապետական – ֆաշական ըլլան Թէ ժողովրդական» (ապըս – տամբ): Ալպանական կառավարութիւնը հաւա – տարմօրէն պիտի գործադրէ կառավարութեան առած որոշումը:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ նշանա – կութիւն կուտան այս որոշումին, քանի որ Ալպա – նիա մինչեւ հիմա կ'ամբաստանուէր Թէ կ'օգնէ Ցունաստանի ապստամբներուն:

★ Անգլիոյ պետական նախարարներէն Մք Նիլ ճառ մը խօսելով, միջազգային կացութիւնը նմանցուց ուժանակի մը: «Չեմ կարծեր Թէ ոեւէ մէկը մտքէն կ'անցընէ պատերազմ յայտարարել Թիթոյի դէմ, բայց ով որ կը մասնակցի այս պայքարին, ուժանակի հետ կը խաղայ»: Ցետոյ նկարագրելով Պալքաններու կացութեան ծան – րութիւնը, մեղադրեց Թէ Ս. Մ. Միութիւնը իր դըր – գռիչ քայլերով կը խանգարէ խաղաղութիւնը եւ կը սպառնայ փոքր ազգերու անկախութեան»:

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆի կառավարութիւնը նոր ծանուցագիր մը ուղղեց Ս. Միութեան, պահանջելով արձակել 11 իրանցի սպաներ եւ դիմուորներ որոնք պաշար – ուելով Իրանի հողին վրայ, ձերբակալուած էին: (Ռուսերը կ'առարկեն Թէ կալանաւորները մոլո – րած էին սովետական հողին վրայ):

ՓԱՐԻԶԻ Ա.ԶԱՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆ Ե. տարեդար – ձին առթիւ, պաշտօնական արարողութիւններ եւ ժողովրդային խրախճանքներ տեղի ունեցան կի – րակի օր: Զօրահանդէսին ներկայ էր վարչապե – տը: Թափորը ճամբայ ելաւ «Օգոստ. 25ի հրա – պարակէն» (նախկին Փորթ տ'Օրլէան) եւ ուղ – ղուեցաւ Էնվալիտ, ուր վարչապետը ծաղկեպսակ մը դրաւ զօր. Լըքլէրի դամբարանին վրայ:

ՄՈՍԿՈՒԱՑի ՀԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ համագումա – րը վերջացաւ կիրակի օր, Սթալինի ուղղուած ուղերձով մը եւ հրապարակային յայտարարու – թեամբ մը: Այս առթիւ մնայուն յանձնախումբ մը կազմուեցաւ, պայքարը չարունակելու հա – մար: — Փէշթայի երիտասարդական համաչխար – հային մօնահանդէսն ալ վերջացաւ կիրակի օր: Կը մասնակցէին տասը հազար երիտասարդներ 84 եր – կիրներէ: Մաթիաս Ռաքոցի, Հունգարիոյ համայ – նավար առաջնորդը, ճառ մը խօսելով Հերոսնե – րու Հրապարակին վրայ, հրաւիրեց երիտասար – դութիւնը «երդնուլ յանուն աշխարհի խաղաղու – թեան եւ կռուիլ Արեւմտեան Միութեան դէմ, որ աշխարհը կը դինէ նոր պատերազմի մը համար»: Այս ճառին յաջորդեց չքերթ մը որ տեւեց մէկ ժամ: Հունգարիոյ նախարարները կը դիտէին օ – դերային պարզադէպէն: Տասը հազար պատուի – րակներուն առջեւն անցած էին Ռուսերը, Սթալի – նի նկարներով եւ ղրօշներով: Իրաքանչիւր պատ – ուիրակութիւն երդումի բանաձեւը արտասանեց իր մայրենի լեզուով:

ԻՐԱՔի կառավարութիւնը յայտնեցաւ 10.500-000 սթերլինի փոխառութիւն մը կնքել Լոնտոնի մէջ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵԻՐՈՊԱՑի ընդհ. ժողովը չարք մը կարեւոր որոշումներ քուէարկեց: 1.— Ցառաջի – կայ ապրիլ 30էն առաջ ժողովը պէտք է քաղաքա – կան ուեւէ սեռա միութեան մը ծրագիրը ներկա – յացնէ. 2.— Նոյնպէս ծրագիր մը մարդկային իր – աւունքներու պաշտպանութեան համար: Ժողո – վին նախագահը, Սփաք, չեշտեց Թէ ամէնէն ուե – ւէլի անտեսական հոգերն են որ կը ճնշեն,— դրամի խնդիրը, ընկերային օրէնսդրութիւն եւն.:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ ԿԸ ՅՆԴՐՈՒԻ ԻՐԵՆՑ ԲԱԺԱՆԵԴԻՆՆԵՐԸ ՎՃԱՐԵԼ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՆ

ՇԱՎԻԼ.— Ընկեր Գր. Կիւլեան
ՔԱՇԱՆ.— Ընկեր Մ. Ալթունեան
ՊԱՆԵԼՕ.— Ընկեր Ն. Տակառեան
ԻՍԻ.— Ընկեր Ն. Դարբինեան
ԱՆԻԼՈ.— Ընկեր Ա. Աւետիսեան:
ԱՒՈՒՎԻԼ.— Ընկեր Ա. Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ընկեր Բ. Փափազեան
ԻԹԱԼԻ.— Ընկեր Ճկ. Մեննեանեան
ԼԻՈՆ.— Ընկեր Թ. Այվազեան եւ ընկեր Արշաւիր Հաբէշեան

ՏԷՍԻՆ.— Ընկեր Վ. Հիւսեան
Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընկեր Ա. Գուլումճեան
ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ընկեր Վարդան Խրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ.— Ընկեր Երուանդ Տէր Ղուկասեան
ՎԻԻՆ.— Ընկեր Պետրոս Մանուկեան
ԿՐՆՈՊՂԸ.— Ընկեր Սիսակ Սիսլեան
ՄԱՐՍԷԼԻ ՇՐՋԱՆ.— Քաղաքին մէջ.— Ընկեր Ա. Քէօշկեան եւ ընկեր Ա. Պետիկեան:
ՊՈՄՈՆ.— Ընկեր Խաչիկ Թէլեան եւ ընկեր Ճ. Տէօքմէճեան:
ՊՈՒԼՎԱՒՌ OSSO.— Ընկեր Արամ Արմաղանեան
ՍԷՆ ԼՈՒ.— Ընկեր Միլոյեան
ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Ընկեր Գ. Միւճէրէթեան
ՍԷՆԹ ԱՆ.— Ընկեր Սեդրաք Խրլեան
ԿԱՐՏԱՆ.— Ընկեր Մ. Աատուրեան
ԼԱ ՍԻՕԹԱ.— Ընկեր Ճ. Աճէմեան
ՆԻՍ.— Ընկեր Շ. Զօտեան
ՊՈՐՏՕ.— Ընկեր Կ. Տօնէրեան:

★ Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է ղրկել 30 ֆրանք, նախկին հասցէն եւ 3 օր առաջ փոփոխութեան օրէն:

★ Աւելորդ անգամ մըն ալ կը կրկնենք որ որեւէ անվճար ծանուցում չի հրատարակուիր:

Վարչութիւնը պատասխանատու չէ երբ ըն – թացք չեն տրուիր նման դիմումներուն:

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

Իտալիոյ տարեկան փառատօնը

Ֆրանսական Բանակի Նախկ. Հայ Ռազմիկ – ներու Բարեկ. Միութիւնը հոգեհանգստի հանդի – սաւոր պատարագ կատարել պիտի տայ 18 ՍԵՊ – ՏԵՄԲԵՐ կիրակի առաւօտ, Փրատոյի Ս. Թարզ – մանչաց եկեղեցւոյն մէջ՝ երկու համաչխարհային պատերազմներու եւ Ազատագրութեանց զոհե – րուն համար: Պիտի ասնչ՝ ԱՐԱՐԱՑի ՃԱԿԱՏԱ. – ՄԱՐՏԻՆ 31րդ տարելիցը՝ ի ներկայութեան նա – հանգապետ Պ. BAYLOTի, 9րդ շրջանի ընդհ. կր – թամանատար Զօր. MAGNANի եւ ծովային ուժե – րու հրամանատար, ծովակալ TANGUYի: Ներկայ պիտի ըլլան նաեւ՝ Ֆրանսացի ռազմիկներու եւ զերիներու ընկերակցութեանց ներկայացուցիչ – ներն՝ իրենց դրօշներով:

Պիտի խօսի Շ. Տ. ԹԻՐԻԷՄԱՆ, Ասպետ՝ պատ – ուոյ լեգէոնի:

Ցետ միջօրէին.— Հայկերոյթ 400 հոգիի հա – մար միասին՝ Château des Fleursի մէջ (Rond Point du Prado), ճոխ ճաշացուցակ, ճաշարժին՝ 500 ֆր. միայն: Արձանագրութեան համար դիմել՝ քար – տուղարութեան, 6 rue d'Arcole (Tél. DR 65-98), Ս. ԺԷոմ, ՇԷհրեանի, Պօմոն՝ Վահրամ Պա – պուխեանի եւ Գէորգ Եօթնեղբայրեանի, Ս. Ան – թուան՝ Պէնլեանի եւ Վահանեանի, 28 rue des Do – minicaines Պապաիկիտեանի, Պլ. Օտօ՝ Արզուման – եանի եւ Ս. Լու Մ. Մելիտոսեանի մինչեւ 12 Սեպ – տեմբեր: Նուագ: Հայկ. դեղձ. պար՝ արեւուշ – ներու կողմէ՝ դեկավարութեամբ Տիկ Մանուչա – կի: Երդ. «Սիփան» երգչախումբէ՝ դեկավարու – թեամբ ընկեր Համբարձումեանի: Սթալակ 11A գաւեշտ՝ ապրուած կեանքէ, կը ներկայացուի Ս. ԺԷոմի մասնաճիւղի նախկին դերի, ռազմիկ ըն – կերներու կողմէ: Հաճելի անակնկալներ: Ժամը 8էն մինչեւ կէս գիշեր, բացօթեայ պար՝ Château des Fleursի նորայարդար ճեմելիքին (piste) վրայ, որ մեծադոյնն է ամբողջ Մարսիլիոյ մէջ: Նուագ ճաղ՝ դեկավարութեամբ Ս. ՋԻՕՐԼԻՃԵԱՆի եւ մասնակցութեամբ անթելի երգիչ RENÉ TUNISի:

Պաղ պիւֆէ սովորական գնով:

Կը հրաւիրուին՝ բոլոր հայկական կազմա – կերպութիւններն ու մամուլի թղթակիցները: Ներկայ յայտարարութիւնը կը նկատուի մասնա – ւոր հրաւէր: Մուտքը ազատ է

ԺԱՄԸ 240 ԿԻԼՈՄԵԹՐ արագութեամբ փո – թորիկ մը պայթեցաւ Ֆլորիտայի մէջ (Մ. Նահանգ – ներ), քանդելով Ուէսթ Փամ Պիչի 7000 տուներէն 2000ը: Նիւթական վնասը տասնեակ միլիոններով կը հաշուեն: Միայն մէկ հոգի մեռած, քանի մը հոգի վիրաւորուած են:

Մեծ դաշտահանդէս

Տարօն – Տուրուբերանի Վարդավառեան ան – մահ հերոսներու յիշատակին:

Լա Սիոթա 4 Սեպտ. կիրակի ժամը 2ին քա – ղաքին հանրային պարտէզին մէջ (Jardin Public):

Կազմակերպուած տեղւոյն մասնաճիւղին կող – մէ, նախադահութեամբ հայրենակից ԳԱՍՊԱՐ – ԵԱՆի, կը բանախօսէ հայրենակից ԳԱՍՊԱՐ ՇԷ – ԽԻԿԵԱՆ (Մարսէյլէն): Գեղ. բաժին, գաւեշտ մը Գեղամ Պօղոսեանէ, ընտիր պիւֆէ մատչելի գի – նով:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆի երկ – րորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը: Աշակերտուհիներու արձանա – գրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆի

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչու – թիւնը կը ծանուցանէ Թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահման – ուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին:

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դի – մել տեսչութեան, հինգշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ: Հեռախօս Obs. 18 - 28:

Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆ ԱԿՈՒՄԲ ՄԱՐՍԷՅԼ

Ակումբին Շահրիկեան գրադարանը բաց է հասարակութեան համար Օգոստոս 28էն սկսեալ ամէն կիրակի ժամը 10էն 12: Իսկ հինգշաբթի օրերը երեկոյեան ժամը 7 — 9, ամսական կամ շաբաթական վճարումներով (100 եւ 30 ֆրանք):

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՏՒՐՈՒՆԻ.— Օգոստոս 20ին Լիոնի դերեզ – մանատան մէջ ցուրտ հողին յանձնեցինք Տիկին Սիրանուշ Քիլարճեանը (Ծնեալ Փափազեան): Շատ համեստ եւ կրթասէր Հայուհի մը: 44 տարեկան էր եւ կը ձգէ իր անմխիթար ա – մուսինը եւ հինգ անչափահաս զաւակները:

Ճ. Մ. Պ.

ԱՃՑԵԼՈՒԹԻԻՆ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒ

Փարիզի եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան դիւա – նէն կը հաղորդեն Թէ Օգոստոս 19ին Ցարութիւն ք. Ձօրթուեան եւ Պ. Կ. Խաչի ներկայացու – ցիչը Օր. Զ. Գալֆեան այցելութիւն տուած են Պրեվանի Սանայի հայ հիւանդներուն, եւ նուէր – ներ բաժնելով քահանան քաջալերական խօսքե – րով մխիթարած եւ հաղորդութիւն տուած է ա – նոնց:

Հոգաբարձութիւնը գրած է նամակ մը Սա – նայի տեսչութեան, յայտնելով իր երախտագի – տական զգացումները, հայ տարաբախտ հիւանդ – ներու հանդէպ ցոյց տրուած հոգածութեան հա – մար:

Կը խնդրուի մեր բոլոր հայրենակիցներէն՝ որ Լեթ պիտին Փարիզի եւ շրջանի հիւանդանոցներու եւ բանտերու մէջ գտնուող մեր ազգակիցներու անունները եւ հասցէները, հաղորդեն եկեղեցւոյ դիւանատան որպէսզի անոնք ալ չզրկուին այցե – լութիւններէ եւ հոգեկան մխիթարանքէ:

ՍԱՍՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

31 RUE D'ALEXANDRIE · Métro Réaumur

Միշտ բաց է, նոյնիսկ արձակուրդի շրջանին եւ առաջուան նման իր համեղ ճաշացուցակով կը գոհացնէ ամէնէն դժուարահաճները:

Հարսանիքի, նշանառութի, կնունքի համար տրամադրելի է ընդարձակ սրահ:

ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐԸ ՀԱՄՈՎ, ԳԻՆԵՐԸ ՄԱՏԱՉԵԼԻ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Լաւ «monteur»ներ Tricot coutureի համար: Շատ լաւ վճարում:

Դիմել՝ FEMATEXի, 24 rue des Martyrs, հեռ. Tru. 31-06:

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH - Fondé en 1925 - R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél. GOB. 15-70 Գինը 6 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 31 Août 1949 Չորեքշաբթի 31 ՕԳՈՍՏՈՍ

21րդ ՏԱՐԻ — 21 Année No.5936–Նոր շրջան Թիւ 1347

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԻՒՋԱՆԴՈՒՆԸ

Մենք ընդհանրապէս կը զգուշանանք խառնուիլ ուրիշ զաղուէներու ներքին գործերուն : Մանաւանդ այն վայրերուն մէջ ուր դժուար է արդիւնաւոր դեր կատարել, ուղղակի կամ անուղղակի :

Բայց, խնդիրները, հոգեր կան որոնք տեղա – կան հանդամանք չունին : Եւ կան տեսակէտներ ո– րոնք ընդհանրական են եւ հիմնական :

Այս կարգէն՝ Պոլսոյ պատրիարքութեան խըն– դիրը :

Ընթերցողները օրը օրին տեղեակ պահած ենք տեղապահական պայքարին, որ կը տեւէ ամիսնե– րէ ի վեր : Պայքար մը ոչ միայն զգուելի, այլ եւ արկածալի :

Պայքարին գլուխը կանգնած են երկու կղե– րականներ, Արսլանեան արք. եւ Պախթիյարեան վարդապետ :

Առաջինը տիրաբար նստած է տեղապահական աթոռին վրայ, հինգ տարիէ ի վեր, երկրորդը՝ նոր տեղապահ ընտրուած, կրօն. ժողովին կողմէ :

Առաջինը չատ լաւ կը ճանչնանք իր բոլոր բացասական դիծերով : Կատարեալ փորձանք : Կ'ած՝ ոչ միայն տարիքի, այլ եւ անքաւելի մեղ– քերու բեռի մը տակ :

Երկրորդը չենք ճանչնար, բայց հրատարակ– ուած տեղեկութիւններէն եւ իր կարդ մը յայ– տարարութիւններէն դատելով կը թուի թէ նոյն– պէս յանձնարարելի տիպար մը չէ :

Այս երկու խմբակցութեանց բոլորտիքը պար բռնած են երկու – երեք թերթեր, եւ օրն ի բուն ջուր կը ծեծեն յանուն ազգային շահերու պաշտ– պանութեան : Ժժալուր ժխոր մը, որմէ որեւէ բարիք չի կրնար ծնիլ :

Արսլանեանի հակառակորդները կարգ մը տեսակէտներ կը պարզեն, ապացուցանելու համար ապօրինութիւնները եւ անմիջական հրաժարում պահանջելով : Անոնք օրինաւոր կը դտնեն վեր – ջերս դումարուած ժողովները եւ կատարուած ընտրութիւնները :

Այդ հակառակորդներուն մէջ կան պատկա – ւելի դէմքեր որոնց խօսքը կշիռ ունի : Անոնք բա– ցէ ի բաց կ'ամբաստանեն պատր. տեղապահը, ազգ. առհմանադրութեան դործադրութիւնը պա– հանջելով :

Արսլանեանի պաշտպան փաստաբանները ալ Սահմանադրութիւն անունով կը խօսին, բայց կատարեալ աղբանոցի մը վերածեր են լրագրու – թիւնը :

Թորգոմ մը միայն, չատերու մէջէն, — «էս– կիլեր պալչըմ», եւ կամ «էսկի տէֆթէրլէրի եօճ– լայալըմ » :

Տակաւին չենք խօսիր զանազան քաղաքացիներ – րու մասին, որոնք մինչեւ Պէյօղլու ալ հաղոր – դուեցան, ամէնավար թերթի մը :

Այո, դրեցին եւ կրկնեցին — առանց հետե – ւանքները մտածելու — թէ արտասահմանի մէջ մխայն Դաշնակցական մամուլն է որ պայքար կը մղէ Արսլանեան արք.ի դէմ ...

Անցնի՞նք : Արձանագրելով այս պարագանե– րը, կ'ուզենք ուշադրութիւն հրաւիրել քանի մը կէտերու վրայ :

Առաջին.— Պոլսահայ զաղութը, որքան ալ տկարացած ըլլայ, չի՞ կրնար մէջտեղ հանել հինգ տասը արի եւ վստահելի քաղաքացիներ, վերջ տալու համար այս կործանարար ժխորին :

Ի վերջոյ լրագրական բանավէճերը չեն որ պիտի լուծեն պատրիարքական խնդիրը : Մանա – ւանդ ներկայ պայմաններուն մէջ, ուր առտուն կանուխ արքեպոգը գրիչ կը չարժէ, առանց աչ – ձախ նայելու :

Երկրորդ.— Բարձրաստիճան կոչուած կղե – րը, էջմիածինէն մինչեւ Անթիլիաս եւ այլուր, տակաւին չի՞մրոներ տաղնապին խորութիւնը : Զունի՞ պատասխանատուութեան, արժանապատ – ուութեան որեւէ զգացում, ի տես Հայկական Բիւ– զանդիոնի այս ողբերգութեան :

Երրորդ.— Պայքարին դերակատարները ի – րենք, եպիսկոպոս, վարդապետ կամ քահանայ, ի վերջոյ ո՞ւր կ'ուզեն յանդիլ, անվերջ հրահրե – լով կիրքերը : Դուռ բանալով արտաքին մի՞ջա – մտութեանց : Ձամբայ հարթելով «փափա էֆ – թիմ»ներու առջեւ :

Ո՞ւր իննկար, ո՞ւր իննկար, խեղճ Պոլիս ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՐԲ ԿԸ ՓՈՐՁԵՆ ԻՐԱՑՆԵԼ

Այս վերջերս ուղեղս կը չարչրկեմ հին հին վիճաբեր, եւ մեծ մեծ դիւտեր հայցոնելու հա – մար ...:

Պիտի ըսէք,— Զորս դիրերու թագաւորութե– նէն վարակուեցայ :

Այդ տեսակէտով չեմ կրնար անոնց հետ մր– ցիլ եւ սոխալուած իրենց կը ձգեմ բոլոր դիւտե – րուն հայրութեան իրաւունքը :

Բայց անոնց մէկ ուրիչ դրացին կայ, նոյն – քան անկուչա, մանաւանդ իւրացնելու արուես – տին մէջ :

Մենք Հայերս կրնանք մեծ համառութեամբ ցու– ցակ կազմել «իւրացուած» ինչքերու, նիւթ կամ բարոյական հարստութիւն :

« Լքեալ գոյքերու » հաշիւը պահանջել չէ միտքս, ոչ ալ «Ունեւորութեան տուրք»ի հաշուե– տոմարները քրքրել : Բայց կ'ուզեմ մէկը դտնել եւ օձիքէն բռնել ըսելու համար .

— Ո՞վ ըսաւ ձեզի որ Սինանը թուրք է, կո – միտասը ձերն է, առաջին տպարանը դուք բացած էք Պոլսոյ մէջ. թատրոնը ձեր արուեստին դոր – ծըն է : Ո՞վ ըսաւ որ արեւելեան երաժշտութեան վարպետները Թուրք են :

Գործագործութեան, չերամարուածութեան վար– պետները Ալի՞ են, թէ Վելի :

— Հայրենակից, մի վրդովուիր, այդ բոլորը մերն է ըսող չկայ, թերեւս վիճելի են ձերքուած– ները, բայց երկու բան չէք կրնար կասկածի են – թարկել,— մէկը եաթաղան գործածելու մեր ար– ուեստը, մէկն ալ Հոմերոսին թուրք ըլլալը : Մար– դուն անունը դիտէք չէ՞, Հոմեր կամ Օմեր ...

Ինչ կրնայի պատասխանել : ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՆԹԵԼԻԷՆ Կ'ԻՄԱՆԱՆՔ ԹԷ

Մոս – կուայի խաղաղութեան համադումարին մասնակ– ցած են, իրրեւ Հայաստանի պատուիրակները, բա– նաստեղծ Աւետիք Իսահակեան, Գիտութեանց ա– կադեմիայի նախադահ (պրեզիտենտ) Վիկտոր Համբարձումեան, ժողովրդական նկարիչ Մար – տիրոս Սարեան, բանաստեղծ Նաիրի Զարեան, բանուորուհի Մարիա Բաբաջանեան , կոլխոզի նախադահ Գուրգէն Բաբաջանեան , քանդակա – գործ՝ Ամրա Սարդսեան եւ ուրիշներ :

★ Երեւանի «Մխանիկեան» գրադարանի դի– ւանաթուղթերուն մէջ գտնուած են արժէքաւոր ձեռագիրներ, գրուած 1807ին : Այս ձեռագիրները կ'ուսումնասիրուին պետական աշխատողներու կողմէ :

ՍՊԱՀԱՆԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ ԿԸ ՃԱՄԲՈՒԻ

Նոր Զուդայէն կը գրեն Յուսաբերի (17 Օ – գոստոս).

Երկու օր առաջ, Յուլիս 27ին, բոլորովին աննկատ քաղաքիս մեկնեց չրջանիս առաջնորդը – ը՝ Հեսիսկոպոս Կոստանեան :

Երկար բանակցութիւններէ յետոյ, կողմերը «ինքնայօժար» մեկնումի այս ձեւը գտան՝ վտա – րումը քողարկելու համար :

Կոստանեանը այլեւս անկարող էր մնալ, երբ մանաւանդ «Փարոս» պաշտօնական գործակալու – թիւնը Յուլիս 25ին հրապարակեց կառավարական այն որոշումը, որով այլազաւան համայնքները «իրենց հոգեւոր առաջնորդներին պիտի ընտրեն նոյն դաւանանքին պատկանող այն անձնաւորու – թիւններէն, որոնք հպատակ են Իրանի կայսերա– կան կառավարութեան» եւ որոնք չանձնաւոր կը լինեն զրաղիլ «միայն կրօնական խնդիրներով» :

Կոստանեանի պաշտօնավարութիւնը կատար – եալ ազէտ եղաւ մեր չրջանի համար. նա մեկնեց իրեն հետ ժողովուրդի անէծքները տանելով : Գը– նաց Թէհրան՝ այնտեղից էջմիածին դառնալու համար :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ արաբ տարադիրները տեղաւո – րելու համար, արաբական չորս պետութիւններ խնդրեցին Ազգաժողովէն հողային դիլոմներ պարտադրել Իսրայէլի : Խնդրագիրը ստորագրած են Եգիպտոսի, Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յորդա – նանի պատուիրակները որոնք Լոզան կը գտնուին :

ԿԱԳՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՀԱՆՋԱՐՈՒ ՄԷՋ

ԱԼՊԱՆԻԱ՞Ն ԱԼ ԹԻԹՈՑԻ ՊԻՏԻ ՀԵՏԵՒԻ

Միջազգային մամուլը կը չարունակէ հակա– սական տեղեկութիւններ հրատարակել Պալքան – ներու եւ մասնաւորապէս Եուկոսլաւիոյ կացու – թեան մասին :

Վերջին լուրերու համաձայն, արտակարգ ի – րադրութիւն չէ նչմարուիր Եուկոսլաւիոյ մէջ , հակառակ հարեւան երկիրներու մէջ կատարուած զինուորական չարժումներուն : Անչուչտ զգուչա – կան միջոցները ձեռք առնուած են, բայց 15 ամիսէ ի վեր որ Թիթօ եւ ընկերները արքունի կը հսկեն, իբրեւ հետեւանք իրենց դէմ արձակուած քանա– դրանքին եւ կատաղի պայքարին : Զինուորներու ամէնէն կարեւոր կեդրոնացումը տեղի ունեցած է Մակեդոնիոյ մէջ, ինչպէս հաղորդած էինք երէկ : Իրավեկներ չատ բնական կը դտնեն այս պարա – դան, խափանելու համար որեւէ ապստամբական չարժում որ կրնայ սարքուիլ Կոմինֆորմին կող – մէ : Արդէն ծրագիրը մը մչակուած է, անջատելու եւ անկախ պետութեան մը վերածելու համար սերպական, պուլկարական եւ յունական Մա – կեդոնիաները :

Ամէն պարագայի մէջ, դաղտնի կը մնան Եու– կոսլաւիոյ բանակին պատրաստութիւնները, հա– կառակ զանազան զրոյցներու : Պելկրատի մէջ ա– մէնի պաղարիւն կ'երեւան անոր համար որ պաչ – տօնական մամուլը չի տպեր արտասահմանի մէջ չրջած չունդալից զրոյցները : Օրինակ, տակաւին չէին հրատարակած այն լուրը թէ Կոմինֆորմի անդամակից պետութիւնները ժողով դումարած են Սոֆիայի մէջ, քննելու համար Մոլոթովի ան– տեսական ծրագիրը (անտեսական պաչարում Եու– կոսլաւիոյ եւ ուրիչ անօրինութիւններ) :

Միւս կողմէ, Պելկրատի թերթերը լայն տեղ կուտան բողոքի հեռագիրներու, որոնք ամէն օր կը հասնին երկրին բոլոր մասերէն, զայրոյթ յայտնելով Մոսկուայի ամբաստանութեանց առ – թիւ : Լուպլիանայի մեսաղործական բանուոր– ները հրապարակային ժողով մը դումարեցին, ուր հետեւեալ խօսքերը արտասանուեցան.

— « Մենք չենք սարսափիր այն սպառնալի – քէն թէ Մ.Միութիւնը այլեւս պիտի չօգնի մեզի : Մենք դիտենք որ մեր լաւագոյն պաչտպանը Մ.Միութիւնը կ'ապահովէ ժողովուրդի լայն զանգուածները եւ բանակը » :

★ Արեւմտեան պետութեանց Պերլինի տեղե– կատու դիւանները կը հաղորդեն թէ Մ. Միու – թիւնը պիտի փորձէ Թիթօն «հարթել» (լիկվիտա– ցիա) վեց ամիսէն : Նոյն աղբիւրներուն համա – ձայն, ամէնէն հաւանական դէպքերն են Թիթոյի սպանութիւնը կամ ներքին ապստամբութիւն : Մոսկուա պատրաստ է ամէն միջոցի դիմելու, Թիթօն խորտակելու համար, բայ ի միջազգային պատերազմէ մը :

★ Հունգարական կառավարութիւնը երկու օր պայմանաժամ տուաւ Եուկոսլաւիոյ հեռա – գրական գործակալութեան թղթակցին, երկրէն հեռանալու համար : Սոֆիայի եուկոսլաւ դես – պանատան չարժավարը (չօֆէօր) փողոցին մէջ խոչտանգուելով, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ :

★ Լոնտոնի թերթերը մասնաւոր ուչադրու – թեամբ կը հետեւին Պալքաններու անցուդարձին, յատկապէս ծանրանալով նախարարի մը ճառին վրայ որ ուժանակի կը նմանցնէր կացութիւնը : Միեւնոյն ատեն լայն տեղ կուտան Ալպանիոյ ա– պատադրական կոմիտէի կազմակերպութեան (կեդրոնը՝ Նիւ Եորք) : «Տէյլի Թելէկրաֆ», որ առ հասարակ իրազեկ է դիւանագիտական խնդիր– ներու, վերլուծելով դէպքերը, կը գրէ.— «Մա– ռեչալ Սթալին երբեք այնքան ճչդօրէն հետեւած չէր Նացիներու օրինակին, Եուկոսլաւիոյ հան – դէպ» : Եւ պարզելով Մ. Միութեան դժուարու – թիւնները՝ իր արբանեակներուն հետ, կը չարու– նակէ .

— « Շատ չանցած Ալպանիան ալ կրնայ հետե– ւիլ Եուկոսլաւիոյ օրինակին : Այն ատեն Ռուսաս– տան պիտի կորնչնի իր դրաւած դիրքը Աղրիա – կանի վրայ : Պուլկարիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ հարկ եղաւ ձերբակալել համայնավար ազդեցիկ վա – րիչներ, իսկ Չեխոսլովաքիան մասնուած է տըն– տեսական ծանր զժուարութեանց : Այսպէս կամ այնպէս, կրեմլին հարկադրուած է քան մը փոր– ձել Թիթոյի դէմ» :

«Թայմզ» ալ չօշափելով նոյն խնդիրները , կապ մը կը տեսնէ Եուկոսլաւիոյ դէմ ուղղուած սպառնալիքներուն եւ Ֆինլանտայի մէջ, համայ– նավարներու նախաձեռնութեամբ սարքուած դոր– ձադուլներուն մասին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ԷՐԶՐՈՒՄ հասած է Ամերիկայի Տօքթ. Սմիթ, իր ընկերներուն հետ, Աւրարատ լեռը բարձրանալու եւ Նոյի Տապանը փնտռելու հա – մար : Իր զոյքերն ալ կարին հասած են երկու բեռ– նակառքերով : Թուրք երեկրախոյզ մըն ալ կ'ըն– կերանայ Ամերիկացիներուն, որոնց դննութիւն – ները Աւրարատի չրջանին մէջ պիտի տեւեն քան օր :

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՒԻՆԵՐԸ

1914ի պատերազմէն առաջ, Ատրպատական մտած էր ցարական Ռուսաստանի յատուկ մէկ զօրամասը, որ թէեւ պատերազմի նախօրեակին մեծ թիւ մը չէր կազմեր, բայց առաջին իսկ ամսուան ընթացքին սկսաւ ստուարանալ :

Այդ վիճուորները հեռու կը գտնուէին Թրքական սահմանամերձ գաւառներէն :

Պատերազմէն տարի մը առաջ, Ատրպատական մտած էր նաեւ Թրքական զօրամաս մը, որ պատերազմէն քանի մը շաբաթ առաջ հեռացաւ, հոն ձգելով իր զաղտնի գործակալները :

Այդ գործակալները պաշտօն ունէին կազմակերպելու Ատրպատականի Թուրք – Թաթար գունդաններն եւ սահմաններու վրայ տեղաւորուած բազմահազար զինուած Քիւրտերը, ի հարկին, հարուածելու համար ռուսական զօրամասերը եւ տեղական քրիստոնեաները :

1914ի ձմրան սկիզբը Թրքական զօրամաս մը գաղտնօրէն հասած էր Սօմայի լեռները, Ուրմիոյ եւ Սալմաստի սահմաններուն վրայ :

Անոր միացած էին նաեւ քրտական հրոսակ – խումբերը եւ կը պատրաստուէին յարձակիլ եւ դրաւել Ուրմիա, Սալմաստ եւ Խոյ գաւառները, Թաւրիզն ու Ջուլֆան, միանալ Շարուր – Նախիջեւանի Թաթարներուն եւ յառաջանալ դէպի Երեւան :

Այդ օրերուն, Խոյի եւ Սալմաստի մէջ կը գտնուէին մօտ 500 ռուս հետեւակ զինուորներ, քանի մը լեռնային թնդանօթներով :

Նոյն տարուան Նոյեմբերին, Սալմաստի Մահլամ գիւղի խումբ մը հայ երիտասարդները որոշեցին՝ որպէս երթալ Սօմայի լեռներու մէկ չերտին «Գաւռը – Եարըգ»ի բարձունքներուն վրայ :

Կէս օրուան դէմ, ձիերը ձորը թողած, լեռն ի վեր կը բարձրանային, երբ հրազէններու հա – մազարկերը կասեցուցին իրենց վերելքը :

Նախ կարծուեցաւ թէ՝ քիւրտ հրոսախումբ – բերու հետ տզրտ ունին, որոնց յարձակումները յաճախադէպ զարձած էին եւ դիւրութեամբ կը զպուէին Մահլամցի հայ քաղերու կողմէ :

Մահլամ հայկական գիւղը իր հարիւր 100 ըն – տանիք ունեցող բնիկներով, կրցած էր պատա – ռանք եւ սոսկում պատճառել Քիւրտերուն ու Թուրքերուն :

Սահմանամերձ չրջաններու քիւրտ աւազա – կախումբերը ըմբռնած էին թէ՝ Մահլամի Հայե – րու մէկ ոչխարը յափշտակելու համար, անհրա – ժեշտ է առնուազն մէկ Քիւրտի կեանքը զոհել :

Այդ պատճառով, Քիւրտերը սովորաբար կը յարձակէին Խոյ, Սալմաստ եւ Ուրմիա գաւառ – ներու Թաթար – Թրքական գիւղերու վրայ, գէե – լով անոնց հօտերն ու նախիրները, կողոպտելով գիւղերը եւ սպաննելով գիւղացիները, ի վերջոյ, զուռնա եւ թմբուկով խրախճանք կազմակերպե – լով, եւ ձի խաղցնելով :

Հազուադէպ պարագաներու մէջ միայն ա – նոնք կը յարձակէին հայկական ամենատկար գիւ – ղերուն վրայ, միշտ այն մտավախութեամբ՝ թէ օգնութեան կը հասնին հայ «Ֆէտայիներ»ը :

Մահլամցի կարիճներու խումբը հարկադր – ուեցաւ գիւրք բռնել բարձր բլուրի մը վրայ, « Վանքեր » կոչուած աւերակ մատուռին քով :

Յարձակումի անցած քրտական ձիաւորներու կատաղութիւնը փչրուեցաւ մերոնց հակայարձա – կումներէն, մինչեւ որ երեւան եկաւ Թրքական կանոնաւոր զօրամասը :

Կռիւը հետզհետէ սաստկացաւ :

Առաջին անգամն էր որ Մահլամցիները զործ կ'ունենային թշնամիի կանոնաւոր վաշտերուն հետ :

Սալվարենց Սահակը, Աւետիքը, Սեդրակը աննման Ջիբօն գիրքէ գիրք կը ցատկէին, թշնա – մին իրենց լեռներէն անդին չպրտելու համար :

Թշնամին կռուելով կը յառաջանար, իր ա – թեւը երկարելով Գաւռնի – Եարըդէն մինչեւ «Յան Թափ» (7 — 8 քիլոմեթր) :

Կռուի ամենաստաք վայրկեաններուն, Մահ – լամ գիւղի կալատեղերը լեցուած էին գիւղացինե – րով եւ խուճապի, իրարանցումի մատնուած բազ – մութիւններով :

Յանդուգն յարձակումները յաճախադէպ կը գառնային : Քիւրտերը կը սողային, կը մագլցէին դէպի մեր գիրքերը :

Աւելի ծածկուած էր Արաւուլի կատարին : Սալմաստի գաշտի գիւղերէն ծուխի սիւներ կ'եր – կընային դէպի հորիզոնը :

Մերոնց փամփչատակալները կը պարպուէին : Նահանջելը խոհեմութիւն կը համարուէր, բայց այդ կը նշանակէր ամբարտաւան զարձնել թշնա – մին, եւ առիթ տալ որ ան, զօրաւոր զրոհով մը

ուրի տակ տայ Մահլամ գիւղի, ինչպէս նաեւ ամբողջ Սալմաստի քրիստոնեաները :

Մութը պատեր էր լեռ ու ձոր, երբ՝ Մահ – լամցի ծերունի Սարգիս Բաղտասարեան փամ – փուչտ կը հասցնէր գիրքերը :

Թշնամին արդէն ամրացած էր ռազմական նշանակութիւն ունեցող կէտերու վրայ : Թուրք – երը ճիգ կ'ընէին իջնել լեռներէն, դրաւել Սաւրա գիւղը եւ մտնել Տիլման, իրենց միացնել տեղա – ցի թուրք աւերները եւ պաշարել· քարուքանդ ը – նել հայկական գիւղերը :

Ցանկարծ, համազարկերու ձայներ լսուեցան նաեւ լերան ստորոտէն, հայկական գիրքերու ձախ կողմէն, ինչ որ մտածել կուտար թէ թշնա – մին անարգել կը յառաջանայ դէպի անպաշտպան գիւղը :

Հրդեհը կը լափէր խոտերու դէղերը եւ բոցե – րու լոյսերով նկատելի դարձաւ որ ձիաւորներու հարիւրեակը կը մօտենայ գիւղին :

Մերինները հարկադրուած էին անմիջապէս նահանջել եւ գրաւել գերեզմաններուն ու հեղեղա – տը, կասեցնելու ձիաւորներու արշաւը :

Շատ չանցած, պարզուեցաւ որ արշաւող ձի – աւորները Սմկոյի զօրամասերն էին : Եկած էին մե – զի օգնելու, այդ օրերուն Սմկոն նորէն բարեկա – մացած էր Ռուսերուն եւ իր մարդիկը զրկած էր մեզի օգնելու, իր հակաթուրք ընթացքը ապա – ցուցանելու համար :

Կարելի չէր հաւատալ, բայց ձիաւորներու դեկավարին, ծերունի եւ քաջ կռուողին ընթացքը փարատեց մեր կասկածը :

Ան՝ երդում ըրաւ իր նուիրականութեանց վրայ եւ արշաւեց դէպի բարձունքները, զրաղե – ցնելով թշնամին, հնարաւորութիւն տալով որ գիւղացիները դոցեն գիւղին մուտքերը եւ գիրքեր պատրաստեն տանիքներու վրայ եւ գիւղին շրջա – պատը :

Այդ գիշերը Խոյէն Սալմաստ հասան Փիլոսը եւ չիսնեակ մը կամաւորներ, որոնց ժամանումը տանեազատեց մեր ռազմիկներու եռանդն ու քա – ջութիւնը :

Ամբողջ գիշերը գիւղը անքուն էր եւ բոլորը լծուած էին աշխատանքի :

Զինուած տղամարդիկ առաջին գիծերու վը – րայ, անզէնները անոնցմէ քիչ մը հեռու, սպան – նուածներուն եւ վիրաւորներուն փոխարինելու համար : Կիներ, աղջիկներ հաց կը թխէին, հա – մատամ կերակուրներ եւ առատ ղինին կ'տմբար – ուէին եկեղեցիի պարտէզին մէջ :

Ցուրտը հետզհետէ կը սաստկանար եւ նեղա – ցուցիչ կը դառնար :

Առաջին օրուան կռիւը ի նպաստ մեզի կը հա – մարուէր : Միայն մէկ վիրաւոր ունէինք :

« Աստուած մեզի հետ է», կը պնդէին ջերմե – ռանդ եւ հաւատաւոր ծերունիները :

Յաջորդ առաւօտ լուսաբացին, Թուրք հրա – մանատար նէճիպ պէյը յարձակման հրաման տը – ւաւ եւ Հայերը հարկադրուեցան պաշտպանողա – կան կռիւ մղել, մխիթարելով իրենց ուժին ապաւի – նած :

Անտարբեր էին տեղացի Ասորիները որոնք նոյնպէս զէնքեր ունէին : Անտարբեր էր նաեւ տե – ղական կառավարութիւնը :

Կարգ մը բախտախնդիր «խան»եր Թուրք – Թաթար զինեալներու զլուխն անցած, կը կեղրո – նանային պարսպապատ եւ զուտ մահմետական բնակչութեամբ Տիլման քաղաքին մէջ :

Թուրք գործակալները գործի վրայ էին եւ կը պահանջէին՝ «օդնել Թուրքերուն եւ զինաթափ ը – նել բոլոր քրիստոնեաները» :

Արեւը երկար ժապաւէնի մը պէս Արաւուլէն Գաւռը – Եարըգ եւ մինչեւ Յանթախտ երկարած էր, երբ թշնամիի թնդանօթները որոտալ սկսան եւ Թուրքերը յարձակման դիմեցին :

Պայթող առաջին ռումբերը ահուսարսափի մատնեցին գիւղացիները, բայց անվհատ էին մեր զինեալները :

Թշնամիի ճիչերն ապարդիւն կը դառնային եւ մեր կռուողները կ'ընտելանային թշնամիի ռում – բերուն, մանաւանդ որ յաճախ այդ ռումբերէն մաս մը չէր պայթեր :

ԱԶԳԻՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ի՞նչպէս կը վերակազմեն Իսրայէլի պետութիւնը

Առաջին դրութեամբ տրուած տեղեկութիւն – ները բաւական չեն, ամբողջական գաղափար մը կազմելու համար Իսրայէլի պետական կազմա – կերպութեան եւ ուրիշ հանրօգուտ ձեռնարկներու մասին :

Ոչ մէկ բան կը հաւասարի հրէական հը – նարամտութեան եւ յարմարելու կարողութեան : Քանի որ ծանր ճարտարարուեստ չի կրնար ստեղ – ծուիլ ածուխի եւ երկաթի չգոյութեան պատճա – ռով, Իսրայէլացիները կը զարգացնեն այնպիսի ձեռնարկներ որ աւելի շատ ձեռքի աշխատանք եւ ճարտարութիւն պահանջեն քան նիւթ : Տակաւին պատերազմէն առաջ, Հայֆայի մէջ սկսած էին արուեստական աչքեր շինել, ինչպէս եւ արուես – տական ոտքեր, այնպէս որ Հայֆա կարեւոր քա – ղաքներէն մէկն եղաւ, ուր կը շինուին արուես – տական մասեր մարդկային մարմնի համար : Հայ – ֆա եղաւ նաեւ կարեւոր կեդրոն մը ադամանդ տաշելու արհեստին մէջ : Ադամանդը գրեթէ հը – րէական մենաշնորհ մըն է, որ հետզհետէ կը զարգանայ Ամստերտամէն եւ Անվէրսէն դէպի Իս – րայէլ :

Հրեաները այնքան լաւատես մարդիկ են, որ կը մտածեն մէկ տարուան մէջ շինել 70 նոր զոր – ծարան, Յորդանանի ընթացքը զարձնելով ոռոգել Նէճէվը, ինչպէս եւ Մեռեալ Ծովէն հանքային ա – ղերը դուրս քաշել եւայլն :

Սիոնական վարիչները կը խորհին Իսրայէլը զարձնել Զուիցերիոյ նման ազգ մը, այսինքն կեդրոնացնել մարդկային գործունէութիւնը շատ արդիւնք ստանալու համար :

Ժիթախտարար նուազած է այն տարածու – թիւնը ուր կը տնկուէին նարնջենիները (նարինջ – ներու բերքը հինգ վեց միլիոն պաղեստինեան ոս – կի կը գոյացնէր) :

Մասնագէտներու կարծիքով, իւրաքանչիւր զաղթականի ընդունելութիւնը եւ միջավայրին յարմարեցնելը, Իսրայէլի Պետութեան կը նստի վեց հարիւրէն ութ հարիւր հազար ֆրանք : Այնիկա սկիզբ մըն է տակաւին, քանի որ պաշտօնական ծրագիրները կը նախատեսեն մէկ միլիոն Հրեա – ներու ներգաղթը եւ հինգ տարիէն ալ ժողովուր – դին եռանդատիկը աւելնալը :

Թէլ Աւիվի, Հայֆայի եւ Երուսաղէմի ժո – ղովուրդը ամէնէն խայտաբղէտն է : Զինաստանէն դեկչիները, հնդիկ կարմրամորթը, սեւամորթը մին – չեւ իսկ Էսկիմացիներ կան եկուորներուն մէջ : Իսրայէլացիներ չեն անոնք, այլ Հրեաներ են :

Այսինքն կրօնքն է որ կը պահանջէ հասարակաց հայրենիքը :

Իսրայէլի պետութեան ծնունդը արտակարգ ոգեւորութիւն պատճառեց : Երբ որեւէ տեղ մը հրէական փոքրամասնութիւն մը հարստահարուի կամ արհամարհուի, աչքերը կը դառնան դէպի վերածնուղ Սիոն : Ամբոխը սկսած է քալել դէպի Թաւրիզի Աստղը : Ներկայիս զաղթականները ա – ւելի նուազ կ'երթան Գերմանիայէն եւ Աւստրիա – յէն աւելի շատ Եղիպտոսէն, Սուրիայէն, Թու – նուզէն, Ալժերիայէն, Մարոքէն...

Իսրայէլացիներուն 30 — 45%ը ծագումով ոչ–Եւրոպացի են : Ափրիկեցիները կամ Ասիացի – ները աւելի շուտ եւ լաւ կ'ընտելանան քան ուրիշ – ները : Դժուար է արհեստական հրէանոցի մը (կէթ – թօ) ցատկել ընկերվարական, յառաջդիմական եւ ազատ մտածող երկիր մը, ինչպէս եւ դիւրին չէ միատարր ազգ մը շինել այն հասարակ մահկա – ցուներէն որոնք իսլամական զաղաքներէն կու – գան : Վերջինները ապրած ըլլալով միջնադարեան կեանք մը, անծանօթ են Արեւմուտքի զաղափար – ներուն :

Համաձայն սիոնական տեսութեան, զաղթա – կաններուն միջեւ բոլոր տարբերութիւնները պէտք է ջնջուին եւ ամէն մէկը դառնայ Իսրայէլի քաղաքացի :

Թէլ Աւիվի մէջ շաբաթ օրը ինքնաշարժերըկը թաւալին եւ անցորդները կը ցնծան : Սինակոկնե – րը զրեթէ պարապ են : Շատ դիւրին է ժամպոնով սանուտիչ դառնել, ոչ մէկը կը վարանի իր սուր – ճին մէջ կաթ լեցնել : Սակայն Երուսաղէմի եւ Սաֆէդի հին թաղերուն մէջ մօրուսաւոր Հրեա – ներ կ'անցնին, ծիւրած պահեցողութենէ, մուշ – տակէ տուփակ զառակով —ամէնէն բարեպաշտնե – րը, ամէնէն ուղղափառները, Հրեաներ որոնք պա – տեաին չեն երթար երկրային պետութիւն մը հիմնելու, այլ մօտ ըլլալու կեդրոնի հովիտին, ուր պիտի հնչէ Դատաստանին փողը :

Կրօնամոլ Սիոնականներէն շատեր կ'ուզեն մերժել զինուորական ծառայութիւնը : Ուրիշներ Աստուածպետութիւն կ'երազեն : Սակայն իշխա – նութիւնը զօրաւոր է եւ արդիական :

Ցունուար 25ի ընտրութեանց առեն, այն քա – զաքական կուսակցութիւնները որոնք կը ներկա – յացնէին ուղղափառութիւնը, իրենց ծրագրին մէջ ունէին կրակ չվառել, հետեւաբար չծխել շաբաթ օրը : Կ'ուզէին որ Իսրայէլ կառավարուի բարեու – նական խոհ օրէնքով : Քուէներուն մէկ ուեթ – րորդը միայն չահեցան անոնք, եւ սակայն բաւա – կան ուժեղ է իրենց ազդեցութիւնը : Օրինակ, ե – րուսաղէմի երջանկային բժշկական համալսարա – նի մէջ դիակները կտրելը արգիլուած է Սինեա – կարողին օրէնքով :

Իսրայէլի ապագայ կենդանի լոյսը կը կազ – մեն «Սապրա»ները : Սապրան կանկառունկի

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ

ԲԱԶՄԱՎԱՍՏԱԿ ՈՒՍՈՒՑԻՉ Պ. Ց. Թ. Հինդլեանի գործունէութեան 64ամեայ յոբելեանին առթիւ եղած դրամական նուէրները բացարձակ – կապէս մերժուած ըլլալով յոբելեարին կողմէ, իր հաւանութեամբ ծախքերը հանելէ վերջ մնացեալ գումարը պիտի յատկացուի կրթական ֆոնդին: Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք թէ լաւագոյն կարզադրութիւն համարուած է գումարը յատկացնել մանուկներու հայերէն ընթերցանութեան չինչ նիւթերու, ծնողներու եւ ուսուցիչներու համար օգտակար դիտելիքներու հրատարակու – թեան: Այս առաջադրութեամբ, նախկին սաներէն մնայուն յանձնախումբ մը կազմուած ըլլալով արդէն գործի ձեռնարկած է եւ մօտերս լոյս կ'ընծայէ առաջին հրատարակութիւնը: Դիրքերը պիտի ծախուին իրենց ապրանք եղած արժէքով, միմիայն գործին չարունակութիւնը ապահովելու համար:

ԿԱԼԿԱԹԱՑԻ մէջ կան 800 Հայեր, իսկ 1200 Հայեր ամբողջ Հնդկաստանի եւ Պիրմանիոյ մէջ: Մեծ մասը Իրանէն գաղթած են: Ներկայիս գաղթած է գաղթը դէպի Հնդկաստան, Իրանեան կառավարութեան սեղմումներուն պատճառով: Հնդկահայերը մեծ մասով վաճառական են, միայն մասը կ'աշխատի զանազան ընկերութեանց մէջ: Կալկաթայի մէջ կան երկու հայկական եկեղեցիներ: Քահանաներ երբեմն Ջուլֆայէն (Իրան) այցելութեան կ'երթան: Կան նաեւ երկու հայկ. վարժարաններ: Մէկը մանչերու որ կը կոչուի «Հայոց Մարզասիրական Ճեմարան» կամ Armenian College, իսկ աղջկանց կը կոչուի «Դաւիթեան Աղջկանց վարժարան: Ուսուցման գլխաւոր նիւթերն են հայերէն եւ անգլերէն լեզուները: Բացառիկ կարեւորութիւն կը տրուի մարմնամարզի: Այս դպրոցներուն ծախքերը կը հոգան չնորհիւ զանազան հիմնադրամներու, որոնք հին Հայերէ մնացած են: Մանչերու դպրոցի աչա – կերտներու թիւը 160էն այսօր իջած է 60ի: Տղաքը հոն ծնած ըլլալով ակարակազմ են եւ անբան – դունակ մարմնամարզական ասպարէզին:

Գաղութը չունի հայատառ թերթ: Կարգ մը հայրենակիցներ կը սահման թերթեր ուրիչ գա – ղութներէ: Հրատարակուած թերթերը անդլերէն են եւ կեդրոնացած օտարներուն ձեռքը, հետ – եւարար Հայերը ոչ մէկ ազդեցութիւն ունին մա – մուլին վրայ, հանրային կարծիք ապահովելու համար: Հնդկահայ երիտասարդութիւնը դիւրաւ կը ձուլուի օտարներու մէջ: Այս ձուլումին պատճառներէն մէկն է հայ օրիորդներու պակասը:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Ֆրէզնոյի (Քալիֆորնիա) մէջ մեռած է պարոն Գաբրիէլ Տէր Զաքարեան: Ծնած էր 1872ին Խարբերդ Վերի Խոխ գիւղին մէջ: Գացած է Ամերիկա 1891ին: Մասնակցած է չատ մը ազգային հանդանակութեանց եւ եղած է Հայաստանի հանրապետութեան Ջերմ հաւատացող – ներէ:

ԹԻՀՐԱՆԻ «ԼՔԹԷԼԱԹ» ամսագիրը, որ կը տպագրուի չուրջ 20 հազար օրինակ, իրանեան սահմանադրութեան 43րդ տարեդարձի (Օգոստ. 5) առթիւ գեղեցիկ դասաւորութեամբ տպագրութեան է յանձնած Իրանի սահմանադրական չարժման ամէնէն կարկառուն դեկավարներէն Եփրեմ խանի յուշերու այն մասը, որ կը վերաբերի «Էն – ջլիէն — Թէհրան» կռիւներու նկարագրութեան: Յօդուածին զուգընթաց՝ դրուած է Եփրեմի գեղեցիկ մէկ նկարը: Եփրեմ խանի յուշագրին թարգմանիչն է «Ալիք»ի աչխատակից Ներսուսը, որ մեկնումն առեն տուած է քանի մը կարեւոր ծանօթութիւններ Հ. Ց. Դաշնակցութեան եւ սահմանադրական չարժման մասին:

ՄԱՑՐԸ.— Օր չանցնիր որ օրիորդը քեզ չպատժէ կամ չյանդիմանէ:

ՏՂԱՆ.—Ինծի ըսելու տեղ, այդ բանը օրիորդիս ըսէ ...:

ՁԱՑՆԵՐ ԴԱԻԱՌԻՆ

«ԽԱՆԱՍՈՐԻ» ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ.— Կիրակի, Օգոստոս 21ին, Clos des Fusainsի ընդարձակ պարտէզին մէջ տեղի ունեցաւ, Հ. Ց. Դ. Հրէ. կոմիտէի կազմակերպած դաչտահանդէսը Խանասորի արշաւանքի 52րդ տարեդարձին առթիւ:

Որոչուած ժամուն բազմութիւնը սկսաւ իր տեղը գրաւել տերեւախիտ ծառերուն տակ: Ընկերներ եւ բարեկամներ եկած էին նաեւ Ռօմանէն, Վիէննէն եւ Տէսինէն:

Ընկեր Ե. Գասեան յաւուր պատշաճի իր խօսքը համեմեց Խանասորի մասին գրուած զանազան յուշերու ընթերցումով:

Հանդիսը սկսաւ «Մշակ բանուր»ով:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցէին բազմաթիւ երիտասարդներ եւ օրիորդներ թէվոլանէն եւ թէ ուրիշ վայրերէ: Երիտասարդ եր – դիչ Զարեհ Գասեան այս անգամ ալ իր գեղեցիկ ձայնով եւ հաւրնտիր երգերով խանդավառեց եւ յուզեց հանդիսականները: Ուշագրաւ էին ընդ – հալի օրիորդներ եւ տիկիններ՝ Ասատուրեանի, Աբեղեան Գրիգորեանի, Թ. Շէկերէգեանի, Ե. Տօ – նիկեանի մանաւանդ Տիկին Կարապետեանի եր – գերը:

Ընկեր Թ. Եղիկեան արտասանեց Ս. Ցակոբեանի «Օրերու օր»ը մեծ յաջողութեամբ: Ցաջող էին նաեւ օրիորդներ Ալիս Ցարութիւնեանի, Ալիս Շամիրեանի, ընկեր Ց. Մաթոսեանի եւ Ժիրայր Պաչիկեանի արտասանութիւնները:

Պատահարար հոն գտնուող խումբ մը Արե – նոյչներ ալ իրենց մասնակցութիւնը բերին հան – դէսին: Պանդաւառութիւնը եւ յուզումը կրկնապատկուեցան, երբ հրապարակ եկան Ազենուչնե – րը իրենց գեղեցիկ հայկական տարազներով եւ պարեցին երեք գեղչկական պարեր:

Պարզ էր որ այդ մատղաչ Հայուհիները կ'ըմբռնէին իրենց պարերուն խմաստը եւ միջավայրին իւրայատուկ պայմանները: Այնոնք լաւ մարզուած էին եւ ճկունութեամբ օժտուած: Ուչադիր էին խմբապետուհի տիկին Մանուչ Մարտիրոսեան Շամիրեանի նուագին ու տրուած նչան – ներուն: Ցաջող էին նաեւ իրենց արտասանու – թիւններն ու երգերը (սկաուտական թէ ազգա – յին):

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Ս. Տէր Թով – մասեան, որուն խմաստալից ճառը խոր տպաւո – րութիւն ձգեց ներկաներուն վրայ:

Հանդէսին պաչօնական մասը լրանալէն վերջ, հերթը եկաւ հանդիսականներուն: Ուրա – խութիւնը կը տիրապետէր բոլոր սեղաններու չուրջ: Ազգային, գեղչկական եւ յեղափոխական երգեր ամենուրեք: Իրական փոքրիկ Հայաստան մը, ուր մանուկն ու պատանին, երիտասարդն ու ծերը, կին թէ աղջիկ լսեցին, ոգեւորուեցան եւ իրենց յարգանքի տուրքը տուին մեր անմահ նահատակներու յիչատակին:

Բացառիկ էր դաչտահանդէսին յաջողութիւ – նը, թէ հանդիսականներու բազմութեամբ եւ թէ գեղարուեստական ճոխ բաժինով:

Ականատես

(cactus) պտուղն է, կարծր, փչոտ: Պտուղ մը, որ կը պաչտպանէ ինքզինքը: Իսկ մարդկային «Սապրա»ները աւելի հեռուն կ'երթան, անոնք յարձակողական են: Այնոնք այն երիտասարդ Սիոնականներն են որ ծնած են Պաղեստինի մէջ: Իսրայէլ կը յէլի առաջին բնիկ սերունդն է, որուն ամէնէն տարեցները ծնած են 1920ին եւ 30 տարեկան են հիմա: Մեծ թիւ մը չեն կազմեր, որովհետեւ Հրէական Ազգային Տան մէջ, զոր Լորտ Պալֆըր կը բանար անոնց համար, տակաւին չատ Հրէաներ չկային:

Բայց երկրին ժողովուրդը խոտացաւ չնորհիւ գաղթականութեան եւ բազմաթիւ ծնունդներու:

Ֆիզիքական տեսակէտով «Սապրա»ները ա – ռանձին տիպարի մը կը պատկանին:

Գրեթէ բոլորն ալ իրենց ծնողքէն աւելի հասակաւոր են, ուժեղ կազմուածքով, չէկ կամ բաց չագանակագոյն, մորթով: Անոնց քիթը ուղիղ է եւ աչքերը կապոյտ են: Շարժումները արագ են եւ կորուկ, ինչ որ կը հակասէ աւանդական հրէային բոլորաձեւ չարժումներուն: Աղջիկները աւելի մօտ են դասական Հրէայի տիպարին: Ա – նոնց մէջքը եւ կուրծքը գիրուկ է եւ աւելի թուխ քան այրերը:

«Սապրա»ները, ոչ տեղափոխութեան հար – ուածը կրեցին, ոչ ալ հալածանք: Ճանչցան մի – այն պայքարը, որովհետեւ ծնան եւ մեծցան պայքարի մէջ: Նախապատերազմեան խռովութեանց առեն, անոնք պահակ կեցան, իրենց ծնողքին հետ, ազարակներու առջեւ, զոր Արաբները կ'ուղէին այրել: Վերջերս անոնք ճանչցան չաղ – թութեան գինովութիւնը: Տեսան որ Իսրայէլ կը – գաւ գիմադրել բոլոր չարձակումներուն, իսկ այս ազգերու տկարութիւնը, հրէական վճռականու – թեան առջեւ, զարմացուց աչխարհ, հպարտու – թեամբ ուռեցուցնելով անոնց սիրտերը:

Բոլոր «Սապրա»ներն ալ խանդավառ ազ – դայնականներ են: Նախ եւ առաջ լեզուի պար – ծանքն ունին: Երբայերէնն լեզուով կ'ուսանին դպ – րոցներուն մէջ (մեռեալ լեզու մը երեք հազար տարիէ ի վեր, որ իսկոյն չարութիւն առաւ): Օ – րինակ «փառաչիւթ» կ'ըսեն չատ բնական կեր – պով, եւ անոր տեղ նոր բառ մը ստեղծելու պէտք չեն դգար: Այս երիտասարդ մոլեռանդները թոյլ չեն տար որ երբայերէնէ զատ ուրիչ լեզու մը խօսուի Իսրայէլի մէջ:

Թ.Ա.Թ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԱՆԻՆ ԾԱԽՕՒԵՑԱԻ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 1034 — 1064)

Բ. ՄԱՍ

ԱՆԻԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Զ.

ՔԱՄԻԻ ՀԱՌԱՋԱՆՔ

Ամբոխը միայն ձայն չէր հաներ դեռ, ան կը տեսնէր ամէն բան, բայց լուռ կը կենար: Այս լռութիւնը կը նմանէր խաղաղ ծովու մը, որ կը պատրաստուի ահեղ փոթորիկի. բայց ե՞րբ պիտի չղթայազերծուի ահեղ փոթորիկը, Աստուած միայն գիտէ ատիկա:

Վեստ Սարգիս կը տեսնէր այս բոլորը, թէեւ Հայաստանի դանձն ու գահը իր ձեռքն էին, սա – կայն անոնց չէր վստահեր միայն, կը զգար որ օ – տարի ուժին ալ պէտք ունէր. այս պատճառով չարունակ կը զրգռէր Ցունաց կայսրը, որպէսզի իր ուժեղ բանակով կրկին արչաւէ Հայաստան, կը խոստանար ինքն ալ իր կարգին աջակցիլ Ցունաց բանակին՝ գրաւելու Անին:

Ցոյներուն մէջ ոգեւորութիւն կը տիրէր. ա – նոնք կը զօրացնէին իրենց բանակը, եւ կը պատ – րաստուէին վերջին հարուած մը տալու խեղճ Հայաստանին: Իսկ անդին Վեստ Սարգիս անհամբեր կը սպասէր յունական լեգէոններու գալստեան, օժանդակելու անոնց եւ առաջնորդելու զանոնք դէպի հայկական սահմանները:

Է.

ՀԱՑՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

Ձմեռն ալ անցաւ ու եկաւ գեղածիծաղ գարունը: Ձիւները հալեցան, դաչտերը գոյնզգոյն ծաղիկներով զարդարուեցան: Արտոյտը սկսաւ իր երգը հնչեցնել, սոխակը իր մեղեդիները երգել, իսկ ոչխարներն ու գառնուկները ալ իրենց մայիւնը ձգել:

Ուրախ էր բնութիւնը, բայց ուրախ չէր Հայաստանը:

Վեստ Սարգիսի ղրդումով, Ցունաց բանակը արդէն Հայաստանի արեւմտեան սահմանները արչաւած էր, եւ քանի կը մօտենար Անիի, ճամ – բուն վրայ գտնուած քաղաքներն ու գիւղերը հուբուն վրայ գտնուած քաղաքներն ու գիւղերը հու – բի եւ սուրի կը մատնէր, ամէն ինչ ոչնչացնելով:

Միւս կողմէ Թաթարներն ալ կը սրէին իրենց սուրերն ու նիզակները, անոնք ալ անտէր պատառ մը դառած էին եւ ժամանակը չարմար կը սեպէին չարձակելու Հայաստանի վրայ, իսկ Ցոյներու ղրդումով՝ Աղուանից Դաւիթ Անհողին Թագաւորն ալ Հայաստանի հիւսիսային մասը արչաւած էր:

Հայաստան տագնապի մէջ էր, բայց չէր քնացած Վահրամ իչխանը: Աւրթուն կը հսկէր ան, ու երբ մէկ կողմէն վտանգ տեսնէր, անմիջապէս դունդեր կազմելով կը չարձակէր այդ կողմի թչնամիներուն վրայ:

Երբ Ցոյները առաջին անգամ չարղուեցան, Վահրամ իչխանը գիտէր արդէն, թէ առով պիտի չվերջանայ գործը. ասոր համար պատրաստու – թիւններ առաջուընէ կը տեսնէր: Եւ իրօք չէր սխալած,, տեսաւ որ Ցունաց բանակը այս անգամ աւելի զօրաւոր էր, արդէն իսկ Դէրջան, Մանազկերտ եւ Պաղին գաւառները մտած՝ կը պատրաստուէր Բասեան անցնել եւ այնտեղէն Շիրակ:

Հարպիկ ու Մանուէլ ձմեռը Անի անցուցին, իսկ գարնան՝ երբ իմացան, թէ Ցունաց բանակը արդէն Պաղին հասած է հօրենական ամրոցները պաչարած՝ կը սպառնայ ոչնչացնել զանոնք, Վահրամ իչխանէն հրաման ստացան փոքրիկ գունդի մը գլուխը անցած սլանալ դէպի Պաղին, ուր թչնամին արդէն սկսած էր աւերումի:

Ձիշդ այն առեն, երբ Հարպիկն ու Մանուէլ Անիէն դուրս ելան, անդին՝ Հարէլ իչխան իր բերդին աչտարակներէն մէկուն գլուխը բար – ձրացած՝ հորիզոնը կը դիտէր: Այս անգամ իր մօտ կեցած էին միայն երկու զաւակները, Դաւիթ՝ որուն պեհերը դեռ նոր բուսած էին, եւ Կոստանդինը՝ որուն աչքերը վրէժխնդրութեամբ կը փայլատակէին: Հարէլ այս անգամ խիստ տրտում եւ մտահոգ էր, իր չորս զաւակներէն մի – այն երկուքը մնացած էին մօտը, իսկ միւս երկուքին մասին դեռ տեղեկութիւն մը չունէր, ո՛ւր էին անոնք եւ ի՞նչ կ'ընէին արդեօք: Երկար ա – տեն դիտեց հորիզոնը այն ճամբուն կողմէն, ուրկէ Հարպիկ պիտի երեւար. բայց ան չկար ու չկար: Ոչ ոք կ'երեւար ճամբուն վրայ:

ԲԱԴՐԱՏ ԱՑՎԱՉԵԱՆ-Ց

Անգլիոյ տագնապը եւ Ամերիկա

Անգլիոյ տնտեսական եւ դրամական տագնապը Ամերիկացիներուն հետ քննելու եւ դարման մը գտնելու համար, այսօր Ուոշինկթըն կ'երթան արտաքին եւ ելմտական նախարարները: Օրա – կարգի դվխաւոր խնդիրը պիտի ըլլայ «տոլարի տագնապը», որուն իբրեւ դարման՝ Ամերիկացիները կ'առաջարկեն արժեզրկել սթերլինը, իսկ Անգլիացիները կը պահանջեն զեղչել մաքսատուրքը եւ ուրիշ դիւրութիւններ ընծայել: Պ. Պեւին քիչ մը տրամադիր կ'երեւայ տեղի տալու, իսկ ելմտական նախարարը՝ Սըը Սթ. Քրիփս անդրդուելի կը մնայ: Պեւինի համար ոչ թէ տնտեսական – սեղանաւորական, այլ քաղաքական կարեւորութիւն ունի Ուոշինկթընի խորհրդակցութիւնը:

★ *Անգլիոյ տագնապը այնքան խոր ազդած է հանրային կարծիքին վրայ որ, նախագահ Թրուման ալ հարկ զգաց ճառ մը խօսիլ եւ հանդիսաւոր բացատրութիւն խոստանալ: Ծանուցանելով թէ քանի մը օրէն Ուոշինկթընի պիտի գան Մեծն Բրիտանիոյ եւ Քանատայի ներկայացուցիչները, նախագահը յայտարարեց .*

— « *Մենք այս խօսակցութիւնները կը նկատենք խորհրդակցութիւններ բարեկամներու մէջ, այնպիսի խնդիրներու մասին որոնք կապ ունին բոլորիս հետ եւ որոնց լուծումէն պիտի օգտուինք բոլորս: Այս երկրին ժողովուրդը չատ լաւ գիտէ թէ պատերազմը արժեց Բրիտանիոյ, գիտէ բրիտանական ժողովուրդին կրած նեղութիւնները վերջին տարիներու ընթացքին: Մեծն Բրիտանիոյ ներկայացուցիչները չեմ ընդունիր – լութիւն պիտի գտնեն այստեղ եւ կրնան վստահ ըլլալ թէ այս փոխադարձ խնդիրները մեր կողմէ պիտի քննուին բարեկամութեան եւ աջակցութեան ոգիով* »:

Նախագահը յետոյ չորս հիմնական սկզբունքներ պարզեց, որոնց վրայ պէտք է հիմնուի ազատ ազգերու տնտեսական քաղաքականութիւնը. —

1.— *Առողջ եւ ծաւալուն համաշխարհային տնտեսութիւն մը էական է խաղաղութեան համար:* 2.— *Մենք կը չանանք դարկ տալ ապրանքներու եւ ծառայութեանց փոխանակութեան ազատ մէջտեղ: Մենք բարեդործական ձեռնարկներ չէ որ կ'առաջադրենք եւ ճգճիմ լուծումներ չենք փընտռեր խորհրդատու խնդիրներու:* 3.— *Չենք կրնար ծաւալուն եւ առողջ համաշխարհային տնտեսութիւն մը ստեղծել, եթէ տեւականօրէն չկառչինք այդ սկզբունքին:* 4.— *Ժողովրդավար ազգերը չեն ուզեր միջամտել մէկ – երկու ներքին քաղաքականութեան: Մենք գիտենք թէ ամէն ազգ իր սեփական քաղաքական խնդիրներն ունի, մերինէն տարբեր բանաձեւերով եւ նշանախօսքերով:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍԱՆԻ ապստամբներէն անոնք որ կը կռուէին Կրամոս լեռներուն մէջ, մեծ մասով Ալպանիա փախած են, համաձայն պաշտօնական զեկոյցին: Կառավարական զօրքին ամենամեծ յաղթութիւնը կը համարուի այս, եռամեայ պատերազմին մէջ: Կրամոս լերան ամբողջ հարաւային շրջանը խորտակուած է եւ ապստամբները նեղ անցք մը ունին փախչելու համար: Երկու կողմերն ալ չատ ծանր կորուստներ կրած են: Ապստամբները 14 հազար կը հաշուեն կառավարական զօրքին կորուստը (մեռեալ, վիրաւոր, գերի): Միայն մէկ օրուան կռիւներու ընթացքին 300 ապստամբներ ինկած էին իրենց դիրքերուն մէջ: Կառավարական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ապստամբները «մոլեռանդներ» կը ձգեն վերջապահներուն ետին, պաշտպանելու համար իրենց նահանջը:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ժողովի հրաւիրելու պահանջ դրած է Իրաքի կառավարութիւնը, որ քանի մըամսիսկ ի վեր կը մերժէր մասնակցիլ անոր նիստերուն: Սուրիոյ նոր իշխանութիւնը նպաստաւոր կը համարուի ժողովին դումարման համար:

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿԻՑՆԵՐԸ ինը միլիոն քուէթուղթեր պիտի բաժնեն Ֆրանսայի մէջ, համաշխարհային նոր համագումարին առթիւ որ պիտի դումարուի Սեպտեմբերին, Փարիզ: Ինը միլիոն քուէթուղթերուն բաշխումը պիտի սկսի Սեպտեմբեր 3ին, տարեդարձը 1939ի պատերազմին: Կը հաւատան թէ կազմակերպութիւնը 800 միլիոն կուսակիցներ ունի 72 երկիրներու մէջ: Ցայտարարութիւնը կը «խնդրէ բոլոր այրերէն եւ կիներէն, խաղաղութիւն պարտադրել պատերազմի հրձիգներուն, քանի որ հիւլէական ռումբը խորութիւն պիտի չդնէ մեր միջեւ»:

ՄԱՌՇԱԼ ՄԱՆԵԹՍՑՆի դատավարութեան առթիւ, երկուշաբթի օր նոր միջադէպ մը պատահեցաւ, երբ ամբաստանող կողմը կ'ուզէր կարդալ Հրեայի մը գրաւոր վկայութիւնը որ հիմնուած էր լսի – լսաւներու վրայ: Ամբաստանեալին գերմանական փաստաբանը դիտել տուաւ թէ զինուորական պատժական օրէնքը կ'արգիլէ «լսողաց» վկայութիւնները: Ուրիշ լեհ Հրեայ մը պատմեց թէ 1939 Սեպտ. 4ին ինք իր մտառնչէն տեսաւ որ գերմանի զինուորները քաղաքացիներ կը ջարդեն փողոցին մէջ: Մանչթայն միշտ կը մերժէ որեւէ պատասխանատուութիւն:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ).— Սթերլին 1097 (1060), տոլար 330.20 (387), զուից. Ֆրանք 83.25 (97), նափոլէոն 4550, զուից ոսկի 4380, սթերլին 5260, տոլար (20) 21.600, ճոյլ ոսկի 654 հազար Ֆր.:

ԹՈՒՐՔԻԱ փոխատուութիւն մը խնդրած ըլլալով Ամերիկայէն, Վերաշինութեան Միջազգային դրամատունը որոշեց ներկայացուցիչներ ղրկել, քննելու համար Անգարայի պահանջները: Եուկոսլաւիան ալ 25 միլիոն տոլար խնդրած է:

ԿՐԿԷՍԻ նշանաւոր հաստատութեան տնօրէն նին՝ Ամարի կինը կորնցուց իր պայուսակը որ կը պարունակէր 12 միլիոն ֆրանքի գոհարեղէն եւ 1.600.000 ֆրանք դրամ:

ԵՐԵՔ ՀՈԳԻ մեռան Շան գ'Էլիզէի մէկ ա – կումբին մէջ որ յատկացուած էր «պրեճ»ի: (Ալպարան): Շէնքին երեք յարկերը անմիջապէս բռնկած ըլլալով, ակումբին վարիչը ողջ ողջ վառեցաւ, Տիկին Սանկալլի եւ իր աղջիկը (20 տարեկան) հեղձամահ եղան:

Ս. ՊԵՏՐՈՍԻ մայր եկեղեցին (Հռոմ) ներ – քին դռբէթէն վար նետուելով, ոսկեզրուազ խաչանին մօտ ինկաւ եւ մեռաւ 28 տարեկան երիտասարդ մը: Հաւատացեալները ահուդողի մատնուցան: Եկեղեցին անմիջապէս փակուեցաւ եւ նորէն օծուեցաւ:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԻՐԵՆՑ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆՆԵՐԸ ՎՃԱՐԵԼ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՆ

ՇԱՎԻԼ.— Ընկեր Գր. Կիւլեան
ՔԱՇԱՆ.— Ընկեր Մ. Ալթունեան
ՊԱՆԵԼՕ.— Ընկեր Ն. Տակառեան
ԻՍԻ.— Ընկեր Ն. Դարբինեան
ԱՆԻԷՌ.— Ընկեր Ա. Աւետիսեան:
ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Ընկեր Ա. Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ընկեր Բ. Փափազեան
ԻԹԱԼԻ.— Ընկեր Ցկ. Մեհենտեան
ԼԻՈՆ.— Ընկեր Թ. Այվազեան եւ ընկեր Արշաւիր Հաբէլեան

ՏԷՍԻՆ.— Ընկեր Վ. Հիւսեան
Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընկեր Ա. Գուլումճեան
ՍԷՆԹ ԷԹԻԼՆ.— Ընկեր Վարդան Մրմիեան
ՎԱԼԱՆՍ.— Ընկեր Երուանդ Տէր Ղուկասեան
ՎԻԼՆ.— Ընկեր Պետրոս Մանուկեան
ԿՐԸՆՈՒԼԸ.— Ընկեր Սիսակ Սիսլեան
ՄԱՐՍԻԳԼԻ ՇՐՋԱՆ.— Քաղաքին մէջ.— Ընկեր Ա. Քէօսէեան եւ ընկեր Ա. Պետիկեան:
ՊՈՄՈՆ.— Ընկեր Խաչիկ Թէլեան եւ ընկեր Ցկ. Տէօքմէճեան:
ՊՈՒԼՎԱՌ ՕՍՏՕ.— Ընկեր Արամ Ամատունեան
ՍԷՆ ԼՈՒ.— Ընկեր Մխոյեան
ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Ընկեր Գ. Միւճէրէթեան
ՍԷՆԹ ԱՆ.— Ընկեր Սեդրաք Խրլեան
ԿԱՐՏԱՆ.— Ընկեր Մ. Աստուրեան
ԼԱ ՍԻՕԹԱ.— Ընկեր Ցկ. Աճէմեան
ՆԻՍ.— Ընկեր Շ. Զօտեան
ՊՈՐՏՕ.— Ընկեր Կ. Տօնէրեան:

★ *Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է ղրկել 30 ֆրանք, նախկին հասցէն եւ 3 օր առաջ փոփոխութեան օրէն:*

★ *Աւելորդ անգամ մըն ալ կը կրկնենք որ որեւէ անվճար ծանուցում չի հրատարակուիր:*

Վարչութիւնը պատասխանատու չէ երբ ընթացք չեն տրուիր նման դիմումներուն:

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ.— Միլանի մարզական թերթե – րէն կ'իմանանք թէ Պ. Կարապետ Կարապետեան առաջին դասակարգի պատկանող ռոնադնդակի «Pro Patria» խումբին վարիչ կարգուած է: Իտալական թերթերը դովասանքով կը խօսին իր մասին: Պ. Կարապետեան, վերջին պատերազմի ընթացքին Փարիզէն տեղափոխուած էր Իտալիա, հաստատուելով Միլանօ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՏԷՍԻՆի ազգ. դպրոցին վերաբացումը, Սեպտ. 1ին:

Արձանագրութիւնները տեղի կ'ունենան Հ. Ց. Դ. Տան մէջ՝ ուսուցիչ Պ. Փափազեանի միջոցաւ, ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 4—8:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻԻՆ.— Հանգուցեալ երիցուհի ՏԷր ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆի մահուան տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Շավիլի դպրոցին հազար ֆրանք կը նուիրեն Տէր եւ Տիկին Նուպար Ցովհաննէսեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆի Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8ին:

Մեծ դայտահանդէս

Տարօն – Տուրուբերանի Վարդավառեան ան – մահ հերոսներու յիշատակին:

Լա Սիոթա 4 Սեպտ. կիրակի ժամը 2ին քաղաքին հանրային պարտէզին մէջ (Jardin Public):

Կազմակերպուած տեղւոյն մասնաճիւղին կողմէ, նախագահութեամբ հայրենակից ԳԱՍՊԱՐ – ԵԱՆի, կը բանախօսէ հայրենակից ԳԱՍՊԱՐ ՇԻԽԻԿԵԱՆ (Մարսէյլէն): Գեղ. բաժին, զաւեշտ մը Գեղամ Պօղոսեանէ, ընտիր պիւֆէ մատչելի գին – նով:

Միութեան մեկ ներկայացում

Թատրոն Սառա Պեռնարի մէջ, Սեպտեմբեր 18ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 15ին:
Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ պիտի բեմադրէ Լ. ՇԱՆԹԻ

ՕՇԻՆ - ՊՍԳԼԸ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ երկ – րորդ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ 3 հոկտ. երկուշաբթի օրը: Աշակերտուհիներու արձանագրութեան համար դիմել վարժարան, 1, Bd du Nord, Le Raincy, ամէն առաւօտ մինչեւ կէս օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէ:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վարժարանին 1949—1950 դպրոցական տարեշրջանի մուտքի օրը սահմանուած է Հոկտեմբեր 2ի կիրակին:

Մի քանի տրամադրելի տեղերու համար դիմել տեսչութեան, հինգշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 14—19, եւ կամ ժամադրութեամբ: Հեռախօս Obs. 18 - 28:

ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ ԱԿՈՒՄԲ ՄԱՐՍԻԼԻ

Ակումբին Շահրիկեան գրադարանը բաց է հասարակութեան համար Օգոստոս 28էն սկսեալ ամէն կիրակի ժամը 10էն 12: Իսկ հինգշաբթի օրերը երեկոյեան ժամը 7 — 9, ամսական կամ շաբաթական վճարումներով (100 եւ 30 ֆրանք): Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

Արեւելեան ծանօթ երաժիշտները, Տիկին ՍՕՆԻԱ, Պ. ԴԱՐԱԳԱՇ, (Քանուն եւ ուտ) եւ Պ. ԱԼՖՈՆՍ (քէմէնչիստ)

Իրենց ամառնային պտոյտէն վերադարձած են եւ նոր յայտագրով մը կը նուագեն այս շաբաթ օրուընէ սկսեալ:

ԲՈՂՈՐԻՆ ՄԱՏՋԵԼԻ
ԲՈՂՈՐԻՆ ՍԻՐԵԼԻ
ԲՈՂՈՐԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ

Լ Ի Լ Ա ճաշարանին մէջ, 24 rue St. Lazare
Métro Trinité կամ N. D. de Lorette

Տեղական կառավարութիւնը արտօնեց ներածումը

ՀԻՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ

Այրերու, մանուկներու, կիներու եւ աչխա – տաւորներու:

ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ ՈՒՂՂԱԿԻ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ
ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՄԻՈՒՑՆ
ADEPTS MARCANTILE TRADING Co. INC.
162 Madison St. New – York 2 N. Y.
ՑԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՎՃԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
դիմել Ժ. ԱԲԻԿԵԱՆի
1 Rue Pron. Casablanca, MAROC

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17, Rue Damesme – (13e)